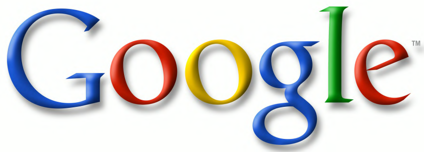
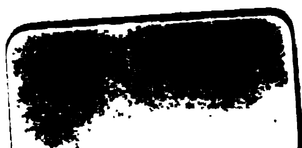

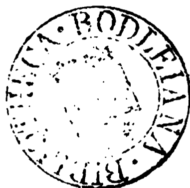

HANDLINGAR

rörande

SKANDINAVIENS

Historia.

Sjunde Delen.

STOCKHOLM,
ELMÉNS och GRANBERGS Tryckeri, 1819.

Sjunde Delens Innehåll.

Då utgifvandet af dessa Handlingar företogs, hoppades man icke att kunna bringa Delarnes antal till mer än Sex; emedlertid lemnas nu den Sjunde i Allmänhetens händer, inom en tid af tre år, och ehuru fortsättningen hvarken i anseende till tid eller vidd kan bestämmas, tror man sig, för det närvarande, kunna lofva åtminstone ännu trenne Delar.

Af Sveriges Historia är intet Tidehvarf mindre kändt än förra hälften af det sistförflutna århundradet, ehuru de händelser som deri förefallit fortsatt sina verkningar nog nära vår egen tid. Utländske författare meddela oss derom mera upplysning än våra egna, och det vore önskligt att af de många inhemska bref och anteckningar som röra detta tidehvarf, småningom åtminstone de vigtigaste kunde framkomma i dagen. Det Samfund som utgifvit dessa Handlingar har i detta hänseende haft all möda ospard, och det hoppas att ännu kunna gagna häfdeforskaren med skrifter som utveckla vissa delar deraf. Om Samfundet genom denna omsorg att samla och till Allmänhetens kunskap lemna underrättel-

ser om det framfarna, bidragit att sprida ett större ljus i vår Historia, så tror det sig äfven berättigadt att erinra om nyttan deraf att de som lefva i närvarande tid, och dertill äga tillfälle, samla och åt efterkommande förvara anteckningar och säkra underrättelser om sin samtids händelser.

I de föregående Delarne hafva åtskilliga bref af mindre värde förekommit; orsaken har varit att man velat lemna fac simile af alla de personers handskrift som tillhört Svenska Konungahuset ifrån Konung Gustaf I, till och med Konung Fredrik, och det har icke alltid varit möjligt att finna något af dem egenhändigt skrifvit, som tillika genom sitt innehåll varit af verkligt intresse: Samma förhållande har varit med några andra märkvärdiga personer, och denna gången med Olaus Petri. För gravuren af dessa fac simile har Samfundet varit så lyckligt att i Herr Lundgren finna en artist af utmärkt skicklighet, och de som hafva tillfälle att jemföra originalen med kopiorna skola finna deras fullkomliga likhet.

Tillägg och Rättelser:

För 6:te Delen:

Sid. 183, rad. 10 i not vid Malm -- Malmö, få dagar före den segrande öfvergången till Seland.

För 7:de Delen.

Sid. 79, rad. 4 Schenck, tillsättes som note: Friherre till Tautenberg. Inkom ifrån Tyskland. Blef gift med RiksDrotsen Gref Per Brahes dotter. Sist Hertig Carls Furstliga Råd.

-- 102. rad. 15, är Gabriel Oxenstjernas namn ensamt på en rad, emedan rummet icke tillät att trycka flere.

-- 154. -- 4 nerifrån: Januari, läs: Februari.

-- 190. rad. 5. dihörande, läs: dithörande.

-- 193. -- 3 nerifrån, ansedd -- omtald.

-- 201. -- 23 revaljen. -- reveljen.

-- 207. -- 4. uppkomma. -- uppkomna.

-- 207. -- 10. Carl. XII. -- Carl XI.

-- 208. -- 7. nerifrån: poikarne Lagerkrona. -- poikarne och Lagerkrona.

-- 217. -- 14. andakt -- andaktsöfningar.

-- 219. -- 18. den -- dem.

-- 257. -- 3. nerifrån, Hertigen lamt. -- Hertigens lamt.

-- 252. sista raden: Malmöhuslän och Friherre.

-- 260. i slutet af första noten tillägges: och Friherre.

-- 262. rad. 14. inberäknadt, läs: inberäknade.

-- 267. -- 18. sin, -- sine.

-- 268. -- 9. Presidentssaker, -- Pretendentssaker.

-- 277. -- 3. hvar, -- qvarstadnade.

-- 282. -- 11. både. -- båda.

-- 292. -- 18. -- Wellingk och Cederhjelm.

-- 297. -- 6. nerifr.: handterader, -- handterades.

ÄLDRE HANDLINGAR

hörande till

SKANDINAVIENS HISTORIA.

Konung Christian den Förstes privilegier, gifne Preste-Ståndet i Stockholm d. 28 Okt. 1457 *).

Wij Christiern med Guds nådhe Sveriges Danmarks Noriges Vendes Göthes Konung Grefve i Oldenburg och Dermenholst vederkännoms oss hafva vårt Konungslige velde af alsmechtigan Gud som Herre och Konunger åhr öfver alle Konunger ock oss vare hans tjenare och undersåthe tilplichtige honom tjena och honom i vördning att holla och elsche alle hans tjenare, serdeles Kyrkio och Clerka och dere tjenare ty vij finnom i Schriftene att i hedenschapenom tå hednische Konunger och förster någon tunga lade uppå dere almoge tå låthe de Prester och dere hjon frij vare för den tunge de då uppå lade, och eij allenast lathe dem frija å dere ägodelar uthan jämväll hulpe dem dere fordran och vidertorfft, och ty ytermere vij som Guds bekennelse hafvom villiom hedre Gud i hans tjenarom och dere heder fódre fremie och

*) Efter en afskrift i Nordinska Samlingarna i Upsala Bibliothek. Meddeladt af H:r Professorn m. m. Doktor Fant.

bescherme och efterföllia och fullborda de godheet gudeligheet ähre och mildheet som ährlige Christne Konunga och Herra som för oss i Sverige varit hafva the heliga Kyrkio och henne tjenare gifvitt ock undt hafve. Och ty stadfästom vij af våre enkannelige nåd och görs alle frijheet Privilegia och fördell och gode sedvänjor som de förra Konunga och herre dem gifvit och undt hafve och villiom att de schole och måge dem njuthe beholle och bruke alleledes som de luste, uthan minschelse. Och anammom dem dere tjenare och hion och alt dere gods rörligitt och orörligitt och våre serdeles Råd, frid, gömsch, försvar beschermelse och unnom verdigom oss elscheligom Erche-Bispom och allom Bischopom i Sverige hvariom i sine Bischopsdöme som gammalt och fört varit hafver allom Konungsligom rett och saköre som falle och hende kan i dere godsom Kyrckie eller Clerkom godsom eller af dere landbor hvad det varit Konungens ensak eller Dulga Dråp eller Dana arf eller edsöre eller hvarjehanda annar saköre det så att den edsöre bruttit hafver, eij inledning få för än han hafver förlijcht sig med malsegandenom, och han beder för honom dog så att vij eller våre embetsmän upbäre inledningen som lagen utvijser, scheer och än så att de sak går i lagene å lijf

lem eller kropp och gifs til löst fore penninga tå tage de lösthe Konungar och Bischoper halftenne hvartere, och förbjudom vij vårom fougdom embettsmannom att någrohande åtagen schatt eller beschattninger hestestäder skjuttsfärder eller annen tunge hvarehanda helst vare kan uppå förenämde Kyrkior Clöster Clerche dere hjon eller landbo ålägge eller kräfvie i någre måtte vid våre hyllest, hämd och vrede. Ithem unnom vij som gammal sedvane varit hafver att Bischopperne eller deras Proveste eller andre Clerche måge ting med almogen holla som kallas Bischopsting eller Prosteting, för den skull att tocken ährende ähre andelige och röre de helige Christelige troo som där bör hantheres, uppå de helige Kyrkio vegne och bjudom vij almogenom vijd hvars theres 3 m:kr att the till förenämde ting komma tå de laglige lysth hafva. Item villiom vij och biudom att ho som varder af almogenom med tolf mennom valder bischops lensman att han schall det annan må och förstå som vederbör itt åhr omkring åt minste med sine 3 m:kr till treschijptes Konungenom och Bispenom. Itkem villiom vij och biudom att de som varde nämpde i nämpd eller stämpning af Bischope Provest eller Bischops länsmanne schole ded göre som gammal sedvane åhr vid hvars deres 3 m:kr Bischope ensak.

Ithem unnom vij Clerchom att de måge köpe i Stocholm eller i andre Städer å land eller Köpstedum med gesthum eller andrum there vijdertorft och förbjude fougdom eller Borgmestharom och allom androm hindra eller quällia i några måtto dem som köpa eller sällia eller dere gods tij att ded ähr Kyrkione retter lofver ded. Ithem villiom vij att Clercha eller dere bud måge ohindrade aff hvarjom mannom köpe uppå lande eller i Köpstadenn fää fisch eller annat till sitt Bord eller uppehälle och schall ded köp ej hindras af någer för landsköp och mage ej vare fougder Borgmästare eller Rådmän eller andre Borgare förbjudom Clerchom eller hjonom, som boo i dere gardom i Köpstadum att köpe uppå Torgett, fischar, mjöll, malt, korn, rog fää får eller annatt de vijdertarfva till sine födo, och förbjudom vij någen schatt eller ålager uppå dem läggie så länge de i Clerche gårdom sittie uthan de villie köpe eller sällie som borgare tå schole de med borgarom schatta och tunga uppå läggie. Ithem förbjudom vij vider våre Konungslige hempd och vrede vårom fougdom och embetsmannom borgmestarom Rådmannom och allom androm att de ingestets hindre eller hindre låthe Kyrkiom förmän och domare i dem ährendom så till dere doma och ransaken liggia att ingen yttermere

beschattning af dem som för dere rett sake varda krafvje eller taga schole i några mätto, och schall ded ess intet emot varda att Kiyrkone förmän nyttie bruke Kyrkione rett mot dem som emot dem brythe eller denne vår Privilegia som vij dem undt hafva och dem förtaga eller förmena i någor mätto och gifvom vij alle peninge saka som falle i de samme Kyrkione godsom de schole af Bischopens enthere Syslomanne upbäras, allom andres uthlychtom. Kan så vare att Kiyrkio landboo hafve sampt Kyrkio-jord och sampt schattejord ähre både delenne lijke myckett göre hvariom rett å sine så i Saaköre som i afrade, ähr och så att de hafve mera Kyrkiejord än schattejord, då schola de Kyrkione och Kyrkione förmannom allom rätt af alle ty som de boo uppå göre som för ähr sagt. Kan och så vare att de hafve mindre af Kyrkione och mehr af schatte jord tå schola de veta sig i allom saakörom Konungom plichtige vara. Och förbjudom vij allom högom och lågom hoo de hälst ähre ehvad stånd eller mätto de stichtede ähre att hindre eller quällje förtage eller förmeene de helige Kyrkio hennes personers mannom, tjenare hjonom eller godsom förenämde Privilegia och frijheet så framt de villja fly vår Konungslige hempd och vrede. Datum in Castro nostro Stockholm Die Beati

Simonis & Judæ Apostolorum nostro sub Regali Secreto præsentibus appenso. Anno Domini 1457.

Thesse föreschrefne artichli hafva Konungar i Sverige Herrar och Furstar gifvitt Kyrkione frijhet och frelsa Bischopar och Clerchar, Kyrkiom och Clostrom och dere hionom landboom och allom dem som ähre i de helige Kyrkio försvar.

Först Konung JOHANNES. Konung MAGNUS. Konung BIRGER, och Hertug i Finland, Hertug ERICH. Fru INGEBORG Hertuginna, Hertug ERICHS Hustru med sitt Rijkes Råd. Konung MAGNUS. Drottning MARGARETA. GUDSTALK *) BENCHTSON. Kon. ERICH. Konung WÅLDMAR. Bischop BENCHT i Linköping. Hertug WÅLDMAR. Kon. ALBRECHT. Herr CHRISTIERN NILSSON, Drottsen **). NILS ERENGISLE SONN, Riddere ***).

Och många andre som tå vore Rijksens

*) Gotskalk Bengtsson var troligen af Ulf-slägten; om så är, Svea Rikes Råd 1393-1413.

**) Wase. Riddare, Svea Rikes Råd 1396, död 1442.

***) Natt och Dag i Jängden, Svea Rikes Råd 1416—1440.

Råd och brefvet åhr i Strengnäs Domkyrkio beseglat med LI insegle.

Thenne stadige frijheet och frelse hafve fullbordatt Helige Herrar och Påfvar, som åhre:

HONORIUS III. GREGORIUS IX. PAPA JOHANNES. INNOCENTIUS. PAPA BONIFACIUS. GREGORIUS. ANASTATIUS IV. ALEXANDER III.

Handlingar hörande till åren 1467, 1469 och 1470 *).

Riksföreståndaren Erik Axelsons uppmaningsbref emot Erik Carlsson.

Jak Erik Axelsson **) i Lagnnö riddere rikesens forestannare helsar idher alle som bygge och bo i Hoffs læn kerlige med Gudh kere wener effter thet Erik Karlsson ***) hauer sa sat sik mot mik pa rikesens wegne mot the ede oc breff som han loffuet oc sworet hade oc waret Danske men behielplig at fore brand mordh oc dödzslag pa rikesens stad stocholm Tha biuder iak idher oc endelig wil at j honum eller hans tienerom effter thenne dagh j engen mate varen honum hörig lydug om skat eller nograhande wid liff oc gotz waret sak at j thet gior-

*) Meddelade af Fru ÖfverHofmästarinnan Grefvinnan Fersen.

**) Tott, dessutom Riddare, Rikshofmästare, Höfvidsman på flere Slott och Länsherre i Finland.

***) Wase, Riks-Råd. Vedersakade det honom af Konung Carl Knutsson tillbudne Riksmarsk-ämbetet. Höfvidsman på Stäkeholm 1466.

de tha schulle j veta at j schulle göre ider skat annen tidh oc æen fonge them til skade iak wil her nest umbinde idher hwem j scula sware oc scola j snart fange god unsetting Ty kere wenner hielp widher göre Swerigis rikis forderff som andre dandemen göre i riket thet wil iak med idher wel forschulle In X:o (Christo) valetis ex castro stocholm. feria sexta infra octavas nativitatis marie meo sub sigillo Anno domini MCDLX septimo.

Sigillet som varit på baksidan, är nu bortfallit.

Erik Axelsons uppmanings-bref emot Ärkebiskoppen Jöns Bengtsson.

Jak Erik Axelsson i Lagnö Riddere Rikesens forstandare Helsar idher alle som bigge ok boo i stækeborgs län kärlige meth gudh käræ wener som j wel hört haffua hurw Erchebiscop Jenis *) i Vpsale hade församlet Danske men ok thyske ok drogh meth them hit for stocholm huilke här worde aff slagne ok Erchebiscopen meth Eric Karlsson ok flere sine brödræ ok wener hielp, wiliæ jo ändemals til nöde oss at tagæ ok anname Konung Cristiern igen huilkit Dalekarlle gestringe helsinge ok oplanden. aff-

*) Jöns Bengtsson Oxenstjerna.

weria welisæ ok førræ störte man for man ok äræ ther pa nw vtdragne Ther man skall farlöst wel spörias god tydende aff Thy bedher jak idher ok bijwder pa rikesens wegne at i effter thenne dag ey göræ her Eric nielsson *) eller then ståkeborgs slott nw innehaffuer nagor skat eller rätighedh sa frampt at i skulle ey göræ (imed)lertidh vt i wete wel selffue hwad gestning ok öffuerwald idher är offuergangit sönderlige nw i vinter Thy hielppe nw sadant aff at werge ok waren erlogh ok welboren man her Karll Knutsson höroge lydege ok fölgakte om hwad han idher tilsigende worder pa myné ok rikesens wegne Som i wille wete idhert ok swerigis bestan her meth befalendes idher gudh ex castro stocholm Anno &c LXVII fer. quarta post assumpt. marie virginis meo sub sigillo

(L. S.)

Sigillet är nu bortfallit, men på stället der sigillet varit synes tydligen:

ERICUS ABSALONIS.
in lagnö miles

*) Oxenstjerna, Riddare och Riks-Råd, Höfvidsman på Vesterås Slott och Ståthållare öfver Vestmanland och Dalarne 1464–1466.

Utan på brefvet finnes af en annan, dock gammal hand skrifvit:

Her Karl Knutson höuitzman for östgötarne:

Med yngre stil:

angående Ercheb. stempling med de Danske &c. 1467.

Dagtingan med besättningen på Ringstadholm.

Allom them som thetta breff see höre eller läsä helser jak bardh mwnk kerlege med gud kunnokt görendes med thetta mit öpne breff at epter thet hederlige ok welborne men her Karl knwtsson her eric magnusson *) ok her hans akeson bedagede med oss som pa Ringstadholm bestellade woro ok satte j tree wikne dag fraa odensdag nest epter s:ti martens dag jn til s:ti nicolai dag för solsäth nw nest komande j slike matte at thet skal staa j en frij felig dag mellan the forscr:ne herrer ok oss som nw pa thenne tiid som dagat war pa slothet äre ok loffuade ok med samande mwn beplik- tade och ytermere med thetta wort breff bepliktom at jak ok ingen dandeswen som forscr:t staar skal ægha hindra eller hindra lata antige med ordh eller gerninge lönlige eller openbarlige med bud eller breff nogra the goda men

*) Riddare.

riddere eller svenne köpstadzmen bönder eller bokarla som nw för nogra daga för Ringstadholm laagha, ok ey wilie wij flere æn two ok two vp ok vtaff j sender at gaa til suderköping norköping ok neste bygden kringom slothet, thetta bepliktom wij alle obrygdelige at hollas widh eth witherlighit fangilse Ok wore thet saka at wor herre ok husbonde her trotte karlsson *) kan ey vnsetie oss ok sith sloth Ringstadholm jnnan förscreffne daghen j sin eghen persona, tha wiliom ok skulom wij antwordhe slothet kung Karl eller then dandeman hans scriffuelse ther om faar ok haffuer, Ok til thes breffs mere wisse ok ytermere bewisningh bedes jak stadzsens secret j norköping ok henrik hanssons insigle borgmestare ther sama stadz a ryggen trykkie a thetta breff medhan jak ey incigle sielffuer haffuer Datum norkopie Anno domini MCDLXIX feria quarta infra octav. s:ti martini Episc. & confess.

Ok beplikte wij framdeles med thetta wort breff at skierma bota flotar ok annat huat her vtan fore Ringstadholm är skal bliffua orörde osplitna ok oaatskilde for oss alle som på slothet bestallade wore wid sama bepliktilse som forscr:t staar.

På ryggen af brefvet finnas ännu ofvannämnde beseglingar.

*) Af Ekaslägten, Riddare och RiksRåd.

Lejde-bref af besättningen på Ringstadholm.

For alla farande ok widerkomande bekennes jach baardh munk med flere mins herres Trotte Karlssons tienare pa Ringstadholm med thetta wort öpne breff at torsdag som war pa worfrwa aptan conceptionis j thet aret LXIX kom ärlig ok welboren man henrik Rwska med een borgare aff suderköping a nampn kallande sven pedersson begerendes aff oss at wij skulde ok ytermera med her Karl knwtssons her eric magnussons ok wdz breff aff suderköping begerede at ij (2) eller iiij (4) aff oss skulde forfare till forscrne Dandemen ok almoganom jn til suderköping frij ok felig til ok fraa jn til theris behold igen til at befatta een god medhel ok wenlig Dagtingan at sätie j daga ok stwnder pa bade sidher mellum forscrne Dandemen ok oss &c. Huarfore äre wij alla öffuer ens wordhne j förscreffne sendebudz näruerilse at her karl ok meneghettgen bade aff köpstads men ok hondakarla sa koma ok sende hiit til Ringstadholm iiij (4) aff huart härade görandes them myndug ok mektug pa alla sidhar til at tala görä ok lata pa theris wegna Ok sama leigd ok felighet som forscreffuin her karl ok the flere gode men oss sagt ok loffuat haffue, säghie wij framdeles ok besynnerlige med thetta wort breff säghie ok

med samande mwn beloffna at the skula koma ok fara frie ok felige til oss til Ringstadaholm ok fraan oss igen til theris fri behold ok huargens fara for oss vare eller for nogra som göra ok lata wille for wora skuld. Ok til ytermera skell ok bätre forvarilse tryckie wij hederligs mantz incigle her hemings mins herres Capalans a ryggen a thetta breff som giffuit ok screffuit är dag ok aar som forscreffuit staar.

Sigillet något skadadt.

Förliknings-Bref af Allmogen i Ringstadholms län.

Wij böndher oc lanbo oc menige almoge som bo j Ringstadholms læn Göre witherligt oc oppenbart thet ware fulmäktigh aff för:ne ringstadholms læn j erligæ oc welbnrdighe manne her ywer axelsson*) her götzssaff karlsön**) her karl knutsson herr Eric magnusson Riddere nerwere giorde en wenlik dagtinghan mellom oss oc alle thee Swene som nw wore bestollede

*) Tott, Riddare, Sveriges och Danmarks Rikes Råd, Höfvidsman på Gottland och många Slott. Konung Carl Knutssons måg.

**) Gumsehufvud, Ridd. Riks-Råd, Höfvidsman på Kalmar Slott och Uplands lagman, Konung Carl Knutssons svåger.

stollede paa ringstadholm Saa at alt then skade oc owilge som the giort haffue med agrepp Drap saremal eller hwad hande skade thet helst kan ware j thee motthe för en slottit bestoldit wardt eller j then bestalningh thet skal all sammen ware aff taleth förligt oc tilgiffuit En woret Swa at nogen aff oss almoghan j för:ne ringstadholmz læn haffde ellers skilningh til noghen aff them som longlighæ tilforen sket er att thee göre ther tha fore minde eller ræt Swa frempt at thee wille bliffue eller ware j östergilland Oc wille wij eller skullæ aldrigh noghen tid epthe thennæ dagh käre eller feygdæ paa thesse för:ne ærende j nogra motta Til thess ythermera wesse oc forwaringh haffue wij bedit all heredzhöffdhinghæ j för:ne ringstadsholms læn at thee trycke theres Intzegle paa riggen paa thette breff som giffuit ær j Swderköpingh fer. 4 prox. post Reminiscere Anno &c. LXX.

Begge Sigillen äro bortfallne.

Bref till Allmogen från Biskoppen i Linköping och Sturarne.

Wij Henric med gudz Nadh Biscop j lyncöpung Nielss stwre *) Sten stwre Rid-

*) Riks-Råd, Höfvidsman, Ståthållare och Lag-

dere *) helsom idher alla som byggia och boo i ringxstadaholms læn oc syndelig the hæradh som skickade æro til at liggia före ringxstadholm kerlegha med gudhi kære wener haffwa wij wnderstandit idher begærilse swa lüdande at j begæren wart folk til idher Tha mage j wetha ath swa snarth wii haffwa bestælt nidher j landhit med thess landzens inbyggiarom Som landzsens lægligheth wetha swa ath ware fianda skwlo ey macth faa ath göra nogoth anfall oss eller idher paa baken och stæghaholm wordhit bestallat tha wilie wij komma til idher en stakkot tiidh med godh wmsætningh Thy kære wener waren wiidh godh tröst oc endrächteligha samfellen idher ath halla the förrædhare jnne giffwandes them engte wthryme thil then tidh wii komme til idher framdelis bidhiom wii oc idher swa nw som för at j waren her Karll knwtsson oc her eric magonsson lydoge oc hörroge föllgaktoghe oc medstandoghe æ hwar han ider skickande wardher j haaldh oc til ath göra them kost giærdh som fore slotit liggia hwik-

man. Af Natt och Dag slägten: men upptog möderne-namnet ifrån Danmark. Af honom Riksföreståndarne Svante och Sten Sture den yngre samt den utgångne grefliga ätten.

*) Rikshofmästare, sist Riksföreståndare. På fädernet en Folkunge.

kit wii wilie idher wæl betænkie för the troheth j Swerges rike troligha bewisen Scriffuit j wadzstenom arom epter guds byrdh MCDLXX paa kindermessa dagh wnder wor incigle.

Det ena Sigillet bliudt; det andra till en del bortfallit.

Bref från Erik Axelsson till Carl Knutsson.

Sincera & amicabili in Dno salute premissa Vither käræ her Karll gode wen at i gaar tha sloghe jak ok myn brodher her yffuer til wår figende på norremalm ok Erchebiscopen meth her clauus ronnow*) ok the Danske gaffue flökten ok rymde marken ok til skips ok wy sloge æffter them meth alle the skip for staden lago ok grepo them fra Konungens krawell ok alle the sware skip meth folk ok godz sa at jngen vntkom men Erchebiscopen her claus rönnow ok the friborne men vntkomme meth sina rodarskip käræ her Karll bedher jak idher at i tage the gode men ok almogen ther omkring til hielpe ok beläggen stäkeborgh meth thet första, i thöre frökte fore ath thet party skall thet vntsätte the skolle well her effter worde styrde then ene meth then andhre käræ her Karll waten nw widh gudh tröst ok bewiser idher man-

*) Riksmarsk i Danmark.

lige thet skal jngen nödh haffue her meth befalendes idher gudh ex castro stocholm meo sub sigillo fer. quarta post egidii.

ERICUS ABSALONIS *).
in Lagnö miles.

Utanskriften:

Nobili et Strenuo viro Dnō Karolō Knutzson militi Amico Suo Sincero.

Med en annan hand:

Her Erich Axelsons breff ad her Karl wille sta honom manlich bij emoth de danske.

Sigillet bortfallit.

Bref från Erik Axelsson till Carl Knutsson.

Sincera et amicabili in Domino salute premissa Wether kere her Karl besunderlige gode wen at Erchibiscopen kom hit for stocholm med her clauus ronuw och andre flere Danske oc tyske oc legrede sik pa sudermalm oc skute hit i byn med theres bysser och pil oc giorde en flote med eldh oc forde pa södre bastwue han brand op oc nogra ij stal med, gud tess loff sii, engen död man eller sar haue wij her til fonget wij giorde tesse skip rede oc

*) Axelsson Tott.

hade acthet oss vt til the Danske Oc en del sloge til malmen och the rymde sa strax til skips oc fingo nogra fonger fra them nw ære the til siös oc ær myn broder her yffuar hit komen oc ær dragen inhender arboge huat han ther nu beskaffar mik ær sagt at han hauer bestallet örebro oc formoder i then andre weko dalkarlena gestringe oc helsinge hit at koma til vnsetting oc ligge tyerp rodzkarlena alle widher rede nar dalekarlerne kome at fölgia them ty kere her Karl bidhr iak idher kerlige at j wile nw tillhielpa oc tröstige ware at med köpstäderne hielp oc almogens at bestalla stekeborg mik hoppes at the ære ther alle welwegle til j schola tro för sant at göre j idher nw nogor möde oc kunnen ther nogot beschaffa tha skal thet wara effter idher wilia oc schulle wel warde widherlagde aff Cronan jak sender idher myn opno breff til adwedeberg at the schule ware idher hörige oc lydoge oc göre idher sin skat jak scriffuer oc alle köpstäder oc elerth til at han skal sende idher hielp teslikes her eskil ysacson *) Knut Eskilson **) oc andre flere kere

*) Baner, år 1446 Höfvidsman på Stäkeholms slott, sedan på Raseborgs. Riddare och Svea Rikes Råd.

**) Baner. Riddare och RiksRåd. Lagman i flere lagsagor och Höfvidsman på Stockholms Slott. Halshuggen 1520.

her Karl bewissa idher nw som myn gode tro ær til idher oç jak gerne med idher forschulle will med alle gode In X:o (Christo) valete ex castro stocholm feria quarta infra Octav. assumptionis marie meo sub sigillo

ERICUS ABSALONIS.
in lagnö miles.

Utanskriften:

Nobili et Strenuo viro Dno Karolo Knutzson militi in birkewik Amico Suo Sincero.

Af annan hand:

Her Iwer Axelsons breff til her Karl Knutson ad han wille bestelle Stegeborgh.

Sigillet är bortfallit.

Att ofvanstående åtta bref äro lika lydande med Originalerne på papper, förvarade uti Grefliga Fersiska handskrift-samlingen intygar

JOH. G. LILJEGREN.

HANDLINGAR

hörande till

KONUNG GUSTAF I:s

OCH HANS SÖNERS

Regering.

Tittelbladet till Stockholms Stads Tänkebok, författad af Olaus Petri Phase, Nericius *).

Thjz är then tenckiebock som jach Olauus Petrij scriffuwit haffvr then tijdh jach war j rådhstughun.

Anno D:ni MDXXIIII

Fogden PEDER HARD

Sitiend Borgamest:r.

H:r LARENS LARENSSON.

H:r IWAR IWARSSON.

Secretarie.

Mg:r OLAUS PHASE.

Kemenere.

ANDERS BOTNAKAR.

NIELS SCRIFFVERE.

24. 25. 26. 27. 28. 29.

Likheten med det uti Stockholms Stads Archiv förvarade egenhändiga anteckning betygar

JOH. EM. WEINGARDT.
Stadens Actuarius.

---

*) Stockholms Stads Sekreterare; sedan Konung Gustaf I:s Kansler; sist Kyrkoherde i Stockholms Storkyrka, allmänt känd författare. Detta tittelblad är förut aftryckt i Andra delen af *Skrifter och Handlingar till upplysning i Svenska Kyrko och Reformations Historien.*

Riksens Råds försäkran till Konung Johan III *).

Wij efterskrefne Sweriges Rijkes Råd &c. Göre her med kunnegtt och wetterligt ad efter wij well hade förmodet och förhoppedes ad dett Rådslag skulle hafue wared dett Beste som wij nu senest giorde vdi Refle nemligen ad Kungl. Mattz i påland, wor nodigeste Konung skulle Begifue Sig thilbake thil påland igen Och war doch som wij Senest förnumed hafue tuert emott Kung. M. thill Swerige &c. wor nodigeste herres och Konungs betenckiande och mening, huar udaf kan Synes följd ware, det Rydtzen er blefuen trotzich och stålt och Adelen Och krigsfolked, tyckes fått Orsak thill genstrefwighett och sedan ifron vtsendt thill Kung. Mattz ett trotzicht breff, Som sielfue brefued Lyder och En partt Beswered sig, ad drage thill Narfuen, der thil med så Er K. M. i påland thill bakedragen, aff huilken fråware wor nodigeste Konung Och herre, haffuer Stor Sorg och åsaknad, Befruchtandes att det skulle ware Owist om hans Kung. M. igen komitt hitt thill R(iget)

*) Meddelad af Fru Öfverhofmästarinnan Grefvinnan Fersen.

Och wij doch med gudz nodige thilhielp ecke wille förhoppes, Och alrig thed på – – – Sådan meniug afrådt hade, derföre wille wij nu alle samptlige Och huar och en för sig Ödmiukeligen, wnderdånighest haffue Bedit H. K. M:t om förlatelse, ynnest och node igen, latendes alla onoder med – – – – ne, nodeligen falla, Sosom wij wisserligen hoppes, Och witterligen ett heller annad förtient haffue, heller göre wille, Sosom wij och elliest alla Samptligen, och huar och en för Sig på wor Christelige troo, äre Och Saning, fulkomligen lofwe och thilseie, ad wille her efter Som her thill, wille ware Och bliffue, H. K. M, Sampt H. K. M. höge och kärkommend Lijfserfuinger hulde, trogne Och retrådige, aldeles efter Som wor förre Eed och förplichtelse lyder, Och der Hans Kongl. M. her efter will bruke wort Råd, wdij nogre förefallande Saker, då låfue Och förplichte wij Oss ad beflijte oss om dett beste och trogneste Råd, efter Som wor Rådtz Eed krefuer, men der Och H. K. M. egen mening af Kungeliget högre förstånd ecke kommer Öfuer eens med wor, då wille och skole wij setie wor mening thilbake, Och ecke framföre eller jempte wid H. K. Mattz willie och mening, den gud althid werdigas late Bliffue den besta och nyttigaste Och der hans K. M. framdeles ner legligen bliffua kan, will

haffue, sin kere Son H. M. af påland hem thill Swerige jgen, då låfue wij wid wor äre, Och Redlighett, ad wij ecke welle nogrelunde lönligen eller uppenbarligen, der emot seie der Oss Sådant i thijd må blifue kunogtt, eller thilbetrodt, wtan wisserligen förmode, ad Sådant well ske kan Och ecke noged af Sweriges grentzer, antingen på en Stad eller annan för den Orsak skull bliffue förminsked wij lofue Och her med vdij lijke måtte, och på wor adelige äre Och Redlighett, tilseie Oss obeskylte ecke vdij nogen motte welle antingen Sielfue eller igenom andre muntligen eller skrifftligen, uttspride ibland Stenderne eller almogen, andelige eller werldzlige, ädle eller Oedle, noged Som kan ware H. K. M. emott, thill skade heller wanheder (Såsom och H. K. M. dett ecke heller förskylltt haffuer) uttan fast heller beflijte oss huar i sin Stad derom, ad Hans K. M. motte althid haffue, trogne och Retrådige wndersåter, Sem hans K. M. Och gud thes låff haffwer, wij wille och med denne Sak aldeles holle . . . . Och ecke thill dett minste med nogen H. K. M. förachtelse eller förtaal och skade göre wor vnskyllen, huad heller det bliffer frid heller ecke wtj Swerie Och wid gud, Och wor Siell Salighett, oss ecke welle nogen Otrogen Stempling, muntligen heller schriftligen haffue wared på

lerde, nu senest i Retell emott deres K. M. eller wort fädernieslandh eij heller i så måtte nogen Samquemd, heller möte holled wara ad noged annad i denne Saak skulle göres eller företages, en huad med almennelige Suplicatia och böneskrifter skeed ehr Sosom wij och her med wid wor eed, och Saning aldeles betyge, dett Breff Som war stellt thil F. N. Hertig Carll, och allenast Rådzwiiss Om talad, och doch likwell ecke annorlunda haffuer lydt en dett Concept Som wij wor nodige drötning allerede thillsendt haffue, Så skole ecke heller nogre jnnan eller utan Rådz eldre eller yngre aff oss Bliffue wanärede eller förachtade, ey heller dem nogett Ont anten Sielfue eller genom andre, thilföge heller göre late, för dett de ecke haffue wared Ens med Oss i denne Saak, Och thill det Sitzste welle och skole wij althid Bliffue Hans K. M. Sampt H. K. M. lijfs arfwingar besynnerligen Hans K. M. i påland, som är Sweriges Rijkes nermeste Arffurste Och thilkommande Konung, hulde trogne och Retrådige Så lenge wij leffue På wor adelige äre och Redlighett, Och så sant Oss gud hielpe thill lijff och Siell, thill ytermere wisse och säkerhett, haffue wij denne förrestelte förskrifning H. K. M. thill hörsamhett, och lydno förseglad och underskrefued, thill at förekoma H. K. M.

misstroende och på dett wij deste mere, moge ware förwissade om H. K. M. Node och ynnest Som hans K. M. Oss nodigst haffuer förtrösta och thilseie lated, och att denne förskrifning nu eller i framtiden ecke skall koma oss eller nogen annan thill Skada eller wnder ögen j nogen motte Datt &c. *).

Lika lydande med en uti Grefl. Fersiska Manuscript-Samlingen under N:o 31 befintlig, gammal, till en del illa medfaren, och skadad Copia intygar

JOH. G. LILJEGREN.

*) Konungens resa till Revle var år 1589.

Bref ifrån RiksRådet Friherre Hogenskild Bjelke *) till RiksRådet Hof-Kansleren och Ståthållaren Eric Sparre.

Min wenlighe och kerlige helsaen, sampth huadh mere kärth och gåth Jagh förmå, medh gudh alzmechtigh altidh tilförenne, kere her Erich tillförlathlighe godhe wenn och Broder, nesth en flittigh och kerligh thacksegelse för all wenligh' benäghenheth och beuiste wellgärninger, huilkith Jagh medh thacksamheth altidh gerne förskylle will. Önsker Jagh min K. Broders, samptt minn H. K. Systers och bäggis, eder käre wordhnetts långhuarige helsse och lyckesamme wellmåge altidh till ath spörie och fornimme. Och kann digh kere Brodher wennligen icke förholle, ath Jagh ij lördaghs förlidhen hade achtedh ath drage her ifrå, och then wägen åth Westerås quickesundh och Sundhby, effter som wårth seniste samthaal war tillhope och min K. b:s wäghna skulle mööte migh ij Westerårs såsom ij Söndags war. Huilketh wenlighe tilbudh Jagh och min hustru gärne händtt hade, och therfore på deth wennligste

*) Halshuggen på Stortorget i Stockholm år 1605.

bethacke, men nu haffuer hon ij 6 dager Mesth hålleth wedh sängen, bode aff febris och hals-siuke; Så Jagh inthet hawer hunnith begiffue migh på wägen her ifrå; ssom Jagh dågh aff hiertedh gerne åstundeth hade; helst för den daglige kurtwill skylldh ssom her wancker, huil-kith man snart kan ledis wedh och moste för den skylldh nu sende nogre mine tjenere och hester ifrå och beder wenligen, ath om iisen icke kan bäre änn nu öffwer Jällmer sundh, ath min K. B. wille befalle sinn foute ath lathe förfordre then öffuer Sundeth medh pråm eller flåthe Jagh will thet thacksamligen medh alth gåth gerne förskylle. Och huadh lägenheterne her ij håffweth belanger, så går thet som wanth er; ath huadh ssom beuilgeth bleff om wårth rådhslagh, ath hielpe penningerne skulle strax föruendis ij kåper och Järn; ath skaffis daler till myntedh thet er nu allt igen affslagith; så ath K. M:t will sielff aname all penninge åp-bördh, och ther aff inthet förskingre huarken till inköp, mynthedh heller annen wthlager. Icke er heller änn nu nogen köpman förårdh-neth, ehuru well man åffta der om påminth hauer thii andhers larsson moste först endeli-gen beställe om skunchen skrifue inn ij riketh på 20 tusendh daler för midsåmmer, Om nu

er

tidh och tillfälle der till, kann Jagh icke wette, helsth effter her kommer alle dagher stort öffuerlåp aff the fatige oförmögne undersåterne, som alle begere tillgifft på wtlagerne, så ath der komma icke halffparten wth aff gärden, och hielpe penningerne, Och er bode Jämmer och yncke ath hööre på deris elendige klagen, och synnerligen ifrå Norlanden, men så snart siöön renth blifuer då får man och höre widere klagemåll ifrå Finlandh. Her hawer och warith nu på 2 dagers tidh mer änn 50 bönder ifrå Sale bärgzlagen, som alle medh en röösth haue besuäreth sigh om den Malm eller slagg (Kretz) som her Christoffer skunch *) hawer handleth om, och beklage sigh ath han well hauer 12 t:r Malm för huar windekörningh, och de mene sigh ingeledis wille heller kunne beuillge mere änn till 6 t:r för huar windekörningh och mente sigh haue huar körth allerede 18 t:r eller 9 lass. och mykith ropth och bedith om ath de motte bliffue aff medh then tungen, eller de wille öffuergifue bode hus och hem, föregifuendis ath om huar skulle köre 12 t:r så skulle deth kåste ath leege före, öffuer 2 mk:r. for huar win-

*) Schenck, Friherre till Tautenborg, bosatt i Sverige och i Svensk tjenst.

dekörningh. Och hafuer K. M:tt ij går latidh giffue dem till Swar, ath de skolle her effter ware alldelis friie för welbe:te H. Skunchs körning och måge her effter löse hwar windekörningh för 6 öre. Szå lenge en (änn) the åprettedhe Contracter håller wedh macht.

H. K. M:tt hawer och nu ij thesse dager ij nils hanssons och olaff Suerkelssens *) närware allene hafft håffregisteret för sigh och wttstrukith alles deris nampn, som nogen håffbeställning hauer hafft bode på sigh och hester, the som giffte ähre och ändå en parth ogiffte medh, Så ath ingen är blifwen skoneth, huadh må ther aff följge will, warder tiden åpenbarendes, thii ingen kan tiäne sigh till skadhe för inthet, och er thette allenisth gångit wth öffuer the fornemste aff adeln, men thet andre lösse partii de blifue quarståendis som man dågh lithet påbygge kan. Och warder wthen tuiffuell gåendis snarth medh lähnregisteren ij like motte, så ath her bliffwer inge skoneth, oanseendis huadh bekostnedh som ij fredh skedde för meste parten, oppå den pålniske resen, och nu ij såmmer skulle på nytt skee till lifflandh, huilketh alth wäll lychtis medh stor besuäringh.

*) Elfkarl, Konungens Sekreterare, en mycket känd man i sin tids häfder.

Wppå H:r Carll göstaffssons *) wäghne, er och ingen nodige suar giffen emeden Jag tuenne gånger ij andres näruare hauer flitight giorth hans wndskyllen, så hauer thet dåg inthet kunnith hielpe; För sådanne formellde vrsaker, och monge andre fler, som her wore för långth ath repetere Kan min K. b. well besinne, medh huadh wällusth Jag moste nu emoth all min lägenheth bliffue her till öpith watthn, och er ändå osächert för siukdom skylldh her ij staden, och kan ingen tingh fås faalth för penninger, lichuell moste Jagh nu biite ij etth hårth äple. K. b. ner thette breff er läsith, så kaste det på ellden, Och will jagh sampth min Singe hustru och wore barn her medh häffue min K. b. och H. K. S. *) och eder K. barn ij Gudz beskydd till all lychsam wälmåge kärligen befalleth, them då på wåre wäghne medh fliith helsse wille. Datum Vpsala den 6:te Martii. 88.

D. W. B:o T. W.

Hogenskildtt Bielcke.

K. B. gör well och skrif till Mattz månsson ath de fatige landhboor ij berkerne **) som

---

*) Stenbock, en tid Ståthållare öfver Calmar Slott och Län.

**) Syster.

***) Barkarö Socken).

nu hawer stoor tunge aff gästningh, skiutzfärdl och forsler meden Jagh och mine bröder ere her wedh håffuith, Så ath länsmannen motte skone dem medh andre forssler, och skiutzfärder och ath de inthe skolle tuingis ath före deris gärde spanmåll åp till bergzlagen som påbudith, er, It ath och icke motte huggis nogeth mere ekeskogh på gångholmen och lindöön som enbackarnez enskytte äger efter som nu her tillsketh er, till deth skepeth som der er åpsath, thi der finnes och well ekeskogh annerstedz. Min tienste igen ij like motte. ....

K. M:z didrich kom ifrå hertigh Carll igen for 5 dager seden och hade inthet swar på deth breff ssom han förde dith, om ath följe till liflandh och om wapentienste gärden, och hielpe penningerne aff furstendömeth. alleniste hade eth breff lydendis om arffueskifftedh ath thet motte skie medh förste och berördis iche eth ordh om thet andra förskriffne. huadh heller thet er forseth y Canzlieth ath de hawe fåth eth oreth breff, heller er thet och skedt medh willie, thet kan man inthet wete och inthet war thet heller mykith behageligith hos K. M:tt. Szå skreff för:ne didrich till furstens Secretere medh en breffdragere her om, huadh suar ther på faller warder tiden medh gifuendis. Ifrå her gö-

staff Banner kom tiender och breff Sza ath thet er nu alth stille wedh gräntzsen, och råder ath K. M:tt skulle nu skrjffue rydhssen till och fornime huadh han er tillsinnes om eth wijsth möte på gränsen, till fullkomligh fredh heller icke, och strax late honum förstå, ath han inthet skall hawe ath förmode aff de huus som H. K. M:tt medh krigsmacht eröffret hauer. Och ther hos er der math sårgh på alle husen och lichwell moste man puche.

K. B. huadh belanger den syn i mellen by Sochn *) och gästringerne, så hafwer gästeriike boor nu warith hos migh medh 2 dombreff, som ere wtgiffne öffuer 40 år sedan, så ath då hawer warith en landzsyn förårdneth af Salige Kongh Göstaff, om samme trätte, och er them då bliffuith tillsagth, och by Sochn i Wästmannelandh, och Simetuna boor ij Wplandh ifrånn samme äger, therföre bör nu ingen syn hollis der imoth, effter då hawer warith 6 häredzhoffdinger der på, och wtthäretts Synemänn, som then thrätten då lagligen åthskilldtt hawe Och ther som du framdelis begerer Copier aff samme breff, skulle de bliffue digh tillskichede på deth ath wndersåterne på bägge parter wnn-

*) By Socken i Westmanland?

uike widare trätte, och fåfängh bekostnedht, Elliest wille gestrikerne besökia K. M:t om stadfästelsse på deris förre håldne landzsyn.

His feliciter wale.

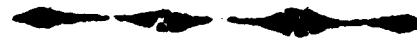
Utanskriften:

Kongl. M:ttz Thill Swerige. Min Nod:te Herris Troo Man, Rådh HåffCantzler, och Stadtholder ij Wässmannelandh, Then Edle och Welborne Her Erich Sparre, Herre till Sundby, Min tillförlathlige godhe wen och Broder, thette breff

wenligen

Likheten med det i Kongl. Riks-Archivet förvarade och med Sigill försedde egenhändige Originalbref intygas af

W. Forsslund.
Canzlist i Kongl. Riks-Archivet.

Riks-Rådet Hogenskild Bjelkes bref till Riksens Råd.

Minn welluillighe wenligh helssen med gwdh alzmechtigh altidh tillförenne Kere godhe herrar, Brödher och Wäner, later Jagh eder wenligen förnimme, ath Jagh nu som war then 3o:de nouembris bekom eders samptlige skriffnelse, dateret then 24 ij samme månedt. Ther wdi ij berette om en annen Edher skriffuelsse som migh skulle ware tillskicket nogre dager tillförenne, och nu sosom Dhå, begäre och formehne, ath Jagh skulle late förnimme mitt betenckende, om Kongl:e M:ttz ij pålenn, min nodigste Konunghs hemreese hijth till Swerige igenom huadh sätt och medell ssom H. K. M:tt kunne alldeles wthan, lijffzfara, fängelsse, och föruiitelsse komme hitt till sitt arffrijke, vthan all skada och affsachnedt. effter Erich Bielke *) till Salstadh som nu ther ifrå afiärdet åhr, icke kan heller böör nogett längre vppeholles med Swar, ther vppå ij fordre mitt skrifftelige be-

*) Konung Sigismunds Kammarherre, och nu Konungens Legat att medla hos Konung Johan för desse Rådsherrarne, samt i flere angelägenheter.

tenckende vthan nogen fördragelsse, och aller senist innen Sex dager euffter för:ne breffs datum, ssä frampt Jagh icke skulle föruursake Kongl:e M:tt min Nodigste Konungh och Herre till ytermere onåde. Therwppå Jagh till ett wenligit Swar edher Kere Brödher och wener icke hauer willedt förhålle, ath huadh samme Edher förre skriffuilse tillkommer som migh skulle ware tillsent, then ähr migh inthet tillhånde kommen, ehuem then framföre skulle, Så må han thet Sielff försuare huar igenom thet er bleffuedt försummeth, Och ehr migh for den skulldh omögeligitt ath Sware till samme breff, allthenstundh Jagh thess Innehålldh icke förnummitt hauer, Så och ath innen thenne for:ne kårte föresatte tidh late komme Swar uppå thenne edher skriffwelsse, som ij nu berört haffue, thii wppå samme dagh som ij begiäre suar, thå bleff migh edert breff försth öffueranthuardeth, Förseer migh för then skylldh at Jagh ther wdi må telbörligen ware wrsächtedht, så ath derföre icke nogen ythermere onådhe emoth migh således förursakis skulle, Thy gud alzmechtig weeth, ath H. K. M:ttz förre onådhe och wrede offuer migh sinn ringe och troghne wndersåte, hauer warith fasth tungh och odrägheligh, änn seden ath then igenom sodanne omögheli-ge tingh än nu förökes skulle, Vdi then stadh,

at Jagh er och altidh hawer warith wdi thet stadige förhåp och wnderdonigh tilförsicht, att H. K. M:ttz (må) nu sinn Kongelige wredhe nådigest blidke och lindre wille, emott migh sinn gamle aff hiertedh troghne och medh tiden oförmögne och trötte tienere, ther till gwdh werdiges H. K. M:ttz hierte beweke, Som alle öffrighetens hierter hawer i sine händer. Hwadh och for:ne höghwichtige ärendhe tillkommer; ath nu så hastigtt sware till, som ij wppå Högbe:te K. M:ttz wägne fordrett haue, Ther bör och will Jagh gerne finnes hörsam och willigh till, Endoch ther sannerligen behöffdes till thet minste nogre dagers betenckende, men för sådanne eder höge förmaningh och wilkår skylldh ssom nu förbe:t er, hauer Jagh icke thordt der medh fördrage wthan moste nu sså iiligth och obetenght strax giffue eder her vppå ett skriffteligitth Swar; Thell thet förste bekenner Jagh migh plichtigh och skylldigh, och nu sosom ifrå min vngdoms tidh gerne wille icke allenisth medhdele mitt ringhe Rådh och Betenckende; wthen och haffue lijff och Blodh ospartte för bägge Kongelige Maiesteters mine nodigste Konungers och Härrers och mitt Fädernis Riikis wälfärdt skylldh dågh er eder godhe härrer well witterligett Szå minn salighett och tionge bedröffuede wärldzs lägenhetth, Som Jagh ij thet

hele åhr hawer warith besuäreth medh, för then store onåde (thet gud bättre) jagh wthi warith hauer, Szå ath alle haue och derfore skydtt mitt wmgänge, Szå wäll slächtt och wänner, som oskyldhe ij denne min betryckte sårge tidh, för then skyldh ähr migh nu så myckitt mindre om richsens saker och uijchtige ärender witterligith, Thü effter lägenheter och tijdernes förwandlingh, weete ij godhe härrer fasth bätter änn Jagh kårteligen skriffwe kann, böör och pläger iw alle rådslagh förhandles, ij wärkett ställis och beslutes. Eho för then skylldh migh befeligett att nu kunne nogett råde heller sware her så fullkomligen tell, som sakens wichtighett kräffuer. Men effter alle lägenheter ähre Edher samptligh som nu wdi Högbe:te Kongl. M:tts Rådh brukede bliffue, nochsamptt kunnigth och åpenbarth, huilkith wppå thenne tidh ähr mig ouitterligith. Therföre tuiffller Jagh inthet ath ij godhe härrer genom Gudz nodige tillhielp, wthaff huilken alle godhe rådh kommer, well warde finnendis på the rådh och medel ij för:ne höghwichtige Saak som ther till nyttigest och tienligest ware kunne effter thenne besswärlige tidhs lägenhett, Tü mitt fööge och ringe betenckende kan lithet wttrette ij denne höge saak.

Och sosom ij godhe härrer beröre, och iw redeligen fordre mith skrifftelige swar, så ath sådan hemrese motte ske alldelis wthen liiffz-fahra, fängelsse, föruiitelsse, skada och affsach-nedt. Så er sådanne höge wilkår endelis omögelighe för mänisker ath försächre om, när man huart ordh för sigh tillbörligen öffueruägher, dågh effter mith ringhe och enfåldige trogne betenckende, weth Jagh icke annet her till rå-*de* och suare, änn thet eder sampth månge an-dre ähr nochsampt witterligitt, Oppå huadh wil-kår högbem:te K. M:tt ij pålen samptychte och beuilgede ath tage wedh samme Kongelighe re-geringh ther dhe polniske ständer iblanth an-neth wttrychelige försäckrede H. K. M:tt ath sådann hemrese till sitt Arffuerike skulle wara *H.* M:tt frith förbehollith, Sså kunne the och icke medh nogen rätt ther till tucke, helsth ner som H. K. M:tt effter tidzsens lägenheth later fogeligen ther om handle, medh richsens stän-der ij pålen, Så ath sådan hemrese, motte skee med alles theris samptyche, och seden Konge-ligen och tillbörligen bliffue beledhsagedt. Thå förhoppes migh, ath thet besth kan skee H. K. M:tt ther wten faahra thette riketh wthen ska-dha, och ther medh wppåhålles då wänskap imellen bägge Konungeriken, Men huru H. K. M:tt ij pålen kan om offtebe:de heemreese wa-

re till sinnes, och huadh bägge rickernis lägenheth kan på therine tidh medgiffue; ther om förhåpes Jagh ij wnderdånigheeth som och inthet tuiffler ath bägge höge potentater utaff sitt aff gudi högtt begåffuede forståndh well warde sine Kongelige Personers låfflige beståndh thesslikess och theris ärffrikers och troghne wndersåters nytte och långlige bestånd betenkendis, Thesslikesth och ij godhe härrer thet och tilbörligen öffueruägendis warde, som nu om alle lägenheter, så och huadh fortröstningh förne Erich Bielke therom hafft haffuer, besth er witterlegitt. Och tager Jagh then alzmechtige gudh till witnes, ath Jagh för min person inthet heller önskede, än ath then godhe och dygdelige Konungh ij pålen, then wij Swenske hawe nesth wår Nodigeste Konnngh och herre hylleth och Suoreth, måtte medh liffz Sundhett och lycksam rese well komme hith till sith arffrike igen, sin käre härfader wår nodigste Konungh till mykin hughnett, tröööst och biiståndh i regementedh, och sine troghne wndersåter och mången bedröffueth till nådigh förfordringh och hugsualelse; Thette mitt ringe Swar will jagh haue ställdt till Eder gode härrers widere betenkende och förbettringh, och bedher er wenligen ath huadh ssom Jagh' nu wdi en hasth effter edher förmaningh haffuer aff trogen well-

meningh skriffuit, motte och bliffue till thet beste forstått och vptagit, och ath y kere bröder och wener wille medh fogeligere och. bettre sätt her om giffue högstbe:te min nodigeste Konungh på mine wägne ödhmykeligen tilkenne; än Jagh thet nu ij thenne olåglige Sörgetidh wdi min K. Salige Möders begraffning som skedde för 3 dager seden, hawer hafft tillfälle ath författe, och Synnerligen effter tiden hawer warith mig så alth för kårth föreståkth. Sosom Jagh och på thet flitigeste bedher, ath ij godhe härrer Samptligen aff trogeth medhlidende effter all wenligh tillförsicht, wille förfordre minn bedröffuede sak hos högbe:te K. M:tt theselikesth hosd en högborne Furste hertigh Carll att thenn store onåde och wrede som öffuer migh her till warith hawer och migh fasth swår och odrägligh ähr, motte nu Nodigest och nådelighen till hugnedt och bettringh föruandles, Sså ath mith bedröffuede hierte motte nögerledhis tröstedh bliffue, huilkith eliest snarth tröttis widh thette beängstede och Sårghfulle leffuerne, Som Jagh nu en långh tidh hawer dragits medh. Thå gwdh som er sieffue sanningen och ingen tingh er fordålth kräffuer Jagh till witne, som Jagh och förhåppis ath ij gode härrer som Jagh ij all min åldher hawer mesth wmgåtts medh, thet samme och ij like motte medh migh wit-

nendis warde, ath Jagh aldrigh anneth ännu aff hiertedh hawer iw hafft hugh och sinne till ath troligen effter min högste förmoge tiäne Högbe:te min Nodigste Konungh och herre, Hans M:tts Kongelige afföde och mith kere fädernis rike, Sosom jagh thet för gwdh sware will och thet samme inn till min dödhzstundh ännu troligen achter ath göre förhåppendes och ath niuthe thet till godhe och ther jagh wdi nogen motte kan bewise E. g. hr behageligh tieniste igen, skulle ij altidh finne migh ther till willigh och benägen, thet gwd kenne, wdi hwilkens nodige beskydd Jagh will och her medh hawe eder samptligen wenlighen befalleth. Dat. Åkerrö then 2 Decembris Anno 1590.

E. g. hr. w. w. T. B. o. W.

Hogenskilldtt Bielke.

Vttenskrifft:

Kongl. M:ttz till Swerige. Min aller nodigeste Herris trogne Männ och Rådh the Edle Wälborne godhe härrer, som nu hos högbe:te Kongl:e M:tt stadde ähre, Mine tillförlathlige godhe bröder och wener, Samptlighen och Synnerlighen thette breff

wenligen.

Copia aff mitt Swar till
Richsens rådh, vm K: M:ttz ij
Pålands hemrese. dat. Åkero
den 2 Decembris, 90, och sendes
den 4 ther ifrå medh m b. H:r
Clawes Bielkes tienere.

Utkast till ett Bref i samma Ämne.

Af min broder tures *) breff Således til onåder förursaker.

vm richzsens wichtige ärender, ey heller hawe warith migh effterlatidh ath omgås medh den ssom vm sådane saker wmga.

Derför Jagh icke weth, huadh denne tidz lägenhett (effter huilke alle rådzslagh tilbörligen bör ware rättedh och stälte) medhgifue kan thii tiden är thet en ssom alle meniskelige saker her ij werdhen förandre, huilkit ij godhe herrer bettre besinne kunne, än iagh thet skriffue kan Deröre kunne ij gode hr sidhen här wäll be-

---

*) Nilson Bjelke; sedan Riks-Råd, Öfverste Skattmästare och Kammar-Råd, halshuggen i Linköping år 1600.

sinne migh wille falle tungth någeth, wthtryckeligith her um nu på denne tidh ath kunne skriffua, helsth effter migh om omständigheterne, som för är sacht, är owitterligith, Dågh effter mitt enfaldige betenkende håller. Jagh thet så före, ath der bägge Konungerne wåre nodigeste herrer, huilke gudh thess låff medh fasth högre forståndh, än wij fatige vndersåter och tienere aff gudh begåffuede ähre kunde befinna samma hemrese nu på denne tidh wara richeth nyttigh, och H. K. M. ij pålandh for then skylldh will begiffue sigh hitth, Så skulle de polniske ständer thet icke tillbörligen kunna förmeta helsth mäden thet wttryckeligen er bliffwith förordnith på walldagen ij Warzow skedde, Så och sedan förr än H. K. M:tt wedh den polniske Cronen och regemente tage wille, så ath H. K. M:tt skulle wara frith förbehollith, dågh så ath thet icke skedde de påler oåthsporth. wthan elljesth ssom deth hoffligheit och besth ij wärketh ställes kunne Så ath den Naboelige willie och wenskap begge rikerne emellen icke ther igenom skulle bliffue förminsked Och tager Jagh gudh till uittne, som sielffue sanningen er, och alles tancker weth ath jagh inthet heller wille önske heller åstunde änn ath denne godhe Kongen ij pålen then åss alle, nästh wår nådigste

Konungh

Konungh bör älske, och aff hiertedh gerne see H. M:ttz neruare her ij riketh, hos sin Kere herfader thén hon medh Sånligit rådh och dådh kunne ware till treget bistândh ij regementedh och till mycken hugnath och trösth hans medh tiden ålderdoms dagar. Thet alth mången fatigh bedröffweth till nådigh befordringh och stor husgwalelse. Sedanth man sigh wisserligen aff den godhe dygdesamma Konghen kunde hawe ödhmiukeligen til ath förhoppes, ther före ath åss theste mere H. M:ttz tillikompsth (then gudh alzmechtig late ware lychsam och med behollen rese) af hiertedt åstunda bör, Men huru nu H. M:tts ij pålen om same hemrese er tillsinnes, och huadh begge rikernas läghenheth kan medgiffue, effter migh ther om icke er witterligith, Så kan Jagh nu her om inthet yterligare Suare, wthen ij godhe herrar och w. som der wedh hånden åhre, och om alle lägenheter kunnight är. Warde ij denne sosom och andre förefallende saker H. K. M:tt thet rådendis som H. M:tt kunne lände till hugneth, och wårt fädernerike sampth thess inbyggare till gaghn och godhe.

För min person will Jagh aff hiertedh troligen önske ath gudh aff huilken alle godhe

rådh kommer, wille ware then beste rådhgiffuare ij thenne och alle andre wåre saker, så ath alltingh motte bliffue så företagne beslutte-de och fulländadhe, ath thet måtte lände honum till ähre, bägge wåre nådigheste Konungar sampt thet hele låfflige Kongelige hus till beröm och thess trogne wndersåter till långhwarigh beståndh och fremelsse.

Thet jagh eder godhe herrar för tidhzsens kårtheth skyldh ehr &c.

Ifrån Riks-Rådet Hogenskild Bjelke till Konung Johan III.

Stormectigeste Högborne Konung, Aller Nådigeste Herre, E. K. M. ähr minn vnderdånige ödmiuke hörsamme tieneste, altid troligenn, Beuisendes, Szå lennge iagh leffuer.

Aller Nådigeste Herre och Konung E. K. M:t will iag på thett ödmiukelig:te hafue betackett, för all Kongeligh ynnest och nådhe, och Synnerlighen för denn Nådige förtröstningh som E. K. M. gaff min bedröfuede hustru på mine

wegne nu seenist hon vnderdånligenn besöcte E. K. M. i Stockholm, således att wår sach iche schall blifue något wärre ähn här till waritt hafuer, vthann wäll kann blifue med tijden till Bättringz förändrett. För huilke hugnelige Suar, der med E. K. M. mitt tunge bedröfuede hiertte någerledes lättedt hafuer, Gudh Alzmechtigh i Euigheethenn warder E. K. M:t richeligenn igenn hugne och wedergälle, thet iagh vtaff hiertedt will och troligenn önske och bedia. Och änna som altidh tillförenne vnderdånligenn på thet ödmiukelig:te beder E. K. M:t för Christi pine och höge förskyllenn som wij nu begå åminnelse om, Szå och för E. K. M:tz Egitt höge beröm, och Kongelige infödde dygd och mildheet, Thesslig:t de månge höge personers Nådige förbööner och mächlende, och min fattige bedröffuede hustrus och mine månge vnderdånige flitijge Böner schyld wärdes nu icke trengre tillslute sinn milde örenn för oss, vtann aldeles förgäte och Nådigest tilgifue, Ehuad E. K. M. Jagh aff menniskligh feell och Suaghett, kan emott brutidt och förtörnedt hafue, annthenn med dristigt taal och Suar, eller huadh annedt Sådannt thet helst ware kann, Ty wdi the anndre höge tilluitte Saker, tager iagh denn helige trefaldigheet som himmel och Jordh regerar, och ingen tingh ehr fördoldt, till ett san-

färdigt wittnne, att iagh med otrogett vpsått, eller med någen falsk meningh och stemplingh, aldrigh med tannckerne, ähnn sedenn med gärningen skulle hafft i Sinnedt, trännglede och åstundett der efther, att then Kongelige Regeringenn, schulle komme ifrå thenne Kongelige slächt och afföde, eller och i sådann ond act och meningh wille göra den arfförenningh om inthet, och annedt mere sådannt, som iagh hafuer waritt mistrodt om, vtenn med fritt gott samuett suärie och betyge kann, widh Gudh och hanns helige ord och Euangelium, widh min högste siels saligheet, och allt thet gode som iagh förmoder att hafue i thett Euige och oförgengelige lifuedt, att iagh weett migh therföre aldelis frij och obråtsligh, Szå sanndt ware migh Gudh nådigh i denn Ewige glädienn, och låthe migh så wist nu snartt komme till E. K. M. ynnest och Nåde igenn. Ty huadh schulle och mig förorsake, till sådann otillbörlig och stoor otacksamheett Emot E. K. M:t then migh så myken ynnesth och Nåde, I så månge måtto richeligenn och nådigst beteedt hafuer, att iche allenisth iagh, vtann och mine barnn och Effterkommende bör och Schule, såsom wij och aff hierttedt willie ware der till redebogne, med all underdånigh trogen och rätträdigh tiennste, både med E. K. M. och thenn heele Kon-

gelige afföda ödmiukeligenn och troligenn förtiene, så lennge iagh och the Efter mig att leffue, Gud Nådigest tilstäder. Ther om iagh och the, oss till thet högste beflijte wele och schule. E. K. M. wärdes för thenn schuldh, icke haffue Sådann tanncke och meningh om migh E. K. M:tz Gamle, och (thet Gudh weeth) af hierttedt trogne tiennere, vthan ware och blifue min Nådigeste Konungh och herre, som iagh vnderdånigt ödmiukeligenn förhoppes på thet att jagh så wäll som alle andre E. K. M:z trogne vndersåter må vnder E. K. M:z nådige beskyddh, med rolighet säker och tryggh bliffue och boo, och mitt gode Rychte, nu iche videre till onde vthsprides motte, thet warder gud i Euigheeten E. K. M. richeligenn löönendes. Wnder huilkenns Nådige skydd och beskerm. Jagh will nu här med haffue E. K. M. Samptt min Nådig:te Drotningh och E. K. M:z kongelige höge wårdnedt, till långuarigh liffzsundheett, lycksälig och fredligh Regering vnderdånnligenn och ödmiukeligenn Befallett. Schrifuitt på Åkeröö thenn 24 Martij Åhr 1591.

E. K. M:ttz
wnderdånige ödhmyke trogne
Wndersåthe och Tienere, Szå
länge Jagh leffuer
Hogenskilldtt Bielcke Mp.

Utanskriften:

Thenn Stormechtigeste Högborne Förste och Herre, Här Jahann thenn Tridie Suerigis Göthes och Wendes Konungh Storfurste thill Findlandh Carelen Våtzky Pethin och Ingermannelandh J Rydzlandh och öffuer the Esther wdi Lifflandh Härttigh, Min aller nådigeste Konungh och Herre wnderdånligenn och Ödmiuckeligen.

Med annan hand:

Kon. M:tt föreläsett den 23 Aprilis Ar 91 om aftenen.

Bref ifrån Riks-Rådet Hogenskild Bjelke till Riks-Rådet Thure Nilsson Bjelke.

S. P. D. Kere H. Brodher, thet Jagh hauer nu fördröith öffuer lördagen, bedhes Jagh om wenskap, thi sedhen bothuidh i lördags wiste berette, ath broder skulle blifue der till i morgen eller på torsdagen och kunne skee ändå längre uppehallis, så hauer Jagh latid skriffues 2 eller 3 Copier mere änn på den tidh war tillrede, och ther hos latidh skriffue fremst i thette medh följende (och till broderligh troghne håndh förskickede) register, eth lithet extract fremst wdi huadh copier Jagh haawer latedh

der indraga, hwilketh kan och well göre fyllest, om man ännu halfparten der aff wijse wille, (så frampt man kunne så lageth oförmercht, att der motte allenisth efterfråges, huadh wåre förre welkor wareth hade) gudh giffue ath thet eliesth nogen godh fruct skaffe kunne. Och tror jagh icke anneth, änn ath broder nu hawer den gamle Copian hos sigh aff Kongh Magnus ladhulåses wtgifne stadga och ordning på taffuerner och gästning, och den friihetth han i samme breff gaf alth ridderskap och adell for allan Konungzligen rätt och tungha, effter min b. hauer den fått tillförenne, thii migh gafs nu icke tillfälle ath söke åp min älste lagbook som den står wdi, och den andre Copian hade sparrn hos sigh, thij Jagh hauer alth hållith wedh mitt långe läger sedan broder drog häden, så hawer och Mette gylte warith her i 4 dager och hindreth migh mykith ij denne affskedh. Min broder (weth Jagh well tillförenne) tror inthet månge ath see der wdi, förr än rette tidhef the phariseerne er der om icke tilltroendes, och wore lichwell nyttigare ath b:r på ressan lote skrifwe nogre få aff de elste Copiar huar på sitt serdelis ark, ssom kunne wiises om så behöffdes; thii desse ere en part ille skrefne och i en hasth, Och moste broder sielff läse dem öffuer, och corrigere huar ssom nogeth

kan ware misskriffuith eller förgätidh. Jagh hauer och sendt den forste Chalmarne recessen aff rette originaleth endoch broder hawer ded tillförenne Så ath både Kongh Johans wtgiffne priuilegier, huilke alth broder hawer och tillförenne, på deth om han icke hade dem hos sigh, ath desse kunne då tages nu medh, Men wore de andre wisse Copiar tillförenne wedh handen, så göre Broder well och sende migh desse tilbake igen medh dette budh. K. B. om man wille thale der om, hui icke förr hawer warith fordrett och thaleth her om. så er kårteligen tillswarendis, ath seden Kongh Göstaff degraderade deth adelige standh och frelse, som wore de ypperste i riketh, och alle andre älste aff rådeth dem togh Kongh Christiern blodhunden aff dage. Seden rymde och H. twre Jönsson. Her Nils booson fich och en hastig affgångh och flere gamle lede alth aff. Seden wore icke monge igen som torde nogeth ordh thale der emoth, helsth ner de wnge droges öffwer de gamle, alth så gick friiheten deth ene åhr efter deth andre aff, så ath deth kom endelis slätt aff minneth, huadh gamell friihedt warith hade, och ingen war heller som wärdedhe sigh om ath randsake och fråge nogeth effter gamle handlinger och huar sodanth fans i domkirker och klåster så bleff deth alth åpta–

gith och for andre fördålth, så ath deth motte inthet komme för deris ögon som thet mesth angick.

Seden wdi Kongh Erichs förste regements tidh bleff ther om supplicereth och bedeth at han som deris förste nodige arffkonungh wille dem priuilegiere effter gammelth wilkår, men deth bleff mechte ille åptagith, och en parth som der till råth hade bleffue wndsagde till lifueth. Och seden annen gångh j Junnekepingh Anno 61 om hösten då hans rese slogh tillbake till Engelandh, då handledis åther der om, men bleff dågh fåfängdt, Seden bleff tridie gångh handleth om adelns rusttiensth och om werderingh aff deris arffuegods, först i Stocholm om fasten och åter Anno 62 seden på nytt ij Wpsala om såmmeren samme åhr, (ther han då hade achtedt öffuerfalle och mörde alth rådeth, som nogeth thalede der emoth, och sedan loth förbiude dem komme for hans ögon) och der medh motte aldelis outtrethedt drage af huar till sitt allenisth att då försegledis der om för:ne rusttienisth men nogre som droge vp til Stocholm bleffue ther inmanthe och medh stor möde komme till gunsth igen, Alth så skrämdes the aff så begyntes då sedan danske feigden, till dess hern bleff huar dagh och år wärre änn

ännen och besluttede sine priuilegier medh dett thirannieke vpsala mordh. som allom kunnigth er, Thesslikesth war och flittigth nook handleth om nogre bettre wilkår i Konungh Jahans förste regements begynelsse och för hans Kröningh, som ath och tilbödhs 2 daler aff huar gårdh de åtta till hielp, aff adeln samma tidh ath wttläggie så frampth de 2 årlige hester motte bliffue affslagne igen och landborne blifue alldelis frij för Kongens fouter Såsom och ath all adeln motte niute friiheth wppå Kongelige saker. men der föll och sådanne sswar, ath huadh han wille göre deth skulle ske aff gunsth, och icke effter andres willie. nådde wi for den skylldh inge bettre priuilegier än som ogenskenlige äre, huilke er alt lycke knwter hos den som änn nogeth låffueth er, och kommer inthet när öffuer eens medh det som de gamle förre priuilegier innehåller, men i de seniste förbettrede priuilegier der finnes wttryckeligen wdi hurü man achtedt hauer her effter medh all adels frihedt. Quod Deus auertat. Så wardt och thaledt i Wastena Anno 87 der om de 2 årlige hester, endoch ther inthet wttrettedis der om, Thesslikest supplicerede och adelen der om till K. Johan och fürsten i den skööne herredag j Stockholm anno 90 thär på de då finge allenisth förbettrede priuilegier. Så kan aff alth thette

beuises ath myckith anneth mere som wore förlångth ath skriffue om, ath thet hinder inthet warith förligeth, endogh man hauer lichuell så lithet kunnith wttredhttedh tillförnne. Men högste wrsaken ath så lithet er bleffueth wttrettedh, hauer warith tuedrächt ath den ene iche hawer tryggeligen willeth eller kunnith troo och thale medh den annen (Huilketh er Suånske Manna förderff) Och anneth er, ath Ingen på den tiden nogeth wisthe ath beuise noger gamle Copier eller handlinger, huadh gammelth och forth, och wår wrminnes friihedt (såmlige refererer sig wppå) warith hade. Therföre hade sodane saker och lithen framgångh. Gudh alzmechtig se änn nu nådeligen till thette fatige betrychte riketh, ath thet nu motte nogerledis komme till sitt förre wilkår och friihedt, huilketh åss bordhe mere niute wnder arffkonunger som hele riketh sådan thacksamheeth beuist hawer än tillförenne af främmede wahlkonunger, som ingen arfzreth hade eller wiste för sine barn, thet wi alle och wille forhoppis ath wår nu tillkommende arffkonungh warder besinnendis och åss till thacksamheth niute late, anseendis huadh wij hawe medh trogeth thålemod nu tråkedt och lidith aff framfarne H. K. M:tz föräldere och lickwäll beuisth wnderdånigh rättrådigh troheth ssom ärlige Swenske

män och thet änn i like måtte medh trohiertigh wellmening än nu förtiene wille.

Thette hawer Jagh kere H. b. J en trogen well meningh icke kunnith (till en lithen påminnelsse) kårteligen förstelle, endogh deth tiener icke well komma j andres händer ehuru well der wdi er inthet förfatedh uten thet sielfwe sanningen er, hwilken icke gerne blefwer liden, och therföre kunne och medh sådan troheth emoth faderlandeth ware liten tach ath förtiäne. Men late broder thet så, ath deth inthet synis mere. Gudh alzmechtig ledhsage broder well, och er icke rådh att lägge till wägs i denne stårmen för änn gudh will ath wädret nogeth stelles kan, ehuru well ath börn hawer warith godh i dag.

Rätt nu wedh Jagh skulle beslute detta breff, så bekom Jagh inneluchte breff ifrå Sparren, och der hos Copia aff kere b. bref, dat. 12 Maij efter wor Calender, gudh giffue ath richzdagen går så aff som han skriffuer, då hade wi nogeth ath frögde oss der aff, och wore till önskendis ath broder nu wore der. Jagh sender och her medh följgendis eth breff kårteligen ij wnderdånigheth författedh till K. M:ttz ij Suerige och pålandh, huilkith min K. b. på

mine wägne ödhmykeligen öfuer antlwarde wilk, och der hos kenne (tjäne) migh och sigh till thet beste effter broderlig tillförsigth, Och hawer iagh ij samme mith breff a'lenisth giorth en tillbörligh lyckönsskan till H. K. M:ttz hemkåmpsth, Och thernesth thacksägelsse för H. K. M:ttz nodige forfordringer i min och flere mine medhbröders ofertiente betryckte förlidhne åhr, Så och for H. K. M:ttz nodige skrifuelser, och Konglige förtröstninger medh Jens Clausen och Hans Kranck, ther till wi åss fulkomligen tröste och förlate och seden befaller migh j H. K. M:ttz ynnisth och nåde. Och effesth nampngifwer om ingen tingh i breffweth som Jag begerer wthen förlater migh på Rådens och po — forfordringh epter hans tillsager, hullke medh godh tillfälle thet och bettre wtrette kunne.

Een rett lithen tenkeskrifft lägger Jagh och herr inn wdi efter b:s begeren och önsker än en gångh af hiertedh en lycksam rese för broder både i fram och återfärdh, och helsse han alle godhe trogne wenner der ere på min och h:s wägne. His feliciter vale. Raptim Åkeröö 11 Junij. 93.

M. K. b. W. t. b.

H. Bielcke.

K. b. lithet färsth Smör, och nogen brödh för broder sender min h:w deth är så lithet, anneth gåth er her nu inthet i förrådh, och skriffue broder (strax) medh få ordh swar medh hans hansson igen, och hålle migh denne min hastige och ofårmlige skrifuelsse till gode, thet er alth skedt aff gode kerlek, deth weth gudh besth.

K. b. om nogeth budh går till stockholm, så göre han well ath påminne her göstaff om den afskedh till Finlandh ath förskicke ssom Sparren skrifwer om, heller om b. hade tillfälle derom ath bestelle den ifrå nykepingh, för än b. färdis, thi migh sändis her ifrån ingen wisser budh Vti går kom her breff ifrå brånes till M:r hans ifrå nils grensson, så hans begerer broder och min förfordringh hos fursten, om bräder till bråbårgs hus, eliesth förderffuis huufen och murn och endoch han fich furstens breff i wintres till bencht Jörnsson, om 100 tolfter bräder ath förskaffe dith, *så weth han honum dågh ingen tingh dith till wilie*, oanseendis ath i mogate och *ringerne* kan han få köpe 2 eller 300 tolfter. therföre göre b. well och förfordre hos H. F. N:e om änn eth breff till bencht Jörensson på 150 tolfter (ath åpköpe, hwadh han — kan sielff få så myckith aff slotzsens qwarner och bethaleth af årlige renten thi

las Swensson kan inteth leuerere dith; effter han behöfuer monge bräder till Nårköpings hws; thi deth — alle steds och skreff M:r hans strax ath nils skulle skrifve fursten her om till, ath Jagh lofvede ath wille skrifue broder till ath han wille fordre hans tienere till godh afskedh.

Och iu för samme hus blifwer färdigth for drotningen, iu better wore deth på deth hon icke skall lete tell andre Cronenis slått och lähn, som eliesth mere än noch tillbiudis, her om min K. br. icke forgäte wille ath bestelle, effter deth koster allenisth nogre få ordh.

Utanskriften *med annan hand.*

Them Ädle och Wälborne Suerigis Rijkes trognne Mann Rååådh och Fulmyndige Sendebud till Pålenn, Här Twre bielche till Nynäs;

Minn käre broder, thette breff broderlige och wenligen

Med annan hand.

N.

Medh Hans Hanson thenn 13 Junii Anno. 93.

Med annan hand.

Om Adelns Priuilegier.

Likheten med de uti Kongl. Riks-Archivet förvarade och med Sigill försedda egenhändiga Original-Bref intygas af

W. Forsslund.

Kanzlist i Kongl. Riks-Archivet.

Bref från Riks-Rådet och Kansleren Eric Sparre till Riks-Drotzet Grefve Per Brahe d. ä.

Sonlig och kierlig helsen samptt huad mehre welwilligheet och tienst Jagh förmå med Gudh Alsmechtig tillförende. Welborne Greffwe K. herfader *) Jag låter E. N. kierligen förnimme att Jag för otte dager seden ähr hiitkommen till Calmar, och haffuer funned min Elskelige K. Husfrw och Systrer samptt flere wåre wener som her ähre medh Helsen för oss, och i lijke måtte förnummed att E. N., samptt de andre wåre som hoos E. N. stadde ähre, och wid helse och Sundheet, Gud alzmechtig late ded så långwarigtt bliffue. Och hade Jag wel förmoded ded Jag nu skulle haffue nuted den gläden och gode dagen, att Jag nu hade fådt bliffe hemme, och kommed till E. N. till Wisingsöö. Men så förnimmer Jag doch att ded nu Inthet ähr mögeligedt vten Jag moste nu endeligen åstad annen gången, ändoch Gudh skall wete Med huad legenheeth heller glede och synnerligen derföre meden Jag icke haffuer förnummed

*) Riks-Rådet Sparre var måg åt Drotsen.

med dem tack heller Nådige benegenheet, som en sådan Legation förtientt hade fördy meden Hans Kongl. Mattz nu icke gierne will skilie Sonen ifrån sig, söker Hans Kongl. Mattz Orsaak på allehande sätt och synnerligen om Lifland, huilked han seger wij haffue fullkommeligen borttgiffued, ded doch Intet skedt ähr Vten som hans Kongl. Mattz haffuer befallt så ähr ded skedtt, nemligen en löös förtröstning, således att endoch dee Påler late sig tyckie att de haffue der noged hop på så är ded lijkväl Intet vten wij haffue der emot igen de skiel, så att Sweriges Chrone wel till Euerdelige äge skall behålle Lifland, och Sigismundus ändå bliffue Konung i Påland och derföre synes mig och alle swelde förständige, att denne Reesen ähr wel vtretted Och endoch wij skrifteligen förr ähnn Jag kom och nu seden haffue nogsamtt föräkred Kongl. Ma:ttz om Lifland och begered att Hans Kongl. Ma:ttz med många ord inthet mheer wille bulre der om, så haffuer ded lijkenell Inthet hulped, Vten Hans Kongl. Mattz haffuer så heftigt taled med de Påler som her ähre, att de icke allenast aldrig skole wente noged om Lifland, vten att och aldrig ingen skall må nempne heller tale om Lifland med de ord som föge hade giorts behoff, ändoch wij wel

hade kunned komme till med mindre och endå behålled Lifland, ded man wel med gode skääl kan bewijse och E. N. warder förnimmandes när Gudh will wij komme tillhope. Om nu sådantt skarptt taal som Kongl. Mtts haffuer hafft med Pålackerne icke allenast om Lifland vtan och om deras Indlenske Regemente, och huru de skole hålle sig emot deras herre och Konung kann giöre de Påler noged tvehogse när wij nu komme till Dantzigk, kan man icke wete. Menn der ähr Jag wiss på att hade Hans Kongl. Matts lated bliffued wid ded beste sätted, då hade herudij inthet betenkiende funnedz, och wij ändå behålled Lifland. Nu fåå wij see huru dette kan tage lägh, att man så strax slåår med klubben der ibland när man med foge och lempe kan Vtrette lijke myked, Men så moste wij nu försöked, Gudh giffue en godh och lycksalig reese, och med helsen och gläden igen att komma. Och haffuer Hertigen *) loffued mig att han will giffue mig loff i Dantzigh att drage hem igen ded Jag och endeligen haffuer begered. Desslikest ähr och Fröichen Anna **) så myged begerendes att min K. hustru skall och fölie henne Vdöffuer ded Jag för min Person

*) Hertig Carl af Södermanland.

**) Prinsessan Anna, Konung Johans dotter.

gierne såge, Men när Jag åter igen ihugkomer den otidige seglats; så och E. N. och wåre små barn weet Jag inthet huad Rådeliged ähr doch stäår. ded: ähn i beråd, Gudh giffue ded beste Rådh, Menn huar så skeer, så will (om Gudh täckes) drage genast ifrån Dantzigk; och genast hem igenom Danmark. Gudh Alzmechtig giffue en lyksam Reese ehuartt ded bäär på och vnne oss den hugned att wij måge finne E. N. och flere wåre wårdned och Wener med helsen, och lengtar jag nu fast att komme till E. N. samtaal och hugnelige omgienge. Och befaler E. N. her med samptt alle wåre wårdned och wener Gudh den Alsmechtigeste till all welferd kierligen och troligen önschendes så nu som tillforende att han med helse och glede föger oss tilhope igen amen E. N. will helse hennin K. Syster Frw Margrete *) och heele hopen hastigt aff Calmarne den Septemb. Anno 158--

E. N. K. w. S.

Erich Sparre.

manu propria.

---

*) Brahe, Riksdrotsens dotter och gift med Erik Sparres broder Johan Sparre.

Utanskriften:

Den Edle och Welborne Herre Her Peer Swe-
riges Rijkes Drotzett Greffwe till Wisingsborg
och Frijherre till Ridboholm min K. herfader
Sonligen och kierligen.

Med en annan hand:

Erich Sparres Endtskyllan om Liffland, med
Condition bortloffua.

Bref från Riks-Rådet och Kansleren E. Sparre till dess broder Herr Johan Sparre *).

S. D. Post debitam fraternam beneuolentiam et amorem. Charissimo fratello io te facio sapere che quella persona da te uitiata ha già nouamente scritto a vn gentilhuomo della corte, suo paesan chiamato Wernstett et auisatolo del tutto, lamentandosi dapoj da tj, et significando con grandissimo guiramento che tu non solamente sia 'l stupratore ma habbia anchora fatto ne gran promesso di torre et tenerla

*) Hade varit Ståthållare öfver Kalmare fästning, då han derstädes blef halshuggen år 1599.

per moglie; come lej anchora al tempo del parto ha pigliato 'l Sacramento che tu le habbj promesso 'l matrimonio indiuisibile Forse che lej é scorrozata che per sorte non habbia hauuto cosi bona trattatione et intertienmento come voleua, del quale io pur non son informato Et a questo modo la cosa è venuta squasj palesata quj a tuttj. Jo veramente non mj posso assaj marauigliare di tua negligenza sopra questo che non t'affatichj di sodisfar et contentarla ni tutto per scampare 'l rigoroso processo delle leggj a mi paria esser tempo. Perche auantj duoj giornj son venuto quj il Zio ouèro Auunculo della detta Poletta, et anchora vn suo fratello con certe comissione ett lettere dal Duca de Meckelburg non so di che cosa: Forse che sono informato del stupro et dimandaranno l'aiuto et giusticia del Re: ma si per sorte non anchora lo sapessero non è dubio che saperranno fra pochj giornj, essendolo tutto cognito a ogniuno squasi. per questo io te ne da syncero fratello consiglio che quanto prima per giornj e notte te ne tirj da lej, oueramente per qualche altera fidata persona procurj da comporre e concordare la cosa con lej istessa a qualunche modo si sia possibile. ma a che modo io dauantj ho dato 'l mio consiglio si questo non faraj, e a tal modo che saraj con sue lettere patente *assecurato:* non è da

sperare bon fine de questa cosa. Quantum ad me intendendo io che 'l parentado sara di questo informato; non mancaro di trattare con loro olörmerchtt per il Signor Schenck et altre amicj, che non deferiscono la querela, o accusa al Re fatto ne timore con diuersj territamentj, come anchora della vergogna di tutta la famiglia si la cosa cosj sarà publicata, et diuulgata, Et al vltimo piu tosto che voglio ch 'l Re lo sappia son deliberato da *padronium* del negocio da parte tua, et stipolare e promettere tre o quatre villanj et cinque ouero sej cento Talerj, con promesso da poj da procurarle vno qualche gentilhuomo per marito: il quale io non spero esser difficile, con qual che pouerazzo gentilhuomo, come sj ne trouan assaj in qual paese essendo informato della dote ouero danarj, et di villanj concedutj, come anchora della bellezza della persona: ma sopra questo bisogna che tu ti massimamente affatichj questo sarà la mia vltima offerta a i Parentj dimandando da poj si consentiranno loro sufficiente cautione, et assicuratione. Fa tu, fratelle Charissimo, da parte tua che la cosa venirà concordata et in qual mezo saraj auertito dj non stare troppo à casa, ne anche riceuere lettere del Re, ma daraj ordine sj venira qualche lettera del Re, che sia lasciata a casa doue tu la non riceueraj sen-

za sapere l'intendimento da me o qualchun altro. Perche son certo essendo al Re palesato, che tu ne haueraj vna citatione. Anned haffuer Jagh nu inthet att skriffue, vten beder K. Broder att du wille nu med dette Budh för schicke mig ded Sijdentyg som du mig loffuede, och att du wille vndsettie honom med nogre Färe Penninger om så behöffues. K. Broder lett mig nu bekomme swar både om ded Ene och ded andre: Her fader ähr Gud dess loff till Pass bleffuen och måge wij alle well och ähre wij nu för twå dager seden kompne hiitt till Suartesjö. Il. Re vuol citare il Ducha Carolo auantij 'l stato del Regno a Suderkiöping till Jacobj tijd ho inteso che 'l Ducha Carolo habbi mandatj suoj spioni da quella dona subito dapo 'l parto per informarsi del padre dj Fanciullo bono animo del Principe verso dj noj. Her Pontus *) haffuer wared siuk aff sin gamble siukdom alltsedan du drogst ned och ähr ähnnu doch wendes ded till förbätring. Om wår reese ått liffland ähr ännu owist: massimamente por la controuersia fra 'l Re il Ducha. Ifrån Liffland hauer man inge besynnerlige tiender. Arffued Gabrielsson är i Gudh affsompnad, strax i sin fa-

*) De la Gardie: Friherre, Riks-Råd, General Felt-Öfverste och Hofmarskalk.

ders begraffning. Gudh ware honom nådig och laga allting till ded besta. Denn Jagh dig nu her medh och alltid troligen och kierligen will haffue beffaled later heele hopen helse dig medh månge gode nätter: giör wel och helse min Morsyster och lätt dem wete att jag med ded förste will schriffue dem till Iterum Vale. Hastigt af Suartesiö den 12 Junij Anno 1585.

Din trogne och K. B.

Erich Sparre.

Breffdrageren haffuer jag giffued Sex daler till Tärepenninger.

Utanskriften:

Denn Edle och Welborne Jahan Sparre till Berquare min K. Broder kiärligen tillhånnde.

Likheten med de i Kongl. Riks-Archivet förvarade egenhändiga Original intygas af

W. Forsslund.

Bref från Riks-Rådet Eric Sparre till dåvarande Riks-Kansleren Friherre Nils Gyllenstjerna.

Salutem et officia paratissima

Nunquam putabam, Generose D Cognate, tantam temporis iniquitatem superuenturam, vt iura sanguinis sublata esse viderentur inter tot consanguineos, et cognatos, nullus inuisit; nullus scribit; nemo consilium dat; nec quisquam consolatur; quod secus damnatis vsu venire solet. audiuistj ante quatriduum, quorum accusabar plerunque incognita; inaudita, nec vllus vehementiam Principis ne minimo verbo, me

Helsning och redebogen tjenst.

Aldrig trodde jag, ädle Herr Frände! så svåra tider skulle komma, att blodsbandets rättigheter emellan så många fränder och anförvanter skulle synas upphäfne; ingen har gjort besök, ingen skrifver, ingen ger råd eller tröst: det plägar tillgå helt annorlunda med dömda brottslingar. Du har för fyra dagar sedan hört hvarföre jag anklagades, det mesta okända, oerhörda saker och ingen sökte att ens med det minsta ord i min

prasente lenire tentabat. Quæ ad publica negocia huius actionis pertinent, non dubito, quin tu, modo velis; modo concedatur; bona conscientia possis testimonium perhibere. 1) Primum de Jure hæreditario rescindendo, quando vnquam id audiuistj, aut a quo vel quem ne dum laborasse, sed verbum vnum dixisse. quæ reuera in cogitationem nunquam venerunt. 2) De Sigismundo in Regem Pol. eligendo num interrogabaris, cum tamen vna cum reliquis Wadstenis esses? eodem fere tempore cum Legatio primum Affinj meo decerneretur vnde cum tu discederes, paucissimis diebus interlapsis, ego quo-

närvaro blidka Furstens häftighet. Hvad de allmänna ärenderna vid denna handling angå, tviflar jag ej att Du, blott du vill, blott det tillåtes, kan med godt samvete deröfver lemna intyg. 1:o rörande arfsrättens upphäfvande; när har du väl hört det, eller af hvem att någon ens bekymrat sig derom, eller sagt ett enda ord; också har i sjelfva verket det aldrig fallit någon in att tänka deråt. 2:o rörande Kon. Sigismunds i Polen val, blef Du väl tillspord derom? då Du likväl jemte de öfriga nästan samma tid som beskickningen först uppdrogs min Svåger, var i Wadstena, hvarifrån äfven jag, några dagar efter Din afresa,

que me domum contulerim; inde per Litteras Regias ad Legationem subeundam inuitus fuj retractus, multis deinceps precibus per me, et coniugem partuj tunc temporis proximam effusis; anbtersugiendæ Legationis sed frustra. 3) Discessum Calmarnia, cum ita vrgerent, non aderam, nec eo appulj, vsque dum aliquot dies cunctatj essent Reges; demisso quoque Legato Polonico, recusassent; iterum reuocato consensissent; et naues commeatnj, et Regia suppellectilj recipienda essent adiuncta; aliquot ante dies, quam ego venirem. Sj eligi voluit cur venire graue videe-

begaf mig hem; derpå blef jag genom Kongl. Bref till denna beskickning anbefallt emot min vilja, oaktadt alla mina och min, då nära sin nedkomst varande, hustrus många böner att slippa denna beskickning; men förgäfves. 3:o Afgången från Calmar, då de det fordrade, var jag ej tillstädes och icke ankom jag heller, förr än Konungarne der väntat några dagar; äfven då Polska Legaten var afsänd hade de skola gifvit afslag; de skulle hafva bifallit, sedan han blifvit återkallad, samt skepp derjemte anskaffade för att afhämta proviant och Kongl. Fataburen, några dagar förr än jag ankom. Om han ville blifva vald

bätur neque per me primum Regnum illud est appetitum, quod tu optime nostj. 4) Reditum vero in Patriam ipsamet pacta conuenta concedunt, Sed an Reualiæ, nullis hinc inde admonitis fierj profuisset, res ipsa loquitur. Consilium nostrum ex officio debita reuerentia comunicarj necesse erat, præter hoc nihil comisimus. 5) De Legatione Polonica reddam rationem cum volent, vt appareat rem adhuc per me integram esse, quod Regia M. ipsamet aliquoties testata est, sj non sinistre in meam perniciem intrepretetur. Nonne Polonj antehac Liuo-

hvad svårigheter hade han då vid att komma, och icke har jag först fäcktat efter det Riket, som Du sjelf bäst vet 4:o Återkomsten till fäderneslandet åter igen medgifva sjelfva de gjorda öfverenskommelserna; men huruvida det hade varit gagneligt att förblifva i Revel utan att några här och der blifvit påminta, talar saken sjelf. Att jag å Embetes vägnar borde med all skyldig vördnad meddela mitt råd var nödvändigt; utom detta har jag intet brutit. 5:o För Polska beskickningen skall jag göra redo, när de behaga, att man må få se det jag, så vida intet illvilligt vändes till mitt förderf, har ingen skuld hvilket ock Hans Kong

nisæ Jus prætenderunt? quid factum putasses, sj vel Austriacus vel Moschus Regnum illud obtinuisset. 6) Vt Regia M fines Polonorum transgrederetur, nunqum suadere mihi venit in mentem, sed Hapsaliam ut inde propinquius in confinibus conuenirent; comitatu vtrinque intra suj territorij terminos contento, ne exhaustæ nostræ prouinciæ a Polonis diriperentur; aut inanes sumptus Rex noster honoris causa in eos facere, cogeretur, idque paucissimis verbis interlocutorie, non animo præmeditato consulendj. dicant iam Liuones vtrum melius fuis-

Maj:t sjelf några gånger betygat. Monne ej Polackarne för detta gjort anspråk på Lifland? Hvad monne tro skulle hafva händt, om Österrike eller Ryssen fått detta Rike? 6:o *Att Hans Kongl. Maj:t skulle träda utom Polska gränsen föll mig aldrig in tillstyrka, utan att de skulle sammanträda i Hapsalsdsom närmast vid gränsen, då hvar å sin sida kunde hålla sin svit inom sitt områdes gränser att ej våra länder skulle sköflas och vår Konung ej för sin heder nödgaspådem göra fåfänga kostnader; och detta i ganska få ord samtalsvis mer än med egentlig föresats att gifva råd. Lifländarne må nu säga hvilket varit bättre;*

set. Sj id consuluissem animo perfido, prout nunc obtruditur, quid nostræ nationj, tum potissimum generi meo Regio sanguinj coniuncto turpius esse vnquam posset? quid flagitiorius, quidue indignius? Scelus sceleratiss: ad Arabes et Schytas relegandum: a quo Gothi homines in fimæ quoque sortis perpetuis temporibus abhorruere. Sj autem eo animo fecissem; quam imprudenter videant obsecro omnes; cum egomet ipse vna Regem Comitarer, relicta domj coniuge, et liberis, in nullum quam me mauis periculum accercissem; quippe pro

Om jag hade trolöst tillstyrkt det såsom nu mig påbördas, hvad kunde väl för vår Nation, och isynnerhet för min måg, som genom blodsbandet är så nära förenad med Konungen, vara skamligare? hvad nedrigare eller hvad ovärdigare? Det oerhördaste brott, hvilket vi måge affärda till Araber och Scyther; men hvilket Göther; äfven af den lägsta klassen, alltid afskytt. Om jag hade gjort det i denna afsigt, huru oförsigtigt det varit uppmanar jag hvar och en att behjerta, då jag, som sjelf personligen följde Konungen och hade lemnat hustru och barn hemma, icke blottställde någon för större fara, än mig sjelf, emedan jag nödvän-

Regibus me plectj fuisset necesse. 7) Si tam vtile fuisset Regem Poloniæ vna nobiscum Reualia reducere, quam honorificum id obtulisse, nullo pacto id omissisemus, eum nihil magis nobis gratum esse possit, vel patriæ salutare, quam eundem nobis saluum, et incolumem irj restitutum. 8) De dissensione inter fratres credo nos simul, ac separatim plus laborasse componenda, quam augenda vel fouenda, quod nisi fecissemus, in maius aliquod fortassis malum iamdudum erupisset. Itaque habita ratione rerum præteritarum, hinc inde inter fratres, omni-

digt blifvit straffad för Konungarne. 7:o Om det hade varit så nyttigt, som hedrande att föra Konungen i Polen med oss tillbaka från Revel, skulle vi på intet sätt uraktlåtit att föreslå det, då ingen ting kunde vara oss mera kärt, eller fäderneslandet nyttigt, än att få högstdensamme åter oskadd och helbregda. 8:o Angående tvisten mellan Bröderna, så tror jag att vi gemensamt och hvar för sig mera bemödat oss om dess biläggande, än ökande och underhållande, och om vi det icke hade gjort, skulle den må hända redan utbrutit uti någon större olycka. Då man öfverväger de imellan Bröderna tid efter annan fö-

bus recte sentientibus plana erit, et facilis nostra excusatio nec minus ad te quam ad reliquos pertinere arbitror. Sed quis potest duobus Dominis inseruire, maxime dissidentibus, quin ijsdem reconciliatis, sj alterutrum vel ambosantea quacumque de causa offenderit; (quod quidem vitare in negocijs publicis vix foret possibile); deinceps alterutrum vel vtrumque grauiter læsisse non dicatur præsertim sj is cuius esset deffendere deseruerit. 9) De Priuilegijs extraneis arrogandis seu introducendis, nihil vnqvam in mentem venit. et

regångna händelser, torde vår undskyllan vara ganska lätt och tydlig för alla rättänkande, och som jag tror, ej mindre tillkomma Dig än de öfriga. Men hvem kan tjena tvänne Herrar, isynnerhet då de äro oense, utan att sedan de blifvit förlikte, om man kommit att i något förhållande stöta endera eller bägge (hvilket uti publika ärender knappt är möjligt att undvika) sedermera hetas hafva mycket skadat endera eller bägge, isynnerhet om man blir öfvergifven af den man borde försvaras af 9:o Angående privilegiers gifvande och stadgande för utlänningar, har aldrig fallit mig i sinnet, och on

et sj aliquid huius rej petitum aut tentatum esset; penes Regem erat consentire vel reijcere. 10) De litteris Regis Scotiæ Baronis titulum conferentibus omnino nesciebam, antequam redderentur, vna cum Epistolis ad ipsum Regem nostrum perscripto nec tamen sj petijssem, saluo Jure iurando, et fidelitate Regj meo, et Patriæ debita, ne dum actis Ciuilis multo minus criminalis erga me posset instituj. supprimere voluj vsque dum Dominus Andreas Keit *) ipsimet Reg. M. fecerit

om än något dylikt varit i fråga eller försökt, stod det dock hos Konungen att det bifalla eller afslå. 10:o *Angående Konungens i Skottland skrifvelse med anbud af Barontittel, var jag alldeles okunnig ända till dess det framlades jemte bref till Wår Konung sjelf; men likväl, om jag hade det begärt, skulle på ed och den trohet jag är skyldig min Konung och mitt fädernesland, ingen civil och än mindre criminal action kunna anställas öfver mig. Jag har velat dölja detta, till dess Herr Anders Keith gifvit Konungen sjelf det till-*

*) Skotsk Friherre, bosatte sig i Sverige uti Konung Johans tid.

significarij, non magnopere opus habuj, eo quod ortum a maioribus acceptum pro ratione et consuetudine patriæ, huic generj nobilitatis facile comparandum existimem. Interea tamen Sua M. bona ad hunc gradum sustinendum est pollicita vt litteræ testantur. quod autem Regj quicquam eam ob causam persuadere conatus sim, huius et tempus, et ratio me excusabit. 11) Quod ad litteras a Sereniss. Rege Poloniæ per me adiuuante Dom. Andrea Ket obtentas attinet, de promissione Liuoniæ a me facta eliberanda: eas nunquam vidj, nec quicquam mihj de istis litteris con-

känna, jag behöfver det ej heller särdeles, då jag anser börden, efter fäderneslandets gamla häfder behörigen erkänd, vara lika gällande med ett sådant slags adelskap. Dock har likväl Hans Maj:t imedlertid allernådigst gifvit tillåtelse till denna grads emottagande, såsom brefvet utvisar; men att jag fördenskull försökt att öfvertala Konungen, derföre skall både tid och skäl urskulda mig. 11:o *Hvad Brefvet angår, som jag genom H:r And. Keiths biträde fått, ifrån Hans Maj:t Konungen i Polen, angående det mig i Lifland gifna löftes öfvervägande; så har jag hvarken sett, ej heller har mig något bekant om ett sådant bref,*

stat, nec necessariæ cum Rex Polon, in propria persona oretenus idem præstiterit, et vadimonium confirmarit. 12) De rebus quæ Arosiæ pro vsu Aulæ desiderabantur, ligna oues, et seruilia, non existimo mej fuisse officij, nec magis me tenerj quam cæteros gubernatores aliorum locorum vbj aliquando satis magna penuria fuit. 13) Pro pensione Legiferis debita nihil flagitaui, vel recepj præter vsitatum. 14) Quod partem fodinæ æneæ petierim nunquam factum est, quin et cogitatione nunquam attigerim, alius fortassis meo nomine, me nesciente. sed quod eius re-

och icke var det nödigt, då Konungen i Polen uti egen person mundtligen lofvat det samma och fastställt borgen. 12:o Angående saker, som i Westerås erfordrades för Hofvets behof, såsom ved, ägg och betjening, tror jag ej att detta hörde till min befattning, och icke tror jag mig vara dertill mera skyldig än andra Höfdingar på andra ställen, hvarest någon gång har förmärkts nog stor brist. 13:o För Lagmansgården har jag hvarken fordrat eller upptagit annat än såsom brukligt varit. 14:o Att jag fordrat del i Koppargrufvan, har aldrig händt, och aldrig har jag ens tänkt deråt; någon annan hur då kan hända gjort det

ditus anniuersarij excreuerint haud parum laborauj. Jam habes D. Cognate perbreuem declarationem ad singulos articulos — quam tamen noluj remittere antequam vidisses non quod mea de causa de te suspicarij sinistre velim, aut malam gratiam inire; non quod fauorem apud te, plus quam æquitatem posse existimem, sed quod nonnulla in hoc scripto, et alias obiecta sint; quæ sj non aperte, tacite tamen, non minus te fortassis quam nos respicere videantur quodque te nobis beationem esse videam, quo non solum infortunium nostrum devitare, sed et

i mitt namn, mig ovetande; men jag har särdeles vinlagt mig om att dess årliga afkastning skulle tilltaga Här har Du, H. Slägtinge! en ganska kort förklaring öfver alla artiklarne hvilken jag likväl ej velat afskicka, förrän Du skulle hafva sett, icke att jag genom mitt förvållande vill misstänkas af Dig eller komma i ogunst icke att jag hos Dig tror tillgifvenheten vara mera verkande än rätt och billighet, utan derföre att uti denna skrift kunde finnas ett och annat inblandadt, som om ej tydligen doch doldt, kanske kunde synas ej mindre angå Dig än oss andra; och derföre att jag ser Dig vara lyckligare än vi,

rebus nostris afflictis, haud parum succurrere posse fata tibj concesserint. Itaque amice etiam rogo, vt auxilio, et consilio, quantum officiorum cognatio requirit; quantum sanguinis et amicitiæ necessitudo postulat; denique quod maximum est, ius et æquitas concedit, adesse velis. Habebis me semper gratum, et tibj deuinctissimum Vale feliceter cum tota familia salutat te coniunx, quamplurimum; Iterum Vale

T. studiosiss. A et Cog:

Ericus Sparre.
m. pr.

derigenom att ödet har tillåtit Dig icke blott att undslippa vår olycka, utan äfven att ej obetydligt kunna hjelpa vårt bedröfliga tillstånd. Således anhåller jag hos Dig min Vän! på det högsta, att Du med råd och dåd så ömt som slägtbandet kräfver, så heligt frändskapen och vänskapen fordrar, och slutligen, hvad förnämligast är, rätt och billighet medgifva, ville bistå oss! uti mig skall Du alltid hafva en tacksam och tillgifven vän. Lef lycklig med hela din familj! Min hustru beder mycket helsa dig. Lef väl!

Din tillgifnaste Vän och Frände

Erik Sparre.
med egen hand.

Generoso D. Nicolao Gyldensterno Regnj Sweciæ Cancellario	*Den ädle Herr Nils Gyllenstjerna Svea Rikes Cantzler*
Cognato et Amico colendo &c.	*Min kära Slägtinge detta vänligen.*

Bref från Riks-Rådet Eric Sparre till Konung Johan III.

Stormechtig:te Konung, aller Nadig:te herre E. M:tt skall all min tienist och flijt med tilbörlige vnderdånighet altid redebögen wahre.

Stormechtig:te Konung. Med hwad troohet, ähre-wyrdning ther till med hiertens reenhet och redebogenhet E. M:tt jag tient hafwer, ther till skall sielfwer Gud mitt witne wahre. fördij jag hafwer icke allene bekändt E. M:tt för min herre och Konung hwilken hure mykit jag skyldig och plichtig ähr jag både vdaf Gudz hedningarnes och Sweriges lag nogsampt lärd och vnderwist ähr, vthan af mitt ihnerste hierte haf:r jag wyrdet, äret och älsket E. M:tt som min allerkäreste fader, såsom jag önskar den ewige, rättfärdigeste och sannfärdigeste Gud

hann mig wedergälle och åthmiute lathe skall, om jag något wrongwist, orätträdigt, eller emoot then trohet jag E. M:t och mitt fädernesland ähr förknippet med ord, gärning eller tancker handlet hafwer. Derföre ähr intet mindre, thet jag någen tid haf:r täncke kunnedt hände skulle, ähn att att K. M:tt emot mig och andre mine medbröder ehn sådan oförliklig och oafbedelig wrede fatte skulle, för hwilkens skuld, jag vdj mitt mod och hierte så bekymbret ähr, att mig mitt lijf och lefwerne bittert wahre tyckes, och weet jag mig ihngen sådan synd (Gud tager jag till witnes) begånget hafwe, der med jag en sådan wrede vdöf:r mig förorsake skulle. Icke skall jag heller, med Gudz tilhielp, någen tid thet ske lathe, att jag ju icke med itt godt samwet, skal kunne lickne min gärning och bedreft wid Augustini språk om religionen, Wäl kan jag fbare will. Män ehn kättere, kann jag icke blifwe, kann annerleds befinnes, will jag sielf krafd och willeligen träde vthur mitt ämbethe, wike ifrå min myndighet, öfwergifwe min löhn och Vnderhold med min skade och store omkostnad, thet ingen wijs man giorde; Jag will och hafwe mitt lijf ospardt, om thet måtte rättfärdigt och för E. M:ttz bäste skee. Och haffuer jag E. M:tt tillbörligen wyrdet, will och wyrde och äre, så länge min

lijfztijd räcke kan. Och haffuer jag uppfylt hele Christenheeten med E. K. M:ttz lof, berömelse och the Kongelige dygder som vdi E M:ttz Konglige person finnes, doch med thet som förnämpst och störst ähr och genom hwilket Konunger till guddomlig art och natur synes närmare komme, nempligen godhet och mildhet, hwilke att mig nhw med mine medbröder wederfares och bewises matte, jag för den lefwandes Gudz och för E. M:ttz medfödde dygdz skuld ihnnerligen och áf hierted beder. Hwad som kann ille försedt wahre och i några måtte öfwerträdt afbidje wi med hiertens störste ödmiukt och vnderdånighet. E. K. M:tt will och betänke och öfwerwäge den tiänst och troheet som giord ähr hwar icke min, doch min salige käre faders, emot E. M:ttz Herr fader högloflig i hogkommelse, och hwar och något finnes kunne thet, som E. M:tt förtörnedt haffwer, E. K. M:tt då detsamme gunsteligen tilgifwe, Och icke sålunde emot Oss trogne Vndersåther bitterligen wred wahre, att E. M:tt sig icke skulle till nåde beweke, afbidje och försone lathe, hwilket doch ifrån wår landzort och synnerligen ifrån E. M:ttz godhet wi förhoppes, all som längst wahre skal. Wi supplicere fördenskuld till E. M:tt vdi all vnderdånighet och falle tilföge bidjendes att E. M:tt

med Oss öfwersehe will och bewijse Oss sin Kongelige nåd och ynnest, och gör der vthinnen E. M:tt vthan twifwel thet som rättwist ähr och Gudj behageligit, och warder Gud E. M:tt sådant ynneligen wedergällendes Ther till med drifuer E. M:tt Oss i så måthe ther till, att till allt hwad som E. M:tt, igenom mig will vträttet hafwe och befhaler thet att jag sielfkrafd och i alle måthe mig redebogen skal finne lathe, hwad heller thet blifuer ihnen eller vthen Rikes, wid thenn troohet och lofwen som tilbörligit ähr. E. M:tt will fördenskuld sehe till wår älendighet och öfwergifue sine fattede misstanker och icke lathe sig sådant mehre gå till hiertet, Och wille Oss för Gudz skuld, efther sin Kongelige mildhet, med något mildt swar tröste lathe. Och önske wi af hierted att Gudh Alzmechtig will wahre E. M:tt ehn stadig och ewigwahrende tröst och oppehålle E. M:tt vdi itt blomstrende regemente med den hele konglige familia, wid helse och sundhet och beder jag, att mig thet onde wederfares måtte, som jag E. M:tt önsker, och antwarder mig vdi E. M:ttz ynnest och nåde. Af Sunnby 8 Jan. An. 90. E. M:ttz

trogneste och hörsammeste Vndersåthe
ERICH SPARRE
egin hand, bedröfwed

Bref från Riks-Rådet Eric Sparre till Riks-Rådet Thure Nilsson Bjelke.

Accepi quæ tua sit sententia de Diario, quod quidem valde probatur, modo aduentum Regis Poloniæ recte collocaueris, nam proinde singula quæque suo ordine consequentur. in quibusdam autem, seriem qua successerunt et in qua plurimum situm rei immutasse, minime quidem ex re nostra, mihi videris, quod vt melius perpendas, meas scilicet denuo tibi transmitto literis Alphabeticis distinctas, quibus singulis diem, rogo, adscribas, mihique commu-

Jag har inhemtat Din mening öfver Diarium, som alldeles godkännes, blott Du sätter Konungens i Polen ankomst rätt; ty derpå skall hvart och ett för sig följa på hvart annat i sin ordning; men Du synes hafva alldeles tvärt emot mina tankar uti några delar ändrat sammanhanget, hvaruti de följt på hvarandra och hvarpå sakerna hufvudsakligen bero; hvilket Du torde närmare öfverväga, hvarföre jag åter skickar dig mina bref ordnade efter bokstäfverna i Alphabetet, på hvilka Du torde anteckna

nices, vt dum opus fuerit, sibi inuicem correspondeant, tempore, ac sensu, non autem verborum contextu ne suspicio oriri possit, vnum ab alio dimanasse. Interim opetandum vt quæ de nostro congressu spem conceperis, ne nos fallat. nihil enim hoc tempore mihi iucundius posset accidere. De matris tuæ simul ac filiolæ obitu iam pridem intelleximus, vtramque quidem doleo. Vnam quod omnem longæuitatem, quæ quidem vt vt durauerit ita apellanda non est: quando quidem breuissimo tempore circumscribitur; morte tandem expirare necesse sit. idque interim eo minus

dagen och meddela mig, på det att de, då så behöfves, svara mot hvarandra till tid och innehåll, men ej till ordalydelsen, att ej misstanka må kunna uppstå, att det ena skulle hafva härflutit af det andra. Imedlertid vore det önskeligt att ej det hopp, som du fått om vårt sammanträde, måtte bedraga oss; ty ingenting kunde hända mig nu för tiden, som mer kunde fägna mig. Vi hafva redan förut försport Din moders och lilla dotters död, hvilket gör mig mycket ondt. Den enas, emedan nödvändigt all lång lefnad — hvilken till sin varaktighet ej kan så benämnas, då den esomoftast fulländas på en gan-

dolendum quo magis omnes mortales vna eademque lege teneantur. Alterum autem magis vehementer me afficit, quod morte immatura filia perempta sit, quæ in tenera ætate parentibus iucunda atque voluptaté fuerit; in senectute autem magno solatio esset futura. Dolorem autem vt mitiges tuæ est fortitudinis atque pietatis tum potissimum matrem afflictam consolari valde cupio, quæ præter te nemo melius. Deus ipsis requiem et salutem æternam largiri dignetur, pluribus scriberem nisi scirem ægram esse consolatio-

ska kort tid -- likväl slutligen måste upphöra genom döden, men detta är imedlertid så mycket mindre att beklaga, som alla dödliga äro samma lag underkastade. Den andras rör mig så mycket mer, som döden bortryckt en ung dotter, hvilken i sin ungdom kunde varit sina föräldras fägnad och glädje, och med åren deras ålderdoms tröst. Det tillhör dock Din styrka och ömhet att mildra Din sorg, så mycket mer, som en bedröfvad moder behöfver tröst, hvilken ingen annan än Du kan gifva. Gud gifve dem en evig ro och salighet! Jag skulle skrifva mera, om jag ej viste att det är en svag tröst

nem ex communibus mi-
serijs.

Funus D. soceri fu-
tura die luna hinc Rid-
boholm deducetur, qui-
bus funeralibus vt in-
teresse mihi liceret, sum-
mopere a R. M. simul
ac Regina prout exem-
plum litterarum hic ad-
iunctum ostendet, petij,
sed frustra. Nam vt fra-
tri qui Vpsaliæ est, de-
negatum fuit, simul ac
D. Schenck Comitem
ægrotantem inuisere. In
literis vt videbis ad Re-
ginam Viduam, non ad-
modum honorifica facta
est mentio D. Comitis
bonæ memoriæ quod ta-
men sacus meruerat ex
hoc quid tibi de matris
tuæ Chariss. funere de-

vi kunna ge hvarandra
i gemensamt elände.

Sal. Svärfars lik
skall nästa måndag fö-
ras härifrån till Rydbo-
holm: jag har, enligt bifo-
gade afskrift, genom bref
på det ömaste suppli-
cerat hos Kongl. Maj:t
och Drottningen att jag
måtte få bevista be-
grafningen; men för-
gäfves. Det blef ock
så nekadt brodren, som
var i Upsala, så väl som
H:r Schenck att besöka
den sjuka Grefven. Uti
brefvet, såsom Du skall
få se, till EnkeDrottnin-
gen nämnes ingenting
särdeles hedrande om
Herr Grefven, salig i
åminnelse, ehuru han
dock annorlunda hade
förtjent. Häraf kan Du
lätteligen gissa till hvad
Du har att hoppas till

ducendo sperandum sit, facile poteris conijcere, nisi nobis fortunatior futurus es. Frater meus adhuc Vpsaliæ detinetur primum in arce eadem camera qua antea Rex Ericus alios ferro necauerat postea in codibus præpositi, vbi cogebatur Senatus iam tandem ante octiduum in Hospitium migrare concessum fuit, assignatis ianitoribus. Chirurgus infinita mendacia confingit, quo circa necesse fuit aliquid ea de re ad Secretarios perscribere. exemplum tibi transmitto, magnam spem scelestus in principis aduentu colocatam habet. Nobilis Germanus quem detulit pessime acceptus

Din kära moders begrafning, så vida Du ej är lyckligare än vi. Min Broder hålles ännu i Upsala, först i samma rum, der Konung Erik ihjälstuckit andra; sedan i Domprostgården, der Rådet samlades, slutligen för åtta dagar sedan fick han tillstånd, att flytta till värdshuset, sedan några vaktare blifvit ditsatte. Chirurgen uppdiktade en stor mängd osanningar, hvarföre det blef nödvändigt derom skrifva något till Sekreterarne. Prof derpå öfversänder jag till Dig; bofven gör sig en stor förhoppning vid Furstens ankomst. En tysk adelsman, hvilken han ganska illa anskrifvit, blef gripen sluten i fängelse och bojor,

fuit, carcere atque ferreis compedibus, nullius criminis conuictus D. Christer Baner venia impetrata Diursholm concessit data obligatione, vti nos D. Christ. Horn *) Vbsaliæ custodibus adhibitis hospitio suo obseruatur morbo decumbens. Ex Polonia redijt ante triduum Torsten Linderson, qui Regem Poloniæ recte valere nunciavit, ibidemque tranquilla esse omnia Ericum Bielcke Legatum breui affuturum, quem tamen Warsouiæ reliquerat. Petrus Erasmi **) noua in nos commiscitur vt sibi consulat. D.

ehuru till intet brott förvunnen. H:r Christer Baner har efter afgifven förbindelse på samma sätt som vi, begifvit sig till Djursholm, Herr Christ. Horn ligger dödligen sjuk i Upsala och hålles sträng vakt öfver honom i dess boning. Ifrån Polen ankom för 3 dagar sedan Torsten Linderson, hvilken berättade att Konungen i Polen mår väl, och att allt derstädes är tyst och stilla, att Legaten Erik Bjelke inam kort skulle komma hit, han hade blifvit efter uti Warschau. Peter Erasmusson uppdiktar nytt emot oss, att kunna derigenom se sig till godo. Herr N. Gyl-

---

*) Riks-Råd.

**) Bruhn, Konung Sigismunds Sekreterare.

Nic. Gyld *) Regni Dapifer creatus est et in plerosque nostrum in priuato colloquio debachatur quod tamen vix ferendum erit si aperte, nihil magis optarem quam vt æquo jure nobis cum ipso res esset vel verbis vel verberibus sed quid de homine ventosissimo sperandum, qui aliquando sibi ipsi non constat. Ad aulam bis scripsi, vt cognosces, sed nihil quicquam responsi, neque ad binas literas a Duce. Quod fratris tui coniunx fru Anna ad meam scripserit, ita verum est ac si dixerim meridie non lucere

lenstjerna är nu mera Riksdrotzet och utfar i enskilta samtal emot de flesta af oss, hvilket likväl knappt vore drägligt om det skedde offentligen; men jag ville ingen ting mer önska, än att vi stodo i lika förhållande till honom antingen i att yttra oss eller straffa, men hvad har man att hoppas af en så ombytlig man, som ofta ej är lik sig sjelf. Jag har skrifvit 2:ne gånger till hofvet, såsom Du vet, men intet svar fått, ej heller på de 2:ne brefven till Hertigen. Att Din broders hustru Fru Anna skrifvit till min hustru, är så sant, som ljuset om dagen,

*) Gyllenstjerna

lucere neć vos eius modi suspicari arbitror. Satis est inimicitiæ et persecutionis vt non opus sit nos mutuo confodere Valeant qui dissidium volunt, quod quoque vix possibile est. Nam rebus honestis addictam animi constantiam semper habere oportet, qua labefactata; nihil siue dignitatis siue salutis reliquum esse reperio. Per Deum immortalem et omnia sacra ac sancta nunquam eiusmodi cogitaui, quo circa velim vt me excuses propero ad finem. Deus nos afflictos protegat atque tueatur. Huic te ex animo commendo, Saluta

dagen, och icke tror jag att J kunnen misstro det. Vi hafva nog ovänskap och förföljelser; utan att sjelfve behöfva inbördes störta hvarandra. Bort med dem — hvilket knappt är möjligt — som vilja stifta oenighet; ty man bör alltid hafva en åt äran och dygden egnad ståndaktighet i sinnet; då den vacklar finner jag ingenting qvar hvarken af värdighet eller räddning. Vid Gud och allt heligt bedyrar jag, att jag aldrig någonsin ens tänkt något, hvarföre jag ville Du skulle behöfva ursäkta mig: jag skyndar på slut i saken. Gud skydde och beskärme sina bedröfvade. Honom anbefal-

Vxorem Sororem et liberos nostro nomine. Vale Deus concedat meliora.	*ler jag Dig af all hjerta. Helsa Fru, syster och barn. Lef väl Gud gifve bättre tider*

Sundeby 8 Octob. A. 1590.

ERICUS SPARRE.

D. THURONI BIELKE.

Likheten med de i Kongl. Riks-Archivet förvarade egenhändiga Original intygar

W. FORSSLUND.

HANDLINGAR

hörande till

DROTTNING CHRISTINAS

REGERING.

Kongl. Regeringens bref till Stockholms Borgmästare och Råd.

Christina medh Gudhs nåde, Sweriges Göthes och Wändes utkorade Drotning och Arffurstinna; Stoorfurstinna till Finlandh, Hertiginna utj Estland och Carelen Fröken öffuer Ingermannelandh.

Wår ynnest och nåde medh Gudh tillförene: alldenstundh trogne undersåthare Borgmästare och Rådh i Stockholm een stor confusion och oordningh medh Seglationen här uthi Swerige ähr inrytad, i det att främmande hafva sökt at nyttia dän samma på åtskillige Städer och hampnar, brukandes allehande flärdh och undersleef icke allenast försnillat Oss och Chronone den Tull dem medh rätta borde prestera, uthan ock draget till sigh Landsens goda, fördt det uthur förstå hampn i Rijket och lijka som förtaget wåre trogne undersåthare därigenom de sin redelige nähring och uppehålledt uthi det dagelige lefwernet medh hafwa måtte. Hwarföre wij tänckiandes på medell om sådan oordningh at afhiälpa och förekomma, ähre ändtligen blefne förorsakade genom Wårt öppna mandat at stadga huru Wij wele wedh Seglationen häref-

ter hållas shall, som i allt medh mehra af inlagde placat som Wij eder till efterrättelse nu tillskicka låthe, hafwe till at förnimma. Wij befalle Eder fördenskuldh nådeligen, at J det uthi Eder Stadh publiceren, och icke allenast siälfwe eder wachte, uthan och warne alle wåre undersåhtere och Borgare där i Staden at bryta någodt deremot, så kärt Eder och dem ähr at undwijka det straff som uthi siälfva mandatet förmäles eller och som man kan pröfva saken framdeles at falla till. Gudh befallandes. Stockholm den -embris Anno 1636.

Högstbe:t Hennes Kongl. M:t sampt Swerigess Rijkes respective Förmyndare och Regeringh &c.

GABRIEL OXENSTIERNA GUSTAFFSON.
S. R. Drättz.

JACOBUS DE LE GARDIE.
S. R. Marsk.

CLAS FLEMING *).
i R. Ammiralens ställe.

AXEL OXENSTIERNA.
S. R. Canzler.

ÅKE AXELSSON **).
i R. Sk:mäst. ställe.

NILS NILSSON.

Likheten med det uti Stadens Archiv förvarade höga Original intygar

JOH. E. WEINGARDT.
Stockholms Stads Actuarie.

---

*) Riks-Råd, President i Räkenkammarn, Öfverståthållare och Ammiral, dödskuten 1644.

**) Natt och Dag. Nu Riks-Råd, sist Friherre och Riksmarskalk. Var trenne gångor Landtmarskalk.

Riks-Rådet, General-Guvernören, General-Legaten i Tyskland och Directorn öfver det Evangeliska förbundet, Friherre Sten Bjelkes relation till Kongl. Maj:t *).

Stormechtigste Drottningh, Allernådigeste Fröken!

Jagh twiflar intett, att E. K. M:tt aff mina åttskillige Vnderdånigeste öfwersände skrifvelser och bilager, Allernådigest dels hafwer förnummedh, och dels aff dee breff än på wägen ähre förnimmandes warder, hwadh här till vthi itt och annatt härvte ähr passeradt. Och ändåch jag för dänna gången intett synnerligen wett därtill att läggia heller widare att referera; Såsom och migh intett ähr okunnigtt, huru litet E. M:t medh mine ringa betänckiander och projecter, som den där iblandt E. M:ttz andra högt qualificerade tiänere den ringeste är och minst förstår, kan wara tiäntt; Hafwer iagh

*) Friherre Bjelke var ock Landtmarskalk vid slutet af 1630 års Riksdag. Konung Gustaf Adolf säges hafva om honom yttrat: att om Riks-Kansleren Oxenstjerna dog, kände Konungen ingen, utom Sten Bjelke, som dess ställe närmast kunde uppfylla.

lickwäll, för den trohett iagh E. K. M:t och mitt K. Fädernesland skyldigh ähr, sosom och för den charges och ämbetes, hwilkett E. K. M:tt migh nådigest hafwer täckts att påläggia, obligo och plicht skuldh, intett kunnat vnderlåtta, E. M:tt mina ringa tankar pro nosse et posse Vnderdånigest att spiegera och gifwa tillkiänna; huru migh sakernas tillståndh härvthe nw förekåmmer, och hwadh wthi itt och annatt framdeles apparendtligh kan wahra till att förmoda heller befahra. Och såsom allt detta, så widt iagh dedh finner nödigtt här att förmähla, synes bero uppå dessa tre puncter. 1) Om Fredstractaterna 2) Krigs-Staten härvthe i gemehn. 3) Denna Pommerska Stat och siökantten à part; Altså ähr intett till att twifla, dedh E. M:t belangande dedh första, nämligh Pacificatione-wärkett, allaredha noghsampt haffwer förnummedh, hurulunda Härtigens till Mächelburgk allt härtill drefne interpositions wärk, sampt vnderhandlingh med Chur-Saxen, nu synes wela stanna; Och däremoth sigh andra medell och wägar yppa, att kunna komma medh Keijsaren siälf, til ehn affhandlingh och tractat. Nu tyckes fuller wahra myckitt considerabelt, hwilke wägar och sätt till att tractera, E. M:tt och Rikett skulle kunna mehr gagna och profitera; besynnerligen för E. M:ttz Satis-

faction och Soltatesquens contentement skuldh; hwarmedh Keysaren apparentligh intett stortt skall willia haffwa till att giöra; Och där han nagott sadantt dee Ewangeliske ständer, som E. K. M.ttz och Swerigis Chronas Assisstenz hafwa nwteth till goda på läggier, pro imperio och för än dee därtill haffwa bewilliadt, kunde man lätteligen därwtöffwer råka j widlöfftigheter, saken skiwttas ifrån den ehna till den andra, och swårligen nå någon effect: Män såsom E. M:tt och j dess nampn den höghlåflige Regeringh nogsampt och bäst warda seendes, hwad som ähr wttaff nöden att tagha härwthinnan i acht; och därhos dedh fuller där till kan komma, dedh man dee medell och wägar till att tractera måstee amplectera och för dee bästa hålla, som man nå kan och sigh willia låtta practicera; alltså hafwer iagh nw denna gången, detta alenast härhos vnderdånigest att commemorera och i hoghkåmma. Först efter den instruction E. M:tt wthi näst förleden sommar lott giffwa Hoff-Cantzelehren H:r Salvio *), tillewentyrs intett ythi ailom så måtte quadrera på denna tidsens tillståndh, aldenstumdh facies rerum sigh sädan samma instruction giordh bleff myckitt haffwer förandratt.

*) Sist Riks-Råd och Riks-Kansli-Råd.

Sädan och, att dee aff Högh Wälborne Herr Rix Cantzelehren *) här qwarlefde Commissioner, förnämligest och mest ähre derigerade på tractaterna medh Chur-Saxen, och belangande Satisfactionen sampt någre andre puncter med dee Euangeliske Ständer, wthi den deras Conuent som då bleff projecterad. Män däremott vthi tractaten med Keysaren siälff, man till ewentyrs i många stycker annorlunda hade till att gå och procedera, än vthi dee andra tractater: Synes därföre högtt vthaff nödän, att vppå den händelsen dedh till ehn tractat medh Keysaren siälf och hans Commissarijs immediate kåmma skulle, dee, hwilke wttaff E. M:tt till sådanna tractater förordnades, medh ehn ny wthförligh instruction måtte bliffwa försedde, och enkannerligen på desse effterföliande puncter (som migh nw för dänna gången infalla) instruerade: Nämligen, Om man den puncten om Satisfactionen och Soldatesquens Contentement skall låtta kåmma på Keijsaren och hans disposition alehna an? heller tillika drifwa den saken hos dee Euangeliska stenderna? och huru widt desse, därwti, och i tractaten medh dee Keijsersche, skola bliffwa Conjungerade heller Separerade? sampt medh hwadh mehr ähr

*) Axel Oxenstjerna.

nödigtt att taga därhos j acht? Sädan, så frampt E. M:t nådigest resoluerar, att om denna näst föregående punct medh Keijsaren alehna skall blifwa tracteradt, ähr intett till att twiflla hwar han sigh skall willia därtill förstå, att gå E. M:tt härvthinnan tillbörligen till handa, och resoluera sigh till någon bättre Satisfaction och Contentement, än Man allt här till aff dee andra haffwer nå kunnatt; ded han deremott lärer göra allahanda förslagh och projecter till sin aduantage och fördell; Och till ewentyrs, sökia någon estroictere wänskap medh E. M:t och Swerigis Chrona, till att blifwa Vthi andra sina desseiner fauoriseradt; heller åth minstone dedh E. M:t hans desseiner på intett sätt här effter wille attrauersera och contraminera; enkannerligen vtti Tysslandt, vthan låtta honom därmedh aldeles obehindratt lagha och spela effter sitt egitt godhtyckio och willia. Hwilka och andra sådanna förslagh om dee så aff dee Keijsersche bliffwa projecterade, Ähr högeligen vttaff nöden, att E. M:ttz Commissarier på alle desse händelser rätt mågha wahra instruerade, att de må wetta, huru widt dee härvthinnan haffwa till att gå? Och hwar effter dee sigh rätta skohle? Jagh kan fuller elliest tänckia, att såsom E. M:ttz och dess Stats säkerhett intett synes wahra till drägeligitt, sigh nå-

gott widt medh dedh partiett vtti någon estroict wänskap heller förbundh att ingolfera; Vthan fast mehra att sökia, huru man alltidh måtte kunna dess vastos Conatus och dissegni (besynnerligen såm emott E. K. M:ttz grannar och desse örtter, hwilka E. M:tt och Sweriges Chrona näst belägne ähre, i framtiden kunde bliffwa företagna, den gamle dee klokas och wisas regel till följe, Tunc tua res agitur) bräckia och förhindra, än dem att fauorisera. E. M:tt och därtill intett synnerligen warder inclinerandes, Ickie dess minder, om in re præsenti och widh tractaterna, sigh någon wägh yppa skulle; huru man vthi någon måtta som ickie wohro E. M:tt och dess Statt stortt præjudicerligitt, som igiönom discurser, och general förtröstningar heller elliest, kunde fylla wåhr wederparrtt ögonen och således winnan, dedh man däremott ehn godh fördeel och aduantage för E. M:tt och S. Chrona kunde erhålla, synttes den occasion intett wahra platt till att negligera; Vthan mehr till att tagha i acht och ponera in lucro. Widare tyckies och nödigtt att E. M:ttz till förb:de tractater deputerade, rätt bliffwa informerade, hwadh dee belangande E. M:ttz sampt Riketts och Consequenter östersiöns och denna Tyska sjökanttens säkerhett, skola sigh låtta wahra anlägett att nå och sökia? Och huru här vthinnan

skall bliffwa procederadt? och hwar widh stannadt? Och ändoch dedh fuller liktt synes, att här vthinnan fögha mehr ändtligh; ähn ehn wäll clausuleradt recess eller reuers (hwar man ickie desto mehr går de Keijsersche vtti deras projecter och postulater, om hwilka förmällt ähr, till händа) såsom och (kan ske) ehn dell aff siökantten, den sub specie hypothecæ ehn tidh till att haffwa vtti possession skall kunna bliffwa nådt och erhålledt; Lickwäll måtte tillewentyrs intett wahra otiänligitt, dedh man härvthinnan gingе per gradus, och först dee förslagh och projecter giorde, hwarwthinnan E. M:tts och Ricksens säkerhett mäst synttes beslå; såsom att man tillika disarmerade; stälte dedh Römiske Rikett, enkannerligen dee både Säxiske Creiser, Vtti dedh förra tillstånd, och Stat, som den wahr för dessa troubler och krigh. Item, att ingen skeps armada aff Keijsaren heller hans änhangh vthi Östersiön måtte bliffwa tillredd heller infördh; ewen som Pålacken ehn sådan Condition vthi näst förledne stilleståndz fördragh hafwer måst ingå (dåch synes fuller wahra Considerabelt, effter denna Condition toucherar, Dominium maris Balthici, om bättre wahro, den aldeles som ehn klar och ostridigh sak, Silentio att förbijgå, än något därom att röra; aldenstundh, Om E. M:t något dervtti

cederar præjudicerade dedh E. M:t sampt S. Chronas gamla och högha rättighett; wille man och platt intett cedera, och fienden detta belangande, sigh däremott opiniastrerade, kunde lätteligen tractaterna där igiönom hellt och hållett bliffwa omstötte) Sampt medh hwadh mehra E. M:t nådigest wohro befallandes, att tagha härhos i acht. Hwilke postulater om man ehn heller flere där vttaff ickie skulle kunna nå (som fuller ähr apparendtligitt, aldenstundh att disarmera, och ställa Rom. Rikett Vthi förra Stat, ähr twärtt emott den intention Keijsaren och hans anhangh så stifft haffwa fattadt) och sålunda ickie directe kåmma till denna scopum; Synttes bäst, dedh man sigh högst bemödde detta per obliquum att assequera, nemligen att kunna få behålla Pommern och siökantten, hwar ickie till ehn Satisfaction heller recompens ewärdeligh (hwilkett fuller widh den puncten om Satisfactionen, effter dee Commissioners som aff E. M:t och Höghwälborne Herr Rix Cantzelehren mina Colleger och migh, belangande tractaterna, ähre giffua, lydelse, först bliffwer föreslagett) dåch till ehn tidh; ehn dehlen till ehn Caution heller försäkringh, till dess detta buller i Tysslandh aldeles ähr cesseradt, och allt kåmmer i förra stillhett och rolighett igiän; heller och till ehn Hypotheque så frampt man

sigh medh ehn Summa pänningar alehna måste contentera låtta. och hwar intett mehra wohro till att nå, dedh man sigh då jw till dedh yttersta och högsta därhän bearbetade, och hårdt därwppå stode, att kunna sub quo cunquo titulo, siue securitatis siue Hypothecæ, behålla Strålsundh och Wismar, till ehn tidh, och till dess man seer huru denna turbatus Europæ Status sigh än widare anlåtter, vthi händerna. Ty desse beggie siöporter ähre ickie alehna Claustra Germaniæ vthan och dee rätta platzer därvthi royale skeps armader kunna bliffwa formerade, och sädan S. Chrona där vthur satt vthi fahra; Effter som af alla dee platzer E. M:t här widh dänna sjökantten innehaffwer, inga flere royale hampnar ähre än desse bäggie; Hwarföre och på dem mäst S. Chronas säkerhett heller osäkerhett synes hängia. Colbergh ähr fuller ehn ortt aff consideration och ehn tämmeligh godh siöport, så importera och fuller Penan, Suinen, Diwenowen, Grijpzwåldische hampnen intett litett, Män emott dee andra båda förb:de platzer ähre dee (så widt man E. M:ttz och Ricksens säkerhett will ansee) fögha heller intett till att æstimera; Aldenstund dee ichie så ähre beskaffade, att, vthur desse hampnar något royal heller format dessein emott E. M:ttz Rike och landh kan bliffwa företagett,

och om behoff giörs, kunna lätteligen medel finnas, att försäckra sigh emott samma hampnar, och dels giöra der till intett. För hwilke orsaker skuldh och, om man något skulle fahra låtta, bättre tyckies wahra, att mista all dedh öfriga på desse örter, än ehn dehlen Strålsundh heller Wissmar. In summa effter min ringa enfåldige meningh, tyckies migh att denna puncten om försäkringen synnerligen skulle wahra till att considerera, och som ehn sak af så högh Consequenz och importanz, medh högsta Circumspection sampt flitt till att maneggiera och driffwa; ehuru littet håpp man sigh och nw giöra kunde, hwadh man intenterade, att assequera: Efftersom tillförende offta händt ähr, och än dageligen händer, att när man kåmmer vthi action, och siälfwa wärkett angriper, sigh då många occasioner heller tillfälle betee, och myckit yppar, som man tilförende intett, så lätteligen hade kunnat förmoda. Där nu så wäll på desse här vnderdånigest förmälte puncter, som allt annatt, hwad E. M:t belangande Fredztractaten i gemehn, nödigt befinner pro re nata att forordna och befalla, ehn nådigh resolution och vttförligh instruction, på alla dee händelser och Casus som förmodeligen, och verisimiliter wid dässa ärenders fortsättiande synas

kunna

kanna in och förefalla derigeradt, snartt måtte fölia; Synttes dedh wahra E. M:tz och Riksens tiänst synnerligh nyttigtt såsom och till siälffwa wärcketts maturation, effect och lyckliga Vttgångh myckitt nödigtt. Och twifflar iagh intett att HoffCantzeleren D. Salvius E. M:tt allareda Vnderdånigest haffwer auiseradt, huruledes han förmodar att innan ehn kårtt tidh ehn sufficient plenipotenz och så styliseradt att man på denne sidan därmedh skulle kunna wahra Content, för dee Commissarier som ab altera parte till denna tractat blifwa förordnade, ifrån Keijsaren warder föliandes (hwilkett och ifrån andra örtter förmällt bliffwer, som E. M:tt vthi mine förra vnderdånige skriffwelser vnderdånigest ähr bleffwedh notificeradt) så att dedh liktt synes, att dedh snartt måtte kåmma till att tractera; Hwarföre och desto mehr ähr vttaff nöden, att medh denna förb:de instruction måtte blifwa matureradt, på dedh man ickie för fehl skuldh på en nödigh instruction och information, må bliffwa nödgadt, när man in præparatorijs wohro färdigh, saken än widare att differera och oppskiutta; heller och sädan tractaten wohre begyntt strax in dubio att hærera eller stanna, sampt många goda tempi försumma, och sålunda effecten aff sådanne tractater, hwar ickie al-

deles turbera; dåch åthminstone förhala och remorera: hwilkett så wäll synttes kunna giffwa wåhra wederwertige tillfälle att få något dedh dee kunde sinistre vtt tyda och blasmera; Såsom och E. M:tt sampt dess stat tillewentyrs wahra myckitt skadeligitt och præjudicerligitt. Och ähr dätta, hwad iagh hos denna första punct om fredztractaterna, till dedh andra, vnderdånigest hade att påmina och förmähla, nämligen om och så frampt, E. M:tt nådigest ähr resoluieradt och dess stats rationes dedh så requirera, att E. M:tt och Rikett ingelunda wilia heller kunna länger Continuera detta Krigett; Vthan heller sökia alla medel och wäghar, huruledes dee så snartt dedh någon tidh medh reputation och lämpa skee kunde, vthur detta krigett måtte kunna blifwa extricerade och vttwicklade, fast man sigh än myckitt och många Conditioner däröfwer skulle begifwa och fahra låtta, som Rikett wohro högh nyttige och nödige, och man godh rätt hade att stå vppå: synes till den Scopum intett wahra nödigare heller tiänligare, än att man medh all flitt, sökier detta ärendett, så myckitt att maturera och ställa vthi wärkett; altidh till den ända wahrandes och hållandes sigh parat och reda, att kunna wärckligen och ipso actu embrassera den första occasion sigh här till offererade; på dedh

man iw äckie måtte förlohra någon tidh, heller så till säya någon moment, till att affhiälpa och bringa denna saken iw förr iw bättre till ehn godh ända. Till hwilken maturation för vthan andra skähl, detta principaliter synes Suadera och mouera, dedh den apparenz nw kan wahra för handen, att Keysaren skall wahra inclineneradt till ehn billigh affhandlingh och pacification medh E. M:t och S. Chrona, intett synes kåmma heller höhrröhra aff någon hans fredelskande intention, heller åstundan, till att släckia den elden som nu längie j Tysslandh haffwer brunnett, Vthan hwadh han nw här vthinnan giör, och huruluuda han sigh och till itt fridzfördragh affectioneradt och benägen ställer (om elliest där medh ähr något alffwar, hwarom storligen ähr till att twifla) bliffwer han ex mera necessitate där till Compelleradt och twungen; i dedh hans Stat igiönom den battaglie för Witstock *) sampt hwadh der på följdt ähr, såsom och den Gallassische **) armees slätta Contenance och tillståndh i Burgundhen, till ewentyrs åter begynner att esbranslera igiän, och vtti sådantt postur ähr sat-

*) Den Fältmarskalken Jan Banér vann öfver de Kejserlige och Saxiske.

**) Den Kejserliga Fältmarskalken Gallas Armée.

ter, att han än befahrar wärre (synnerlighen; när han Considererar i hwadt terminis han nu verserar medh Engellandh, och ickie wett hwadh han haffwer att litha på dee Tyska Förstar, som för någon tidh sädan till honom falne ähre, aldenstundh han apparendtligh, ingen större Constanz heller stadighett aff dem förwänttar, än dee hos E. M:t hafwa betedt och påskina låtett) och därföre giärna will skaffa några af sina fiender, hwilka han först kan, sigh af halsen. Män där nw den ostadiga och kugelrunda lyckan sigh skulle förändra och offtabeste Keijsares Stat åter kåmma på andra fötter och vthi itt bättre esse igiän, heller och att den Cölnische Conuenten winner sin ferttgångh, och saken där medh Frankerike för (förr) bliffwer Componeradt, än med E. M:tt (hwilkett fuller intett litett kan wahra till att befahra, effter som Kongen i Frankerike, apparendtligh, medh all macht warder sökiandes heller förmedelst den Cölnische Convent att præueniera tractaterna emällan E. M:t och Keysaren, än att bliffwa aff dem præuenieradt, besynnerligen emädan han seer, att medh dee projecters, nw snartt för itt åhr sädan vthi Wissmar giorde bleffwe ratification, så längie fördröies, och där vttaff alla handa apprehensioner vtan twiffwel fattar) så synes vthi desse fall intett likare heller wis-

sare än att man sädan näpligen skall kunna göra någon speranza dedh man så hastigt skulle kunna kåmma till något billigtt och reputerligitt fördragh heller fridh medh Keisaren; Vttan att han iw lärde sökia alle prætexter, sampt tillfälle, medell och wägar, till att continuera krigett medh E. M:t och S. Chrona; Ickie så stortt för någon fördell skulldh, som han därigenom enkannerligen på E. M:ttz landh och Riker söchte; som därföre, att han occasione hujus belli tandem måtte kunna bemächtigha sigh siökantten, eneruera dee Euangeliska Ständerna som nu dels medh E. M:tt åhre tillhopa Committerade altidh siälff haffwa wapnen i händerna, medh hwilka han kunde dämpa alla dee honom vthi hans intentioner heller dissegni contrequarrerade, och sålunda läggia itt fast och rätt fundament, till den sanna Christlige Euangeliske Religions fullkåmlige extirpation, sampt den länge intenderade och söchte Österrikiske Dominat och Hispaniske Vniversal monarquie. För hwilke orsaker skuldh rådeligitt synes, dedh man härvttinnan tager sitt tempo i acht och sigh medh största flitt winläggier, att altt hwad man förmehnar, och sigh hafuer resolueradt desse Fredztractater angående, att willia företagha, sådanth i tidh, och iw förr än man aff dee Cölnische tractater blefwe præ-

uenieradt, måtte skee och bliffwa ställt vti wärckett. Här kunne och fuller wahra någott till att röhra om vniversal amnistian, huru widt man den vthi desse tractater medh Keysaren heller hans immediat Commissarier siälff, skulle driffwa? Item om particulariter för Swerigis Chrona alehna; heller vniversaliter på dee andra j detta krigh interesserades wägnar skall bliffwa tracteradt (hwilkett sidsta intett wäll synes wilia kåmma medh denna via och modo tractandj som nw omtalas, öffwerens) och hwadh mehr wohro att tagha därhos j acht? Män effter Vthan twiffwel, sådantt allt som nästan begynnelsen och fundamentet af siälfwa tractaten, för sigh siälff noghsampt vthi dee förwäntade instructioner bliffwer förklaradt och vthfördt, will iagh och nw intett länger där vthi immorera, vthan kåmma till den andra puncten nämligen om Krigs-Staten.

E. M:ttz Krigs-Stat här vtte i gemehn belangande, så synes den fuller nw, Gudh skee låff, stå tämmeligen wäll, som E. M:tt vttaff dee åthskillige så Feldtmarskalkernas som mina och andras vnderdånigeste relationer därom vttan twifwel nådigest haffwer förnummedh. Män när man huru facies rerum på ehn och annan ortt förewetter nogha betrachtar och expenderar; be-

finner man, att lätteligen några nya emergentier måtte infalla hwarigiönom på detta solskin, snart kunde fölia itt starkt moln och owäder: och sådant förnämligest aff tree händelser eller orsaker synas wahra till att befahra; först, om Kongen i Frankrike slwttar ehn fridh medh Keijsaren; heller och aff ehn heller annan orsak därtill moueradt, någott frigidius heller slappare begynner att administrera krigett emott Tysslandh, och således den Gallasisske armée ingen så synnerligh fahra sigh ifrån den sidan förmodandes, får någon lufft och tillfälle, att ehn dehlen medh hela hopen auancera hitt nedh åth, heller och medh ansehnliga trupper förstärckia dedh fiendtlige Corpo, som E. M:ttz armèer vthi de Säxische kreyser och på desse örtter nu ähr opponeradt: ähr till att beruchta (befruchta), dedh E. M:ttz truppar som nu här vtte sigh befinna, intett skola wahra bastante att disputera fienden Campagnien, vthan måste qwitera fältedt och gå i skrubbor (hwar vttaff arméns ruin och Statens här vtte stora hassard, ia vndergångh lätteligen kunde fölia, när man considererar, hwad medell man kan hafwa att föhra krigett medh defensive, och på dedh sättet) aldenstundh dee Hatzfeldische och Götzische (till hwilka nu förwist säyes Piccolomini och Jean de Werths trupper wahra stötte) medh

dee Chursäxiske och Brandenburgiske reliquier, sampt hwadh fålck fienden allareda vthi Schlesien haffwer tillhopa, för sigh alehna, allt dedh E. M:tz fålck, som nw här vtte kan bringas i feldt, i macht ähre öfwerlegne; effter som iagh samma fiendtliga Corps, när dedh altt kåmmer tillhopa, i sigh, och vthan någon annan succurs ifrån Gallas, intet ringare kan æstimera, än till 14 heller 15000 till häst, och 8 heller 10000 till fott. 2) Bliffwa dee fiendtliga recruter och wärffnlngar vtti Schlesien och däromkringh nw mächta starckt forttsatte, så att intett är till att twifla dedh om man icke kan turbera heller förhindra fienden vthi detta sitt intent; Vthan dedh alltså sin framgångh winner; Kåmmer oss äpnu en odrägeligare moles vppå halsen; besynnerligen lärer den Pommersche och Mechelburgiske Stat i tillkåmmande wåhr lida ehn starck anstött, hwaremott ringa apparenz ähr att kunna medh desse forcer här nw ähre för handen, förmehna fienden, om han så förstärckt går oss på hwden, dedh han ickie impatronerar sigh landett och inspärrar oss vtti hufwudh befästningarna. 3) Haffwer HoffCanzeleren Salvius E. M:tt Vnderdånigest refereradt hwadh menéer vtti Pålandh och Dannemarck emott E. M:tt och des stat härvtte haffwas för händer: och haffwer man billigtt orsak om På-

lacken att soupçonnera, aldenstundh han sigh så högtt bemödar att poussera Ständerne i Pålen till starcka nya wärffningar, föregiffwandes den fahra som Polniske Staten aff Turken imminerar: Hwilken orsak fast aff allom blifwer hållen för van och ingen, vttan att dedh alehna ehn blått prætext ähr, därmedh Kongen i Påland sökier till att Coprera andra sina dissegni. Item giffwer intett ringa efftertänckiande ded han Kongen i Pålandh så medh macht sökier att oprätta ehn skeps armada vthi Putzke; ehuru wäll och oachtadt att dedh expresse löper emott dedh sidsta stilleståndz fördragh, som emellen E. M:t och honom bleff oprättadt. I lika måtta, synes intet oliktt, att Kongen i Dannemark, hwar ickie directe heller opendtlich; Dåch igiönom H. till Luneburgh H. Frantz Albrecht, och den Erkiestämplaren Arnheim, på dedh sättet som HoffCantzelehren Salvius om förmältt haffwer måtte sökia E. M:ttz Stat här i Tysslandh, så myckitt han kan, att incommodera. 'Emott hwilka alla befahrande inconveniencer och accidenter, så frampt krigett länger skall continueras, och någon godh vttgångh därvppå wahra till att förmodha, conuenientia remedia fuller i tidh måste bliffwa söchte och employerade. Och synttes wäll dedh principalaste och præsenteste remedium wahra, dedh man

så inrikes som här vthe, sigh allerhögst winlade och beflitade, på alla dee sätt som någon tidh wohro möjligitt och practiquabelt, E. M:ttz armeer sålunda att förstärckia; dedh dee alla sådanna accidenter att tagha emott, kunde wahra bastante och swarsgeda. Män aldenstundh tillewentyrs betänckligitt wahra måtte, Vttaff dee forcer som inrikes kunna bliffwa tillhopa brachte och Colligerade, så myckitt att sända och hassardera hitt vtt, som vthi denna bemälte resgard något skulle kunna förslå och wahra considerabelt; och hwadh här vtte medh wärffningar och recruteringar kan blifwa præsteradt, alstinges är owist, och intett facit dervppå till att giöra: både för den owisshetten man vthi swäfwar, huru widt fiendens Contenance will tillåtha, att kunna chargera och niwtta qwarteren heller eij? såsom och andra orsaker skuldh: Effter som iagh intett twiflar, E. M:tt aff H. FeldtM. Lessles *) åttskilligha beswäringsbreff öffuer den stora medellösa han Vthi sina qvarteer prætenderar, nogsampt nådigest kann see och afftagha, huru widt några wärffningar heller recrüter dädan kunna wahra till att förmoda. Hwadh difficulteter och på andra sidan H. FeldtM. **) Wrangel synes wahra i wägen, så

*) I Svensk tjenst.

**) Carl Gustaf Wrangel, sist Feltherre m. m.

att man ickie heller kan wahra förwissadt, huru myckett han sina trupper denne wintter måtte kunna förstärkia, skall strax Suo loco bliffwa förmällt. H. FeltM. Banner wohro wisserligen så wäll här vthinnan som annat, giärna giörandes sitt till saken; Män effter han medh sin armée altidh ähr vthi Continuel action begrepen, och fienden nw så starckt går honom på halsen, dedh han näpeligen så hastigt skall kunna få någon roo heller respiration: ähr till att befahra, dedh hans armee mehr lärer tagha denna wintter aff, än till. Hwarföre fuller synes wahra högeligen vttaff nöden, att i tidh på andra medell, som vthi allt fall kunde supplera förb:te wärffningars och recruters defaut, bliffwer tänckt: Och ähr iagh effter mine ehnfaldiga tanckar vthi den meningh, att om krigett länger skall continueras, skulle så wäll till att stabiliera E. M:ttz Stat här vtte ingenere, som att förekåmma den fahra, hwilken man aff dee Gallassiiske och andra fiendtlighe truppar som nu där oppe widh Rehnströmmen och i Frankerike ähre engagerade, i particulier kan haffwa till att befruchta, wahra högnödigtt, dedh man medh all macht sigh beflitade, att förhindra och turbera den Cölniske dagens heller Conventens effect. Hwar till eventyrs och andra media och inventiones kunna

bliffwa fundne; Män nämsta vägen synttes faller wahra denna, om man förmedelst continuelle förtröstningar om den Wissmariske tractatens ratification, och tilewentyrs andra nya projecter, söchte till att remouera dee ombrager som Frantzosen om ehn heller annan particular tractat, på E. M:tts sida medh fienden, kan haffwa fattadt, och sålunda att kunna differera dedh Cölniske Pacifications wärck, sampt animera Frankerike till att continuera krigett; Män där emott emädan sådantt dreffwes, hemligen och så hastigtt mögligitt wohro matureerade tractaten medh dee Keijsersche; på dedh man i tidh och snartt, måtte kunna see hwadh om sådanna tractaters vttgångh och effect wohro till att förmoda (hvilken maturation som tillförende vnderdånigest förmällt ähr, för all tingh synes nödigh på dedh i tidh rätt må kunna blifwa resoluerадt till fridh heller krigh, och ickie tillewentyrs saken in dubio och suspenso hållen, till dess man hade mist Franzosens assistenz och Cooperation; och lickwäll sädan intett kunna nå ehn hederlig oeh acceptabell fridh; sittiandes således, som man säya plägar, emellan twå stolar neder) såge man nw att ehn honorabell och till drägligh fredh wohro till att erhålla, kunde då bliffwa giordt och stateradt, hwadh pro re nata expidientest befun-

nes; förmärckte man och annat, nämligen att E.M:tz wederpartt sigh till ingen raisonabel fridh förstå wille, dedh man dhå strax söchte på hwad sätt dedh skee kunde, till att slutta medh Frankrike; på hvilken sida dee apparendtligh intett skulle wahra därtill så obenägne, Vthan heller tilewentyrs wilia medh E. M:tz assistenz och Cooperation Continuera krigett, än ingå dee Conditioner man fult och fast derföre håller, sålunda vthi Regensburgh wahra resoluerade, dedh man ickie ehn fotsmån därifrån träda skall; både för den algemehna säkerhett och interesse skuldh: som därföre att ehn aff sådanna resoluerade Conditioner, skall wahra Hertigens till Lottringen och alla dee plätzer Frantzosen vthi Italien innehafwer fullkåmlige restitution, hwartill iagh aff Grotij *) breff och elliest förnimmer, dem i Frankerike litett wahra inclinerade. Kunde nw således Frankerike bliffwa hållett qwar i spelett, hafwer man sigh fuller för Gallas och dee andra fiendtlige trupper där oppe ähre, här nedre intett till att befahra; Vthan måtte fienden tillewentyrs mehr blifwa twungen att dragha ehn dehl sina trupper ifrån desse örtter ditt op till

*) Hugo Grotius; Svensk Ambassadör vid Franska Hofvet.

sigh igiän; Män hwar dedh intett kan skee vthan att Frantzosen wicklar sigh här vth; Och E. M:t ändå måste continuera krigett; synttes högh-nödigtt, om Hertigh Bernhardt vtti sådantt fall medh sin Vnderhafwande armée kunde blifwa dragen in på Tyska botn igiän, och vtti E. M:ttz particulier deuotion; Till hwilken ända intett tycktes wahra otiänligitt, om man j tidh begyntte därvttöffwer så småningom och Vnder handen medh honom att negociera; helst emädan han nw siälff därtill giffuer orsak och tillfälle; efftersom iagh intett twiflar, att E. M:tt snartt warder förnimmandes hwadh högh wälbårne H. RixCanzelehren aff Residenten Mockell, härom, nemligen dee förslagh högh:b:te Hertigh honom igiönom Gen. Major Skawalitzky nyligen haffwer giöra låtett, de dato den 25 Decemb. ähr bleffwedh motificeradt. Jagh bekiänner wäll att dätta fuller ähr ehn sak aff stor consideration, besynnerligen när man betrachtar hwadh tillförende ähr passeradt (hwilkett intett så litett, heller aff så ringa Consequenz haffwer warett, dedh man ickie billigtt ännw därwttaff fattar ehn ombrage) och där man andra beqwäma medel hade, hölle iagh effter mitt ringa judicium därföre att detta fuller wohro fast betänckieligitt; Män såsom man offta måste giöra (effter gamla ordspråkett) vttaff

nöden ehn dygdh; alltså kan fuller skee att i lika måtta härvttinnan, dee considerationer, som elliest detta förslagh och project medh goda skiähl kunde disuadera, måste cedera necessiteten, hwilken i slika fall plägar wahra högsta lagen och starkaste argumentett. Hwadh nw E. M:tt här vtti nådigest warder förordnandes skall medh tillbörligh hörsamhett och åhågha blifwa tagett i achtt; Och synttes mächta gått, att man snartt om E. M:tts nådigeste wilia och intention detta belangande kunde blifwa förwissadt; på dedh man måtte wetta, hwadh rätt där till skulle swaras, hwar han Härtigh Bernhardt om något swar eller Resolution på dee förbe:te hans giorde projecter hos ehn heller annan anhåller och effter medh denna sak (så framptt något där vthi skall bliffwa företagett) caute och dextre måste omgåss, will fuller wahra aff nöden, dedh den detta ärandett skall maneggiera, haffwer en punctual instruction och information hwartt man härvttinnan skall syffta och intendera och hura widt man sigh härvtti hade till att inlåtta. Jagh twifflar och intett att tämmelighe difficulteter sigh härhos warda finnandes, fast än allt dedh öffriga hade sin richtighett, sädan rätt att practicera detta dessein och ställatt vtti wärkett; Aldenstundh man intett kan see när Frantzosen drager sigh vttur

spelett, på hwadh sätt Hertigh Bernhardt där oppe skulle kunna för sigh subsistera; mindre att passera Rehnen och fatta ehn post vthi Wurtemberger landh (som man förmärckier hans dessein wahra) effter hans forcer alehna, widt intett ähre emott Gallas och dee fiendtlige trupper där oppe, proportionerade; Vthan skulle han för sigh alehna, så långtt ifrån desse örtter, där han ingen absistence heller Calor vtaff dee andra E. M:ttz arméer kunde haffwa till att niwtta till goda, sättia sigh, och där något tentera: ähr intett till att twifla, dedh hans saker intett wohro haffwandes någon fermeté heller beståndh, vttan alle hans trupper innan kårtt tidh råkandes fienden (hwilken mächta därigiönom bleffwe förstärckt) vthi händerna. Synttes därföre till detta intents forttsättiande intett wahra någon practicablare wägh, än om han Härtigh Bernhardt nu emedan han än någon Calor kan haffwa aff dee Frantzösche truppar, söchte till fatta ehn post widh Moselen; så att han kunde gå på hwilken sidan om samma reuier han wille; och sädan ingegnera sigh, att kåmma när tidh wohro, på hwilken ortt han dedh lägligest och beqwämest befinner öffuer Rehnen; Hwilken dessein till att facilitera, till ewentyrs ehn deel aff E. M:ttz trupper, emott den tiden kunde

giöra

giöra ehn Caualcada ditt vpått, och tillika att försökia att succurrera Hanow, och som förmällt ähr att facilitera Hertigh Bernhardt passagen öffwer Rehnen, och assistera honom till att fatta någon godh och beqväm påst. Och tycktes intett så otiänligitt, om på desse förb:de händelser och fall, samma påst aff Hertigh Bernhardt och hans armée vthi Stifft Cöln Westphalen och widh Weseren bleffwe fattadt, och sådanne örtter honom till qwarteer assignerade, där vthur hans Vnderhaffwande armée skulle tagha sitt vnderhåldh, och intett widare haffwa hos E. M:t och S. Chrona till att prætendera, så kunde däremott dee trupper nu ähre widh Weseren, employeras till att giöra itt Corpus medh H. FeldtM. Baners armée och sålunda bliffwa deste waliantere till att rätt fatta elffwen, och tillefwentyrs om någon occasion sigh præsenterade, gå Keysaren in vthi hans arflender (hwilkett fuller synes dedh endaste medell till att kunna affpressa honom ehn billigh och redeligh fridh) och wohro därhos Hertigh Bernhardts armée således ställt vthi dedh påstur, att den kunde giöra E. M:t godh tiänst, så wäll igienom ehn diversion, i dedh den ehn godh deel aff fiendens macht (som fuller intett skulle wilia lempna Stifft Cöln och dee Örtter i stickett)

diuerterade iffrån E. M:tz andra arméer och sigh på halsen; Såsom och igiönom ehn Conjunction medt Feltmarskalkerna när nöden och tillfällen dedh så requirerade. Hwilkett så ähr min vnderdånigste ehnfäldighe meningh om dee medell som synes kunna bliffwa employerade, emott den fahra, som aff den Gallasische armée och dee andra, fiendtlige trupper däroppe, på ehn heller annen händelse, E. M:ttz Stat här vthe kunde imminera. Belangande dee fiendtlige starcka wärffningar vthi Schlesien och däromkringh, om hwilcke förmälltt ähr; så wohro högeligen till att önska att dee på något sätt måtte kunna bliffwa turberade; Och twiflar jagh intett att E. M:tt aff dee öffwersände Copier; nådigest haffwer förnummedh; hwadh jagh Herr FeldtM. Baner därom haffwer tillskriffwedh. Män efftersom H. Baner apparendtligh hac rerum facie, intett skall kunna gå iffrån dee påster han nu haffwer fattadt; och H. FeldtM. Wrangell för fehl skuldh på Rytterij intett så widt kan auancera: synes sådannt näpligen kunna bliffwa practiceradt; Vthan den närmaste wägen wahra, att såsom fienden sigh där förstärckier H. FeldtM. Wrangell alltså på sin sida sökte till att giöra dedh samma: hwilkett och Wälbe:te H. FeldtMarskalch giärna giorde (såsom han allareda haffwer sigh några

goda Officerare tillhanda; hwilka ehn tämmeligh begynnelse till deres Wärfningar giordt haffwa) Män medellen falla honom alltför knappe: Efftersom hwadh vthaff Ny och Vckermarck kan falla näpligen förslår till dee öffwerlöps truppers (nämligen som intet höra till Ordinari Garnisonerne vthi Pommern) Vnderhåldh; än sådan att man skulle kunna få aff dee örtter några medell till Wärffpenningar. Medelmarck kan man för fiendens skuldh litett nyttia och när man den kan nyttia, ähr dåch betänckeligitt sigh därmedh att befatta, effter H. FeldtM. Baner sigh den ortt som itt honom tilldeltt qwarteer tillegnar; hwilkett iagh och förnimmer, sålunda aff Högwälborne H. Rix Cantzelehren wahra förordnadt (hwarhos iagh lickwäll intett kan vnderlåtta vnderdånigest att påminna, dedh E. M:ttz tiänst för månge orsaker skuldh synttes nyttigtt wahra, att här vttinnan någon förandringh sålunda måtte blifwa giordh, dedh Hawelen och Sprewen häreffter skulle wahra ehn terminus emällan H. FeldtM. Baners och H. FeldtM. Wrangels qwarteer, och hwadh på denna sidan om förb:de Hawel och Sprewe vtti Marck Brandenb. wohro belägett, bleffwe ställt till dens disposition som Oderströhmens defension ähr committeradt) Vttur Pommeren kan sammaledes Herr FeldtMarskalken Wrangel

till de Wärffningars och recrüters fortsättiande, rebus sic stantibus litten heller ingen assistenz skee; Aldenstundh man effter E. M:tz åttskillige nådigeste befalningar haffwer tracteradt medh landett om ehn wiss Summa till garnisonernes vnderhåldh och hwadh man sålunda haffuer kunnat nå och erhålla, näpligen förslår till den ordinarie Statens expenser och vtgiffter; Jagh haffwer fuller för någon tidh sådan E. M:t min ringa meningh härom vnderdånigest auiseradt, nämligen dedh förslagh giordt, att om andra medell kunde finnas till garnisonernas vnderhåldh, och man sådan employerade dee medell aff landett kunde falla, till Wärffningars forttsättiande, skulle dedh lända E M. Krigs-Stat här vthe, till stor styrckia och säkerhett; hwarvppå iagh E. M:tz nådlige Resolution än vnderdånigest förwänter; Men effter tiden imedler tidh går sin kos, och mästa dehlen aff Winteren, då bästa och rätta tidhen haffwer warett till att wärffwa och recrütera, snartt ähr framfahren; och där till medh man sigh intett kan försäkra huru widt fiendens contenance will tillåtta, fast man än alla dee andra behörlige medell hade widh handen offtb:de wärffningar och recrûter obehindradt att forttsättia: Synes och intett wist Fundament heller facit wahra härvppå till att sättia heller giöra; Vthan att dedh

säkraste och wissaste wohro; Om medh första öppenwatn itt par Regiementter till häst och itt par Regimentt till fott ythur Swerige och Finlandh kunde kåmma hith vth; på dedh, om man igiönom itt heller annat accident bleffwe förhindradt, dedh H. FeldtM. Wrangels trupper, ickie som dedh sigh borde och nödtorfften kraffde härvthe kunde bliffwa förstärckte, man då lickwäll ickie dess minder fram i wåhr måtte kunna formera itt Corpus, därmedh manått minstone kunde fatta Oderen och Wartan, och gå defensivé, om man intett mehr giöra kunde, Hwadh widare dee menéer som aff Kongen i Pålandh, och Dännemarck tillewentyrs kunna wahra till att befahra widhkåmmer; så åhr iagh effter mitt ringa betänckiande där vthinnan medh HoffCantzelehren Salvio ense, att ickie allenast skulle wahra högt nödigtt, sådantt altt så myckitt som mögligitt wohro till att förhindra och förekåmma, dedh man iw medh all macht sigh beflitade alla suspecte wärffningar och tillrustningar här på Tyska båtnen in ipsa herba till att opprimera och dämpa; Vthan och därhos nyttigtt om E. M. nådigest täcktes, igiönom dess skriffwelser till ehn heller annan behörligh ortt (synnerligen till de Polnische Ständer och Pryssche Städer, belangende den nya skeps armadas tillrustningh vthi Putske, så frampt man för-

numme att sådantt wohre bewiliadt och därmedh blefwe continueradt) försökia, slika machinationer så myckitt som skee kunde, till att affwäria och förhindra, Effter som offta händer, dedh när ehn som något ondt haffwer i sinnett, seer sin intention och anslagh wahra descourerade och oppenbahra, changerar han sitt propos, och låtter sin förra resolution och tanckar fahra. Män ehuru dedh och kan wahra om desse projecterade och andra sådanna remedier, och hwadh man endtlighen sigh på dem kan haffwa till att förlåtha? heller icke? Synes emott alla wederwertiga emergentier som hända kunde, dedh säkraste remedium, och för alltingh wahra vthaff nöden, att för dee platzers widh siökantten Securitet, tillbörligen bliffr vigileradt.

Och ähr nw dätta den triedie dehlen aff denna min Vnderdånigste relation, nemligen om siökantten och den Pomriske Staten à part. Hwarvtti iagh migh först vnderdånigest will haffwa refereradt, på hwadh iagh vtti näst förleden Septemb. H. RixCanzelehrens Excellenz vttförligen haffwer tillskreffwedh. Där noghsampt, hwadh migh effter mitt ringa enfåldige betänckiande, synttes till Pommerens och siökanttens säkerhett kunna lända, bliffwer specifi-

reradt. Hwilkett och ähr ehn punct aff deste större Consideration: Aldenstundh E. M:tz Stat härvtte, står vthi sådanna terminis, att man för qwarteer och Vnderhåldett skuldh, näpligen med armeerna kan gå rätt defensive och låtha bringa sigh j något trängsell; Vthan måste hålla Campagnen, och låtta dedh när fienden anträngier, endtligh kåmma på ehn battaglie an; Män där emott man om Vthgången och euenten, hwilken vthi alla mänsklige affairer ähr owiss, dåch owissare i Krigz expeditioner, och allerowissast vthi Feldtschlagh och battaglier, intett kan wahra försäkradt, vthan så wäll moth som medh dageligen kan wahra till att förmoda; hwarföre och deste nödigare, att garnisonerna widh siökantten så wäll medh fälck, som Magaziner aff ammonition och viures sampt altt annatt tillbehör så må wahra försedde att om någon olycka (dedh Gudh förbiude) påkåmme, dee då kunde stå på sig siälff och icke tillika medh fältett bliffwa förlohrade. Ock kan man sigh där vppå intett wisst facit giöra, att hwar någon disastre skulle hända, man medh dedh fälck som sigh hith nedh åth retirerade, ickie alenast kunde nöyachtight förstärckia garnisonerna vthan och maintenera så myckitt vthaff landett, dedh man då vthi en hast siälff kunde formera dee nödige maga-

ziner. Ty vthi sådanna fall kan man sigh intett wisst promittera: och tillåter confusionen offta intett att tagha något så hastigt med ordre före: Såsom dedh och vppå sådan händelse, där (dedh Gudh nådeligen afwände) arméerna vthi confusion skulle tagha sin retraicte på siökantten, fast betänckeligitt wohro, att förtro sådanna trupper, för meutination och andra inconvenienzer skuldh, som gemenligen (besynnerligen här vthi Tysslandh) hos slika Confusioner plägha wahra indiuidui comites, huffwud platzernas defension; vthan synes altidh dedh säkraste att garnisonerna för sigh, och feldtstaten för sigh, så bliffwa formerade och åttskilde, dedh vthi alla fall och händelser, hwar kan stå på sig siälff; hwilkett icke alehna för säkerhetten vthan och flere andra orsaker skuldh, wohro synnerlighen nyttigtt, på dedh Feldt-Staten altidh måtte kunna hafwa friare händer, att tagha alla tempi och occasioner i acht: Effter som wij därpå nyligen haffwa hafft itt exempel när H. F. M. Wrangels trupper måste retirera sigh hith till Stetien; Hwilkett wisserligen intett hade skedt, hwar mäste dehlen aff samma trupper ickie hade hördt till garnisonerna, och desse, för vthan dem, kunnatt befinna sigh bastante och swarsgode. Ty vthi dedh fallet, hade wist bleffwedh wågatt itt

streck medh fienden; Dedh dåch H. FeldtM. Wrangell, aff den consideration, att garnisonerna vthan dee trupper han hos sigh i fäldt hade, intett emott någon royal attacco kunde bestå (och sålunda om i feldt någon olycka händt hade, platzerna heller befästningarne tillika hade stått vthi fahra) billigtt ingalunda göra heller hazardera wille. Enkannerligen, kan iagh intett vnderlåtta mitt ringa Sentiment om Wissmar vnderdåuigest att förmähla, dedh migh tyckes att den platzen, hwilken E. M:t och S. Chrona så högtt importerar, intett så medh fålck försedd ähr, som dedh sigh borde hälst mädan samme ortt, så widt liggier esloigneradt och nästan som vthi ehn wrå, iblandt ehn hop medh dels oppendtlige fiender, dels falska wänner; Jagh går därföre dermedh om (hwar H. FeldtM. Wrangell sigh dedh och på sin sida låtter behagha) hurn samma garnison medh ehn godh esquadron Swänska snartt må kunna bliffwa förstärckt: och efter iagh därhos förnimmer att Commendanten vthi Wissmar John Lieliesparre, skall haffwa ordre aff H. Excellenz RixCantzelehren, till att wärffwa ehn esquadron dragoner, om han där till får någon lägenhett heller tillfälle; därföre haiwer iagh honom och därtill igiönom skrifwelse pousseradt, att han sådantt, så widt dedh vthan

dee nödhige medels till den öffrige garnisons och Statens vnderhåldh, affsaknadh och förkårtningh skee kan, wille ställa vthi wärkett; på dedh så wäll platzen deste bättre där igiönom måtte kunna bliffwa försäkradt, såsom och medell finnes till att aff wärja och förekåmma dee groffwa excesser och insolenzer, som där på landett (ty wärre) nw hopewis förelöpa; och där vthaff principaliter förorsakas, at H. FeldtM. Baner så widt där ifrån stadd, och ingen annan vthi nägden ähr, den någon autoritet hos Soldatesquen haffwer och sigh där Staten rätt antager; Hwarföre och gått synttes att ehn Gen. Commendant vthi Mechelnburgh bleffwe förordnadt, som där vthi någon beqwäm ortt mitt i landett, residerade, och noghsampt wohro authoriseradt, att haffwa inseende medh allt dedh E. M:tz krigz fålck som ehndelen vthi qwarteren där sammestädes sigh befinner, heller och därigiönom marcherar (att någen ordre må bliffwa hållen, och iqkie hwar och ehn få giöra effter sin egen phantasie) haffwandes fulkåmligh macht och potestet att straffa dee bråtsliga sampt styra och dämpa dem, som sigh emott lagligitt Commando sättia wille: Hwarom iagh och H. FeldtM. Baner haffwer skreffwedh, och honom mitt betänckiande därom sammaledes giffwedt tillkiänna. Hwadh sidst den Pomrische staten

belangar, åhr allareda vthi mine åthskillige Vnderdånigeste skriffwelser, hwadh nu ehn tidh effter handen här vthi åhr passeradt, Continuerligh bleffwedh refereradt; och weth nw intett synnerligh annatt därom widare att förmähla, än vnderdånigest att påminna och iterera dedh samma, som iagh nyligen in particulari och j synnerhett vnderdånigest omskreffwedh haffwer; nämligen, effter iagh på nästförledne landdagh, när dee sidsta fyra månaders assistenz bewiliades, Landtständerna haffwer måst förtrösta, dedh iagh, deras sak E. M:t sålunda vnderdånigest att föredragha, migh till dedh högsta wille beflitha och bemöda, dedh om möjligitt wohro, dee ifrån den 1 näst till kåmmande Maj (då denne Contribution ändas) intill hösten heller September Månadt, skulle kunna få någon respiration, och iffrån widare contribution wahra befriade: Att därföre i tidh och förän förbe:de förste May nalkas E. M:tz nådige resolution däruppå, huru därmedh skall bliffwa hålledt, Och hwadh nödigh anordning därom kan wahra till att förwäntta? snartt fölia måtte, Måste och fuller därhos bekiänna att om förbe:de Landständer denna begiärade respiration och hwila måtte kunna få niwtta, skulle dedh apparendtligh till alt annat, och widare assistenz hären̈ffter giöra dem mächta wil-

lighe, däremott hwar dem så hastigtt och för den näst tillkommande Septemb. någott widare bleffwe anmodatt, skulle dedh mehr tryckia dem, än elliest, och ehn annan gångh dubbeltt så myckett. Wohro och däss förythan för min ringha persohn, så nw som till förende ythi den mehningen, att om man där till ehn gångh komma kunde, dedh garnisonerna vppå desse örtter vthaff andra medell kunde blifwa vnderhåldne och hwadh aff landett wohro till att nå till truppernas i fäldt förstärckningh, och magazinernas vthi huffwudh befästningarne formerande, emplojeradt: skulle dedh lända icke allenast till garnisonernas större säkerhett (efftersom lätteligen igiönom fiendens anträngande, som nw, allareda några gånger skedt åhr, heller annatt accident kunde hända, att hwadh man vthaff landett förmodade ginge kräffwetegången, och garnisonerna således bleffwe strandsatte) Vthan och vthi all annan måtta E. M:tts Stat här vtte till märkeligh förkåffringh och styrckio: Efftersom iagh wille önska, att man nw ehn tidh här hade hafft andra medell, och icke bleffwedh nödgadt, hwadh man aff landett haffuer kunnatt opbringa, till garnisonernas ordinari vnderhåldh att anwända, så wohro intett till att twifla, dedh dee Pomrische trupper nu skulle wahra ehn godh dehl starcka-

re; och därhos magazinerna i huffwud platzerna så försedde, dedh ickie alenast garnisonerna; Vthan och ehn ansehlig Corpus vthi feldt, där vthur ehn godh tidh kunde bliffwa prouiderade och vnderhåldne. Till itt beslwth, leffwer iagh vthi den aller vnderdånigeste tillförsicht och förhåpningh, att E. M:t desse mina dristiga och ringa projecter, sålunda allernådigest och medh blida ögon warder optagandes, som dee vthaff hiärtatt ähre tro och wälmentte, och iagh aff ingen annan resgard vthi wärden, än blått och alehna, nith och åhågha, hwilken så wäll migh, som andra E. M:tz trogna tiänare och patrioter, om E. M:tz och Fädernelandetts tiänst bör haffwa och bähra, till denna vnderdånigeste relation ähr bleffwen pousseradt. Önskandes här medh vthaff Gudh den alrehögste innerligen och troligen, E. M:t sampt medh dess högha kiärkomna, höghlåfflige Regeringen, Rådh, Ständer, Rike och landh, itt gått hugnelig itt frögderiktt och lyckosampt nytt åhr; Synnerligen och särdeles, att såsom E. M:tz rättmätige wapn, medh så härlighe ansielige victorier och successer dedh gamla åhr haffwa ändatt, och dätta nya åhr begyntt; Altså och den goda barmhärtige Gudh, sådanna sina Guddommeliga wälsignelser widare mildeligen wille continuera och perrennera låtta; E. M:t vthi dätta när-

Wahrände, och sådan många tillkåmmande åh widh ehn önskeligh liffzsundhett och wälmå gå, sampt itt gått och lyckosampt Regimentt nådeligen erhålla; Såsom och dess höglåffli actioner, dissegni, och företagande rikeligen wä signa och fortunera: sitt allerheligeste Guddom lige nampn till ähra; Fäderneslandet till biståno beskärm och all önskeligh förkåffringh; sam E. M:t siälff till itt odödeligitt ewigh waran beröm, nampn, och renommée. Stettien de 30 Jannarij Anno 1637.

E. K. M:tz
allervnderdånigeste trogneste
vndersåttare och tiänare
STEN BIELKE.

à Tergo
8 Mart. 637.

Likheten med det uti Kongl. Rikа-Archivet för varade egenhändige Originalet intygar
W: FORSSLUND.

Förmyndare-Regeringens Skrifvelse till Biskoppen i Westerås Doct. Johan Rudbeck, rörande Enke-Drottning Maria Eleonoras hemliga afresa från Sverige. Dat. Stockholm d. 19 Augusti 1640 *).

Christina med Guds nåde, Sveriges Göthes och Vendes uthkorade Drottning och Arffurstinna till Finlandh, Hertiginna uthi Estland och Carelen, Fröken öffver Ingermanlandh.

Vår gunst och nådiga benägenhet med Gudh Alsmägtigh tillförende. Vi äre Herr Bijskop förordsakade vordne, icke uthan sorg och förtreet eder att förständiga, huruledes vår Fru Moder ähr för någon tijd sedan saknadh och rest ifrån sitt residentz hus Gripsholm. Nu ändock ingen af Hennes Maj:ts Hoffolk uthi förstone hafver vetät hvarest Hennes Maj:t var kommen eller vägen tagen, hvilket oss af dragande Dotterligh kärlek och affection till Hen-

*) Meddeladt af Mag. Docens H:r *Joh. Henr. Schröder*, Bibliotheks Amanuens i Upsala. Afskrifvit efter Originalet i Westerås Dom-Kapitels Archiv.

nes Maj:t högt bekymrat hafver, icke vetandes hvad Vij oss för tankar deröfver göra skulle; Så äre Vi likväl i dessa dagar; ty värr uthi förfarenhet kombne att H. Maj:t skall vara rest uthur rijket, och som en part berätta till Preussen; sombliga säija och till Dannemark; efter som H. Maj:t är vorden tedder under Gottland; och Vij nu derom allehanda eftertänkelige Sagor förnimma måste; det oss som J fuller sjelfve tänckia kunna; så mycket högre till sinnes går och bekymbrar, önskandes att H. Maj:t sigh annorlunda betänckt och denna otijdiga och præjudicerliga resan instält hadhe. Så aldenstund Vij icke veta kunne för hvad orsak skuld H. Maj:t är sålunda uthur rijket förrest, och hvad H. Maj:t dermedh i sinnet hafver, eller hvem som dertill kan hafva rådt, styrkt och hulpit; och likväl intet tvifvel, att här öffver lärer komma ett starkt rop och rykte i landsändarne, och förorsaka hoos många underliga och vrångvijsa tanckar. Hvarföre hafve Vij intet underlåta velat Eder härom att förständiga, nådeligen befallandes, att J dee Sagor och ryckte som häröfver ibland våre undersåtare der i landsorten varda utspridda, så moderera och afläna att Vij och Riket icke taga deraf någon skada och olägenhet. Och effter oss för denna

na oförmodeliga händelse skull, betänkeligt faller (hvilket Vij beklaga måste och är oss ledt och okärt) att låta ibland andra ihugkomma Hennes Maj:t i församblingarnes sokenne böner, icke vetande af hvad intention och till hvad ända en sådan resa är företagen, och om hon till vänner elfer fiender är fsrrest, hvarföre hafva Vij godt funnit att Hennes Maj:ts nampn blifver så länge förtegat uthi solenne bönerna, till dess att Vij vidare förfahra om reesan och intentionen; att Vij icke skola vela det J och andra skola bedja Gudh att regera Hennes Maj:ts råd, föra henne till det bästa och bevara henne; men att Vij sådant uppenbarligen i församblingen af predikostolen att ske, hålla för denna tidhen och af företalde orsaker ohöfligit och betänckeligit. Här effter J haffva edher att rätta. Gudh Alzmechtig Eder befallandes nådeligen. Aff Stockholm den 19 Augusti A:o 1640 *).

---

*) Om Enke-Drottningen Maria Eleonoras hemliga afresa från Gripsholm d. 23 Jul. 1640, finnes i Rådsprotokollerna för 1641 många märkeliga underrättelser. De äro i utdrag tryckte i *E. M. Fants Saml. i Sv. Historien. St. 1. Upsala* 1814 sid. 79 och följ. I Skandinaviska Litter. Sällsk. Skrif-

Högstbemälte Hennes K. M:ts sampt Sveriges Rijkes respective Förmyndare och Regering.

GABRIEL OXENSTIERNA. GUSTAFSSON. *S. R. Drätz.*

H. WRANGEL. *i Riks-Marskens ställe.*

CLAS FLEMINGH. *i R. Amiralens stelle.*

AXEL OXENSTIERNA. *S. R. Cantzler.*

GABRIEL OXENSTIERNA *till Mörby och Lindboholm. S. R. Skattmästare.*

---

ter för 1711 finnes Justitie-Rådet *L. Engelstofts Efterretninger om Svenske Enke-Drottn. Marie Eleonores undvigelse till Dannemark* 1640.

PfaltsGrefve Johan Casimirs *) Bref till sin son, Prins Carl Gustaf (sedan Konung Carl X).

Monsieur le Prince Royal mon tres honoré Cher fils ayant par l'ordinaire passée reçu la votre du 13:me de ce mois le commencement d'icelle me mettait en peine de ce que mes lettres n'etoyent encores rendues dequoy depuis et les peu de mots qu'auez t sur la fin d'icelle m'ayant assurés et mis hors de peine, Je me metteray a la responce, entendant par icelle les ordres qu'auez doné au D. Heintz certez tres necessaires puisque la cy joincte que l'Agent Kelb m'escrit, il est confirmé qu'il y a apparence qu'a la Diete prochaine le fait de la succession serat decidé, de sorte qu'il est tres necessaires de ne perdre nul temps de bien informer la court Imperiale pour euiter tout prejudice, ne doutant au reste que depuis soyiez bien particulierement auerti de ce qui se passe

*) Pfalts-Grefve till Zweibrücken, Hertig till Stegeborg; under Konung Gustaf Adolfs sista tid hade han Direktionen öfver Rikets finanser.

en court. le Buchhalter Daniel Bengtson *) ayant escrit à mes gens que la Royne auoit tesmoigne un tres grand contentement de ce que l'auez voulu faire auertir des pasquil **) et qu'on auoit tout aussi tost emprisonné Pere et fils, dont le dernier confessant le fait il veut toutte fois excuser le Pere (comme n'y ayant nullement participé, estant cepandant tous deux sous forte garde il y en a d'autre lesquels escriuent a Wendel qu'on estoit resolu par la torture en tirer la vraye source de façon que tout cecy causera bien de brouilleriez, l'assamblée estant au reste separée comme scauez il s'en discourse diuersement et que nonobstant qu'ils uont tous esté au jour de la naissance traictés en court Sa Majesté Presente, que touttes fois les Eclesiastiques s'estoyant reserué de signer le resultat, jusques a ce que communication en soit au quatriesme etat, auquel ils ne vouloyent prejudicier, Pour les Resolutions que mon fils

*) Sedan adlad med namnet Uttermark.

**) Säkert det af Messenierna; fadern Arnold Johan, och sonen Johan. Den förre halshöggs, den sednare miste högra handen och hufvudet och lades på fem stegel. Det var Thron-Arfvingen som angaf för Drottning Christina denna smädeskrift emot henne och de store, och som sonen Messenius tillställt Prinsen, hvilken då vistades på Öland.

Adolphe Jean devra prendre, Je suis bien aise que son beaupere le Conte Pierre *) est de la mesme opinion, que cette saison inconstante ne permet par les detestables chemins qui sont maintenant hazarder un si long voyage, de quoy mon fils Adolff estant auerti il se reiglera sans doute a l'occasion presente, vous voyant par ce que sachez comment vostre auertissement at ésté prises en si bonne part, les mescontetements se faisant au reste paroistre par tout Au reste le traietement que Monsieur l'electeur Palatin reçoit de la court Imperiale temoigne assez, les effects de la mert de l'electeur de Brandeng. (Brandenbourg) et qu'on se croit tout libre a disposer selon que bon semble, ayant mesme telles forces prestes bastants pour donner la loy au monde, et suis je auec vous d'opinion que se voyant a bout de ses desseings auec les autres estat l'Allemagne le respect que jusques a ce temps il at fallu porter a cette couronne ne seroit continue si grand qu'a oet heure dieu veille que je soy menteur, me faisant toujours apprendre de vos bonnes nouuelles desquelles appres ce bon Dieu depand tout le soulagement de mon age decrepite. Ieusse quasi oublié de vous dire qu'ayant ce jours passez par lettres

---

*) Riksdrotset Grefve Per Brahe.

visité la Reyne Mere vous voyez par la cy joincte combien elle temoigne en receuoir du contentement, son humeur vous estant cognue la mauuaisse saison des chemins tous rompus me seruirat d'excuse, de differer la visite desirée à temps plus commode, puis qu'entre cy et les trois Roys, c'est la vraye saison en la quelle je puis et dois doner ordre a mes affaires domestiques. Il semble cepandant (selon particulier aduis qui vient dudit Nicoping) se glisser quelque grand mescontentement vers la personne du Conte Magnus *) lequel on dit auec instance solliciter en payant les 10,000 Richsdaler, estre mis en pleine possession de Wolin, sans vouloir attendre la mort de sa Majeste, en quoy d'auenture il peut y avoir cela de caché, que (le dict Wolin ayant esté autre fois Recidence dun des Princes de Pomeranie) on pretend le dit tittre, ne pouuant sans plus grande Jalousie pretendre celuy de Pomeranie, desja joinct aux autres tittres de la couronne, tout cecy et pour ne point estre meslé en telles choses, me donne occasion de differer au possible l'entreueue, Voila tout que pour ce coup puis vous mander en reiteration de mes veux

*) Gabriel De la Gardie, då Riks-Råd och Riks-Marskalk; sist RiksDrotset.

intimes paternels demeurant tant que je respire.

Monsieur le Prince Royal
Vostre humble obligé Pere a vous servir
JEAN CASIMIR CONTE PALATIN.

Stekburg ce 21 -bre 1651.

Utanskriften:

A Son Altesse Royale
Mons:r le Prince de Swede
P. Kalmar åt Borgkholm.

Monsieur le Prince Royal mon tres honoré cher fils je dois responce a deux diuerses la premiere du 14 Feburier m'ayant ésté rendue par l'ordinaire ce mecredy dernier j'ay par les mains de vostre secretaire receu celle du 23:me touttes icelles m'assurent de vostre bonne santé je prie dieu de l'intime de mon coeur de la continuation et augmentation des prosperitez desirées, et sur ce commenceant par celle du 14 je me reigleray entierement selon icelle en la responce a Monsieur Salvius *) pour ni offen-

*) Riks-Rådet och Riks-KansliRådet Friherre Johan Adler Salvius.

ser ni obliger, jusques à ce que le tout soit bien meurement consideré et resolu, Monsieur le Senateur Baron Axel Lillie *) sur le bruit de vostre venüe (car les quartiers estoyent faits — le du chemin des Smalande) ayant hasté la monstre generale pour vous rendre ses deuoirs m'est venu visiter ce mardy soir sans touttes fois s'arrester que cette mesme nuict entre autres discours familier estant entierement vostre seruiteur, me disant que Sa Majesté estoit encore ferme en sa Resolution et poutant tout le desir des bons patriotes estoit qui par une Resolution que pourriez prendre d'un mariage, l'estat et la fortune de ceux qui estoyent vrays seruiteur pourroit estre tant plus asseuré, sur quoy luy remonstre touttes raisons au contraire et l'instabilité des volontez humaines auec l'hazard qu'on courroit en ce cas, il ne laisse de persister en son opinion, Me descourant au reste en confiance que le but de son voyage en ce lieu auoit este pour se seruir de cette commodité a remonstrer de bouche, le bien qu'il s'estoit promis que par vestre moyen obtenir le messme rang desquel d'autres auoyent été si

*) Blef Grefve den 20 Augusti 1652. Sedan Fältmarskalk samt General-Guvernör öfver Lifland. Hade förlorat sitt venstra ben af en stycekula i stormen för Maintz 1631.

fraichement honoréz, et en l'espace de moins d'un an estre honoréz de charge de Senateur, fait Barons et peu de mois apprés acquis le tittre de Conte, Ce qui m'at confirmé en ce que dernierement je vous auois mandé et semble qu'on luy fait encores bonne bouche, que nonobstant que la resolution seroit prinse de pour quelque temps differer l'otroy de telles dignitéz que touttes fois l'octroy de la dignité de Conte, estoit resolu pour Monsieur Kagge *) aussi bien que pour luy, s'asseurant en cecy aussi bien qu'en toutte autre chose vostre cooperation, il se reseruoit a la premiere commodité plustot vous en requerir de bouche que par escrit qui pourroyent tomber en autres mains Monsieur Kagge susdits estant à son dire resolu de venir au plustot a Calmar et par mesme moyen vous rendre ses deuoirs lequel auec M. Ryning **) et Monsieur Both (Båth) ***) il dit et

*) Riks-Råd, Fältmarskalk, Grefve 1653. Sist Riks-Marsk, General-Fältherre och President i Krigs-Kollegio samt Förmyndare under Konung Carl XI:s minderårighet.

**) Friherre Erik, Riks-Råd, Amiral och General-Guvernör öfver Lifland.

***) Friherre Seved, Riks-Råd. Sedan General-Guvernör öfver Drottning Christinas domäner, President flerestädes, Svea Rikes Skattmästare och Kansler vid Akademien i Dorpt.

nomme vos seruiteurs assuréz et affidés; Je l'ay doncques comme de raison confirmé en cette bonne intention auec assurance de la continuation de vostre affection. Il parloit aussi fort confidemment des changemens aux offices de la court et de la reuocation de M:r Wrangel *) et ne me pouuoit il dire qui seroit destiné en sa place. Sa Majesté ayant fort plaint la mort tant subite du feu M:r Bervik **) (lequel ayant receu au soir la lettre de vocation a la Charge de Statthalter du Chasteau et ville de Stockholm, le lendemain surpris de maladi chaude en est mort l'onçiem jour d'apprés) y ayant apparence que Monsieur Rosenhan ***) estant venu justement, a propos pourroit succéder a icelle charge, il at a dire du Baron Axel Lillie passe quatre ou cinq jours passe aupres de

*) Kanske då varande Riks-Rådet och General Guvernören i Pommern Grefve Carl Gustaf Wrangel; sist Riks-Marsk och General-Fältherre.

**) Otydligt skrifvit Berndes, som var Riks-Råd och blef Öfver-Ståthållare år 1652 den 29 Januari samt dog den påföljande 10 Januari.

***) Schering Rosenhane, som var Riks-Råd och Riks-KansliRåd, och nu blef Öfver-Ståthållare, sedan genast Friherre.

Carl Morner *) prenant le droit vers Stockholm. Monsieur Wachtmeister **) at de mesme au dire de Kulman le lundy passé prins son chemin par Nicoping à Stockholm ainsi que cela confirme que le traicté auec Pouloigne ne commencera point sitost veu les brouillieres grandes en iceluy Royaume, le mesme Kulman me dit que les Ambassadeurs Russe auoyent eu audience, ma derniere vous ayant au reste esclaircy trés grand regret que j'ay d'estre par la mauuaise saison priué de nostre entreueu par de bouche pouuoir tant plus particulieremnt conferer, de ce qui nous peut toucher de prés, Vous aurez par ma derniere veu mon anxieté touchant Mon fils le Landgraue ***) auec copie de ce que par auance, poussé d'un zele paternel j'ay crue deuoir escrire en attendant vostre

*) Då President i Dorpts Hof-Rätt; sist Riks-Råd och President i Göta HofRätt.

**) Friherre Hans Wachtmeister. Riks-Råd, Riks-Stallmästare och Krigs-Råd, samt då fullmyndig Commissarius till Polska Traktaten i Lybeck.

***) Pfalts-Grefvens måg Land-Grefve Fredrik af Hessen-Erchwege, som denna tiden troddes vilja öfvergå till den Katolska religionen. Pfalts-Grefven dog detta år den 8 Juni, enkling sedan 1638 efter Konung Gustaf Adolfs Syster Prinsessan Catharina.

sincere sentiment pour me reigler selon iceluy estant au reste bien aise, de voir par la susdite vostre lettre du 23 aussi bien que par la communication qu'auez voulu me faire de vos sentiments, sur l'enveye de Vostre Secretaire vers Stockholm, vos intentions touttes correspendants aux miennes suiuant les quelles j'ay de mesme dirigé mes lettres tant à Sa Majesté en forme de creditiff, pour le Conte Magnus, qu'au dit Conte Magnus en forme de creditiff pour le dit vostre secretaire ainsi que voyez par les joinctes copies priant ce bon Dieu que le tout puisse ariuer en temps pour auec l'ayde diuine detourner un tel desastre, menaçant outre le public, le particulier d'un si cher enfant exposé à la mercy des tentations et tribulations au quelles ce bon Dieu le veille assister, par son sainct esprit l'assistant et luy donnant la constance necessaire. Ce sont les chaudes larmes que je jette et mange tant plus en mon coeur, puis qu'estant obligé de secret cela mange tant plus mais c'est ce bon Dieu qu'en cecy aussi bien qu'en touts autres aduersitéz j'ay mon recours, cela m'ayant certes seruy de bien de soulagegement que j'ay peu en secret en la presence de vostre Secretaire me décharger de partie de mes larmes qu'autrement il faut que je mange et me diuertisse par les occupations de mes ou-

vrages bienque sans cela hors de saison. En sorte me fiant en cette seule bonté diuine, je finis auec reiteration des mes voeux paternels pour vostre prospérité demeurant au dernier souspir

Monsieur le Prince Royall
Vostre treshumble obligé dedié Pére a vous servir.
JEAN CASIMIR CONTE PALATIN.
de Steckbårg ce 19 Feburier 1652.

Utanskriften:

A Son Altesse Royale
Mons:r le Prince
de Swede &c.

Likheten med de i Kongl. Riks-Archivet förvarade och med Sigill försedda egenhändiga Originaler intygas af

W. FORSSLUND.

HANDLINGAR

hörande till

KONUNGARNE

CARL XI:s, CARL XII:s

OCH

FREDRIK I:s

REGERING.

Bref till Konung Carl XI ifrån dåvarande Riks-Kansleren, sist Riks-Drottset, Grefve Magnus Gabriel De la Gardie.

Stormechtigste Konungh
Allernådigste Herre

Så bedröfwat som migh gör den olyckan att hafwa manquerat dett tillfälle Eders Kongl. Maijestet underdånigst här j negden at upwarta, hwilkett jag ödhmjukeligast beder E. K. M:tt jcke migh tillräkna wille eller någhen min woldsslösshett uthan allena dett beswär som är med en resa medh hela hussholdett och j denne åhrstiden där hestarna aldeles åhre utmattade, Så gläder mig af altt hierta den nådige skrifwelsse som E. K. M:tt migh tilsändtt j ett så högwichtigtt och önskeligehtt ährende. Gudh ähr mitt witne medh hwadh frögd iagh detta Konghlighe högha förtroende fegnatt hafwer, och med hwadh devotieus wyrdnatt iagh anseer denne Gudhz Nåderike försyn. När iagh behiertar Allernådigste Konungh och Herre Sakenss högha importense som E. K. M:tt j detta

brefwett hafwer welatt migh förtroo, och där-jemte min Edsplicht medh huilken jag E. K. M:tt bebunden är, gör dett mig icke ringa bekymbratt och ängslig huru sålunda at efterkomma E. K. M:tts Allernådigste befalning j ett underdånigst rådgifwande, Så att det jcke allenast för denne tidh uthan allt framgentt må wara lyckelighen och wähl inrådtt. Aldrig kan en swårare deliberation och rådslagh komma migh j händer och som mera occuperar alla krafter af mitt sinne och yttersta förstond. Emedan E. K. M:tts högsta hugnadt j all dess Lifstidh (den Gudh lenge fördroije) der af merkeligen dependerar, jemwäll det Rikess största hugnadt och wälstond hurw detta importante högha wärkett en wälsignatt och lyckelig sluuth erholler. Och fruchtar iagh Allernådigste Konungh och Herre at iagh skulle snartt förorsakass at declarera omöijeligheten för migh att kunna j ett så högtt ährende gifwa E. K. M:tt någhott underdånigtt rådh, där iche migh styrkte den serdeles Gudz försyn Som iagh finner Sig här medh betee. Thy hoss Gudh den aldrahögste rätt serdeles utwist hafwer alt ifrån den tiden dess försyn E. K. M:tt satte på sin Salige Store och Glorieuse Herfaders Thron och Säte, at draga för E. K. M:tt Kongligha Person och dess Regemente en Nådig och kraftig försorg, Så är och

ingen tuifvel att des Gudommeligha godhett är och wedh detta så uichtigha werchet E. K. M:tts besta, Säkraste och allwijsaste Rådgifware, den E. K. M:ttz tanckar och hierta som han i sin hand hafwer och som dess ord oss lärer böyer hwartt han will, ditt han disponerar och Läncker som Han j sin allwijsa Försyn slutitt och Stadfest hafwer. Därföre iagh med alla E. K. M:tts trogna undersåtare böra först och fremst af allt hierta innerlighen och medh trooghen böön befalla detta wärchett och dess högha importensse j Gudz faderliga händer, milderike Providence och kraftiga wälsignelsse, Han gifwe E. K. M:tt den hugh och dett Upsått jemwäll dee Resolutioner, som lända Hanss aldraheligste namn till Lof och ähra, den Christeliga Kyrckio och Retta församling till fröghd, wälfärd och beskyd, men serdeles E. K. M:tt högha Kongelighe Person till all hughnadt, glädie, förnöyelse och lycksalighett så och heela det Rike till prosperitet och outseyelig fröghd. Och såsom iagh wisserligen förmodar af Gudh den Alldrahögsta en Nådig bönhörelsse så fordrar yttermera min underdånigste plicht at gifwa E. K. M:tt mina ringa tanckar tilkenna till hörsambst föllje af E. K. M. Allernådigste skriftelige befalning. Jagh bekenner Allernådigste K. och Herre at iagh nu j någhre åhr haffwer

j mitt sinne öfwerlagtt detta ährendett och den importensse, därföre och så mycket bättre att tryggia, mitt sentimente alla de omständigheter nogha öfwerwäghett som kunna komma i consideration derwed, doch så wida jag capabel hafwer warit dett att begripa Och såsom iagh iche annars kan förstå än att dee wichtigste skähll migh inråda at preferera det walet som E. K. M:tt sielf syftar upå j Sitt nådigste bref, fram för alla andra, Så hafwer iagh och taghet migh den dristigheten Så emott Hennes Maijestetts Rixens EnkeDrottningh E. K. M:ttz Högh Ellskelighe Fru Moder såsom och emott E. K. M:tt sielf för detta våghatt der om att röra. Och confirmeras jagh så mycket mehra j de tanckar som jagh spörjer, såsom dett E. K. M:tt sielf j nåder behaghar emott migh at bemerckia någhre särdeles omstendigheter, som af största consideration äre wed denne dessainen. Såsom Religionen, hwilcken E. K. M:t gifwer framför allt annat högst berömmligh preference. Sedan Princessens Högha Person meriterade beröm och Gudhfruchtighett, Dygdh och alla Högha qualiteter som ett Kongheligett Säte bepryda, dett iagh och af Herr Grefwe Nils Brahes *) privat bref till migh afseet hafwer,

*) Riks-Råd och Ammiral samt Ambassadör till Danska hofvet 1674.

huilchen jcke tillfyllest denne Princessens berömlighe education, fromhett, milhett, goda förstond, behaghelige och ett Kongheligett blodh likmätightt tres sensée och wertueuse comportamenter kan beprisa. Såsom och till dett tredie huru egönom ett sådantt medell desse bägge Nordische Chronor, serdeles wed desse conjuncturer till en mutuel myckett nödig correspondance och förtroende bebindas kunde. Alla desse j E. K. M:ttz Nådigste bref befintlige Momenter skattar jagh af högsta werde, och dem alldeles defererar i mitt sinne öfwerwichten öfwer alla de inkast som elliest formeras kunde. Till dett andra styrcker migh och i denna tancka at iagh förnummit hafwer så wida migh wetterlighett är, dett allmentt j Rikett man detta gerna önska skulle och det ominerar, och pleghar dett heta vox populj vox Dej. När nu E. K. M:tt, såsom skeer, behagar först att settia sitt förtroende på Gudh j detta som j allt annatt, och att bidia Honnom om dee bästa råden, Sedan E. K. M:tt Sin Högh Elskelige Fru Moders önskan och inrådande j werde holler och här j åliter, huilchett och wisserligen E. K. M:tt Gudhz wälsignelsse förorsakar, och till det tredie af Konglig Nåd och förtroende tager Dess Rikess Råds inrådande här wedh, huilka tuifels vthan efter Eds plicht och besta

deras förstond och Samweete E. K. M:tt inrådandes och Assisterandes medh deras wällmente betänckiande, då är ingen twifwel att allt winner en önskelig och lycksalig succes och framgong och blifwer E. K. M:t och des Rike nu och framdeles till hugnadtt och glädie.

Och såsom iagh sålunda mine ringe tanckar efter E. K. M:ttz Allernådigste befallning hafwer strax skohlat skrifteligen öfwersända, Så will iagh förmoda desslikes snartt att kunna widare hoss E. K. M:tt Min underdånigste upwartning och skyldighett afleggia och fulföllja, då iagh får tillfelle medh E. K. M:ttz Allernådigste tillåtelse att deducera de skäll iagh finner hos Migh komma j consideration wedh ett så wichtigtt ährende.

Emedlertidh beder iagh underdånigst E. K. M:tt j Nåder wille uptaga desse mine wäll trogne, men mycket ringa raisonementer j ett så höghtt ährende, Så och den underdånigste tacksegelse iagh E. K. M:tt af allt hierta och j största submission hembär för den högsta Nåd och Åhra E. K. Mtt migh hafwer welat betee at fordra mitt sentimente och ringa betenkende j så wichtigtt högtt och precieust ährende, Såsom och min K. Gemåls wäll af ett troghett hierta her-

flytande lyckönskningar hwilka hon j en innerlig förböön till Gudh innesluter för E. K. M:t högha Konghelige Persons Prosperitet Så j detta som j alla andra tilfällen, och medh hiertanss tacksamma tårar betyghar Så och med höghsta wyrdnatt E. K. M:tt ödhmjukeligast betackar för dess högha Kongheligha dyghd, Nådige ihugkommelse och förtroende emot henne, önskendes att Gudh wille Regera E. K. M:ttz hierta och sinne, och fullborda lyckligen alla dess anslagh till sin Namns Ehra och E. K. M:ttz höghsta fröjd och förnöyelse. Bådhe hon och iagh fogha wåra böner samman och bidia Gudh stedze af alla Wåra siäls krafter at wilia beskydda och bewara E. K. M:tt, wälsigna meer och meer dess högha Konghlige Persohn och dess Regemente förlänandes E. K. M:tt all högh Konghlig Prosperitet och lycksaligheett, iagh är in j min död

Allernådigste Konungh och Herre
Eders Konghlige Mayestäts
underdånigste och Troplichtigste
undersåte och tienare

Keghleholm
d. 28. April
1675.

Magnus Gabriel
De la Gardie.

Likheten med det i Kongl. Riks-Archivet förvarade egenhändiga Original intygar

W. Forsslund.

Bref ifrån Johan Schefferus.

Nobilissime Juuenis. S.

Dies celebrare natalitios, institutum vetus est, ac apud gentes vsurpatum fere omnes, vt qui hoc conatur, facile propositum tueri suum contra sinisterius judicantium peruersitatem possit ipsa consuetudines et gratia et diuturnitate. Majus tamen forte respicit, quam solam consuetudinem, qui natalem Principis sibi putat celebrandum. Sentit, credo, quantum Deo debeat, quando ortus ejus recolit, quem a Deo scit concessum. Deus enim est, qui generi morta-

Ädlaste Yngling!

Att fira födelsedagar är en gammal inrättning, som hos nästan alla folkslag blifvit iaktagen, så att den, som företager sådant, kan emot alla obilliga omdömen lätt finna ett försvar för detta sitt företag uti en sådan plägseds aktning och ålder; dock har väl den, som tror det vara en undersåtlig pligt att fira sin Furstes födelsedag, en högre åsigt deraf än såsom en blott plägsed. Han känner — så tror jag — hvad stor anledning han har att tacka Gud, när han påminner sig Dens födel-

lium rectores tribuit ac duces. Quod si esset dubium, vel id firmaret, quod agnouerint et illi, qui cætera Diunæ (Divinæ) curæ ignorarunt. Jam si munere Diuino Principem accepimus non qualemcunque, verum qualem ipsa elaborauit virtus, ipsa mentis generosæ raritas sublimitasque sustulit in solium regale, quis auctorem tanti boni Diem silentio putabit transmittendum? Quis negabit, Deo gratias agendas pro tam grandi, singulari, et vtilitate sua omnem patriam beante ac exhilarante dono? Quo minus dubitare debes, Juuenis nobilissime, de

se, hvilken han vet vara gifven af Gud; ty det är Gud, som ger menniskoslägtet sina Styresmän och Furstar. Detta om någon skulle draga det i tvifvelsmål, skulle kunna öfverbevisas honom deraf, att det blifvit erkändt äfven af dem, som ej kännt mera af Guds försyn. Om vi nu af Gud erhållit en Furste och sådan, som sjelfva dygden uppammat, som sjelfva Dess ädla själsegenskaper och majestät höjt på Kongl. Thronen, hvem skulle väl anse sig med tystnad böra tillbringa en dag, hvarpå så mycket godt blifvit oss tilldeladt? Hvem skulle ej vilja tacka Gud för en så stor, synnerlig och genom sin nytta för

favore, quem es consecutus apud bonos æquosque omnes isto tuo studio in Regem. Etsi enim Principes laudare magnos non cujusuis sit, eam tamen pietas vbique habet gratiam, vt si operi quid desit, ipsa felicissime id suppleat, satisque facundum prestet quemlibet eum etiam; qui alias est infacundus. Quanquam tu ne ista quidem parte defueris officio, sed pietatem debitam sermonis elegantia politiaque pulchra commendaueris et feceris illustrem. Quibus omnibus nominibus plurimum tibi gratulor, optoque, vt quo semel ardore cœpisti studia trac-

fäderneslandet så lyck lig och fägnande gåfva? Så mycket mindr bör Du, ädlaste Yng ling! tvifla på den yn nest, som Du genom ett sådant nit för Di Konung förvärfvat Di hos alla ädla och rätt sinniga. Ehuruväl de ej är hvarjom gifv att kunna beprisa store Furstar, har likväl den undersåtliga vördnaden allestädes sitt värde så att denna lyckligen ersätter, om något skulle brista uti sjelfva företaget, och gör den som annars ej är någon talande man, nog vältalig. Äfven Du har också i denna delen på intet sätt brustit i din skyldighet, utan framlagt Din skyldiga vördnad och förhöjt des värde genom en vär-

tare honesta, qua felicitate ingenium publicare tuum eo et ardore instas, et successu pergas, quo patria propinquique in te eum olim virum experiantur, quem votis desideriisque summis nunc exposcunt. Vale Scr. Vpsaliæ d. 9 Januari MDCLXXVII.

dig vältalighet och stadadt föredrag. I alla dessa afseende lyckönskar jag Dig ganska mycket och önskar, att Du med samma värma som Du begynt Dina studier och med samma lycka som Du först visat Ditt snille, äfven fortfar med samma värma och fortsätter med lika framgång, så att Fäderneslandet och slägtingar uti Dig framdeles kunna igenkänna den man, som de nu i sina önskningar och förhoppningar vänta. Lef väl! Upsala den 9 Jan. 1677.

JOANNES SCHEFFERUS.
Reg. Jur. Nat. et Gent. Prof. Honor.
Eloq. et Polit. Skyttianus.

Likheten med det i Kongl. Riks-Archivet förvarade egenhändiga Original intygas af

W. FORSSLUND.

Bref ifrån Kansli-Rådet Johan (Peringer) Peringsköld till Kongl. Maj:t.

Allervnderdånigst Memorial.

I. För Hans Kongl. Maij:tt och det Kongl. Huset i Swerige, är en Ått och Stammgård, eller Genealogisk tafla af 1022 Ahner, vti diupesta vnderdånighet anlagder, och til alla Konunga hus i Europa och deras äldsta Stammfäder vthförder; Så att Hans Kongl. May:tt härvti finner af sina högloflige Förfäder, på Fäderne och Möderne, öfwer 3000 Kongl. och Furstl. samt Ridderl. Personer, med deras rätta wapn och färgor, vpräknade, med en kort beskrifning til deras namn, titlar, giften, födelse och död, så långt man efter trowärdige Historier och sanfärdige Slächt register har kunnat gå tilbakas. Alt i den vnderdånige tilförsicht, att arbetet med Kongl. Nåde och mildhet må ansedt och vptagit blifwa.

II. För Kopparstickningen vti 4 regal plåtar med en mindre, är betalt wid 450 R:dr vtaf Kongl. Antiquitets Archivi besparde

tryckerij tunne medel, hwilka af hans Högst Sahl. Kongl. Maij:tt til Antiquitets Werkens fortsättiande allernådigst anslagne warit. Om Hans Kongl. May:tz allernådigste confirmation på bemälte giorde omkostning till Kopparstickare, samt Papper och Koppartryckare löhn, anhålles i diupeste vnderdånighet, efter som de medlen i ingen motto gravera Kongl. May:tz Stat.

III. Till Kongl. May:ttz tienst och Fädernes-landets luster, hafwer iag vti framledne åhren, och innewarande Krigstider, wid Kongl. Antiquitets Archivum, föruthan högst bemälte Kongl. May:ttz Ätt- och Stamm-gård igenom trycket vplagt.

1) Snorro Sturlæsons Nordländska Konunga Historier på det gamla Språket, med en Swensk och Latinsk vthtydning. I. Tomen på 10 a b c in folio, innehåller Swenska Konglige Jnglinga Historien, samt om Kong Halfdan Swarte i Norige K. Harald Harfagre, K. Håkan Adalstens fostre, K. Harald Gråfeld, K. Olof Tryggwason, och om Sanct Olof.

2) Sturlæsons II. Tom, på samma sätt, innehållandes Kong Magni then Godes,

Harald Hardrådes, Olof Kyrres, Magni Barfots, Sigurd Jorsalafares, Kong Östens och K. Olofs, samt Magni Blindes, Harald Gilles, Sigurds, Ingves, Östens, Håkan Härdabreds och Magnus Erlingsons Kongl. Historier och handlingar med de Svenska. En lagom foliant med sit Register.

3) Vita Theoderici Regis Ostrogothorum et Italiæ autore Joh. Cochlæo, med mina Aditamentis och Annotationer om Swea, och Göthernas ifrån Scandia giorde vthtåg, in 4:to

4) Wilkina Sagan, eller Historien om Kong Thidrek af Bern, och Niflungarne; innehållandes Göthernas bedrifter i Ryssland, Polen, Vngern, Italien, Burgundien och Spanien; på gamla Språket med en Swensk och Latinsk vthtydning. En foliant af 6 abc.

5) Kong Hjalmars Saga med Runer fordom skrifven, efter gamla Ms:tet afritad, och aftryckt, med gamla språket, på Swenska och Latin vthtydder, in folio.

6) Johannis Messenii Scondia illustrata, seu Chronologia de Rebus Sveciæ, Daniæ et Norvegiæ, vthi 10 Tomer och 10 abc. vplagder in Folio.

7) Joh. Messenii Analectorum Libri sive Apologia Historiæ Svecanæ, samt Hans Censura Chronologiæ Scondianæ, och Epitome Scondiæ illustratæ, har jag ännu på trycket vthi särskilte Tomer, och lära de iämwäl stiga til en stor foliant.

8) Monumenta Sveo Gothorum antiqua et recentia, gifwer iag jämwäl dageligen på trycket, kommandes i första Tomen Monumenta Uplandica, med dess beskrifning, om lagmännen och Höfwizmännen med deras wapn och Sigiller, sosom och allà häraders Kyrkior, Runestenar, Munkestenar, och förnäma herrars Epitaphier, til några tusende figurer i Koppar och trä vthskurne, som med min beskrifning til nogra folianter läre stiga; hwar af, så wäl som af alla förbemelte böker, Hans Kongl. May:tt wid önskeligit tilfälle Exemplar öfwergifwas skole, hwilka förmodeligen läre lända til Kongl. Maj:tz allernådigste wählbehag, samt Fäderneslandets luster.

Än af mig vnder händer hafwande werk, sosom

9) En accuratare än för detta Förtekning på Swea och Götha Konungar, och Drottningar, både i Hedendomen och Christen-

domen, med en kort Historie och tidräkning, som på twänne Pyramider anärnas att vtstickas.

10) Konungars i Swerige Gamla Sigiller och titlar af Original bref afritade och beskrefne.

11) Jarlar och Furstar, eller Riksens Föreståndare och Höfwitzmän i Swerige, til deras Namn och Wapn vpsökta och afritade.

12) Kongl. Råd och Höga Åmbetes Män i Swerige, vthi Siuhundrade åhr til innewarande tijd successive vpteknade, och med deras afritade wapn och Sigiller korteligen beskrefne, i en stor foliant.

13) Bibliskt Slächt Register, som jämte nya Bibelen ärnas vthgifwas.

14) En Ätte book öfwer Swea och Götha Rikes Konunga-Slächter, samt Ridderskap och Adel, med deras wapn och beskrifning, vthi regal folio.

15) Beskrifning om Nije st. Hedniska Gullringar, af 159 Ducaters wicht, i Södermanland fundne Åhr 1700 och til Kongl. Antiquitets Archivum af mig införskaffade.

16)

16) Kong Hialmters och Olvers, samt flere gamle Sagor, som äre vnder händerne att verteras.

17) Registraturer öfwer de gamla Konungarnas för Gustavi I tijd vtgifne Bref och Skrifter, inrättas iämwäl dageligen, hwaraf i den beklagelige Slottz branden 18 Folianter som då af mig förfärdigade woro, olyckeligen vpbrunno; Men nu snart af deras behåldne Originaler igen completterade blifwa. Med hwad mera arbete som alt till fäderneslandets tiänst och lustre lända skal.

IV. Och såsom Kongl. Antiquitets Archivum är ett Collegium mere literarium, til hwilckets anseende hans högstsalige Kongl. Maj:t i förra krigstiden benådade Antiquitets Collegio med sin fulla löhn äfwen som Academierne oafkortad. Altså täcktes Hans Kongl. May:t af Kongl. Mildhet allernådigst förvnna Kongl. Antiquitets Archivi betiänte sin fulla åhrliga löhn i desse Krigstider; eller till det minsta för min Person och tienster benåda mig med oafkortad löhn här efteråt, och wärkelig åthniutande af den halfwa på 4 åhr åtherstående löhnen, se-

dan wanlig Centenal och rośde penning
äre afdragne; i anseende til förbem:te m
trägna giorde arbete vid Kongl. Antiquite
Werket, och än vnder händer hafwand
werks bättre vthförande. Den högste Gu
wälsigne Hans Kongl. May:tz Regemen
med helso, Seger och Lycko.

Vppå Kongl. Antiquitets Archivi wägnar
Stockholm i diupesta vnderdånighet
d. 28 Nov. 1703. vpsatt af

JOHAN PERINGSKIÖLD mpria

Likheten med det uti Kongl. Riks-Archivet för
varade egenhändige Original-Concept intygas af
W. FORSSLUND.

Bref från Sändebudet och Ambassadören vid flere Hof och Kongresser, sist Riks-Rådet och Fältmarskalken Grefve Eric Sparre, till Riks-Rådet, och General-Guvernören Grefve Johan August Meyerfelt.

a Stockholm le $\frac{5}{13}$ juillet 1711.

Monsieur Mon tres honoré et cher frere

Je t'ay promis et le tiendray qu'auant mon depart et meme si tu le veux aprez je t'ecriray une fois par semaine. Depuis ma derniere il ne s'est rien passé de nouveau. On parle sans cesse de depecher le transport, j'en sais peut etre l'importance autant et plus qu'un autre je ne suis point en place ny en estat de le presser, cependant autant qu'il a dependu de moy j'ay agis en compatriote et zelé sujet de nostre Roy ce que je continueray de faire mais je ne puis te mander au hazard de la poste tout ce qui en est. ce sera peut etre de bouche bientot, puisques je compte vers la fin de ce mois d'aller a Aix la Chapelle, j'y mene mon Epouse mais auec le moins de suite qu'il me sera possible esperant estre de retour sur la fin de l'automne. Je m'imagine auec raison que tu ne

manque pas de besoigne dans cette conjoncture je te souhaitte pour en sortir glorieusement bien de la santé et de la disposition a ceux qui te peuvent secourir. Voila tout ce que je puis mander pour le present je ne sais si je prendray mon chemin par ton gouvernement. J'attens un passeport d'Hollande qui reglera ma marche, en tout cas nous pourrons peut etre nous voir a Hambourg, j'ose dire que tu n'en seras pas faché. Je suis et seray toujours auec un sincerité a toutte epreuve.

Monsieur Mon tres Cher frere
ton treshumble et tres
obeissant seruiteur,
Erick Sparre.

Mon Epouse te fait 1000 Complimens.

---

a Paris le 15 Sept:bre 1712
n. St.

Monsieur et cher frere,

Je n'ay reçu qu'a mon arriuée icy celle que Vous m'auez fait l'honneur de m'ecrire de Stetin le 22 juillet je suis pour le moins aussy faché que Vous de n'auoir pas jouy du plaisir de vous voir estant aussy apporté de vostre

gouvernement, il faut esperer un temps plus heureux, je suis venu icy pour quelques petites affaires dont je ne puis vous informer pour le present je ne compte pas d'y faire un long sejour mais de me rapprocher bientot de nos cantons. La goutte cependant et la grauelle me mangent et me font garder la maison pour y prendre les eaux que je ne suis plus en estat d'aller chercher sur les lieux. Je ne sais que trop l'estat de nostre chere pomeranie ou il n'y a que vostre fermeté et conduite distingué qui fasse esperer un changement, seroit il bien possible que le transport ne soit pas encore passé. Je continueray auec plaisir de vous donner de mes nouvelles et de celles de ce qui se passe icy, meme si j'en recois de fraiches de Bender vous en aurez votre part, on paroit fort joyeux icy d'avoir finy auec l'Angleterre et que les affaires en Flandres aillent a souhait. Dieu tout puissant veuille que nostre tour arriue une fois a goutter quelque consolation aprèz le comble de maux que nous avons essuyé Vous saurez sans doutte que le Roy m'a fait la grace de me donner un regiment de 3 männingar en Suede et que Sa Majesté m'a daigné continuer mon employ de Lieutenant General. Si je puis estre assez heureux pour vous rendre icy quelque seruice songez qu'en

me donnant vos ordres Vous ne sauriez mieux obliger

Mon cher Frere

Vostre treshumble et
tres obeissant seruiteur
ERICK SPARRE.

Mon adresse est chez Mess:r de Tourton et Guiguier Banquiers a Paris.

A Paris le 27 Janvier 1713.

Monsieur mon Cher frere

Je ne suis nullement surpris de la grand irregularité des postes depuis les auantures qui viennent d'arriuer, la vostre du 2 de ce mois me fut rendüe hier et si vous receuez celle cy dans un mois c'est bien le tout.

Nous auons eu la nouvelle de la bataille *) auec assez de diligence puisque les Ambass:rs de France qui sont a Utrecht ont envoyé un Courrier expréz au Roy tres Chret: je puis vous assurer mon cher frere que la joye en a été complette icy, Vous sauez quelle influence peut avoir cet evenement sur les affaires generalles

*) Vid Gadebusch.

de la paix que l'on souhaitte si ardemment, on la croit icy fort auancée et je crois que l'on ne se trompe pas. Les Fils de M:r le C:te Stenbock nouvellemeut arriuez ne sauoient rien de la bonne fortune de M:r leur pere, l'on debite icy une seconde action contre les Moscouites, et les Saxons, mais je ne la crois pas bien seure malgré les apparences qu'il y a pour un second engagemeut. Il faut que les motifs pour aller en Holstein ayent eté bien puissants puisque le Roy nostre Maistre voudroit reuoir son armée en pologne. Moy comme eloigné et ignorant je n'ose decider la dessus.

Les nouvelles Ottomannes sont exquises. Dieu veuille qu'elles ne s'alterent point je souhaitte sur touttes choses de voir nostre pauvre pomeranie evacuée de touttes les insectes, qui la tourmentent. Il faut qu'elle soit bien bonne pour auoir resisté a cette inondation.

Mad:e qui est arriuée depuis 6 semaines me charge Mon. frere de vous faire mille complimens nous nous préparons de partir ce printemps pour aller a Aix la Chapelle, je suis quasy hors d'estat d'agir par les genoux et les jambes qui commencent a refuser absolument le seruice.

Je suis cependant malgré touttes mes infirmités du meilleur de Mon Coeur

Mon cher frere

Votre tres humble

et tres obeissant seruiteur

Erick Sparre.

Le bon M:r de feriol me demande trés souvant de vos nouvelles il est tres galant homme et vit icy fort a son aise.

Mes derniers lettres de Bender sont du 21 nouemb vous en auez sans doutte de plus fraiche.

Utanskriften:

Pomeranie.

A Monsienr

fr. Berlin.

Monsieur le Baron

de Meyerfeldt Lieut. Gen:al

des armées du Roy Vice gouvern:r

pour Sa Maj:te en pomeranie

a Stettin.

Med annan hand:

Add. Johann Martin Dreyer Hamb. d. 7 Febr. 1713. 4—

Likheten med de egenhändige Originalerne, förvarade hos Öfver-Kammarherren och Kommendören m. m. Herr Friherre Stjerneld och hörande till Grefliga Meyerfeldska Handskrift-Samlingen, intygas af

W. Forslund.

Translat af Knes Chilkoffs bref till Ryska Adjutanten Tschebyschoff dat. in Julio An. 1714 vid Sätra Sur brunn *).

Såsom jag af min allernådigste Herres ordres till mig, förmärkt att man ändteligen måste upvisa dem i Senaten; alltså har jag sändt dem till dig tillbaka igen. När nu de komma dig tillhanda, så måste du ändteligen så snart som nånsin ske kan, lefverera dem åt Princessan sjelf. Och lärer du efter dessa ordres igenomläsande, sjelf väl kunna förstå, att som de äro underskrefne af Czaren sjelf och förseglade med dess Secrete Cabinetts Sigill, så är det intett nödigt att ingifva dem i Senaten utan åt henne sjelf. Ty kann hända de taga brefvet och neka sedan dertill. Men om hon får det i egna händer, så kann man intet draga sig undan för hans May:ts befallning och hämta mig till Stockholm, ej heller lärer man anhålla detta brefvet, så att jag ju får det igen. Derföre måste din Wälbördighet lefverera ifrån sig be-

*) Meddeladt af framledne Herr Thelogie Doktorn m. m. Fant.

mälte skrift med det förord, att såsom det är hans Czariska May:ts klara och med egen hand underskrefne ordres, som till dig lefvererade äro med befallning att mig inhändiga; så har du alt här till väntat på mig och fördenskull intet vist samma skrift, på det den samma ej måtte komma utur vägen, men nu sedan du länge väntat på mig, och ser att man intet låter mig komma till Stockholm, så har du måst lefverera samma skrift till Princessan sjelf och ingen annan, till att undvika Czarens onåde, som du kunde råka uti, om du hade gifvit skriften åt någon annan, och hon sedan blifvit förlorad. Derhos måste du äntel. påstå att dessa hans May:ts ordres måtte sändas till mig, och till att göra samma ordres det nöge, anhålla om audience, och man för den skull måtte låta hämta mig till Stockholm, att jag bemälte ordres må kunna efterlefva. Sker det intet och Czaren intet svar får på dess skrifvelse, så lär man få veta att jag inte är i Stockholm, och då lära de Svänske Generalerne sådant få umgälla. Ty hans May:t vet intet deraf, att jag är bortsänd från Stocholm, hvilket man väl kan förmärka af samma ordres, emedan utanskriften är dresserat på Stocholm. Jag beder ödmjukeligen att Eders Wälbördighet behagade i följe af hans May:ts befallning rät-

ta sig härefter. Om man intet efterlåter dig att komma till Princessan, så befordra dessa ordres till hennes Cammarjungfru Emerentia Düben, med sådana ord, som ofvanbemält är, hvilket Du kan göra genom Sparwenfeldt. Ty han känner henne, och om du beder honom der om, så tror jag att han lärer hjelpa dig i denna saken, samt öfversätta bem. skrift åt dig på Svänska, allenast du låter skrifva henne rent af en annan Svänsk. Sedan öfverlefvererar du både Translatet och originalskriften tillika, så lär intet här med dröjas. När de låta mig komma till Stockholm, lär du med förundran märka huru jag tjänt dig och jämväl härefter vill tjena dig uti allt, hvaruti min tjänst kan vara dig nödig. Jag förundrar mig öfver Knes Trubetskoi. Han hörer att du är hitsänd af Czaren och har frihet att komma ifrån Suurbrunnen till Stockholm, när han vill, men reser ändå intet dit. Han är frisk och sund och kunde altså lämna sin hustru och barn där qvar och sjelf straxt resa hit att hjelpa dig i Czarens affaire. Jag är sannerligen för Gud, som allt folk och de Svänske sjelfve kunna berätta om, till min hälsa halfdöd. Men om jag som han hade låf att komma till Stockholm, när jag vill, och vore tio gånger sjukare än jag är, och hörde att en express vore ankommen utskickad af

Czaren, fördröjde jag icke en timma, utan reste dit, fastän jag alsintet dermed hade att göra, allenast att få veta något om mitt fädernesland och att kunna tjena detsamma i allt görligit. Kiäre skrif mig till angående Konungen i Sverige, hvarest han nu för tiden är, och hurudant hans tillstånd är, samt om man förväntar honom hem. Alla här å orten, säga att han reda är på vägen och i Tyskland. Med denna posten har jag afsändt en supplique att man ville låta hämta mig till Stockholm. Hör därefter hos Liljemark. Jag har jämväl sändt ett bref till dig till ett skien, lika som jag ej förr hade corresponderat med dig; hvarföre jag och hvarken i suppliquen ej heller i brefvet till dig nämdt ett ord om dessa Czarens ordres, och att de fördenskull ville låta mig komma till Stockholm, utan att jag efter deras befallning medelst min skrifvelse till Czaren lagt mig ut för Rosenhane. Hvilket och skiedt är. Mera förmäles intet deruti. I det öfrige är jag din Tjänare.

KNES. A. CIHILKOFF.

Sätra brunn
d. Julij 1714.

P. S. Jag beder dig skrif mig till ett svar på allt detta, så snart du får detta bref, och

sedan hvad som passerar i den saken. Eljest säga de och här att GeneralMajor Slippenbach har gådt uti Czarens tjenst och commenderar en esquader af flåttan. Skrif mig till om det är sannt eller lögn. När du bekommer det ihopvecklade brefvet, så lägg det i en präss eller book, så blir det rätt igen.

---

*) Chilkoff var skickad af Czaren, att insöfva Konung Carl, just då han med sin armé marscherade för Narva. Han blef derföre qvarhållen i Sverige och vistades i Örebro. Trubetskoi hade blifvit fången vid Narva. Detta bref är i sammanhang med de hemliga fredsunderhandlingar, som 1714 förehades med Czaren; men afbrötos af Konungens oförmodade hemkomst samma år. Jemför Fants Svenska hist, St. 5. s. 99.

Afskriften är tagen ur framledne Prostens i Arboga, Doctor Westins Samlingar.

Facta till Revolutions-Historien under Konung Carl XII:s Regering, Drottning Ulrica Eleonoras samt början af Konung Fredrics; med teckning af diverse dihörande personers lynnen.

Detta af ett åsyna vittne *).

Tiden under ofvannämde märkvärdiga period är en af de mäst uppmärksamhet gifvande i vår Historia, isynnerhet genom händelserne hvarigenom Hennes M:t Drottning Ulrica Eleonora kom hastigt till Kronan, och Regeringssättet förändrades; en brytning i sinnena, som ledde långt. Detta skedde genom en enda mans tilltagsna tillgifvenhet för henne; en man som, utan ett stort snille, men med ett godt förstond och långlig tienstetid samt fasthet i sitt sätt att bedömma, kom att så här blifva den som öpnade dörren till stora händelser och sin hofgunsts belöning; det var då varande Stats-Secreteraren sedermera Riks-Rådet och Grefven Barck.

---

*) Fram i handskriften finner man att den är författad emellan åren 1743 och 1751, tiden då Konung Adolf Fredric var Sveriges Arffurste.

I sittande Råd gratulerade han Princessan Ulrica till Drottning, utan att Rådsherrarne ännu därom fattadt innom sig något öfverensstämmande beslut. Drottningen trodde och envist ville tro sig hafva en fullkomlig rätt till Kronan, isynnerhet för att utestänga sin äldre systers descendence; men det enda sättet att fästa denna Krona på Hennes Maj:ts hufvud blef att där till få Ständernas consens.

Hennes Maj:ts kronoval, Hertigens af Holsteins trodde företrädes rätt, och Ständernas oryggeliga önskan att få en limiterad Konungamakt, voro stridiga intressen som hielpte och stielpte hvarandra. Härtill kom afträdandet af Kronan till Kong Fredric; det än mera gaf vigt åt frihets-systemet att profitera igenom. Då fullkomnades detta så kallade frihets storvärket, som sedermera igenom sin ofullkomlighet gick till en än större öfverdrift, att förlikna vid Babylons torn med dess förbistring och säkra fall till ett förakteligit intet ifrån skyhöghet i byggmästarnes dumdristiga tanka. Vi böra skrifva som det var, ej efter corporationers smicker, vare sig om Ständer, Kongl. personer eller individuer.

Man måste begynna långt tillbaka att finna ordsakerna till denna Revolution; af kun-

nige personer mig berättade. Konungarne Carl XI:s och XII:s alfvarliga moralitet, grundad på en sann Gudsfruktan, ordning i göromålen, hvilket man viste vara fotadt på Rikets sanna bästa, ehuru de ock slogo ut, en alfvarlig och bergfast vilia: allt influerande länge på massan af nationens stolta tänkesätt, updrifvit genom de förflutne tidernes storvärk och ännu verkande till den kraften man igenfinner under Carl XII:s sista nie års nedsättning och grufveliga olyckor. Men allt detta högsinta hos nationen, försvan efter Carls död som ett luftsken, för en sjelfklokhet, hvilken sedan styrde till sakernas förfall. Med detta obestond infant sig mer och mer gudlöshet, upplösningen af gammeldags ära och redlighet, pratmakeri vid och mellan Riksdagarna; tankeledningen vreds till små företag i stället för storvärk och med samma blef patrioternas vahlspråk att göra sig ringa; att göra allt smått blef följden, ifrån den politiska byggnaden till den man bodde uti, inclusive. Grannar och nå-grannar föllo i förundran: men de förstnemde de profiterade snart på vår bekostnad och af vår villervalla. Sverige hade redan under Carl XI:s minderårighet böriat falla i opinionen och det fordrades Carl XI:s kraftfullhet att uppresa värket. Han måste med hårdhand-

skarne,

skarne, liksom en Carl. IX, begagna verktygen. Svagheten hos denne minderårighets regeringen hade producerat utvecklingen af ett gammalt frö till ogräs. Johan Skytte *) och Terserus **) m. fl. hade redan sådt independent fröet; det slog rötter under Carl XI minderårighet och knäcktes af Hans Herculiska slag; men låg i jorden färdigt att fördubbladt uppskiuta. En nödvändighet var Carl XI stränga regeringssätt; det var att anse som ett dictatoriat i nödens stund. Ur medelmåttan återfördes Sverige då till en förvånande inrikes och utrikes högd och var arbitern i Europas tvister då Carl lade sina ögon samman. Se där hvad en värkeligit stor man kan uträtta; och sådant har Sveriges öde varit mer än en gong under våra stora Konungar. Gustaf Wasa begynnade som en stierna af största storleken i en lysande constellation, den skönaste som verldens historia kan uppvisa.

*) Friherre, Svea Rikes Råd, President i Göta Hof-Rätt och Upsala Akademie Kansler; hade varit Konung Gustaf Adolfs informator och är ansedd som naturlig son af Konung Carl IX.

**) Johan, Biskop i Linköping.

Konung Carl XI hade af Rikets usla tillstond då han tog till Riksstyret, så i militairiskt, som financielt och civilt afseende, fått en inrotad wedervilia och starkt misstroende till moteurerne, till den högt upplyftade och gamla Adelen, hvilkas representanter varit hans förmyndare och i siellva värket Rikets Regenter. Han comparerade sin minderårighet med Drottning Christinas. Den store Konung Gustaf Adolph hade lemnat till Riks-Cantzleren (det vill säga: till den som genom sitt ämbete och personliga egenskaper hade det största inflytande på Regeringsärenderne, i synnerhet de utrikes, då af största vigt) till den store Axel Oxenstierna bestyret om sina och rikets angelägenheter i fall af dödsfall: minderårigheten och Christinas uppfostran blef derefter lysande. Konung Carl Gustav utnemde på sotesängen till Riks-Cantzler, Magnus Gabriel De la Gardie. Efter Gustaf Adolphs död, uppfostrades dottern till en lysande Regentinna åt ett stort rike, till det mäst upplysta fruntimmer på sin tid: efter Carl Gustav, sonen att icke en gong styra sig sjelf. Under ett omväxlande jättekrig och dervid förknippade inrikes farhågor, steg Sverige efter Gustav Adolphs död ofanteligit: Efter Carl X sänktes det djupt ut och inrikes. Axel Oxenstierna var alfvarlig och kraftfull; lärd, fram-

drog han utan ståndsfördomar lärdt folk af sitt lynne till rikets tienster och äreställen; han hade stora åsigter med motsvarande försigtighet; hushållare, diuptänkt och oförliknelig statsman, samt inponerande i sitt angenäma väsende; högaktad och högaktningsvärd i landet och alla länder; detta allt med ett aristocratiskt anlag. Magnus Gabriel de la Gardie var artig med en fin belefvenhet och förnämt utseende; vitter, högst lysande, en Mecenas, ytlig, svag; Vanitas sågs hos honom; utan agtning hos alfvarligt folk, och Sverige var dermed den tiden uppfyldt; icke elak, dock förföljd; praktälskande, slösare för sig och Riket; hög i smått och låg i stort; införande riket i ett onödigt och igenom sin förning vanhedrande krig, hvarutur den unge Carl, och ur all oredan, med otrolig möda efter hand, fast med nödvändigt hårda medel, kunde draga det. Carls största egenskap var att bedöma sitt folk och hålla dem till det som rätt var; därigenom hade han stora embetsmän och frälste Riket ur lägervall. Drottning Christinas förmyndare hade, som Kon. Gustav Adolph, för store tienster gifvit stora belöningar *), och med annat hade man intet att betala dem. Kon. Carl XI förmyndare, ännu gif-

*) Af Kronogods.

mildare, oftast i oträngt mål, gaf oftast åt medelmåttan; hvaraf bördorna öktes och missnöjet önskade förr el:r sednare en ändring: ändring, som redan trettio år förut påkallats genom Drottning Christinas slösande åt obscura gunstlingar. Reductionen, som under Carl XI inföll, borde inträffa; icke allenast som genom tiderna beredd, utan ock som högst nödvändig och enligt med Konunga-Balken rättvis. Liquidationen om räntorna sedan tillkomst tiden var, om icke strictissime orättvis, strictissime obillig och opolitisk; ett tyranniskt lidande för den det träffade, och de voro icke få. De och deras afkomma glömde aldrig sättet som satt dem i fattigdom. Största hatet skulle falla på Konungen och hans afkomma: till exempel den hämdgirige Patkulls historia, hvilkens slut befläckar Carl XII:tes. Se där en stark orsak till följande vändningar; till hvilka ej litet bidrog den allmänna förtrytsamheten öfver de store Herrarnes högdragenhet, icke allenast emot ringa folk utan ock emot gelikar i födsel, fast ej varande Grefvar el:r Riksens Regering eller Råd. Härtill sällade sig, som vanligt, alla de som gärna fiska i grumligt vatten och genom nya och smickrande ideer tvingade sig till uppkomst eller en önskad ryktbarhet som Patrioter: de voro elever af Skyttianska skolan. Smått

folk med talanger stego nu till höga ämbeten; icke sällan igenom intriguer. Så framkom Landshöfdingen Thegner, Kongl. Rådet Gref Jacob Gyllenborgs Svärfader; han var förnämsta upphofvet till den stora och gamla Adelens nedsättande och förtryck genom Reductionen och den skarpa Liquidationen. Gyllenborg af samma slags härkomst, steg ung, med ett redigt och godt hufvud, som en dugtig medhjelpare likaså på lyckans trappa; men samlade för sig inga ägodelar dervid, ehuru ej eljest räknad för samvetsgrann; lemnande 3 à 4 döttrar och 8 mätadels snillrika söner, utan annat arf än en god uppfostran. Man får framdeles se flera snillen som från ringa stånd uppstego till högt under Carl XI myndighets regering; ty Herren tog der det fanns och lade der det tarfvades, så med menniskor som med ägodelar. Väl hade varit om han ock haft sin Herr Faders intagande väsende, hvilken hade det ifrån sitt möderne; de där gamle af Wasa-stammen voro sådane, till och med den stränge Konung Carl X, som kunde ofta nog slå sig lös och vara mildlynt i godt lag. Denna Kon. Carls (XI) hela diktan och traktan var endast och allenast Sveriges uppkomst, för hvilket han arbetade ut sig, varande af en öfvernaturlig activitet; oftast på vägar och stigar, dock aldrig fiäskande. Sjelfs-

våldet var banlyst i alla folk classer, ofta syntes han med embetsmännen på embetsrummen. Konungens täta öfverilningar kommo väl af det heta Wasablodet, som intet i uppfostran blifvit hejdadt; då sonens vida bättre upptuktelse lärde honom att alltid styra sitt sinne, seende man endast någon rodnad uppstiga då missnöjet blef för stort hos Carl XII. Han hade haft goda Gouverneurer och Informatorer. Kongl. Rådet Gref Lindsköld var en upplyst Herre, statisticus, vitter, den första skribent, af ett stort snille och med lysande talanger; sades dock sökande hofgunst. Hans död gaf rummet åt Kongl. Rådet Gref Gyldenstolpe, en lärd Herre med erfarenhet af verlden, i politiquen och i juridiquen; godlynt och sällskapsman och något bakslug. Bägge uppkomne genom egen förtjenst, bägge hafvande varit Landtmarskalkar, fast ej i svåra tider. Informatorn Nordenhielm var en Professor i lärdom och gammaldags redlighet; honom gafs sedan titel af Stats-Secreterare. När han dog, uppdrogs det åt Cantzelie-Rådet Polus, som väl kunde dermed, men såsom mycket nyttjad i Rikets göromål, blifvande och genom Enke-Drottningens nåd och gunst slutligen Kongl. Råd, då fick Gustav. Cronhielm *) det upp-

*) Nu Friherre, sist Grefve, Riks-Råd, Kansli-President, m. m.

draget att, ehuru Kongl. Cammar Herre, se efter Prinsens studier; denne unge mannen var detta också väl vuxen. Stuart informerade i Fortificationen och de Militairiska flera kunskaperne. Han var en man af stor förtienst i sin metié och slutade med att vara Baron, à la tête för Fortification och General-Lieutenant, nu under uppvaktningen Cammar Herre och General-Quartermästare. Det var han som uppgjorde planen till Descenten på Seland sig till glorieuse åminnelse. Uti Christendomen upplärdes Prinsen af den hedervärde gamle Biskopen, sedan Årkebiskopen Eric Benzelius. Men allt detta studerande tog ända vid 15 års ålder då Prinsen blef fullmyndig Konung och slog boken vid örat, sig sjelf till en obotelig skada. Nöjen vidtogo då och det med en öfverdrifven yrhet, så att hvad Kon. Carl XII veste, var som en 15 åra väl uppfödder yngling och icke mera stort till döddagar; likväl voro Konungens sista år icke fruktlösa på instruerande i abstracta vettenskaper.

---

*) Som ett bidrag till Konung Carl XII karakteristik, tror man sig böra meddela en berättelse af den ena af de bägge pagerna, som gjorde tjenst hos Konungen, en vecka i sender hvardera, åren 1717 och 1718; lemnad af en af dem, sedermera Fältmar-

Konung Carl XII emottog Regeringen med till en del vanligt missnöjda, till en del Regeringssätts ändring hemligt önskande undersåtare. Såsom ett bihang till följderna af reduction var bitterheten i Estland och Lifland med

---

skalken Friherre Stjernelđ, och införd i Stockholms Posten sistledit år. Carl XII var en Herre, som med hårdhet för sin person, stränghet i tjensten emot andra, ytterlig rättvisa emot alla, förlikte mildheten i det förbindligaste med alla som tjente honom närmast; till exempel: Pagen, som låg alla nätter inne i Hans Maj.ts sofrum, stuga, tält eller baraque, eller ock ute på bara marken, fick merendels, som retraite blåstes, Konungens befallning att gå och lägga sig till hvila, när Monarken skulle bli ute längre på natten; ty hela dagarna deltogo pagerne i Konungens häftiga ritter, oförvägenheter och lifsfaror. Vid hemkomsten nattetid, geck Konungen på tå in för att icke väcka gossen, klädande tyst af sig, endast att kammartjenaren afdrog stöflorna, när Konungen gaf sig tid dertill: merendels skakade Konungen stöflorna af sig och satte värjan jemte dem vid hufvudgärden. Sällan under campagnerna låg Konungen alldeles afklädd. Carl befallte sin själ i Guds hand; kastande sig till sömn på sin bädd, och det ibland med stöflor och sporrar: den var ofta nog endast en halmkärfve; Pagen hade vanligt likadan bädd. Fann Konungen att det var kallt, lade han sin blå kappa på sig; glöm-

dertill hörande landskaper, hvilken icke ringa bidrog till det trefaldiga kriget och dessa provinciers slutliga abalienerande ifrån Sverige. Carl XI lifstid förlängd till en manna ålder af 60 eller 70 år hade botat detta; ty Herren var redan i begrepp att revidera Reductions-saken, då döden bortryckte honom. Hans frånfälle var den största olycka i flere afseenden som någonsin drabbat Sverige. Bancovärket var consolideradt; 1696 års Stat, ett storvärk nästan liksom Indelningsvärket, var nu uppgjord; och Carl Europas arbitre. Han hade rikedom och en färdig armée, samt uppnått målet för sina mödor; frukten af dem hade förblifvit ostörd, om Carl XII förblifvit under faderns styrsel och handledning och dess efterdöme till åtminstone

---

mande icke att breda en kappa öfver den sofvande pagen, men mycket varsamt, att icke väcka honom. Hvilken tafla, att se den blodstänkta kämpen ömt vårda ynglingen i dess lugna sömn! Skulle Konungen ut nattetid, väcktes pagen att följa; dessemellan fick han sofva till revaljen gick, Kungen var då uppe och ofta redan till häst. För öfrigt kunde flere dagar gå förbi, utan att Konungen sade ett ord till sina båda Pager, varande vanligen färdig. Pagen passade upp Konungen under Hans Maj:ts tarfliga korta måltider, hvilka serverades endast på engelskt ten.

25 eller 30 års ålder. Hvad för en stor man för freden och kriget hade icke då den unge Carl med sitt stolta anlag blifvit! Sarmaten hade förblifvit inom sina gränsor och de andra små gläfsarne inom sina kojor; tackande Försynen att vi ville låta dem vara med fred. Europa hade då varit uti en annan politisk belägenhet än den nu är. Czar Peter hade då fått vändt sin herrsklystnad emot Turkiska och Persiska sidan, under det våra plogar upplöjdt landet i fred och vår handel florerat på alla *haf*, beskyddad af en mäktig flotta. Gryet var förträffligit hos den unga Monarken, det visade sig i barnaåren; till exempel under Jubelfesten i Upsala, då Domkyrkan nogare besågs af Carl XI och Prinsen, stadnade de under åskådande af den store Gustavs I:s graf, med djupa tankar fästade på deras odödliga stamfader; med tårefulla ögon fästade på griften, utan ett enda ords yttrande. I hela sin lifstid, in i dödsstunden, under alla sina campagner bar K. Carl XII alltid hos sig en bönbok med den store Konung Gustav Adolphs portrait. En öm och förnuftig moder vårdade hans första tiotal. I all sin tid var han ordhållen, så på honom sannades ordspråket: att hans ord voro Kongl. ord. Som Far och Farfadern med de andra store Sveriges Konungar af den stammen, vämjdes han vid

blotta åsyn af en dagdrifvare, matvarg, dobblare, lättfärdiger och spelorre; han kunde platt intet fördra dem. Skråckfulle föraktade han. Han var en genereus Herre; sättande aldrig värde på karlen för penningen eller för deras rikedom. Ifrån en yr ynglings lefnad hade han caracters styrka att vid 18 års ålder, då han med perfida krig anfölls på alla sidor, ymsa lefnadssättet till den största karlavulenhet, och att oupphörligt blifva dervid. Han blef på en gong en fullgod man att med sin oförlikneligt disciplinerade armée slå alla sina fiender och låta respectera Sveriges landamären. Hans ståhlfasta caractere blef med tiden envishet och en föresatts att företa samt fullfölja ogörliga ting, sig och fäderneslandet ofta till ett stort mehn. I de åren då han låg i Turkiet, sysselsatte sig Carl äfven med abstracta vettenskaper och för ro skull med schack, men på ett eget vis, att Kungen icke skulle schackas: detta, då han sielf var en fånge. I de sista årena hägnade han mycket diuptänkta kunskaper; då blef en Polheim med flere lärde och vittre värderade samt gärna hörde och Polheims inventioner i värket satte, till bevis af Konungens förtroende till denne store och nyttige medborgaren och hans goda urskillning. Härjemte vart Architecturen med dertill hörande vackra konsterna samt huf-

rudstadens och Slottens embellissementer hans smak; men allt i en stor och jättelik styl, likasom alla hans företag. Med den högt förtjente Kongl. Rådet Nicodemus Tessin öfverlade han flitigt skriftelIgit från Turkiet och sedan ock mundteligit om nemde ämnen och förtroligt om variehanda; så ock om ett beständigt publique spectacles anskaffande; äfven om en bättre police-ordning, hvarom nemde Herre geck i författning genom skrifväxling i Paris och flerestädes. Synbart är, att Konungen, om Gud förlänt honom lifstiden, ärnat sysselsätta sig med fredliga yrken. Och af ett Konungens egenhändiga bref till Enke-Drottningen, ses hans vilja, neml. han tackar henne för omvårdnaden af hennes lifgedinge i allmenhet, samt de däruti belägne slott och gårdar; hus och minnesmärken från gamla tider, synnerligen Gripsholms slott, hvilket Hans M:ts förfäder, Konungarne och allt ifrån Riksförestondaren Sten Sture den äldres tid, bebygdt, vidmakthållit, prydt, förmerat, älskat och bebodt. Man kan anse för temmeligen säkert, att han snart nog slutadt kriget sedan den starka alliencen, skedt vid Åländska fredsslutet medtelst Baron Goertz med Czaren, hvarigenom Norige, med mera kanske, blifvit Svenska provincier istället för det förlorade af Ingermanland, Estland och Lif-

land samt desses tillhörigheter. Så ock vi återfått våra Tyska provincier; dock kanske till någon del utbytte emot lämpeligare, som icke kunde låta sig göra vid Vestphaliska freden. Till förutnemde K. Carl XII egenskaper får man slutligen nemna, icke det hvar man vet, att han hade ett leijonamod, att han hade en oskrymtad exemplarisk Gudsfruktan, att han var en ärlig herre, rättrådig med strängt dygdiga seder; men att han älskade och ärade framför allt, hvad Svenskt var, hvaraf må nemnas följande. Konungen höll uteslutande af sielfva svenskan, synnerligen de sista åren, seende ogärna att främmande ord inmängdes: det var salig Cantzelie-Rådet Hermelin (en hedersman med förträffliga egenskaper, som masacrerades strax han blef fången vid Pultava, under Marquisen af Czarens tälkt, för det svenska sinnelag han visat som Kon. Carls Sekreterare) som ingifvit Konungen denne gode smaken. Kungen blef så nogräknad mot sig sielf, att han flere gonger å rad kunde rifva sönder hvad han skrifvit innan han sig till nöjes valt ordasättet. Hans meningar voro diuptänkte, korta och mogna, icke dervid frågande efter lärda fraser. Ofta måste en mening förstås under el:r emellan then föregående och påföliande, hvilket ibland hade ett behag med sig, men ibland ock något mörkt,

det han och väl med flit kunde åstadkomma; likaså igenom ett mer än vanligt elakt och suddigt skrifvande. Han ändrade tidt och ofta det som hos honom i Cantzeliet utfärdades, att flera omskrifningar måste ega rum; det och kunde komma af att han under tiden annorlunda betänkt sig; så ock att han ville uppehålla saken utan att det skulle märkas. I de sista åren var det blifvit svårare att skrifva för honom, viliande icke taga råd af någon, utan det skulle gå som han en gong fastställt. I första tiden gällde Piper, som blef Grefve och Kongl. Råd, och Fältmarskalken Gref Rehnsköld *) mäst hos honom el:r (och om ej mera) den lumpna karlen och löparen General Lagerkrona, och allrasist var det Baron Goertz och Nicodemus Tessin. Men under tiden också den icke odöfne Öfversten, sedan Generalen Grothusen, en slags favorit; och dertill, med än mera förtienst, den äfven synnerligen under Turkiska tiden, estimerade General Poniatovsky, hvilken med än mera klokhet och allertété förrättade Konungens uppdrag; under hvilken tid äfven liksom efteråt den erfarne HofCantzeleren v. Müllern och i mindre couranta mål Öfversten Dahldorff. Konungen höll ej synnerligen af den gamla

*) Sist äfven Riks-Råd.

Adelen i allmenhet, varande därtill liksom uppammad, dels af sin Herr Fader, som igenom facta var emot den uppbragt, dels af en del sina handledare, sielfva uppkomma från ringa stond. Konungen misstänkte den och kastade gärna förtroendet till de nybakade, isynnerhet i civile mål, hvartill han intet ringa styrktes i miugg af Gr. Piper, som svängt sig opp, icke utan en diup slughet och Hofkonster, redan i K. Carl XII sista år, till denne Konungs favorit; hafvande capacitet i ärenderne och klokhet i rådslag, ej utan misstanka att vara hämdlysten och föga nogräknad: den, att han var snål och tog emot, tillhörer hans Grefvinna. Till ett bevis af hans intriguer emot de gamla förnäma är: den rancuneusa iniurieprocess emot Kongl. Rådet och nytiebare Fältmarskalken Grefve Nils Bielke; en Herre af fin statskonst, kanske eij alltid bonus vir. Man bör medge att af den gamla Adelen icke många voro vuxna till civila embeten, varande uppfödda till knektelifvet; men så var det likväl icke utan rätt goda ämnen äfven hos dem om de släppts fram dertill, och gamla Grefvar och Baroner som dugt till Premier-Minister till och med.

Sedan Geheime-Rådet Baron Goerts, ehuru utländning och i Holstiensk tjenst kom i Svensk

och hos Konungen i brädet exclusivt, blef Herrens politiska uppförande helt annorlunda, mera inbundit och med uträkning. Likaså förändrades hans militairiska det sista året till berömligt omtal, äfven af utländska stora militairer; hvartill bidrog att han genom Ambassadeuren Baron Eric Sparres *) försorg, jemte flera hitfick en chevalier Follard, af största förtjenst och i alla braver man. Ännu de första campagnerna lådade det vid Konungens ynglingalynne att höra poikar mer än vuxna män; också pliktade han derföre de gånger då han åsidosatte Stuart och Dahlberg m. fl. Den enda medelålders man, som Kungen höll något af, ty han roade Herren, var Gref Magnus Stenbock **) hvilken oförnekligen, som den bästa General, alltid bordt ega derutinnan fullt förtroende; men vederbörande hade adressen att framdeles eloignera honom. Så var ock med Gr. Adam Ludvic Lewenhaupt ***), om hvilken poikarne Lagerkrona hade inför Konungen utlåtelsen på spe, att kalla den Latinska Generalen; likasom det vore för en militair onyttigt och

*) Då vid det Franska hofvet. Sist RiksRåd, Fältmarskalk och Grefve.

**) Sist Kongl. Råd och Fältmarskalk.

***) Sist utnämd Riks-Råd.

och skamligt att vara lärd; det hade icke gjordt ondt att denne Lewenhaupt varit förtrolig, ty han var en experimenterad militär, en redlig man och utan flärd. I Cabinets-vägen de första åren åsidosattes den gamle Gref Bengt Oxenstjerna *), hvilkens på en lång erfarenhet grundade försigtiga råd, skattades ringa. Emot dem var det att Kungen löpte, liksom Farfadren efter Polackarne, härs och tvärs in i landet och uttröttades af dem för den idéen att afsätta Kung August. Vi lupo efter detta bländvärk så, att Czaren under tiden innan kort erhöll sitt stora och kloka föremål, att vinna en fast fot vid Östersjön, samt sedan längre fram fick nästan fria händer, då vi gingo in och lågo i Tyskland, att gifva Czaren god tid att anlägga och bebygga sin nya hufvudstad, samt efterhand intaga alla de länderna, emedan som vi ofruktsamt spelte Dictatorsrôlen i Tyskland och så vidare. Ingenting hade varit lättare än att denna tiden återköra Ryssarne dit de kommit ifrån om den segrande Kung Carl med sin segervanda armée vändt sig ditåt, och i grund kullkastat Petersburg. Ingen enda af Czarens allierade i Europa tordes och kunde då sådant hindra.

*) Kongl. Rådet, Kansli-Presidenten och Akademie-Kansleren.

Konungen vände sig tvärtemot sunda råd, till vår graf Ukraine. En af Konungens bästa militairer General Gyllenkrok, och Gref Piper, tänkte och rådde deremot; den förre alldeles och likså den sednare, ehvad som i thy sades om dennes liaison med Malborough; de ville icke så som Herren geck; men kanske den sistnämdes politique var ledande ifrån något deltagande i Europas allmänna affairer, det kunde han tänka utan att vara mutad; ty bäst var väl att först genaste vägen återtaga det vi förlorat och stilla missnöjet som Lifländarne isynnerhet och Svenskarne inom landet fått genom det lama försvaret af de där rika ultramarinska possesionerna. Konungen, som man säger alla ovetande, vände till höger när han kom något fram i Pohlen, antog Mazeppas *) förslag att med talrika Kossackers tillhjelp gå Ukrainervägen till Moscau och Petersburg, dock ej åt Pultava, afsätta Czaren, och så segrande återkomma förunderligt till sitt rike. Ty det förunderliga en = visades han alltid med, nu så att han genom Pultava slag kunnat gått miste om sin Konungakrona.

Hvad förlusten af de Ultramarinska possessionerna anbelangar, bör man ock observera, att

*) Kossackernes Fältherre, (Hettman).

däräst icke pestens härjningar och decouragering tillkommit så grufveligen för det fattiga landet, skulle det omöjeligen kommit i Ryska händer; ja hvarken fästningar eller land; hvilket icke allenast de fångna Ryska Generalerna och Officerarne tillstodo, utan äfven intygas af trovärdige Auctorer; så tappert försvarades det af de där varande Svenskar och till och med af några lidande infödingar, oaktadt hela Ryska magten, Lifländska förrädiska missnöjda och den förskräckande pestilentian.

Konung Carl XI skattkammare blef nästan obegripeligt snart tömd och folkets förmögenhet geck i starkt nedstigande. Utskrifningen började medtaga folknummern, ty man gjorde ej som den store Gustaf Adolph, hvilken, äfven som hans elever, recruterade sina arméer med fångna fiender; man började vid Narva att låta fångarne hemgå mång tusend tal, hvilka efter en tid återkommo att strida mot oss och vid Pultava utgjorde större delen af Ryska arméen: Om dessa fångar åtminstone sändts till Sverige att odla våra kärr och ödemarker! Missnöjet geck progressivt. Kriget började man misströsta att se slutet på. Jorden låg mångenstädes i linda i brist af menniskohänder. Våra östra fiender framforo nästan förskräckligare än sjelf-

va pästen. Handeln afstadnade och klingande mynt försvann; en kopparplåt började att visas som en rikedom. Härtill kom det ringa värde som Konungen satte på alla stånd utom kneckteståndet, vare sig adel eller oadel, prester, borgare och hvem som helst. Missnöjet, ökadt hos vänner och anhöriga, som i det blodiga och långvariga kriget förlorade, synnerligen under marchen till Ukraine, vid Pultava och sist i Norrige, vänner samt ofta alla anhörige, i döda och fångna, liksom döda genom långvarigheten i de Sibiriske ödemarkerne. Härtill kom Konungens flereåriga vistande i Turkiet, där Hans Maj:t förlitade sig på Ephemeriska biträden af Turkiska makten och problematiska af andra makter.

Konungen började anses såsom förlorad. Tusende rygten flögo; ibland andra här inom landet, att han var blefven oredig till sinnet. En synbar nedslagenhet var mycket rådande. Rundt om trodde man sig inse det fiendernas skulle inbryta i sjelfva hjertat af riket. Men under allt detta var dock den tappre och ärlige Kung Carls minne hos mest alla i helgelse. Svenskarne hade hederskänslan af en sådan Konung och för honom. Denne anspråkslöse hjelte hade många anhängare, och så många och

så deciderade, att de här varande fienderna endast tordes knyta näfven i byxsäcken och utsprida onda rygten, hviskade i örat. Ett enda rygte om hans återkomst glädde och förskräckte. I de militairiska ärenderna, synnerligen, var Fältmarskalken Gref Stenbock utan motsägelse den activaste, utan motsägning den capablaste, utan motsägelse en ibland de mäst dugliga i alla hänseenden. Han var uti rörelsen af alla dithörande affairer af en förträfflig talang att persuadera till hjelpande; rådig och oegennyttig; skämtsam omgängesman; trogen och välmenande sin Konung och Fädernesland; liten och käck, eljest ojemn, ibland för blid, ibland för sträng och i gladt lag gärna fallen att kröka på armen. Den Sverige så nödvändiga segern vid Helsingborg, var hans värk, också genom hans egna sätt att kunna electricera folk till det goda. Den vid Gadebusch hade kanske varit bättre åt den Polska sidan att vinna, enligt Konungens önskan; ifrån hvilken Måns Stenbock blef dragen och det Kungen intet kunde glömma. Altonas bränning bränmärkte Stenbock, ehuru det föregafs ett repressalium för Stades bränning. Gref Mauritz Wellingks *) del i Altonas historia och det mera efteråt, är än-

*) Riks-Rådet och General-Guvernören.

nu en smutsig sak och nästan en enigme. Wellingks råd voro intet att lita på hos hans mindre goda vänner, talande sött, och skrifvande att än kraftigare fängsla. I Tönningen miste vi vår bästa General och blomman af vår krigsmakt, hvarvid, jemte Regeringens villervalla, Baron Goertz ej var syslolös i råd och negotiationer, då Holstenare, icke Svensk; hvilket den tiden bar syn för sagen, med få undantag. Men det fordrades Goertz, att en gång kunna bota Stockholms regeringens lamhet.

I dessa vändningar strax efter Pultava slag och under Konungens Turkiska fångenskap, ja verkeliga fångenskap en tid, började att i Sverige omgås med vidtutseende anslag. Pehr och Conrad Ribbingar *), Lejonmark **), Lars Molin ***), unga Eric Benzelius †), Wulfenstjer-

*) Friherre Per, då Lagman öfver Halland, sist Landshöfdinge öfver Upsala Län och Landtmarskalk 1719. Friherre Conrad, då Lagman i Nerike, sist President i Bergs-Kollegio.

**) Då vice President i Åbo Hof-Rätt; fick Landshöfdinge afsked.

***) Domprost i Upsala.

†) Då Kongl. Bibliothekarie vid Upsala Akademi, sist Ärkebiskop.

na *) med flere började att tilltänka en regeringsform, hvarvid Adam Schütz **) mäste delen förde protocollet: detta project blef uppränningen till den som talíter qualiter kom i dagen och antogs 1719. Gref Arfved Horn ***) var vist intet fri för medvetenhet. Denne mannen, fast än Konungens ungdoms favorit, machinerade allehanda under Konungens vistande i Turkiet, men sparkade väl igen efter sig, varande ganska försigtig i alla förehafvanden, jemte sin tilltagsenhet. Ifrån det Pultava slag och Konungens flyckt till Turkiet blefvo kände i Sverige 1709, voro hemlige sammankomster i nyssnämde system.

Ett slags Ständer blef Regeringen tvungen att nu sammankalla. Intet stort värdt blef af Ständerna uträttadt. Konungens vilja skiljde dem snart åt: hans befallningar der bort ifrån voro ändå Jupiters på Olympen. Vid detta Riksmöte utnämdes af Rådet en gammal tapper och

---

*) Då Riddarhus-Sekreterare, sist KammarRåd Kommendör af Nordstj. Orden och Friherre.

**) Adlad Fredenstjerna, då Kanslist, sist President i Svea Hof-Rätt.

***) Grefve och Kongl. Råd; slutligen äfven Kansli-President m m. 3:ne gångor Landtmarskalk.

förfaren sjöman pro forma till Landtmarskalk, gamla Hans Clerck, som sedan blef Kongl. Råd; men Rådet tillsatte att förrätta ämbetet under hans förhinder, Gustav Cronhjelm som var det vuxen både i ålder, vett och flere tillbörligheter; så ock intet illa ansedder af Konungen. Han blef äfven något här efter Kongl. Råd samt i flere ärender immerfort nyttjader af Kongl. Maj:t.

De nämde tillagade ett regeringssätt som skulle kunna tjena under en minderårighet, sådan som man föreställde sig tiden blefve då Konungen vore ur stond att tillbörligt styra Rike och Landom, och Konungens syster P. U. enligt Fundamental-Lagen, som ännu ogift, vore berättigad till Regeringen, och ej hade, som sedan hände, utan Ständers samtycke ingått giftermål, liksom Hertiginnan af Holstein gjort, hvarföre ock Ligan ansåg unga Hertigen för arflös. De som önskade att se Riket ett valrike om Konungen dog ogift eller barnlös, tillstyrkte sedan Prinsessan Ulricas giftermål Ständerna ovetande, och de som omgingo med desse projecter voro de samme hvilka tilltänkte det förutnämde. Man skall söka att teckna några: Conrad Ribbing var redan omtald som en man af stor förtjenst, som en stor ämbetsman

ehvarest man satte honom i civilen; sådant ryk-te hade han om sig att vinna anhängare, äf-ven som att vara vältänkande för Sveriges väl och i allo en af fäderneslandets första patrio-ter med stort förstånd och stor erfarenhet. Pehr Ribbing var än mera dristig och kanske, just som behöfdes, ej heller nogräknad på medlen; ty blödhjertade voro ingendera. Pehr hade god talegåfva och med brodern konsten att föra menniskor, men framför honom, som var hallt, prestancen. Leyonmark var en dugtig embets-man med oräddhet i sina öfverdrifna frihets-principer och ytterlig gudaktighet i tal och an-dakt, hafvande sectiska idéer utan skenhelig-het. Eric Benzelius var ett ungt ämne till allt lysande, som sedan blifvit och kunnat blifvit hans lott i hvilken hög plats i Staten den civila vä-gen som hälst. Denne yngling hade republi-kanska fördomar med statsmannens kloka huf-vud samt medborgarens oförskräckthet och fram-talande lynne. Till lycka kanske för sin tid, bandt prestkragen hans förborgade tilltagsenhet, hans democratiska utbrått, hvilka intet skonte de höga med tadel, knappt Konungarne. Un-der sin ungdom tänkte han sålunda, i sin bä-sta ålder agerade han i den stylen, som äldre och än mera djupttänkt var han varsammare. Han var all sin tid emot det Engelska och Ry-

ska systemet, då däremot det Franska och som nu benämnes hattpartiet, alltid utgjort hans conjunctur; dess emellan road som grundelig i Svenska häfderna: som politicus var han en af Chefs de partie, som Academicus lärd som en Benzelius. Schütz, numera Fredenstjerna, var en lagfaren pålitlig man, nämnes här endast som god handtverkare åt de andre. En egen, i hvilket parti, var Gref Arved Horn: han syntes i dagen icke oftare än han så ville, döljande länge tänkesättet och äregirigheten; i alla hans företag igenkände man den djupe och karactersfulle statsmannen med ett klokt hufvud, som fördes af jemnhet och uträkning och mång-årig erfarenhet i stora och betydande värf: af förstånd att vilja förblinda eller af verkelig öfvertygelse, syntes han en noggran observator af religions-rituellen, som militair var han en estimerad käcker karl. Än en hörande till de förstnämde var Wulfvenstjerna, som ägde ett af de bästa ämbetsmanna-hufvuden, hade ett vidt omfattande snille, odladt af en god beläsenhet och prydt än mera af qvickhet och stora talanger som statsman. Sådana voro de märkvärdigaste bjessarne för ett stigande parti, hvilket förehade ingenting mindre än en reformation i regeringssättet, ännu emedan Carl XII lefde.

Då tiderna förbistrades mer och mer genom Konungens dröjsmål att återkomma till sitt beträngda Rike, sammankallade åter Regeringen Ständerna till ett fortsättnings-möte i Stockholm år 1713 och 14, hvarvid Landshöfdingen Friherre Creutz, en äkta Finne, sattes till Landtmarskalk. Ehuru åldriger, drog han sig så godt han kunde ur affärerna mest ledder af Gref Horn i de kinkiga omständigheterna. Feck ingenting förr än af Drottning Ulrica, då han blef Riks-Råd, Grefve och President i Åbo Hof-Rätt, som belöning för gamla tjenster. Denna Riksdag, så kallad, blef af en stor betydenhet i Rikshistorien. Då uppstodo som operateurer och talare å Riddarhuset och i Secrete Utskottet, för Aristocratien under frihets-mantelen, Grefvarne Gustav *) och Axel **) Levenhaupt samt den följande Gref Abraham Brahe ***). De förstnämde, tilltagsne, sjelfkloke och dryge, men liggande intet djupt. Dem följde väl i ett och annat, men på långt håll, några välmenande och värkligt beskedligt tänkande, som Baner †), sedan Riks-Rådet; De la

*) Öfverste.

**) Vice Amiral.

***) General-Major.

†) Då Friherre, sist Grefve.

Gardie *), Gustaf Bonde **) och Sparren; hvilka som vältänkande skulle följa med, då i Rådet förekallades den 15 Mars 1714, Gustav Levenhaupt och Brahen jemte flere Ständernas Deputerade, hvaribland Riksdagshjeltarne gamle Liliehök, Leijonmark och Crusbiörn; att stånda till rätta för djerft pratmakeri på Riddarhuset, synnerligen den 26 nästföregångne Februari. Detta skedde i Arfprinsessan Ulrica Eleonoras öfvervaro och Kongl. Rådet Gref Horn som President i Kongl. Kantzli-Collegio, förehöll å Rådets vägnar i sittande Råd, liksom alfvarligt och hotande till Protocollet, desse Riddarehusets medlemmar, deras lagstridiga uppförande; hvarefter några af Bondeståndet kommo för skrapan af samma orsak.

Innan man börjar en vidare utredning af driffjädrarne till detta företräde, må nämnas ett bidrag härtill. En gång under denna Riksdag snäste Axel Levenhaupt åt Salomon Cronhjelm ***), Gustavs broder och likså känd för stark Royalist, sägande: lägg bort ehrt flatteri som J hit-

*) Sist Riks-Råd och Öfverste Marskalk.

**) Grefve, sist Svea Riks-Råd, Akademie Kansler m. m.

***) Då Friherre och Ombudsråd; sist Riks-Råd och Grefve.

till brukat och tala som en redlig Svensk man. Mina förfäder och föräldrar hafva klädt blodiga skjortor för fäderneslandet; hvad hafva Edra gjort? Derpå Cronhjelm svarade honom rent ut i synen: Jo, ingen af de mina hafva caballerat emot sin Konung.

De mötspjernige fingo stöd i Prästeståndet af Biskop Molin, som där ansågs för en mycket betydande och vältalande man, och det med rätta. Han var oförskräckt som en krigsprest, med godt biträde af Biskoparne Steuch *), Gezelius och Svedberg. Den som obevekeligit stod fast att försvara Konungamagten, var den vittre och vältalande Årkebiskop Spegel; men han led smälek för sitt tänkesätt och hade möda att bärga sig som Preses. Öfverdriften geck öfverallt långt hos båda partierna, som vanligt är; dock i det ståndet med en ytlig måtta, som också vanligt är, så ingen kom der åt någon för just otillbörliga tal. Hos Adeln hade Leijonmark ingifvit ett Memorial om Rikets usla belägenhet, och om nödvändigheten att förse det med en Regent, då man förtviflade om att nånsin få återse Konungen. När man så tordes skrifva och tala, inses orsaken till det beifrandet, som Råd-

*) Ärkebiskop 1714.

kammaren nödgades göra; och när man så torde skrifva uppenbart, hvad skulle icke machineras hemligt. Ibland annat som nu kläcktes och kom fullständigt före 1719 års Riksdag, var Civilstatens och civile ämbetsmännens bemödande, fast alltid förgäfves intill denne dag, att blifva det femte ståndet i Riksorganisationen; till hvilket Erik Benzelius menas barnfadern. Man sade väl, och kanske af några med välvilja, att detta var enda medlet till att stilla de upprörda sinnena och gifva Konungens Regemente någon tillförlitlighet samt Riket bestånd igenom biträde af en tranquiliserad allmänhet, i hvilken nu flögo rykten att ge obestånd. Af samma föremål kommo flere projecter under ventilation; såsom om Prinsessan Ulricas sättande i regentskapet, hvilket värkade starka debatter; så ock om krigets än raska utförande och än om fredens snara afslutande. Ibland flere som agerade för båda dessa projecter var ibland de förnämligaste Stjerneld *), en dristig, steler, activer, vältalande och beläster man, hvilken då ännu intet så vistes hvarut han ville gå; talan-

*) Major och försvarande Dagön med närliggande små öar 2:ne år emot Ryssarne: se Kongl. Regeringens rekommendationsbref till Konung Carl XII af den 7 Oktober 1714. Blef sist Lagman i Nerike.

de och memorialiserande starkt vid denna och näst följande båda Riksdagarne. Bondeståndet sades blifvit till en del af honom upprördt att hafva i saken om Prinsessan gådt med en Deputation till Adeln och där väckt frågan. Den gamle ärlige, ståndaktige och icke okloke gubben Gyllencreutz *), som redan i K. Carl XI:s tid så glorieust exponerade sig, var ej heller nu tyster; högaktad som han var, gjorde det åt; alla viste att han agerade desinteressé. Då denna fameusa fråga förehades hos Adelen, kunde man ej komma till decision annorlunda än att alla votanda på ett papper med två columner, teknade sig för el:r emot, öfver den ena columnen stående: De som äro af den meningen att Hennes Kongl. Höghet nu strax skall anmodas härom ut in protocollis af d. 11 och 15 Martz. Öfver den andra columnen: de som äro af den meningen att dermed skall anstås. Af 235 sittande Adelsmän skref ingen i den sednare columnen, men 137 i den första; en och annan med lindrade expressioner. I denna column var ock Baron Carl Gustaf Cederhjelms **) votum så här: att anmoda Hennes Höghet ne-

*) Lagman i Upland. Efter Regeringssätts förändringen kom han i fråga till RiksRåd.
**) En tid Holsteinsk Minister i Paris.

kar jag intet är det nyttigt för oss och henne; Carl Gustaf Cederhjelm. Allt detta något suddigt liksom i största hast skrifvit. Äfven geck han som i brådska skyndsamt sin väg. Man finner att comma satt för eller efter intet, förändrar helt och hållit meningen: nu blef den tvetydig, alltid lufaktigt af detta unga qvicka snille. Med denna så märkvärdiga sak geck för öfrigt så till. Bondeståndet, som icke allenast absque alla conservatione var af den tanken att Hennes Kongl. Höghet Arfprinsessan Ulrica Eleonora skulle anmodas att under Konungens frånvaro förestå Riksens styrelse med Konungens Råds Råde samt Ständernas deputerades samråd, var det första ståndet att sig förklara och sig sedermera med Ridderskapet och Adelen conformera; Borgareståndet var väl af samma tanka, men ville hafva något anstånd till dess att man finge se fredsvärkets fortgång, hvaruti Presteståndet instämde m. m. Införandet af Ständernas deputerades samråd, var ett fogelnät som enligt oppositionens uträkning skulle fånga röster i deras smak, ledande till inrättande af ett permanent Parlament som i England. Äfven tyckte några royalister att det kunde väl ingifva förtroende hos Publicum vid beskattningsfrågor. Den andra af förutnämde voterings co-

lum-

lumner var inrättad enligt oppositions mening, men som den icke sedan begagnade, seende att det icke ändrade resolutionen.

När en gång kom till ventilerandet om icke de i husgerådskammaren varande Kongl. perlestickade kläder, chabraquer m. m. borde säljas till krigets och flere högtträngande behofver, då nu alls inga pengar kunde för momangen uppbringas, hvarken utom eller inomlands; frågades på spe af Stjerneld om icke jemte perlestickade Konungasaker, också de med Svenskt Konunga, Riddare och Soldateblod vundne Trophéer, borde härtill försäljas och användas och Rikskulden liqvideras; antogo de tölpaktige Ständerna denna lumpna utväg; hvadan den kort om hufvudet varande Stjerneld sade: jag hade orätt som ej kom i håg, att man icke skall kasta perlor för svin, ty de äta dem som ärter. Vist var, att alla vore disperata, vetande icke huru upphålla värket; man tänkte fram och tillbaka. Cronhjelmarne, Nicodemus Tessin *) med

*) Då Kongl. Råd och Grefve; blef Öfverste Marskalk och 1718 Högste Ombudsman öfver hela Politien och Justitie-väsendet i Svea Rike.

flere som voro Konungen hjerteligen tillgifne, den ärlige gubben Gyllencreutz, Stjerneld med många flera predikade om vördnad för Konungen, om klubbars inrättande att i denna villervallan kunna samlas till rådslående om Rikets väl; hvilken idée ägde sin grund uti Konung Gustav Adolphs Riddarhus-Ordning; om Prinsessans kommande interims till regeringen med biträde af Rådet och Riksens Ständers deputerade; ty något hvar började vidtaga medlet om det kunde bidraga till hjelpen. Om Konungens höga rättigheters bibehållande m. m. Ribbingarne med de sina, machinerade åter i sin väg som kloke hufvuden; men syntes intet i något scabreust. Liksom Gref Horn med hans intima vänner, sparkade de igen sporren efter sig som sagt är; hvilket ock var försigtigast så länge Kung Carl fants på jordklotet.

Konungen var icke utan underrättelser huru stod till hemma, gifne honom af mer än en dels vältänkte för hans bästa, dels raporteurer. Prinsessan sände honom officielt General Lieven *) i sitt och Rådets namn att meddela Rikets tillstånd, som det var, och de messurer som måst tagits med Ständernas sammankallande att

*) Sist Grefve och Svea Rikes Råd.

söka få bot i minuten, då ingen tid varit att inhämta Kongl. Maj:ts tillåtelse; hvarföre ock man funnit sig nödgad att anmoda Hennes Kongl. Höghet biträda med sin närvaro den Kongl. Senaten. Lieven, som en Konungens trogne tjenare, glömde ej, dock som en kloker karl, att ge ett rätt begrepp om allt. Regeringens tanke härjemte var att genom Lieven utforska sanningen om Konungens tillstånd samt få honom ifrån de grundade och ogrundade rykten som kunnat gifvits alla dessa åren; men deras Excellencer blefvo narrade; sändebudet viste att ock göra sin enskilta affaire. Ehuru klokt men uppfärdigt som Lieven framställde sanningen, hvilken måste blifva annorlunda än man just velat det här hemma, fant Konungen sig hafva skäl till starkt missnöje och för godt att gifva på sakerna tillbörlig attension, med nödvändigheten att skilja sig vid sina jättehöga idéer att med Turkisk hjelp komma hem att slå vid hvart steg sina fiender. Till en början befallte han Ständernas flux åtskiljande: och se de åtskiljdes skyndesammast. Det ilskna ryktet som nu och flera år efter kringflög, att Kungen af förargelse öfver Rådets tilltagsenheter, sändt en sin stöfvel att regera det till sin hemkomst, var lika ovärdigt Carl som Riket och Svenska namnet, och kunde aldrig komma ifrån denne

Herre, som man aldrig vet öfverilat sig och som med fierté i sitt sinnelag hade den nog ädel att respectera en ädel och fiere nation; detta ryktet utspriddes att reta och förklena. Kungen gömde i sitt hjerta hvad han fått veta; låtsade om intet, berömde Regeringen, samt utan att stort lasta i annat; tackade sin syster, bad henne fortfara med sitt Presidium, likväl på ett besynnerligit sätt, vide acta. Det klaresta var, att han i hela sin tid hade svårt att komma ifrån sin vedervilja emot Acteurerne här hemma denna tiden; misstroende mer och mindre både de som synts för honom och de som kunde med skäl misstänkas mot, och låtande toutti merendels vara ohulpen i tjenstevägen till sin död. Att Hans Maj:t bekräftade Prinsessans deltagande i Regeringen, var behageligit royalisterne af det skäl att Hennes öfvervaro var en motvigt för en del Rådsherrars mägtiga aristocratie. Det vissa är, att Hans Maj:t gömde inom sig minnet af Rådets procedurer, och hade afsatt det om han längre lefvat; i tanke att dit åter insätta de pålitligaste, anmärkningsvärdt, att dessa magnater hade sina mästa anhängare ibland småskrifvarne, en klass som vi nämt att Konungen åsidosatt och som af Officerarne fullkomligt föraktades. Uti skrifvare-klassen var Ehren-

strahl *) primus, som vågande yttra missnöje. Ehrenstrahl var våghalls nog att uppenbart säga i Rådet den tiden frågan uppstått om Gref Stenbocks öde: att Grefven var för Konungsk att hjelpa ur snaran han lagdt om sin hals. Stenbockens marsch in åt Holstein och inneslutning i Tönningen glömdes ej; han hade mägtige fiender, stackars Herre, afundsmän, som ej är ondt efter här i landet; ibland fiender, Gyllenstjerna och Horn främst; i hans lyckliga period till stor skada för Rikets tjenst, i hans olycka till dens förlängande till döddagar. Konungen sjelf glömde ej att han intet geck åt Polen. Konungens ovänner begagnade allt, blåste på elden som möriade i askan hos Ständerna och genom småfolket sedan i landsorterna. Allmogen morrade redan af tryckande pålagor. Till de missnöjde hade sälladt sig en stor del af de olycklige och hjelplöse flyktingarne ifrån Estland, Lifland och Finland, Dagön och Ösel: några enka af dessa flygtingar tego och ledo med resignation. Fäderneslandet var nu som en solfaterre; men en enda man dämpade eldens utbrått; det var Carl XII:s oförmodade ankomst, endast till Stralsund; då tystnade allt och allt

*) Då Stats-Sekreterare; sist Landshöfdinge öfver Skaraborgs län och Friherre.

lydde. Folk växte nu som ur jorden, färdige att bära vapen och modige att slå alla fiender. Härtill, efter Konungens återkomst, återkom gammeldags energien och ordentligheten i alla riksgöromålen: nationen var nöjd och Europa förvånades. Fienderna ruskade sig till sista brottandet med den Nordiska Starkotter, emedan Sveriges så kallade vänner eller allierade gjorde intet; ingen betänkte i förtid faran af Sveriges krossande och den Ryska förfärliga maktens uppstigande till ett dictatoriskt välde. Carl hade haft orätt i sitt politiska uppförande mot mer än en puissance, men nu var stunden inne att endast betänka framtiden för dem alla. Frankrike och Spanien gåfvo väl subsidier, men obetydligt och liksom aftvingadt.

Sedan Baron Goerts blifvit i sjelfva värket Premier-Minister med förargande af inländningar, hvilka till och med framdeles utspredo i landet det orimmeliga osanna projectet om tumskrufvars kommande att nyttjas till att utfå allt i landet varande klingande mynt, hade en hel olika statskonst kommit till styret i det Svenska Kabinettet. Emedlertid lät Konungen strängeligen tilltala Kongl. Rådet Gr. Rehnstjerna jemte nämde Ehrenstrahl, för, jemte mera, otillbörlig penninge-maniement och trodder egen-

nytta vid ett licent-fartygs last, som en benämd Prott skulle under sken af hampas införsel ifrån det då af Ryssen occuperade Lifland, gagna Riket med. Konungen hade till dess hållit af Rehnstjerna, som en sig tillgifven tjenare och bra ämbetsman; men i sjelfva verket en lättfärdiger, bitande mundviger, och pratmakare när Kungen ej var närvarande, qvicker och egennyttiger. Då han härmed kom till våga, vart hans credit all; Kungen kunnande intet fördra mera den lasten än andra; ockraren och penningevinglaren kunde han ej tåla. Lagligt klander följde på detta. Rehnstjerna dog kort härpå. Ehrenstrahl blef nu än mera hätsk; misstroende att man förföljde honom af politiska skäl. Många kastade skulden på Goerts. Denne mannen hade ett högst ovanligt genie, vidtomfattande, klart, activt; han var en djerf utförare äfvensom planläggare; ej noggran på medel, ambitieux mer än tänkbart och duglig i allt. För en sådan man var det obetydliga Holsteinska Cabinettet för trångt. Ödet som hjelpte Goertz intriguer satte honom vid Carl XII sida. Att desse både besynnerliga menniskor skulle skapa och utföra stora hvälfningar, var naturligt. För Sveriges uppkomst borde financerna blifva goda ifrån förtviflade. Goertz imaginerade i sitt på förslager rika hufvud planen

och utförningssättet; i hvilket tilltag mynttecknen utgjorde principen, bröt halsen af sin auctor i allmänna opinionen, och bidrog isynnerhet till hans fall, sedan hans enda stöd, Konungen, var fallen för Fredricshall; och som elaka financer sätta Regeringar i klemman, nödgades efter Konung Carls död, Konungamagten stryka segel för den nationella, hvilken måste kallas till styret för att kallfatra fartyget. Följden blef, att man ifrån ett så godt som lagligt envälde, kom till ett verkeligit lagligt sjelfsvåld; ty hvilken magt som helst kommer till verket utan motvigt, tager för sig öfver höfvan.

Det inom Riket och till en del med Konungen i fält varande partiet, hjelpte till denna oenigheten och i sin måhn bidrog till det kommande sjelfsvålds-regeringssättet. Det partiet, af hvilkets benämning man gissade att Konungen mest favoriserade det, var det Holsteinska, för hvilket den illsluge Goertz var blefven hufvudmannen. Det andra som behagade kalla sig patrioterna, hade till högsta hufvudman en föga mindre kloker Herre, Gref Arved Horn. I det fans kärnan af 2:ne hufvudfiendtliga secter: Aristocrater och democrater; de der satte ryggarne samman nu så länge af fruktan för öfvermanning af det Holsteinska partiet. Det

besynnerliga härvid var, att Chefen för den unga Hertigens af Holstein (Konung Carl XII Systerson) Education och Hof, Gr. Horn, var hufvudman för detta motpartiet; men så lurade Horn sin sak, att han vann genom sin tittulaira plats, kunskaper om det Holsteinska partiet att begagna i sitt. Till denna besynnerliga march af affairerna hörer, att den bokledande mannen vid Hertigens uppfostran, Germund Cederhjelm *) låt folket tro att han hörde till patrioterne för att vinna deras förtroende till att åter begagna åt det Holsteinska partiet. Denne Cederhjelm, fader till den som förut omtalts i valsaken, var, som hela det namnet, icke lätt att narra, också, hvilkendera lurade an, Horn eller Cederhjelm? Hvad bokliga kunskaper belangar, ägde den sistnämde vida flere än den förutnämde, hvilken hade i sin födelseort Finland och knappa omständigheter vunnit få, så att hos honom allt var acquis utom sitt gamla namn och ståteliga utseende, samt anlaget till en ryktbar man. Jag vill intet yttra mig huruvida någon afsättningsplan ingeck i de nämde anti-royalisternas funderingar under Konungens scabrieusa vistande i Turkiet: ingen nämd, ingen känd:

---

*) Denna tiden Lagman i Östergötland, sist Friherre och President i Götha Hof-Rätt.

men det var till slut kanske intet så okändt af Konungen. Horns den tiden förtrogne, Ribbingarne, med flere högre Adel och Ämbetsmänner, ville halva få-välde under larfven af ett republikanskt regeringssätt, för hvilket en så kallad Konung inom hank och stör. Samma tid började Goertz synas på vår Hemispher; hafvande den tiden K. Carl på långt håll, förmodade han också det Konungen aldrig hemkom. Hans system var olikt det han sedermera vid K. Carls hemkomst afficherade. Nu då man sysselsattes med Prinsessans regentskap, var hans plan att skyndesamt få den omyndige varande Hertigen af Holstein på Svenska Thronen, ingenting mindre; väl vetande att så ställa ämnet, att han Goertz blef den styrande under minderårigheten och bedömmande Hertigens mjuka caractere, än längre. Derföre sändes Bazewitz *) till Czaren, som skulle inledas att bidraga till denna Hertigens förmån, genom fredens tillbjudande åt Sverige med detta vilkor. Ryssland vandt härigenom tranquilitet på denna sidan; ty en minderårighet isynnerhet efter ett mångårigt blodigt krig, förutsätter behofvet af stillhet. Petter erhöll en stor del af hvad han tagit och en fredsam tid att policera

*) Holsteinsk Minister.

sitt råa folk och göra kloka inrättningar i sitt vidsträckta barbariska land. Men man feck hum om att Konung Carl hade någon underrättelse om denna intrigen; och att han så i anledning häraf, som af andra oroliga ämnen ifrån Sverige och ombytligheten i Divanens politique, tagit det partiet att färdas skyndesammast hem till sitt land: Goertz vände då genast sitt batterie, desavouerande Bazewitz; derifrån desse Herrars outsläckliga hat till hvarandra. Redan i Stralsund var Goertz Konungen till möte, och ställde sig så in med sina projecter hos Herren att han blef ifrån den tiden i sjelfva verket Principal-Minister. Sveriges inre tillstånd var nära till förtviflan; Konungens återkomst gaf hopp om bättre tider, de der dock intet infunno sig, utan år från år blefvo värre. Man kan tänka huru var, då vid sjelfva Kongl. Hofvet i Stockholm blef allt silfret oppmyntadt, så att vid fruntimmers taffeln hvar och en måste hafva sin egen knif, gaffel och sked med sig. Dåvarande Krigs-Ombuds-Rådet Feif *) skref ifrån Kungens vistelseort Lund i Juli månad 1717 till Öfverste-Marskalken, Kongl. Rådet Gref Nicodemus Tessin, att Kungen så fått veta härom af den uppifrån sände Secreteraren Klinckov-

*) Sist Friherre och President i Stats-Kontoret.

ström; då Hans Maj:t blifvit som något flat, viljande det intet tro. Feif rådde Kongl. Rådet, som af sig sjelf, låta göra en service åt det angenäma fruntimret, försäkrande om Konungens nådiga välbehag och de utläggande medlens godtgörande. Till bestyrkande af beskrifningen om Sveriges tillstånd ännu efter Konungens återkomst till sina länder, må mig tillåtas införa verbotim det mig sagts af en tillförlitlig man som åtföljde Fältmarskalken Gref Gyllenstjerna *) i Skåne år 1714 och följande flere år.

Under tiden då conquetterna som Wasahuset vunnit med sitt blod och sin omtanka för Sveriges väl, olyckligtvis gingo förlorade, geck oredan och dyrheten i landet till den höjd att i sjelfva Skåne en tunna råg kostade 12 till 20 D:lr S:t. De förderflige myntsedlarne och Mynttecknen endast gängse, så att då någon ducat syntes gallt den 100 mynttecken, hvilka skulle vara 300 D:r Km:t. Ingen lön eller betalning gafs i annat än så ringa mynt. All handel och vandel med främmande förstördes genom kaperier så på deras som på Svenska fartyg; med

*) Så ock Kongl. Råd samt presiderande i Krigs-Kollegio.

föregifvande prof på sådant sjöröfveri, ja som föröfvats invid Stockholms brygga, må nämnas endast: En köpman i Stockholm vid namn Haweman och den namnkunnige Gatenhjelm i Götheborg voro ibland de ryktbaraste detta handtvärks idkare, Lenneman gjorde ock god marknad på samma sätt. De gamla pålagorna blefvo arbitrairt förhöjde och mångfalldiga nya. Folket var mycket utödt genom 1710 års pesttid och kriget. Det unga manskapet till en del med våld tagit till krigstjensten. Soldaterne till en stor del afslitne. Rådet, Collegierna och Landshöfdingarne under precaire myndighet och existance. Främlingar framdragne öfver infödingarne. Ungdomen, som då endast genom värjan kunde göra lycka, okunnig, inbilsk och obeskedlig. Ändringar i gamla lagar och bruk som ordsakade en stor oreda hos folket. Härtill kom Konungens förtroende till undersåtarne minskadt, så att det tycktes sannas Odimus quem offendimus. Den man i denne recit och allmänneligen ansåg som skiljande Konungens hjerta ifrån undersåtarne, var utländningen Goertz; och så lärer det sanning varit; ty mannen var icke nogräknad om medlen att bevara sin uteslutande credit. Goertz var dock den ende som kunde upprätta våra desperate utrikes affairer; må en

sansad tid säga, om någon annan än han kunnat åt Carl XII hjelpa financerna.

Sådant var tillståndet. Men också förringades dess onda sida intet af småskrifvarne, som ville klifva högre, och politiska kanstöparne, som ville blifva namnkunnige; med tillhjelp af några högre ämbetsmän och store Herrar hvilka blåste på elden. Nyhetskrämarne vord de farligaste; ty de gingo systematiskt tillväga och insågo nogsamt det ingen fortkomst i deras projecter var att påräkna i den salfasta Kung Carls tid. Emedlertid utspriddes onda tidningar, att leda sinnena till vedervilja, med symbolum: kommer dag, kommer råd.

Konungen lät Baron Goertz flyga ikring till de så kallade neutrala magterna att negotiera och intriguera; der han blandade korten och gjorde synvilla, kännande fienderna på pulsen. Med Konungens höga minne var han emot slutet af år 1717 incognito i Berlin att tractera med Czarens vice Canzler Chafireff, hvarvid Hertigens succession eventuelt icke förglömdes. Härunder lades grunden till Åländska fredscongressen, omtald emellan Czaren och Goertz vid den första entrevuen och nu sist i October i Pettersburg dem imellan afgjord.

Som Baron Goertz förslager i financerne icke voro nögräknade och kanske icke kunde vara det i anseende till deras förtviflade tillstånd, blefvo de högst tryckande för individuer; han sjelf en insolent utländning, blef ock som sådan fullkomligt hatad. Royalisterna kastade hela skulden på Goertz, att fria Konungen; så alla partier conspirerade att effectuera denna nackdryga gunstlings fall, om icke förr, när Kungen intet var mera till, då skulle han dö. Som Goertz var förnämsta rådgifvaren, sköt efter vanan de mindre på att fälla honom; ty rådgifvaren är, hvad heller som är, odieus, må den vara god eller ond; klandras skall den, med eller utan reson. Kung Carl var ej den Konung, som öfvergaf sin Minister, det är ock tillbörligt då den är rättskaffens i sjelfva verket; icke skola folkförledares skrik tvinga dertill. Härunder rustade Kungen sig till en jättekamp emot alla sina fiender, med samma som Goertz med jernskrapa samlade medlen och enligt planen delade fienderna till misstroende sins emellan. Goertz insåg klokt att den mäktigaste först borde dragas ifrån förbundet; han insåg likaså, att Petter kunde blifva oss så nyttig som han varit farlig; hans caractere varande af en hallt att förbinda med Carls: de voro som forntidens kämpar; de hafva försökt hvar-

andra, brottats, slagits oupphörligt länge och väl, kunde nu blifva stallbröder i lif och död: men olycklige de andre emot hvilka desse båda sammansatte sig, desse hade intet hopp i annat än Carl eller Petters död. Till händelsernas besynnerlighet hörer, att Goertz negotierade på Åland med den ene af Czarens Plenipotentierer, om ett giftermål mellan Carl XII och den sköna och goda unga Storfurstinnan Anna, Petters älskeliga dotter; hon som sedan fick Carls Systerson den unga Svenska Hertigen af Holstein; och denna negotiation icke Konungen och Czaren ovetande.

Midt under de häftigaste krigsanstalterne var Konungen en temmeligen tid i Christinehamn början af året 1718, i glättigt omgänge med hela den Kongl. familjen och hofvet. Aftnarna rasades, den unge Hertigen af Holstein midt i glädjen. Konungen sjelf deltog ofta i leken som en jemnårig, då väl något hårdhändt tillgick, så damerna voro glada när de kommo helbrejda ur leken, och stor nöd var å färde för blånader å Prinsessan Ulricas väckra armar och händer. Hennes Kongl. Höghet för öfrigt icke så fager. Hennes Gemål Arfprinsen Fredric af Hessen var, hvad heller som var, en lu-

sliger ture med damer, nu öfver 40 år gammal. Han handskades med courtoisie och ej så hårdt med Slottstärnorna; spelande framdeles vänligt guldtärning med dem, dock i mjugg; liksom i hela sin tid vid sina stora Elg, björn och vargskall med de vackra preste och borgaredöttrarne i qvarteren.

Härefter bröt Konungen in i Norige. Konungens armé började med Fredricshalls attaquerande. När den fästningen var tagen skulle hela fästet genast sprängas i luften; likaså med Kungsvinger och de flere emot Sverige. I och med detta attaquerades, gjordes diversion Nordanfiells af en experimenterad, välsinnad och braver General, Armfelt, emot Drontheim. Aggerhus och Christiansands läner, hvilka äro de enda någorlunda seminanta, skulle strax tagas i besittning och organiseras som Svenska höfdingedömena; såsom Hans Maj:ts Farfader, den sluge och kloke K. Carl X skyndesamt gjorde med Skåne, Halland och Blekinge. Kunde man ej komma fort med Bergenhus län och fiällbygden samt Nordanfiels, låt man det fattiga folket vara; behofvet af säd, sallt och mera, vore väl snart bringande det till undergifvenhet, när enligt conventionen med Ryssland, en Svensk och Rysk flotta skulle tillspär-

ra hela den skärgården. Framför allt skulle man immerfort som landet intogs, utdrifva alla infödde Danskar eller danskt sinnade, tillsätta embetsmännen af Svenskar och Norrskar om hvarandra; likaså låta Norrmän komma till Svenska embeten, emedan gemensamma lagar blefvo för båda rikena och gemensamma rättigheter för hvarje individu, hvar efter sitt stånd och sedvänjor. Den Ryska flottan conjunctim med vår skulle assurera oss vivres under campagnen; till hvilken denna planen, af så famensa utländningar som Svenskar admirerades. Sedan skulle combinerade flottan bemannas och ökas med bemannade transportskepp af en svensk armée med alla förnödenheter, samt gå löst på Skottland, men icke under Kongl. Maj:tz eget anförande, der hjelpa Pretendenten på thronen; i hvilken esprit redan hade negotierats och intriguerats vid flere hof och där i landet af den sluga Baron Goertz och den kloke unge Ministern derstädes Gref Carl Gyllenborg samt den ryktbart angenäma negotiateuren vid Franska hofvet Baron Eric Sparre; den förstnämde öfver allt, den andra i London, den tredje i Paris, der den sistnämde blef Ambassadeur; sist här hemma Grefve och Riks-Råd, varande en herre med ett excellent hufvud, och skrifvande samt talande franskan så väl som någon fran-

sos; också god General, slutande den carieren som Fältmarskalk och sin lifstid med välförtjent beröm af en vältänkande man. Gyllenborg kommer att framdeles omtalas som Svea Rikes Råd och Cantzeli-President. Vidare skulle Carl sjelf med en combinerad armé af 60,000 man gå öfver till Tyskland; der återtaga sina länder samt godtgöra sina förluster; Czaren med samma görande en stark diversion åt Preussiska sidan. De Machiaveliskt fruktsamme, misstänka Czaren att hafva härutinnan appuierat Konung Carl, till än mera inleda honom i halsbrytande affairer och Riket till upplösning; hvarigenom Czaren kunde för sitt land än mera profitera. Emedlertid förgecks sedan vid återtåget i urväder och köld $\frac{2}{3}$ af Armfeltska arméen. Gåom (Låtom oss gå) litet tillbaka.

Sommaren 1718 vid Medevi, kom Prosten Brenner till Fältmarskalken Mörner *), berättande om intriguer här hemma mot Konungen, som förehafts och förehades af förnäma herrar i samband med mindre folk. Fältmarskalken tillsade Brenner att uppsätta accusationerna skrifteligit, biläggande tillhörande acter; hvilket han

*) Sedan Grefve; Kongl. Råd och slutligen President i Götha Hof Rätt.

gjorde så godt han kunde. Detta papper öfverlemnades ouppbrutit af Mörner till Konungen, som sedan icke kom att rätt genomläsa det förr än morgonen näst för dödsfallet och genast kastade i spiselden jemte andra dylika papper, så att de hemligheterna blefvo aska i Konungens qvarter Tistedalen. Man vet ej att Konungen härom lät märka sig för någon. Kung Carls ädla hjerta hade för eleverade och tranquila känslor att reflectera på sådant; han var utomordentlig och ovanlig i allt. Kanske hade en mera uppmärksamhet varit bra; men herren hade ofta erhållit aviser och sällan gifvit dem sin uppmärksamhet. Han ville nu begrafva sina ovänners machinationer i evig glömska, åtminstone hos Lagen. Man vet ej att Konungen låtit märka sitt starka missnöje emot någon isynnerhet mer än Gref Arved Horn, då Grefven kom Konungen till möte jultiden 1715 i Ystad, med Hertigen hvars Gouverneur han var. Konungen, som hade intet sedt Horn sedan i Polen, sade nu till honom: Gref Arved, ni har blifvit ett hufvud längre sen jag såg eder sist. Alluderande åt Gref Horns styrande uppförande under tiden, och gifvande åt närvarande tanken att bödelsyxan kunde vara honom beredd. En och annan dels remarquabel, dels obscur person, hvilke väl voro namnkände af

Konungen såsom högst opålitlige, hafvande haft för sig de mest djerfva uppsåt emot Konungamagten, moquerade Konungen sig öfver; kanske hade det varit klokast att följa sådanne på spåren. År 1720 diktade samma Brenner en complott som skulle villja Hertigen af Holstein på thronen; deri åter igen förnämt folk sades inbländadt: han miste lifvet efter erkänd osanning.

Det olyckligaste som i den stunden kunde hända, var Konungens frånfälle. Freden med Czaren hade återupprättat oss och medverkat till fred med alla. Sedan är stark anledning att Konungen återställt efter hand Rikets finance-värk på god fot och Riket i allmänhet så att olyckstiderna kunnat glömmas. Att Konungen tänkte på stillhet, vet man igenom hans befallning till Tessin om lustslottens meublering. Mycket har talts om dödssättet. Ibland annat sades, som ett bevis till lönmord, det Konungen i dödsstunden med handen slagit på sitt värjfäste i tanka att försvara sig. Vid ett på stället och i minuten dödande skott eller af hvad som helst, har man väl tid att taga på såret och till värjan? blödandet kan komma på handsken som den öfriga klädnaden. Men hvarföre skall då fåkunnigheten, vanan eller ilskan förneka en märkvärdig Regent att dö en vanlig

död? En sådan våghalls som Carl XII, kunde väl som de tappre eller f-ge dö af en kula ifrån fienden; och om så nödvändigt är att han dödats, hvarför hafva den utsökta elakheten att det skedt af Svensk manna hand eller fransmannen i Svensk tjenst Sicerts; då hvem som helst må komma på stället och betrakta, får han finna att handgevärskulor ifrån fästningen kunde tusendtals träffa hvilken som helst som sig exponerade och genom nogheten nästan måttande, så upplyst fältet då var af fiendens fyrvärk och Konungens läge, varande hufvud, armar och bröst öfver parapetten på löpgrafven. Dessutom de coaliserade regeringarne hade ett stort intresse att blifva af med denne Hercules, hvilkens klubba de väl viste vara nu åter krossande öfver deras hufvuden. Men det vidunderliga fäster menniskors uppmärksamhet ända till blindhet på sanningens bekostnad; ofta ledde af helfvetes foster, hvilka illslugt ägga hvarandra till utspridande af de nedrigaste historier, glada då en lättrogen allmänhet pratar gapande derefter, slägte efter slägte, viljande icke tro, att ofta är det sannolika dock icke sant. Lögn och sqvaller-andan har till och med vågat angripa, som delaktig, en person, hvilkens höghet förbjuder mig att nämna, men min heder och min öfvertygelse befaller att taga fri, ehu-

ru att, för öfrigt, jag intet är af hans adoratteurer. Hvarje minute gaf Fredric aparence att få en thronledighet efter en herre som oupphörligt satte sitt lif på spetsen af sin klinga. Han behöfde ej annat än vara beredder när tillfället inträffade och se det var han. Hans gemål hjelpte honom härutinnan som en älskande svag maka. Må derför också hon i en framtid blifva föremålet af någon infam concluderande sophisme; och som om hon af känd vedervilja emot unga Hertigen sin Systerson intet varit nogräknad om medlet att få kronan snart på sitt hufvud, för att genast efter kunna gifva henne åt sin dyrkade herre. Att kronan kom i Hessiska huset, var Konung Carl sjelf skulden till, som gaf Arfprinsen Fredric styrka dertill i arméen, hafvande förklarat honom Generalissimus, tvärtemot Baron Goertz's råd; Kungen räknade den tiden mycke på en kraftig militairisk hjelp af Landtgrefve Carl af Hessen. Hertigen af Holstein var ännu obetydligare än ung, för öfrigt ej utan lifllighet och någorlunda bildadt förstånd. Konungens kraftfulla själ var till ingen del arffallen åt unga Hertigen, hvilken knapt en gång var ur Sverige innan hans åminnelse var svag, likasom hans caracter, då Morbroderns i Secler brinner i äkta Svenskars bröst; ännu i dag tänka Carls tröttade vapen-

bröder med tårfulla ögon på Carls värja, som viste dem vägen till odödligheten. Carl sjelf hade ditkommit med en ökad glans, om freden vid Altranstad beseglats med den Ryska, hvilken der kunnat glorieust för Carl och Sverige afslutats. Men en ända till envishet drifven ståndaktighet, missledde honom ofta till opolitiska steg. Det fanns likväl Herrar och Män som allvarligit och medborgerligit sade Konungen deras tankar. Detta påminner mig när Konungen lemnade sista gången Skåne om sommaren 1718 att göra sin sista Norska campagne och näst före besökte gamle Fältmarskalken Nils Gyldenstjerna som der skulle commendera; sade gubben åt Kungen, att som han väl märkte att Hans Maj:t ville åter åt Norige, önskade han dertill lycka, men bad Kungen det han icke ville tro för mycke den lättfärdige Goertz råd och många förslag. Derpå Konungen honom svarade helt kort med någon rodnad, tecken till sinnesrörelse, att han ej toge råd af någon. Så förhöll det sig ock mestadelen, Gud nå's, isynnerhet i Herrens sista tid. Den sista stunden var nu kommen.

Carl XII föll för en kula tvärs igenom hufvudet, och denna kula fällde Sverige. Som olyckstidningen kom till den på stället näst Ko-

nungen commenderande Generalen Dücker *);
en redlig, hastig och orädder Herre, sände han
i flygande sin ordonance Officer af Gardiet un-
ga Stjerneld **), med berättelse härom till Her-
tigen, hafvande befallning att adressera sig först
till Hertigens favorit Roepsdorff, som skulle be-
dja hans Höghet att kasta sig i minuten på en
häst och ankomma till det Kongl. liket, att
träffa det vid handen varande Generalitetet,
hvilket nu samlades af Dücken; Hertigen varan-
de beredder på souverainitetens afsvärjande då
på stunden och Rikets regerande enligt den Sto-
re Gustav Adolphs regeringssätt för att blifva
strax eller aldrig hyllader till Sveriges Krona
så af Generalitet som de närvarande Regemen-
terne. Roepsdorff geck väl strax in till sin Her-
re; utkom efter en god stund med svaret, att
den unge högst bedröfvade Herren var så be-
stört af denna sorgeliga tidningen, att han omö-
jeligen då kunde taga någon resolution; att för
öfrigt Roepsdorff väl kunde finna det Hertigen
repugnerade emottaga Kronan såsom vald och
med mindre privilegier än hans glorvördigste
Herr Morbroder den i lifstiden burit. När omöj-

*) Sedan Riks-Råd och Fältmarskalk, Grefve
och President i Krigs-Kollegio.

**) Sist Friherre och Fältmarskalk.

ligit Hertigen sjelf kunnat träffas och detta contrecarrerande svar kom till Dücker, sade han: Nå, kan han ej vara en karl, så må han vara en kärring; nu är det dessutom så godt som försent, oss fattas intet regent. Den unga Hertigen var som ett halft barn, och Rœpsdorff en klenmodig person uppkommen ifrån garderoben genom tissel tassel. Ingen braver kloker karl af stånd var vid Hertigens sida att leda honom. Generalissimus fant nu bäst, att låta arméen utan betänketid hufvudstupa kasta sig inom Svenska gränsen, liksom en deroute.

Man vet huru sedan strax Arfprinsen vart factotum, huru resolutionen sedan togs af Generalitetet och confirmerades i Uddevalla, då General Silfverhjelm vid en Generalitetets sammankomst proponerade souverainitetens afskaffande, General Dücker, som den älste, härvid ordförande. General Örnstedt fick man icke att ingå med de andra; minst i eventuela discusionen om thron-arfvet, hvilken då genast kom något före; anseende han unga Hertigen som sjelfskrifven till thronen nu genast och om regeringssättet att afgöra med Ständerne, derest han så tyckte. Örnstedt var desperat öfver Konungens död, kunnande aldrig öfvertalas eller vinnas att gå ifrån sin mening i det ena

eller andra. Han var en dugtig karl; for innan nyssnämde öfverläggning sin väg och drog sig alldeles ifrån hofvet; lemnande regementet, framför hvilket han der på stället insatte sin värja och kastade sig i sin vagn, tagande afsked alldeles; förblifvande till döddagar ner i landet och merendels på sin gård i Halland, dit han i minuten reste. Vid mera nämde conference geck den hederliga Schwerin, med en och annan till, ogärna att bifalla pluralitetens tanka. Dücker drog på axlarne, men fant att icke bättre var att göra. Efter långvariga funderingar, började Hertigens adheranger att saktmodeligen utsprida i arméen, det hans Höghet vore hågad afsvärja souverainiteten emot Kronan och sätta allt på gamla foten, samt hafva endast nationen och arméen älskeligit folk kring sig, så ock följa Ständernas vilja. Detta var icke utan att ge någon oroande uppmärksamhet åt dåvarande Drottningen samt hennes Gemål, ehuru obetydeligit det var så sent. Men man hotade till och med med hufvudets förlust ja så hög som låg, den som då mera kom med ett sådant tal. I allmänhet agerade Drottningens och Arfprinsens parti fermt, men deremot Hertigen lamt. Anmärkningsvärdt är den magt, som Generalitetet och Officerarne sedermera togo sig i regeringsmål, synnerligen under Riksda-

garna sedan regeringssättet blef sådant att hvar och en kunde hafva sin näsa deri. Ännu vid Riksdagarne spelar militairen af gammal vana en hufvudrole.

General-Major Bennet *), som hade Arfprinsen af Hessens fulla förtroende och var ingen dufunge, sändes med den officiela tidningen om Konungens död till Prinsessan och Rådet, hafvande sig betrodt den hemliga declarationen det Generalitetets oryggeliga föresats vore att Hennes Kongl. Höghet afsvor souverainiteten, ty då först kunde Generalitetet och Regementerne finna säker utväg att hylla Hennes Kongl. Höghet till Sveriges regerande Drottning. Detta vilkor var icke så alldeles efter Prinsessans vilja, och hon hade en, som ej var lätt att ändra. Men genom Bennet som hon viste hade Hennes kära Gemåls vilja med sig, ändrade hon sin, blifvande påmint, att när man vill saken måste man vilja moyenerna; dock med starkt motbjudande, varande redan titulaire Drottning igenom sin enoncerade declaration som en rättighet, agreabelt provoquerad dertill, som vi sedt, af Stats-Secreteraren Barck, hvilken i sittande Råd först gratulerade henne till Sveriges

*) Sist Landshöfdinge öfver Malmöhus Län.

Rikes regerande Drottning och det strax efter första tidningen om Konungens dôd var kommen från Arfprinsen genom gl. Adjutanten Sicert, den der hade med sig till bevis Salig Kungens genomskjutne hatt.

Billigheten var för den unga Hertigen, som son af äldre Systern; ty sedan moderns giftermål utan Ständers medgifvande förut inträffadt, var rättigheten minst probeblamatique blefven, också genom andra considerationer. Redan hans Fader, han som blef skjuten vid Clissow, hade icke så ogrundadt misstänkts för intriguer att sjelf som svåger komma på thronen vid Carl XII dödsfall: men sonen hade litet facultatum för ett sådant värk. De, som säga det Prinsessan Ulrica vart satisfierad då henne berättades tidningen om hennes Herr Broders frånfälle, ja, till och med i glädjen gifvit första badbäraren silfverhandfatet hon tvättade sig uti, ljuga med en historia att bedraga den sämre folkklassen. Tvertom, och jag vet det som var i rummet bredevid vid en öppen dörr med flere af Hennes Kongl. Höghets societet att namngifva, det Prinsessan vid denna tidning var på vägen att af perplexitet svimma, bloden kommande i en sådan gäsning att vi och hennes redliga Medicus Doctor Riben trodde

det hon skulle få en hetsig feber. Hon hemtade sig dock i sin bedröfvelse med en verklig karlavulenhet och biföll med redighet de mått och steg som vidtogos. En del af oss andre höllo på att mista förnuftet af vimmelkantigheten som denna tidningen förorsakade; den hvilken vi likväl så många år bordt frukta om denna sig så obeskrifveligit exponerande Herre. Sin Broder älskade visserligen Hennes Kongl. Höghet, oagtadt den stora preference Konungen alltid gifvit salig Hertiginnan. Men med unga Hertigen kunde hon aldrig; hvilket härledde sig allt från första ungdomen; först ifrån detta företräde i Broderns sinne, så ock det den unga Hertigen hade i Fru moderns, som klemade med honom och skämde bort honom så mycke hon kunde; så ock EnkeDrottningens stora kärlek till Hertiginnan, en lika skön, som i allo älskvärder Prinsessa. Dessutom tillstötte flere småsaker som dock influera på barnminnet, neml:n Farmoderns svaghet och flathet för barnet, unga Hertigens så kallade qvickheter och infall på sin mosters bekostnad, hvilka sedan upprepades mun emellan på Slottet och i Staden.

Generalissimus Arfprinsen af Hessen tycktes ganska försigtigt men kraftigt i anseende till moyenerna gå till väga. Han hade för sig ett

erkändt courage, en erkänd krigserfarenhet, dock merendels olycklig i sådant. Han lurade allt på att genom Prinsessans val sjelf åtkomma Kronan; ej som Prins Georg *) vara endast man, men som Wilhelm Konung. Han ställde sig väl in med något hvarje, hafvandes till och med strax han kom här in i Rikets tjenst, skyndsamt lärt sig tarfveligen svenskan och noga antagit vårt lefnadssätt. Svårigheten att i en framtid komma åt Kronan, emedan han var reformert, kunde han häfva när han tyckte genom antagande af den Lutherska religionen, som ock skedde när han valdes till Konung; enligt Norrköpings beslut om arfrätten för Prinsessorna, statueras att deras männer borde vara Lutheraner. Man skulle tro att Konung Carl sjelf tänkt att hans syster Ulrica intet blefve mera arftagande då hon gifte sig med Arfprinsen af Hessen; ty på hennes förmälningsdag, som han utsatt kanske, åtminstone kände, påminne vi oss att han sade: Nu dansar min Syster som bäst kronan af sig: hvaraf några närvarande gissade så här. Intet otroligt är, att republicanerne och Aristocraterne hemligt och obemärkt sköto på ett sådant giftermål, till vinnande af deras af-

*) Prins Georg af Danmark, Gemål till Drottning Anna af England.

sigt vid yppande tillfälle, att då få en Regent med Doge makt, ty rent af republique, tordes hvarken democrat eller annan hoppas i Sverige der allmänheten är fast vid namnet Konung och allmogen så länge den har religionen qvar och icke hunnit alldeles bortskämmas, ropar på en Gud och en Kung.

1719 års Riksdag tillkom af Konungens död och Prinsessan Ulrica Eleonoras uppstigande till regeringen som Drottning. Denna Riksdag betraktades som en fortsättning af 1714 års Riksmöte och ansågs sådan ända till dess att valakten var gjord, då den förvandlades till en ny Riksdag som en följd af ett nytt regeringssätt. Vid denna Riksdag efterträddes den ryktbare Pehr Ribbing, som feck slagfluss knall och fall, af Gref Gyllenborgs broder, högste ombudsmannen Baron Leyonstedt *); han var ock måg åt Thegner samt ej långt fallen från trädet, för öfrigt, fastän icke på långt när en Gyllenborg eller Ribbing, dock en man med godt hufvud uti väl svåra omständigheter, med behöflig talegåfva, fast stundom i oträngdt mål.

Många

*) Sedan Grefve, Riks-Råd och President i Kammar-Revision.

Många af Riksdagsmännen voro högst missnöjde, så med Drottningens sjelfmyndighet att taga Riksrodret, som med Rådet som derutinnan obetänksamt eller uppsåteligt instämt, och med arméen, hvilken ansedt sig berättigad att tillsätta Regent och bestyra om regeringssätt; det sednare mildrades genom arméens vilja att förkasta souverainiteten; men allt detta var dock gjordt utan afvaktande af Riksens Ständers behag, och nu gjorde de sig käcka; de fingo dock lof att knyta näfven i böxsäcken af fruktan för den militairiska styrkan. Af denna hade, uti så politiskt som militairiskt afseende någon betydenhet vid Konung Carls död, efterföljande Herrar. Fältmarskalken Rehnsköld, hvilken i salig Konungens tid, innan sin fångenskap, spelt en ganska betydande role både som härförare och en slags favorit; var nu nyss återkommen, med missnöje öfver sin mångåriga fångenskap och föresatts att få ett friare regeringssätt; han hade haft en stark ordväxling med unga Hertigen vid Konungens död, ty denne unge Herren var honom alldeles intet i lag; men Arfprinsen vida bättre, Rehnsköld lät commandot gå som det kunde, för att få Ständerna i knipen till att göra hvad arméen ville. Dücker är omnämd; Mörner

ock i hvad han geck för och som den der hade mycke Kungens förtroende den sista tiden; båda med mycken erfarenhet att begagna; den förstnämde neml. Dücker, höll af att synas, hade bepröfvadt mod och tjent berömligt. General Gjerta *) var en tapper man som vist sin trohet emot Konungens person. General-Lieutnanten, sedermera Öfverste-Marschalken Gref De la Gardie hade intet illa tjent.

Några af Generalitetet troddes hafva varit interessés vid handhafvandet af det öfverblefna af Regementskassorne. General Sten Arvidsson **) hade ock väl tjent, var stundom något vriden till förnuftet. Öfversten, sedermera Riks-Rådet Gref Thure Bjelke, en käcker Herre, ädel, umgängsam och drickande om, men hade synbart mindre bokvett än brodern Gr. Carl Gustaf Bjelke, som sedan blef President. Generalen, sedermera Fältmarskalken Baron Silfverhjelm, mera Politicus än General. Bousquet ***), tvärsom, dock icke General stort mera än i fö-

*) Sedan President i Krigs-Kollegio och Friherre.

**) Af Natt och Dag slägten; fick som Friherre upptaga Sture namnet; var General-Major.

***) Öfverste, slutligen General-Löjtnant.

randet af sin värja käckt emot fiendens bröst. Generalen sedermera Fältmarskalken Baron Stackelberg hade väl tjent. General Armfeldt var skapt och skuren att med distinction göra krig norr ut. Essen hade intet illa tjent en tid, nu sist som Rehnsköld. General-Adjutanten Gr. Charles Emil Lewenhaupt, orädder, hade talegåfva och en hög ärelystnad, var beställsam att i arméen vid återmarchen ur Norrige öfvertala befälet att hylla Drottning Ulrica; vi hafva sedan sedt ett ömkeligit slut på denna ärliga Herre *). Den käcka Schwerin **) med de flere hafva vi till det mästa redan omnämdt; äfven som Bennet. Generalen, Riks-Rådet Gref Taube hade berömligt tjent och var en man af olika caractere med den sednarne R. R. Gref Taube hvilken så svagt handlade i sin dotters affaire; Öfver-Amiralen och Riks-Rådet Gref Clas Sparre. Allmänneligen var intet synnerligit men ock ej illa, att tala om deras Generals och Amirals-reputationer, när undantages General Artilleristen Chronstedt ***), af ett stort värde.

*) Slutade som General en Chef i Finland.

**) Var General-Major, blef Baron, geck missnöjd ur Svensk tjenst i Rysk, der han ock blef General.

***) Friherre sist President i Krigs-Kollegio.

Hufvudmännen ibland de missnöjde med sakernas gång, voro den gamle Gyllencreutz; den sluge Höpken *); den verkligen redlige patrioten Sam. Åkerhjelm **), broder till en elak man, Generalen, samt flere sådane syskon; Stjernеld, Germund Cederhjelm; sedan ock brodern Josias ***), som också hade god beläsenhet och var en genomdrifven man; den snälla fortificationisten Öfversten Stobée †); Landshöfdingen, sedan Riks-Rådet, den hederliga och boksynta Gref Gustaf Bonde; Schwerin, Generalen; General Örnstedt ner i landet; Öfversten, General-Lieutenanten, sist Presidenten Gr. Fersen, som hade ett godt hufvud, vacker talegåfva och oförskräckt hjerta; den ömsom omtalte General Burensköld ††); Sjömannen Carl Hans Wachtmeister †††), med väl flere, mer och mindre synbare eller som ville icke synas.

---

*) Stats-Sekreterare vid Utrikes Exp.; sist President i Kommerce-Kollegio.

**) Sedan Friherre, Riks-Råd och en tid Öfverste-Marskalk.

***) Riks-Rådet m. m.

†) Sedan General-Major, Landshöfdinge öfver Götheborgs och Bohus län samt Öfver-Kommendant m. m.

††) Friherre och äfven Guvernör i Skåne.

†††) Grefve och Amiral; sedan President vid Ammiralitetet i Carlskrona.

Drottningen skyndade sig, uppskrämder af Rådets uppskrämda inrådande och med sin gemåls bifall, ty han hade mera courage på fältet än i Conseiller, att inför de nysamlade Ständerne liksom sjelfmant anse sin antagna Drottninga-egenskap som en ogjord sak, eller endast som nödvändig för momangen. En del af motpartiet, eller rättare sagt, det ej så emot Hennes Maj:t som emot sakernas gång sedan Sal. Kungens död missnöjde, ansåg numera Sverige som ett valrike, sedan de ende afkomlingarne icke ansågos eller ansågo sig sjelfva (ty unga Hertigens tystnad denna tiden ingaf den idéen ock om honom) för arftagare. Med detta fundament genomdrefs Drottningens ordentliga väljande; till hvilket val stötte alla så Hennes Maj:ts som Arfprinsen af Hessens adherenter vid Riksdagen, så att det ändteligen geck fort igenom: Kronan blef nu bibehållen inom den gamla stammen, hvilket ord värkade mycke i alla Stånden. Det gick så flinkt, att den delen af de öfvanuppräknade, hvilka icke voro unga Hertigen obenägne, intet fingo rådrum till deras hemliga plans genomdrifvande, som var att skaffa honom en eventuel rätt till Svenska thronen. De tre nämde partiernes största ögonmärke var att hindra uppkomsten af en republique, vare sig Aristocratisk eller democratisk; samt intet

mindre, att hindra enskildte förnäma Herrars ambition att sigta åt sjelfva Kronan. Alla i landet ville hafva ett limiteradt regeringssätt, och det var naturligt efter de förflutna tiderna; således gick fort med görningen af en ny regeringsform, till hvilken, som nämnts, uppränningen var gammal. Hvarvid alla sednast förutnämde Riksdagsmännen, Rådet och hela Generalitetet, samt pluraliteten i Adels-, Preste- och Borgare-Stånden och nästan alla Bönderna liksom svurit på att hafva ett slags Konunga-magt beståndande; somliga att hafva den kraftfull, andra mera dependerande af Råd och Ständer. De inberäknadt med Gyllencreutz, förstnämde fyra och Stobée, voro resolverade män, starkt emot Rådsväldet och ej mindre emot Ständers, och hade ibland de andre Stånden med sig intet få. På Riddarhuset taltes och dictaminerades starkt och vidlöftigt efter tidens tyska smak. Man ville allfvarligt att kriget skulle kraftfullt föras för att vinna freden, såsom flere af ofvanstående Herrar redan yttrade vid 1714 års Riksdag. Af förtrytsamhet emot militairen anmärktes att Befälet nu vid utförandet sig icke tillbörligt uppförde, hvarföre laglig åtalan och bestraffning äskades. *) Sådana brottslingar var ej ondt efter; ty så förda krig, som nu mångenstädes här i skärgården skedde, var oerhördt och kunde gifva

misstankar, grundade och ogrundade, om höga vederbörandes intresse härutinnan.

Det första offret på det så kallade frihetens altare, som det ensidiga Sjelfsvåldet och dess broder Hatet gjorde, var Geheime-Rådet Baron Goertz dödande. Denne oförvägne mannen, af naturen danad att vara Carl XII högra hand, tycktes hafva glömt att Konung Carl var dödelig, handterande Svenskarne med en dryghet, hvilken Kungen ignorerade. Svenskarne tåla intet ämbetsmanna-myndigheten, alraminst då en nackdryg och högdragen utländning bekläder ett Svenskt ämbete. I alla tider hafva vi misstyckt våra Konungars förtroende till fremlingar, och stundom grufveligen straffat deras öfvermod, med samma som Konungens reputation mycke lidit. Goertz med sine Sekreterare voro de enda utländningar som Konung Carl employerade i civile syslor; i de militairiske, en och annan braver Tysk Prins eller annan ganska välförtjent person, isynnerhet de sista campagnerna. Baron Goertz blef nu statsoffret. Drottningen och Prinsen af Hessen med de deras, kommo lätt till väga med denna ståteliga Stats-Ministers störtande, belastad som han var med det allmänna hatet. Man ville icke gifva den minsta uppmärksamhet på

Rikets belägenhet, ur hvilken Goertz skulle utarbeta det, och att på Konungens lynne måste utomordentliga medel verka äfvensom på Rikets financer i dåvarande Regeringssätt. Jag tar vist intet helt och hållet Goertz parti, det vore oförsvarligt, mera än oförnuftigt; men jag tror att han hos Carl XII hade kunnat bringa Riket åter uppå Europas balancestång och med tiden åter till inrikes storhet; med få ord, att Konung Carl, med rätta älskad igen inom Riket, hade kunnat återresa sitt segrande baner öfverst på det högsta Nordiska fjellet; der att befallande svaja öfver Sverige, Norrige och de Seländske öarne, såsom för honom de store Konungarne Gustaf Adolph och Carl Gustaf tillämnade samt voro hardt nära att verkställa; ja, endast döden hindrade det, efter menskligt omdöme, ty conjuncturen var för, synnerligen den förste och siste då de voro i begrepp dertill. Den inrikes storheten är intet problematique, då man påminner sig Carl XI regering och hvad en kraftfull menniska med stadgad vilje och klok beräkning kan uträtta.

Efter ett upplyftande regeringssätt, men också nedsänkande, fingo vi ett med endast den sista qualiteten; ett som i sin natur, mer och mer försämrades och gjorde nationen, så till

sägande till torpare i tankarna och politiquen, ifrån att hafva varit Herrar i det ena och det andra; allt stadigt Riksdagspratet och landkanstöperiet varande att förringa oss, och derigenom förringades vi så utom som inomlands. Vi hade icke en enda grad public spirit hela Fahrenheits thermometer igenom, vår elevation var parodien på den Engelska, skrytsamma som våra politici voro, hvar och en i sin röda grind. Undantag bör man dock häri som i allt annat göra: Männer och samqväm voro, der elevationen i tankar, ord och gerningar hedrade individuer, och skulle individuelt hedrat England, hvilkets förstoring både in och utrikes man kan tillräkna deras public spirit, som är den kraftigaste boulevarden för desse insulairer. Så här tänkte till det väsendteligaste det partiet som var missnöjdt med den nya regeringsformen, viljande hafva en samlad kraftfull nationalitet och en större Konungamagt, fast balancerad. Det var då icke så till Kung Fredrics och Drottning Ulricas enskilta behag som detta partiet, till sin pluralitet, ville ändra regeringssättet strax efter dess sanctionering. Man kommer i håg att Pehr Ribbing sade när Regeringsformen första gången tillskapades år 1719: nu hafva vi gjordt en som gifvit Folk och Senat-rättigheter, nästa gång skola vi bricardera dem. Men nästa Riks-

dag var han död; om anhars hans alfvar var med det han sade, och om annars han kunnat stängsladt de då magtägande att gå hvart de ville. Jemte de med Gyllencreutz nämde Herrarne ställde sig nu Cronhjelmarne, af hvilka Gustaf vist intet hade sämre hufvud än Höpken; Düring, en kloker man; Anders Koskull, god embetsman, ehuru om sig; Cronberg, som hade tu tal på sin räkning; General Trautvetter; den raske General-Adjutanten Lars Hjerta, Öfver-Directeuren Ehrenpreus, Justitiæ-Cantzleren Stjerncrona, som blef President i Svea Hof-Rätt netto för hans dödstid, var en lagfaren man med talegåfva, han sattes i Commissionen öfver Goertz, der han bar sig beskedligt åt; Amiralen Örnfeldt; General-Majoren Staël von Holstein, och några flera så kallade matadorer; af hvilka många, så af de nu som förutnämde af detta mägtiga partiet, syntes nya royalister, men inom sig sågo snedt på Kung Fredric, och en del voro Holstenare.

Till Sveriges capitala olyckor efter Kung Carls död, kan räknas upphäfvandet af den Åländska congressen. En helt motstridande politique hade antagits i Svenska Cabinettet, hvad heller som var, hade man till principe att agera tvärtemot den förre Regentens; vanligt af

medelmåttiga arftagare. Genom Åländska congressen hade Sverige blifvit indemniserad för sina östra förluster. Efter vanligheten hade det skedt på Danmarks bekostnad, emot hvilket kabinett Kung Carl var obevekligt uppbragt genom dess mångfaldiga perfidier, senast vid Tönningska capitulationen med Gref Stenbock och hans käcka och goda armée. 1714 års Ständer hade dock i sin nöd beviljat ett sammanskott till dessa Svenska fångars lösen, men Konungen af Danmark påstod, efter flerehanda krångel, att de intet skulle lösas efter cartellet derest icke lika många Ryska fångar derjemte emot dem utbyttes, hvilket varit att qvarlemna våra fattige Svenskar der i Siberien utan hopp om utbyte. Negotiationerna på Åland, äfvensom preparations-conferencerna till denna congress ledde med succes till Czarens skiljande vid sin hittills hafde allierade, och till bifall af Kung Carls favorit-ämne: Konung Stanislai bibehållande vid Polska Kronan. Efter Kungens död utspriddes det ryktet, att England skulle med styrka hjelpa oss till fred med Czaren och alla de andra, (man skall påminna sig att det dock var Churfursten af Hanover som regerade som Konung i England). Gamla liaisoner emellan de Hanoverska och Hessiska husen, verkade på K. Fredric; och med Danmark och Preussen

skulle likaledes freden snart afgöras; ty de voro med det Hanoverska i förbund. Genom så fatta freder som dessa, fingo vi för de flera Provincer der mistes, penningar till Hofvets disposition att vinna Riksdags anhängare när disponibla sysslor och tjogtals nybakade adelsmän ej räckte till att förvissa om pluraliteten. Det Hanoverska Huset var grufveligt uppbragt emot K. Carl och Goertz sedan Presidentssaken. Om denna expedition till Pretendentens förmån; det vill säga Jacobiternas, glömdes aldrig att klandra Kung Carls minne af Hanovraner och Hessare här i landet. Danmark instämde med dem; vetande troligen, det enligt Goertz, Gyllenborgs och Sparres project skulle Kungen nyttjat den Engelska expeditionen att falla bakvärts på det Danska Riket; ty jemte annat likt sig, hade man ock det systemet att meddela sina nya vänner de hemliga artiklarna som förehafvits i salig Konungens negotiationer. Opponenterne till allt hvad gammalt var, gläddes högljudt öfver allt nytt; det utspridde de, som om det vore himlaverk och smidde ihop allt sophisteri att vinna packets opinion, hvilken naturligtvis instämde med nyhets och upplösnings-principerna. En del af Konung Fredrics rådgifvare så väl som han sjelf, höll med desse här; men fingo snart svårt plikta för efterlåtenheten; ty ju mera

man eftergifver åt democrater, ju mera vilja de hafva, till dess de kunna taga för sig utan tillstånd alltsamman. Rådstiteln återblef Riks-Råd ifrån Kongl. Råd, det den blef efter år 1680. För öfrigt satte man sig i fullt beroende af England och Frankrike, hvilka hade ett eget och gemensamt intresse att menagera, görande det ej heller illa; också geck det som det geck för oss nödlidande, och hvilka de intet behöfde; men kunde behöfva framdeles samt derföre bordt upphjelpa.

Här insågs att Czaren, i hvilkens armar Hertigens favoriter tycktes hota att öfverlemna honom, derest man ej hade egard för hans förmenta rätt att åtminstone ärfva kronan efter Drottningens död och nu genast förklaras Kongl. Höghet, skulle sätta hans Svenska rättigheter i evidence. Vi kunde påtvingas despotismen sades, medelst denna unga Hertigens påtvingande till Konung. Man talte icke om att Czaren troligen icke ville ge sin granne en active magt, utan heldst såg Sverige sådant som nu danades, neml:n reduceradt till ett passivt regeringssätt, som inom sig hade fröet att mer och mer nedsätta Rikets betydenhet; ja så att en mäktigare granne kunde lätt inse möjligheten till nya conquetters görande på Sveriges och andra

dess grannars bekostnad. Se der voro vi efter Carls död.

Hertigen och dess förtrolige, till det mesta obscura rådgifvare, voro föga skickliga och än mindre vana negotiateurer och operateurer i en så stor styl. Arfprinsen af Hessen; samt genom hans inrådande Drottningen och dertill kloka genomdrifna män, voro vuxna värket ehuru vida svårare än Hertigens. Flere särskildte intressen sammanstötte att förena med Hessiska partiet härutinnan andra; först och främst hatet till allt hvad Ryskt var och således till allt som Ryskt tänkte; isynnerhet af de olyckliga som så grufveligen behandlats af desse gäster, innan, under och efter flyendet, stötte ifrån allt hvad de hade här på jorden.

Hertigen var ej populair, och på långt när ej så som Arfprinsen; dertill misstänksam och envis. Ulrica Eleonora och Fredric gjorde sig älskade genom deras nedlåtenhet, fryntlighet, och Fredric intet litet igenom det att han fullkomligt antagit Svenska seder och någorlunda Svenska språket, kunnande väl hälst naturligtvis med de sina enskildt tala tyskan. Dertill upplystes estimationen för dem igenom de ryktbara Herrar som omgåfvo deras personer. Allt med-

verkade kraftigt till Arfprinsens upphöjande på Svenska thronen. Ditkomne, lemnade ändtligen Hertigen sitt fosterland, tårefull och icke utan tårar af många honom här tillgifna. Ej en gång ville de magtägande medgifva för honom något hopp att komma åt den Svenska Kronan efter Kung Fredrics död. Men man måste ännu betrakta ett och annat som föregick denne unge Wasarnes ättlings skillsmässa ifrån Wasarnes fädernesland, och hans medtäflares uppstigande på hans Morfaders thron; återgå till Prinsen af Hessens hindrande att uppstiga på thronen vid Drottningens förslag första gången att sig associera Fredric; Adelns motstånd härvid igenom en af mer än 100 Adelsmänner undertecknader skrift, värkade det, sedan detta motstånd bifallits af de andra Stånden. Detta var ett ögonblicks revange af Holsteinska partiet, habilt menagerad.

Till Regentvalets och fredsverkets kräftgång, till Regeringssättets democratisering och aristocratisering, bidrogo de flerehanda farhågor som uppstodo genom ömsesiders belägenheter emot hvarandra: Drottningen med sin Gemåls, Rådets, Hertigens, Ständernas och det i samband med utrikes makters influence; desse ömsesidige farhågor värkade att seglen måste

indragas emot viljan af alla partier utom det populaira eller patrioterne som de kallade sig, ty de ensamt kommo i ställning att mest profitera af conjuncturen och dernäst Arfprinsen att åtkomma Kronan. Igenom denna reciproqua fruktan och misstroendet, blef regeringsformen sådan den för ögonen är, ett nu mera fullgrodt sjelfsvåldsfrö, frederna en pankaka och Fredric drillad på thronen.

Kung Fredric var så active som hans goddagslag och öfriga nöjen nånsin tilläto, ända till 1723 och 1727 årens Riksdagars misströstande utsigter för honom att återvinna någon Konungamagt. Vid de 1719 och 1720, hade han, att bereda detta ämne, män i Stånden som temmeligen uppenbart talte och arbetade starkt härföre: mästedelen af Generalitetet med flere. I förbigående må nämnas, att Borgare-Ståndets Taleman Hyltén *) väl geck klokt till väga härmed, men höll på att kastas ur Ståndet; sådan var der tonen en tid emot Arfprinsen. En betydande medlem i Borgare-Stådet för Drottningens och Arfprinsens sak var den vältalande Borgmästaren Bunge, som var likväl en af det nya

*) Adlad. Borgmästare i Stockholm.

nya regeringssättets promotorer, samt blef sedan som Taleman en än större operateur. Hos Adelen och i samqvämen var den gamle käcke gubben Axel Sparre*) under 1720 års Riksdag en stor förfäktare och förespråkare för Konung Fredrics upphöjande på thronen; han var vänfast lierad med Konungens Fader Landtgrefve Carl, sedan den tiden då han af Konung Carl XII nyttjades vid det Hessiska Hofvet. Denne Landtgrefve var aldrig obetydlig i råd och dåd till Drottningen, sin Herr son och enskildta härstädes. Drottningens medhållare i Preste-Ståndet voro nu, Talmannen Ärke-Biskop Steuchius, Biskoparne Rudén, Iser, Lund, Bröms och Nordlind; Molin och Svedberg emot. En Silvius hade redan 1719 utgifvit en handskrift hvilken trycktes det följande året, den der var emot envåldet samt Prinsessornas barns arfsrätt, således emot Hertigen, men förmånlig Drottningens och eventuelt Arfprinsens sak igenom valrättens pronerande.

När härunder åter kom på tapeten om reductionen och isynnerhet de gamla slägterna ville upprifva den sakens orättvisa och Stjern-

*) Sist Grefve och Fältmarskalk.

crona så väl försvarade motiverne till reductionen, yttrade nyssnämde gamle Fältmarskalk Sparre öpenhjertigt: jag har äfven som de mina också lidit ansenligt af honom, men ändå säger jag rent ut, att en Carl XI gjorde Sverige mera godt än ett hundrade Riksdagar. förmå det att göra.

Hufvudmännen som öpet agerade för Hertigen af Holstein voro General-Lieutnant Baron Baner i Holsteinsk tjenst men på Svenska Riddarhuset med talegåfva, och under täcket hans svärfar Riks-Rådet Gr. Mauritz Wellingk, som så väl förstod sig på folk att nyttja. Yttermera uppenbart: immerfort Amiral Hans Wachtmeister; General Hamilton *), General Coyett och General Stenflycht; så ook i mjugg Regerings-Rådet Sandberg, hvilken en lång tid var Arfprinsen af Hessens högra hand och som hans Handsekreterare. Några få flere notable, och de sistnämde intet heller personer af stora talanger; likväl eljest Coyett känd för boksynt och att väl skrifva Svenska och Franska, så ock som esprit fort och äregirig. Till dem stötte af Aristokratiska partiet Gref Fersen, som mycke höll med Hertigen af Holstein af sin dåva-

*) Baron; sist Fältmarskalk.

rande motvilja till Arfprinsen, hvilkens uppstigande han med talegåfva och energie bestred; hvarföre Fredric icke fruktade att bjuda ut Fersen att slåss på pistoler, som med möda afböjdes. En tid lång var ock Carl Gyllenborg för den Holsteinska saken. General Albedyhll också, samt icke oklokt; han var en gammal vän af Goertz, och känd för orädder. I Rådet yttrade sig Gref Baner oförtäckt till Hertigens bästa; flera der tänkte så, isynnerhet Gref Meyerfeldt, en af K. Carls väl ansedde bussar och mycke i hvarjehanda till sin förmån nyttjad. Hos Adelen af de gamle Riksdagsbjessarne; immerfort Germund Cederhjelm för Hertigen, kanske af gammal tillgifvenhet. Stjerneld, Höpken, Wachtmeister och S. Åkerhjelm med flere, misstänkte härföre, ansågos nu en tid något afvigt af Drottningen; desses gravamina sades Drottningen se i deras yttrande; det att man alltid borde med agtning och välvilja bemöta den unga Hertigen, ehuru att hans arfsrätt var ingen. Eljest voro som förmän för Hofpartiet efterföljande hos publiquen noterade, nemligen Generalerne Silfverhjelm, Cronberg, Trauvetter Stael v. Holstein och Koskull, General-Adjutanterne L. Hjerta och Rosenhane, v. Bennet och Charles Emil Levenhaupt; Justitiæ Cantzleren Stjerncrona, Lagman Stjerneld, Öfver-Directeuren

Ehrenpreus, Krigs-Rådet, nu Riks-Rådet. Saml Åkerhjelm och den afhållne sällskapsmannen Herman Cedercreutz *) så ock Amiralen Örnfeldt.

Ibland Riksdagskronglet, var på Riddarhuset ett i den häftiga striden om Classernas upphäfvande eller bestånd. För deras blifvande enligt Konung Gustav Adolphs Riddarhus-Ordning som allt sedan följts, var isynnerhet dåvarande Öfversten Hans v. Fersen som intet kunde förstå, huru i riksvårdande ärender en unger Fendric och småsecter kunde likaväl bedöma saken med en gammal erfaren Fältmarskalk eller President. Att kullkasta Classificationen talade General-Lieutenant Baron Silfverhjelm, General-Major Staël v. Holstein, Lagmannen Stjerneld och Ombudsmannen eller Justitiæ-Cantzleren Stjerncrona; de båda sista ifrigast. Desse fyra Herrars mening var att härigenom vinna pluraliteten hos Adelen. De vunno questionen, men trögt. Stjerneld yttrade härunder öfverljudt in pleno den 23 Februari, att derest den 3:dje Classen, som vore lika undersåtare och Adelsmän med alla på Riddarhuset, icke skulle få äga enahanda rätt, så vil-

*) Sist Riks-Råd ock Grefve; en tid Ambassadör vid Ryska Hofvet, förut vid fredscongressen i Åbo.

le de se sig om en egen Landtmarskalk. De 2:ne förste klasserna syntes då vilja gå sin väg ur pleno, men hvar stadnade då de sågo den 5:dje sitta stilla, af fruktan för påföljden af hotet, emedan regeringssättet ännu intet nådt sin tillbörliga form och stadga. Under denna ventilation var på Riddarhuset en större hetta än nästan under någon riksvårdande sak. Fersen och den andre Koskull *) höllo på att komma i duell med hvarandra. 1:a och 2:a Classerna, synnerligen den 1:a, voro componerade af större delen höga ämbetsmännen. De som ville afskaffa Classificationen tänkte ock att derigenom minska afundsjukan inom Ståndet. Stjerncrona talade länge och väl, försvarande tappert sin satts; Stjerneld sade återigen till Protocollet, att ingen skillnad borde göras mellan classerna, utan hela Riddarhuset formera en Corps, på sätt att voteringen skedde per capita i alla Rikets angelägenheter, utom i beskattningsmål då possessionaterne hade att votera allena.

I Stånden hade de Aristocratiska och Democratiska partierna sina förutnämnde stolpar med få undantag; de tillkomne medlemmarne

*) General-Majoren Baron Otto Johan.

voro mer och mindre märkvärdige individuer; om hvilka framdeles något kan komma att nämnas: Activiteten hos båda, isynnerhet democraterna, var intet sömnig. Efter vanligheten går democratien sin utstakade gång fram till dess den finner bödelsyxan som knäpper den, om motståndaren vet sitt bästa; och som Aristocraterna intet hade activitet nog att spela de andra Herrarne prevenire, så fingo de olycksbudet öfver sina hufvuden på sätt som vi sett tillgå med Generalerne för få år sedan och förut år 1727, fast lindrigare, med tvenne Riksens Råd isynnerhet.

Tre partier, det Kongl., det Holsteinska och det aristocratiska, se vi arbeta att hindra republicanismens tilltagsenhet och hvilket parti var allmänt emot Hertigen. Hade Kung Fredric varit en man med energi, ty vett, finesse och courage hade han nog, skulle democratien genom en coup de grace varit afhuggen; ty hjelpkarlar hade han som ägde både vett, erfarenhet och mod.

Hertigens härvarande vänner rådde honom att under det brinnande kriget och Czarens härjningar i våra skärgårdar, intet ingå någon förbindelse med honom, såsom naturligtvis högst

misshageligit för Svenska nationen och att ett sådant uppförande vore sätta kronan på Arfprinsen af Hessen. Någon tid följdes väl dessa råd; men längre fram, då ock Fredric var blifven valder till Konung, förmådde han intet längre att vara här qvar, hvilket var emot deras önskan som ville hafva honom här på stället att slutligen kunna bringa honom till ett decideradt steg eller under tiden åtminstone hålla de andra partierne i pressent fruktan, tjenligt till hvarjehanda. Nu gjorde han just det som hans fiender önskade och ville chicanera honom till: han förblef dock här öfver sin Competitors Konungatriumf. Sedan han bortrest, då först kastade sig flere af hans anhängare till Drottningens och Kung Fredrics sida; och sedan han mycke oklokt, men kanske nödtvungit kastat sig i Czarens armar, torde nästan ingen mera säga sig hålla med Hertigen, i anseende till hatet till allt Ryskt och misstankar att vara i förbund med Rikets argaste fiende, som en Riksförrädare. Hade, vid det Ryska fredsslutet, Hertigen tilldelts, som i compensation för den Svenska Kronan (såsom verkligen i fråga var, imagineradt af Carl Gyllenborg) jemte en af Czarens döttrar Lifland och Estland, hade hela nämde parti med nationen uppenbart fallit till honom och med samma arfsrätten till Svenska

thronen; isynnerhet, som med honom återvunnits nämde kära provincer. Men denna verkligen förehafde negotiation tillintetgjordes genom Kong Fredrics intrigue, en af de finaste och kostsammaste i Ryska Cabinettet; Gref Arfved Horn medvarande i denna operation emot sin fordnu pupill, hvars lycka han beständigt contrecarerat. Denne för skenhelighet beskyllde, enskilt brutale, Grefve Horn, hade immerfort bakom skärmen ledt moteurerne till regeringssättets förändring; likaså, utan att synas, Hertigens favoriter att gifva honom missledande råd, utspridande under tiden, att Svenska Kronan på hans hufvud skulle återföra oss till Erik XIV. regering, hvilken Konung, lemnande hela sitt förtroende till tyranniskt sinnadt patrask, blef alla classer medborgares tyrann, ty merendels ingen rådgifvare är öfvermodigare och olideligare än den som uppklifvit ifrån intet, och ingen större förtryckare än en sådan. Sådana voro Gref Arveds konster och tal, under det han med synbar andakt, morgon och qväll, på sina knän med allt sitt husfolk gjorde bönerna. Verksamt i en tid, då en sann Gudsfruktan verkligen hedrade nationens lynne och till hvilket den fått lysande efterdömen af sina framfarna Konungar, som utan skrymtan fruktade Gud och höllo hans bud.

Horn hjelpte således, genom Hertigens stjelpande, till Drottningens uppkomst och den Kung Fredrics, som Horn minst den tiden ville vara till tjenst. Vi hafva förut omnämdt hans funderingar för sig sjelf och regeringssättet; Han ville derjemte, och ditåt låg hans åtrå, att nationen skulle tro sig hafva honom ensamt att tacka för sin frihet. Men bredvid Horns aristocratiska frihetsprincip, hade sedan K. Carl XI tid, som här framför sagts, en annan alldeles motstridande uppstigit, den democratiska, hvilken också med larfven af folkets väl, smickrande kysstes till dess tänderna blefvo fullvuxne. Den där måste Horn menagera, derför tycktes han så uppriktigt medarbeta till ett regeringssätts formerande som väl gaf aristocratien åt Rådet; men framför allt det democratiska öfverväldet åt Ständerna. Aristocraterne skreko ut, Historien uppviste flere exempel på regeringar med dens tendence hvilka gifvit gloire och haft bestånd i många sekler, som den Venetianska, kraftfull och respecterad utom som inomlands. Democraterne skröto intet mindre med sina Grekiska democratiska republiquer, hvilka gjorde hvarje individu endast beroende af lagen. Både förehöllo hvarandra blodsporren och förföljelserna med hvilka deras regeringssätt framskridit i Historien. De monarchi-

ska sade till båda: utan en magtägande Konung, hvilket land och hvilket folk med civilisation har nånsin haft individuel tranquilité och allmän bestånds författning? Europa kan icke tåla ett annat regeringssätt, sade de; så ock att Aristocraterna regerade med en lysande jernspira, och democratiens folkförförare blef folktyran. Under sådana disputer, grundade endast till en del på Sophistiska raisonnementer, feck Sverige först en, strax derpå än en regeringsform, både mer och mindre hafvande inom sig fröet till kräftan, hvilken nu fräter oss; lyckliga ändå, att icke hafva luxekräftan, den Carls tarflighet afvändt.

Då Horn intet kunde behålla Drottningen ensamt vid Riksstyret, vände han habilt kappan, seende sig förrådd, blef ett stöd för Fredrics regering och länge Sveriges Premier-Minister för omaket; begrafvande djupt ner sina hafvande ambitieusa projecter, dem Gref Gösta Chronhjelm tros först hafva kommit under fund med; hvarföre han samlade till motvigt sitt, Drottningens med Fredrics partier och alla Horns ovänner; och för en stund, och till dess att Horn hunnit smila sin renlärighet i de Kungligas öfvertygelse, var Chronhjelm fac totum och Canzli-President.

Fredric, innan han blef Konung, regerade genom sin gemåls svaghet för honom; till bevis hans scen med Gustaf Chronhjelm som han ville skulle communicera honom en rikets angelägenhet, det Chronhjelm allvarsamt nekade att göra. Fredric blef först synbar Regent sedan kröningen; och bättre är att han bär kronan, sade ofvannämde Gr. Chronhjelm, än att han gömmer sina obliqua råd under Drottningens mantel.

När Konungen var väl på thronen uppstod i hemliga conseillen bryderiet att få nationen till samtycka att det Hessiska huset fick en eventuel arfsrätt till Svenska kronan i händelse att Drottningen icke feck barn; hvartill Kungens ovänner sade honom blifvit oförmögen genom en blessur i Holländska kriget; men hvilket rykte han synes gifvit en stark dementi genom sin fruktsamma kärlek med Grefvinnan Hessenstein; en för en och annan vanhedrande intrigue att på sitt ställe berätta.

Hennes Maj:ts svaghet för sin gemål geck ända till att hata sitt eget blod: Hertigen af Holstein, då frågan var om arftagare till Svenska Kronan. Successionen ville hon hafva till Hessiska huset, med en ardeur, som var out-

trötteligt; den skulle till endera af Konungens bröder eller brorson; och är sannolikt, att om hon lefvat näppeligen man kunnat vrida successionen till det Holsteinska huset och slutligen till vår nuvarande milde och så älskansvärde Artprins.

Alla åren sedan Ryska freden, var Hertigen af Holsteins bästa i fråga, i tysthet eller uppenbart. 1723 års Riksdag måste hofvet, med knifven på strupen, tilldela honom Kongl. *Högkhets* tittel. Vid samma Riksdag intriguerades starkt att par compensation öka Konungamagten. Dertill skulle nyttjas det såkallade Stjernelds testamente alltifrån 1720, neml. att Bondeståndet skulle bifallande öppna ventilationen ibland Ständerna, genom ett extractum protocolli ifrån desse hela Svenska allmogens deputerade; hvilket synnerligen borde verka på hemmavarande Bönder. Nu verkställdes det, men qväfdes i sin början allvarligt; ehuru att inunder detta tilltag lågo sjelfva Landtmarskalken, Presidenten Baron Sven Lagerberg, som sist blef Riks-Råd och Grefve samt gamla Mauritz Wellingk, Carl Gyllenborg m. flere Holsteinare; de der nu så vore för hofmagtens stigande, icke för det närvarande hofvet, men för ett tillkommande, som de hoppades en gång få se i en

Holsteinsk Prins, Åter på en annan sida, kastade Gref Horn sig nu med alla de sina och democraterna emot; han allt utan att vilja synas. Wellingk och Gyllenborg, blefvo sedan mycke emot Konungen, starkast Wellingk, i allience saken, så att han ådrog sig ett ökadt hat af de Konglige, hvaraf följden ses 1727 då denne gamle mannen icke allenast måste ur Rådet, utan ock, som allmänt kändt är, dömas från lif, ära och gods, hvarifrån benådad, han dock ej kunde öfverlefva sin olycka då han nedfördes till evigt fängelse. Men i stället att emot Gref Horn visa ondska för hans opposition, cajolerade Konungen honom, att inbilla publiken det Hans Maj:t intet var för något förändrande af Regeringssättet. Så viste Fredric att lämpa sitt politiska uppförande efter omständigheterna. Så hade han ock redan gjort, emot Drottningens orädda önskan i Kongl. Höghets tittelns meddelande åt Hertigen af Holstein; dertill af sin politiska farhåga tvingad genom aparitionen af Czarens flotta utom Stockholms skären, dock endast annoncerad pro exercitio; varande Czaren sjelf på den, jemte Hertigen af Holstein och Hertigens ombud samt nuvarande rådgifvare, den förutnämde Bazewitz.

Det Holsteinska partiet under denna Riksdag glömde icke att med samma visa sig for-

midabelt, då derunder låg Gref Carl Gyllenborg. Dock drillade Konungen och Gref Horn sakerna derhän, igenom negotiationernas utdragande på långbänken tils dess den Ryska flottan var ur sjön, att intet större sacrifice blef, än att Hertigen och Ryska Cabinettet nöjdes med Kongl. Höghets titteln och en årlig pension för Hertigen af 25000 R:d Hamb. B:co samt med ett höfligt autentiquet bref af Konungen om ett framtida hopp för Hertigens pretentioner, utan att articulera dem; då dock intet mindre var i fråga än stadgandet af Successions-rättigheten till Hertigens förmån. Detta blef resultatet af ett så hotande fredsbrott i samband med vidtutseende inrikes oroligheter. Partierna måste gå tillbaka på alla sidor, habilt begagnande omständigheterna emot hvarandra. Denna Riksdag hade att tacka sin jemna Landtmarskalk för dess ordentliga gång; ty igenom hans influence blef ock espri'n beskedlig i de andra Stånden. Hofvet hade önskat att återfå Gref Arfved Horn till Landtmarskalk, menande honom bäst af dem som voro på förslag; Lagerberg kunde ej nekas vuxen värket, men som kändt är, i ett annat system, fast med moderation.

Holsteinska partiet var ock stundom förstärkt med de så kallade patrioterna för att sam-

fält mota de Kunglige el:r royalisterne; och när desse sednare tycktes kunna komma ofvanpå med sina förstorings-projecter, hotade Gref Horns parti att bli affälligt. Ibland Konungens ifrigaste motståndare var Landshöfdingen Hyltén, som dock 1721 års Riksdag var en ifrig royalist: nu 1723, var han den förste som på Riddarhuset länge och väl talte emot royalisternas system. Landtmarskalken Lagerberg tänkte som Hyltén agerade; han var en gammal Carolin, käck, tarflig och arbetsammer man, med ingen misstanke på sig, då deremot ovist är hurvida Hyltén var det man kallar renhårig eller icke rödhårig. Stats-Secreteraren Ehrenstrahl agerade nu för Hofvet; men en dylik, Öfverste Bildstein, hvilken trodde sig ett lumen, som misstänktes nu att vara en hemlig Holsteinare, blef uppenbar Hessisk 1727. Gen. Essen var allt royalist med förmån; Stael deremot af missnöje blifven häftig Holstenare, Gen. Fuchs åter, allt stadigt Konung Fredrics man, R. R. och Fältmarskalken Gr. Dücker alltid i hjertat Holstenare.

Emellan dessa Riksdagarna var Drottningen i starkt bryderi att få bort Öfverste Marskalken Grefve Nicodemus Tessin; han var lika vän af det Hessiska huset, som han alltid varit tillgifven det gamla Carolinska; Konung Carl

hade ett stort förtroende till denne kunskaps-fulle vältänkande Herre, hvilken, jemte annat godt vett, var den störste och smakfullaste Architect som varit inom Sveriges landamären, och som sådan desinerade vårt sköna Kongl. Residens-Slott i Stockholm. Likaså voro deras Majesteter missnöjde med Riks-Rådet Gr. Eric Sparre, hvilken var en så väl beryktad Herre i flera länder och gjort fäderneslandet stora tjenster både i Kung Carls tid och sedan, fast under sin sjuklighet. Flere af Rådet voro illa ansedde af Öfverheten och önskades sin väg. Här låg den intriguerande Landtgrefven af Hessens (Konungens Herr Fader) Envoyé, Generalen Diemar och förargade med sitt tissel tassel, smygande sina idéer i mångens hjerna, till mångens oro. Rådets pluralitet ville ha bort honom. Deremot gjordes tusende svårigheter, isynnerhet att utdraga tiden: men Rådets orygglighet i föresats värkade slutligen hans hädanresa till hofvets stora grämelse. Häruti voro som Hofmän inblandade de båda Törnflychtarne *) som äro präktiga och vackra Herrar.

En

*) Riks-Rådet och Akademie-Kansleren Gref Olof Törnflycht, då Landshöfdinge i Stockholms Län med inseendet öfver Drottningholms och Ulriksdals Slott; samt Öfver-Ståt-

En ful Episode i Konungens rykte, var den högst smutsiga Stobéiska saken. Fortifications Öfversten och Generalen Stobée var känd för en uppenbar Holsteinare och som sådan öppen talare på Riddarhuset 1723. Af en Spiongök Kock von Gyllenstein, med en Gyllenroth, anklagades han för utlåtelser som voro ingenting mindre än crimen lese majest: uti hvilket inblandades directe falska vittnena Sellberg, Hofverberg och Cederholm och innarrades indirecte tvenne hederliga Konungen och fäderneslandet tillgifne män, General-Adjutanten Hjerta och Baron Lejonhufvud, af hvilka den ena i en hastig vändning tog döden af chagrin och desperation: men dragom täcket häröfver.

Eljest vid 1723 års Riksdag voro Hofvets pelare i Preste-Ståndet, ÄrkeBiskop Matth. Steuchius och den sluge Prosten Strömer. Vid 1727 års Riksdag klagade Ständerna inför Konungen öfver revolutions-rykten som utspridits, öfver följder af baktalerier. Unga Tessin *) hade re-

hållaren Grefve Michael Törnflycht, då Öfver-Kammarherre, General-Major och Öfverste för Lifgardet.

*) Sist Svea Rikes Råd, Akademie och Ordens-Kansler, Öfverste-Marskalk och Kronprinsens Gouvernör.

dan begynt sin lysande bana; nu i Secretè Utskottet väckte han denna motionen och gaf uppmärksamhet genom sitt genie och sina talanger; liksom fadern, var han af oppositionen. Vid denna Riksdagen hade det Holsteinska partiet ämnat sig goda vilkor om det fått till Landtmarskalk, som det hoppades, en man af dem, Presidenten Baron Strömfeldt; hvilken icke varit oduglig dertill. Men emot all förmodan, feck en nuvarande Hofparti-hufvudman Riks-Rådet Gref Arved Horn återigen stafven och det med stor pluralitet, så det Holsteinska partiet låg alldeles under hela denna Riksdag, hvilken började redan 1726; Hofpartiet hafvande i början en stark öfvermagt. Gref Horn motade dock igenom sin influençe, att icke Konungamagtens förbättrande ens kom i fråga. Härunder hade Horn många förtretligheter af dem som intet gjordes till viljes; men med adress flöt han dock ofvanpå hela Riksdagen. Kanske intet utan skäl misstänktes han för hämdgirighet och högmod; det sednare kommet med åren och vinden i seglen. Rådet förstärktes ifrån 16 till 24 ledamöter; som det sades, att då så många af de gl. Rådsherrarne voro åldriga och bräckliga, borde man vara betänkt att kunna på tre divisioner arbeta fortare än hittills; men rätteligen var driffjedern den att få in i Rådet några vänner

och partistolpar som skulle hjelpa att emellan Riksdagarne styra värket i Gref Arveds system; dock kommo igenom Konungens rättighet att nämna en af tre på förslaget, ej så alla som Gref Horn önskat det. Ibland de inkomne voro de märkvärdigaste, den redlige gammeldags Herren Gr. Gustaf Bonde, frommer, välsinnad och väl beläster, isynnerhet i Svenska forntidshäfderna. Joachim v. Düben, som länge följt salig Kungens Fält-Canzli och länge varit fången i Ryssland; var väl förtjent; broder till Drottningens ögonsten favorit Mensa Düben, som hade varit kammarjungfru eller fru, var nu kammarfröken. Samuel Barck, förut tillräckligt omnämd såsom Drottningen mycke behaglig och som embetsman. Friherre, sedan Grefve, Carl Hård var intet den sämste. Gref Thure Bjelke, förut omrörd. Sedermera tillstötte, efter Wellingk, Cederhjelm, Frih:re Jacob Chronstedt, en man af godt förstånd, stadig i väsendet och välsinnad, men något sjelfklok och envis; han blef Grefve, som då var bruket, när man var Rådsherre. Den andra var obetydlig. Något sällsamt kom mångom före att Conrad Ribbing förbigecks, som likväl hade ett stort förstånd, förfarenhet och Embetsmannavett framför dem alla. Så ock Presidenten Strömfeldt, en man af god förtjenst, men han var intet i Hofvets tyc-

ke, och som sagts Gr. Horns starka competitor till Landtmarskalks-stolen. Den gamle illsluge Gr. Wellingk vardt af Hof och Hornska partierne offrader på Riksdags-altaret; enligt Landt-Grefvens inrådande blef han arresterad och på det strängaste behandlad. Äfvenså, fast mindre tragiskt, den beläste och kloke Baron Josias Cederhjelm, som mycke nyttjats i K. Carls fält-Cantzli för utrikes ärenderne; hade en excellent penna, länge fånge i Ryssland och sednast med ryktbarhet derstädes vår välbegåfvade Ambassadeur, der releverande den af Hofvet dit placerade Envoyén B:n Cedercreutz, som representerade väl. De förstnämda sades mista sina ämbeten för hvarjehanda mer och mindre högmålsbrott, efter parti-åsigter; men, jemte enskildt hat, för den Hanoverska allience-saken egenteligen. Emedlertid började genom proceduren med desse Herrar, slägte- vänne- och partihatet; öppnande desses öden dörren till Rådsherrars sparkande ur Rådet och som kom surt efter för de nu rådande, då motpartiet med styrka kom i brädet 1738 och 39 års Riksdag. I fordna tider, är endast ett exempel att en Rådsherre, en Svea Rikes Råd mistat sitt ämbete i Rådet, det var Friherre Bengt Skytte, men med honom var kanske ej annat att göra. En till är väl historien med Gr. Nils Bjelke;

han var dock det enda sådant arbitraira under en arbitraire regering. Genast efter revolutions-perioden som följde Konung Carl XII död, skakades ej en gång på Rådsstolarne. Då ditsattes endast nya att fulltaliga antalet, och valet, med få undantag, blef af gamla välförtjente krigare eller sådana civila ämbetsmän, som att nämna några: en Dücker, en Eric Sparre, en Salomon Chronhjelm, en v. Liewen, en Liljenstedt, denne icke för integriteten; en Lejonstedt, voro, somlige, högst berömvärde. Desse insattes 1718 och 19. Året 1723 blefvo af Konungen nämde på Ständernas vallistor: en Lagerberg som varit Landtmarskalk med värdighet, en Carl Gyllenborg, en Josias Cederhjelm; män af känd förtjenst: Jag har trodt det nu mera Riks-Råds ämbetetets vigt förtjente en ökad uppmärksamhet på personerna och derför gått i mera detaille om dessa Herrar; och har härvid intet mera att tillägga, än till ett bevis af Rådets myndiga ton, (då knappt K. Carl var död och den pronerade regeringsformen i activitet) framvisa den lumpne discusionen i sittande Råd om en Kungsträgårdsmästare som Riks-Rådet Gr. N. Tessin ville hafva bort, men Konungen protegerade, och ad protocollum hänsköt saken till Ständerna att af dem få Gref Tessin näpst för manquement emot Majestätet. Som 1727 års

Ständer voro Konungen något bevågne, ble gjordt att Gr. Tessin skulle afhålla sig i Rikets göromål i Rådet, men dock göra sin verste-Marskalks tjenst; således ändå det hageligaste för Konungen i Gr. Tessins tj göring qvar, och han nästan endast straffa sitt votum emot den Hanoverska accessio Unga Tessin kan man tänka var intet syss för sin far i denna Riksdags intriguen, han tillfälle att lysa med sin förträffliga talegåf

Till otillbörligheter denna tiden, är vårsta i fredsslutet med Ryssland, hvilket som inböd den magten att blanda sig i vårt rikes affairer; varande ansedd genom denna t tat såsom formeligen förbunden till vår regeri forms vidmagthållande, och således att taga för alla missnöjdes anlitande vid minsta f buren fruktad förändring af regeringssättet.

Till Ständernas försöker må endast til gas, det som Bonde-Ståndet gjorde vid r års Riksdag, jemte det till Konungamagtens ö de, nemligen att igenom ett memorial äsk te och stämma i Secrete-Utskottet; endas hittadt af utländsk magt, att skydesamm veta hvad der passerade, samt ditfå sina p ciper; och af småfolk, att få leda Herre

männer. Saken afslogs hos de andra Stånden; och 2:ne skrifvare, som synbare upphofsmän, straffades.

Pasqviller och Tidsskrifter utströmmade sedan detta fria regeringssättet kommit i fullt flor; synnerligen vid 1727 års Riksdag; som är punkten, då detta i nära tjugu år påarbetade regeringssättet kom i stånd. Nu blef en hvarje småskrifvare en matador och yfdes att en gång komma i Rådkammaren, troende sig redan i förhand styra allmänna opinionen, viljande emedlertid inbilla, att det han skref var allmänna omdömet om Konung, Råd och Ständer. Svagheten hos desse tre magter tålte sådant och insågo intet att följden nödvändigt skulle blifva en allmän upplösning, samt hvarderas undergång förr eller sednare genom detta pennfäkterits fortfarande.

Sådant oväder uppsteg efter desse tre första Riksdagarne under närvarande Regeringssätt; sådant vardt följden af anläggningarne under K. Carl XII:s varelse i Turkiet. Nu i början benämdes Partierne Holsteinare och Patrioter, eller Hessare och Royalister; numera kallas de förres afkomlingar, neml. Holsteinska partiets för Hattar, Hessiska partiets för mössor; hvil-

kas sak uppeldadt till och med fruntimren att deltaga i kanstöperiet. Hämd och förföljelser blefvo följderne; till och med blodscener, Gud nås! Partierna hafva rullat om hvarandra och det ageras som om vi voro ensamma på jordklotet, till dess att grannarne säga oss håll, nu skola vi komma med i spelet och visa eder att J ären kältringar och icke bjessar; att edert skryt, det Riksdagsprat skall värka storvärk och edra pasqviller patriotisme, är bara mundväder: ty utan jemvigt, ordning och lydnad har intet ett Rike bestånd. En lagbunden och magtägande Konung samt undersåtare med personlig, egande-rätts och beskaffnings-frihet, det är nödvändigt för inrikes vältrefnad och utrikes estimation. Så kan Sverige blifva igen, då på sådana vilkor en Konung framträder med våra gamla Konungars redbarhet, och med Riks-Svärdet å bordet återförer ordning och lydnad till allas efterrättelse; och han behöfver ändock icke vara så fullgoder som en Gustav Ericsson.

Nästa revolutions-period, blifver hvarken så interessant eller så vidlöftig som den här beskrifna; den skall författas framdeles när vissa omständigheter utvecklat sig, ger Gud lifstid och hälsa. Emedlertid vare detta sagt till

en upplysning för efterverlden; ty så hög som låg bör veta, att dess gerningar en gång komma i dagen.

Likalydande med en ibland Öfver-Kammarherren och Kommendören m. m. Herr Baron Stjernelds Manuskript-Samlingar, Vol. N:o 162 in 4:to, förvarad Afskrift, intygar

Joh. G. Liljegren.

I samma Manuskript-Samling finnes ett par sidor efter det här vidimerade, följande inskrifvit af samma hand med det föregående.

Pro memoria å personer som icke så haft något inflytande på Revolutions-historien, men dock, ibland flere förtjena uppmärksamhet.

Gamle Henning Rudolph Horn, som med yttersta tapperhet och länge försvarade Narva, och af Ryssarne så nedrigt handterader. Slutade som Riks-Råd och Grefve.

General-Adjutanten och Lieutenanten för Drabanterna Gustaf Fredric v. Rosen, hvilken ädelt och väl följde sin Konung. Är nu Svea Rikes Råd och Grefve.

General Hårdh är känd för sitt goda militairiska uppförande. D:o D:o Riks-Rådet och General-Guvernören Gref Mejerfeldt, en sluger och om sig varande man, så som militaire och General-Gouverneur, var merendels väl liden hos Konung Carl. Hedrade sig i Pohlen och i Stettin. I mycket ense med Wellingk.

Riks-Rådet Gref Strömfelt hade bra tjent som militaire; likså General-Major Trautvetter. Den andra Strömfeldt var ej sämre fast än han icke blef Grefve och Riks-Råd.

Wranglar, en hel mängd af tappra karlar som uppoffrade sina lif och deras lefnad för Konung och fäderneslaud: vid Pultava stupade mången.

Nästan ingen enda under detta aderton-åriga krig visade feghet, utan tvertom, ett hjeltemod på fältet, i fästningar och hvar som heldst, som är öfver all beskrifning; värdigt en sådan Konung som Carl XII och det Svenska namnet: och der Officeraren geck förut, följde Soldaten manneligen efter: ty therförutan går vår knekt ogerna fram, hvarför också mycke Officerare åtgå gemenligen i vår armée emot i andra nationers, synnerligen i den Ryska.

I nästa period finna vi den admirabla effect som kan härledas ifrån en Landt-Grefves dödsfall till 80,000 ducater årligen och bord med disponibla gulddosor; allt samma vänligt utdelt ibland folkets representanter och de omgifvande.

Riksens Ständers bref till Kongl. Maj:t om Rådets fördelning på Divisioner.

Pr. d. 22 Junij 1720.

Stormächtigste Allernådigste Konung!

Såsom den 17 §. uti Regerings Formen förmår at Riksens Råd til Sysslornes så mycket skyndesammare ock bättre bedrifwande, böra uti 2:ne Divisioner fördelas, ock Eders Kongl. May:t behagat allernådigst lemna Riksens Ständer tilfälle at inkomma hoos Eders Kongl. Maj:t i underdånighet med Project til fördelningen af Riksens Råd, som uti berörde Divisioner sittia skola, så wäl som ock af dagarne: Alltså hafva Riksens Ständer sådane fördelningar författa låtit, som härhoos följa, och demsamma Eders Kongl. Maij:ts Nådigste behag underställa skolat; Hafwandes härwid Riksens Ständer ej bort obemält lemna, det de äfven stannat uti den underdånige tankan, at såsom några af Riks-Råden äre siuke, Utrikes, jämwäl af andre laga förfall kunna hindrade warda, at antalet af Riks-Råden ej kan blifwa så starckt som det uti berörde Divisioner wara bör, det fördenskull åfwannämde Divisioner af Riks-Råden som

äre Presidenter uti Collegierne, jemwäl af Hans Excellence Riks-Rådet och Feltmarskalcken Grefwe Düker så wäl som ock af Riks-Rådet och Öfwer-Ståthållaren Grefwe Taube förstärckias måge, hwarigenom Riksens Ständer i underdånighet förmoda at Riksens tienst til Eders Kongl. Maij:ts nådige nöje befrämjad blifwer. Warandes ock Riksens Ständers underdånige åstundan, at Eders Kongl. Maj:t täcktes wid Cancelliet bibehålla H:r Riks-Rådet Baner, eftersom H:r Riks-Rådet och General-Gouverneuren Gref Meyerfelt kommer at åter tilträda dess Gouvernemente *) ock Herr Riks-Rådet Baner är den näste i ordningen efter honom. Hwilket dock Eders Kongl. Maj:ts Nådigste wälbehagh underställes. Förblifwandes Riksens Ständer,

Stormäcktigste Allernådigste Konung
Eders Kongl. Maj:ts
Alldraunderdånigste ock Troplichtigste
Undersåtare och Tienare

uppå Ridderskapets
och Adelns wägnar

Arved Horn **).

---

*) I Pommern.

**) Landtmarskalk, Riks-Råd, President i Kansli-Collegio sedan den 26 April efter Gref Gustaf Cronhjelm som der efterträdt Gref Arved Horn den 15 Maj 1719.

På Presterskapets wägnar, Mathias Steuchius *).

På Borgarståndets wägnar J. Bunge **).

På bondeståndets wägnar Jacob Olsson. taleman.

Stockholm d. 8 Juni A:o 1720.

Uti Justitiæ Revisionen och de Utländska affairerne

äro:

1. Gref Renschiöld.
2. Gref Spens.
3. Gref Tessin.
4. Gref Meyerfelt.
5. Gref Erich Sparre.
6. Gref Taube.
7. Gref Baner.
8. Gref Salomon Cronhielm.
9. Gref Lillienstedt.
10. Gref Leyonstedt.

Måndagen Justitiæ-saker.
Tisdagen Utrikes saker.

---

*) Ärkebiskop. Barnen adlade med namnet Steuch.

**) Taleman.

Onsdagen Justitiæ saker.
Torsdagen Utrikes saker.
Fredagen Justitiæ saker.

Uti de inländske och Krigs-Affairerne.

äro:

1. Gref Carl Gyllenstierna.
2. Gref Strömberg.
3. Gref Düker.
4. Gref De la Gardie.
5. Gref Clas Bonde.
6. Gref Henr. Horn.
7. Gref Liewen.
8. Gref Clas Sparre.
9. Gref Creutz.
10. Gref Clas Ekeblad.

Måndagen Militaire saker.
Tisdagen Inländske saker.
Onsdagen Militaire saker.
Torsdagen Inländske saker.
Fredagen Militaire saker.

Härwid tages i ackt at Præsidenten uti Cancellie-Collegio å bägge ställen kommer at sittia, dock icke uti Justitiæ-Revisionen, men Riks-Rådet Gref Gustaf Cronhielm kommer at sittia uti Justitiæ Revisionen ock de inländske affairerne; dock

icke uti de Utländske och Krigs-Affä-
rerne.

uppå Ridderskapets
och Adelns wägnar
Arved Horn.

uppå Presterskapets wägnar
Mathias Steuchius.

På Borgarstån-
dets wägnar
J. Bunge.

På Bondeståndets wägnar
Jacob Olsson.

Likheten med de i Kongl. Riks-Archivet förva-
rade Originaler intygas af

W. Forsslund.

Handlingar hörande till 1727 års Riksdag.

Ödmjukt Memorial till Samtl. Rikseus Högl. Ständer.

Jag är i mitt sinne fullkoml. öfvertygad att hvar och en Ledamot af Rikseus Högl. Ständer som sig till nu påstående Riksdag inställt hafver; äger en sann ifver för Konungens och Fäderneslandets bästa, samt ett oryggeligt uppsåt att enhälligt efter yttersta förmågo arbeta på befästandet och omskantsandet af en Regering, under hvilken framflutna tiders lopp försäkrar oss om ett lycksaligt vählstånd, detta lärer ofählbart vara allas vårt ögnamåhl, oansedt under tiden tvenne eller flere skiljaktiga meningar torde finnas om sättet.

Af denna lofvärda och hälsosamma disposition är ej svårt att dömma och sluta, med hvad blödande hjerta en hvar af oss Konungens trogne undersåtare, och redelige Svenske män hört utspridas ett rykte, som tilläggier vår Nation sådane förevitelser och tillmählen, af: lättsinnighet, corruption, stämplingar, och afvog skiöld,

att hvar blodsdroppa i våra ådror bör af billig fasa stadna, jag säger med flit en hvar af oss, emedan jag är förvissad fåå eller ingen vara, som ej förnummit det allmänna tahlet hvilket en rum tid kringsprids om åtskillige factioner, hvilket nu änt:n en sådan låga itändt, att man tillväller oss en förmod. conspiration emot deras Maj:rs Wår Allernådigste Konungs och Drottnings heliga och dyra personer, med en tillfogad ansenl. namngifven lista på dem af tvenne stånd, som i så motto Eed, plikt och trohet bryta.

Våra framfarna tiders historier låta näppel. framtee något bevis, det Nationen någonsin med förräderi befläckat sitt ährefulla efterdöme, vähl othaliga exempel af den huld- och tillgifvenhet, med hvilken de Svenska vid alla tillfällen haft för sin höga Öfverhet, lif, blod och ägodehlar osparde, så att hela verlden med förundran måst lämna oss Svenskom det ostridiga låford af ogemehn kiärlek, lydna, och vördnad, för dem som Gud, och den lagl.a ordningen satt oss till hufvud och försvar.

Den som denna dagklara Sanningen nekar, anses billigt sjelf, för en skiändelig Rikesens förrädare, hvars namn och åminnelse ut-

plånas bör, emedan dess syftemål endast där hänger, att ej allenast sätta undersåtarena i misstroende hos Öfverheten, utom jemväl utså ett oenighetsfrö, ibland Riksens inbyggare, hvilkets, hela marken till förderf groende rötter, ej så snart stå att utrotas och uppryckas, och så framt ett således emot sig sjelf, igenom inbördes Collisioner, hat och bitterhet söndradt Rike, ej alldeles kullstörtas, så lämnas dock åtminstone, hos de som med sammanfogad vilja och krafter böra vinlägga sig om det allmänna välståndet, sådan illvilja att den ena alltid anser den andras mått och förslag såsom hysande någon enskilt skadelig afsigt, och söker följakteligen nästan hvar och en att suga ett etterfullt gift utur sin medbroders välmenande uppsåt.

Hvad olycka och förderf slik misshällighet af sig föder, står lättare att dömma, än med ord att utföra och torde innan kort rönas, så framt ej i tid deruppe en högstarfvelig bot finnes, och Riksens Högl. Ständer i sjelfva värket visa en allvarsam åhåga och ömhet att bibehålla de dyra egenskaper vår Nation sig förvärfvat samt afskudda ända till det ringaste stoft, som kan befläcka våra trygga samvetens oskuld.

Sådant ändamål att ernå, understår jag mig, drifven af en ren och ofärgadt patriotisk nit

och Zele att i ödmjukhet föreslå Riksens Högl. Ständer följande välmente utvägar, medelst hvilka man lättast torde kunna afbörda, ett slikt, skälmiske Calumnianters och det ärliga Svenska namnets ovärdiga uppdiktares skändeliga befläckande.

1:o Det Riksens Högl. Ständer såsom Constituenter af det Secreta Utskottet måtte pålägga deras ledamöter, att uppå Ed, ära och samvete förklara, om under deras sammanvaro, något, antingen directe eller indirecte, blifvit å banan bragt, den ofvannämde Conspiration angående, af hvad händelse sådant skedt, antingen något mundteligen till bestyrkande deraf är vordet anfördt, eller ock utländske eller inländske Correspondencer dertill anledning gifvit, samt om någon vare sig eho han vara må, för en sådan grof beskyllning i Protocollet, eller eljest, finnes antecknad, och allt sådant, utan att undandölja den ringaste omständighet, på det rätta källe-ådren till det illa luktande vattnet, måtte igenfinnas, och tillbörligen tillstoppas och det så mycket mera, emedan de aldrig äro af oss instruerade, det ringesta som Nationens seder rörer att förtiga, eller en deruppå lagd Conspirations skamfläck, under sin tysthets Ed att förqväfva; minsdre sådane enor-

me saker uti sine rådslag och Protocoller att bortgömma.

2:o Att de som tilläfventyrs kunna gifva närmare ljus i denna saken, måste af vissa dertill utnämde personer af Riksens Högl. Stånder edeligen afhöras.

3:o Att så framt anledning skulle finnas hvaruppå ett slikt eftertal sig grundar, då en särskilt Commission af Riksens Högl. Ständer, måtte utnämnas och förordnas, som äger om alltsammans noga att inqvirera, och dem brottsligom på det skarpesta afstraffa men att ock

4:o I vidrigt fall, ingen flit måtte sparas att utspana och utforska upphofsmannen, till ett så fördömeligit rykte, och derhos en viss ansenlig summa utsättas till belöning, för dem som förmår första sagsmannen att angifva, samt den i brottet delaktige förskonas i fall han sina missgerningsmän och bröder utvisar.

5:o Att allmänt måtte kungjöras, det de som i framtiden kunde beträdas hafva vetat antingen af sjelfva Conspirationen eller af dem gjorde Extracter, och sådant icke straxt efter Publicationen å behörig ort, tillkännagifvit, skall utom anseende till personen jemväl utom allt

skonsmål, anses på samma sätt och med samma straff, som hade han verkligen varit deruttinnan delaktig.

Allt detta synes oförgripligen, så mycket oumgängligare, att skyndesammast verkställas, som i vidrig händelse, alla rådslag till deras tillbörliga verkan och effect dödas genom misstroende.

Härunder verserar jemväl Konungens säkerhet, undersåtarnes förtrolighet och trefnad, den oskyldigas och redligas försvar, hägn och återställande i höga Öfverhetens blida och nödiga omtanka, hela Nationens oskattbara seder, samt fäderneslandets oförändrade vidmakthållande.

Mig är ej annat öfrigit, än att i ödmjukhet anhålla, det Riksens Högl. Ständer, täcktes anse dessa mina ödmjuka påminnelser såsom flytande utur en ren källa, hvars första springådra, är ett sedeligit och uppriktigt Svenskt hjerta som ej något högre önskar, än att vi obesmittadt, måtte lämna våra efterkommande, det dyrbara arfskapet, af mandoms och trohets seder och beröm, som oss våra förfäder till heligt och evärdeligit förvar uppdragit. Stockholm d. 14 Jan. 1727.

Carl Gustaf Tessin.

Underdånig förestållning till Hans Kongl. Maj:t ifrån alla Fyra Riks-Stånden angående den såkallade Conspirations-listan, igenom en Deputation af 30 personer, som skedde i Stockholm i Råds-Kammaren d. 21 Februari 1727.

Riksens församlade Ständer hafva, med mycken ängslan och grämelse, under detta mötet beklagligen fått höra, ett allmänt ryckte vara utkommit, som skulle emot Eders Kongl. Maj:ts och emot Hennes Kongl. Maj:ts vår allernådigste Drottnings, heliga och dyra personer, ett skändeligit förräderis anslag vara anlagdt, som så vida fattat rötter, att en derpå följd Conspirations-lista säges hafva namngifvit Eders Maj:ts trogne undersåtare, till ett stort antal, såsom delaktige uti en så vederstyggelig och faselig missgerning. Ehuruväl Riksens Ständer aldrig kunna föreställa sig, att en enda Svensk man af Ed och trohetsplikt lärer finnas så alldeles samvetslöst förgäten, och ifrån sine förfäders dygd och ära, så vida skild och afveken, att han emot sin af Gudi tillsatta laga Öfverhet skulle vara illsint och ärna leda främmande här å Fosterlandet sino; Så förer dock sjelfva ryktet derom så många farlige påföljder till Rikets förderf, Nationens vanheder och enighets

förstörande med sig, att Riksens Ständer alla upptänkliga mått och utvägar ärna taga, hvarigenom sanningen förmår utletas, vanart, bakdantning, och falska ryktens utspridande straffas och den upptända förbittringslågan i tid dämpas och släckas. Eders Kongl. Maj:t förmår gifva detta Ständernas välmenta uppsåt största medverkan, vigt och eftertryck, hälst när Eders Kongl Maj:t nådigst skulle behaga underrätta Riksens Ständer, om några af dem, som hafva den lyckan och förmån, att vara Eders Kongl. Maj:t med huld och trohet förbundne undersåtare, en eller flera, gjort sig af egna gerningar eller andras angifvelser, skäligen misstänkte till en grym och vederstygglig Conspirations delaktighet, hvilka så framt de finnas, och kunna blifva utnämde, genast under allvarsam ransakning och dom skola ställas, och så vida de befinnas vara brotslige, och Nations skamfläckar, icke undgå såsom illa besmittade skadeliga lemmar, ifrån den Allmänna kroppen, att afsöndras, och alldeles att utrotas. Men som däremot, Trogne, Redelige, och Rättsinta undersåtare ej något högre i verlden qvälja och bedröfva kan, än att råka igenom illviljans lönliga och falska angifvelser uti misstanka och omildt omdöme, hos en så nådig, from, och rättvis öfverhet som uti Eders Kongl. Maj:ts dyra Person (den Gud

till den högsta ålder äfven täcktes uppehålla) vi Gudi lof, äga. Så göra Riksens Ständer i underdånighet sig försäkrade, att sedan man med dem, som skäligen misstänkte kunna finnas på det hårdaste ärnar förfara, alla öfrige oskyldige, sin oskuld måtte njuta tillgodo, och uti Eders Kongl. Maj:ts nåde förtroende och välvilja såsom redelige Svenske män få se sig upptagas och bibehållas. Derigenom kunna de kärleks-rötter, hvilka Eders Kongl. Maj:t uti sine undersåtares hjertan planterat hafver stor tillväxt taga, att bära lydnones ymniga frukter, inbördes enigheten såsom grundfästet af all vår styrka och välfärd återställas, och Nationens heder, såsom en dyrbar oss anförtrodd skatt emot allt tillbud, och vrångvisa, arghet och stämpling skyddas och försvaras.

Hans Kongl. Maj:ts Nådiga muntel. Svar, till Riksens Höglofl. Ständers Deputerade, angående det uppkomne Conspirations rykte,

Hans Kongl. Maj:t upptog med besynnerligit nådigt välbehag, det goda förtroendet och utlåtelse, som de Deputerade uppå Riksens Ständers vägnar behagat emot Hans Kongl. Maj:t förklara, och betygade derjemte dess missnöje,

öfver ett så ogrundadt rykte, som under påstående Riksdag sig utspridt, försäkrandes under sin honneur, att han derpå intet hafver gjort någon reflection eller den omtalta listan sedt. Hans Kongl. Maj:t, hafver sig nogsamt bekant, den trohet som den Svenska Nationen uti förra tider dragit för sina Konungar, Hans Kongl. Maj:t så väl som Hennes Kongl. Maj:t Drottningen, hafva ock ifrån första intill denna stunden goda prof erfarit af deras trohet, kärlek, lydna och redlighet, så att han med fullkomlig trygghet kan och vill såfva, uti hvart och ett Svenskt barns sköte och uti anseende till ett så nödigt förtroende, har Hans Kongl. Maj:t funnit sig föranlåten, förr än den utsatte tiden var förfluten, att sammankalla Rikens Ständer, gifvandes mig derjemte detta hvaruti Hans Kongl. Maj:t låtit skriftel. författa dess nådiga utlåtelse för Riksens Högloſl. Ständer att uppläsa, och ingifva låta, med nådig befallning att äfvenväl berätta hvad Hans Kongl. Maj:t behagat uti det tyska språket sig muntel. utlåta.

Hans Kongl. Maj:ts skrifteliga Svar till Riksens Ständers Deputerade.

Jag tackar Riksens Ständer för deras medelst beskickning emot mig betygade ömhet och

förtroende. Det som jag drager till dem, och samtel. mine undersåtare är så fullkomligt, som det någonsin kan vara; om deras trohet emot mig, och min älskeliga gemål Drottningen, är jag nog försäkrad; det utkomne fula ryktet missnagar och bedröfvar mig högeligen, ändock jag det för min del föraktar. Till prof af mitt förtroende, har jag tidigt kallat hit Riksens Ständer, att med dem rådgöra, om min och Riksens välfärd. Jag litar derpå, att de som kloka och redeliga män, dervid lära gå mig och Riket troligen tillhanda, helst emedan, jemte min, deras egen välfärd derunder beror. Drottningen och jag äro dödelige, men Sveriges Rike icke så, Gud låte det grönska så länge verlden står! Näst den Allsmäktige Gudens nådiga beskydd, litar jag endast och allena på mine undersåtares kärlek och trohet, såsom den säkraste vård, jag hafva kan, och tror mig det kunna göra helt sorglöst, jag beder Eder goda Herrar och Män att berätta detta till Edra Plena, jemte förmälan af min nådiga hälsning.

Uppå Riksens Högloflige Ständers Herrar Deputerades vägnar, aflade Baron och Landshöfdingen Högvälborne H:r Ernst Johan Creutz enligit det uppsatta be-

tänkandet till Hans Kongl. Maj:t följande underdåniga mundteliga tacksägelser.

Eders Kongl. Maj:ts trogna Undersåtare af Riksens Ständer kan aldrig hända större nåd, eller glädje, än att de i dag af Eders Kongl. Maj:ts egen så mundtliga som skriftliga höga och nådiga utlåtelse inhämta, att icke allenast med förakt blifvit ansett det omilda ryktet, som utan minsta grund sig utspridt, utan ock, att Eders Kongl. Maj:t med rätt fullkomligit förtroende hvilar uti deras armar; så högt det förra dem bedröfvat, så hjerteligen glädja de sig och öfver en så nådig och mild Konungs declaration, och som den Svenska Nationens högsta förmån och heder ifrån alla tider bestått deruti, att förelysa alla andra uti trohet, så täcktes och Eders Kongl. Maj:t uti nåder vara försäkrad; att de med så mycket större åhåga, hädanefter och framgent sig derom beflita, som vi hafva orsak att oss öfver en nådig, mild, och rättvis Konung att fröjda, och som alla Eders Kongl. Maj:ts trogna undersåtares händer äro uppfyllda med kärlek, deras hjertan intagne med trohet för Eders Kongl. Maj:t Wår Allernådigste Konung, tillika med Hennes Kongl. Maj:t Wår Allernådigste Drottning, så skall ock hela verl-

finna, att de äro och skola blifva ännu
käre grundpelare och förmurar för vårt dyra
ngl. Hus och Rike, dess beskydd och väl-
fnad, än de starkaste förbund, med de mäk-
ste Utrikes Makter. För öfrigt och emedan
ckarns tungor sökt sig, med Nationens hög-
förolämpande, att förlusta under nu påstå-
le Riksdag, som dervid synes mera än eljest
na ett fast svårare utseende och påföljd, så
ck Riksens Ständer uti den underdåni-
och vissa tillförsigt, att Eders Kongl. Maj:t
nåder låter utgå en allvarsam förordning, så
till hämmande af ett slikt högst skadeligt
sök, som huru slika af all ära och trohet
gätne Personer, hvilka sådant rykte ogrun-
dt utsprida skola anses och afstraffas, när de
lappas, och dermed öfvertygade blifva, till
lken ände Riksens Ständer ock äro sinnade
Eders Kongl. Maj:ts vidare nådiga appro-
tion och höga underskrift, en sådan Förord-
ng att projectera och uti underdånighet angifva.

Uppå föregående yttrade Hans Kongl. Maj:t Sig sålunda:

Som Hans Kongl. Maj:t alltid är benägen
instämma med Riksens Ständer, uti allt hvad
vid Riksdagarne finna nödigt och rådeligit

att författa, så lärer ock Hans Kongl. Maj:t ej heller vara mindre angelägen detsamma till verkställighet att befordra, och uti synnerhet, hvad den omtalta Förordningen angår, hvilken så snart Riksens Ständer behaga den uppsända, vill Hans Kongl. Maj:t, sådan som den uppställd blifver, genast med sitt höga namn underskrifva och allmänneligen kungöra låta.

Allt detta är passeradt i Råd-Kammaren i Stockholm d. 21 Februari 1727, och den 22 d:o in Pleno på Riddarhuset af Herr Baron och Landshöfdingen Ernst Johan Creutz refererat.

Afskriften är meddelad af Herr Majoren Friherre Sack.

Öfverste Lagercrantz's utur arresten gifne berättelse om Svenska Arméens tillstånd vid början af året 1742 *).

Det är för mig angelägit att gifva Högvälborne Herr Baron och Presidenten; samt Kongl. Commissionen en tydelig beskrifning, så af Arméens tillstånd, som ock af tidningarnes beskaffenhet, den tiden, då Fienden å nyo förklarade Hostiliteterne, samt då, när det i Fredricshamn bekante Krigs-Rådet och min derpå följande mission för sig gick, till upplysning så för Kongl. Commissionen, som till mitt förswar och oskulds betygande, jag vill det i så stor korthet som görligit vara kan, ödmjukast anföra.

1:o Arméens situation, under armisticen, så vore som bekant är, tropparne i qvarter förlagde, Svenska Infanterierne långs Keltis-strömmen och ifrån samma ström till Borgo. Finska Infanterierna var på sina rotar hemgångit,

*) Fortsättning af de i Sjette Delen, sid. 316 och följ. införde upplysningar hörande till Sveriges krig emot Ryssland. 1741.

undantagande Österbotns och Björneborgs Regementen, hvilka om jag eljest rätt mins, ty på minnet allena måste jag lita, lågo i Hollola sokn i Tavastehus; orsakerna till denna förläggning lärer ofelbart varit, de Finske Regementens Recrutering, besparing af Magasinerne, Trouppernes beqvämlighet, och att hindra de svåra sjukdomars öfverhandtagande, igenom en allt för trång inqvartering.

Sjukdomar tillika med förlusten vid den olyckelige och skadelige Willmanstrandska Action hade mycket försvagat det Svenska infanteriet, en kärna af folk.

Finska Infanteriet hade ock deraf lidit, men isynnerhet de, som på flottan varit commenderade; Svenska Cavalleriet låg förlagt på gränsen emellan Nyland och Åbo Län, manskapet, som är godt, hafva der allsingen nöd lidit eller haft någon ovanlig afgång, hästarne begynte vid den tiden att taga sig och jag mötte detta Cavalleri på sista marchen till Fredricshamn i godt tillstånd. Finska Cavalleriet var på sina Rusthåll hemgångit, undantagande den Carelska Sqvadron, hvilken om jag rätt mins stod vid Savolax gräns, i en ort benämd Menduhari.

duhard. Detta Cavalleri hade hela Campagnen stått kring Fredricshamn och gick i ett slätt tillstånd hem, isynnerhet Lif-Dragonerne, som dock minst brukades.

Styrkan af alle ofvannämde troppar är mig alldeles obekant, äfven vacancerne och afgången, men jag underställer N. N. huruledes alle dessa så förlagda troppar kunnat i hast samlas vid Fredricshamn i händelse af en surprise.

2:o Fredricshamn, som place d'armes, tillstånd är Högvälborne Herr Baron och Presidenten nogsamt bekant, en ganska vidlyftig ort, bestående af 6 polygoner, hvilken oagtadt det derpå gjorde arbetet och de af Herr Generalen Grefve Leyonhufvud nu sist på hösten anlagde nya verk är och blir illa flanquerad och insoutenable, fordrandes åtminstone en garnison af 7 till 8000 män; inga souterains, inga bombfria hvalf finnas der till conservation af en så stor mängd af Artillerie och ammunition, som der nu ligger, och till all eld och våda exponerade; litet, ganska odugeligit och skadeligit vatn är på den orten.

3:o Dess garnisons styrka af Kongl. Gardiet, Artilleriet, Bousquets och Willebrands Re-

gementen, samt Kymenegårds Bataljon, har jag redan, så mycket mig vetterligit varit, gifvit vid handen, de sjuka af dem lågo, de meste i der omkringliggande byar, alle exponerade till fiendens discretion, och en del i Fredricshamn, allsintet Kavalleri var der till hands eller i staden.

4:o Det grofva och Fält-Artilleriet, med behörig ammunition, var i samma ort, Artilleri och alle andre trosshästar, voro större delen döde, en del i slätt tillstånd i Staden, en del i de dem anslagne qvarter, längst från Fredricshamn; hvad säkerhet ett så kostbart Artillerie der för en surprise eller attaque hafva kunnat, är för hvar och en som handtverket förstår lätt att dömma.

5:o Flottans tillstånd af den del, som i Finland ligger, var följande: Vid Fredricshams brygga lågo 5 stycken galerer med flere Krono fartyg infrusne, utan att kunna väl ses af något Batteri; en hop Transport- och Proviantskepp lågo ock längs hamnen, och längre ut infrusne, deribland ett lastadt med groft Artillerie.'

Två starka mil från Fredricshamn vid Kutsalö, lågo Örlogs-Skeppen Pommern och Ver-

den, Fregatten Jarramas, Hukaren Makrillen, med 2:ne Spanie-farare, tillhörige Borgare i Fredricsham, desse voro strax vid deras ankomst i vinter inisade ett långt stycke, men till att få dem i säkerhet för is och storm, böra de ännu inisas 1000 steg; Skeppet Verden var så läckt, att man hade möda att hålla det läns, kan i år icke heller nyttjas; man lärer hafva möda att få det till någon Svensk hamn, besättningarne på desse skeppen äro mest döde, och de ännu lefvande sjuka voro då upplagde i qvarter i Kymene Sokn. Begge de stora prämarne Hercules och Svenska Lejonet, tillika med en Galer ligga infrusne i Pelinge sund, som skall vara en slät hamn; allt detta låg till fiendens discretion exponeradt, så land som sjövägen.

6:o Magasinernas tillstånd i gemen, så voro de, som mig af H:r Öfverste Wrede är berättadt, ända till slutet af Maj eller till medio Juni med goda och tillräckelige proviants persedlar och bröd försedde, men i Fredricshamn var den tiden ej större tillgång deraf än ungefärligen för fjorton dagar sedan. Anstalten var ock i den tiden gjord igenom Herr Generalen, att igenom skjuta utur landet skaffa råg till bröd ifrån Åbo; hvartill Herr Generalen då hade be-

falt att en släda af hvar rote och Rusthåll i Nylands och Åbo Läner, skulle uttagas att föra Rågen från Åbo fram. Magasinerne voro på åtskillige ställen anlagde och disperserade, allt som skeppen med provianten ankommo, hvilket ock syntes under stilleståndet beqvämligast för Regementerne, som ock lågo disperserade, och således hade dem närmare till hands. Utlastningarne gingo ock långsamt, emedan ingen fullkomlig handräckning af manskap dertill gifvas kunde, hvart och ett regemente var occuperadt att skaffa sig födan dag från dag, att mala, baka, slagta, att hämta Proviant och att sköta deras sjuka, skjutsen i mangel af foder begynte ock då att tryta. Hvar och en lärer häraf finna, att om Arméen sig på den orten samlat att bemöta fiendens surpris, hade han icke hållt nödigt att våga någon hufvud-action, han hade allenast behöft stanna i nejden, harcelera och bränna öfver allt ikring oss, vi hade då i mangel af skjuts, fourage och tillförsel, på vår samlingsplats måst förgås.

Landets tillstånd var beklageligt, hästar och kreatur, en stor del döde, en del af brist på foder magtlöse, dagelig skjuts och foror af proviants försel till de inqvarterade Regementens förnödenhet, hade dem ruinerat, tillstån-

det blef dag ifrån dag svårare och värre. Ett häftigt anfall och surprise af fienden hade bragt allmogen att intaga skogarne och att lemna gårdarne öde.

Årstidens beskaffenhet, när den till allt detta considereras, gör den vår då varande situation än faseligare, ty landet hvilket alla andra årstider är couperadt och trångt, görs igenom vintern öppet och accessibelt på alla ställen; alle passager, defiléer, strömmar och sjöar äro då practicable, och stora hafsstranden för fienden en beqvämlig landsväg.

När man nu häremot vill jemföra fiendens situation och tillstånd, lär man finna en märkelig åtskillnad, han hade förutan nödige och goda place d'armes och andre requisita den nyttan af armisticen, att han med all beqvämlighet sig på den sidan, och sedan freden med Ottomanniska Porten var reglerad och justerad, från Ukraine sig förstärka kunde, det han ock verkeligen gjort, och än gör, årstiden var honom och alle hans entrepriser favorable; ifrån Olonitz derest han under General-Majoren Kindermans commando, hade en liten corps reguliera troppar och alla sina Kossacker, hade han ärnat infalla i Österbotten. Ifrån Kexholm un-

der Fermors och Liewens Commando, stod ock en corps destinerad att falla in i Savolax, allt med härjande och brännande och att distrahera vår force på åtskilliga ställen, samt att sätta allt i allarm. Men med sin hufvud-armée destinerad att surprenera oss hade han 3 vägar att gå med all commodité, kunnandes på alla sidor gå oss ikring och ruinera landet. Ett sundt förnuft måste ock det dictera att fiendens eget intresse, om han eljest varit i behörigt tillstånd, oumgängeligen fordrat att han af den för sig läglige, men för oss högst farlige, årstiden och tillfället, samt tillika af sin superiorité, då bordt profitera, så framt man icke hos honom velat supponera en allt för stor dumhet oförfarenhet, indolence och ovålighet; helst man med förundran måst höra, huru väl han om vårt dåvarande tillstånd var informerad; så fordrade ock samma intresse att surprenera oss, innan vi från Sverige förstärkte, kunde vara i stånd honom till lands och sjöss att angripa. Har nu fienden af allt detta icke profiterat, får man allena gifva Gud äran, som just i den tiden gaf icke allenast ett stort snöfall, utan ock en så häftig vinter, hvilket kanhända gjort honom surprisen omöjlig.

Sådan fants den tiden belägenheten så på

fiendens som på vår sida och det då stilleståndet slöts och Arméen på god tro låg i sina qvarter förlagd och säker. Oförmodligen ankom Herr Generalen Keiths bref till Herr Generalen Gr. Lejonhufvud, den 25 Februari, med förklarande att hostiliteterna å nyo den 28 Februari skulle taga sin begynnelse, förut hade man tidningar, att fienden från Ukraine sig förstärkte och att en corps af 6000 man Grenadierer voro till Pettersburg ankomne, de der på Czarinnans födelsedag på Neva-strömmen paraderat, äfven raporterades då att fienden gjorde åtskilliga rörelser, som utmärkte någon dessein.

Man fick ock veta att han öfver sjön och isen ifrån Kolkampi, belägit i Ingermanland, utstakat en väg till truppars och Convois-marcher till Björkö, dit han ock fördt kanoner och mörsare, samt materialier till batteriers och förskansningars upprättande.

Strax derpå, nemligen den 26, 27 och 28 Februari, ankommo Mengden, Gr. Gyllenborg *) och Crepi efter hvarandra, med berättelser, som Herr Generalen sjelf i Conseillen hade, att fienden vore i anmarche.

---

*) Gref Henning Gyllenborg.

Marquis de la Chetardies bref med Herr Grefve Gyllenborg; oaktadt han deruti icke pämnde termin och dagen, då stilleståndet skulle brytas, gaf likväl vid handen, att Czarinnans Generaler, oaktadt Herr Chetardies deremot gjorde föreställningar, ändteligen förmådt henne att sluta kriget igenom en coup de vigueur; som jag tror att orden der lyda. Sådane voro de då inlupne tidningar uti dem, och af deras grund, hade jag ingen kunskap eller del, förr än jag efter befallning den 1 Marti infant mig i Krigs-Conseillen, då Herr Generalen dem sjelf refererade, tilläggande, som Protocollet, om jag eljest rätt mins, lärer utvisa, att fienden NB om 3 dagar torde vara vid Fredricshamn, samt att Herr Generalens dessein alldelès icke vore att soutenera place d'armen; detta gjorde stor uppmärksamhet och rörelse hvilket de, som tillstädes voro, lära intyga; man gaf nästan allt förloradt.

Faran och risquen man då löpte för en ganska möjelig, och efter allt utseende lätt nog verkställd surpris, syntes vara följande, nemligen att sacrifiera och exponera de arma sjuka af Gardiet och Artilleriet förlagde i byar kring Fredricshamn, att abandonera och förlora place d'armes, det kostbara grofva Artilleriet, amunition, Magasin, Galerer, Örlogs och Transport-

skepp, tillika med pråmar och de kring Fredricshamn liggande och för oss så oumbärlige mjölqvarnar; ja, en surprise i den årstiden och belägenheten, hade exponerat hela Furstendömet, och i följe deraf hela Sveriges Rike. Hvad influence dylika olyckor kunnat hafva på detta års campagne, kan hvar förnuftig menniska lätteligen finna.

Detta allt gaf anledning till det den 1 Martii hållne Krigs-Rådet och följaktligen till min mission att söka delai, eller att vinna tid och att amusera fienden, alla dessa farliga omständigheter nödgade Herr Generalen att sträcka sina vuer och verksamhet till mångfalldige angelägne objets, hvilka alla voro en lika fara underkastade uti en saison, som gjorde landet på alla sidor öppet, deraf följde då den oumgängelige consequence, att Herr Generalen antingen måste till fiendens discretion öfverlemna en del af dem, eller ock att exponera sig att blifva slagen en detaille, så framt han sin lilla force velat dela till betäckning för hvart och ett af dessa objets; andre alternativer voro ej då att välja, tropparne lågo disperserade, och en stor del isynnerhet Cavalleriet, hvilket i det landet ändå är obrukeligit, helt aflägse; draga allt detta tillsammans, att göra fienden, den man

trodde vara för dörren, på alla ställen behörigt motstånd, dertill fordrades tid, den var kostbar, och dertill kom, att en så precipitante marche, i den årstiden och häftiga kölden samt i brist af fourage och föhror, ej annat orsaka kunde, än troppars och landets ruin. Gunstige Herrar, jag har således gifvit utur minnet, situation vid handen, och på ett sådant sätt att jag hoppas slippa all dementi; alla de, som i Fredricshamn den tiden voro tillstädes veta detta, och om deras intygelse icke vore ett tillräckeligit vittnesbörd, så lärer resultatet af Krigs-Rådet, så väl, hvad angår det parti, man i en sådan situation ärnat taga, som ock mission till Ryssland, Eder fullkommeligen öfvertyga att tillståndet då var farligit och bedröfveligit *).

*) Följande är i Conceptet med ett fint streck öfverstrukit:

Orsakerne till detsamma kan jag icke säga, att de af Herr Generalens Conduite dependerat; mig har icke tillkommit att gå in i hemligheterne och dispositionerne, dem han för sig sjelf bibehållit och till ingen annan varit obligerad att anförtro, än till den som näst efter honom haft steget och befälet. Herr Generalens sentiments och goda intention för fäderneslandet har varit och äro mig bekante och på dem har jag mig alltid litat och grundat. Missnöje

Krigs-Conseillen gick i den ofvanbeskrifne situation och tillståndet för sig, och i en sådan inquietude höllts Conseille och i den blef jag samma dag hals öfver hufvudet affärdad.

Hvad dagen derpå och sedan min afresa i Fredricshamn passerat, och hvad tidningar, grundade eller ogrundade, äro der inlupne, det vet jag ej, Herrar Officerarne af Kongl. Gardiet här

---

och missförstånd med olika meningar om ett och annat som dispositionerne och metién angått, har hos mig finnas kunnat, ty min naturliga vivacité är sujette à caution, och eljest heter det, så många hufvuden så många sinnen. Jag har haft för honom all den respect och deference, som jag för min höga förman hafva bort. Ifrån mina första tjenste-år har jag lärt och öfvat subordinationen; det anstår således icke mig att raisonera och dömma om honom, dess conduite och capacité. H. K. M. och Rådet, som om allt äro informerade, äro allena i den saken juges competens. Jag är ej heller i stånd att yttra mig öfver andra mål, än öfver dem i hvilka jag varit brukad. Skulle jag ock hafva något att sätta på hans räkning, hvem skulle icke med skäl misstänka mig, i det tillståndet Herr Generalen nu behagat mig sätta, det jag talade af en esprit de vengeance och af arghet; för dylike öfverilningar får jag mig, som min egen natur och svaghet bäst känner och tillstår, akta.

nu närvarande, lära derom hafva all nödig kunskap. Min oförgripeliga mening öfver detta Krigs-Rådets resultat, och min mission, är den, att nöden och situation dem allena kan justifiera, ty om tillståndet då funnits sådant, att man kunnat hindra en oförmodelig fatal coup; hade det varit ganska oanständigt, ja criminelt att söka delai, och att skicka en Öfverste i ett sådant ärende, dylike personer skickas ej gerna med bagateller, och med värf och bref, dem en Curir föra och uträtta kan, således raisonerade både Ryska Ministeren och Ambassadeuren.

Är nu mitt göromål criminelt, måste beskickningen äfven vara sådan, ja sjelfva ändamålet som var tidsens vinnande, men tid och omständigheter synes legitimera detta.

Alfabetiskt Register på de i Första, Andra, Tredje, Fjerde, Femte, Sjette och Sjunde Delarne införde Handlingar.

MANUSKRIPT-SAMLINGAR.

STOCKHOLM,
ELMÉNS och GRANBERGS Tryckeri, 1819.

Förteckning på Friherrliga Rosenhanska Manuskripterna,

som för det närvarande förvaras på Torps Herregård i Södermanland;

Dessa Manuskripter äro till större delen samlade af framledne Stats-Sekreteraren, Kommendören af Nordstjerne Orden och Riddaren af Konung Carl XIII:s Orden Friherre Schering Rosenhane, som sjelf författat förteckningen deröfver.

In Folio.

Miscellanea Historica.

N:o 1. Ante Tempora Gustavi I. - - 1523.
— 2. Gustavi I, Erici XIV, Johannis III, Sigismundi et Caroli IX - 1523 — 1611.
— 3. Gustavi Adolphi Magni - 1611 — 1632.
— 4. Christina tempore minorennitatis 1632 — 1644.
— 5. — Periodo majorennitatis et post abdicationem ejus, usque ad annum, quo esse desiit 1644 — 1689.
— 6. Caroli Gustavi, ante susceptum Imperium, et postea, usque ad vita excessum - - 1654 — 1660.
— 7. Caroli XI. - - 1660 — 1672.
— 8. — a suscepto imperio, usque ad formæ regiminis mutationem 1673 — 1680.
— 9. 10. - - 1681 — 1686. 1687 — 1697.
— 11. Caroli XII, anno suscepti imperii 1697. —
— 12. 13. - 1698 — 1704. 1705 — 1718.
— 14. Ulricæ Eleonoræ et Frederici I 1718 — 1723.
— 15. 16. Frederici I 1724 — 1730. 1731 — 1734.
— 17. 18. - 1735 — 1737. 1738. —
— 19. 20. - 1739 — 1740. 1741 — 1742.
— 21. 22. - 1743. Jan. Junii. 1743. Jul. Dec.
— 23. 24. - 1744 — 1746. 1747 — 1751.
— 25. Adolphi Frederici - 1751 — 1755.
— 26. 27. - - 1756 — 1759. 1760 — 1764.
— 28. 29. - 1765 Jan. Julii. 1765. Aug. Dec.
— 30. - - - - 1766 — 1671.
— 31. Gustavi III et Gustavi IV Adolphi Junioris - - - 1771 — 1800.

Riksdags-Concepter af Landshöfdingen Friherre Christopher Rappe. - - 1760—1772.

Acta Oeconomica Ser. Reginæ Hedvigis Eleonoræ, viduæ Caroli Gustavi Aulæ Mareschallo Johanne Rosenhane L. B. 1673—1686.

Acta Oeconomica Aulæ Suec. Regis, Aulæ Mareschallo Benedicto Rosenhane L. B.

Vol. I. 1669—1679. Vol. II. 1680—1700.

Ceremonial et Ordres de Chevallerie.

Genealogica et Biographica &c. &c.

Genealogica Regum et Principum Svio-Goth.

Chronica des Landes Bruthema, ietz und Preusserlandt - - - beschreiben durch Casparum Bittander 1609.

Privilegier gifne Staden Riga, ifrån äldre tider 1561- 1647.

Carl IX:s Historia 1591—1600 (af Arnold Messenius).

Manuskr. om Konung Carl IX och Konung Sigismund, (samma arbete som det föregående) 2 exemplar, särskilda afskrifter.

Arnoldi Johannis Messenii Historia, begripandes Orsakerne till den oenighet som varit hafver emellan Herr Sigismund den Tridje, fordom Konung i Sverige och Påland och Herr Carl kallad den tid Hertig till Södermanland, men sedermera den Niönde af det namnet Sveriges Konung. (Utdrag af föregående arbete).

Nyköpings Stads Privilegier och Resolutioner 1399—1727.

Upsala Stads Privilegier. 1314—1728.

Städernas Privilegier.

Vol. 1. A-L. Vol. 2. M-Ö.

Städernas i Sverige och Finland Privilegier.

Kongl. Rådet Gref Eric Dalbergs Bref och Räkningar ang:de Svecia antiqva et hodierna ock Res gesta Caroli Gustavi.

Kort Manual öfver Sveriges Rikes beskrifna Lands-

och Stadslag, såsom hon först af Konung Christoffer är stiftad och författad och sedan Landslagen af Konung Carl IX, Stadslagen af Konung Gustaf Adolph, confirmerad och stadfästad. Under följande compendio således med flit sammandragen att både till åtskillnaden emellan Landslagen och Stadslagen, så ock hvad sedermera ändrat och ännu bibehållit och in praxi är, neplig någon casus under hela Lagbokens innehåll skall förefalla, som icke vid första åskådande förklaras.

Stockholms Importer 1786--1795 (NB. 1788 års förteckning fattas).

1688 års Extract af Indelnings-verket öfver Skånska Norra och Södra Kavalleri-Regementer, upprättadt Anno 1695.

Conspectus Regum et Dynastarum Svethiæ Gothiæque Chronologicus, Genealogicus et Historicus in usum Auditorii sui adornatus a Kiliano Stobæo M. D. Archiat. Reg. Histor. P. R. et Ord. atque Regiæ Societatis et Litter. Upsal. membrum.

Beskrifning öfver Strengnäs Stad af Domprosten Doct. Hallman.

Handlingar angående Drottning Hedvig Eleonoras Lifgeding.

Regale Testamentum seu Legatis Manifestatio qva conditionem Religionis, Hæreditariis Regni Sveciæ Regibus Testamento Serenissimi et Potentissimi olim Principis ac Domini Gustavi I:mi Svecorum, Gothorum, Vandalorumqve Regis, Imperatam non esse, et qvatenus injuncta est, de jure non subsistere demonstratur; Legalitate Testamenti in suo robore permanente, Auctore Nicolas a Palmgarten, Palmeris, Seren, Principis Caroli Ferdinandi Polon. et Svec. Princ. Episcopi Vratislaviensis intimo Consiliario et Cancellario.

Gamble Konung Gustafs Krönika (Auctor hujus Chronici Petrus Swartz Episc. Arosiensis obiit A. 1562.)

Konung Eric XIV:s Krönika uppå rim, eller uti en visa, författad af Daniel Danielsson Hund till Runsö. (Auctor var Ståthållare på Elfsborgs Slott och dog 1611.)

Narratio qvibus artibus Carolus Sudermanniæ Dux Regnum Sveciæ invaserit et occupaverit, Sigismundo III vero ac ligitimo Hærede et Rege astu, dolo, vi excluso,

I. Historia om den omilde Hertig Carls Regemente uti Sverige, 1599--1611.

II. Jungfru Christina Baners underrättelse om de i Hertig Carls onåd förfallne Rådspersoner, i synnerhet Herr Gustaf Baners fängelse, tillvitte förgripelser och derpå följande ömkeliga afgång Anno 1600 d. 20 Mars.

1688 års Räkenskaper för Konung Carl XI:s enskylta utgifter.

Kongl. Bergs-Collegii Relation öfver Rikets Bergslager dat. d. 8 Nov. A. 1666; men presenterad för den Kongl. Regeringen d. 8 April 1667. Kongl. Bergs-Collegii underdåniga Relation om samteliga Bergslagernas i Riket, allt sedan år 1666 varande beskaffenhet och tillstånd, författad den 30 Sept. 1697.

Acta Publica vid Kongl. Maj:ts Ständers Möte, som höllts i Stockholm år 1710.

Then Svenska Chrönikan, sammandragen af Gamble Erchebiskopen i Upsala Laurentio Petri.

Olai Petri Nericiensis Chronica Svecana (Handskriften är af år 1613).

Olai Petri Krönika. (Detta Exemplar är deffect) Observationes in Historiam Regum patriæ nostræ a Cel. D:no Professore Fabiano Törner factæ. Upsaliæ d. 16 Oct. A:o 1710.

Riks-Rådet m. m. Friherre Schering Rosenhanes (död 1663) egenhändiga Biographie (afskrifven 1764 af Carl Gustaf Bogman).

Riks-Rådet m. m. Grefve Carl Rudenschölds (död 1783) egenhändiga Biographie (afskrifven 1784 af Schering Rosenhane).

Handlingar angående Kongl. Rådet m. m. Grefve Nils Bjelkes Process.

Inventarier öfver Husgeråds-Kammaren 1655-1664.

Acta och Handlingar som skedde på then Riksdag, som stod i Nyköping uti December A:o 1611. Acta

angående Riksdagen i Stockholm uti November A:o 1612. Acta och Handlingar hvad som uppå den Riksdag, uti Örebro, till den 5 Januarii A:o 1614 vart berammat, och till d. 12 Febr. äro afhandlade och beslutne. Acta angående Riksdagen i Örebro uti Januarii och Februarii A:o 1617.

Råds-Protokoller 1719.

Herr Professoris Högläfde Carl Lundii General och Special Observationer, som han öfver Sveriges Rikes Lands och Stadslag efter hans Kongl. Maj:ts befallning sammanfattat år 1687.

Westgötha Lagen.

Inledning till den Svenska Stats Lagfarenheten, författad af David Nehrman (nob. Ehrenstråle, död 1770) Juris Patriæ et Rom. Professor i Lund.

Topographica 2:ne Convolut.

Acta paroeciæ Husbyensis in Sudermannia et Territorio Oppunda.

Caroli Renati Berch Historia illustrium Svecorum ex numismatibus.

Vol. I. A--L. Vol. II. M--Ö.

Acta och Handlingar angående Rosenhanska slägtens Gods.

Ordinantie Bok.

Rechnung aller bey der Königl. Deputation gehalten Einnahme und Ausgabe.

Vol. 1. pro A:o 1716. Vol. 2. pro A:o 1717.

Acta Bremensia.

Discursus Clarissimi, Consultissimique Viri Domini Henrici Kreffingii J. U. D. et Reipubl. Bremensis Syndici ac Senatoris primarii de Republica Bremensi.

De Ratione Status Imperii Romano-Germanici.

Les Interets des princes en general, tant allies que non Alliés à la France avec la ligue des Treize Cantons de Suisse et la Republique des Grizons -- Et plusieurs autres particularités curieuses et remarquables.

Läre och undervisning om Hushåld (af R. Schering Rosenhane) deffect.

Svenska Medailler (är en af Carl Gustaf W[...] holtz tagen Copia af H:r C. R. Berchs Förtekning, h[...] ken år 1773 af trycket utkom).

Uträkning i Kopparmynt öfver alla afgifter, h[...] med förbudne Utrikes varor belagde äro till d. i [...] 1755. Författad af Carl Leopoldt.

Relation med bifogade Dokumenter om Bisk[...] Canonie- Præbende- samt Kyrkie- och Klostergods[...] deras reduction med hvad dervid hänger. Ifrån beg[...] nelsen af Glorvyrdigst i åminnelse Konung Gustaf Förstes intill Drottning Christine Regements tid. [...] Kongl. Maj:ts Allernådigste Befallning författat år [...]

Acta varia. Ett band.

Missbruken och orsakerna till Allmogens för[...] och hemmanens ödesmål, och hurulunda de stå att [...] tas och förekommas. Underdånigt förslag dat. d[...] Mars 1716.

Miscellanea Varia.

Juridicia Varia.

Messenia, sive Acta Johannis et Arnoldi Mess[...]

Kammar-saker; mått, mål och vigt.

Miscellanea angående Mynt.

Handlingar angående Generalen Friherre Carl [...] staf Creutz under Ryska fångenskapen 1709--1721.

Vol. I. Allmänna Acta angående Honom [...] isynnerhet Handlingarne 1703--1[...]

Vol. II. 1710--1716. Vol. III. 1717--1[...]

Vol. IV. 1721--1723.

Acta Varia, Genealogica et Topographica,

Vol. I. 1302--1615. Vol. II. 1616--1740.

Handlingar angående Generalen Friherre Be[...] von Lievens qvarlåtenskap och Bouppteckning.

Ha[...]

Handlingar angående Stats-Sekreteraren Samuel von Åkerhjelm, antea Agriconius.

Handlingar i Svenska Historien 1569—1681 till antal af 24. NB Förtekningen står främst.

Herr Commerce-Rådet Westbergs Votum, med Commerce-Rådet Lissanders anmärkningar, hörande till Commerce-Collegii underdåniga Betänkande, den 29 Oktober 1778, rörande Rikets handel och ... i gemen.

Manuscripta Petri Olai ab Asp.

I. Handlingar angående åtskilliga ämnen, hvilka ingått i hans tjenstebefattning, med hvad mera som dertill är relatift.

II. ConstantinopolitanskaBrefväxlingen 1791--1793.

III. - - - 1794—1796.

IV. Officiella Berättelser af mera vidsträckt omfattning.

V. Material-Register, författade under hans beskicknings-tid i Constantinopel och London.

VI. Underdåniga föreställningar, enskylt gjorda och skrifteligen aflämnade vid tillfällen af mer än vanlig vigt.

VII. Yttranden i ämnen af publik beskaffenhet afgifna på hög befallning eller å Embetes vägnar annorlunda påkallade.

VIII. Afhandlingar beträffande Sveriges politiska och Oeconomiska ställning i äldre och senare tider, jemte annat som härmed står i gemenskap. - - N:o 1—8.

IX. - - - - N:o 9—24.

X. Utkast samt mer och mindre utarbetade stycken, de flesta i sådant som hörer till samhälls-inättnings-Theorien och Statshushållningen - - N:o 1—8.

XI. - - - N:o 9—35.

XII. Bref i diverse ämnen mästa delen relativa till tidens händelser. - 1763—1807.

Vol. XIII. Afhandlingar på Franska och Engelska språken - - - N:o 1—18.

Vol. XIV. - - - N:o 19—25.

La Vrai Gloire d'un peuple en general, et du peuple Svedois en particulier par A. Odel.

Strödda Anteckningar i Svenska Historien af Schering Rosenhane.

Början till en Abrégé de l'histoire de Suède, af samma författare.

Miscellanea Varia.

Manuscripter in Qvarto.

Carl IX:s Historia till 1600 (af Arnold Messenius).

Fridericii Menii Pandora Sophica Generalis, de rerum omnium principiis: das ist Allgemeiner Schatzkasten von dem Beginn undt anfang aller dingen. Stockholm MDCXXXIX. Disputatio Theologica de lege Morali, Ceremoniali et Forensi -- Præs. Jonas Petrus Torinius, Civitat. Gothob. Past. ac ibid. S. S. Thel. Lector -- Resp. Andreas S. Austrelius d. 27 Apr. 1667.

Råds-Protocoller 1751--1755.

Gammal Lagbok på Pergament.

Mag. Kammeckers (till slut S. S. Th. D. och Super-intendent på Gottland, död 1759) Collegium om Sveriges Rikes Stat 1732.

Miscellanea Historica.

N:o	1.	Ante Tempora Gustavi I. - -	1523.
—	2.	Gustavi I, Erici XIV, Johannis III,	1523—1592.
—	3.	Sigismundi et Caroli IX. -	1592—1611.
—	4.	Gustavi Adolphi Magni. -	1611—1632.
—	5.	Christina Alexandra - -	1633—1654.
—	6.	Caroli X Gustavi, - -	1654—1660.
—	7.	Caroli XI. - -	1660—1662.
—	8.	- - - -	1663—1668.

N:o 9.	- - - -	1669—1679.
— 10.	- - - -	1680—1683.
— 11.	- - - -	1684—1697.
— 12.	Caroli XII. - -	1697—1709.
— 13.	- - - -	1710—1718.
— 14.	Ulricæ Eleonoræ et Frederici I	1719—1730.
— 15.	Frederici I. - -	1730—1740.
— 16.	- - - -	1741—1751.
— 17.	Adolphi Frederici -	1751—1771.
— 18.	Gustavi III et Gustavi IV Adolphi Junioris - - -	1771—1800.

Miscellanea Historica Varia.

Lettres de M:r de Bahr (Conseiller de la Chancellerie) a M:r le Baron de Gedda (Ministre Plenipotentiaire du Roi a la Cour de France depuis President a la Chambre de Revision.

N:o 1. 1725—1728.
— 2. 1729—1732.
— 3. 1733—1735.
— 4. 1736—1737.

Bref och Concepter ifrån Presidenten Friherre Peter Niclas von Gedda, under hans Mission i Frankrike 1719—1721.

Genealogica et Epistola variorum.

Wapen und Handbuch darinnen der Keyser. May:tt Chur und Fürsten, Graffen, Freyherrn, deren von Adel, &c. mit Kunstreichen figuren, durch den weit berühmten Josten Ammon geriessen, sampt ihren symbolis und Deutschen Reymen geziert. Zu ehrn allen liebhabern der freyen Kunsten, zusammen getragen und verlegt, durch Sigmundt Feyrabendt. Francfurt am Mayn 1589 (Uptages här, emedan på de interfolierade bladen finnas åtskillige emblemata och Sententier angående Johan Jöransson (Rosenhane) till Torp och Haneberg.

Kort inledning till den Svenska Jurisprudentiam Ecclesiasticam eller Kyrkolagfarenheten; utgifven och upsatt af David Nehrman (nob. Ehrenstråle) Jur. Patr. et Rom. Prof. Ord. 1742.

Jurisprudentia Oeconomica adornata a Viro Con-

Celeberrimo, Consultissimo atque Amplissimo Domino David Nehrman Juris Patr. et Rom. Prof. Reg. et Ord.

Herr Axel Fredric Cronstedts Bref till Herr N. N. om den Mystiska Naturkunnigheten, dat. Stockholm d. 20 Maji 1758 till Herr A. F. Cronstedt — tilläggning till dess Historia om Mystiska Naturkunnigheten, af Friherre Daniel Tilas, Dat. Stockh. d. Junii 1758.

Das weitberühmten Gustavi Adolphi derer Schweden, Gothen und Wenden Königs zweyjährig geführter krieg in Teutschland aus bewährtesten geschichts schreibern kurtzlich zusammen getragen und mit denen darauf geprägten Schaustücken illustriret von Johan Heinrich Schelern Anno 1716. Beschreibung derer zu ehren des nie gnug zu ehrenden Koenigs in Schweden Gustavi Adolphi mit den Signis Sulphuris et Mercurii A:o 1632 zu Erfurt geprægten zweyerley Thalern nebst einiger untersuchung ob diese und die gleichfals daselbst 1634 mit eben dergleichen Signis geschlagene Ducaten von Chymischen golde und silber seyn — Angesetzet von Johan Heinrich Scheler Fürstliche Sachsisch Gemeinschafftl. Castner zu Rodach.

Des Durchleuchtigsten Fürsten und Herrn Bernharden des Grossen, Hertzogen zu Sachsen, Julich, Cleve und Bergk u. s. w. Höchst Prieswürdigste Helden Thaten, welche derselbe nach tödlichen abgang des Glorwürdigsten Königs dess Schweden Gustavi Adolphi biss aus sein Seel. Ende, von A:o 1632. biss 1639 verübet, wie solche von Johann Christoph von der Grün, bey Höchstgedachter Furstl. Durchlauchten gewesenen General Adjutanten mit allem fleiss aufgezeichnet und aus dessen Annotatis in dies Compendium verfasset worden.

Miscellanea angående Mynt.

Ceremonial et Ordres de Chevallerie.

Topographica.

Cameralia et Juridica.

Förtekning på de Ordningar, Påbud, Allmänna Stadgar, och placater samt Riksdags-Beslut och För-

lningar, som år ifrån år, äro utaf Sweriges Konun-
r, Furstar och Herrar samt Rikseus Ständer utgångne, ndgjorde och tid efter annan öfverkomne, hvilka uti killige Band äro inhäftade.

Project af en kort uttydning öfver Sveriges Rikes ndslag, med de casibus och mål därtill höra och fö- kunna — uppsatt år 1683, och sedermera en gång ch annan förökt af Magno Bechio.

Acta Sueco-Gallica. 1542—1675.

Then Svensks Stats Lagfarenheten utgifven af Da- Nehrman, Juris Patr. et Rom. Prof. Reg. et Ord.

I. Afdeln. Om Stats Lagfarenhetens beskaffenhet, Hjelpmedel och grund.

II. Afdeln. Om Konungen och dess myndighet.

III. Afdeln. Om Rikets Råd och Collegier NB. fattas.

IV. Afdeln. Band. I. Om Rikets Ständer, och i synnerhet Ridderskapet och Adeln samt Presteståndet.

— — Band. 2. Om Borgare och Bondestånden samt Riksdagar.

Nehrmans Stats Lagfarenhet (samma arbete som föregående, dock utan anmärkningar).

Transumt och Extract af de förnämsta Riksdags- slut ante Tempora Gustavi I:mi som ock af alla Riks- gsbeslut, Recesser, förordningar, Placater och Resotioner, som ifrån Gustavi I:mi Regeringstid äro utngne och publicerade, nemligen af så många som uti rchivo Regni kunna återfinnas. 1282—1668.

Instruction för Collegierne

1. Krigs Collegium af d. 16 Oct. 1723.
2. Cancellie Collegium af d. 14 Junii 1720.
3. Kammar Collegium af d. 11 Oct. 1734. tr.
4. Stats Contoiret af d. 6 Junii 1720.
5. Bergs Collegium af d. 16 Oct. 1723.
6. Commerce Collegium af d. 16 Oct. 1723.
7. Kammar Revisionen af d. 26 Juni 1720.

Miscellanea Juridica.

Ett Gammalt Exemplar af Stadslagen.

Miscellanea Historico Theologica.

Miscellanea Historico Juridica. 1507—1716.

Regeringsform efter Konung Gustaf Adolphs godtfinnande författad och på Riksdagen i Stockholm A:o 1634 utaf R. Råd och samtel. R. Ständer genomsedd och vedertagen. Så ock Sweriges Rikes Regerings, Råds och samtel. R. Ständers deröfver hållna Examen, och gjorde påminnelser på Riksdagen år 1660.

Betänkande om Friheten att trycka allehanda Böcker.

Collegium öfver Svenska Historien (går till 1720).

Collegium über die Schwedische Geschichte (går till 1654).

I. Atlantis Platonica et Rudbeckiana asserta adversus Mag. Christianum Boicum Grimma-Missnicum a Fabiano Törner. Schenningia Gotho. Upsaliæ Anno 1669 in Julio.

II. Observationes ad Lapponiæ Illustratæ Partem Primam.

III. Christ. Frid. Teustkingii Notæ ad Saxonis Gramatici Histor. Danicam edit Basel. 1554 fol.

Eric Benzelii (Archi Ep. Upsal. 1743) Collegium i Svenska Historien.

Collegium de Historia Sueo-Gothica., Rever. atque Amplissimi viri S. S. Theol. Doct. et Prof. Dom. Erici Benzelii.

Collegium privatum in Historiam Suecanam Upsaliæ habitum a Reverendiss. Lincop. Episcopo Doct. Erico Benzelio (NB. arbetet blef år 1762 tryckt, men ändå icke särdeles allmänt).

En kort anledning till Svenska Historiens förbättrande (af Schönström).

I. Jungfru Christina Baners underrättelse om de Rådsherrar som blefvo aflifvade i Linköping d. 20 Mars 1600.

II. Hertig Carls Slagtare-Bänk A:o 1617.

III. Riks-Canslerns Eric Sparres Testamente. Dat. Nyköping d. 4 Julii 1599.

Jacobii Typotii Historiska berättelse om Sverige in Sueticum sermonem translata, ab Andrea Buræo. 9 Dec. Anno 1608.

I. Tideräkning öfver Kon. Carl IX:s stora hjelte bedrifter &c.

II. Om Sveriges Rikes Städers Wapen.

III. Om Adelens, Grefvars och Friherrars Stiftare.

IV. Om Sveriges delning i de urgamla tiderna.

I. Det förfallna Rådshusets upprättande A:o 1661.

II. Christer Bondes information om en rättsinnig Landshöfdinges qualiteter.

Berättelser om Banken.

R. R. Friherre Clas Rålambs berättelse om Riksdagen 1680.

Ett oförgripeligt betänkande om det nu här i landet sväfvande högtbeklageliga trollväsendet, och dess omdöme med något mera, som i detta bedröfveliga värket synes nödigt i consideration taga.

Hof Artiklar, som af den Stormägtigste Konung och Herre H:r Carl XI S. G. och V. Konung år 1687 d. 16 Dec. förnyade och stadgade äro. Med der till hörige Rättegångs-Process och Instructioner.

Kongl. Rådet och Fältmarskalken Grefwe Magni Stenbocks Berättelse om sine Fälttåg åren 1712 och 1713 m. m. dat. Köpenhamn d. 6. Dec. 1713.

Samling af Bref afskrifne af Palmsk. Collection i Upsala.

Sven Brings (nob. Lagerbring) J. U. D. Hist. Prof. Reg. et Ord. Acad. Reg. Eleg. Litter. Membr. Historia illustrata. Första Tomen, innehållandes Portugalls, Spaniens och Frankrikes Stats- och Politie-Historia genom Publika Föreläsningar vid Kongl. Academien i Lund af Auctorn sjelf utgifna. Hopsamlade och efter Auctorns

egna anmärkningar rättade af Fale Henric Burensl
1757.

En kort och enfaldig kunskap i den bibliska storien och i Historica Ecclesiastica.

Öregrunds Stads Privilegier 1491—1660.

Helsingforss Stads Privilegier. 1569—1651.

Volumen in quo continentur:

1. Historica veritas opposita Jani Minoris S mensis retorsione, per Willictium West vium Cimbrum 1614.
2. Krönika som utvisar huru Danmark ha legat under Sverige med sin skatt och r the &c.
3. Laur. Nicolai (vulgo Kloster-Lasse) de ref matione Religionis Christianæ per Minist Evangelicos introductæ (Daniæ impr).
4. Sanct Knuds Gildes Skraa.
5. Sancte Knuds Ringstads Laugskraa.
6. Statuter för S. Knuts Gillet i Lund af år 15
7. Ett kort Extract af några merklige saker, äro i Sverige förelupne.
8. Extract af Jens Lauritzons Wolffs Encom Regni Daniæ, om Skåne.
9. Synopsis historiæ Suecanæ contracta ex hanne Magno.

Ett band innehållande en samling af bref skr till Riks-Canslern Grefve Axel Oxenstier

Privilegia Academiæ Upsaliensis 1476—1595. 16

— — Constitutiones Academ. Upsaliensis 16

Memoires de M:r Rousset de 7 Sept. 1736— Jus à la fin de 1737.

Discorso de Tarqvinio Pinaoro,

De variis summi Pontificatus Redditibus.

Dian

Dianea, En princessa från Cypern. Allegorisk Roman.

Joh. Phil. Casselii Prof. P. Philol. Brem. Observatio Historica de Frisonum Navigatione fortuita in Americam Seculo XI facta. Magdeburgi 1741, 4:to edita. Cum novis quibusdam Auctoris ejusdem accessionibus jussu.

Illustr. et Celeb. Viri D:ni Archenholtzii Sereniss. Landgravii Hesso Casselliani a Consiliis, numis et libris denuo descripta. Bremæ d. 6 Oct. 1758.

Pater Noster variis lingvis; a Georg. S. Bruno Barthensis Pomerano. A:o 1650.

Sveriges Rikes Lagvunne menedige förrädares Johannis Messenii oredeliga bedrifter, falska Eder och Erts förrädeliga Handlingar, som han emot Gud, Konungen och Riket förehaft, stemplat och practiserat hafver, samt den sentens och Dom, som utaf den Konungsliga Hof-Rätt, är för samma hans förrädeliga handlingar skuld honom afsagd blefven d. 21 Aug. 1616. Korteligen och sanfärdeligen författade af E. Tegel.

Kongl. Commerce Collegii betänkande angående Levantiska Handeln. sine anno.

Geodetica Descriptio Territorii Bibri Orientalis sive Dominii et Paroechia Oist Beuerensis.

Paulis Collegium von Preussen.

Relation von Königl. Stat Riga in Lifflandt. Revalis geschrieben von Henric Seutzer Junior 1690 d. 25 Junii.

Inledning till de gamle och nye Runestafvar.

De nomine et festo Juel Septentrionalium tam antiqvorum quam hodiernorum, Dissertatio Otthonis Sperlingii Consiliarii Regii U. J. D. et Collegæ Per Illustris Societat. Anglicanæ.

Tractatus varii de Imperio Romano-Germanico.

Georgii Stjernhielm Archimedes Reformatus.

Dissertatio Philosophico-Comica de Regno B
Auctore Ampliss. et Celeberr. Prof. Andrea Rydeli

Miscellanea annotante Johanne Björnstierna 17
1797.

Handlingar angående Presidenten Frih. Gustaf
senhane 2:ne Band.

Hvarjehanda anteckningar i Svenska Historie
Flintenberg.

Er. Malmogii Dissertatio II:de Thule. Holm. 1
Sv. Karlström Diss. de Thule Veterum. Ups. 1673
Tomo I. Atlanticæ Rudbeckianæ Cap. XVIII: de V
rum Thule quam nos Sueoniam faciemus.

Institutione politica, per negotiare con P
cipi m. m.

Skånska Historien.

Sven Hofs hvarjehanda, ämnat att efter dess
såsom en ringa gåfva aflemnas till Kongl. Bibl. H
C. Gjörwell.

Landshöfdingen i Södermanland Frih. Eric S
res Diarium 1660 et 1667.

Riks Amiralen, Grefve Gabriel Bengtson Ox
stjernas och Hans dotters Fröken Christ. Oxenstj
anteckningar 1595—1684. Kopia tagen år 1688 af K
Rådet och Cancellie Presidenten Grefve Bengt Oxenstj

Försök till en Historisk Beskrifning öfver Hels
borgs Stad författad af Elias Follin år 1798 *).

Receuil Interessant Innehåller.

1:o Relation Abrégé de la Campagne en W
phalie et dans l'Electorat d'Hannover A. 17

2:o Bref till R. R. Grefve Carl Fridric Sch
ifrån Herr du Pont. De utgöra Femt
alla skrifne år 1773 NB. N:o 1. 2 och 7 fal

*) NB. återlemnad till författaren 1808 sedan han fattat
beslut att densamma af trycket utgifva. Genom Stats-
kreteraren Friherre Rosenblad, hade den blifvit lemn
mitt förvar såsom aldrig ämnad att tryckas.

Not af Stats-Sekreteraren Friherre Rosenhan

3:o Reponse au Prospectus d'une Encyclopedie militaire - - - par Ant. Louis Sondag &.

4:o L'Or dans son premier etre et de ses vertus. Ouvrage d'un Philosophe.

Manuskripter in Octavo.

General Majoren Friherre Alexander Hummerhjelms böcker. 1707, 1708.

Miscellanea. Historica varia. Innehållande

1:o Annotationer till den äldsta Svenska Historien, Fyra serskilda stycken. De 2:ne första, fragment, af det tredie fattas de båda första häften, det fjerde är complet.

2:o Annotationer till Svenska Statsverket. Tvenne särskilda stycken. Båda completta.

3:o Annotationer om Riddare-Orden. Trenne särskilda stycken.

4:o Annotationer om Götthernas Rättvisa. Ett stycke.

5:o Annotationer om Götthernas första uttåg. Ett stycke.

6:o Afhandling om Tavastland.

Denna samling har tillhört Kongl. Bibliothekarien Björnstjerna, och sålldes på hans auction 1797. t hans anteckningar lärer en Lagman Lundberg vasse anteckningars författare.

Enligheten med en af Herr Kammarjunkaren och Riddarens samt dess Fru Friherrinna född Rosenhane till Herr Öfammarherren m. m. Baron Stjerneld aflemnad afskrift, efterlidne Stats-Sekreteraren, Kommendören och Riddaren Herr Schering Rosenhanes egenhändiga förteckning intygar

W. Forsslund.

Förteckning på Manuskripterne i Bergshammars Bibliothek *).

A.

Acter och Protocoller vid 1769—1765, samt 1761 års Riksdagar, — åfven Herrar Riksens Råds Vota och tillstyrkan till Pommerska kriget.

Actes, quelques, et autres Piéces curieuses tirées du Cabinet des Princes — Special Registret.

Acta angående Skattläggningen år 1713.

Afkomlingar, RiksRådet Seved Ribbings.

— — Bror Andersson Rålambs.

Affaire, Ambassadeuren Liljehöks med Churförsten af Brandenburg Friedric Wilhelm.

Afhandling, Kort Historisk om Romerska Kejsarena ifrån Carl Magnus till Carl IV samt beskrifning af Österrikiska Husets Länder.

Afskrift af det som finnes omkring Öfverste Otto von Sacks Grafsten, samt under Dess sköldemärke.

Afsägelse, Gref N. Njelkes, på rättigheten till sin Hustrus arf.

Alliance, Defensive med Frankriket afslutad. Versailles d. 15 Apr. 1715.

Anledning, kort, till Svenska Historiens förbättrande.

Anmärkningar om Eldsvådors förekommande.

— En Landtmans vid svaret om Hanoverska Traetatens accession år 1726.

— rörande Partierne i Sverige med påminnelser.

Annotationer och Räkningar rörande Kon. Stanislaus i Polen.

Annotations de Lecture de diverses livres 1741.

Antekningar, Gref N. Bjelkes i Psalmboken i Sahlsta Capell.

---

*) Införes med Herr Baron Sacks tillåtelse denna i hast upprättade förteckning, ur hvilken uteslutits flera articklar som icke höra till dessa Handlingars utgifnings område.

Avancements-Listor ifrån år 1726 till år 1743.

Annotationes Juridicæ.

Anslag vid Riksdagen i Stockholm 1738.

Afsägelse-Skrift uti hvilken Rikeens Ständer uppsäga Kon. Sigismund all tro och lydnad, Ordsakerne därtill, samt Sigismunds svar.

Arrende-Contract, Tull 1731.

Anslag vid Riksdagen 1738.

Album, Christina Posses.

— Herr Otto von Sacks.

B.

Balken, Konunga.

Beredelse, Gref Er. Brahes till döden, af Troilius.

Betänkande, Prästerskapets om Rang för Ståndet 1720.

Bok om hvarjehanda Saker.

— Lag, gammal jemte Kon. Jan III:s Privilegier för Ridderskapet och Adeln af år 1569.

Bevis på Stenbockska Slägtens urgamla Extraction, utdraget ur Antiquitets Collegii Handlingar, af Peringer.

Bjelkes, Grefvin. Eva född Horn, Barn, Barnabarn och Barnabarnsbarn.

Biografie, kort, Kongl. Rådet Grefve Nils Bjelkes.

Bref, Herr Fabrices om Kon. Carl XII:tes vistande i Bender.

— En Preusisk Officerares till sin Fru om dess Famille och dess egna händelser.

— — som angå några Fransyska affairer.

— Flera Personers, till Presid. Grefve C. G. Bjelke.

— K. Carl XII:s, Drot. Ulrica Eleonoras och Landt-Grefven af Hessen Friedrichs, till General-Lieut. Eric Sparre i flera ämnen, samt ett passe-porte bref af K. i England.

— En Hållendares till en Preusisk Vän om Konunga Walet i Pålen 1733.

Bref, Biskop Terseri till Öfversten Arv. Ribbing 1677.
— Paikuls till Kon. Carl XII:te af d. 2. Aug. 1705.
— Franska Parlamentets till sin Konung.
— Grefve Wellingks till Gref Sparre 1725 med svar.
— Kongl. Senatens och Gref M. Stenbocks till Kon. Carl XII om Rikets och Arméns tillstånd 1711.
— Drottning Ulricas, K. Friedrichs, Duc de Cambrais's, — Bassewitz till Gref C. G. Bjelke Envoyé i Frankrike. Special registret i bundten utvisar innehållet.
— Gref C. G. Bjelkes till Konungen, Drottningen, Kon. Stanislaus, Cancellie Collegium, Wulfvenstjerna, Düben, Collart, Hamilton m. fl.
— Konungens i Frankriket till Drottning Ulrica och Prinsen af Hessen Cassel om Mademoiselles förmälning med ArfPrinsen af Modena.
— K. i Sverige tvenne; ett till Konungen i Frankrike, det andra till Regenten Duc d'Orleans; oupbrutne.
— Flera Kongl. Personers till Grefve Bjelke och Dess Fru.
— Konung Stanislai till Gref C. G. Bjelke.
— Grefve Carl Jul. Levenhaupts till Gref C. G. Bjelke.
— Tiesenhausens til Gref C. G. Bjelke.
— Concept Bok för År 1679.
— Grefve Sperlings och Fru Carin Horns, jemte fleras i Familleu, för åtskillige år.
— Concept Bok på Fransyska.
— Kongl. Maj:ts till Stats-Contoiret, om några Regementers upbrott år 1739.
— Presidenten samt Riddaren och Commendeuren af Kongl. Maj:ts Orden Gref Carl Gust. Bjelkes.
— Carl Urb. Hjernes, til en Präst om ett Barns begrafning vid dess gård Målsätra.
— Axel Königsmarks Posses till Grefvinnan Sten-

bref däri han sig beklagar att han i Flandern blifvit insatt som dåre.

Marg. Lannias, til sin Man Christoph. Grance

Kon. Jan 3:djes till sin syster Furstinnan Elisabeth om sitt giftermål med Fröken Gunilla Bjelke.

Concept Bok af Cancellie Rådet Bar. J. G. Sack 1732.

Konunga, 146 stycken.

Flere Förnäme Personers till Commissions Secreteraren H:r Werwing.

Till Grefvinnan Eva Bjelke ifrån Grefvarne Tessin och C. G. Bjelke samt dess Herre Baron J. G. Sack.

Donations, Kon. Johan 3:s på Friherrskapet Kronobeck och Öresten till Stenbockska Famillen med Kon. Sigismunds och Gustaf Adolphs Confirmation.

Grefve, för Baron Friedrich Stenbock.

till en Prins huru han bör anse sitt Folk.

Bibers, i flera ämnen, Stralsund 1712.

Kongl. Maj:ts om Skatterättighets försäljande af Kronojord 1701.

Maurices om tillståndet i Stralsund 1712.

Envoyén Preis's af år 1720.

Gref Eric Sparres till Stats Commissionen om en Krono fordran.

Biskop Svedbergs till Skara Prästerskap om synen i Skara Domkyrka d. 11 April 1723 af Klockaren Hans Danielsson med Landtmätaren Kruses anmärkningar dervid.

Drottning Ulricas egenhändiga till Grefvinnan Christ. B. Lilje.

ifrån Potsdam 1709 om Konungarnes af Preussen, Pålen och Danmark möte.

Cancellie Collegii till Gref Ture Bjelke, Plenipot.

Minister i Wien, om åtskilliga händelser
Fäderneslandet. Douplet.

Bref, Drottning Ulricas till Kejsaren, om Freds m
tion emellan Konungarne Stanislaus och
gust, samt ett Bref till Grefve Bjelke i
ma ämne.

— Drottning Ulricas till Baron Liljenstedt om Å
ska Congressen.

— till Amiral Norris då han tillkännagaf sin anl
med Engelska Flottan i Östersjön.

— Drottning Ulricas till Baron Lilljenstedt om F
underhandlingarnes afbrytande på Lofön.

— Czar Petters till Drottning Ulrica med D
ningens Svar.

— Drottning Ulricas till Gref C. G. Bjelke, at
Franska Hofvet reclamera ett fartyg, upp
till Calais.

— Kon. Friedrics till Svenska Undersåtarena om
falskt Brefs utspridande om Fredsunderh
lingar med Frankriket.

— Philolithei till sin Vän och Galipilei till Se

— Gref Gyllenborgs till C. E. Lewenhaupt om D
ning Ulricas död.

— Commission Secreteraren Werwings till åtsk

— Compliments, Cancellie Collegii till Prinsessan
visa Ulrica.

— Konunga, till Gref Stenbock 194 stycken.

— Senatoren i Rom Grefve Bjelkes till sin
Hedvig Sack.

— Gref Ture Bjelkes till Gref C. G. Bjelke
år 1706 till 1745.

— Grefvinnan Cecilia Gustafs Dotter till Dr
Catharina 1622.

— Lisa Husbondes till Ärkebiskopen.

— Concept-Bok af Cancellie Rådet Baron J. G. S
B

Bref, Gref Horns, Wellingks till Cancellie Collegium.
-- Tvänne af Prästen Ambrosius Östring då han begär, att blifva Capellan i Blacksta.
Beredelse, Grefve Eric Brahes, till döden, af Troilius. Utförlig.
Berättelse om Grefve Svante Stures, Herr Abraham Ifvarsons och Herr Dionysii fängelse och mördande på Upsala Slott.
-- Kort, om Konung Gustaf d. I:s död.

C.

Cancellie Ordningen af d. 14 Jan. 1720 och den af 1723.
-- Konung Friedrics.
Ceremonieller vid Ryska Legationens emottagande, 1649, 62 och 85.
Chiffre de Lenk, Grubbe &c.
-- Flera slag.
-- brukad i Cancelliet år 1740.
Clave till punctering.
Commissioner öfver 1719 års Campagne.
Congressen i Cambrais d. 26 Jan. 1724.
Copia translat: Litterarum Responsoriarum Magni Sultani ad Ser. Regem Svecorum exaratarum &c.
-- af ett Gref Wellingks bref ifrån Brehmen d. 4 May 1719.
-- af ett bref från ÄrkeBisk. i Cambrais till Milord Stanhope.
-- af Konung Stanislai bref till Gref Ture Bjelke.
-- af ett bref, skrifvit af Sigillbevararen i Frankrike om Freden emillan Sverige och Ryssland 1724.
Copie de la lettre de S. M. le Roi de la Grande Bretagne a S. M. le Roi de Dannemark 1720. avec Reponse.

Correspondance, Commissions Secreteraren Werwings med Konungen, Senaten, Cancellie Collegium, Regeringen i Pomern, Gref Wellingk, Attom, HofCancelleren Mullern för åren 1711, 13 och 14, rörande Svenska sakerna vid Hanoverska Hofvet.

-- Gref C. Bjelkes, med Daldorph och Silfverhjelm.

-- Hof Stallmäst. Roths, med Grefvin. Hed. Sack.

-- Gref C. G. Bjelkes, med Grefvarne Horn, Cronhjelm och Wellingk år 1720 och följande.

Creditiv, Gref C. G. Bjelkes, till Konungen i Frankriket.

— -- — till Regenten Duc d'Orleans.

— General Er. Sparres, till Franska, Bayerska och Cölniska (Polska) Hofven 1714.

-- Gref Bjelkes, at vara Envoyé vid Franska Hofvet.

Critiques, quelques Satyriques de Paris ont publié un petit ecrit contenant les titres de diverses pretendues livres.

Correspondance, Grefvinnan Horns med Grefve Bjelke och flera.

-- Baron J. G. Sacks, åren 1730 och 31, Copior.

Chrönica, Konung Gustaf denFörstas.

-- Sveriges Rikes, af Mäster Olof Phase.

Contract, Tull- och Arrende år 1731.

Confirmation på General Tull Arrendet 1731.

D.

Dagbok öfver Utländska Resor åren 1753 och 54.

Deputation, Secrete, som satt öfver Råds-Protocollerne 1726.

Deputationer, Riksens Ständers vid 1738 års Riksdag.

Deputations; Handels och Manufactur, berättelse till Riksens Ständer om Manufaktur-Fondens förvaltning 1726.

Dictamen, Actors, i Gref N. Bjelkes sak, till Svea Hof-Rätt.

Dieta Generalis.

Deputationerne vid 1742 och 1743 års Riksdag.

Discursus undt etliche annotationes cum Patrono am der aperta area gehalten A:o 1620.

Documenter, bref och annotationer, angående Polska Hofvet och Gref Bjelkes Adjutants beställning hos K. Stanislaus.

-- rörande AltRanstadska Fredsverket, samt General Tarlos bref till Gref Bjelke i detta ärende.

-- rörande Gottländska Gouvernementet under Gouver. Baron Axel Sparres Tjenstetid på 1650 talet.

-- hörande till Svenska och Franska Ceremonieller.

Dom, Doctor Blackwells, i Cancellie Rätten 1747.

-- Prosten Brenners, i Kongl. Commissionen 1720.

-- Kongl. Räntmästaren Lagersparres, uti Kammar-Revision.

-- uti Carl de Mornays och Gelb. Bafsuers Conspirations sak år 1574.

Documenter rörande 1789 års Riksdag.

-- -- 1788 och följande årens krig med Ryssland.

E.

Ed, Secreta Utskottets, vid 1726 års Riksdag.

-- Riddare, Kongl. Svärds och Nordstjerne Ordens.

Etrennes politiques, pour les joueurs de quadrille d'Europe, pour l'Année 1738.

Exception, Gref Wellingks till Riks. Ständ. Commission 1727.

Extractum Protocolli, Secret. Utskottets d. 3 Maj 1769.

Extract af ett bref, af d. 10 Dec. 1726, rörande tillämnad Operations plan vid ett tillämnadt krig med Ryssland.

-- utur Gazetter för åren 1720 och 1722.

-- utur den öfver Rikets försvarsverk 1719 till un-

dersökning förordnade Kongl. Commissions P-
tocoller hållne 1725.

Extract af det så kallade 1282 års Riksdagsbeslu
Helge-ands-holmen med anmärkningar.

-- utur Staternas af Holland Secrete Register-b

-- af bref till Kongl. Maj:t samt Cancellie Collegi
ifrån Svenska Ministrarne, 1748, om särs
affairer, isynnerhet Republiquen Genuas.

-- utur Kongl. Hof-Rättens Protocoll d. 5 Nov. 1
der Domarena rådas till rättwisa vid hu
och öronens förlust.

-- af Konungens Secrete Proposition till Ständ
1693, rörande Reductionen, samt Gref S
bocks bref i samma ämne.

-- utur Lieutenant Lostjernas bref. Gripsvall 17

-- af Borgare-Ståndets Protocoll d. 4 Augusti 17

-- utur Prosten Serenii Predikan vid Ryssarnes
qvartering i Nyköping uti Dec. år 1743.

-- af Tractaten emellan Sverge och England, i
Lord Carteret och Bassewits afhandlad.

-- af Ministern Grefve Eric Sparres instruction.

-- af Baron Liljenstedts bref af d. 16, 20 och
Aug. 1719 från Lofön med Allegater.

-- af Secr. Utskottets Protocoll om de licentier
Riks-Råden år 1738.

-- utur Råds-Protocollet d. 10 Maj 1743 om S
cessionen.

Extrait d'une lettre de Danzig, ecrite le 17 Avril 17

-- d'une lettre d'un Officier au Service de Ru
au sujet de la Conspiration.

F.

Freden emellan Sverige och Hannover.

Fullmagt, Grefve C. G. Tessins Råds och Cancell
Presidents.

-- då varande KronPrinsen Adolph Fredrics, att
ra Upsala Akademie Cancellaire.

Fullmagt för G. Crispin att vara General-Lieutnant i Svenskt tjenst.

Fördelning, så af timmarne, som Embets-göromålen emellan Rikseus Råd, samt förordnande om föredragnings-sättet i RådKammaren och hos Kongl. Maj:t, gifvit d. 8 Sept. 1772.

Fördrag, Freds, emellan Sverige och Frankrike år 1735.

Föreställning, Ridderskapets till Prästeståndet, att Consistorium i Skara förolämpat Adelns Privilegier.

— Rikseus Ständers till Kongl. Maj:t, om den så kallade Conspirations listan 1727.

Förordnande, Grefvinnan Christina Brahes om sin begrafning 1682.

Förordningar, Tvenne K. Carl XII:s, om ändringar vid Arméen, jemte bref därom till Baron Eric Sparre.

Förordning, Kongl. Maj:ts, om Ceremonierne vid främmande Ministrars antagande.

Föreställning, huruvida Amiralitets Collegium bör hafva sitt säte i Stockholm, af Ankarcrona.

— om möjligheten att flytta Amiralitets Collegium ifrån Carlscrona.

Förfrågan och påminnelser, Landshöfdingen i Kopparbergs län Baron Strömfeldts, till Kammar och Bergs Collegium om hushållningen i alla sina grenar i Länet, med Allegater.

Förslag, General, öfver de till Finland commenderade Troupper under General Majoren Buddenbrocks befäl 1739.

— Baron Goertzes, till Fred med Ryssland.

— hvad ett Regemente af 1000 man, med dess behof, vid uppsättningen kommer att kosta efter 1734 års Utrednings-Plan.

— till ett Handels Compagnies inrättande i Alingsås.

— Fält-Staten, Skånska, 1710.

Försvars Skrift, Grefve N. Bjelkes inför Svea HofRätt.

Försvars-Skrift, en Anonyms, med relation om dess oskuld.
Försäkran, Prinsens af Hessen, till Ständerna 1720, jemte Drottning Ulricas bref till de samme.
Förklaring till Theologiska Faculteten i Upsala öfver ett åklagadt Programme.
— öfver några Lagens rum.
— öfver Sveriges Stads-lag.
Förtekning på liken i Bjelkiska grafven i Tensta kyrka.
— på Troupparne i Bohus Län 1743 under General Wrangel.
— på alla bättre Embetsmän så Civile som Militaire och Ecclesiastique öfver hela Riket år 1739. Här finnas ock Voteringarne till LandtMarskalk 1719, 20, 23, 27, 31, 34, 38, 40 och 42.
— på Örlogs-Flottan och dess styrka vid dess utgång i Östersjön 1741.
— på Svenska Arméens styrka omkring samma tid.
— på de till Danzig reste Officerare, att tjena K. Stanislaus.
— på sysslorne i fält, utur K. Carl XII:s Förordningar.
— på Krigsmakten i Sverige 1724.
— på dem som arresterades för Marstrands uppgifvande.
— på de Familjer, som år 1719 blefvo Grefvar, Friherrar och Adelsmän; men äro utgångne.
— på Kejsarens Krigsmakt 1727.
— på Svenska Gesandterne vid utrikes Hofven 1719.
— på Expidierade mål af Ständernas Expeditions Deputation 1740.
— Kort, på de sysslor som uti Arméen förefalla när den står i läger, isynnerhet hvad General-Majoren, Öfversten och General-Adjutanten af Dagen böra förrätta.
— på alla befordringar i alla Stater i Sverige 1729.
— på Civil Staten och Ministrarne.
— på Generaler, Regements och Ammiralitets Officerare.

Haranguer, dem Baron Sparre höll till K
Frankrike, Regenten och Madame l
de Berry vid sin Audience.

Hjelmare Slussvärks Byggnads Kostnads Försl

Historia, Konung Eric XIV:des.

Hof-Articlarne.

Hohenlov, Charl. Susan. Grefvinna Lewen
derne och Möderne.

I.

Jeu de piquet de l'Europe pour l'année 171
— de Quadrille de l'Europe.

Inledning, Kort, till Heraldiquen.

Inlaga, Petri Anzelii till Landshöfdinge-Äml
land. Skrifsättet besynnerligt.
— Grefve Frölichs, till Kongl. Maj:t, deri
görelse af Presid. Bar. Cederhjelm
myndare för Gref Frölichs Fru.
— Grefve Arfvid Horns, om afsked ifrå
skapet i Cancelliet år 1719.

Insinuation, Gref Er. Sparres, år 1719 1
Ambassader, med bilagor.
— Gyllenborgs, Fägerstjernas och Til
ductions-Commissionen 1681.

Instruction för Kongl. Krigs-Collegium.
— för Kongl. Kammar-Collegium.
— för Stats-Contoiret.
— för Bergs Collegium.
— för Commerce Collegium.
— Huru Revision och Justitiæ-Ärender
tas under Konungens frånvaro år
— för HofMarskalken Baron Rosenkra
— för Kammarherren och Stallmästaren I
— Utskrifnings, för Grefve J. G. Stenl
— — — —
— By, för Utskrifnings-Commissionen

Instruction, General-Lieutenant Baron Eric Sparres, för dess Franska Ambassade 1714, med en underdånig relation derom 1717.

— för Baron Eric Sparre af dess Moder Grefvinnan Beata Stenbock; samt för Grefve Axel Wrede Sparre af dess Fru Moder, rörande desse Herrars resor och studier.

— för Öfver Post-Directionen d. 19 Aug. 1704.

— för Kammereraren öfver Postväsendet.

— för Expeditions Deputation.

— för Plenipotentiaire Ministern Grefve Ture Bjelke.

— för Residenten i Hamburg, Renstjerna.

— för Baron Liljenstedt och Gref Gyllenborg vid Freds-Congressen på Åland.

— för Öfverste Adlerfelt till beskickningen vid Danska Hofvet.

— för Commissions-Sekreteraren Skutenhjelm vid Engelska Hofvet.

— för Gen. Major Trautwetter till beskickningen vid Polska Hofvet.

— för R. R. Grefve Sparre vid Kejserliga Hofvet.

— Konung Carl XI:s, för Commissions-Sekreterarena.

— för Milord Carteret och den andra Engelska Ministern.

— för Secreta Utskottet 1738.

— för Stats-Contoiret.

— Landshöfdinge.

— Öfverste Marskalks.

— för Hof-Intendenten.

Journal, Riksdags, år 1726.

— öfver hvad som förelupit vid främmande Ministras Reception och Audiencer ifrån 1732 till slutet af 1741.

Journal, Cancellie-Rådet Baron Johan Gabriel Sacks, egenhändigt förde. 4 Tomer.

-- hållen öfver Konungens vistande i Finland vid Exercitie-lägret på Lill Loulais-Malm 1787.

Jus Publicum Svecanum.

Journal öfver lägret vid Lill Loulais Malm 1787.

-- Cancellie-Rådet Herr Baron Sacks.

K.

Krigsmagtens Officerares Aflönings Stat.

Klagan, Kongl. Fiskalens, emot Magister Boetius.

L.

Lettres au Chev. Jaques Banks contre le pouvoir absolu et l'obeissance passive. Traduit de l'Anglois 1711.

-- Patentes du Roi Louis XIV pour deferer la dignité de Marechal de France a M:r de Rosen.

-- d'un Suedois à son ami 1739.

-- du Roi de Prusse au Lord Marichal sur la bataille du 18 Juin 1757.

Lag-Bok, gammal, präntad, efter utseendet Konung Christophers.

-- en gammal.

Leyonhufvud, Axel Stenson, Relation om Svea Rikes affairer under Hertig Carls af Södermanland Riksföreståndérskap, med den så kallade Hertig Carls Slagtare Bänk.

Lewenhaupts, Grefve Ludvig Wiereck; Fäderne och Möderne.

Libellus, Thom. Fehmans i Wellingkska saken.

Libell, Envoyén Finks till Konungen innan dess afresa ifrån Stockholm 1736.

Lista på Kongl. Råden i Drottning Christinas omyndige år och sedan fortsatt till år 1727.

Litteræ Senatoris Er. Sparre ad Secretarios Regios Matthiæ et Nicol. Brasch. Sundby d. 18 Oct. 1590.

Lyckönskan, Ehrenspets, till Prins Adolph Friedric då han blef vald till Thronföljare i Sverige.

Lagbok, Konung Christophers. Prydligt Manuskript.

Lagbok, skrifven 1487.

Längd, Råds-, för 800 år tillbaka.

M.

Manifest, Preusiskt vid inmarchen i Meklenburg.

Matrikel på Ridderskapet samt Deputationernes Ledamöter vid Riksdagen 1742.

— på Ridderskapet vid 1723 års Riksdag.

— på samtelige Riksens Ständer vid 1726 års Riksdag.

— öfver Riksens Ständer 1742.

Meditatio super moderna Pace habita d. 2 Maj 1721.

Memoire, presenté par M:r Pointz, Envoyé Extra Ordinaire de S. M. Britann., pour l'accession au Traité d'Hannover le 24 Juin 1726.

— inlemnad till Regenten i Frankrike af C. G. Bjelke rörande Sveriges angelägenheter samt Grefvens underdåniga relation till Kongl. Maj:t om Hertigens svar på denna Memoire.

— Amiral Norris, med Drotn. Ulrica Eleonoras svar.

— de Comte de Casteya avec reponse de S. M. le Roi de Suede.

Memorial, Kammar-Collegii, vid 1726 års Riksdag.

— Baron Cederhjelms, till Ridderskapet, om redo för beskickningen till Ryssland.

— Grefve Wellingks till Ridderskapet 1726, om att dess papper blifvit sequesterade.

— till Secreta Utskottet.

— till Riksens Ständer d. 15 Oct. 1726.

— — — d. 26 Oct. 1726.

— — — d. 13 Marti 1727.

Memorial, Grefve Nils Gyllenstjernas, till Kongl. M
angående förvarsverket 1719.
— om Förvarsverket. Tyskt Manuskript.
— Gref C. Pipers till Kon. Carl XII:te emot D
thronisationen i Pålen.
— Grefve H. Fersens till Ridderskapet 1726
Tull-Deputationen.
— Gref Dohnas, till Ridderskapet 1726 om Föro
ningarnes öfverseende och lämpande efter F
damental-Lagen.
— Grefve Tessins, till Kongl. Maj:t 1751 om afs
ifrån sina sysslor.
— Grefve Freytags, om dess Audiences vägran
Grefve A. Horn.
— Gab. Duhres, till Ständerne rörande Hushållning
— Baron Wredes, till Ridderskapet om Finska krig
— En Officerares, till Ridderskapet om dess P
tection, samt beklagan öfver orättmätigt
dande.
Memorial och betänkande m. m. vid 1756 års Riksdag
Merit-Listor, flere Svenska Herrar och Mäns.
— — flere Herrars och Mäns.
Miscellanea på Svenska.
Mål, En del, som förevarit vid 1738 års Riksdag h
Ständerne, mest i allmänna Economien i Rik

N.

Nu för tiden spelande l'hombre i Europa.

O.

Oration de Comte d'Avaux 1693 d. 3 May, till Konu
gen i Sverige samt till Grefve Wrede.
Ordasätt, Laga, att lysa Ting, samt förmaning t
Nämden.
Ordre de la Chevallerie du Nom Jesus. Skulle inrätt
af Konung Carl X:de.

Ordres, Konung Carl XII:tes till Generalen Baron E. Sparre att commendera en Chef vid Wermländska gränsen 1718, med bilagor.

— Riks-Marskalken Gref M. J. de la Gardies till Hof-Staten, om Ceremoniellet vid 1734 års Riksdags början, samt vid Nyårsdagen 1735.

P.

Paralelle emellan Engelska och Fransyska samt den Romerska Kejserliga alliancen, så ock Neutraliteten, med anmärkningar mot och med.

Pasquinus Veridicus till Ständerne om Sveriges närvarande tillstånd år 1720.

Permission, Konung Carl XII:tes, för Riks-Marskalken Grefve Joh. Gabr. Stenbock att nyttja varma baden.

Personalier, Fälttygmästaren Joh. Liljehöks.

— Presidenten Friherre Anders Liljehöks.

— Riks-Rådets och Riks-Skattmästaren Baron Seved Båts.

— Ammiral-Lieutenanten Baron Gustaf Horns.

— General-Lieutenanten och Geheime-Rådet Joh. G. Baners.

— Baron Axel Sparres.

— Grefve Axel Oxenstjernas.

— Grefvinnan Catharina Stenbocks, född De laGardie.

— Friherrinnan Jacobina Catharina Liljehöks.

Pices, concernantes la reconciliation entre les Alliés de Vienne et les Alliés d'Hannovre.

Plan till Krigs-operationerne emot Czaren 1719.

— till 1714 års fälttåg och huru Sverige &c. borde försvaras.

Privilegium, Grefvarnes, gifvit d. 26 Jan. 1651.

— Stockholms Stads.

Project de declaration du Louis Roi de France.

Project de la Reponse a donner a la Cour de Vienne par M:r le Duc de Richelieu.

— till Freds-Præliminairer emellan Sverge och Konung August.

— till Fred med Dannemark.

Process, Abdications, Drottning Christinas i Insprueh år 1655.

Predikningar, några mycket gamla.

Proposition huru Regeringen förvaltas bör sedan Kongl. Maj:t afsagt sig Souverainiteten.

Pro Memoria, huru med Arméen och penningarne till dess underhåll bör förhållas.

— öfver Conferencen d. 11 Jan. 1727.

— Grefve Freytags.

— rörande Rysslands tilltagande och Sveriges försvagande.

— Milord Cadogans till Kejserliga Hofvet om att skaffa fred i Norden.

Protocoll hållit i conferencen emellan Svenska Commissarien och Knes Dolgorucki d. 11 Jan. 1727.

— hållit emellan ofvannämde d. 1727.

— hållit på Riddarhuset d. 31 Jan. 1747, i flere ämnen.

— hållit i Riksens Ständers Stats-Deputation d. 17 Dec. 1747, då Presidenten Grefve C. G. Bjelke erhöll af Ständerne en brillanterad Guld-Dosa.

Protocolls-Extract i Justitiæ-Cancellairs-Contoiret d. 17 Martii 1731, då Jägmästaren Dankwart var anklagad för att hafva missfirmat Grefve C. G. Bjelke.

Punctering, Kammartjenaren hos Grefve Fersen Hillverlings med fleras, öfver Fru H. B. af Grefven sjelf förmodeligen uppsatt.

Processen med Silfrets förmyntning vid Myntet i Stockholm.

Processus Judicialis eller Manuskript om Lagen.

Q.

R.

Rangs des Enfans de France, des Princes de Sang &c. entre des Ambassadeurs.

Ransakning om rätta skillnaden emellan Upland, Westmanland och Gestrikland.

Rapport, Sigillbevararens i Frankrike, till sin Konung om förnyandet af 1721 års Freds-Tractat emellan Sverige och Ryssland, med reflexioner deröfver.

Recreditiv för Ryska Brigadieren le Fort.

Reflexioner öfver Pålen, England, Frankrike och Italien.

— emot Herrar Riksens Råd vid 1761 års Riksdag.

Reflexions sur l'Education d'un Enfant de qualité.

Reflexions d'une Personne désinteressé sur la Memoire de M:r Printz pour porter la Couronne de Suéde a l'accession au Traité de Triple Alliance le 3 Sept. 1725.

Recit af Baron Lilljenstedts göromål vid Åländska Congressen.

Reglemente, Kongl. Maj:ts vid Stånds-Personernas presentation på Hofvet.

— för Kongl. Amiralitets General Commissariatet.

— vid Nyårs-Ceremonien 1727, vid Kongl. Personernas Namnsdagar 1788 och vid Masqueraden 1729 d. 23 Jan.

— Konung Carl XII:s, för Dess armée.

— för Lif-Regementet till Häst, samt andre handlingar och dithörande bref 1620 &c.

Register öfver Grefve Dalbergs verk, med Hist. Anmärkningar.

Registratur på de mål, som i Cancellie-Collegio förevarit ifrån d. 23 Jan. till d. 12 Aug. 1742.

Relation, Ecclesiastique Deputations, vid 1726 års Riksdag.

—, om Ryssarnes landstigningar vid Södertelje och

flera ställen år 1719, af Gref C. G. Bjelke, m
bilagor.

Relation om underhandlingarne emellan Sverige o
flera Utrikes Magter åren 1719 och 1720.

— om Wärns Härads-Rätt och dess ursprung.

— om det som hände i Conseillen i Tuilleries d.
Jan. 1726.

— om Actionen vid Fliseberg emellan Svenska o
Ryska Flottorne d. 21 (2) Jul. 1720.

— om samma Action på Franska.

— Hof-Cancelleren Tungelds, om Riks-Cancellai
Gr. A. Oxenstjernas svar vid underskrifnin
af Successions-Instrumentet för Hertig C
Gustaf d. 11 Maj 1650.

— General Albedyls om Economiska tillståndet
Östergöthland 1738.

— Baron Cederhjelms om Ryssarnes anfall på Nyk
ping, och hvad författning deremot togs 171

— Commerce-Collegii om Handels-tillståndet 172

— — — om Exporterne 172

— Riks-Cancellairen Eric Sparres om sin oskuld t
Hertig Carls beskyllningar; dat. Nyköping 15

— Grefve C. G. Bjelkes om Franska Hofvets ti
stånd m. m.

— om Senatoren Grefve N. Bjelkes intåg i Rom.

Relation de l'AntiChrist.

-- d'une troisieme Victoire remporté sur les Maur
le 21 Nov. par l'Armée de S. M. Catholiqu
commandée par le Marquis de Lede.

Relatio Historica om Kongl. M:ts Ordres till Grefv
Bjelke att assistera Hertigen af Gustrow.

Remarque, Grefve Ostermans, meddelade Gref Gyllen
borg på Loföh år 1719.

Remonstrance du Parlement faite au Roi, de Pari
l'année 1720.

Remede

Remede Specifique d'Ibrahim Mahouf Keska, Premier Medicin à la Mecquo; med regimo.

Reponse de S. M. au Memoire présenté par M:r l'Ambassadeur de Russie Prince Dolgorucki aussi bien, qu'à ce qui a eté proposé dans le conference donné à Stockholm le 21 Mars 1727.

Resebeskrifning, en Svensks, genom Tyskland, Frankrike och Turkiet.

-- en liten i Frankriket.

-- en liten Fransysk.

-- Bruns.

Resa, Kansli-Rådens Baron v. Höpkens och Edvard Carlesons, ifrån Cypern till Jerusalem.

Resepass för Grefve C. G. Bjelke ifrån år 1709 till 1726.

Resolution, Kongl. Maj:ts, på Borgerskapet Besvär 1660.

-- -- -- -- 1693.

-- och förklaring öfver Ridderskapets ingifne påminnelser angående Reductionen 1668.

Resolutioner hvarefter Kongl. Maj:t vill i nåder att liqvidationerne hädanefter skola inrättas 1680.

Riddarhus-Ordningen.

Riks-Jägeri Staten pro Anno 1662.

Räkning, Öfverste Axel Sparres, till Konung Carl XII:te, med suplik af serdeles innehåll.

-- Grefve Tessins till Grefvinnan Hedvig Sack.

Resolutioner Kongl. Maj:ts Generale, hvarefter Kongl. Maj:t i nåder vill att Liqvidationerna hädanefter skola inrättas 1680.

Resebeskrifning, en Fransk.

-- -- d:o.

Rulla, Kommendör, under Carl XII:s tid.

S.

Samling af Gamla Predikningar.

Samling af åtskilliga Rikets Stater och deras aflöning.
— af Bref ifrån Drottning Ulrica Eleonora till Grefve Ture Bjelke, Minister Plenipot. i Wien.

Sammandrag öfver Styfkjortels afgiften.

Samtal emellan en Ådelsman ifrån Småland och en Biskop vid Riksdagen 1719.

Sedel, Konung Eric XIV:des, inlagd i bref till hans sändebud i Tyskland 1565.

Skrifvelse, H. K. H. Hertigens af Holstein till Ständerna 1726.
— Ärkebiskop Laurentii Petri, emot Syskonbarns giftermål.
— en lärd mans, emot Ärkebiskop Laur. Petri skrifvelse emot Syskonbarns giftermål.

Skrifter, Riksverdien Pohls, angående Myntväsendet.

Slägtskap, Sackiska Familjens med Lilljehökar och Hornar.

Smältnings-Process, vid Stora Kopparberget, af Ekman.

Supplique, Ernst Gottliebs, till Grefve N. Bjelke att skydda Pommern emot fienderna under Konungens frånvaro. På latin.
— Prosten Boëtii till Konung Carl XII ur dess fängelse i Wiborg.
— till Kongl. Maj:t att få uppsätta ett Regemente af 2000 man, kallad de tappre Redelige Göthers frivilliga Offert.
— Stats-Ministern Fouquets Änkas, till Konungen i Frankrike.
— Baron Axel Sparres, till Kongl. Maj:t angående en Action emot Magistraten i Stockholm.

Suppliquer, och flere Acter rörande de i Linköping afrättade Rådspersoner 1600.

Species Facti, Grefve Wellingks, af det, som han anklagades före.

Specification på bref, handlingar m. m. som Grefve J. G. Stenbocks Sterbhus till Kongl. Maj:t återlemnade.

Stamträd, Öfverste Otto von Sacks.

— Cancellie Rådet Baron Joh. Gabr. Sacks,

— Grefve Carl G. Bjelkes.

Statuts de l'Ordre de la Vivacité.

Supplement de la Clef de Cabinet pour l'histoire d'Angleterre. 2 Tom,

— de la Clef de Cabinet pour l'histoire de l'Espagne Tom, 1. part, 2.

Svar på ett Grefve Wellingks bref skrifvit i Sverige.

— ifrån Stockholm på en Väns bref öfver närvarande skiljaktighet om Sveriges accession till Hannoverska Tractaten.

— Tvenne Stats-Sekreteraren Höpkens, till Lord Carteret.

— Höpkens till Lord Carteret om Fred med Preussen.

— Höpkens, på Residenten Campredons libell om, vänskapens förnyande med Frankriket.

— på Holländske Ministern Rumpfs och de Bies Memorial om fri handel på Östersjön med project till denna handel.

Sveriges tillstånd under Konung Friedrichs Regering.

Svar, Konung Sigismunds, på Hertig Carls föregifna orsaker till dess afsättande ifrån Svenska Kronan,

T.

Tal, Gripenhjelms, då Crunsiska Baneret sönderslogs i Helgarö Kyrka år 1727.

— hållit till Allmogen i Lexand, Mora och Elfdahln d. 28 och 30 Oct. 1743, af Lagercrantz.

— Kammarherren Adlerstedts, vid första början af dess ankomst till Alingsås, till Directionen derstädes m. m. i detta ämne.

— Grefve Tessins till Konungen och Drottningen samt Prinsessorne, Lovisa Uldarica samt Amalia af Preussen, då Prinsessan Lovisa Ulrica

V. W.

X. Y. Z. Å. Ä.

Ättartal, Öfver Bergshammars Ägare ifrån 1450 till 1661.

— Fru Märta Oxenstjernas.

— Friherrinnan Bennets.

— öfver Gyllenstjernors och Bjelkars inbördes slägtskap.

— öfver Penningby Ägare med anmärkningar öfver gården.

— Hof-Marskalken Baron Carl Philip Sacks. in dupplo.

— Bjelkiske på Fäderne.

— Friherreliga Liljehökske, tvenne.

— Friherreliga Natt och Dags.

— Vincent von Eickstedts.

— Rödiger von Schwerins.

— Karin von Schwerins.

— Possiska.

— Herr Carl Sparres till Sundby.

— Fru Marg. Axels Dotters Natt och Dag.

— Riks-Cancellairen Eric Sparres Fäderne ifrån 1250.

— Herr Axel Sparres Fäderne och Möderne.

— öfver Konungarne i Frankriket af Merovingiske, Carolingiske och Capetingiske Husen.

— Fru Christina Posses.

— Mörby eller Oxenstjerne-Ättens äldsta.

Till innehållet lika lydande med den åt ÖfverKammarherren och Kommendören m. m. Herr Baron Sjerneld af H:r Majoren Baron Sack meddelade Förteckning på Handskrifterne i Bergshammars Bibliotek intygar

W. Forslund.

Rättelse.

sid. 20, rad. 3 nerifrån: står: Införes med &c.
Bör vara: införes med ägarens &c.

HANDLINGAR

rörande

SKANDINAVIENS

Historia.

Åttonde Delen.

STOCKHOLM,
ELMÉNS och GRANBERGS Tryckeri, 1820.

Den vård, som Nordens häfdeforskare så utmärkt åtnjutit af Sveriges Konungahus, har med samma godhet omfattat Samfundet för utgifvande af Handskrifter rörande Skandinaviens Historia, ifrån dess första stiftelse; men Samfundet har sedan njutit ett nytt vedermäle deraf, då Hans Maj:t Konungen nådigst behagat förklara Sig för dess Beskyddare och Hans Kongl. Höghet Kronprinsen för dess Förste Ledamot. Så smickrande denna ynnest för Samfundet enskilt har varit, så fägnande för hvar och en älskare af fäderneslandets Historia måste det äfven blifva, att se vittnena om Nordens fordna skiften framkallas af samma hand, som grundlagt Nordens närvarande öden. Denna föreställning har naturligtvis lifvat minnet af den Konung, som, efter seklers förvirring, först grundade Sveriges sjelfbestånd och hvars sköldemärke åter fått ett rum i Sveriges vapen, och af denna anledning har Samfundet till sin högtidsdag valt den 12 Maj, Gustaf Wasas födelsedag.

*Bland de Fac Simile, som åtfölja denna Åttonde Del af Samfundets Handlingar, förekomma äfven underskrifterna på ett bref af år 1754 till R. R. Grefve Tessin, som då var Kansler för Upsala Akademi. De hafva blifvit tagne, emedan det torde vara sällsynt att på ett ställe finna så många, i flera afseenden märkvärdiga, personers egenhändiga namn *).*

Samfundet, som förlorat en aktningsvärd korresponderande Ledamot i Ärkebiskoppen, Pro-Kanslern m. m. Herr Doktor Lindblom, har efter honom kallat Biskoppen i Linköping Herr Doktor Wallenberg.

Antalet af härvarande Ledamöter har Samfundet förökat genom Herr General-Löjtnanten m. m. Grefve J. de la Gardie, och till korresponderande Ledamot kallat Amanuensen vid Upsala Akademis Bibliotek Herr Mag. Docens J. H. Schröder.

---

*) Herr Öfverste-Löjtnanten m. m. Ehrenhoff har benäget meddelat detta papper.

Kongl. Samfundet för utgifvandet af handskrifter rörande Skandinaviens Historia.

BESKYDDARE,

KONUNGEN.

FÖRSTE LEDAMOT,

HANS KONGL. HÖGHET KRONPRINSEN.

LEDAMÖTER,

Hans Excellens Herr Grefve MAG. FREDR. BRAHE, En af Rikets Herrar, Riddare och Kommendör af Kongl. Maj:ts Orden, Riddare af Kon. CARL XIII:s Orden.

Hans Excellens Herr Grefve LARS VON ENGESTRÖM, En af Rikets Herrar, Sats-Minister för Utrikes Ärenderna, Lunds Akademie-Kansler, Riddare och Kommendör af Kongl. Maj:ts Orden, Riddare af Kon. CARL XIII:s Orden. m. m.

Hans Excellens Herr Grefve CLAES FLEMMING, En af Rikets Herrar, Riks-Marskalk i Survivance, Stats-Råd, Riddare, Kommendör och Kansler af Kongl. Maj:ts Orden, Riddare af Kon. CARL XIII:s Orden, En af Svenska Akademien.

Hans Excellens Herr PEDER ANKER, Norsk Stats-Minister, Riddare och Kommendör af Kongl. Maj:ts Orden, m. m.

Hans Excellens Herr Grefve GUSTAF AF WETTERSTEDT, En af Rikets Herrar, Hof-Kansler, Riddare och Kommendör af Kongl. Maj:ts Orden m. m., en af Svenska Akademien.

Herr Friherre ADOLPH LUDV. STJERNELD; för detta Öfver-Kammarherre hos Hennes Kongl. Maj:t Enke-Drottning SOPH. MAGDALENA, Kommendör af Kongl. Nordstjerne-Orden, Riddare af Kon. CARL XIII:s Orden.

Herr NILS VON ROSENSTEIN, Landshöfding, tillförordnad Stats-Sekreterare, Kommendör af Kongl. Nordstjerne-Orden, En af Svenska Akademien.

Herr CARL ADLERSPARRE, Kansli-Råd, Riddare af Kongl. Nordstjerne Orden.

Herr OLOF SUNDEL, Actuarie i Riks-Archivet.

Herr PER AD. GRANBERG, Samfundets Sekreterare.

Herr Friherre JACOB ADLERBETH, Förste Expeditions-Sekreterare.

Herr CARL GUSTAF VON BRINKMAN, för detta Envoyé Extraordinaire och Ministre Plenipotentiaire, Kammarherre, Regerings-Råd, Kommendör af Kongl. Nordstjerne-Orden.

Herr Grefve AND. FREDR. SKJÖLDEBRAND, Stats-Råd, General-Löjtnant, Chef för Hans Kongl. Höghet Kronprinsens Hof m. m., Riddare och Kommendör af Kongl. Maj:ts Orden, Riddare af Kon. CARL XIII:s Orden och af Sv. Ordens Stora Kors 2:dra Klass.

Herr NILS M. AF TANNSTRÖM, Kansli-Råd, Riddare af Kongl. Nordstjerne-Orden.

Herr Grefve JACOB GUST. DE LA GARDIE, General-Löjtnant, Kapten-Löjtnant, Riddare och Kommendör af Kongl. Maj:ts Orden, Riddare af Kon. CARL XIII:s Orden.

Amanuens.

Herr JOH. G. LILJEGREN, Professor.

Korresponderande Ledamöter;

Ärke-Biskoppen, Pro-Kanslern, Kommendörn af Kongl. Nordstjerne-Orden, Riddaren af Kon. Carl XIII:s Orden, En af Svenska Akademien, H:r Dokt. Carl von Rosenstein.

Biskoppen och Kommendörn af Kongl. Nordstjerne-Orden, Herr Doktor T. Weidman.

Biskoppen och Kommendören af Kongl. Nordstjerne-Orden, En af Svenska Akademien, Herr Doktor J. A. Tingstadius.

Biskoppen, Ordens-Biskoppen, f. d. Kongl. Öfver-Hofpredikanten, Kommendörn af Kongl. Nordstjerne-Orden, Riddaren af Kon. Carl XIII:s Orden, Herr Doktor G. Murray.

Biskoppen och Kommendörn af Kongl. Nordstjerne-Orden, Herr Friherre Doktor L. Mörner.

Biskoppen, Pro-Kanslern, Kommendörn af Kongl. Nordstjerne-Orden, Herr Doktor V. Faxe.

Biskoppen, Ledamoten af Kongl. Nordstjerne-Orden, Herr Doktor M. Stagnelius.

Biskoppen, Ledamoten af Kongl. Nordstjerne-Orden, Herr Doktor O. Bjurbäck.

Biskoppen, Ledamoten af Kongl. Nordstjerne-Orden Herr Doktor Er. Abr. Almquist.

Biskoppen, Ledamoten af Kongl. Nordstjerne-Orden, Herr Doktor C. J. Eberstein.

Öfver-Intendenten och Ridd. af Kongl. Nordstjerne-Orden, Herr P. Tham.

Kansli-Rådet, Herr G. A. Silfverstolpe.

Justitiarien och Ridd. af Kongl. Nordstjerne-Orden, Herr Berg.

Theologiæ-Doktorn, Ledamoten af Kongl. Nordstjerne-Orden m. m., Herr NEUMAN.

Biskoppen, Ledamoten af Kongl. Nordstjerne-Orden, Herr Doktor C. F. AF WINGÅRD.

Professorn Herr R. NYERUP.

Professorn Herr OLAFSSON.

Fält-Prosten, Herr STORM MUNCH.

Kontrakts-Prosten och Kyrkoherden, Herr Doktor C. S. RÖNBÄCK.

Bruks-Patron m. m., Herr AAL.

Kyrkoherden, Herr MÖRCH.

Kontrakts-Prosten och Kyrkoherden, Herr TH. LJUNGGREN.

Professorn, Herr P. F. AURIVILLIUS.

Professorn, Herr E. G. GEIJER.

Biskoppen, Ledamoten af Kongl. Nordstjerne-Orden, H:r Doktor M. WALLENBERG.

Magister Docens och Biblioteks-Amanuensen, Herr JOH. HENR. SCHRÖDER.

Åttonde Delens Innehåll:

Rättelser och Tillägg:

för 5:te delen.

Fac simile med endast Elisabeth, är K. Gustaf I:s dotters; Hertiginnans af Mecklenburg, äfvensom det dithörande brefvet hennes. — Maria Elisabeth, är K. Johans dotter, Hertiginna af Östergötland.

för 7:de delen.

I stället för i rättelserna, står sid. 79 rad. 4. läs: sid. 33 sista raden.
I hufvudskriften: sid. 201 sista raden, läs: engelskt ten och förtent bleck
— 208, rad. 13, läs: nästan den enda medåldere
— 254. — 15, Fru Moderns, läs: Fru Morfar-Moderns
— 287, andra raden nerifrån, står: Hessiska, läs: Holsteinska

för 8:de delen.

sid. 22. rad. 24, Jacobsson, läs: Jacobsköld.
— 24, — 17, efter vedermöda: måste understundom nyttja kikeglas
— 48, — 12, till not: K. Carl 10:s naturlige Son
— — — 23, d:o Örnstedt, sist Hofkansler
— 97, — 5, Stryker, läs: Spiker,
15, Wagnö, läs: Wapnö.
— 101, — 3, nerifrån: Postscriptum, läs: Posteriteten.

I förteckningen på manuskripter i Wexiö sid. 62 N:o 8 står: gifne 1588, läs: gifne 1558.

Äldre
HANDLINGAR
rörande
SKANDINAVIENS HISTORIA,

Engilbricht Engilbrichtsons *) breff.

Helso för:ne medh gudh, Idher wärdige fadher Biscop Thomes i Strängnes och alla the Riddare och Suena som i Vpland byggia och boo, Gör Jagh Engilbricht Engilbrichtson witterligit, at migh är till wittande wordit, at i haffuen annamat Stocholm stadh in, huilket migh och allom minom medhjelparom liufft är än swå giort hafua. Och mån i witha at jagh schriffr ith öpet breff till allom them som byggia och boo i Vplandh bådhe bönder och köpstada Männ at the skule wara ider hörige och lydige i allo thy som i thäm tilsiginn, Item mån i witha, at Örebro antwardade Jag minom broder, Ringstadaholm herre Nielss Eringisslesson **), Stäkeborg Wærdigom Fadher Biscop Knuth i Linköpinge, Och är mig för sant sagt at Ernngissl ***) Nielsson hafur Stäkaholm, och

*) Riks-Råd, Höfvidsman på Vesterås Slott och öfver Vestmanland samt Dalarne, och en af de största män Sverige kan framvisa.

**) Natt och Dag i längden. Riddare, Riks-Råd och Lagman i Södermanland.

***) Son till den sistnämde. Riks-Råd, Höfvidsman och Lagman.

Calmarnen hafur waret bestallet i xiiij daga både aff Stadenom och swå af wåre folke, Och Rumbleborgh Trullaborgh och Pixborgh äru brendh, och wårt folk är nu för Falkenbergh, och sielfr rycker Jagh strax för Wardbergh, och mån i wita, at mit budh kom nu strax från Kångh Erich, och berettedhe de migh at han will sielfr til hest, tok sender han folk til skipom, förty wil Jagh draga strax emot honum, och taghen i til wara til watn, Jagh will taga til wara medh gudz hielp och S:t Erich til landet til Örasundh, Item hafur idhert budh til Nordmännom förty thå Erich Puke *) foor fram (fran) thöm, thå woro the widh Castelholm och skipen thöm några hofuitzmän, förty Erich Puke är en höfuitzman, för ty folkenn som Jagh legger quart för Axewaldh gudh ware medh ider, Scriptum apud Axewald Anno MCDXXXiiij feria Sexta.

Engilbrichtz öpne breff.

Idher alla som byggia och boo i Vplandh bådhe bönder och köpstadha män ähwo the helst äre helser Jagh Engilbricht Engilbrichtson och alla mina medh hielpare kärliga medh gudh: Gör Jagh ider witterligit at i skulen wara Rik-

---

*) Riks-Råd.

sens Rådh som är i Stockholm höroghe och lydoghe j allo thy som the ider tilsigia, så frampt at i wilen wita Riksens bësta och beståndh och alles idra och idhers och Riket Vthan skada och förderff, gudh wari medh ider, til thess breffs mere wisso trycker Jag Engilbricht Engilbrichtson mit Insigle å Ryggen för dette breff Scriptum apud Axewaldh Anno D:ni MCDXXXiiij.

Anmärkningar öfver Svenska myntets olika värde under olika tider.

Om Myntet huru gott the hafwa warit och sedhen vthi lengden förringat från Man bådhe af Crönikan och gamble breff sådanne beskedh

Vthi Konungh Biörns tidh när Christen troo först i Riket inkom giorde en Lodig Mark Sölf såsom af M. O. S. *) Crönika bewises.

Vthi Konungh Magnus Ladelås tidh giorde 5 Mark Stocholmiske en Lodig Mark fint sölff.

Vthi Kong Magnus Erichsons tidh som man

---

*) Är förmodligen Mäster Olof Stores eller Olai Magni Krönika.

kaller Smek Regementz tidh giorde 4½ e
Mark en lödig Mark fint sölf Anno Chris
1572 giorde 6 Mark en lodig Mark fint sölff

Vthi Kongh Carl Knutssons tidh giorde 9 Ma
en lödig Mark sölff.

Anno Chri 1525. Vthi Kong Gustafs för
Regementz tidh reknades 16 Mark på
Mark lödige Sölf.

Är beuisandes af gamble breff at vthi Swe-
rigie Anno 1405 haf:r warit gäft och gengse,
mynt så at 6 Mark Swenske haffe giort 1 Lö-
dig Mark.

Likheten med 3:ne gamla Handskrifter, som fin-
nas uti en af Hans Excellence m. m. Herr Grefve Ad-
lersparre till Kongl. Riks-Archivet aflemnad äldre hand-
skrifven Samling, intygas af

W. Forsslund.

HANDLINGAR

hörande till

KONUNGARNE

CARL IX:s OCH GUSTAF ADOLFS,

DROTTNING CHRISTINAS,

samt KONUNGARNE

CARL X:s OCH CARL XI:s

HISTORIA.

Konung Carl IX:s Bref till Erkebiskop Olaus Martini.

Till Erckiebiskopen Mester Oloff om hielpen som i Norkiöpingh bewillgedt bleff. Aff Nyköpingh den 3 Junij År 1604.

CARL &c.

Wår gunst och nådighe willie med Gudh tillförenne. Wij latte skriffua eder Mester Oloff ifrå Stockholm till ath i skulle wara förtänchte, mädan tijdenn då för handenn wore, att latte opbäre och till wår Rente Kammar komma then hielp som Presterskapett aff ider stichtt, så wäll som aff andre, och iämwäll menighe Richsens Stender bleff uthi Norköpingh bewillgett. Men oansett, ath nu icke then förste, vthan och then andre Månaden förfluten ähr, Så haffue wij doch likuäll icke then ringeste Pänningh ifrå eder bekommitt. Der utaff Man kann see huru benägen i ähre till att förfächta och försvara Religionen, som bådhe i och the andre edre medbröder lådhes sigh wara myckitt ahnliggiande. Men ther i vtaff wara så myckidt ther om bekymredhe som i lådhes, då skulle i göra såsom the Powiske göre, huilcke icke allenest all theres förmöghenheett ahnwende till ath uth-

rätta och ödeläggia alle the som stå theres willfarendhe läro emott, vthan och med Predikande och schriffuande bådhe natt och dagh, theres vndersåther ther till förmana, att the skole haffua liiff och Blodh ospartt för theres Religion skuldh. Men i och the andre wåre Prester handle ther tuertt emott, och wele icke allenest inthet hielpe, ther med man kann göra fienderne mothståndh; uthan och opägge krigzfolkett till all ohörsamhett och mottvillie, så ath the inthet skole rätte sigh effter theres befallningesman, vtan draghe heem tillbake ighen, efftersom wij aff wår tro Mann Anders Lindersonn *) haffue förnummet, icke en reese vtan offte wara skedtt uthi Lifflandh, ther igenom krigzfolkett haffue bliffuit så genstörtighe, ath man inthet haffuer kunnatt med them uthrätta. Om nu sådanth ähr rätt giordtt och en Prestmans Embethe lijkmätigtt, huilke bör förmana vndersåtherne till hörsamheett, emott theres öffuerheett, thett giffue wij eder till ath betänckie. Och effter wij shee, att idher ähr om Religionen inthett till ath görendhe, vtan ederth opsåth gåår ther allenast opå, ath i dett Religions nampn någhott haffue,

*) Anders Lennartsson af Forstena slägten, Fältmarskalk och Öfverste för Hertig Carls Drabanter. Farbroder till Riks Rådet och Fältmarskalken Grefve Lennart Torstensson.

Fru stughu, och Jull och godha daghar, Så
le wij för wår Personn giffua Religionen frij,
ther om schriffua Konungen i Polendh till,
bliffuer then trätan som honom och oss emil-
åhr, snartt stilla, eller huar ider thet icke
eligith synes, så måge i siälff dragha åstadh,
göra fridh thet bästa i wele, eller och
kia medh ider Präster i markenn, och göra
derne mottståndh, så wele wij sittia hem-
, och niuthe then samma läghenheeth som
haffue. Huilkedera som ider nu drägeli-
t synes, thet måghe i lathe oss wetta, Ty
kunne på sådantt sätt som nu tillgåår icke
uara landh och Folch, När vndersåtherne
wele hielpe ther till, uthan haffue store
heeter och tillgiffter. Gudh befallandes. Actum
supra demonstratum est.

C A R O L U S.

Likheten med det i Kongl. Riks-Archivet förva-
Registratur intygas af

W. Forsslund.

Anteckningar rörande Konung Gustaf Adolf den Store *).

Konung Gustaf Adolph, hvilkens anlag var mildhet, rättvisa, orädhet och fermeté, och i Regerings-konsten en outtröttelig drift med betänksamhet, orubbelig iämnhet och Sveriges väl till föremål; hade ej så orätt, som herrarne behagade säga, i sin omåde emot unga Eric Rålamb. Denne välbeläste yngling hade sitt eget sinne, och fadern **) sitt också. Icke utan att Ynglingen hade hördt mer än ett onyttigt för Konunga-magten i Faderns hus och inympats där sielfsvåldiga och egensinniga idéer, hvilket denna Konungen, intet nånsin var i humeur att lida, hos hvem som häldst, hög som låg. Detta bröt hos båda ut vid bordserveringen, då i nödfallet Konungen måste befalla denne unge Eric Brorsson Rålamb att nu i nödfall giöra Hofjunkare tiensten, hvilken aldeles icke förnedrade

*) Synes vara af samma hand, som Compendium af hvad som är annoteradt om Konung Eric XIV, i 3:dje Delen af dessa handlingar; och som Facta till Revolutions-historien under Konung Carl XII:s regering, i 7:de Del.

**) Bror Andersson Rålamb, President i Åbo Hof-Rätt, när detta hände; sist Guvernör öfver Finland.

Rålamben ehuru Kammarherre, men hvilket han doch på stället nu vid Konungens taffel nekade att göra; rymmandes sin väg när honom berättades att den fiera Konungen tagit eld, kanske för mycke. Konungen hade dock anbefallt det uti främmande Prinsars och Konungars Hofs samt flere undersåtares närvaro; är då så förunderligit att Konungen vardt vrede på den unga mannen och vrång emot fadren som upptucktat honom sådan; straffet doch öfverdrifvit, ja orättvist, medgifvom det. Wi skola doch döma den saken efter tiden då den hände, ock icke efter vår tids skick ock vårt nu varande regeringssätt (anno 1739) men äro vi nu lyckligare än i Gustafvernes tidehvarf? När Konung Gustaf Adolph vid emeuten för kopparskatten, kom underfund med att och annorstädes små knapar på landet samt Cantzelii skrifvare, som Messenius med andra af samma slag i Stockholm, började perorera och varda näsvise, slog Konungen strax till; ett par miste lifvet inom åtta dagar, inberäknadt arresteringen och ransakningen; ty, sade denna alfvarliga Herre, att straffet skall hafva verkan hos andra, må man efter noga ransakning flux expediera desse bofvar. De andra bestraffades annorlunda utan misskund, hvar och en efter sin förbrytelse; men de förledde benådades. Så här handlade den-

ne store Konung i allt. I allo stor, alldrig svag eller ombytlig, vare sig i fältet eller i Råd-Kammaren. Sig altid lik och till naturen vanligt fryntlig och jämn. Dock till hans lycka bör anmärckas för flere fall, att fadern K. Carl IX redan tucktat till nationen, till nationens och thronarfvingens lycka.

Med utländska Sändebud talte Konungen föga, ehuru att Hans Maj:t såg dem alltid på bestämd tid, väl vetande, att de voro accrediterade Spioner ock troende sig sjelf icke så väl att ju en eller annan skulle kunna lära sig till få veta något, så igenom ord som åthäfvor och miner, i hvilket icke i månniskomagt står att sig alltid cachera. Åt sin Canzler *) dicterade Konungen sin vilia om hvad som borde förevara med Sändebuden, och han hade en full tillit till denne store mannens capacitet och upmärksamhet, för det mera som kunde härunder förefalla. Sådan herre sådan tienare. Sådan var ock hans Farfader som på sin tid och sedan kallats den store Gustaf.

Mästadelen af det här framföre anteknade ock af det som här efter anteknas om Konung

*) Riks-Kansleren Axel Oxenstjerna.

Gustaf den Store Adolph är ifrån Kongl. Rådet Gref Lindsköld, hvilken det hade hört talas hos Biskop Samuel Enander i Linköping, den tiden Lindskiöld då hetande Lindeman vistades där som handledare (då för tiden kalladt Hofmästare) åt unga Herr Gustaf Carlsson som sist blef Grefve *) och var Konung Carl X Gustafs naturliga son; samt som Yngling vistades som boende i Biskopens hus, till dess att Lindskiöld giorde med denne läsgirige unge Herre en flerårig utrikes resa. En man i Kongl. Rådets hus på 1680 talet, hörde honom ofta tala härom med sine vänner och har sagdt mig det.

Herr Johan Skytte, Friherre, Riks Råd ock Upsala Academie Canzler, var i hemlig Politisk strid med Riks Canzleren Herr Axel Oxenstierna, och i hvilken strid Konungen smög sig väl fram, utan att stöta sig hvarken med sin gamla läremästare, hvilken han högagtade eller med sin Canzler, den han både högagtade och älskade. Skytte ville alldeles giöra kohl på den gamla förnäma Adelen, hvilkens tillagsenhet Konung Carl IX så väldeliga knäckt. Konungen

*) Öfverste i Svensk tjenst. Lemnade Sverige och nedsatte sig i Friesland.

trodde att den nu mera intet vore farlig, och att, då Hans M:t smekte och hölle kort bägge partierne, kunde de väl få vara att vaka på hvarandre, men icke komma just ofvanpå någondera. Konungen hade dessutom sin egen tancka om Skyttes idée, misstänkande dens förder för farligare för sielfva Konunga magt än den gamla Adelens projecter nu mera; han sade till den kloke Herr Sten Bielke *), till hvilken Konungen hade ett stort förtroende: Skytianerna kunna väl hafva den tankan att stå utan Konung, då J andra åtminstone villja hafva en för syn skuld. Adelen är ett medelstånd, ock synnerligen de rike ibland dem, som kunna upväga Skytianerne; hindra att de icke klöfva Konungen mitt under deras kattesmek. J andre ären i Ehr natur för högdragne att så tillgå; man skal endast agta sig att ni intet kommma at regera under Konunga namnet, thy Aristocratien är så hårdhändt. Jag vill väl hålla med RiksCantzeleren, att democraterne äro dessemot blodtörstiga om de komma till väldet. Dessutom ingen gloire med dem under deras en-

*) Friherre, sist Riks-Råd, General-Guverneur i Pommern, General-Legat i Tyskland och Direktör öfver det Evangeliska förbundet.

split och träto; sådan utvisar alla tiders historia detta partiets regeringssätt; och stackare den Konung som låter dåra sig af deras låckemat, ännu sämre än de andres hårdhandsketag.

Det var en lustig Commedia att se huru denna Konungen redan i sin första regements tid, endast omkring tjugu års ålder, kunde hålla ballance stången emellan det Oxenstiernske och Skyttiska partiet, ock med samma som han inclinerade för det förra, icke tillåta något öfverwälde; det sistnemde eller Skyttiska, blef dock kväst. Med en nästan obegripelig iämna geck så till under hela Konungens lifstid; Hans May:t nyttjande en bra karl ehvar den fants; vare sig i rikets yppersta slägter eller i fattig mans hus af ofrälse stam, drog Konungen den fram till embetet som behöfde honom ock soutenerade honom emot hvem som hälst; till exempel H:r Salvio *). Endast att hvar man i hans rike skedde rätt och styrdes rätt, som Konungen plägade säga, var det väl. Man skall komma i håg

*) Adler Salvius, sist i Drottning Christinas tid Svea Rikes Råd. Denne vidtberömde Statsman nyttjades af Konung Gustaf Adolf till dess Hand-Sekreterare.

i hvad vånda som Konungen var här hemma det första tiotalet af sin regering, EnkeDrottningen en katig och regeringslösten qvinna som ville alt ymmerfort uplyfta sin yngre son; till lycka var denna Hertig Carl Philip en unger Sven af lika så ädelt tänkesätt som stora natursgåfvor. Med Hertig Johan måste varligare tilgå. Efter naturens ordning ock billighet var han rätter arftagare till Kronan framför Konung Carls linea; också var K. Carl med denna unga Furste på det alraslugaste, låtsande aldrig vilia decidera i arfssaken, snarare gifva honom företrädet, i med samma som Konungen viste sin hierteliga önskan för Hertig Gustaf Adolph. Till lycka var Hertig Johan en fromer herre som älskade frid, prakt, bygnader ock enighet, ehuru i krig stridbar och kunnig. Gift var han med Konung Carls dotter, för att icke ledas till afsteg af en främmande äregiriger Prinsessa. Detta giftermål var icke lyckligt för någondera. Väl var att i saken med Konungen, H:g Johan hade fullt förtroende till H:r Göran Gyllenstierna *). I den stora Adelen var en och annan ännu af ett elakt gry. Till exempel Gref-

---

*) Friherre, Riks-Råd, Svea Rikes Amiral och en af Konung Gustaf Adolfs förmyndare under minderårigheten.

ve Sten Leyonhufvud i Finland, hvilken for fram der som en tyran, pinte sine underhafvande bönder med tortur under fångenskap i Herregårdstornet; det sednare dock tillåtet enligt gällande lagar. Han for i allo våldsamt fram ock hade dråpsak på sin hals. Liksom fadern, den oroliga Gref Axel Leyonhufvud *), hvilken i den förflutna tiden begått ett ochristeligit mord på sin sons herretienare. Icke stort bättre framfor Gref Stens Broder Gref Johan Casimir **), så ock Herr Sten Stenbock, hvilken nog hade sinnelaget af Farbrodern Olof Stenbock som sköt på Kong Eric i fängelset af argt sinne.

När den orolige Johannes Messenii sak var före och döden förestod honom, varvid flere af Rådet fällde mildrande domar, till ock med i hänseende till ett Lifstids fängelse, sade Konungen: Den mannen är väl en lärder junker ock som på den sidan giort ock giöra kan myc-ken nytta, men fanen sitter fast i honom ock hustru hans; dem skall man sätta så att det onda gryet aldrig skadar ***).

---

*) Svea Rikes Råd och Ståthållare öfver Vestergötland.

**) Drottning Maria Eleonoras Råd och General-Guvernör öfver dess Lifgedinge.

***) Ifrån år 1615 till 1635 satt han med sin

Sådane voro väl flere herremän, fast icke så dryga eller farliga, som dessa hvilka Konungen hade att nappas med; och hvilkas alla dater intet glömdes att saltade läggas för den unga Konungens ögon af Herr Johan Skytte, af Eric Jöransson Tegel *) ock Chesnecopherus. Den först varande en stor Rådsherre, diuptänkt; obeskrifveligit lärd och kloker i råd och dåd; därtill vältalande; men fast i sin democratiska lära; dristig, försigtig, och illfundig, så man väl skulle kunna känna igen hans höga fader, som talet geck. Eriek Jöransson hade haft ett stort baktal å väga emot den högtförtiente Fältherren Jacob de la Gardie; hatade alt förnämt, men var, i få ord sagdt, både mindre snillerik och mindre elak än sin fader den rycktbare Jöran Pehrsson; hade dock nog af. Chesnecopherus var ock liksom de förre både, mycke begagnad af Sal. K. Carl IX han var en illfundig man, af mycke godt begrep i alla saker, men intet till troende och af ett illa beryckta dt hiertelag. Konung Carl tog honom till Hof-Canzler; han kom i fängselig onåd hos K.

---

hustru, Lucia Grothusen, och barn i fängelse på Cajaneborg. Son och Soneson miste lifvet för förräderi.

*) Kammar-Råd.

Gustaf Adolph, för sin okynnes tractat till Hertigarnes förmån emot Konungamagten i deras Hertigdömen.

På andra sidan såg K. Gustaf Adolph Allmenheten, ja allmogen upretas af de sammes anhängare som så sött talade hos Konungen för de ringes bästa och om faran för herreväldet; de varande aldeles intagne af de gamla Grekiske Republiker ock likså den Romerskas lätthet för smått folk att svänga sig upp; thy ambitionen var här värkeligen rådande öfver patriotismen. De ville intala Konungen obarmhertighet emot de i framfarne tider olyckeliges nu utom land varande barn. Icke nog med att Föräldrarne statistiskt rättmätigt böidt hufvudena under bödelsyxan ock att änckorne qvidde, barnen skulle ock hatas; ehuru att sielfva K. Carl intet så behandlade denne sak, låtande utom lands rikeligen ock högst väl upföda en del af desse olyckeliges fattiga söner till stolta Ämbetsmän och Fältherrar för Sveriges bästa, såsom vi sedt till landets stora båtnad ock heder. Under all denna oredan som synnerligen upväxt strax K. Carl dog, då de orolige började att vilia fiska i grumligt vatten, krig var rundt omkring ock mångårigt det; landet i stor lägervall härigenom ock igenom det arfsrätten

var tu tal om; trenne partier färdige att sönderslita hvarandra, ock i så fatta omständigheter en vaklande Konungamakt med en sjutonårig unger Furste som steg till Riksstyr Men denne Furste var Gustaf Adolph, mäg till snille ock caracter att gripa an värcket gå glorieusement i land med det. Ifrån na villervalla, till hvad ordning var vårt kära Fädernesland blifvit innan han mägtigt innom och utom lands; kriget fördl främmande botten med segrande baner; förnyade och förbättrade inom oss, samt kraf vidmagthollne; nyttiga förordningar i alla vårdande ämnen; lärdom ock vett ock stora betsmän prospererade, styrande och soutene under Konungens alltseende rättvisa spira; flärd i något, men alfvar och ärlighet i allt, skryintefri Gudsfruktan framför allt. Sådan Konungen sielf ock sådane blefvo hans tien ock sådane i seder och vandel såg man undersåtare innom Sveriges landamären vara utomlands hans Krigsmän till fiendernes Konungen tålte intet gycklare; till bevis, han bortkörde ur hofvet Johan Jacobsson dobbleri och dagdrifveri, samt annan liderlig

För att igenom sig sielf rätteligen bl underrättader om huru här hemma geck i

till, med Lagskipningen, Provincie-hushållningen, med bättre och sämre, herremän och allmogen, alla undersåtare lika käre ock honom, den gode herren, lika ömt om hiertat, kom han årligen hitöfver; samlade Ständerne då så nödvändigt behöfdes, ock vidtog kraftiga ock kloka mott och steg till rikets fromma ock bästa. Under sielfve fälttågen fölides ärenderne här hemma som om han hade varit bredevid dem; också var ingen ting honom främmande. Som fadern låt han gifva upfostran åth fattiga Adels och stondspersoners söner, samt fattiga flickor hvilka iemte fattiga änckor underhöllos. Men såg ogärna att bondesöner gingo ifrån plogen ock bergsbruket sägande: Wi behöfva alla de händerna till vår föda, gå de hemifrån så skall man dem göda ock hvad hederligare än att vara en högagtad danneman och Bergsman? Sådane vore ock K. Carl IX:s och gamla Konung Gustafs regeringsomsorger. K. Carl XI gaf äfven rikeliga till unga Adelssöners hielp vid upfostringen. Så har Hans Maj:t giort med de unga Eldstiernorne och Chronhielmarne med flere hvilkas farar vore gode embetsmän i hans och rikets tienst *); de fingo

*) Båda Friherrar och Landshöfdingar, Eldstjerna sist i Östergötland, Cronhjelm i Vestmanland. Af a:ne den förstnämndes

fullkomlige understöd til mångåriga studier och utrikes resor, så i penningar som uti Häradsräntor, med förord likväl, att Justitien därsammastädes utaf en capabel man blef administrerad och skipad.

Hans Mayt Konung Gustaf Adolph si var en väl beläster Herre, som väl kunde k las och värkeligen anses grundlig i allehan vettenskaper, och höll i dermed mitt und campagnerna, hafvandes altid Grotius med s var ock språkkunnig. Hans statur var storv och af en ganska vacker skapnad. Ansickt ljuslätt, så och hår, skägg ock mustacher. I al kroppsöfningar alert ock starck; men blef siste åren nog fetlagder och plågad af sine ble surer, kunnande icke väl skrifva för den v Dirchau, och ej bära harnesket utan vedermöd Med fruntimbret demödig och courtois, munt och rolig; med karlarne kännande sin värdi het, dock understundom, då det så passade s nedlåten ock glättiger; drickande om någ

Söner dog en ung med största beröm so Ambassade-Sekreterare vid Nimwegska Con gressen, den andra mycket berömd Gene ral-Qvartermästare i Konung Carl XII:s ti Af Cronhjelms söner sutto 2:ne med he der vid Riks-Råds bordet.

gång, som sin tids sed, dock alldrig till öfverlastning. Hela hans väsende, statur och anletsdrag var ädelt, förnämt och imponerande, så var och hans Sal. Farfaders utseende ock åtbäfvor, men fadern var mörklagd och skarp och icke så långer till växten; men han hade ock en ogemen kroppsstyrka och ihärdighet. Konung Gustaf Adolph var som Farfadern, en väldigt stor talare publici, med en skön, manlig och intagande stämma. Hans naturliga broder Riks Amiralen Friherre Carl Carlsson Gyllenhielm var älskvärder ock älskader öfver all måtta; en fromsint och i allo ädel herre; mycke beläster ock älskande lärdt folk ock läsande städse. Deriempte tapper krigsman och beständig i sin tro som gudfruktig christen ock trogen undersåte ock ärlig svensk; till lynnet på gammeldags viset och i kläder och moder. Om honom berättas ett svar till Herr Åke Tott, Fältmarskalken *) han som var en så basker, oförskräckt ock myndig man ock aldrig körde ur vägen för någon annan än Kungen när Herr

*) Fältmarskalk och Riks-Råd; var Konung Erik XIV:s dotterson samt af en i Sverige länge lysande slägt; som gifvit Riksforeståndare. En annan är den i senare tider naturaliserade Danska Slägten Tott, nu ock Grefvelig.

Åke kom ifrån sin gård Ekolsund. Herr Åke Tott sade en dag uppe i Rådet, då det ventilerades om ett obestånd hos Bergsmännen, att han hade väl lust att se huru stormodige de där Kopparbergsbiesserne skulle förblifva om han kom dit. Hvarpå Herr Carl Carlsson svarade: Ja kära broder, vore du framför de där du hade med dig i Pohlen ock Tyskland så ströko Kopparbiessarne snart; men nog draga de styft fingerkrok med dig nu min gubbe. Denne H:r Åke Tott kallade Kon. Gustaf Adolph sin snöplog, emedan Konungen vanligen begagnade honom som en våghalls att med sin troupe gå förut och kasta fienden undan; berömmande honom som den der hedrade sin härkomst af Wasar och Tottar.

Ingen höll K. Gustaf Adolph så mycket af att vara med som Gr. Pehr Brahe *), hvilken ock förtiente detta förtroende, varande en ärlig och redligt sinnader unger man som altid lade godt till för hvar och en af undersåtarne ock talande icke illa om någon. En herre af ett godt, rättrådigt ock medlidsamt sinne ock hiertelag ock allmänt älskad; deriemte lärd, ock boksynt ock rasker pilt i krig. När Konungen

*) Sist Svea Rikes Drotzet m. m.

en gång hade en starck frossa fäcktade han på salen sig frisk med Brahen. De voro snälle i det geväret båda två. Vi hafva sedt honom som en gammal hedersgubbe ibland oss, sade Kongl. Rådet Lindsköld om honom, väl något karger, men som mycket i sin välmening ock som god Svensk riktat vårt fäderneslands Antiquitets Historia ock Litteraturen i allmenhet, Hans sinnelag ses ock i svaret som han gaf åt Gr. Jacob de la Gardie *) då H:r Clas Fleming **) begärde Drotzet Gr. Magni Brahes Äncka till hustru Fru Elena Bielke; Gr. Jacob något stött att hans Stiufsvärmoder ock sal. Drotzens enka skulle omgifta sig ock det med en som ey var då ännu i Friherre stond ock uti Herre-Classen, yttrande sig ditåt till Gr. Pehr, som endast helt beskedligt svarade: Käre Frände, hon är ju sin egen målsman ock han en hederlig karl ock ingen vanbördig, hvarföre må ju icke de gifta sig samman? Det mera är, att min Frände icke kan förneka honom vara minst af iemngod födsel både med henne ock synnerligen med Eder siell, samt för öfrigt en man som Fäderneslandet ock vår nådiga Drottning har att tac-

---

*) Svea Rikes Marsk m. m.

**) Riks-Råd, Öfver-Ståthållare i Stockholm, President i Räkenkammaren och Amiral.

ka för stora tienster, ja så stora att icke många räcker honom i sådant.

När Herr Jacob de la Gardie hörde Herr Johan Skytte berömma K. Eric XIV, som en af de vittraste, lärdaste ock kvickaste herrar på sin tid, sade han det väl så kunde vara, men lägg till, den galnaste ock som låg som en Tyran i händerne på bofvar och knaster. Herr Johan svarade dertill: Men hade Konung Eric kunnat följdt de råd som sådant där knaster gåfvo, skulle Hertig Johan intet lyftat Kronan af hans hufvud; ock fråga herre därom herr Erland Biörnsson *) som är här bredvid, han känner sakerna ock minnes dem bättre än vi i den villervallan, i hvilken sal. Herr Pontus **) tog som en lycksökare ingen hederlig del, äfvensom då han på K. Johans Liturgiska grillerbud for i sådana Jesuitiska ärender till Påfven, Sverige till ringa båtnad. Herr Jacob svarade endast: Ja knaster holla altid med sådana Konungar. Då herr Johan ville än svara. Nu upstod herr Erland ock sade: Förifre eder intet herr Johan Skytte; Nu mera tienar platt

---

*) Till Skaftmansö (Båt), Riks-Råd och Ståthållare på Vesterås och öfver Salberget.

**) De la Gardie, Riks-Råd, General, Fält-Öfverste och Hofmarskalk.

intet att uprifva gamla sår; Sal. Herr Pontus äfven som sal. K. Eric må ligga i fred sådana de vore, ock herr Jacob Pontusson tillbör vår tacknämlighet för de krigstienster han giordt Oss som en redlig man. Herr Carl Carlsson, som älskade enighet, höll alfvarligit med herrr Erland ock dermed slöts denna disput för denna gången.

Hos herr Carl Carlsson satte K. Gustaf Adolph sin naturliga son Gustaf Gustafsson sedermehra benämd Grefve af Wasaborgh; ty Konungen kände ingen hederligare ock förtientare man i hela sitt rike att detta öma värk ombetro. Också blef den unga herr Gustaf som ock sedermera studerade vid utländska Academier, en redliger, lärder och orädder man med tiden, dock lådade vid honom högfärden och talesiukan det hans fosterfader platt intet kunde lida. H:r Gustaf veck sen ur riket, förtrytande att icke fått Riks Amirals Ämbetet ock öfver de andres afvund på honom; thy en Kungelig afkomma på sidone eller oächta, afundas ock undanhållas, ia försmädas understundom; äfvensom den icke gärna vill glöma att dess förfäder varit regerande ock mägtiga herrar öfver de herrarne hvilka nu vilia qväsa den oächta linien. Oächtingen kommer ihåg det desse kang

ske hafva att tacka hans Kongl. Förfäder för upkomsten ock på tiden välgärningar. Herr Gustaf Gustafsson var något skrävla. Konung Gustaf Adolph var ock pratsam, men med måtta ock utan indiscretion. Hans Mt kunde tala långa stunderna med gamla knecktar hvar han träffade en sådan, kunde Konungen låta den gamla blesserade Krigsmannen sätta sig bredvid Konungen, språkande länge med den om de krig han varit med, klappade honom på axelen ock lämnade honom aldrig obegåfvad, ofta för hela lifstiden ock åt hustru och barn med. Dettá hände ock med fattige Civile ämbetsmanna familier, så ock med gamla ärliga af sig komna bönder som Konungen träffade. Hände ock stundom då Konungen geck förbi de gamla Stonddrabanterne hvilka vaktade Kongl. M:ts Sals dörr, synnerligen då någon af dem hade tjent under Kongl. Maj:ts fana eller ock ved dess Sal. Herr faders i hans skarpa krig eller under de Kungeliga faderbrödernas. Det var ock en af Stonddrabanterne som hade varit som unger med gamla K. Gustaf i den Ryska fejden ock det som en rasker krigsman, därföre ock insattes uti denna af nemde Konung inrättade Lifvakt för hederns skull, där sådanne gamle välförtiente krigsmän fingo ett nåde- ock krebröd. Denna gamle gubben på vakt var så-

ker att den unge Konung Gustaf Adolph skulle vänligt säga honom något, som ock Konungen tyckte väl vara att se honom uppe på Slottet mycket. Kungen kunde hafva långa samtal med honom om sin Herr faderfader K. Gustaf I huru hans later voro ock huru som den tiden tillgeck, likasom vi hördt ock sedt uti vår tid ännu den odödeliga hielten K. Carl XII med sine käre Krigsbussar LifDrabanterne, hvilka lågo honom ömt om hiertat. Denne LifDrabantecorps stod närmaste vakt hos Konungen, ock emedan K:n var i Sverige, såsom i hans Faders K. Carl XI:s tid, nästinnom den gamla Stonddrabante vackten; han var tilkommen i K. Gustaf Adolphs tid ock af honom inrättader för Cadetterne eller de yngre af Adeliga familier som icke voro capita, ock kallades vanligen den tiden Adeliga Cadettevakten; ock skulle dessa drabanter, äfvensom det vakthafvande hofvet dageligen vara i morgon och aftonbönen ock hvilka bönestunder Konungarne ogärna voro ifrån, gifvande exempel af upriktig Gudsfruktan. Warå Konungarne Gustaver och Carlar voro i frid ock krig som sanskyldiga Machabeer.

En gång på Salen då Konungen stod ock språkade i skämt ock alfvar med några af herrarne i ock utom Rådet med den gamla heders-

mannen ock allvarsamma RiksDrotset Gr. Magnus Brahe, H:r Johan Sparre *), H:r Abraham Leijonhufvud **), H:r Gustaf Stenbock ***), H:r Boo Ribbing †), H:r Nils Stiernsköld ††), H:r Jesper Matsson Cruus †††), ock H:r Knut Posse †*), när H:r Hans Åkesson Soop †**) hade inkommit med raport om klander ock knot som pratades, sade Konungen: Ja de pratar, sådane äro menniskor, aldrig hof, endera kolsvart eller krit hvit, endera ängel eller diefvel, aldrig människia med svagheter. Denne gl. Drotssen Gref Magnus Brahe tog sin död af tidningen om Kon. Gustaf Adolphs frånfälle.

Konung Gustaf Adolphs giftermåls handel med Gr. Magni dotter Ebba Brahe giorde ond blod

*) Sedermera Svea Rikes Råd, Riks-Kammar-Råd och Ambassadör m. m.; hade varit Landtmarskalk.

**) Friherre och Riks-Råd.

***) Friherre, Riks-Råd och Ståthållare.

†) Riks-Råd och Ståthållare.

††) Riks-Råd, General-Ståthållare, Krigs-Öfverste, Amiral öfver Svenska flottan m. m. dödskjuten utanför Danzig.

†††) Riks-Råd, Fältmarskalk, Riks-Skattmästare m. m.

†*) Sedan, tid efter annan, Riks-Råd, Öfver-Ståthållare och President.

†**) Riks-Råd, Rikskammar-Råd och Ståthållare.

blod i landet. Den unge käre Konungen i en ung, skön ock fulkomligt väl upfödder Frökens kärlek, fant nu för bäst att härmed uphöra; Dertill alfvarsamt styrkt af den alfvarsamma Enke Drottningen hans Fru Moder ock af sin vän den stora Riks Canzeleren Axel Oxenstierna. Ebba Brahe blef för en tid otröstelig; men tröstades. Konungens under tiden hafde nära bekantskap med den sköna Margareta Cabeliau från Holland, borde ge någon tvehugsan åt Ebba Brahe. Dock, i sin bedröfvelse skref hon med en diamantring som hon fått af Kungen, på en ruta i Kongliga Slottet i Stockholm ock hvilken ruta sedts innan slottsbranden, följande: Jag är förnöjd med lyckan min och tackar gud för nåden sin. Enkedrottningen skref derunder: Det ena du vill det andra du skall, så pläret mäst gå i sådanne fall, och Fröken Ebba giftes nolens volens med Gref Jacob de la Gardie ock Konungen gifte sig med Churfursten af Brandenburgs dotter den sköna Prinsessan Maria Eleonora, hvilken i lif och död älskade Konungen ända till afgudadyrkan, ock han aldrig sedan giftermålet en gång tänckte att vara otrogen, än mindre var det.

Denna ädle herre hade ock thetta Ridder-

liga valspråk, som tecknade hans namn och tittel: Gloria Altissimo Sveorum Refugio. Sådant var hans tänkesätt icke endast i lustra Tornerspel, utan hvardagligen, handhafvande rättvisan liksom glafven, med stark ock färdig arm, ock i allo, Sveriges inrikes ock utrikes ära till en så stor oförgängelighet som mögeligit. God ock mild, men alla innom skranket, ock då frågan var om honom personligen, sade han som i Rålambska affairen: Jag måste hålla mitt fat i helgelse och lära så höga som låga quid iuris est.

Till Riks Cantzeleren sade han en gång då fråga var om utsträckta privilegier för de handlande: halte där; acktom oss att komma i deras boyor; Vi se hvad som händt i Holland sedan de kommo i skinfällan. Jag finner som J, att handelen bör vida upmuntras för variehanda goda och vigtiga skäl; men de handlande äro dock till en del att anse att hafva sitt fäderneslånd i skatullet; hvilket flyttas med växeln på en postdag i hvilkendera verldenesdel som handelsmannen lyster sig nyttigast vara. För öfrigt var alltid Konungens mening att frihet skulle vara däri; friheten ville Konungen nödvändigt hafva hvar som häldst, dock utan mindsta sielfsvåld. För Friheten och Religionen i Tyskland, lät han sitt ädla lif.

Till ett prof af Konungens sällskaps humeur må nämnas Hans Maj:ts berättelse en dag i gladt lag med H:r Jan, *) H:r Axel **) ock H.r Pehr Baner, ***) H:r Per ock H:r Nils †) Braher, H:r Claes Fleming, H:rar Jan ock Lars Sparrar ††) med några flera af K:gl. May:ts hof. Då omtalade Hans Maj:t huru en lustig ture Hans May:ts Farfaders Fader var, Herr Eric Johansson; †††) han kom med sitt tal mången till löye. Då S:t Britas Kapell vid Finsta afbrann; vardt hans Fru Cecilia Månsdotter mägta bedröfvad ock sade. hällre hade iag sedt att alla de husen här på gården upbrunnit än detta heliga capell; svarade han med uprätta händer: min käre Cicilia; Gud hafve lof, Gud hafve lof att det blef upbrändt; Jag fattig man stod där ofta rädder i mina böner, att det gamla ruklet skulle falla på mig, då redan foglarne kunde kacka på mig genom taket; therföre min kära

*) Sist Riks-Råd och Generalissimus öfver Svenska arméen i Tyskland.

**) Sist Riks-Marskalk och Drottning Christinas Guvernör.

***) Riks-Råd och Riks-Canzli-Råd.

†) Sist Riks-Råd och General af Infanteriet. Dödeligen sårad i slaget vid Lützen.

††) Riks-Råd och Assessor i Svea Hof-Rätt. Var sex gånger Landtmarskalk.

†††) Riks-Råd, Riddare och Ståthållare.

Cecilia, var thet väl att thet brann upp. Gud hafve lof att vi behöllo våra nya stugor ock att iag feck i beholl min stuga hvilken stod der nära nog. Ock Fru Cecilia kunde i sin sorg dock ey annorlunda än häråt lee. Åter i alfvar var denne Herr Eric icke förfärad; Thy då i fråga var för allehanda considerationer, synnerligen att derigenom förblinda sonen som då var kommen på fri fot och man ville ha fatt på, att låta Herr Eric blifva vid lifvet då Stockholms blodbadet för sig geck, gaf han detta frimodiga svar till Christierns bödlar: mine medbröder äro ärlige herrar, iag vill med dem döden dö. Elliest, sade ock Konungen, hade herr Eric ofta i sin ungdom varit på fähl med sin Morbroder gamle her Sten *) ock med honom rändt i glädjelag. Nu måste hans grå hufvud läggas på stupstocken för sin tillgifvenhet till Sveriges väl. Han hade en fader, Herr Johan Christersson, **) den var illparigare, men blef god Svensk genom sitt svågerlag med gamla Herr Sten. Dennes fader åter, gamle Drotssen H:r Christer Nilsson, har varit en hufvudlufver, liksom flere af afkomman, den unga Drotssen herr Nils Christersson, herr Carl Christers-

*) Riksföreståndaren Sten Sture den äldre.
**) Riks-Råd och Riddare.

son, *) Riksföreståndaren Biskop Kettil och den store Krigsmannen herr Eric Carlsson. **) I äldre tider är ibland flere Hans Maj:ts rycktbara förfäder en mycke bekant af denna slägten, neml:n herr Eric Kettilsson Riksmarsken, som förde Drottning Margaretas Svenska och Danska Armée emot K. Albrechts Svenska och Tyska, slog den ock fangade Kungen.

Sådanne voro desse mägtige herrar, till en stor del smittade af sin tid; men många af deras samtida fränder af Wasa huset, voro ärlige, redlige och välgörande män; synnerligen de som lefde innan Calmare Unionen, de voro Svenskar i siäl och gärningar, ock väl berycktade Riddare, trogne sin Konung, sitt fädernesland och sin dame, samt framför allt sin Gud ock den olyckeliga, såsom egnade det rätta Riddare kallet och en äckta Riddare.

Hans Mayt hade skapat en ny tactique, hvarigenom han slog sine fiender; och för hvad som åtgeck, recruterade Konungen af tyskar mästadelen i fiende land ock af fångarne, så utskrifningarne här hemma blefvo vida lindrigare än de eliest varit. Härmed fortfors under

*) Riks-Råd.
**) Riks-Råd och Höfvitsman på Stäkeholm.

hela 30-åriga kriget af Hans Maj:ts stora elever i krigskonsten.

Konung Gustaf Adolph var en verldslig vi-ser herre, som höll mycket af lärdt folk o- att göra godt åt Upsala Academie samt gym-sierne; borttgifvande sålunda sina arfvego- Hvarenda dag gaf han åtminstone en eller a- nan timme till läsning, hållande framför all- som sagt är, af Grotii skrifter, synnerligen ha- tractat de iure belli ac pacis. Om Xenopho- den han häldst läste på Grekiska, sade Ha- Majt: att han intet erkände någon mera än Xe-nophon att vara en rätt militie Historicus.

Oacktadt att Hans Mayt var af en häft- complexion, öfverlade han allting med betänk-lighet, ock resolutionen tagen blef det dervi- K. G. A. brukade säga till sine Rådsherra- Min Sal. Fader plägade åt mig uprepa sin f- ders gl. Kong Göstafs ordstäfve: Een gång s- och thervid blifva; är bättre än hundrade gå-ger tala. Till sine vänner sade Konung Gust- Adolph om smicker och högfärd: Hvad äro v- usla maskar inför Gud, ett intet; en dåre skry-ter ock en narr lider gerna att berömmas. Ha- M:ttz hierta var ouphörligt mildt ock rättrådig hans sinne. Häraf utflöt den mängd af författ-

ningar till landets bästa som utkommo under hans regering, ock det i alla regerings-ärender; Ett uplyst vett dicterade dem. Han ändrade ogärna gamla plägseder: ty svensken är nog fallen för ombytelighet, sade han; man bör med honom vara stadig vid allt och vänian vid timmen och göran derigenom ordentelig, som i gamla tider var hans vana, ärenderna till en stor fromma; annars klandrar han och det med rätta. Konungens anletes förnäma utseende, bar stämpeln af godhet, af betänksamhet samt diup klokhet; hans ädla själ var der målad. Ock detta dock med en brinnande häftighet och stark fallenhet för utsväfningar: det ena och det andra som nog kunde hända honom i hans första ungdom. Dock detta än mera sällan sedan han blef Konung; churu ännu då ej mera än i siuttonde året gammal. Då tagande med mannarätt emot regeringen i den mäst kinkiga tid: Undersåtarena, som förut sagts, delte i partier, somlige för Gustaf Adolph, andre för Johan, ock en del Sigismundianer; allt detta under krig ock örlig på alla sidor.

Konung Gustaf Adolphs studier afbrötos i första ungdomen af krigsorsaker; dock lästes gärna. Hans M:t författade väl sina tankar på papperet; begagnande ännu några år sedan up-

stigandet på thronen sin läsemästare H:r Johan Skytte, till vidare fortkomst i studierna. En som conceperade mycke väl på svenska var Gref Pehr Brahe.

Hans Maj:t varande en ordningsman ock kloker hushållare, satte till det betydliga drätsel-värket sin herr Svåger Phaltzgrefven Johan Casimir, hvilken dref det förträffeligit i de svåra tiderne; men som efter Konungens död unnanskufvades af regeringen, hvilken fruktade att under minderårigheten hafva för ett så betydande departement en half främmande Furste, ehuru redan en lång tid bofast i Sverige ock en erkänd stor economicus. Man fruktade så honom som hans gemål, att de skulle vilia drilla ett giftermål emellan sonen Prins Carl Gustaf ock den unga Drottningen, öfver hvilkens första upfostran hon hade öfverinseendet; Men regeringen önskade på den tiden till gemål åt Drottningen någon mägtig Tysk Furste, som derigenom skulle gifva landvinning ock än mera storhet och bestond åt den svenska monarchien. Man tror att Sal. Konungen därtill ämnade den unga Fredric Wilhelm, sin gemåls brorsson, sedan så känd under namn af den Stora Churförsten af Brandenburg. Emedlertid, så länge som Prinsessan Catharina lefde ock hade enligt

sin Broders Sal. Konungens vilia öfverinseendet vid upfostringen, danades den unga Drottningens lyckeliga anlag till allt hvad dygdigt, förståndigt ock väl var; sedermera växte hon i ålder och visdom, i synnerhet under RiksCanzeleren den store Axel Oxenstiernas öfverinseende, hvilket ock var af Sal. Konungen befalt för den tiden då hon skulle läras i Regeringskonsten. Också var Drottning Christina ett undervärk ibland lärda, artiga och vittra fruntimmer, ja stora regenter, ända till efter den Brömsebroiska freden ock till dess den unga vittra och lysande Gref Magnus de la Gardie *) feck hand med henne, som innästlade sig i hennes sinne och hiärta, att det ena ock andra blef olyckligt, flycktigt och fördärfvat sedermera och mera, sig till döddagar så olik som natt ock dag; hvilket gudnås bär syn för sagen. Hon drog sig ifrån sina gamla, trogna ock verldsberömde rådgifvare, RiksCanzeleren främst af dem, ock kastade sig i armarne på ungdom, på lättsinnige, ogudagtige ock lättfärdige, ja till ock med på utländningar, till sin ock vår nesa; ibland flere, synnerligen sin Franska Medicus den abbéen Bourdelot, hvilken till hvar mans stora förargelse hodde som en förnäm herre invid

*) Sedan Riks-Canzler, sist Riks-Drotz m. m.

Slottet mitt emot RiksCanzeleren till trotts, till dess att han flyttade in i Slottet. Under hennes Majts spisningar, stod han vid Drottningens stol ock hedrades med hennes beständiga tal under måltiden, framför gamla Rådsherrarne och store Generaler samt gl. förtiente civile embetsmän, hvilka ock allt hederligt folk han med fräckhet såg öfver axelen. Denna Bourdelot feck sedan käpprapp af unga Totten Fältmarskalkens son; *) som nu börjat blifva största hönset i korgen hos Drottningen ock blef med tiden en lika så märkvärdiger man som han nu var en unger, rasker, lärder och sköner herre, han hade det stora Ekolsund, som fadern köpt enligt K. Gustaf Adolphs uttryckeliga vilia att hvad våre Generaler togo under Konungens segerrika fälttåg utomlands, skulle hemföras och derföre egendomar köpas, bebyggas samt med de tagne pretiosa beprydas till segertecken. Ock hvarmed desse hieltar sedermera fortforo. Kämpar hos en Konung som ifrån 15 års ålder varit krönt af krigsbragder och dog öfverhölgd af segertecken, af ärorika blessurer.

Jag må sluta med något mycket minnesvärdt, ehuru tilldragit innan K. Gust. Ad. re-

*) Sist Riks-Råd, Fältmarskalk, Öfver-Ståthållare, General-Guvernör och Ambassadör.

geringstid, om tvänne store krigshieltar, tvänne ädle Herrar, neml:n Herr Carl Carlsson Gyldenhielm och Herr Jacob Pontusson de la Gardie, hvilka utstodo de flerfalldige förskräckande och förskräckeliga stormarne på det usla fästet Wolmar i Lifland, som de hade till försvara med en handfull folck emot sinom tusende Polackar, anförde först af en erkänd god General Konung Sigismund sielf ock sedan af den berömde Fältherren Zamoysky, ock detta i tvenne månaders tid. Då sist genom stormande på stormande fienden kom upp på den i en stenhög förvandlade muren, hvilken hade famntals skutne öpningar äfven som Tornen; fant han på det hetaste stället, allt fallit för krut, lod och svärdsägg, ingen enda man där qvar ståndande mer än de bägge hieltarne Herr Carl Carlsson och Herr Jacob Pontusson, som ensamne ännu hotade med försvar omgifne af döde och blesserade. När desse trogne Stallbröder sågo sig i ögonblicket att blifva öfvermannade, kastade de sig iemte de få öfverblifne här och där, in i det gamla skröpliga Slottet, ock där först antogo en hederlig capitulation; den dock snart dem icke hölts, utan Gyldenhielm kastades i ett tolfårigt grufveligit fängelse; hvaraf längsta tiden han belades med boijor, altid orubbeligt

trogen sin Religion, sin Konung och sitt fä-
dernesland.

Må desse och de flere, så Hieltar som Ci-
vile och Lärde, hörande till den store Gu-
Adolfs lustra tidevarf, vara en eftersyn, o
deras afkomma icke af den afundsfulla argh-
nedtryckas! Rättvisom ett tidevarf där en A
Oxenstierna sade: Melius est clarum fieri qu
nasci.

Likheten med de Herr ÖfverKammarherren, Ko-
mendören och Riddaren, Baron Stierneld tillhörige O-
ginal-Anteckningar, uti Dalinske Samlingen och Volu-
N:o 117 in 4:to, intygas af

W. Forsslund.

Acter rörande Kongl. Rådet Gref Lindsköld (innan Adelskapet kallad Lindeman); med ett bref ifrån Phaltz-Grefven Adolf Johan.

Serenissime Princeps
Domine Clementissime

Si qua inter alias Serenitatis Vestræ curas, nostri cura esse queat, speramus clementer admitti posse has litteras nostras, quæ humillima devotissimorum pectorum vota advehunt, utilitatisque nostræ causam agunt, et incommoda modeste deprecantur. Verebar equidem ne intempestiva, et inter multiplices alias occupationes, Serenitati Vestræ, molesta foret hæc diligentia nostra; peneque destitissem necessario et nobis utili pro-

Högborne Furste,
Nådigste Herre!

Om ibland andra Eders Höghets omsorger en åtanka kån unnas mig, hoppas jag ett nådigt emottagande för detta mitt bref, som frambär de underdånigaste önskningar från ett af djupaste vördnad uppfyldt bröst, och för mitt eget gagn ödmjukt undanbedjer åtskilliga besvärligheter. Jag skulle visserligen befarà, att denna min enträgenhet ibland så mångfalldiga andra Eders Höghets sysselsättningar borde falla otidig och

posito, nisi animum metus istiusmodi sibi dictitantem, Singularis illa Serenitatis Vestræ in nos Clementia, confirmasset. Cujus jucundissima memoria tantum effecit, ut auderem libere loqui, ubi sine damno ac delicto Silentium esse non possit. Viderer enim, aut non intelligere, aut negligere velle ea, quæ ex usu sunt honorate dilecti mihique clementissime commissi Domini ac discipuli, si ignava et socorde conscientia, ad mala ejus obmutescerem. Quod sane et indignum, et impium et turpe nefas non minus esset, quam esse

besvärlig, och jag hade nästan afstått ifrån ett nödvändigt, för mig äfven nyttigt förslag: så framt icke Eders Höghets utmärkta mildhet emot mig tryggat mitt af denna fruktan så uppfyllda sinne. Det högst angenäma minnet af samma mildhet har åstadkommit så mycket, att jag vågar tala fritt, der tystnaden skulle anses både skadlig och brottslig. Ty, jag skulle synas antingen icke förstå, eller ock vilja försumma det, som länder till nytta för min i all ära älskade samt nådigst anförtrodde Herre och Discipel, om jag med ett fegt och obekymradt samvete teg vid det onda han lider. Hvilket i sjelfva verket skulle vara icke mindre ovär-

videretur omnibus, qui hos annos Domini ac discipuli mei, qui mores componendos, qui vitæ, qui fortunæ denique omnis rationem sedulo perpendunt. Ego si nihil aliud his literis meis proficerem, hoc tamen egerim, ut videar, in damna nostra consentire noluisse; quod etsi votis meis non sufficiat, innocentiæ salutem erit satis. Adest nobis Ephorus quidam seu aulæ Magister, nobilis Pomeranus, Clementissimo, et nunc Gloriosissimæ memoriæ Regi, Carolo Gustavo nescio cujus propitia mentione,

digt, grymt och högst skändeligt, än det synes för alla dem, som uppriktigt betänka dessa min Herres och Discipels år, hans seder, som skola utbildas, samt sluteligen förhållandet i afseende på hela hans lefnad och lycka. Om jag ej skulle uträtta annat med detta mitt bref, har jag åtminstone kommit derhän, att jag ej skall synas hafva samtyckt till egen skada; hvilket, ehuru det ej uppfyller mina önskningar, åtminstone skall vara nog för att bevittna min oskuld Vi hafve hos oss en Uppsyningsman (Ephorus) eller Hofmästare, en Pommersk Adelsman, hvilken blifvit, jag vet ej genom hvars gynnande tänkesätt, så benäget

tam prolixe commendatus, ut vitæ moribusque Domini Gustavi Carlsons, regendis perficiendisque, absens, et nunquam visus, vel ullo præclaro specimine cognitus, præficeretur. Cui etiam porro, in instructione (ita communiter vocant) Gothenburgi post excessum Gloriosissimi Regis, facta, et nuper ad aulæ Magistrum a Secretario Joele homine ipsi obligatissimo, missâ, tantum in Copia, ut dicunt vidimatâ, concessum est absolutum rerum gerendarum dominium; quod etiam, cum nondum ha-

beret,

recommenderad hos v
Nådigste Konung, n
mera Glorvördigst i
minnelse, Carl Gust
att han, ehuru från
rande, och utan at
ra sedd, eller b
genom något lysa
skicklighetsprof, bli
förordnad att vårda
utbilda Herr Gu
Carlssons lefnads
och seder. Vidare
uti en Instruktion, (
som de allmänt k
den) författad i Göt
borg efter vår Glorv
digste Konungs död,
nyligen blott uti en
kallad vidimerad
skrift sänd till Hof
staren af Sekreter
Joel, en man som s
uti närmaste förbind
se med den förutnä
de, ett oinskränkt vä
uti samma sakers fö

va

beret, pertinaci quadam arrogantia exercuit; et sola deinde autoritate nisus est defendere quoties non profuturis molitionibus, quis obloqueretur. Ut non tantum hospes noster honoratissimus, Vir sine controversiâ excellentissimus, et de republica litteraria longe meritissimus, Johannes Boeclerus, sed et reipublicæ hujus Argentoratensis Rectores ac Prætores, sæpe doleant vices Gustavi Carlsons, et de moribus aulæ Magistri, palam querantur. Et procul dubio cum ab illis rogatus, tum sponte sua,

valtning blifvit Hofmästaren tillagdt, men hvilket han utöfvat med en djerf tilltagsenhet, redan innan han ägde samma instruction, och han har förlitat sig blott på sin myndighet till sitt försvar, så ofta någon talat emot hans till intet gagnande anstalter. Hvarföre äfven icke blott vår högst aktningsvärde värd, en ostridigt ganska förträfflig och i de lärdas samhälle högst förtjent man, Johannes Boeclerus, utan äfven denna Strasburgska Republikens Styresmän och Chefer ofta sörja öfver Gustaf Carlsons omständigheter, och uppenbarligen klaga öfver Hofmästarens seder. Och utan

ipse hospes noster, et Suecici nominis Studiosissimus, utpote qui in Suecia diu vixit et cum primis amantissimus Gustavi Carlsons, deploratum rerum nostrarum statum in Serenitatis Vestræ notitiam humillime detulerit. Ne videar ego, querelæ meæ ansam aliunde quæsijsse, quam ab incommodis Domini mei; quæ experti sumus hactenus multa, et plura prævidemus, nisi maturo rebus nostris prospiciatur. Est enim in hoc homine, ne quid gravius dicam, plane nihil, vel eruditionis solidæ vel experientiæ, vel morum denique compositiorum, quod conferri

allt tvifvel skulle äfven denne vår värd, såsom högst tillgifven Svenska namnet, helst han länge lefvat i Sverige och på det högsta älskar Gustaf Carlsson, antingen ombedd af dessa Herrar, eller ock sjelfmant, hafva i största ödmjukhet lemnat Eders Höghet kunskap om denna våra affärers bedröfliga ställning. Må jag då icke synas hafva sökt anledning till min klagan annorstädes, än af min Herres besvärligheter, dem vi redan hittills utstått till öfverflöd, och vi förutse ännu flera, så framt man icke i tid ser' våra saker till godo. Ty hos denne mannen finnes, att jag ej må yttra mig hårdare, alldeles intet, hvarken

ssit ad incrementa, et eliorem vel vitam vel rtunam Domini Guavi Carlsoni. In mul- enus, in pluribus intria, nobis ab illo est, studiis saepe nostris ntilis ac ingratissima edam mora. Cum ille m tantum in aliis rebus o arbitrio dispenset, d etiam vi instructio-, ea quae informatio-opus attinent, velut periosâ dictatura si-vindicat; mihique tan-am cuidam pedario o (ut est arrogantia s) leges dictitare non bitat, in ijs rebus, as ipse nunquam di-icit, et ne per Som-um quidem capere aut

af grundlig lärdom, eller erfarenhet, eller ens stadgade seder, hvarigenom någon nytta skulle kunna hämtas för Herr Gustaf Carlsson, eller förbättring för hans lefnads och lyckomständigheter. I många saker hafva vi uti honom en börda, i ännu flera lida vi af honom oförrätter, och ofta förorsakar han ett onyttigt och obehagligt dröjsmål i våra studier; emedan han icke blott i andra saker förordnar efter godtfinnande, utan äfven, i kraft af Instructionen, likasom genom en herrskande dictatur tillägger sig välde i det, som hör till undervisnings-verket; och hans förmätenhet går så långt, att han ej drager

intelligere potest. Ignorantiæ quidem suæ sibi conscius est, Sed opinionem de se factam, quam longe longeque non implet, cum meritis nullis queat, imperio et opinione nititur asserere ac confirmare. Fateor durum esse, et ingens libero ac erecto ingenio supplicium, dies noctesque laborare, omnes pene horas et vires, Domini sui commodis impendere; Interea vero instar mercenarij, sub indigno vivere imperio, et ab ejus pendere arbitriis, qui nihil ipse laboris operæve, aut potest aut vult in se sus-

i betänkande, att fö mig, likasom vore ja hans ja-broder, dik tera lagar i sådan saker, som han ej hvarken lärt, eller i en dröm kunnat fa ta och begripa. Viss ligen har han ett m vetande om sin okunni het; men han bemöd sig att, då han ej fö mår göra det med n gra förtjenster, åtmi stone med våldsam och inbilskhet stadga o bekräfta den höga ta ke man fått om h nom, ehuru han långt när ej förtjen den. Jag bekänner, detta är hårdt, och jag anser såsom ett st straff för ett fritt o modigt snille att sålun da natt och dag arb ta, samt använda nä stan all tid och all

cipere, quod ad usus Domini pertineat; fasces vero et trabeas hoc est, honorem omnem et potestatem, sibi arrogat vana et intoleranda ambitione: Ego tamen, qui tam infeliciter vivere cogor, nec aliter quam Substitutus quidam infelix aulæ magistri respicior, paterer omnia, et obstinarem animo obsequia, si scirem quicquam in re vel levissima, quod utile esset, quod pulcrum, quod gloriosum, Domino ac discipulo meo, ab hoc aulæ Magistro proficisci posse. Certe illius boni causa omnes decoque-

krafter för sin Herres bästa, men att imellertid lefva lik ett legohjon under ett ovärdigt välde, och att bero af dens godtfinnande, som sjelf hvarken kan eller vill åtaga sig något arbete eller någon möda, ländande till min Herres nytta; men dock tillvällar han sig med ett fåfängt och odrägligt högmod all hedern och makten. Likväl skulle jag, som nödgas lefva så olyckligt, och icke anses annorlunda än såsom en osäll Substitut åt Hofmästaren, tåla allt, och bibehålla all undergifvenhet, om jag visste, att denne på minsta sätt kunde åstadkomma något som vore nyttigt, angenämt och ärorikt för min Herre och

rem injurias meas; quæ minoris mihi semper e- runt quam utilitas et salus Domini mei. Sed cum videam ob multa, quæ sese in dies inge- runt incommoda, sine ingenti periculo, adole- scentiam Gustavi Carl- sons, sub illius hominis imprudenti cura ac re- gimine, agi non posse; malo certe honesta di- missione me subtrahere ruinæ, si illam impedire nequeam, quam ipse si- mul, præviso, et velut conscio lapsu, perire. Actum enim erit de me- ritis meis, nisi in fru- gem optimam mihi com-

Discipel. Ja, jag skull för detta godas skull visserligen smälta all mina oförrätter, hvil- ka alltid för mig sk vara mindre, än Herres nytta och vä färd. Men då jag, i a seende till de mång olägenheter, som dag från dag möta, ser, a Gustaf Carlssons ung dom icke utan st fara kan ställas u der denne mannens o försigtiga omsorg oc styrelse; så vill jag vi serligen helre gen ett hederligt entlediga de draga mig ifrån lyckan, så framt jag förmår afböja den, ä att sjelf tillika omkom- ma genom ett förutsed och likasom sjelfvillig fall. Ty, det skull vara förbi med min förtjenster, om icke den

missus Dominus adoleverit, quam sub his auspiciis, aut tarde nimium, aut ne vix quidem proventuram video. Hæc non potui, certe nec debui, ratione officij, Serenitatem Vestram, celare ea spe ac humilima fiducia ut quicquid egerim vel cogitaverim Domino meo utile, recte videar egisse ac cogitasse. Si ergo, quod certo confido, Serenitati Vestræ clementissime placuerit in his mutationem aliquam fieri, novi ego egregium quendam adolescentem: nomen est Petrus Hofvenius, prope Ubsaliam natus parentibus hone-

mig anförtrodde unge Herrn uppväxit till den bästa förhoppning, hvilken dock, såsom jag ser, under denna styrelse, antingen allt för sent eller knappt någonsin lärer visa sig. Detta har jag, i anseende till min befattning, hvarken kunnat eller bortdölja för Eders Höghet, i det hopp och den underdåniga förtröstan, att allt det nyttiga jag gjort och tänkt för min Herre, må anses vara riktigt. Om det således nådigst skulle behaga Eders Höghet, hvarpå jag säkert förlitar mig, att någon förändring sker i dessa saker, så känner jag en förträfflig yngling, hvars namn är Petrus Hofvenius, född nära Upsala af hederliga föräldrar, och han

stis, cui in omni studiorum genere versatissimo, etiam Ubsaliæ, oblati erant honores ac tituli in Medicina conferri soliti, antequam in exteros abiret. Si is nobis comes et socius itineris adjungatur, et minori impendio et longe majori commodo ibunt res nostræ. Ille enim, non tantum curam habebit diligentem valetudinis Gustavi Carlsons, quæ antea morbis obnoxia, nunc magis erit, inter tam frequentes cœli solique mutationes, Sed et habito ciborum delectu, accurateque observata diæta ipsum Dn:m Gustavum ad temperatam et salubrem vi-

har äfven uti Upsala
såsom högst kunnig u
alla slags studier, e
hållit alla de titlar o
all den heder, som
medicinen pläga gif
innan han begaf sig
omlands. Om han f
enades med oss så
följeslagare och ka
rat på resan, så sk
le våra affärer aflö
både med mindre ko
nad och med en vi
större beqvämlighet.
han skall icke allen
hafva en flitig vård
Gustaf Carlssons hel
hvilken förut blottstä
för sjukdom, skall bl
va det ännu mera
under så täta omby
af klimat och land; u
han skall äfven, geno
ett skickligt val af fö
och iakttagande af die
hålla Herr Gustaf vi
ett måttligt och helso

vendi rationem deducet; eumque constitutionem suam probe nosse, et inter ea discernere quæ nocere vel prodesse possunt, velut inter otium et aliud agendo docebit. Quod non tantum utile sed quodam modo necessarium illi videtur didicisse. Orbi præterea notum est, cum quanto periculo Medicis præsertim Gallis et italis, Septentrionalia peregrinantium corpora permittantur; quibus temere popularibus suis profutura aut etiam sæpe inexperta remedia applicant, juvantque magis morbos quam levant. Quibus malis, occurri possit, valetudoque et Sanitas Gustavi Carlsons, quæ instrumentum

samt lefnadssätt, samt lära honom känna sin egen kroppskonstitution, och urskilja det som kan skada och gagna, likasom hvila och verksamhet. Hvilket för Herr Gustaf synes icke blott nyttigt, utan äfven på visst sätt nödvändigt att lära. Dessutom är det verldskunnigt, med huru stor fara utrikes resande Nordboers kroppar anförtros åt utländska läkare, särdeles Franska och Italienska; emedan de djerft nyttja för dem läkemedel, tjenliga blott för deras landsmän, eller äfven ofta oförsökta, samt snarare upphjelpa sjukdomarna än afhjelpa dem. Detta onda kan således förekommas, och Gustaf Carlssons helsa och välmåga, utgörande

est rerum gerendarum optimum diligenti cura firmari, si semper præsentem sibi talem virum habuerit qui morborum causis et alimentis opportune occurrat. Si visum fuerit, commodis nostris hoc pacto consuli; facillime citari litteris potest ille ipse Hofvenius, sive adhuc Lugduni Batavorum vivat, ibi enim tempus aliquod moratus est, sive etiam in patriam redierit; cui olim etiam plurimum prodesse poterit, ubi felicitati ejus usus et scientia major ex longinquiore peregrinatione accesserit. Spero hanc tam prolixam Epistolæ meæ libertatem necessitate ex-

hufvudsaken vid hvad som företages, genom en trägen vård stärkas, så vida han alltid har närvarande hos sig en sådan man, som tidigt motar sjukdomars orsaker och det som underhåller dem. Om det synes lämpligt, att vårt bästa på sådant sätt befordras, så kan denne Hofvenius lätt kallas genom bref, antingen han ännu uppehåller sig i Leyden, emedan han vistats der någon tid, eller han återvändt till fäderneslandet, hvilket han äfven framdeles skall kunna göra ganska mycket gagn sedan han till sin lycka vunnit större öfning och kunskap, genom ett längre vistande utrikes. Jag hoppas, att detta mitt brefs så vidt utsträck-

excusari posse nostraque vota et desideria humillima Serenitatis Vestræ clementia provehi ac adjuvari.

Serenitatis Vestræ

Subjectissimus Servus
E. LINDEMAN.
Argentorati 27 Junij
A:o 660.

ta frihet må kunna ursäktas genom nödvändigheten, samt att våra underdåniga önskningar och behof genom Eders Höghets nåd uppfyllas.

Eders Höghets
underdånigste tjenare
E. LINDEMAN.
Strasburg d. 27 Junii
1660.

An Mons. LINDEMAN.

Dei gratia A. J. Comes Palatinus &c.
Salutem et favorem nostrum singularem, Præstans atque Erudite, nobis sincerê dilecte.

Animo per quam ægro tulimus, eo modo, quem nobis literæ tuæ Argentorati a. d. 27 Junij exaratæ indicarunt, aliquid vel impedimenti

Till Herr LINDEMAN.

Adolph Johan med Gud Nåde, Phaltz-Grefve &c.
Wår helsning och synnerliga ynnest &c.

Med mycket missnöje hafva vi förnummit hvad du genom ditt bref, skrifvit från Strasburg d. 27 Juni, gifvit oss tillkänna, att hinder

vel incommodi allatum esse conatibus, quos hactenus in erudiendo informandoque nobili adolescentulo, Dno Gustavo Carlsonio, praeclaros ostendisti, postquam is sub regimine cujusdam Nobilis Pomerani, Aulae Magistri nomine ipsi adjuncti, non ita pridem esse coepit. Ne quid igitur ex illâ dissensione ulterius aliquid nasceretur detrimenti, possetque educatio Dni Carlsonii felicius sub Tui unius ductu atque fide institui operam dedimus, ut Aulae regiae res innotesceret, constitueretque Regina regnans, quod vergere in salutem adolescentuli tibi commissi posset. Com-

och svårigheter blifvit lagda emot de försök, hvilka du hittills vid den ädle ynglingen Herr Gustaf Carlssons undervisande och bildande så förträffligt ådagalagt, sedan han icke så länge sedan börjat vara under styrelsen af en Pommersk Adelsman, antagen hos honom under namn af Hofmästare. På det således af denna stridighet ingen vidare skada må uppkomma, samt Herr Carlssons uppfostran må under ditt ensamma ledande och trogna vård lyckligare inrättas, hafva vi så lagat, att Kongl. Hofvet erhållit kunskap om saken, och att regerande Drottningen förordnat, hvad som kan befrämja den dig anförtrodde

perimus igitur, placere Regiæ Maj:ti, ut modo aliquo honesto is, de quo tantopere quereris, Aulæ Magister a Dno Carlsonio revocetur; Speramusque, dum id fiat, te parvam interim moram haut ægre laturum. In antecessum id tibi significare voluimus, ut cerneres, quam simus ad adjuvanda Dni Carlsonij commoda ejusque tutandam salutem omnino propensi, quamque velimus, ut ejus educationi sub tuo potissimum directorio undique sui numeri constent. Non diffidimus dexteritati tuæ: sed adolescentulum tuæ curæ industriæque ma-

ynglingens välfärd. Wi hafva således förnummit, huruledes det behagat Hennes Maj:t, att den Hofmästaren, öfver hvilken du så högeligen klagar, på ett hederligt sätt återkallas ifrån Herr Carlsson; och vi hoppas, att till dess detta sker, du imellertid ej skall illa upptaga det lilla dröjsmålet. Vi hafva i förhand velat gifva dig detta tillkänna, på det du må se, huru på allt sätt benägne vi äro att bevaka Herr Carlssons bästa och att vårda hans välgång, samt huru vi villje, att helst under din handledning allt som angår hans upfostran må vara i fullkomligt skick. Vi misströste icke om din skicklighet, men vi anbefalle ynglingen på

gnopere commendamus, neutrius commodi in eo, quod præstare possimus, defuturi.	*det högsta åt din o… vårdnad ock flit, sa… skole icke, uti … hvad vi förmå uträ… försumma någon… bästa.*
Ab arce nostra Stegeburgensi a. d. d. 22 Sept. 1660.	*På vårt slott Stegeb… d. 22 Sept. 1660.*

Stormächtigeste Konung,

Allernådigste Herre

Ehuru ringa ock enfaldig denne min di… tan är, som till Edhers M:ts Ringränning, … effter befallning fattat hafver, så har hon d… hafft sin svårhet med sig för tvenne orsak… skuld. 1) effter här repræsenteras åthskil… slagz folk och Regenter, som nödvändigt h… måst införas såsom något talande eller görand… hvar och en i den art och upsåt som någorlu… da dheras Seder och Sinnen och andra Ege… skaper hafva syntz villia fordra och medgifv… ty har iag måst beflijta mig om alt således … inrätta, at dhe Christne, medh några svåre o…

de sätt eller otienlige angrijpelser icke måtte möta hvarandra, uthan alt uthaf dhem lämpas till enhällighet, och till Christenhetens Arffiendes fall och förtryck. Till dhet andra gaf min oförmögenhet och ringhet mig strax till att betrackta at mig ville svårt falla, att tillägna Edhers M:t och dess hedervärde föllie itt sådant tal som af alla skulle synas och dömmas vara med Ehrs M:tz höga person och sinne så väl som med dheras underdånigste vördnad och villie aldeles enligit, och tykte dherföre bäst vara at inthet införa Ehrs Mtt sielf talande eller af andre något hörande, uthan under itt lånt nampn, och dhet altsammans i dhe tienligaste ordeformer, som mitt ringa förstånd har kunnat uptänkia. Om denne håldne medellväg i min enfaldige diktan finner nåd, behag och enskyllan hos Ehrs M:ttz egen höge person, så hoppas iag och at alla dhe som under åthskillige nampn och drächter dech alla af sin trohets plicht emot Ehrs Mt, äro med i föllie, lähre och så benäget och gunstigt alt optaga och uthtyda serdeles efftersom mitt upsååt härmed inthet annat har varit än hörsambligast at lyda Ehrs M:tz allernådigste befallning och någorlunda effter mitt ringa ämbne at förlusta och förnöja hvar och en. Gudh bekröne Ehrs Mt medh ähra och lycksalighet åhr från åhr och alla Ehrs Mtz trog-

ne undersåtare medh vällgång och förnöjelse dhe
önskar en af

Eders Maytz
Underdånigste hörsameste,
och tropligtigste
LINDSCHÖLD.

Likheten med de i Kongl. Riks-Archivet förvar
egenhändiga Original intygar

W. FORSSLUND.

Bref

Bref ifrån Biskop Johannes Matthiæ.

Salutem in Chro. *)

Præstantissime Dne Olae Andreæ; Efftersom Öffwersten, Wälbne Herr Johan Viting, hafuer af migh begärat, dett Jagh wille honom vthskåda och försända en godh man, till hans Hoffpredikant: Ock Jagh förnimmer eder vara till samma function capabel; Ty skall den eder efterlåten blifua, så frampt ij så willien; J hwilket fall ij ock här wäl compareren, ock där möyeligen skee kunde, innom åtta dagar, så will Jagh eder till Wälb:te Wälbne Öffwerste vthj bästa måtton recommendera. Och såsom Jagh ey annat förmodar, än att ij där medh skolen blifua wäl accommoderat, serdeles Vthj långden och framtijden; Altså tviflar Jagh inthet, att ij denn lägenheeten skolen willia wedertaga, och hijth inom be:te tijdh eder sistera: eller åth minstone avisera migh om eder meening, skiönandes här af, emoth eder mijn gode Affection. Atque hisce in Chro *) bene vale. Streg. die 14 May Anno 1647.

T. Hu:ti
Studiosissimus
JOHAN. MATTHIÆ
Ep. St.

*) Christo.

Utanskriften:

Ad Præstantissimum virum Juvenem, et Studiosum in Academia Vbsaliensi, Dnum. Olaum Andreæ Nerichium, hæc ad manus

Citissime

Likheten med det uti ÖfverKammarherrens Kommendörens m. m. Herr Baron Stiernelds Samling under N:o 12 in Folio Tom. I. förvarade Original inty

W. Forsslund.

Drottning Christinas Bref till Biskop Johannes Matthiæ *).

Christina Alexandra

Vtaf edher skrifvelse Edle och höglärdhe H. Biskop af d. 20 Julij nestförleden hafver Jagh ersedt att utaf migh ij begähre, dett jagh eder yngste Son Carl Ollieqvijst eett stipendium till sine studiers ock resors forttsättiande utom lands förunna ville, ock såsom Jagh altijdh benäghen ähr edher och dee edrige all gunstigh bevågenheet att betee ock ervijsa, så hafver Jagh ock uppå den begäran, som migh ij derom för detta af den 5 Julij gjort hafve sådant straxt bevilliat, och behörig ordres till min Gen. Gouv. af den 9 Sept. nestförleden derutöfver afgåå låtit, hafver ock så samma gångh efter edher begähran den eene utaf edhre sönner till Häradshöfdinghe på Ölandh förordnat, intett rättare vettandes än att be:te charge skulle vacera, som migh ij förständigat hafve, men så hafver Jagh sedhermehra förnummit att den samme som denne tienst härtill haft hafver ännu

*) Till en del förut tryckt i Arckenholtz Mém. pour servir à l'histoire de Christine Reine de Suède, T. 4 p. 230.

uti lifvet ähr ock samma förestår, ock efter han sigh så lenghe han dervijdh varit hafver såledhes förhållit att Jagh eett synnerligit nöye derutaf tagit, så vore intedt billigt att Jagh honom derifrån stöta skulle, ock på dett edre sönner ock mågh lijkväll måtte accommoderade blifva, så hafver Jagh Gen. Gouv. anbefallat dem medh andre tienster vijdh mine underhålds länder att försee. Wijdare förmähle ij uthi edher skrifvelse att den Kongl. Regeringen uti Hanss K. Mtts nampn hafver förorsakat varit igenom någres ex ordine Ecclesiastico omilda ock ogrundadhe berättelse edher såledhes att hantera som dett Hanss K. Mtts uti tryk utgångne brefve (hvilket migh ij också tillskickat hafve) utvijser, ock att ij icke vetta om den Kongl. Regeringen längre vill att ij edert ämbete administrera skole, ock om ij dett medh frucktgöra kunne, begärandes att der ij för förtalde orsaker skuldh nödgadhes edhert ämbete öfvergifva, ock privatus edher någerstedhes nedhersättia Jagh edher medh något underhåldh uti eder lijfstijdh trösta ock assistera ville. Hvar uppå Jagh edher till svars ey kan obemält låta, att hvadh som Kongl. Mtts publicerade brefv angår Jagh migh dermedh intett befatta kan efter sakens beskaffenheet migh aldeles okunnigh ähr, män uti dett öfrighe måge ij edher fastl.

försäkra att Jagh altijd med all Gunst ock Nådhe ihoghkòmmande varder emot edher ock dee edrighe dee godhe trogne ock oförtrutne tienster som migh ij altijdh giordt ock præsterat hafve ock att så lenge Jagh lefver ij ock dee edrighe icke allenast ingen nödh lijdha skole uti dett som till edhert underhåldh behöfvas kan, utan ock min protection hafva att åtniuta, hvarmedh Jagh edher Gudh alzmechtigh till all vällgångh befaller. Rom den 14 Oct. 1662.

CHRISTINA ALESSANDRA.

Mon *) pere je prens pars auec Compassion en Vostre malheur, ayes patience, et console vous par l'asseurence que je vous donne que ie ne Vous abbandoneray iamais et que Vous ne manqueray de rien tant que iauray la vie fiez Vous a la parole que ie Vous en donne.

Likheten med det uti ÖfverKammarherrens och Kommendörens m. m. Herr Baron Stiernelds Samlingar under N:o 44 in Folio förvarade Original intygar

W. FORSSLUND,

---

*) Med Drottningens egen hand.

Bref ifrån dåvarande Riks-Kansleren, sist Riks-Drotset Gref Magnus Gabriel De la Gardie till dåvarande Hof-Rådet, sist Kongl. Rådet och Kansli-Rådet Edvard Ehrensten.

Wäl Edle och Högt:de H:r Hoff Rådh

Af dhess skrifvelse förnimmer jagh tractaterne så medh den Keijserlige Ministren Hr Basserode såsom och medh dhen Branden- och Neuburgiske vara aldeles richtige jemväl och till Subscriptionen: Och såsom dhetta, serdeles dhen förre tractaten, finnes vara för Sverige nödigh och nyttigh af Rijksens Senat, moste iagh och troo dhet samma, och önska at Gudh ville gifva dher till sin välsignelse. Dhen seenare tractaten nembl. medh Neuburgh förmodar iagh all godh success wedh. Dhet förra belangande så är dhet ett considerabelt värk och een sådhan total ombytningh af Fundament af förra consilier, hvilken än mycket större förandringh moste dragha effter sigh, at iagh gerna må bekenna migh för timide varit hafva, dher till att rådha, j synnerheet at sluta inscijs Statibus Regni: Ty fast än Rijksens Ständer hafva gifvit Hennes Maytt Wår nådigste Dråttningh

medh dhen öfrige Regeringen och Senaten j vård Rijksens bästa och säkerheet, så hafver iagh lell ey annat kunnat sluta, bådhe af hvadh förlupit är i alla Konungars tydher såsom och siälfva saakens egenskap, än at Ständerna altijdh vela vara åthfrågade, när man fattar någon resolution de Pace vel Bello vel de Summa Rerum, och såsom iagh dhenne deliberation skattar af lijka värde j dhet dhe fundamenta consiliorum muteras, som subsisterat hafva i alla förra Konungars tijder, så hade iagh trodt tryggast vara at afbijda Ständernas betänckiande. Dhet veet iagh och väl at urgente ultima necessitate, dher att imminens periculum vore, att man då ey vore bunden till ett sådant dröijande, uthan i tijdh moste bemötha fahran men een sådhan beskaffenheet kan iagh här eij finna. Och ligger migh mycket på hiertat huru för Ständerne nu skall kunna justificeras, at sedhan freden var försäkradh emellan Spanien och Frankrijke, och Rijkzdagen för dörren, man lell i samma dagar ett sådant consilium fattat hafver, dher vidh förra Rijkzdagar man altijdh Ständerna sökte at försäkra dhet man medh alla gambla vänner hade befästat meer och mehr vänskapen. Dhet är och väl sigh att påminna at Frankrijke eij begärte af Sverige vijdare engagement än allenast Simplicem amicitiam som

för dheth och lell offererade een considerabel hielp till arméens vnderhålldh. Dhe nyttigheeter Österrijke af dhenne tractaten kan hafva och Hr. Hoffrådet allegerar, vill jagh gerna tillstå, och är än dher öfver dhenna dhen considerableste at dhe in imperio bekomma mehra macht än förr och sättia Ständerna j större räddhoga. Ty een stoor deel af dhem skola hålla före dhetta förbundet vahra till dheras största fahra, och at Sverige eij mehra anseer dhet allmenna interesse, uthan sina auantager allena, och få vij see innan kort hvadh dhe Evangelische sigh dheraf varda ominerandes. Hvad Sveriges Cronas fördelar belangar, så önskar iagh dhem mehra än at iagh dhem skulle här vedh förmoda: Ty först at dhet bättre är hafva någon vän än ingen, är väl sandt, men eij mindre 1:o Att dhen icke strax är trygg vän som sigh sålunda uthlåther (fraus fidem sibi præstruit, ut, cum operá pretium sit, cum majori mercede fallat) 2:o dhen aldrigh, hvars interessen ey äre compatible. 3:o och dhen än mindre at troo, som moste hafva altijdh j minnet sigh hafva fått sin undergångh af dhem han nu skall vänskap medh sluta. taceo. 4:o Religionens förföljelse, såsom och 5:o dhe contraire maximer Österrijke i alla tijdher fördt hafver directe emot Sverige. Jagh troor väl at

Österrijke skall göra dhen bästa mine af verlden, först at salvera sigh vedh ett sådant tillståndh, sedhan och at vinna dhet dhe aldrigh här till hafva kunnat förmoda Sveriges och Frankrijkes Separation, hvarmedh dhe så labefactera dhen Westphalische Fredens kraft at dhe ijsdem artibus framdeles väl skola få tillfälle lätteligen at kasta alt omkull. Man behöfver allenast at examinera orsaakerne hvarföre Österrike nu söker sig medh Sverige att bebinda, då är lätt att finna at dhet ey skeer af een i långliga tijdher plägat förtroligheet; icke af godt hiertelagh till Sverige, eller upsåth at blifva altijdh medh Sverige j vänskap, uthan blådt för närvarandes nödh skull, hvilken då dhen uphörer försvinner ock vänskapen. Emot requisitionen nu af een sådan vän, dhen först icke kan vara trygg som förr är remonstrerat, sedhan och myc- ket machtlöös af Krafflter, förlorar Sverige gambla, väl pröfvade och genom ett commune interesse sammanbundne vänner. Hvilke dher man hadhe Conserverat behöfde man icke sigh nu at salvera, grijpa till att simma till landz medh een Skepzplancka såsom i Skepzbrått skee plägar. Jagh neekar intet at Frankrijke i många stycken hafver kunnat gifva Sverige ombrage dels och offense, men så tyckes migh rådeligare hafva varit at bringa Frankerijke tillrätta igenom ferme

consilier och icke at sökia så på dhem at harmas at dhet Oss medh tjdhen kan göra värst. Aldrigh finner iagh eller exempel af sådhane ombytelser ij förra tijdher, väl mins iagh at Sahl. Kongl. Maytt offta hotades, men lell mehra medh mine än medh alfvar. Hollandh sielf fournerar migh exempel här till som icke hafver velat vijdhare emot Frankrijke sigh sammansättia, uthan allenast pro Pace, och tviflar iagh mycket, om fahran icke hadhe varit dhem så när af Frankrijkes conquest om dhe hadhe balancerat vänskapen af Österrijke och Franckrijke. Tvenne avantager synes Sverige hafva nått: Guarantien och penningar. Huru säker dhen första för Sverige blifver, fruchtar iagh at vij een gångh få spöria magno nostro periculo. Är någon så godtrogen som annat kan tänckia än att Österrijke, dher dhet allenast lijtet eluceterar nu vhr fahran, gerna såge framdeles Sverige få någon kneck och blifva kraftlöst. Imputeras Franckrijke at hafva hafft sådhana maximer, skulle då Österrijke vara conscientieusare? Jagh troor vist at bådhe ob Religionem et Regionem de oss gärna unthe at krypa tillbakars i våra bergh igen. Aldrigh låthe Gudh Sveriges säkerheet emot Danmarck och Pohlen ankomma jemväl in Imperio upå dhenna *försäkrin-*

gen *). Det är gemenligen så at förbundh och alliancer äro i sigh sielfve slipprige nogh, men än mycket mehra cum inimico reconciliato. Hvadh penningarne anlangar föruthan at iagh meckta tviflar om och i längden dheras betahlningh richtigh blifver, så befahrar iagh at verlden continuerandes varder om Oss at dömma, Sueciam esse venalem et aliquando perituram cum emptorem invenerit. Våra förfäder hafva hafft stort betänckiande, etiam in flagrantissimo bello at taga Subsidier af Vänner; Och Vij in Summa Regni tranquillitate taga engagements penningar af för dhetta våre största ovänner. Altijdh tordes iagh icke dher till rådha för min Person. Dhet Duplum triplum &c är att förmoda j sådhane fall ubi nos magno emimus poenitere, medh Sveriges Cronos total engagement. Medh Engelandh, Franckerijke och flere är altijdh slutit at alla vägar först skulle försökias ad amicabilem compositionem. Om nu j dhenna tractat så många præcautioner äre införde, kan iagh ey veta, som icke een bookstaf dheraf sedt hafver ante conclusionem dhet iagh lell hade trodt mit Embete hafva meriterat ske skola. Doch kan iagh väl vara dhermedh tillfredz och under

*) Synes vara tillskrifvit af Grefve de la Gardies egen hand, men otydligt.

gärna dhem åhran som Architecter åre till dhenna triumphporten modo patriæ bene sit Hvilcket iagh af allt hierta önskar. Skulle och inimica fata dhetta förorsaka, så är iagh skyldigh som alla andra att troo vara sålunda fatt: dum fata peccant, hominum consilia excidunt. Jagh hafver dhetta till ett vänligit svar allenast min högt:de H. Hoffrådh velat tillsända betackande honom flijteligen för godh önskan medh försikran at iagh är och altijdh blifver

Min Högt:de H:r Hoffrådz
Tjenstvillige Wen
MAGNUS GABRIEL
DE LA GARDIE,

Eekholm d. 18
May A:o 1668.

Quid *) sibi velit at Danmark
åtskillige Generals Personer
j tienst antager nu denne tidh
dett få Wj snartt spörja
Credo illum aliquid martis alere

Wäll Edle och Högtährade H:r Secreterare och HoffRådh af Staten,

Ehuruväl mine privat breeff föga innehålla annat än hvad j de Kongl. Postbrefven finnes; Lykväl öfversänder iagh här hoos G. Otto Kö-

*) Egenhändigt Post-Scriptum af Grefve Magn. Gab. de la Gardie.

ningzmarks *) breff till migh, såsom och H:r Abgesandten Appelboms. Det förra uthvijsar Franckerijkes hiertelagh emoot de Evangeliske klarligen, och hvart dess consilia syffta, och är derföre rådeligit derpå serieusement at reflectera. Men såsom brefvet för åthskillige raisons och serdeles H:r Budeuels Interesse skul väl menageras moste; ty recommenderar iagh min Högt:de Herre det flijteligen. Det vore elliest avantagieust för Sverige at j sin tjenst engagera een så renomerat och estimabel Generals persohn, helst effter han är een Svensk Vndersåthare och d'affection toust a fait Suedois. Det andra breffvet äre allenast vahnlige raisonnementer och ett itinerarium för Franckrijke, men iagh troor Fransosen gör som Smålänningen plägar säya, dett är bettre vara hemma i Koyenne, än gå på gählet och lätha mörda sigh. Det vore unne boutade ou plustost folie plus que Françoise at gå medh ½ Flotta j Öster Siön och een Armée igenom Tysklandh åth Påhlen och lemna på ryggen Engellandh och Hollandz Stoora Siömacht och hela forcen af Tysklandh. Tanti

---

*) Denna tid i Fransk tjenst och utsedd till Befälhafvare vid hjelpsändningen till Candia, hvilken icke blef af. Sist General-Guvernör öfver Pommern och Generalissimus i Venedisk tjenst.

non ement penitere, det är iagh väl försäkradh, men vist troor iagh elliest at detta bistra molnet varder ett stoort oväder innan kort på någon Ohrt förorsakandes. H:r Arlingtons raisonnementer emot Mons:r Leijonberg *) angående den åther renoverade vänskapen medh Dannmarck synes mycket maghre, och Engellandz conduicte fort suspecte a caution. Gudh styre våra Consilia på den rätteste vägen och gifve dem framgång igenom sin välsignelse, j hvilkens Nåderijke Beskydd iagh min Högt:de H:r Hoffrådh af hiertat befaller och förblifver

Dess
tienstvillige Wän
MAGNUS GABRIEL
DE LA GARDIE.

Wennegarn d. 2
May 1669.

P. S.

Jagh bijfogar här mina tanckar öfver Subsidie värket och vill allenast här medh gifva anledningh at efftertänckia om icke skulle vara rådhsampt sålunda at fatta här i resolution at dhe $\frac{200}{M}$ Contant nu af Spanien accepterades och om resten disponerades såsom föllier.

280 är resten

*) Envoyéen. Sist Envoyé Extraordinaire till det Engelska Hofvet, Baronet och Riddare.

Hvilken ½ af Engellandh och Hollandh Sverige averserades	går ½	för Engellandh 140,000 för Hollandh 140,000

Engellandhs quota kunde sålunda betahlas.
Engellandh hafver af Sverige
at fordra
$\frac{50}{M}$ # Sterling är

225000 R:d Deremoth betahlningen
140000 decourterades emot Spanska Subsidierne
85000 Engellandh at betahla j mäster Stycken och andre Svenske vahror framdeles
225000

Hvadh Hollands $\frac{140}{M}$ vedhkommer dem kunde Sverige väl vist facit på göra, Salunda*) frambättre

Dermed vunnes

1) At man eviterade at stå alt framgent i Spaniens discretion och tvingas lijkasom at ingå hvadh de villia.

2). Sveriges reputation salverades 1:o at icke hafva tracterat uthan effect och 2:o at icke sökia sitt en mendiant.

---

*) Synes vara tillskrifvit med Gr. de la Gardies egen hand.

3). Komme man uhr Engellandz obligation och hade liberas manus.

4). Det skulle blifva een cuneus at drifva Sedan *) Engellandh och Hollandh a raison, emedan dhe sålunda elliest kunde befahra at Kongl. Mayt toge effter sitt eget interesse sina messures.

5). Obligerades Hollandh at göra hvadh Engellandh giordt hade j förskottett. *)

6). Kunde man med så mycket större vigeur tahla om nya Sverige hos Engellandh.

7). Skulle Engellandh och flere låtha den tanckan försvinna, Sueciam esse nimis gravem amicis et fœderatis suis.

8). Moste de allierade väl resolvera för Sverige större och realare securitet in futurum, om de Sverige ville bijbehålla.

Och huadh flere considerationer här ved vara kunde. **)

Præs. d. 6 Oct. 1669.

Wäl Edle H:r HoffRådh

Inneslutne begge breff som medh sidsta posten migh ähre tilkombne, öffversender iagh af orsak

---

*) Synes vara tillsatt af Gr. de la Gardies egen hand.

**) Hela raden egenhändigt tillskrifven.

orsak att migh tycker dheras contenta vara temmeligen considerable. Dannemarckz förehaffvande syftar visserligen på någon vidrigheet emot Sverigie, och moste krafteligen, af andra vara animerat och renforcerat, altså lyckeligare än Sverigie som dels medh suspecte delz kraftlösse venner ock alierade ähr engagerat. Dhet blöder migh hiertat dhervidh att See medh huadh indignitet Svergie nu all denne tijden hanteras ock att en så glorieuxe Crona förfaller meer ock meer till sin reputation: När iagh ock behiertar dhet fahrliga tilståndh i huilket vij äre råkade, sielffve hemma kraftlösse och uthan om destitueradhe af alla venner så engsslas iagh ock bedröfvar migh dheröffver högeligen. Aldrigh haffver iagh kunnat troo att Huss (Huset) Österijke medh Svergie kan troget dhet meena, och huadh Hollandh och Engellandh vidhkommer så äre dhe förre par interests våre Invidi ock dhe senare Sådan Stat som icke Stora pröffver än giffvet haffva af någon constence, dhet väll innan kort så Franckerijketz som Dannemarckz negociationers succes på den orten vara verificerandes. Men huadh hielper, transivimus Rubiconem ock veela media consilia härefter vara för Sverigie fahrliga, man moste fatta en ferm och tapper resolution ock medh

Gudz bijståndh söka att gå vercket igenom. Hade mina Consilia varit meera hördhe, skulle dhet ey haffva kommit till dhetta tillståndh och tackar iagh Gudh för den trygghet iagh i mitt Samvete, och dhet försvar iagh i skriffteliga Documenter och Acter i alla fall haffver att ålijtha. Gudh vändhe alt till dhet besta och så hereffter som hertill umfatte medh sitt kraffttige beskydh vår Vnga Konungz Regementhe och Fädernesslandzens velståndh, Min Högtährade Hr. HoffRådh varder dhesse mine communicationer sålunda brukandes som han rådeligest finner, och der icke j dhe rapporter till Kongl. Mtt att dhet samma för voro begrijpet Som i dhesse begge breffven finnes, kunna dhe kanskee tienligen i Senaten upläsas. Jagh ähr nu här nedre i landet i en sådan roligheet som iagh lenge haffver åstundat och skulle gierna see att få den än en tidh beholla, så för min helssos som andra considerationers skuldh, förblifver af alt mitt hierta

Min Högtährade Hr. Hoff
Rådhz
Tjenstvillige Wän

Hüntorp *) den 20
Sept. 1669.

MAGNUS GABRIEL
DE LA GARDIE.

*) Förmodeligen Hountorp eller Höjentorp.

Præs. 12 Oct. 1669.

Wäll Edle och Högtährade Hr. HoffRådh

Såsom jagh för 14 dagar sedan min Högtährade Hr. HoffRådh monde tillskrifva, och tvenne innelychte bref öfverskicka, som af synnerligit importance voro, det ena af H. Leyonbergh och det andra af Resident *) LillieCrona, Så emedan Jagh alt sedan ingen effterrättelse nådt hafver om de min Hr. HofRådh väll eller icke i händer äro anbrackte vordne, altså ähr min flijt venlige begieran, han tecktes bevijsa migh den venskapen, och dess beskaffenheet förnimma låtha. Jagh öfversender j lijka motto här bijfogat, några nu migh sist ankombne Skrifvelser af Hr. Snolsky **) och Hr. Leyonbergh, så väll som Residenten Boeckells uthur hvilka H. Hoffrådet afseendes varder dess importerlige efftertänckiande, och ehuruväll jagh vill förmoda, at det samma vore Kongl. Maytt reda rapporterat, Så hafver Jagh lijkväll, till så mycken större säkerheet, dhe gode herrarne desse och inskicka velat; förblifvandes j det öfriga af alt mitt hierta &c

Lecköö d. 7 Octob. 1669.

M. G. De la Gardie.

---

*) I Danmark. Sist Kongl. Råd och Lunds Akad. Kansler.

**) Abgesandt till Regensburg; sedan Resident vid de fyra Underkretsarna.

Jagh *) må bekenna at iagh altidh hafver fruchtat dett Engellandh skulle sanna hos Oss som annorstädes at de ähro efter ordspråkett — — — — och kan iagh icke begripa Hollands maximer **) hvar på de grunda deras säkerheett. De uthelychte articlarna hafva vist meer at betyda än de som j tractaten finnes och synes som vore Resident Leyonbergh medh flijtt communicerat vordett dett öfrigha sunt astuti; och H. Leyonbergh complaisant deremott och icke Så defiant som väll torde vara af nödhen. Tiden utvisar innan kortt huadh marknatt vij haftt hafve med vårtt köpslaghandhe Gudh gifve at vij måge hafva orsak den at rossa ***).

Præs. Stockholm 2 9bris 1669.

Wäll Edle Hr. HoffRådh af Staten

Migh äro tvenne dess angenehme skrifvelser till handa kombne, hvaruthinnan H. HofRådet af Staten hafver behagat at gifva migh part om några ährender, som för denne tijden aldramest vele komma i Consideration, gifvandes han

*) Egenhändigt Post-Scriptum af Gr. M. G. De la Gardie.

**) Måste alldeles uteslutas för dess otydlighet.

***) Utanskriften är lika med de föregående.

der hoos tillkienna, huruledess mitt betänkiande jemväll öfver de samme skulle åstundas, och min närvahru vidh Kongl. Hofvet desidereras. för een sådan H. HofRådetz af Statens förtrogne Communication betackar jagh honom flijteligen och förspör medh serdeles nöye deraf hans gode Affection emoth migh. Men hvadh sielfva ärenden vidkommer, finner iagh sådanne mehrendelss vara de samme, uthöfver hvilka iagh för detta skriffteligen allereda mine Sentiments opteckt hafver kunnandess iagh vidh närvahrande tijd, föga annat till sakernas befremjande contribuera än pia vota och vällmente lyckönskningar till sådane uthkombster som kunde lenda Kongl. Maytt:s interesse till förmon och fromma sampt K. Fäderneslandet till trygghеet och säkerheet, hvarom Iagh och icke tvifla vill, uthan hugnelige och gode eventus ominerar och förmodar så frampt icke fata aldeles skulle villia emotstå och några Casus inopinati infaller. Aldenstund och Hennes Kongl. Maytt Rijksens Enkie Drottning dess nådige befallningar till migh itererat hafver at iagh min åther Rese åth Stockholm ville skynda, så hafver iagh att temoignera min villigheet och lydno, resolverat at begifva migh på vägen dijt åth, så snart förandringen af väderleken vägarne någorlunda kan giöra beqvemlige och lijdelige, oachtat at min

helsa derigenom icke lärer ringa mehn och anstööt lijda, efftersom min Constitution nu sålunda är beskaffatt, at densamma een godh Cur och skötsell requirerade, till att förtijga de andre olägenheter och oriechtigheter, uthj hvilka jagh mina particular affairer, förmedelst slijkt hastigt opbrott här ifrån moste lembna, vahrandess åhrsens tijdh sådan, och vägarne så obeqvemme, at min Reesa något longsampt lärer gå, helst efftersom jagh min familia hoos migh hafver och den samme medh migh åth Stockholm tenker at föra tillbaka, förmodandes at jagh vidh min ankomst dersammastädes lärer tillfelle nå mine Sentiments bettre at kunna opteckia, der de uthj ett och annat ytterligare skulle desidereras. jmedlertijd tviflar jagh inthet, medh mindre Rykz Rådet H. Bengt Horn, som migh een passant den ähra af een visite här gifvit hafver, Kongl. Regeringen lärer hafva tillkennagifvit, huruledes Regeringz Rådet Marskalck j Hagh sigh emott honom hafver låtit förmerckia, det han af Cronan Sverige ärnar sökia sin dimission, och annorstädes sigh at engagera, hvilket såsom det icke af ringa effter-tänkiande är, altså förmodar iagh at derpå behörigh Reflexion lärer giöras, varandes väll giort, at han ifrån Hagh förmedelst allereda afgångne or-

dres år avocerat blifven. Sluteligen förblifver iagh

H. HoffRådetz af Staten
Tienstvillige Wän
MAGNUS GABRIEL
DE LA GARDIE.

Lecköö d. 23
Octob. 1669.

Jagh *) engslas icke lithett och grufvar mig för min retour till Hofvett emedan iagh väll afseer till största deelen hvadh träldom och vedervertighett mig möter. Min trohett och Kerlek till min unga Konung och K. Fädernesländett vett Gudh, derföre iagh och gerna gifver migh invidia och ondskan in victiman och såsom iagh förmodar innan kortt Hr. HofRådh snartt personligen att Communicera mine sentimenters quo ad Statum publicum altså låter iagh altt der till beroo.

Præs. 20 9bris 669.

Wällt Edle H. HoffRådh af Staten

Hr. HoffRådet betackar Jagh ganska flijtvänligen för dess förtrogne gode Communicationer, af hvilka iagh medh serdeles nöje förmerker constitutionen af den cordiale sincere affection, som han medh monge reille profver emoth migh stedze hafver påskijna låtit, hvilka

*) Egenhändigt Post-Scriptum.

jagh och så i tacksampt oförgeitit minne skall beholla, och ingen occasion förbij gå låtha, som Jagh nå kunde, at i sielfva värket yttra och betyga den serdeles estime, medh hvilken Jagh hans goda meriter anseer och behiertar. Jagh må väll bekienna at H. HoffRådetz be:de bref innehölla ett och annat, af den vikt och verde som väll meriterade medh grundelige reflexioner at blifva öfvervägade, men detsamma holler jagh onödigt här skrifteligen att giöra, efftersom Jagh medh Gudz hielp sinnad är inna kort min resa at anträda, förmehnandes förmedelst munteligit samptaal vidh min ankomst mine sentiments bettre at gifva tillkienna, præparerandes nu åther animum ad publica sedan Jagh den samma een tijdh uthj mine privat och particulier anlägenheter occuperat hafver hvilka ehuruväl de min närvahru på denne orten mycket längre requirerat hade, så vill jagh lijkvijst de samma abrumpera och i sticket lembna, på det der af må skönjas den lydno och respect, som jagh till Kongl. Mayttz befallningar och den zele som jagh till dess tienst drager och bär. Önskandes allena at mine gode intentioner måtte lyckeligare härefter vara, och jagh förmedelst alt för svåre traverser icke alldeles defatigueras och uthtröttas. Uthj det öfriga befaller Jagh H. HofRådet (j) Gudz mil-

derijke beskydd till all stadigh vällmågo, och förblifver stedze

H. HofRådets af Statens

Lecköö d. 11 November 1669.

Tienstvillige Wän
MAGNUS GABRIEL DE LA GARDIE *).

Wäl Edle och Högtährade H. HoffRådh

Såsom iagh för detta min Högt:de Hr. Hoffrådh tillkenna gifvit hafver med hvadh villkohr iagh vore tillfreds at aldeles afstå prætensionen på Grefveskapet Ahrensborgh och deremoot behålla Grefveskapet Pernou som iagh nu interimsvijs och såsom till ett vederlagh, så länge iagh dett förra undbähra moste, possiderar; Så länder nu härmedh till Hr Hoffrådh min vänlige begähran honom täcktes *bevijsa migh den vänskapen och samma ährende nu medhan iagh frånvahrande och på landet stadder är*, *Kongl. Majt behörigen* föredraga och Dess allernådigste Resolution migh derpå uthvärka. Jagh lefver uthi den underdånigste förhoppning at när Kongl. Maytt nådigst behagar att considerera *huruledes disproportionen* emellan Ahrensborgs och Pernous räntor så stoor är at iagh uthan min största læsion ey kan afträda Ahrensborgh

*) Utanskriften är lika lydande med de föregående.

emoot Pernou föruthan at få någon melioration och tillökningh på dess Räntor, Kongl. Maytt då Nådigst agreerandes varder dhe conditioner, som iagh till att kunna ofvanberörde bythe uthan min och dhe mines altförstora skade och afsaknadh ingå, i underdånigheet söker att erhålla. Pernou ehuruväl det skall hafva nampnet af ett Grefveskap, så är det lijkväl så ringa at många Adelige Gods j Lifflandh det *vijda öfvergår* ty at jagh allenast här några få nu nämpner *Wenden håller* 29 *eller* 30 *hästars Rustjenst Karkus och Ruien* 11. Leal in moot 8 så at häraf letteligen dömas kan, hvadh stoor åthskillnat är emellan hvarthera af bemelte Adelige Godz och Pernou som doch ett Grefveskap skall vara, och lykväl effter Haketahlet at räkna eij mehra än 4 $\frac{2}{3}$ hästars Rustienst förmår at præstera. Jagh förmodar alt fördenskull at Kongl. Maytt j nådigste anseende till min åstundans billigheet, den nåde migh vederfahra låther, at iagh emoot cessionen af Ahrensborghs Grefveskap motte få niuta *till Pernous räntor een förbättringh af tu tusende Rd:r åhrl:n och dem af visse medell*, så länge och intill dess några Godz af så stor inkompst j Lifflandh Cronan kunde hemfalla och migh sedhan vnder Pernous Grefveskap allernådigst förunnas. Dett som migh så mycket säkrare hopp gifver om ett favorabelt uthslag på

denna min ansökning är, at och Rijksens Ständer på sidsthålldne Rijkzdagh densamma eij annorlunda än heel skähligh hafver pröfva kunnat. *Nembl. att iagh Arensb. beholla eller fullt vederlagh åtniuta borde* *) Hr. HoffRådet täcktes alt så denne min anlägenheet sigh j bästo motto låtha recommenderat vara och sigh deremoot om min skyldige tacksamheet försäkra, och at iagh är och stedze förblifver

Min Högtährade Hr. Hoffrådhets
Tienstvillige Wen
MAGNUS GABRIEL
DE LA GARDIE.

Jagh **) bifoghar naghre importante postbref
som mig med siste post äre tilkomne,
och måge de dertill nyttias huar till de
kunna tiäna, dett mine H:r Colleger
väll varda j Canzeliet diiudicerandes

Observeras i bytes Brefvet ***)

1:o Det Konhgl. Mtt Migh 2000 Rt:hr meliorat. till Perno rentan tillegger emott Arensb. Som mycket höghre renter och det således at migh försäkres framdeles det samma j

---

*) Egenhändigt tillskrifvit i brädden af brefvet.
**) Egenhändigt Post-Scriptum.
***) Egenhändigt af Gr. M. G. de la Gardie.

emoot Pernou föruthan at
och tillökningh på dess R
då Nådigst agreerandes
som iagh till att kunna
min och dhe mines
nadh ingå, i und
Pernou ehuruväl
Grefveskap, s
Adelige God
at jagh all ... tidh till
den håll ... edh pass renta 40
kus och
letteli
eme
P

Utanskriften:

Monsieur
Monsieur Ehrensteen Conseillier
et Secretaire d'Estat de Sa
Majesté

Likheten med de uti ÖfverKammarherren Kommendörens m. m. Herr Baron Stiernelds Sam N:o 12, in Folio förvarade, till en del med Sigill sedde, Originaler intygas af

W. Forsslun

---

gi.

at och Rijksens Stån-
densamma ej at
röfva kunnat
fullt

':s Frisägelse-Skrift för
ıyndare-Regeringen.

Sveriges Giöthes
'e till Finland,
nd, Carelen,
..nern, Cassu-
. Rugen, Herre öf-
. Vissmar; Så ock Phalz-
ı Beijern, till Gülich, Cleve
.ıertigh &c. &c.: Gjöre vitterligit,
.. som genom fordom den Stormäktigstes
stes och Herres Herr Carl Gustafs, Sveriges,
ithes och Wändes Konungs, Storförstes till
land, Hertighs uti Skåne, Estland, Liffland,
elen, Brehmen, Vehrden, Stettin, Pommern,
suben och Wänden, Förstes till Rügen, Her-
öfver Ingermanland och Wissmar; Så ock
tz Grefves vidh Rhein i Beyern till Julich,
re och Bergen, Hertigh &c. &c. Wår Högt-
de Elskelige kiäre Herr faders Christelighst
glorvyrdigst i åminnelse dödelige frånfälle,
uti Wår späde ungdomb hade mist Wår
Gudh och Naturen förordnade Måhlsman,
nyndare och Försvar; och Sverige Wårt
e och Kiära Fädernesland sin Konung, Huf-
och Regent, och thet i en sådan hårdh,

någhett godz j Liflandh men j Medlertidh Hapsalske Licenten som renter ungefär 400 Rt:r och resten nembl. 1600 af Pern. Licenten åhrligen.

2:o At Tackerórt som iagh väll innehafver men icke än Kongl. bref derpå bekommit motte migh tileghas altt sedhan rentan chronan är igen tilkomen effter her C. Gyllenst. behaghlig tids rettigheeter uthan NB Det hafver altidh hört j Gr af Turns tidh till Perno Grefv: och G. vedh pass renta 400 Rtr.

Utanskriften:

Á Monsieur
Monsieur Ehrensteen Conseillier
et Secretaire d'Estat de Sa
Majesté

Likheten med de uti ÖfverKammarherrens och Kommendörens m. m. Herr Baron Stiernelds Samlingar N:o 12, in Folio förvarade, till en del med Sigill försedde, Originaler intygas af

W. Forsslund.

Konung Carl XI:s Frisägelse-Skrift för den Kongl. Förmyndare-Regeringen.

Wij Carl medh Guds nåde Sveriges Giöthes och Wändes Konung, Storfurste till Finland, Hertigh uti Skåne, Estland, Lijffland, Carelen, Brehmen, Vehrden, Stettin, Pommern, Cassuben och Wänden, Förste till Rugen, Herre öfver Ingermanland och Wissmar; Så ock Phalzgrefve vid Rhein i Beijern, till Gülich, Cleve och Bergen Hertigh &c. &c.: Gjöre vitterligit, att effter som genom fordom den Stormäktigstes Förstes och Herres Herr Carl Gustafs, Sveriges, Giöthes och Wändes Konungs, Storförstes till Finland, Hertighs uti Skåne, Estland, Liffland, Carelen, Brehmen, Vehrden, Stettin, Pommern, Cassuben och Wänden, Förstes till Rügen, Herres öfver Ingermanland och Wissmar; Så ock Pfaltz Grefves vidh Rhein i Beyern till Julich, Cleve och Bergen, Hertigh &c. &c. Wår Högtährade Elskelige kiäre Herr faders Christelighst och glorvyrdigst i åminnelse dödelige frånfälle, Wij uti Wår späde ungdomb hade mist Wår aff Gudh och Naturen förordnade Måhlsman, Förmyndare och Försvar; och Sverige Wårt Rijke och Kiära Fädernesland sin Konung, Hufvud och Regent, och thet i en sådan hårdh,

fahrligh och besvärligh tijdh, att thenne undfångne Skadas boot och Restitution icke lätteligen stodh att förhoppas sedan att nåå och förrätta; Och dock likväl fordrade så Wår, som Rijksens välfärd att man icke släpte alt handlöst, uthan fast heller medh modh och godh rådh sökte oss Wårt Rijke och Kongeligh Höghheet och Rätt, så och Fäderneslandet att försvara och förfäkta; Dy hafva Rijksens Rådh och Ständer, såsom Wåre trogne män och Undersåthare mitt uti then sorg och bedröfvelse som de af Wår Sahl. Högtährade K. Herr faders afgång fattat hade, gripet till the råd och medel, som tijderna och tillfällen dem hafva gifvit vidh handen, öflige äre i slike fall; och Hans Sahl. Mayt them siellff i sin lifstijdh hade anledning tillgifvet: Att de äre tillsammanträdde, på nytt förbundet sig till Oss, uprepandes och stadfästandes thet löfte the uti Arfföreningen Åhr 1650 och 1654. på sådane fall giort hade att anamma Oss för theras Konung och bevisa Oss all huldskap, trooskap och manskap och efter Wij för Wåre Ungdoms åhr, icke kunde Sielfve taga Regementet, och Wåre trogne Undersåthares välstånd i ackt, hafva the varit bekymbrade att bestella så om Wårt Förmynderskap som Rijksens Regering i Wåre ungdoms och omyndighets åhr, att Wij så vähl

som Rijket icke någon skada emedlertijdh taga måtte. Och ändock der kunde vara åtskillige betänkiande infallne, huruledes alt väl beställas måtte, så är likvähl funnidt bäst, säkrast och rådligast att fölia Hans Sahl. Mayts förslagh och intention efter hvilken näst för Sitt aflidande hade förordnat och tillsatt Den Stormäktigste Högborne Furstinna och Fru Fru Hedvig Eleonora, Sveriges, Giöthes och Wändes Drottning, Storfurstinna till Finland, Hertiginna uthi Skåne, Estland, Lijffland, Carelen, Brehmen, Vehrden, Stettin, Pommern Cassuben och Wänden, Furstinna till Rügen; Fru öfver Ingermanland och Wissmar; Så och Phaltz Grefvinna vidh Rhein i Bejern till Julich, Cleve och Bergen, Hertiginna, boren Hertiginna till Schlesvig Hollsteen, Stormaren och Dittmarschen, Grefvinna till Oldenburg och Dellmenhorst, Wår Högtärade Älskelige Kiäre Fru Moder, sampt medh Fem Rijksens höga Embetsmän, Förmynderskapet för oss iempte Rijksens Regering att antaga och förträda; Och emedan tillförende uthi ett iämlykt fall een Regeringsform författadh och med nytta brukadh var; uti hvilken Regeringen och förmynderskapet var beskrefvet, och Ständerne således medel och vägar gifne vid handen huruledes alt syntes beqvämast beställas kunna. Hvarföre och

Rijksens Rådh och Ständer i theras andra Möt
åhr 1660 här i Stockholm, hafva updragit å W
re vägnar och till Wår och Rijksens tjänst, Rij
sens Regering och Wårt förmynderskap. He
nes Mayt Wår Högtährade Elskelige K. F
Meder, sampt the fem höga Rijksens Emb
män thet att föra medh Rijksens Råds Råd
sådant sätt och med sådan makt, som den f
rige Regeringsformen den gången förmedelst
särdeles Additament aff Hennes Majt, Rijks
Rådh och Ständer öfversedd, inrättat och f
bättrat, vidare beskrifver och dem tillägnar,
tersom sielfva Beslutet utvisar. Så aldenst
Regeringen och Förmynderskapet blefve då sa
ma gång aldeles opdragne, confererade och st
fästade, iempte Hennes Majt Wår Högtä
Älskel. K. Fru Moder, them Välborne Oss
skelige Wåre trogne Män och Rådh, H:r P
Brahe, Grefve till Wisingsborg, Frijherre
Caiana, Herre till Ridboholm, Lindholmen,
helina och Bogesund &c. Sveriges Rijkes D
set, General Director öfver Justitiæ väsen
Sverige och Finland och dess underliggia
Provincier så och Lagman öfver Wessmanl
Bergzlagen och Dahlerne; H:r Lars Kagg, G
ve till Sölfvizborg, Frijherre till Tockmai
vi, Herre till Kaggeholm, Fjällskäfte, Sty

och Sjöstorp &c. Sveriges Rijkes Marsk och Lagman öfver Östergiötland; Herr Carl Gustaf Wrangell, Grefve till Sölfvitsborg, Frijherre till Lindesberg och Ludenhoff, Herre till Skoklöster, Brehmerwärde, Wrangelsborg, Strijker, Ekebyhoff och Greiffenberg &c. &c. Sveriges Rijkes den tijden Amiral, men sedermera efter then förordning som skiedde på Rijksdagen år 1664, Marsk, General-Ståthållare i Pommern och Lagman öfver Upland; Och Hans uthi Rijks Amirals Embetet Successori; efter den uppå Rijksdagen år 1664 giorde förordning Hr. Gustaf Otto Stenbock, Grefve till Bogesund, Friherre till Chronebäck och Öhresteen, Herre till Torpa, Hesselbyholm, Wagnö, Wägeholm, Käglö, Månstorp, Marup och Åhlsunda &c. Sveriges Rijkes Ammiral och Lagman öfver Wester Norrlanden medh Lappmarken, Herredahlen och Jemptelandh; H:r Magnus Gabriel de la Gardie, Grefve till Läcköö, Arendsburg och Pernou, Frijherre till Ekholmen, Herre till Hapsahl, Helmet, Magnushoff, Höyentorp och Wennegarn &c. Sveriges Rijkes Canzler, så och Lagman öfver Westergiötlandh och Dahl, sampt Upsala Academie Canceller; Hr. Gustaf Bonde, Friherre till Laihela, Herre till Espelunda, Gräfsteen, Hessleby, Toffteholm, Arenberg &c. Sve-

riges Rijkes Skattmästare, sampt Lagman öfver Östergiötland; och effter hans dödh wijdh Riksdagen åhr 1668, hans Successori Hr. Seved Bååth, Frijherre till Herrelund, Herre till Fållnäs, Sundbyholm och Myröö &c. Sveriges Rijkes Skattmästare och Lagman öfver Carelen; Så och efter dennes dödeliga frånfälle vidh nu näst öfverståndne Rijksdag, hans Successori Hr. Steen Bielke, Friherre till Corpo, Herre till Gäddeholm, Gräsöön, Örbyholm, Borby och Tånga &c. Sveriges Rijkes Skattmestare, varandes them befallt att alt dirigera och styra medh, samptligen the närvarande af Rijksens Rådh Råde, och så, när någon aff the fäm höga Embetsmän sjuk eller frånvarande vore, då förordnat i den sjukes eller frånvarandes stelle een af samma Collegio uthur Rijksens Rådh, som medh samma autoritet den sjukes eller frånvarandes stämma och rum förestå och företräda skulle, alt efter Regeringsformens lydelse. Och ändoch thesse förledne svåra tijder fuller hade kunnat gifva them betänkiande, så i annammandet af thenne svåre Regering och Förmynderskap, som i dess uthförande, så hafva de likvähl låtit sin respective affection, troheet och rättrådigheet the hafva burit till oss och Fäderneslandet, påskina; dragit den bördan och besvär nu in på trettonde åhret; och sist genom

Guds bistånd nu i dagh, då Wij genom Guds Nåde Regementet Sielf anamme, afträdt i alle Rijksens Ständers närvaru och åsyn Wårt Förmynderskap och Rijksens Regering, och denna medh all Kongl. Högheet, rätt, rättigheet och härligheet oförkränckt och oafkortat, så och alle Rijksens land, Fästningar och Städer, sampt deras gränsor och Landemären i Wåre händer troligen ofverandtwardadt, nedersatt och lefvereradt, såsom trogne, rättrådige Förmyndare ägnar och bör, och Wij them före respective Sonkärligen och allernådigst betacke, och vidh tillfälle medh Nådher emoot them, theras barn och efterkommande vele i hugkomma och wedergälla. Medan nu Hennes Majt Wår Högtährade Elskelige K. Fru Moder, så och wälbemälte gode herrar sampteligen och synnerligen Wårt Rijkes höga Embetsmän och Rådh, således och till Wårt goda nöje, hafva i varande förmynderskapet stått Rijket före, som the igenom en särdeles oss öfverlefvereradh Relation uthförligen uprepat och Oss förvissat, iämwähl berörde Wårt Rijke nu mera Oss till trogen hand öfverandtvardat, och de fördenskull af Oss Respective Moderkärligen och underdånigst varit begärandes Wij ville till theras och theras efterkommandes försäkring förklara Wårt goda nöije och Contentement, som Wij öfver theres

förde Regering och förmynderskap hafve; och
them på all menskelig händelse gifva Wårt quit-
to bref, ochså therhoos, hvar och een eller an-
nan aff them (som lätteligen kan hända, att nå-
gon kunde finna sig offenderat) skulle theröf-
ver blifva anfägdat, Wij them thå ville fö
dagtinga till rätta och försvara, i alla bill
måtto; Dy akte Wij sådan deras begiäran va
rättvijs och billigh, och till att betyga W
Respective Sonlige affection och Nådige ynne
sampt huru högt Wij skatte theras troheet och
gode tjenster, enkannerligen att oss Wår Kong
Högheet och Rätt medh Land och Rijken
troligen och väl är föreståndsen, och nu i hä
der lefvereradt; Ty qvittere Wij hermedh o
i detta Wårt öpna brefs kraft sampteligen o
synnerligen Hennes Maj:t Wår Högtährade E
skelige K: Fru Moder och Wåre välbemä
trogne män, höge Embetsmän och Rijks Rå
hvadh eller de afledne äro och genom död
hädankallade eller och ännu i lefvandes lif
Wårt förde förmynderskap och Rijksens Rege-
ring, säijandes och giörandes them och ther
huusfruer, Barn och efterkommande hermed
frij och ledige för alt ytterligare tilltaal af O
och Rijket, eller andre å Wåre och Rijkse
vägnar nu och till evärdelige tijder. Till y
termera visso att detta således af Oss giort

och Wij vele att Wår Högtährade Elskelige K. Fru Moder och välbemälte gode herrar med sine Hustrur, Barn och efterkommande, thet fullkomligen och oemotsäyeligen åthniuta skole, thy hafve Wij thetta medh Wår egen Hand underskrifvit, och vitterligen låtit sättia Wårt Kongl. Secret her nedanföre. Gifvit och skrifvit på Wårt Slott Stockholm den Adertonde Decembris Åhr efter Christi Börd Ett Tusend, Sexhundrade på thet Sjuttionde och Andra.

CAROLUS.

Vid det å Pergament in folio skrifna Höga Original till ofvanstående Afskrift är fästadt på vanligt sätt, en träkupa, innehållande Kongl. Svenska Riks Sigillet, likväl blott med Förstelig Krona, och har Original Documentet varit inneslutit uti ett Convolut af Papper med följande påskrift å ena sidan: *)

Till Posteriteten
att förvaras i Riddarhusets
Archivo
Anno 1673 *den* 20 *Junii.*

Å andra sidan af Convolutet finnas Fem Sigiller i följande ordning:

*) Orden: *Postcriptum* &c. till och med *Junii*, äro af Riks-Kansleren Grefve Magni Gabriel De la Gardies egen hand.

Hans Maj:ts Konung Carl XI:s Fru Moder Högst Salig Enke Drottningens Hedvig Eleonoras Sigill i svart Lack;
Grefveliga Braheska Sigillet i rödt Lack;
Grefveliga Wrangelska i Svart Lack;
Grefveliga Stenbockska och Grefveliga De la Gardiska, samt Friherreliga Bjelkiska, alla tre i rödt Lack.

Convolutet har legat oupbrutit i Riddarhus-Archivet ända till den 24 Maji 1783, då det, till följd af Riddarhus-Directionens beslut, inför Directionen öppnades, i anledning hvaraf å samma sida af Convolutet, der Sigillerna äro, följande påskrift jemväl finnes:

Detta är Konung Carl XI:s Utgifne Decharge, för den Kongl. Förmyndare Regeringen, upbrutit af Riddarhus Directionen 1783 d. 24 Maji.

Att ofvanstående afskrift är lika lydande med dess Höga Original, hvilket i så beskaffadt skick, som här förut finnes beskrifvit, ännu förvaras i Riddarhus-Archivet, varder, uppå General-Lieutenantens, Riddarens och Commendeurens af Kongl. Maj:ts Orden m. m. Herr Grefve Jacob de la Gardies begäran, härmed intygadt; Stockholm af Riddarhus-Cancelliet den 2 November 1819.

(Riddarhus Directions Sigill)

O. J. Lagerheim.
Riddarhus-Secreterare.
(Sigill)

Likheten med den af General-Lieutenanten, Riddaren och Commendören m. m. Högvälborne Herr Grefve J. de la Gardie meddelade, vidimerade och med Riddarhus-Direktionens Sigill försedde Afskrift intygas af W. Forsslund.

Bref till Phaltzgrefven Hertig Adolf Johan till Stegeborg, från Riks-Rådet, sedermera General-Guvernören och Ambassadören Grefve Jan Gyllenstjerna.

**Durchlechtigste Högborne Förste
Nådige Herre.**

Eders Durchlechtihhets skrifvelse af den 20 Novemb. hafver jag med underdånigst vördnat undfongit, och der utur inhemptat, hurusosom Eders Durchleuhtighet ärh sinnat at företaga en resa till Tyslad och till den enda, nådigst vill betiäna sig utaf Secreteraren Peterson ved den importante commissions förrettande; befallandes deriämpte mig påminnelser giöra, hoss det Kongel. Cammar Collegium om Eders Durchl. fodringar; jämvåll och nådigst åstundar dett min broder och iag för Eders Durchl. resa E. D. upachta, skulle jag hugna mig af hiertat, att förnimma med huad expressioner Eders Durchl. uti des skrifvelse mig om des nåde försäkrar; jag skall der emot på dett högsta beflita migh ingen legenhet försumma, att kunna visa den stora åtrå iagh drager, min skyldige redebogenheet uti des tienst förrettande underdånigst att temoignera. Jag beder af hiertat, att den

högste Guden utaf des outransakeliga godhet behagade Eders Durchl. resa lyckelig giöra, iämväll ock alla dess consilier välsigna. Angående Secreteraren Peterson, så hade iag gärna för des afresa herifrån önskat veta Eders Durchlecht. villia, så skulle iag gerna sökt disponera honom dee helt fördelachtige vilkor att emottaga; men aldenstund han allareda uti ett Kongel. May. ärhende till Pomeren var bortshickat så hafver iagh dett samma effter åstundan inted kunnat förretta. Med Richs Skattmestaren hafver iag allareda talt om Eders Durchl. fodringar, och skall än vidare intedh försumma att påminna. Dett erh ey ringa kennemärckie utaf Eders Durchl. nåde emott min Broder och mig, dett Eders Durchl. gifver oss nådigst tillfälle sig före dess afresa att kunna underdånigst upachta; Jag försäkrar underdånigst, dett vij begge des nådige befalningar hörsåmligen effterkomma skulle nu straxt; Men sosom samptligen Richsens Rådh utaf vår alldranådigste Konung ärho befalte stadigt alt in till denna annalkande helg att her förblifva; jämväl och jag å nyo beordrat giöra mig ferdig att kunna anträda den Pomerska Commission, huarföre moste iag emot min villia nu för tyden samma resa upskiuta; Skal doch sökia med gifven legenhet, arripiera alla occasioner att kunna före

iin afresa nå den lycksaligheet Eder Durch-
ucht att upachta; sosom och ingen tijd eller
genhet försumma att vijsa huru hogt iag skat-
ir att blifva hollen för en Eders Durchl.
och Förstlige Nådes
Underdånigste
tienare

Dat. Stock. den 10 Dec. A. 1675. JOHANNES GYLDENSTIERNA.

Likheten med det i Kongl. Riks-Archivet förva-
ade egenhändiga Original intygar

W. FORSSLUND.

Ifrån Professorn Olof Verelius till dåvarande Hof-Kansleren, sist Kongl. Rådet och Kansli-Rådet Edvard Ehrensten *).

Welborne her Hof Canceller
gunstige gynnare

Emädan Professor her Scheffer hafver sitt iudicium de Exerptis Annotationibus ex Scriptis Caroli Episcopi Arosiensis publicerat, och det Hans Höggrefl. Excell. Rijkz Cancelleren sampt alle Kongl. Cancellie och Hofråden dedicerat, huaruti han öfver mig tillvitte otijdighet, sig högeligen beklagar, sökiandes medh all konst att föra mig uti höga öfverhetenes ogunst sampt hoos dess höge och förnäme Ministros uti ett elakt omdöme utropandes derhoos det gambla Manuscriptum iagh hafver låtit utgå, för spurio och adulterino, som arte veteratoria et imposturis sammandiktat vore, sedan mitt auctarium

*) N:o 59 in Folio innehåller, jemte detta bref, den åberopade acten, egenhändig af Verelius, jemte Professorerne Olaus Rudbecks, Andreas Norcopensis och Johannes Bartmans attestata in orig., så ock ett trädsnitt öfver belägenheterna.

1677 trycktes; huilket alt han emot sitt eget samveet och af ijdel arghet emot mig utsprijder, mig icke till ringa förfång och förklenning. Dy är iag nödtvungen till att vara betänckt om min oskylldighetz försvar, och rådeligast funnit att skiuta mig till Kongl. Cancellies cognition och utslag i detta måhl, hälst mädan her Scheffer mig in för det höga Collegium uti sin dedication defererar. Till den ända skickar iagh här med mitt Auctarium, som her Scheffer är så gramse öfver: huilket Sahl. D:r Loccenius först censerade, sedan och her OliveCrantz *) och Rijkz Cancelleren **) igenom läste, longt förr än det bleef tryckt och intet förargeligit deruti funne. Men huru her Scheffer detta mitt Scriptum förvänder, och många städis scurriliter mig exagiterar, synes nogsampt af Hans Epistola defensoria, och mina notis till samma epistel, huilkas afskrift och här med fölier dem iagh eij begärar tryckia förr än de utj Kongl. Cancelliet äre censerade. Och sosom her Scheffer intet blyes vid skrifva, det af mig publicerade gam-

*) År 1674 blef han Kansli-Råd och vice Hof-Kansler, 1676 Ambassadör till Nimwegska Freds-Congressen; sist Guvernör öfver Drottning Christinas Domainer i Sverige.

**) Gref Magnus Gabr. De la Gardie.

bla pergaments Manuscriptum, vara suppositi-
tium och sammandiktat nu i åhr eller förledit åhr, sedan mitt auctarium tricktes, imputerar han en sådan imposturam ingen annan än mig, eller Professoren H:r Olao Rubbeck. doch förmodar iag att ingen redelig man skall om honom eller mig hafva den ringaste misstanke om sådant. Jagh hafver altijd haft en styggelse vid sådant bedrägerij, ville och aldrig för nogon åhrlig mans ögon mig framtee, der iagh den ringaste tanke hade haft att begå sådant, eller det vetandes bruka mig till hielpereda, om det vore af androm begånget och mig kunnugt. Det samma lerer och Her Professor Rudbeck om sig contestera. Nam ficta vanitate sua tandem obtuuntur, et in auctorem cum opprobrio recidunt. Jag skulle detta diktada påfund hålla för ett delirio Schefferi, och icke akta värdigt noget svar där ett värre inconvenient icke påfölgde. Ty om her Scheffer utan noget motbevijs ehrholler detta Manuscriptum vara falskt, skulle i fremmande land och besynnerligen i Danmark, där alla calumnier hafva sin retta hemvist, en sådan conclusion göras, att alt huad i Sverige uti antiquiteterne vore publicerat, eller her efter publicerades, vore ej annat än flärd och bedrägerij, att forleeda andra okunniga och fremmande medh huilket sedan mongen redelig

man kunde till förvijtelse förekastas. Och so-som heela nationens heder fodrar att sådant måtte förekommas, dy är mitt tienstligaste an-sökiande att originalet af samma Ms:to måtte utaf Kongl. Cancelliet, uthan nogon reflexion till Schefferi eller min person, noga examine-ras, om det är genuinum eller spurium, och deröfver ett attestatum publicum meddelas. de skäl her Scheffer bygger sitt iudicium på, kun-na med ringa ting kullkastas. Och emedan migh ey är kunnugt hvem af deres Excell. her. Rijkz Råden nu äro tilstädes i Kongl. Cancelliet, för-modar iagh tienstligen velb:ne her HofCancelle-ren hoos dem min åstundan i bästa måttan re-commenderar. Vid Hans Höggrefl. Excell. Rijkz Cancellerens återkomst skall iagh det samma hoos honom sökia. Imedlertijdh vill Jagh. tienst-ligen förmoda att ingen rettsinnigh dömare medh noget svårt præiudicio migh graverar, uthan det andra örat till mitt försvars afhörande oför-kränkt beholler. Sosom iagh och i synnerhet hoos Welb:ne her HofCancelleren om sådant migh altijdh försäkrar. förblifvandes

Welborne her HofCancellerens

Upsala d. 30 Junij Åhr 1678.

tjenstskylldige tiänare

OLAUS VERELIUS.

Utanskriften:

Kongl. Mts Tro Man och Hof Canceller den Welborne Her Efvert Ehrensteen detta till handa tienstligen

Stockholm.

Likheten med det uti ÖfverKammarherren o Kommendören m. m. Herr Baron Stiernelds M. S. Samlingar förvarade Original uti N:o 59 in Folio intygar

W. Forsslund.

HANDLINGAR

hörande till

KONUNG CARL XII:s

REGERING.

Utkast till bref af dåvarande General-Löjtnanten och Svenska Sändebudet, sedan Ambassadören, Riks-Rådet och Fältmarskalken Grefve Erik Sparre (hvaraf de flesta äro till Herrar Wellingk, Far och Son *), med tillhörande handlingar.

a paris le 20. May 1713 par un Courrier exprez

a M:r le Card. de Polignac

Monseigneur

Ce qui va arriuer s'il ne l'est deja m'oblige d'importuner Vostre Eminence pour la derniere fois, je prendray la liberté de luy dire que n'ayant pu faute d'argent faire passer au Mar:al Stenbock les bleds dont il auoit plu au Roy nous aider, ce Gen:al va succomber auec l'armée qui est a ses ordres, j'en ignore les conditions mais elles seront certainement desagréables je souhaitte que de ce malheur rien ne resulte sur les affaires du Roy, j'ay eu celuy

*) Fadern, Gref Mauritz Wellingk, var Kongl. Råd och General-Guvernör. Sonen, Gref Ernst Aug. Wellingk, Kammarherre och Svenskt Sändebud till Spanska Hofvet.

de predire ce funeste evenement j'en preuois un second, suite infaillible du premier et qui m'oblige d'auoir recours a Vostre Eminence c'est la perte prochaine de toutte la Pomeranie M:r le C:te Welling me mande que les Places que nous y avons conserué jusques icy tant par bonheur que par industrie vont se rendre sans coups ferir faute de $\frac{M}{100}$ Ecus. Je n'ose plus en parler a M:r le M. de Torcy ny a M:r des Marets quoyque je sache qu'ils preuoyent l'un et l'autre qu'elle suitte aura cette perte pour la Suede et que les inconveniens en pourroient s'etendre jusques icy, je veux seulement faire sentir si je puis a Vostre Eminence que si dans les temps d'aujourdhuy la ditte somme paroit trop forte a ces Ministres Nous consentirions de remercier Sa Majté des bleds dont j'ay parlé qui peuvent valoir la moitié de nostre demande Mais que sans le bon plaisir du Roy nous ne voulons convertir en argent, Nous trouverions de plus $\frac{M}{25}$ Ecus que M:r le C:te de la Mark s'offre a nous faire compter si M:r Le M. de Torcy y consent, de sorte qu'il ne faudroit plus que $\frac{M}{25}$ ecus de M:r des Marets pour accomplir nos souhaits auec nostre somme ce Ministre m'a paru aller trop bien au fait

pour qu'en une si essentielle occasion je puisse craindre son refus Je suis bien certain que si cet ajustement passe par le canal de Vostre Eminence je n'auray rien a desirer pour le succez, souffrez donc Monseigneur que touché au fond du coeur comme je le suis de l'estat outré de nos affaires je tache a emouvoir V:e Eminence en nostre faveur et que je la supplie de nous accorder l'honneur de son entremise. J'ay celuy dêstre auec tout le respect et tout l'attachement du monde

Monsg:r

De Votre Eminence

Le tresh:

Paris le 28 May 1713 Envoyé a Marly, par un Courrier

A Monseigneur le Cardinal de Polignac

Monseigneur

Ce'st auec une douleur mortelle que je suis obligé de faire part a Votre Eminence d'une lettre que je receus hier de M:r le C:te Welling du 19 de ce mois par la quelle il me mande que M:r le C:te de Stenbock venoit de se rendre prisonnier de guerre auec touttes les trouppes qui estoient a ses ordres.

Ce malheur quoy qu'infiny va estre suivy

d'un second qui est la perte de Wismar Stralsundt et Stettin moyenant quoy il ne nous restera pas un pouce de terre dans l'Empire ces 3 places quelques mal pourveus qu'elles soyent amuseront certainement nos Ennemis cette campagne si Vous y voulez Monseigneur faire la depense de $\frac{M}{100}$ ecus, l'interest que Vous en tirerez est bien euident et ce n'est point a Vostre Eminence qu'il faut dire qu'aprez ce genereux office d'amis et des mieux placez qui fut jamais Vous empecherez nos Ennemis de deuenir les vostres, euenement facile a decouvrir d'auance et peu eloigné.

J'eus l'honneur de voir M:r le M. de Torcy hier sans sauoir encore nostre triste auanture j'eus celuy de l'entretenir sur ce que je viens de dire, je le suppliay de disposer le Roy de nous permettre de convertir en Argent les bleds que S. M. a bien voulu nous faire donner et d'y ajouter de quoy nous faire la somme de $\frac{M}{100}$ ecus, Il me promit d'en parler mais il me faut Vostre Eminence pour faire valoir nostre derniere disgrace ne refusez pas Monseigneur cette bonté a l'agonie ou nous sommes deux puissant motifs vous mettent en estat de nous

l'accorder, nostre totalle et une augmentation d'Ennemis pour vous. Je suis

Mg:r de V. Em:ce

N:o 28. a Paris le 29 May 1713.

a M:r le Comte Welling

Chiff:r en partie

Monseigneur

Je n'auray pas de peine je pense a persuader Vostre Excellence de croire que c'est auec une douleur mortelle que j'ay receu celle dont Elle m'a honoré du 19 de ce mois et j'auoue que je m'attendois pas a une aussy prochaine catastrophe et pour preuve que les deux evenemens survenus sauoir la perte des bords de l'Eyder, et l'arruiée des gros Batimens danois a son embouchure pour preuve dis je que tout cela ne nous a pas desorienté icy c'est que nous continuions nostre chargement a Dunkerque et la flotille auroit mise a la voile auant la fin de ce mois. Dez le moment que jeus receus la lettre de Vostre Excellence j'enuoyay un Courrier a Marly pour en faire part a M:r le M. de Torcy et a M:r le Cardinal de Polignac, j'y joignis un memoire ou j'exposay l'enormité de cette perte, celle qu'apparament nous allions faire encore si l'on ne nous prette le $\frac{M}{100}$ ecus, quel contre coup facheux en reviendroit sur la France

tant par nostre ruine que par l'augmentation de
ses Ennemis dans l'Empire, j'ay mis dans le di
memoire tout ce qui se peut penser et dire su
un sujet qui naturellement parle tout seul pa
son importante verité. L'on m'a fait repon
qu'il seroit seurement rapporté au conseil d'
et qu'aujourdhuy j'en aurois une reponse de
siue la quelle le Cardinal veut me donner icy
bouche, je vais le trouver pour tacher de l'
serer icy, mais comme la poste part a midy
seray peutestre contraint de finir ma lettre
cas que cette Eminence ne me depeche bien
j'ay cependant l'honneur d'estre

Mg:r De V:e Ex:ce

P. S. Le prelat n'est point arriué de Ma
ainsy ce ne sera que le 2 juin que je pour
ecrire a V:e Ex:ce.

N:o 11
Paris d. 2 Junij 1713.

Partie Chiffr

A Mons:r le C.te Horn

Högvählborne Grefve

Kongl. Majts Råd ock President

Eders Excellences gunstige skrijfvelse
d. 8 April blef mig för tre dagar sedan inhä
digat, hvaraf jag erseer att mina ödmiuke af
25 Nouembre ock 12 December äre vähl a
komne männ seer därhoos att dee mäste sed
den tijden äre förlohrade ock största deehl

på den faarkost hvarest mann på så obetänkt samt sätt uthan tvång ock medh een dåhrachtig præcipitation kastat brefven om bordh innan mann erfahrit med hvem mann hade att göra. Il y auroit Monseigneur bien des raisonnemens a faire sur cela mais comme ils sont superflus vill jag söka att påminna mig en abregé mine bortkomne brefs innehåldh jag säyer korteligen ty månge omständigheter som uty tijdh hade kunnat tiänt äre sedermehra uhr händren, mitt bref till Eders Excellence af d. 12 December var nummererat 5 detta är N:o 11. äro altså 5 bref förfarne, hvarigenom dock ingen annan än jag dedh mästa (der)vydh förloradh(e) emedan Eders Excellence dee tanckar fatta kunnat att jag ey effter min skylldigheet giordt om eet ock annat berättelsse ock fast min första beställning hade tagit een ända, ey vijdare hade velat giöra min underdånige plicht eett nöye uthij allt hvadh Kongl. Majt:s tiänst erfordrade som ock därigenom förvärfva mig Eders Excellences vänskapp ock benägenheet.

Sedan bevilliandet af ett låhn till Kongl. Maytt af detta håfvet bestående af 20000 Rd:r Svåra penningar eller nya drittlar Som uthij vexel coursen lyda argent de change. visste jag ingen annan uthväg deesamma att fortskaffa än

uppå Hans Ex:ce Gref Welling, trodde därutinnan ey begå något feehl, hälst efter posternas osäkerhet var så stoor ock sedan effter bemälte vexlar vore dragne på Berlin, Wismar och Stettin menandes därigenom vinna tijden ock att hem:te medell som snarast Hans Ex:ce Gref Stenbock kunde lända till undsättning, fast detta ey hade varit min oförgriplige mening ock jag hem:te medell hade begärt att tracera på Sverje hade jag här ingen funnit som sådant hade velat undertaga hoppas jag alltså Eders Excellence lärer gunstigst hafva mig uhrsächtat, hälst efter jag inga ordres hade du contraire ock att jag förmeent Kongl. Maijtts höga interesse därmedh kunnat vara betiänt så vähl uthom som innomrijkes hälst effter dess armée då nyligen på tyske bottn ankommen var, så vähl som åthskillige pressante vexlar till Hambourg Denne uthtydelsen har jag uthij een dehl af mine förre anfördt, beder ödmiukeligst att densamme ännu här hos Eders Excellence må finna rumm.

Då nu detta franska vänskapps betygande var förbij blef mig af Hans Ex:ce Gref Welling anbefallt att insinuera vidh detta håf huruledes han medh Hertigen af Mekelbourg stoodh in terminis att sluuta een Allience hvarigenom bem:te Hertig ville bijträda Kongl. Maytt medh

een secours af 6000 mann af dess egne troupper medh dett villkor att Frankrijke skulle igenom des subsidier understödia deras underhåldh fast nu detta håf (att säya Ederа Ex:ce reena sanningen) bleef mycket i dess goda upsåth förkålnat då dett såg Kongl. Maytts Armée taga vägen in uthy Hollstein förmådde jag lijkvyst dess ministere att ingå denne onereuse ock kostbahre proposition, skickade ock till Hans Ex:ce G. Welling dess samtycke ock var Saken så gådt som sluuten då mann å denne sijdan såg Kongl. Maytts armée under Hans Ex:ces G. Stenbocks commando alt mehr och mehr inspärras, så att sielfva omöyeligheten befans att bem:te Mekelnborgska troupper kunde sig till densamma foga ey heller göra på något annat sätt diversion, bleef detta förslag onödigt och förföll af sig sielf Hvaruppå begärde Kongl. Maytts Enuoyé H:r Cronström eet förskått af 6000 tunnor spannemåhl till Hans Ex:ce Gref Stenbocks Armees undsättning ock jag på Hans Ex:ce G. Wellings befallning eet annat penninge låhn af 10000 R:d dett förra som var Spannemåhlen blef bevilliat, männ på dett seenare ey ännu följt eet definitift Svar, då Spannemåhlen bevilliat bleef fann bem:te H:r Enuoyé tillijka medh mig een godh vänn den sig anbödh att för hielpa oss till så många medhel

som vi till uthredande af een Esquadre af Fregatter ock Barques de transport kunde behöfva, då bem:te Enuoyé afärdade H:r Commissions Secret:n Gedda till Dunkerque som sig ock detta värff medh all flijt och skickelighet undertog H:r Enuoyen så vähl som H:r Secret:n läre uthan tvyfvell hafva berättat Eders Excellence ock Kongl. Senaten Hvad därutij är förelupit, då mann äntl. medh all ijfver sökte att fortskaffa bemelte Esquadre inluppo dee olycklige tijender af d. 19 May uhr Hambourg att Hans Ex:ce Gref Stenbock medh hela dess Armee hade gifvit sig till fångar så att näst een obeskreflig häpenheet ock sorg allt detta kårt stadnat ock jag vijdare nu ey veet fortfahra än uthij påstående af bemelte 10000 Rdl. till Kongl. Maj:ts tyska provinciers conservation, hvarutij jag ingen ting underlåta skall fast tijderne äre här öfvermåttan svåre ock detta kriget medh Käysarn såsom een dryg ock ledsam skölgssuup lämnar een vijdrig smaak efter eett så liuflig freedz beslutt tiänar ock till eet hederligt afslag på den undsättning vij begära.

Vostre Excellence me fait l'honneur de me faire part de la grace que le Roy m'a fait par un breuet de lieutenant Gene:l et un autre de colonel d'infanterie comme c'est Elle meme qui

m'a procuré l'une et l'autre de ces distinctions Je la supplie de trouver bon que mes premiers remerciements s'addressent a Elle et qu'il ne tiendra pas a moy que son ouvrage ne luy fasse honneur les dits breuets ne sauroient estre mieux qu'entre les mains de Vostre Excellence jusques a mon retour qui depend de meme de ses ordres, comme la premier saison des Eaues est passée je me dispose pour jouir de la seconde.

Vostre Excellence aura veu par ce que j'ay dit cy dessus 1:o le prest qu'a fait la France de $\frac{M}{200}$ ecus de change a ma demande autorizée par vos ordres 2:o ce qu'Elle a consenty pour les subsides des 6000 hommes de Meckelbourg en intention d'aider le Roy nostre maitre et dont personne que moy n'a eu connoissance je veux dire en ce pays hors le ministere du Roy T. C. 3:o les 6000 sacs de bled que ce Prince a fait donner pour l'armée du Roy et qui n'ont pu partir a temps 4:o qu'il me reste a solliciter 100000 Ecus encore pour la conservation des places de la pomeranie.

Voila Monseigneur le contenu des 5 lettres perdues auec une tres sincere protestation dans chacun et que je repete icy du meilleur de mon

coeur que je suis et seray toutte ma uie au
un trés profond respect et un attachement i
uiolable

Mg:r De V:e Ex:ce
le treshumble

Mad:e la Comtesse Mg:r et Mad:e la
rechalle trouveront icy sous le bon plaisir
vostre Excellence nos treshumble respects Ma
assure aussy V:e Ex:ce des siens.

Paris d. 12 Junii
1713.

Au Roy

Stormägtigste Allernådigste Konung

Sedan jag efter möijeligheet aflagt här
orten hvadh mig af Eders Kongl. Maytts He
rar Rådh för så när eet åhr sedan anbef
bleef ärnade jag begifva mig till hemrees
hälst då jag förnam den stoora Nådh E. K
migh betedt igenom een Gen:l Lieutenants
Öfverste fullmacht, männ bleef strax där
föranlåten att effterlefva Hans E. G. Wellin
till mig afgångne Ordres min bem:te reessa
opskiuta ock fortfahra här på orten medh åt
skillige för Eders K. Mtts höga tjänst vicht
beställningar som af bem:te Herres i mine hä
der varande bref kan ersees, Altså törs jag
all underdånigheet förmoda Eders Kongl. Ma

med detta mitt drögsmåhl lärer hafva eet nådigt nöye, som ock att jag vijdh min heemressa må få till min hälssas återvinnande åthniuta varma badet vijdh Aken som jag här till har varit nödgatt att opskiuta att dedh ofvannämde effter underdånig skylldigheet bevaka ock förrätta önskar af troget undersåtligt hierta att sådant kunde hafva vunnit hoos E. K. M. eet nådigt behag

Jag förbl. medh diupeste vördnat
Stoormächtigste Allernådigste Konung
Ederâ Kongl. Maytts
allerunderdånigste
ock troplichtigste undersåte

Medh samma Dato skref jag H:r Feif, Muller ock B. Axel samt Gen:l Ranck till.

N:o 29.
a Paris
Le 12 Juin
1713.

A M le Comte Welling Chiff:e

Monseigneur

J'arriue en ce moment de la Cour ou je n'ay certainement rien negligé pour faire consentir *Le Roy* *) a un *prest de* 100 *m Ecus* on ma repondu que S. M:té venoit de permettre

*) De i originalet understrukne ord äro förmodligen sedermera skrifne i Chiffer.

que nous *vendissions les* 6000 *sacs de grain* mais que pour de *l'argent comptant* il estoit impossible de *nous en* donner, qu'on ne pouvoit meme pas se figurer qu'une si petite somme put nous procurer un auantage aussy considerable que seroit celuy de *la conservation de la pomeranie*, j'ay fait sentir du mieux que j'ay pu, que ce peu que *nous demandions* etoit quelque chose pour *gens* qui *n'ont rien*, qu'on deuoit juger par la de nostre discretion voyant icy *les temps difficils*, et qu'a tout bien prendre comment reussirions nous a *demander* beaucoup *puisque nous* rattons *un si mince* objet, on *m'a* dit que par plusieurs menucées de cette espece *le Roy T. C.* auoit repandus des mondes *d'or* et que cette guerre qui luy demeure sur les bras auec L'Emperreur et l'Empire fait qu'on prend garde de si prez a touttes les pieces, pour finir il faut dire *tout net* a Vostre Exellence *que nous sommes refusez*, pour ne donc pas l'estre deux fois en un jour, *je changeay de batterie et* je *lûs* au Ministre les deux dernieres de Vostre Excellence qui traittent de l'apparence qu'il y a *que le Roy de prusse voudra se meler de nos affaires* moyen:t *salaire* etc. Cette insinuation *trouva place* jusques a estre *accepté auec auidité* et voicy comment, Vostre Excellence s'estoit bien expliquée dans ses deux

dittes lettres et *l'appas y* estoit *exposè* de maniere a y *mordre* au premier regard de sorte qu'ayant veu ce qui peut seruir *de ce coté* qui est la grande *diversion* pour *le present* et un puissant amis pour l'auenir *M:r le Marquis de Torcy* m'a dit ce matin au sortir *du conseil* ou apparamant nostre *affaire* aura eté sur *les rangs* que le Roy T. C. consentoit *a traitter auec le Roy de Prusse que S. M.* consentiroit de meme *a donner des subsides a ce Prince* et qu'il voudroit qu'au plutot *quelqu'un vint ici de sa* part comme Elle est *prette d'en* envoyer *un d'icy* pour *traitter* cette *pressante* et importante *matiere* que *le Roy de Suede* en seroit le *principal* objet et que c'est tout ce qu'on pourroit faire de plus salutaire *pour ces 3 puissances* que j'eusse Monseigneur a Vous *le mander sur le champ.* Je promis *de le faire* et pour luy prouver une volonté parfaitte de ma part pour y cooperer je luy dit que si dans la conjoncture presente il ne seroit pas du goust *du Roy T. C.* non plus *que du Roy de Prusse* d'agir par des personnes pourvus *de caracteres publiques je m'offrirrois* si *ma santé* pouvoit *me le* permettre d'aller *de la part de cette cour* pourvû d'instruction et *de creance pour* auancer cette affaire sans perdre un moment aprez que Votre Excellence m'auroit assuré que la *Cour de Prusse*

marche du bon pied et qu'il y ait tout le fa
requis de son coté. Le Ministre *m'a remerci*
de cet offre et *m'a pressé* de nouveau me de-
mandant quel temps il faudroit pour la repon
de Votre Excellence que j'ay assuré pour
estre icy en quinze jours. Je puis Vous ass
Mg:r que *si jamais on a eu envie de sui*
ardemment une affaire c'est celle cy et je cr
qu'a voir leur empressement j'aurois *enuoyé*
courrier a Vostre Excellence *mais* comme
ny gagneray ni seureté ny diligence la po
fera le meme office. Elle aura donc la bon
de me dire tout ce qu'Elle souhaitte que je f
se, *de ce coté on* ne fera *rien sans* un *trai*
formel auec *la Prusse*, on *ne donnera* me
rien a compte auant qu'il soit *conclu* mais
a present *parolle* d'en auoir une bonne et si
cere intention.

Je dois aussy Vous dire Mg:r que *M:r*
Cronström a veu la lettre de Vostre Excell
a moy qui regarde cette nouvelle *proposition*
voicy comment il y a quelque temps que V
stre Excellence nous entretient tous deux s
les evenemens de l'armée de Stenbock de sor
que je croyois que de cette affaire il auroit
meme un dupplicata, j'ay cependant compris

la l

la luy lisant qu'elle estoit nouvelle pour luy, je ne sauois autre tour a y donner que de dire que je croyois que Vostre Excellence ne traittoit auec moy cette matiere qu'ambiguement et par maniere de raisonner, Il ne Vous en contera Monsg:r *si elle a de la suitte* comme *vraysamblablement elle en aura que* quelques *mots a ce ministre* pour luy epargner du chalgrin auquel il n'est que trop susceptible, je conviens aprez tout que j'ay fait une faute et regarde comme un vray malheur pour moy que l'aff:re *de Meckelbourg* estoit secrette entre nous et qu'elle est allée *en fumée* et que de celle cy qui paroit *vouloir devenir reelle* je n'en ay pas *l'honneur* que Vostre Excellence ma *si genereusement destiné.* J'ay celuy d'estre auec tout le respect et tout l'attachement imaginable

Monseigneur

De Vostre Excellence

le treshumble

N:o 30.
a Paris
le 16 Juin
1713.

a M:r le C:te Welling

partie
Chiff:r

Monseigneur

Vostre Excellence aura vue par ma derniere comme *pense cette cour* sur une liaison auec celle *de Prusse* je n'ay rien a y ajouter

si ce n'est de prier Votre Excellence tres i
stamment de me dire *tout net* si Elle croit *qu'*
homme venant dicy, muny de *créance* et d'i
struction y soit *agréablement reçeu*, pour m
quoyque le *ministre dicy m'ait donné* bea
j'ay de la peine a croire que cela *me con*
estant actuellement au *service de nostre m*
mais je pourrai par mes soins apporter *bien*
la facilité a cette negotiation. Il est de
necessaire que je sache si *l'homme que la Fr*
envoira pourra *traitter a Hambourg* ou
faudra qu'il *se rende a Berlin* et finalle
Si la Cour de Prusse ne voudra pas *en en*
aussytot un autre icy. J'ay mandé a V
Excellence et le poignard dans le coeur
d'icy il ny a plus de secours *a esperer en*
gent a la reserve de celuy que M:r de C
ström luy enverra quand il aura *fait vend*
6000 *sacs de grain*. J'aurois a parler a V
Excellence sur un procéz que me fait *le S*
pour n'auoir pas disposé a son gré de
j'ay enuoyé a Votre Ex:ce mais ce seroit
rompre la tête trés mal a propos. J'aime m
l'assurer de bon coeur que j'ay l'honneur d'e
auec tout le respect et tout l'attachement i
ginable

Monseigneur

De V:re Ex:ce

le treshumble

N:o 31
a paris le 19 Juin 1713.

a M:r le C:te Velling Chiff.

Monseigneur

ma derniere a Vostre Ex:ce estoit du 16, je receus le meme jour celle dont Elle m'a honoré du 9 de ce mois je n'ay garde d'auoir oubliée ce que Vous m'aues ordonné au mois de feurier dernier au sujet des subsides pour les trouppes de Meckelbourg, et j'en rendis pour lors compte a Vostre Excellence ét que cette cour estoit disposée a en lacher mais la malheureuse situation de M:r Stenbock ayant fait naitre plus d'une difficulté pour nous en seruir utilement cette affaire est tombée a terre d'elle meme je vais la faire remettre sur le tappis par M:r le C:te de la Mark par ce qu'ayant en veüe un objet plus considerable qui est celuy de Brandebourg, je ne veux point causer de la distraction au Ministere ny luy donner a penser que je cours plus d'un lieure a la fois il me paroit que si nous auons la Prusse pour nous l'autre s'en pourroit suivre, au lieu que si on nous accorde le dernier je crains qu'on ne nous le fit valoir ou qu'on entra plus difficilement dans la plus essentielle, ils sont ainsy faits depuis quelque temps, elle n'est plus rondemment qu'on s'y prend aujourdhuy Vostre Excellence saura dans peu les dispositions d'icy pour

le Meckelbourg ou par moy ou bien M:r le C:te de la Marck les mandera au Duc meme auec qui il est en commerce reglé de lettres.

Pour ce qui regarde nostre cher Tijsenhausen je suis surpris qu'il n'ait pas receu ma reponse, je l'auois mis sous enveloppe de Vostre Excellence, Elle ne peut ce me semble, juger assez mal de moy pour apprehender que je puisse negliger les interets de cet amy mais *) — — — — — —

N:o 32.
a Paris
le 26 Juin
1713.

A M:r le C:te Welling

Partie chiffre

Monseigneur

Je viens de rappeller a la memoire de M:r le *M. de Torcy* a quoy il auoit fait consentir *Le Roy très Cretien* au mois de feurier dernier au sujet *des subsides pour les trouppes de Meckelbourg*, ce ministre n'a pas eu de peine comme Vous croyez bien Monseigneur de s'en souvenir mais il m'a dit qu'il ne veyoit pas comment pouvoir presentement *faire valoir cette proposition nouvelle* attendu que Son Maitre n'y estoit entré en ce temps la que par l'enuie *que nous en tirassions un secours reel*, qu'a present

---

*). Det öfriga af Brefvet fattas.

que nous n'auons plus d'armée dans l'empire il y auoit peu d'apparence que *les 4 regimens du D. de Meckelbourg* qui ne peuvent estre regardé que comme *un trouppeau* veu il faut auant que d'y mettre la main il soit question d'une paix auec l'empereur, je feray alors mon deuoir. Pour ce qui est du ministere francois a Hambourg que Votre Excellence souhaitteroit qu'on luy donnat, sans sauoir qu'Elle eut cette veue pour luy je l'auois sollicité pour un autre des mes amis et j'appris par la qu'il estoit donné a Poussin qui est presentement a Copenhagen. J'ay l'honneur d'estre auec tout le respect et tout l'attachement imaginable

Monseigneur

De Vostre Exellence

le treshumble et tres

M:r et Mad:e de Banniere sont dit on allez a Aix en ce cas j'espere les y voir bientot si Vostre Exellence me permet d'y aller c'est une grace que je luy demande pour le commencement d'Aoust. Le C:te de la Mark estant party il faudra que je fasse la commission moy meme.

Welling

a Paris le 4 Mars 1714.

Mg:r

J'auray l'honneur de repondre quoy que

fort en abregé a celle dont Vostre Ex:ce m
honoré du 12 feurier, n'estant plus en etat d
rien faire que je n'aye receu les ordres de
M. a mes precedents depeches. Vostre Exc
lence verra par celle aujourdhui ce que
demande en cette cour que j'insinue a S.
sujet de celle de Vienne, je me rapporte
ditte lettre dont M:r le Baron de Mullern
part a Vostre Excellence, j'ay taché de m
a profit les auis dont V:e E:ce m'honore d
sa ditte dernier et la supplie de me Contin
la communication de ses lumieres puisque je
suis fidellement et que j'ay l'honneur d'e
auec tout le respect et tout l'attachement
monde

Mgr
De V. E.

N:o 1. au Conste Welling

a Berlin ce 4:me May 17

Monseigneur

Je n'auroit jamais cru quelque connoiss
ce que j'eusse *des pattelins d'icy* *) que
sejour y seroit employé en *negotiations*, ma d

*) De understrukna orden i detta, äfvens
i de följande Minuterne lära förmodli
sedan blifvit skrifna i Chiffre.

niere doit deja y avoir preparé *Vostre Excellence* jay depuis ce temps *veu le Roy* auec qui sans beaucoup de prelude je suis dabord *entré en matiere* ayent prié *Sa Majesté* de trouver bon que sans sortir *du respect que je Luy devois* je rajasse de mon *entretient* tout ce qui pouvoit *sentir le Ministre* et me jetter dans le *prolixe.* Le Roy le receut auec grace et auec bonté, je n'ay aujourdhuy le temps que de rapporter a V. E. le precis de cette *conversation* je Luy rendit un compte sommaire de ma mission et j'appuyoit sur tout que c'etoit *Sa Majesté elle meme* qui y avoit donné lieu par *le plan* qu'elle avoit *envoyé a la France* que cette derniere par les instructions qu'elle *m'avoit donnez*, etoit entré de *point en point* dans ces propositions que cette demarche devoit faire un plaisir sensible a S. M:e comme aboutissente a ses desirs que je ne m'etoit *rendu icy* que pour prendre *Ses Ordres* et me fortifier encore, dans les raisons que j'aurois a produire, *au Roy mon maistre* que personne au monde fut il son propre *sujet* ne s'employeroit avec plus de chaleur et de fidelité que moy pour *persuader Sa Majesté de seconder* les jntensions de *ce prince* apré quoy je m'etendis sur la beauté de l'aquisition que j'esperoit *de Luy faire faire*, que cependant toutte belle qu'elle etoit je ne croyés

pas qu'elle fut *le premier objet* qui le feroit agir *en fauour du Roy mon mestre* et que la *paci-fication du Nord* ouvrage glorieuse que je croy reservé *a Sa Majesté* comme digne d'elle paroissoit bien puissant qu'un troisieme venant encore a y concourir *qui etoit* l'abais-ment des Moscovites faissoit les trois points ma *representation militaire*, je reconnu a la re-ponse *du Roy* l'impression qu'avoit fait *sur les insinuations de ses Ministres* qui surem ne sont *pas peur nous* et son discours ne feroit du leur que dans les expressions, deg sement que ce prince cherchoit aparament p me faire acroire qu'il me parloit de *son* c apré plusieurs Complimens et des temoign d'estime et d'amitié *pour le Roy nostre mai il s'etendit* bien plus amplement sur *le risq* qu'il y auroit *pour Luy* d'entreprendre *guerre* qu'il ne fit sur *l'acquisition* qui en voit etre *le prix*; baucoup moindre selon que le *hazard* qu'il alloit courir, qu'il prevoy bien, qu'il alloit estre *le seul qui s'embarq roit* dans un telle *entreprise*, que les puissance qu'on vouloit luy *associer*, n'avoient rien solide, que *le Czaar Lui avoit juré* Cent foi vouloir plustot *perdre moskou et Sa Co(u)ronn* que se *desaisir* jamais *de Petersbourg* il est inu tile que je dise a *V.E.* touttes les reponces q

je *Luy fis* a chacquun de ses articles, vous m'aviez munis *Monseigneur* d'assez bonnes armes pour combattre touttes ses raisons, eussent elles eté encore plus *valables*, cette *conversation* dura *une demie heure* dans une *Encoigneure* de fenestre, a la verité mais a la face de tout le *genre humain*, on m'assure que c'est *de cette façon* que se *traittent icy les affaires* les plus *secrettes*, je ne L'ay voulu croire qu'aprés avoir sondé aujourdhuy si je pouvoit avoir *une audience dans son Cabinet* on m'a assuré le plus honettement qu'on a pu, que je ne devoit pas *m'y attendre*. Comme cependant il ne s'agit pas des *Babiolles*, et que les decorum ne s'observe point par *les avanturiers* je parviendrois a le joindre ou le Diable s'en melera visiblement, je viens de donner a *M:r d'Ilgens un extrait* de mon *instruction avec* priere de ne me point *amuser* Luy declarant fort net, aussy bien qu'a *M:r le Comte de Dona* que s'ils ne me mettoit en etat de *paroitre devant le Roy nostre maitre* avec des *propositions acceptables*, je n'etoit pas d'avis de me charger des *droggues* pour les porter au *bout* du monde, et *deplaire a Sa Majesté*, nous allons voir *Leur reponse* dont jusques icy *je n'augure rien* de *satisfaisant*, *je la* communiqueray a *Vostre Excellence tel* qu'elle sera pour recevoir ses ordres et ses avis je trouve

d'avânce et je crois que *V. E. en sera d'acord* que je n'ozerois guerre paroitre devant le Roy qu'avec des pieces solides et de celles dont il en *sort fort peu* de cette *boutique* ou nous sommes *reduits a marchander* j'ay l'honneur d'estre avec tout l'attachement p ssible.

Berlin le 8 May 1714.

N:o 2 au Comte
de Welling.

Monseigneur

Depuis ma derniere du 4 le Roy est retourné a Potsdam *sans que j'ay eu de S. M:té autre audience que* celle dont jay fait mention dans ma precedente j'en ay dit *mon petit sentiment en lieux d'ou les Echos* l'auront rapporté. Le Roy auoit ordonné a son *conseil auant que de partir de conferer auec moy, ecoutter mes propositions* et luy en rendre compte, cette conference *se tint le 4 chez M:r le C:te de Dona* il n'y auoit que luy *et M:r d'Ilgen* elle dura une heure et demie et ne peut estre rapporté icy par deux raisons la premiere est la longeur et lautre l'inutilité puisque Vostre Ex:ce verra. *par la reponse qu'on me fera* quelles peuvent auoir esté mes demandes et surquoi je les ay appuyéez on me *promet la ditte reponse*

aujourdhuy que sera ajusté par ecrit ainsy qu'estoit *mon insinuation*, et l'on croit me faire *beaucoup de grace de m'auoir ecouté*, il leur est echappé *de dire que n'ayant ny creance ny autre lettre* qui me *recommande* en cette cour on n'auroit *pas eu besoin de m'ecoutter* sur rien, si on ne l'eut fait a ma consideration personelle et qu'ainsy j'avois grand *tort* de m'estomaquer de ce que je n'auois *pas eu audience* particulier dans le *cabinet du Roy* comme que je l'auois demandé, j'ay repondu a l'homme qui m'auoit *insinué cecy*, que tout petit Saint que j'estois jeusse bien voulu voir que venant de la part du Roy de France et agissant pour les interets *du Roy de Suede* on m'eut marqué le moindre mepris. Je ne me donnerois aucun de ces *airs de fierté* qui ne sied que tres mal *a un postulant* si je n'estois auertis de bonne part que *ces gens icy veulent* ou pour mieux dire *ont besoin* qu'on leurs *parle ferme* l'un est imperialiste jusques au bout *des ongles et* l'autre comme V. E. sait est un *trembleur qui se trouvant* sur le point d'enuoyer *en France Kniephausen son gendre futur*, voudroit bien euiter que je ne luy preparasse un *terrain rabotteux* en ce pays la par des *recits desagreables* J'ay remarqué dans la *conference* en general que l'on a beaucoup d'enuie de *posseder Stettin* que

l'on veut *peu ou rien faire* pour le *meriter* que l'on aime *respecte et craint le Czar*, qu'on compte peu ou point sur *le Roy Auguste*, qu'on est remply de menagement pour l'Empereur et d'ombrage pour *la cour d'Hannovre*. V:e Ex:ce conviendra que *voila* un *villain cannevas* pour en esperer si j'ay la *reponse* aujourdhuy asses a temps pour la communiquer j'en rendray compte a Vostre Ex:ce si non ce ne pourra estre que demain au matin si elle est trop longue V:e Ex:ce en aura toujours un extrait jusque a ce que j'aye le loysir de *la faire chiffrer* je continue toujours a detacher *mes pensées de l'orient* ou je ne seray que tres *desagreablement receu* auec ce qu'on *nous prépare icy* et Vostre Excellence aura la bonté de *m'en dispenser* et de songer s'il luy plait dez a present si Elle voudra *y envoyer un exprez*, il se pourra que *le Roy* ayant appris ma *marche* la regardera comme pouvant apporter quelque *changement dans ses affaires* et il serait facheux que *cette attente* retarda son retour si tant est qu'il soit resolu d'ailleurs. J'ay l'honneur d'estre auec tout le respect et tout l'attachement imaginable

Monseigneur De Vostre Ex:ce

Je n'ay encore rendu compte a la *Cour de France* que simplement de mon arriué je n'ay

pas receu le paquet que M:r *Brinck doit auoir dit* qu'il a receu pour moy *de cette cour* je serois obligé a V:e Ex:ce si elle a la bonté de vouloir encore sinformer de ce qu'il peut en auoir fait.

a Berlin le 12 May 1714

N:o 3 au
Comte de Welling

Monseigneur

Je prens la liberté *d'enuoyer* cy joint a Vostre Ex:ce mon insinuation en cette cour, ce que j'y ay allegué par des citations de *leur memoire enuoyé* en *France* a eté pour gagner du temps et repondre tout d'un coup aux *objections* qui m'auoient eté faittes dans ma conversation auec le Roy et ses ministres.

Je receus le 8 la reponse de *ce Prince* dont je joins icy Copie je crois inutile de la chiffrer je suis seur qu'on en aura donné *copie a tous les ministres de nos Ennemies* et elle né paroit etre uniquement construitte que *pour eux*. J'ay eté en *longue conference auec Mess:rs de Dona et d'Ilgen* pour leur representer que dans cette reponse il ne paroit rien qui soit en estat d'etre *mandé ny en France ny en orient* qu'on ne fait qu'y appuyer sur *la difficulté d'executer* ce qu'on appelle aujourdhuy le projet *de la France* mais qui dans le fond est celuy de *leur maitre*,

que cependant je les auois prjé dans la *conference* façonniere et ordonnée *par le Roy* de vouloir bien me faire deux graces 1:o me dire par ecrit est quoy consistoit *les monstres* qu'ils auoient voulu me faire voir dans *leurs discours* et 2:o s'ils ne pouvoient rien faire de ce qu'ils auoient *proposé a la France* me dire aussy *par ecrit* a quoy se reduisoit leur *volonté d'aujourdhuy* ce que je pourrois *mander en France* et a quoy se pouvoit attendre de leur part *le Roy nostre maitre*, qui jusques a present ils auoient satisfait au premier qui estoit de m'auoir fait *ample deduction* des difficultez qu'ils rencontrent sans satisfaire en façon quelquonque au second qui est de me *signifier ce qu'ils veulent faire* au cas qu'il plut au *Roy de leur lacher Stettin*, Ils m'ont donc dit *l'un et l'autre* qu'il ne leur est pas possible *de rien proposer* puisqu'ils voyent *que le* R nostre *maitre et la France* insistent sur une *restitution totale* que sur ce pied il est si *peu possible d'entrer en matiere* qu'ils aiment mieux se *detacher des a present du desir de posseder Stettin* que d'entre prendre de l'achetter *si cher*, et que dez qu'on leur aura *rendu leur argent* ils ne songeront plus *a cette acquisition*, je mourrois d'enuie de leurs demander qui les *auoit prié* de faire *ce prest* ou quelle seureté Ils ont qui leur *sera rendu*,

mais je veux attendre une seconde reponse; je receus auanthier seulement la lettre de Vostre Excellence du Cinq ou Elle m'ordonne de tacher de tirer *de cette cour* qu'elle me dise *rondement ce qu'elle veut faire* elle verra par ce que je uient de dire que j'ay prevenu ses ordres et pour continuer a m'y conformer voicy la Copie de ma lettre au Roy du 9. si j'en recois reponse auant le depart de la poste je la joindray icy. V. E. conviendra que pour un *negotiateur nouice* il y a de quoy se degourdir en cette cour La patience *Francoise* que j'ay *sucée depuis* 30 *ans* n'est point a l'epreuve de ce que *j'essuye icy* le fond d'un peu de phlegme Suedois ne la soutient point assez pour l'empecher de s'echapper, j'ay attrapé ou par la bonne chaire de M:r Goertz ou par l'inquietude que m'a donné ce Ministere une bonne touche de goutte, quand Vostre Ex:ce m'aura ordonné ce que je dois mander *en orient* sur tout cecy et que j'auray fait *me depecher en conformité a la cour de France* je la supplieray de trouver bon que je *gagne ou Carlsbadt ou Aix la Chapelle*, Dieu m'est temoin que je n'ay rien omis de ce qui a eté en mon pouuoir pour faire chose qui fut agréable et utile *pour le Roy et la patrie*, c'est une justice que je me flatte que V. E. me rendra en tout lieux

Elle est persuadée de meme que je suis auec tout le respect et tout l'attachement de monde

Mg:r De V. E.

N:o 4 au C:te Welling

a Berlin le 15 May

Pour luy enuoyer une lettre de Campre dechiffré contenant l'etat present des affaires Suede

plus pour luy dire que j'estois sans nouvelles depuis sa lettre du 5.

que j'avois rendu ce jourdhuy compte a cour de France des resolutions que cellecy m'a uoit donné mais que jen' auois pas encore re ponse a ma lettre au Roy de Prusse.

N:o 5 au C:te de Welling par Antois et Cederkrants

a Berlin le 16 Mars.

Monseigneur

Je vais insensiblement tomber dans un que j'ay tant decrié auprez de V. E. c'est c des ecrivains prolixes je ne le fais pas (Die le sait) par demangeaison mais il faut se de bouttonner une fois pour touttes et la matie porte auec Elle mes excuses.

Pour faire diligence et euiter un chiffrag qu

qui ne finiroit pas je prens la liberté de Luy enuoyer le S:r Antoir ne uoyant pas que j'en puisse faire usage pour m'accompagner en Orient dont bien de raisons parlantes me detournent, si les circonstances changent j'espere que Votre E. voudra bien le maintenir dans les dispositions de m'y suivre, je luy enuois aussy le S:r Cederkrantz neueu de M:r de Cronström et cousin de Mad:e de Friesendorff ce dernier pourra me rapporter la reponse de Vostre E. n'allant a Hambourg qu'a cette fin, a moins qu'il ne plaise a V. E. de l'enuoyer au Roy c'est surquoy Elle aura la bonté de decider quand Elle aura examinè ce qui suit.

On me delivra hier au soir la reponse du R de P. dont je joins icy copie. Elle y verra qu'on va un peu plus au fait que dans la premiere que j'ay eu l'honneur de luy communiquer c'est a dire qu'on dit un peu plus rondement ce qu'on souhaitteroit icy auant que de tacher de procurer la paix du Nord et quoy que la ditte lettre ne soit pas satisfaisante a beaucoup prez autant que nous l'auions souhaitté, il m'a paru qu'elle ne me laissoit que deux partijs a prendre.

1:o celuy de faire de mal contant auec

eclat menacer de la colere de la France et rompre dans touttes les formes tout commerce et negotiations auec cette cour.

2:o celuy de prendre un temperament plus doux, me charger de faire uniment le rapport des reponses qu'on m'a fait icy et les communiquer en France en Orient et a Vostre Exce

Du premier il auroit resulté selon moy bien des inconveniens, nous aurions risqué de mettre cette cour au nombre de nos Ennemis dont Elle est deja vivement sollicitée, nous nous, serions ecartez des veues de la France qui veut absolument et a quel prix que ce soit s'allier auec Elle et nous y aurions fait obstacle et l'aurions peut etre rebutté dans les sentimens ou Elle est pour nous, les quels quoyque aboutissant a nous faire tout rendre ne se roidiroient pas autant pour relever un party agonissant qui tendroient a acquerir un allié formidable et en bon etat, je dis plus, cette France voyant que nous nous obstinons a ne vouloir la paix qu'a certaines conditions que les Ennemis et les Amis trouvent impracticables tiediroit peutetre dans la bonne volonté ou Elle est pour nous. Nous aurions perdu de plus (par cette manoeuvre) le benefice indirecte dont nous jouissons aujour-

dhuy par l'inaction de cette cour qui ne la laisse pas d'en causer une au Dan:k Nous ne tiendrions plus en suspens plusieures autres puissances qui sont a la fut qui ont la puce a l'oreille et qui craignent ou supposent quelque chose de reel entre cette cour et nous; touttes incertitude qui jusques icy nous sont auantageuses et nous font au moins gagner du temps Nous rompions encore ce qui est sur le tappis auec le Roy Auguste et luy oterions toutte enuie de finir qui differeroit bien de la veue que nous auons de rendre cet accommodement préalable a ce que nous souhaittons faire icy.

Je ne cite qu'en gros et les principaux inconveniens qui resulteroient du party de tout rompre.

Du second que j'ay nommé un temperament plus d'ou (doux), que je commenceray par dire que je n'en espere rien, c'est a dire que je ne me flatte point que le Roy nostre maitre y entre jamais, je conviendray meme qu'il y auroit de l'hardiesse a le luy proposer, aussy ne seroit il pas de mon auis de prendre sur soy d'en faire le conseiller, mais rapporter tout simplement a S. M. qu'apres tous les efforts qu'on a fait, qu'apres avoir tourné la matiere de touttes les façons on n'en a pu tirer jusques a present au-

cune autre resolution d'icy que celle qu'on vient de me donner, qu'on ne l'a pas receu sur un pied a oser n'y vouloir traitter sur ce plan, mais qu'au bout du compte l'on n'a pu s'empecher de la luy communiquer, et que du moins jusques a ce qu'il luy plaise de decider ce moyen s'est trouvé le seul pour empecher un de nos Ennemis qui est le Dan:k d'agir cette campagne et nous laisser la liberté d'unir nos forces contre le Czaar.

De ces deux partys il a fallu choisir un ce matin (consilium in arena) et j'ay preferé ce dernier comme le moins violent tres inquiet touttes fois jusques a ce que je le voye approuvé par V. E. et voicy ce que j'ay fait.

Je l'ay d'abord communiqué a M:r le Baron de Göritz qui s'est trouvé pleinement de ce sentiment nous auons conferé sur ce que je dirois á Mess:rs de Dona et d'Ilgens.

J'ay pris auprez Eux occasions de l'endroit de la lettre du Roy leur maitre qui dit (en parlant de moy) "que si je pouvois porter par per-"suasion le Roy nostre maitre a se moderer sur "la restitution totalle je luy rendrois un nota-"ble seruice, qu'il me paroissoit que le Roy de P. ou presumoit beaucoup de mon credit ou

qu'il se mefia de ma volonté mais que je supplioïs S. M. de vouloir bien considerer que n'estant qu'un emissaire tres subalterne et dependant il n'estoit en mon pouvoir que de rendre simplement compte a la France de la reponse qu'on me feroit en cette cour, ce que j'allois faire mon mieux, que c'estoit meme passer ma mission que de le rendre en orient La France agissant en cette occasion au nom de la Suede, que cependant pour prouver un exez de bonne volonté j'allois envoyer vendredy prochain aprez l'arriuée de la poste un exprés a V. E. pour luy donner part de cette derniere reponse du Roy de P. et vous demander Mg:r si vous jugez apropos de l'enuoyer par un expres au Roy nostre maitre, que M:rs de Dona et d'Ilgen ne deuoient pas s'attendre que V. E. appuyeroit mais ne feroit que l'enuoyer narrativement a S. M si elle prenoit le party de Luy enuoyer quelquuns.

Ils m'on paru l'un et l'autre tres satisfait de ce que j'ay proposé et le dernier m'ayant dit que cet expres ne produiroit jamais ce qu'on auroit lieu d'attendre de moy si je voulois bien y aller je priois instamment cette Ex:ce de m'en dispenser, la marchandise ne me paroissant pas d'asses bon alloy pour la porter si loin que je

ne prendrois pas meme sur moy d'y envoyer quelquuns mais que dans la place ou se trouve V. E. Elle le pouvoit et que meme je ne douttois pas qu'Elle ne le fit. M:r le C:te de Dona me dit que celuy qui iroit trouveroit a abreger son chemin puisqu'il croyoit veritablement le Roy en marche, M:r le P:ce Eugene l'ayant dit au Ministre de Prusse a Vienne.

Comme j'ay dit ci devant que le premier bien qui nous reviendroit en tenant cette Cour en bonne humeur et la nourrissant d'esperance seroit des a present d'arrester le Dan:k je dis a ces deux Ministres que pendant le mouvement que nous nous donnons Il seroit tres apropos pour nous 1:o d'estre rasures sur certains bruits qui courrent que cette cour traitte actuellement auec nos Ennemis et tache de parvenir par des voyes aussy illegitimes que les sont celles la a la possession de Stettin, a quoy on m'assura solemnellement que c'estoit faux et sans aucun fondement, je repondis que cela posé il seroit 2:o tres necessaire qu'il plut au Roy leur maitre de suivre un projet qui de ma connoissance auoit esté sur le tappis il y a quelque temps de former un camp sur l'Elbe vers Lentz ou ailleurs, on demanda a y penser que cependant le vray temps de le faire estoit ce-

luy ou on l'auoit proposé jadis a M:r de Frisendorff je repliquay que si jamais on vouloit trouver un heureux moment c'estoit celuy cy, que tout generallement jusques au moindre pretexte estoit pour Eux que le R nostre maitre n'en seroit pas mediocrement touché et que le Czaar malgré ses menaces de prendre pour hostilites la moindre leuée de Bouclier qu'on feroit vers le Dan:k ne pourroit pas s'estomaquer tant que cette armée ne sortiroit pas des terres du Roy leur maitre, Je ne sais si V. E. n'est pas d'avis que ce mouvement suffiroit pour contenir le D:k nous mettroit en repos pour le Schonen et nous empecheroit d'y tenir une armée, garnir seulement les places et grossir celle de Stockholm comme la premiere plume de nostre boucquet si Elle pense ainsy je continueray mes sollicitations.

ce 21 may

Vostre Exellence verra que cette lettre est commencée le 16. je comptay receuoir le lendemain 17 ses ordres et envoyer aussitot le S:r *authoir* (anthoir ?) vers Elle.

Je n'ay receu qu'ajourdhuy reponse aux miennes du 8 et du 12.

Je suis trop heureux que Vostre Excellence est du meme auis que moy, Elle verra donc par la reponse du Roy du Pr. cy jointe qu'elle est pour le moins autant *crenne* fouettée que sa prem:e resolution Elle verra aussy mon foible raissonnement cy dessus et le party que j'ay cru convenable de prendre en consequence du quel j'ay ecrit a M:r de Torcy la lettre dont Copie est cy jointe Elle verra ensuitte copie de la lettre de M:r de Torcy ecrite a M:r de Rottembourg lequel estant arriué icy auant moy s'est trouvé en etat de rendre compte le premier des dispositions de cette Cour cette lettre me parroit positivement ce qu'il nous faut.

Nous auons M:r Rottembourg et moy composé la cy jointe insinuation, qui va estre rendue au Roy cet apres midy et a la quelle j'attendray reponse, je demanderay en suite permission d'aller trouver V. E. pour conferer auec Elle, et revenir en suite icy, je me serviray de ce tour puisqu'il est tres certain que je mets icy sans rien faire la puce (pouce?) a l'oreille a je ne say combien de poiloups de ministres qui connoissant la fourberie d'icy et le tour continuel de la roue, craignent qu'elle ne puisse un jour devenir pour comme contre nous, quand on y pensera le moins, et qui sont cependant

en vedette et mandent vraysenblablement a leurs Cours que si je n'esperois rien, je m'en irois, je sais que cecy n'est point assés solide, mais jusques icy je n'ay rien pu faire de mieux.

Je vais donc me rendre aux ordres de Votre Exellence et ce sera le 25 ou le 26 que je partiray d'icy pour Hambourg je luy ay parlé au commencement de cette lettre de M:r Cedercrantz c'est un jeune homme de bonne volonté mais je dois luy dire que je l'ay proposé pour le voyage d'orient faute de quelque sujet dont V. E. saura mieux faire choix et faire plaisir a M:r de Cronström et Frisendorff je ne vois pas meme qu'il y ait occasion d'y envoyer personne mais,
plutot appuyer fortement en France que cette Corde ayant manqué a son arc elle veuille bien se pourvoir d'autres et d'asses bonnes pour retirer du Bourbier une piece dont elle doit faire cas. Je n'ay encore rien mandé pour aigrir la France contre cette cour, mais j'ay de qu'oy le faire. Vostre Excellence sait qu'il ne faut qu'un grimauld de Sous ecrivain pour brouiller plus des cartes que 15 ambass:rs ne sauroient replatrer.

J'ay bien de grace a rendre a Vostre Excellence de m'auoir donne M:r anthoir, c'auroit

ete une trouvaille pour ma grande Caravanne, c'est un tres digne et tres estimable garcon et s'il est aussy contant de moy que je le suis de luy nous tacherons de part et d'autre de nous rejoindre.

J'ay l'honneur d'estre auec tout le respect et tout l'attachement du monde

Monseigneur

de Vostre Excellence

N:o 1 a M:r le Comte
Welling
a Berlin le 16 juin

Monseigneur

Je n'arriuay qu'avant hier ayant mis prés de quatre jours et demy en chemin, j'y suis assez a temps puisque le Roy n'arriue qu'apres demain 18

Vostre Excellence trouvera cy joint la reponse *de la cour de France a ma seconde lettre* d'icy et je vois d'icy qu' Elle en sera bien contante, nous auons fait un *complot magnifique composé du Baron Göritz, M:r Bretton Enuoyé d'Angl:e, M:r de Rottenbourg, M:r de Frisendorff et moy* pour attaquer unanimement de vive force et tous a la *fois cette cour* nous concertons actuellement sur la maniere de dresser

nos Batteries et nous *flattons d'en* arracher quelque *resolution cathegorique* ou en bien ou en mal. Les raisons que nous auons eu jadis *de trainer* ne subsistent plus et puisque nous ne deuons qu'a l'Ang:e l'inaction du Dan:k il ne faut pas que *cette cour* icy s'auise de nous la faire valoir comme une oeuvre de sa facon, je me donneray l'honneur de rendre un fidel compte a Vostre Excellence auec copie des insinuations que je vais faire je ne m'ecarteray en rien de ses derniers ordres

Je vais cependant continuer d'insister sur *un secours d'argent de la France* V:e Ex:ce verra ce qu'on m'y repond jusques icy, je me trompe ou la sollicitation que fait *M:r de Cronström* pour *en obtenir* pour nostre *flotte* et qui prend un ply(plis) a reüssir ne renverse la mienne il me paroit cependant que rien ne presse comme la *conservation* du morceau d'Allemagne qui nous reste.

Vostre Excell:ce excusera s'il luy plait la liberté que je prens de mettre sous son enveloppe ce paquet pour M:r de Cedercrantz ce jeune homme me paroit bien chery de son oncle a Paris. Le premier Commis de Vostre Excell:ce trouvera icy une tendre embrassade de

ma part, personne ne joua mieux que luy son rolle le jour de mon depart, je souffris cependant tres fort de ne poûvoir luy dire un adieu cordial.

Personne au monde n'est avec plus de respect et d'attachement que je suis

Mg:r de V. E:e

Permettez Mg:r que je fasse mille amitiez a M:r de Banniere j'espere que sans que je l'en prie il aura la bonté de communiquer a S. A. S. L'Administrateur ce qui V:e Excell:ce luy voudra bien dire sur mes depeches.

N:o 2. a Berlin
du 19 Juin 1714.

Est partie une lettre pour M:r le C:te Welling sans estre chiffre.

J'y avois joint une reponse de M:r de Torcy a moy du 7 Juin.

N:o 3. a Berlin le
23 Juin 1714.

Monseigneur

J'ay l'honneur d'enuoyer cy joint a Vostre Excell:ce copie de la lettre *de Mylord Strafford a moy* ou Elle verra que ce ministre semble y aller *a bon jeu bon argent* mais de la maniere que parle *le baron Heemd* il paroit que ce n'est

nullement l'intention de *l'Empereur* que nostre besoigne du nord *se traitte a la Haye*, et je suis bien trompé si *Sa M. J.* ne pensera de meme sur *Baden*, j'enuoys cependant aujourdhuy a *M:r de Torcy* l'article a inserer dans le *traitté* qu'on y doit conclure, et cela dans les memes termes que Vostre E:ce me l'ordonne, je tache aussy par mes remonstrances et prieres de surmonter les obstacles que trouveront sans douttes les ministres de France et aprés y avoir puissament insisté aupres de *M:r de Torcy* j'en ecris a M:rs *Les Plenipotentiaires a Baden* meme auec qui n'ayant pas dechiffre je les prie seulement de faire une vive attention sur ce que Leur representera *M:r Engelbrechten* sur un *article a inserer* dans la *paix* a faire, je ne doutte pas que V:e Ex:ce n'ait donné sur cela ses ordres a *ce ministre* en conformité, je ne pourrois guerre m'ingerer a *Baden a ce* sujet Si *Mess:rs Les Comtes de Luc et de S:t Constest plenipotentiaires de France* ne fussent de mes amis tres particuliers, mes lettres leur recommanderont en meme temps *M:r Engelbrecht* a qui je les enuoys.

Pour revenir au commencement de cette Lettre et pour reparler sur *l'endroit* ou se pourront *tenir les conferences* sur *nostre paix du*

nord, si *l'empereur* d'un coté s'obstine que ce ne soit *a Baden* qu'on n'en doive parler a fond, et que *la France* et l'Angleterre ne s'opiniatrent point que ce soit *a la Haye* Je serois trés aise de sauoir si V:e Ex:ce a de si bonnes raisons contre *Brunsvic* que *cette ville* en doive estre exclue, et voicy mon foible raisonnement Si cette *cour de Prusse* ne fait *rien* pour nous comme il pourroit bien arriuer, il faudra bien que nous *menagions celle de Vienne*, qui meme n'en deuiendra celon moy que plus favorable si donc nous nous en rapportons *a Elle* ne faudrat il pas *condescendre* jusques a consentir *au lieu* qu'Elle *affecte* de choisir, il n'y auroit ce me semble en cela qu'un inconvenient mais que je ne crois pas insurmontable qui seroit de porter *l'empereur* a faire consentir a *l'admission* d'un *Ministre de France* j'avoue que sans cette clause ce *lieu* ne conviendroit nullement *M:r le B. de Goritz* est fort de mon auis aussy bien que *M:r le C:te de Flemming* qui a pensé en meme temps a Brunsvic tout comme nous. Vostre Excellence aura la bonté de me dire sur ce la ce qu'elle pense et ne pas trouver mauvais le tour ingenû que je prens pour etre instruit.

Je ne puis encore luy rien dire sur nos affaires qui sont *sous cette presse* j'ay parlé *au*

Roy qui s'est montré beaucoup *plus gratieux* que du *passé*, je luy ay presenté un memoire, il m'a *ordonnné* de m'etendre plus au long sur *les expediens* de faire et a ses *Ministres de conferer* auec moy ce sera *cet apres midy a 3 heures*, ainsy je ne seray guerre en estat d'en rendre compte a Vostre Excellence que mardy 26, il ne m'est pas possible non plus d'enuoyer a Vostre Ex:ce *copie* de mes *insinuations* n'ayant pas *dechiffreur* pour depecher en si peu de si grosses pieces d'ecritures, et je n'ose *les hazarder touttes nües* Elle pourra cependant estre persuadée que je ne m'ecarteray point de ses intentions et que j'ay l'honneur d'estre auec tout le respect et tout l'attachement imaginable.

Mg:r De V. E:e

a la Haye a *Baden* ou a *Brunsvick* son premier Commis sera receu par tout a bras ouverts.

A M:r le C:te Welling
N:o 4 de Berlin le
26 Juin 1714.

Monseigneur

Je ne puis encore enuoyer a Vostre Excellence la resolution *de cette Cour* elle n'en aura jamais une *positive* j'ay cru la mettre au pied *du mur* cette fois et par tout ailleurs on pourroit s'attendre a un *ouy ou a un non* nous verrons comme elle attrapera le millieu elle est

experte en ce *genre* de *reponce*, je ne communiqueray a Vostre Excellence mes propositions qu'avec la reponce qu'on me fera je ne crois pas que la derniere differe beaucoup des celles que j'ay deja receu, j'ay eu La *conference avec les Ministres* dont je donnay avis a V. E:ce dans ma derniere elle a eté des plus vives, et il ne me reste rien sur le Coeur que je n'aye amplement expliqué m'estant adressé principalement *a Mons:r Ilgen* et j'ay veu le moment ou j'allois offencer tout *L'illustre trio* dont *M:r le Comte Dona* etoit le plus raisonnable, M:r de Printz me paroit autant *moscovite que prussien*, cette *conference* a durée deux heures, et sera vraysemblablement la derniere que j'auray icy, je ne puis cacher a V. E. L'envie que j'ay d'en sortir, cecy est trop vif pour un *negociateur novice* et dans des conjonctures decisives, comme je ne m'attant a aucun reponse *favorable*, je supplie V. E. de vouloir bien songer des a present a ce que L'on pourra faire de mieux pour le service du Roy, et ne pas desaprouver, que je luy fasse les propositions que mon foible genie me sugere, j'ay parlé a V. E. dans ma derniere sur le *Congrés de Baden*, je suis encore d'avis que moy et tout autre *Suedois*, y sera inutil et que

si

si l'Empereur s'obstine a ne pas vouloir que cette affaire soit decidée n'y là *ni a la Haye*, voudra y aller rondement *a Brounsvic*, il ne faudroit pas la heurter a chercher un autre *lieu* mais comme *Sa Majsté Imperiale* voudra apparament et je croys pour moy qu'il ne nous reste qne cette *porte pour nous sauver*, mais il ne me suffira pas que V. E. *approuve cette pensée* il me faut s'il Luy plait pour l'executer *un ordre precis* auec un *instruction et créance* de sa main, moyenant quoy je partiray incessament accompagné de son *premier Commis* que je la supplie de me *confier* et dont je prendray autant d'avis que de soin, quoyque je l'aime tres parfaittement, cette routte me conduit d'ailleur *au devant du Roy nostre maitre*, et me paroit la derniere que nous avons a tanter, il vous plaira Monseigneur de decider et au plustot si V. E. pense comme moy, je la supplie de ne me point faire languir, je ne vis qu'a demy dans un pays, ou l'on ne *respire qu'un air faux et double*, ou certainement l'on n'aime n'y estime *nostre maitre* et ou l'on *est avide de tout* excepté la gloire de l'aider et le secourir j'ecris aujourdhuy *en France* pour faire cette meme *ouverture*, je ne puis doutter qu'elle n'y soit approuvé, la derniere lettre de M:r de Torcy,

ne me parle que de l'extreme envie qu'a *son maitre* de nous *secourir* mais il me paroit, qu'il faut l'approche *du nostre* pour mettre cette volonté en oeuvre, je n'envoye pas la Copie de sa derniere lettre a V. E. puisque ce n'est point *encore la reponse a celle des miennes*, ou je lui faissois part des *manoeuvres de cette Cour a Vienne* M:r le Baron *de Göritz* receut hier une *nouvelle decouverte* de ce qu'elle a fait *aupres du Czaar*, qui est plus noir, *plus Ilgen*, et *plus diabolique* que tout ce que nous avons encore, *pu surprendre de sa part*, en tout autre pays, on feroit un heureux usage de *semblables pieces*, mais icy on n'en *rougit* pas seulement et c'est ailleur ou il le faut faire valoir, je n'ay cependant qu'a me louer de *M:r le Comte Dona.*

P. S. A peine ay je acheué cette Lettre que je recois celle dont V. E. m'a honoré du 22 elle me fait heziter si je dois mettre a la poste ce que je viens d'ecrire, auec tout autre que V. E. je ne m'y hazarderois pas la voyant toujours dans le goust de *Baden* je seray prest a faire tout ce qu'Elle voudra des qu'Elle m'aura honoré de son sentiment sur ce que je viens de dire je n'ay rien a y ajouter si ce n'est que pour *l'article que V. E:ce trouve a propos de*

faire inserer dans le traitté de Paix il ne souffrira vraysemblablement aucune difficulté *du coté de la France* et s'il en souffre *du coté de l'Empire* on la fera bien plustot lever a la source *qui est Vienne* qu'on ne le fera auec les Emissaires de *l'Empereur a Baden dont Vostre Ex:ce* sait la roideur ordinaire *qui va outre le pedantisme a une rigidité* si scrupuleuse qu'elle fait *damner tout ceux* qui ont a *negotier* auec eux si je reussis a *Vienne* un coup de plume fera l'affaire et la diligence sera bien plus grande et *le bonheur pour moy* le meme.

De quel coté que je *puisse tourner* il me paroit que V:e Ex:ce peut dez la reception de cellecy m'enuoyer son premiér Commis avec ses ordres et ses instructions que je tacheray d'executer auec autant de ponctualité que je suis auec respect ett l'attachement

Mgr De V:e Ex:ce

N:o 5 a M:r le
C. Welling
Berlin le 3 Juillet 1714.

Mgr.

Je receus hier cette dont V. E. m'a honoré du 29 Juin ce qu'Elle me fait l'honneur de m'ordonner sera suivis de point en point, comme Elle ne juge pas a propos *de me pour-*

voir pour Vienne d'ordres ny de Creance et qu'Elle ne fait que remettre simplement a mon choix *d'y aller* regardant cette *demarche* comme indifferente et casuelle je n'oseray la prendre sur moy, et me rendray en droiture par Cassel a *Baden* dez que le premier Commis de V. E. m'aura joint, j'espere que celon sa promesse il va *m'apporter tout ce qu'il me faut* pour etre en estat *de paroitre au Congrez et d'y agir* auec succez.

J'appris *hier par un canal non suspect* que le *traitté proposé entre cette cour et le Czar a eu son plain effect* et que seurement *il est conclu et signée.* Je ne says si un *courrier qui arriva* hier de *Petersbourg* n'en *apporta la ratification.* Je tacheray de l'apprendre auant que de cachetter ma lettre, ou si ce *courrier est porteur* de quelque autre affaire importante si ce n'est pas du *traitté* Il ne laisse pas estre seur pour cela.

M:r Bassewitz continue à faire le diable *contre M:r de Göritz* on en a donné auis *au dernier par une expres, L'autre dit des choses* qui font *dresser les cheueux* et a eu *une audience du Roy de plusieures heures* apres quoy il compte *son auanture au premier veue* fut ce

dans la rue, V:e Ex:ce apprendra apparament par *M:r de Frisendorff* le detail de cette *facheuse histoire* que je ne sai qu'a baton rompu ne connoissant *M:r Basevitz ni ne le voulant connoitre.*

J'attens le premier commis de Votre Ex:ce comme l'oyseau attend le jour et suis auec tout le respect et tout l'attachement imaginable.

Mgr de V. E.

P. S. Je uiens d'estre assuré du fait, c'est certainement *la ratification du Traitté* entre *cette cour* et le Czaar que vient d'apporter *ce courrier* de *Pettersbourg* j'en donne auis en France. Les agreables *icy* n'ayant pu *cacher* l'arriuée de *ce courrier* debitent que c'est une requisition que fait *le Czar* au *Roy de Prusse* de pouuoir *evacuer* Les magazins *d'Elbingen* et autres de faittes a la mode d'icy. Je dois aussy dire a Vostre Excellence que *M:r Ilgen* se plaint *de moy* assez ouvertement. Il dit qu'estant venu pour me rendre. visite j'ay fait dire que je *ny etois* pas et que pour *preuve* que *j'y* estoit *il m'auoit* veu a la fenestre *je loge* cependant sur le derriere d'une cour ou les carosses n'entrent point. Il a dit de plus qu'il feroit ecrire *au Roy de France par son maitre* pour luy dire que je traitte cette cour d'un air trop degagé et

que pour luy il alloit mander a *M:r de Torcy* que dans *mes* insinuations *au Roy de Prusse j'auois* accusé son *ministere* d'infidelité. Me conseillieriez vous Mg:r de me confesser de cet article, au surplus j'ay repondu que par deux raisons ses ecritures et celles *de son maitre seroient* superflues 1:o supposé que *j'eusse* tort quel chatiment *me* peut faire un Prince dont *celon eux* je n'ay pas creance, et 2:o s'ils ecrivent ils ne seront que repetiteurs puisque les copies des memes lettres pour les quelles ils veulent *m'accuser* sont deja parties il y a huit jours, Non aprez tout ce que vient de faire *Ilgen contre M:r de Goertz* c'est un homme *a roüer vif* le temps ne me permet pas d'en dire a V:e Ex:ce pour cette fois des plus grandes circonstances, *Bassevitz* a eu mandement ce matin de se rendre a *Potzdam.* La faueur et les audiances ne sont icy *que pour gens de sa trempe* et ceux qui pensent comme moy *respirent aprez leur delivrance* vous m'auez fait esperer la mienne si vous ne voulez Mg:r que la bille *et le poyson* ne me gagne le coeur je prie Vostre Ex:ce de me tirer d'icy au plutot. Je l'en supplie encore treshumblement les lettres *de mon frere* du 16 may font le depart du Roy par deux courriers qu'il a enuoyé a Bender en une semaine pour faire faire touttes

les dispositions auec promesse de payement de tout, mon frere qui a toujours doutté croit a present le depart infaillible

N:o 6 a M:r le Comte
de Welling
A Vienne le
21 Juillet 1714

Monseigneur

Jay eu l'honneur de mander a Vostre Excellence mon arriué a Breslau Je suis icy depuis hier au soir ayant mis 10 jours pour m'y rendre de Berlin je conuiens que c'est trop, mais compatisser s'il vous plait auec ma carcasse usée qui a force de chaleur et de poussiere a failly a deuenir momie d'Egypte ou facon, il a de plus fallu faire un tour en Morauie pour euiter des villages ou la peste commence a se manifester n'estant icy, que d'hier au soir je n'ay vue que le general Poniatofsky, M:r de Klinkowström et Stiernhök ainsy cette Lettre ne sera proprement que pour accuser mon arriuée je verray M:r le P:ce Eugene demain et tacheray d'estre en estat de parler plus clair dans 3 jours j'ay trouvé icy la lettre de Vostre Excellence du 11 Elle est gracieuse a son ordinaire il ne me faut point faire d'effort pour y repondre, nature agit et je suis tout paitry de reconnoissance, pour la fin de cette lettre ou V:e Ex:ce

me fait l'honneur de me dire ce que M:r de Cronström luy mande je tache de le mettre a profit et je mande en ce moment a M:r de Torcy qu'estant arriué icy quoy que je n'y aye encore vu personne j'ay deja appris que si le Roy T. C. veut bien que ses Ministres a Baden tiennent ferme pour faire inserer l'article en question cette cour y condescendra seurement, et que dans peu de jours je luy en diray d'auantage, Je suis bien faché que la reponse de M:r de Torcy que je joins icy ne soit pas plus pecunieuse je n'y etois veritablement attendu, mais ce n'est pas pour me faire valoir que je joins icy un fragment de la mienne a la quelle elle sert de reponse, M:r Votre premier Commis qui est en droit de me commander a voulu que V:e Ex:ce en eut connoissance.

Une asses bonne touche de goutte au pied dont toutte ma petite societé est temoin m'empeche de rendre compte a Vostre Excell:ce de mon entretien auec le General Poniatofski qui se prepare pour retourner en Orient. je le chargeray et surchargeray de touttes les pieces que que je croiray les plus fortes pour rammener il patron de la casa Je suis et pour toutte la vie auec un respect et un attachement a toutte epreuve

Mg:r De V. Ex:ce

Vostre Excell:ce a un tres digne fils je ne luy en diray pas d'auantage pour aujourdhuy

N:o 7 a M:r
C:te Welling
a Vienne le 25 Juillet
1714

Monseigneur

Pour auoir trop a dire a Vostre Excellence je ne luy en diray que peu aujourdhuy me reservant l'honneur de l'entretenir amplement par le prochain ordinaire 28. Je vis avant-hier M:r Le P:ce Eugene, la lettre de Vostre Excellence m'y servit d'introduction je la luy lus d'un bout a l'autre cette lecture occasionna des questions et des reponses dont je Luy rendray compte. Rien ne me paroit moins du goust de ce Prince que l'article que nous demandons qu'on inserre au traitté de Paix a Baden il m'a dit que c'est desirer que l'Empereur declare directement la guerre aux Ennemis de la Suède, que pour faire valoir son authorité Imperiale, Il faut au moins se montrer neutre, qu'on a fait dans 3:e article du traitté de Radstatt mention de la paix de Westphalie qu'on le repeteroit si l'on veut sur le meme ton dans celuy de Baden, mais que pour des termes d'un engagement formel tel que nous le desirons il ne promet nullement que l'Empereur y veuille

n'y puisse condescendre, qui l'en parlera cependant a Sa Majesté Imperiale et me rendroit incessament la reponse. Je l'attens et j'ose dire que je la preuois peu fauorable ainsy j'en rendray compte a V. Ex:ce en meme temps que je le feray de tout l'entretien, dans le quel j'ay essuyé des reproches sur nostre negotiation de Berlin ainsy que j'en ay eu une autre bordée de M:r le Prince *Trautten* (Trautsen) ce matin au sujet de Brounsvic sur le quel Le Roy nostre maitre n'a jamais voulu se declarer non plus que de repondre a plusieures lettres dê L'empereur, ces gens icy ont certainement enuie de faire mais veulent qu'on le leur demande et que cette demande soit signé du Roy de bonne foy Monsg:r ont ils tort? J'ay bien de la peine a sortir de leur conversation auec honneur et n'ay que peu des bonnes raisons a leur dire. Cecy se tournant de la facon que je uiens de dire Je ne songe qu'a partir pour Baden pour me faire donner pour me servir des termes de V. E. un refus dans les formes, agréable marche quand au bout de sa carriere on est seur de trouver une negative.

Je n'oublieray rien de tout ce qu'il faudra pour faire roidir les plenipotentiaires de France, mais de croire que nostre affaire fasse rom-

pre je dis seulement arreter ou retarder la conclusion du Traitté de Baden seroit foiblesse extreme.

L'on me menage un entretien auec le Prince Eugene qui n'ait pas l'air d'audience mais je n'en espere que peu Il ne partira que le 15 Aoust mais je crois bien faire de ne pas perdre 15 heures ainsy je compte de quitter cette ville le 30 de ce mois J'ay l'honneur d'estre auec tout le respect et tout l'attachement imaginable

Mg:r De V. E.

N:o 8 a M:r le C:te de
Welling a Vienne
le 8 Juillet 1714.

Monseigneur

La derniere que j'ay eu l'honneur d'ecrire a Vostre Excellence estoit du 25, je luy promis un plus ample detail sur ma besoigne d'icy et je vais luy tenir parolle. Je sors de chez M:r le P:ce Eugene qui auec le meme froid (de la premier conversation m'a tenu le discours suivant) sauoir qu'il avoit parlé a l'Empereur a qui n'ayant pu dire que j'estois authorizé du Roy que pour le congrez de Baden (Sa Majté Imperialle) n'a rien eu a ajouter a la bonne volonté ou Elle est toujours de contribuer au

retablissemens des affaires de la Suede, qu'il auoit paru a l'Empereur que les dittes affaires auroient du estre debattues et redressées a Brunsvik, et qu'on ignoroit les raisons que pouvoit auoir la Suede pour n'y donner aucunement la main, qu'on ne pouvoit rien faire de bien util pour la Suede jusques a ce qu'il plut au Roy autorizer quelqu'un pour agir, qu'on sauoit jusques ou s'estendoit le pouuoir de Vostre Excellence et qu'elle n'estoit que de S. A. R. et du Senat, qu'on sauoit aussy que le dernier voyage qu'auoit fait M:r le B. Frisendorff a Brunsvic n'estoit que par ceremonie et ne contenoit rien de reel qu'enfin ce que nous souhaittions presentement a Baden l'article a inserer estoit une affaire que Luy paroissoit a Luy Prince Eugene remplie de difficulté (qu'il douttoit fort que l'Empereur y donnat son consentement, que ce seroit pour S. M. I. prendre party et s'engager en guerre contre tout les Ennemis de la Suede au lieu qu'Elle aspire ardemement a pacifier les troubles du *nord* comme neutre mediateur et garante de la paix de Westphalie, la quelle dit le Prince vient d'estre rappellée in optima forma au 3:e *article* de Radstadt que ce que nous demandions en cette occasion nous etoit plus nuisible que profitable si tant est que nous voulions *confier* nos

interets a l'Empereur que cependant je ferois bien de me rendre a Baden, mais que je n'ignorois pas que dans un traitté de Paix comme celuy qu'on va signer et ou chacun demande a estre compris des qu'on y admet une partie on n'en peut exclure une autre, de sorte que si l'Empereur et la France venoient a faire pour nous ce que nous demandons, la partie adverse ne manqueroit pas d'y protester et que de cette facon on n'auroit finy de long temps. toutte cette tirade fut prononcée de suite par le Prince quand sans crainte de ne plus interrompre Je luy representay qu'il estoit vray que n'ayant rien qui put m'authorizer en droitture auprez de l'Empereur j'auois creu inutile de voir ce P:ce mais que quand j'aurois eu touttes les creances du monde je me serois toujours addresé'e a luy P:ce Eugene que je sauois de bonne part que S. A. prennoit a coeur les interests du Roy mon maitre et que je ne pouvois doutter qu'Elle ne se fit un plaisir de terminer les affaires du nord auec autant de gloire qu'elle avoit finy celles de l'empire, que Sa Majté Imperialle qui en est le chef voudra bien faire valoir, son authorité dans l'estat outre ou se trouve la Suede, que si Le Roy mon maitre n'auoit encore autorizé personne pour en requerir l'Empereur Sa Maj:té Imperiale n'en deuoit pas tirer une consequence

qui fut desagreable a ce Prince qui du moins n'auoit rien fait qui fut nuisible aux interests de l'Empire et que Votre Excellence etoit d'opinion que dans peu il y auroit certainement mission ou lettre de la part du roy mon maître pour S. M. Imp:e que pour Brunsvik je ne doutois pas que si l'Empereur continue a y insister, Sa Majté ne les rejetteroit plus et qu'en tout cas il se pourroit trouver du contentement de ces deux Puissances un autre lieu aussy propre que celuy la, et pour revenir au point principal qui est l'article a inserer a Baden il paroissoit que le traitté de Westphalie ayant eté allegué dans celuy de Rastatt et la sincere intention de l'Empereur estant de l'observer la Suede pourroit se flatter auec justice que ce meme article fut amplifié plus circonstancié et plus obligatoire pour Sa Majesté Imperiale qui dans la suite en pourroit prendre l'execution sur Elle sans la concurrence de la France quoyque cette derniere ait eu part a admettre le dit article, que j'espereis que les Ministres de France continueroient a representer a S. A. des meilleures raisons que celles que j'estois en estat d'alleguer. Il me dit qu'il partiroit seurement auant le 15 pour s'y rendre et que le Roy mon maitre pouvoit s'assurer que l'Empereur estoit tout des mieux intentionné quoy qu'il n'eut point a se

louer de beaucoup d'egard et lorsque j'assuray que dans peu les affaires prendroient un autre face, vous vuolez dire (m'interrompit il) a son retour du quel je ne puis plus doutter nos avis de Turquie confirment unaniment qu'il est sur le point de son depart, a moins ajoutat il que les Turcs par quelque nouvelle invention ne luy cherchent des chicanes, je ne vois cependant pas ce qui pourroient luy faire refuser le ferment (firman) dez qu'il le voudra demander. la conversation finit pas des politesses et l'enuie qu'il avoit d'estre utile au Roy mon maitre) J'oublie de dire a V. E. que dans l'article de mon discours ou j'en appellois a l'autorité Imperialle j'adjoutay que rien ne sembloit s'y opposer plus directement que les puissances qui en veulent user comme fait la Prusse a nostre egard et que je pouvois assurer son Alt:e qu'en on seulement elle estoit pleinement d'accord auec le Czar par le traitté qu'elle vient de conclure auec ce Prince mais que depuis il se trouvoit encore entre ces deux cours des projets sur le tappis dont S. A. pouvoit estre persuadé de la certitude je luy montrois la dessus la nouvelle dont V:e E. vient d'addresser un extrait a M:r Stiernheuk pour m'en faire part, Il me dit: vous connoisses le conseil de Prusse et je n'ay rien a vous dire, ce fut le

seul confortatif de toutte la conversation, car je ne puis cacher a Vostre Excellence que je n'aye remarqué en ce Prince qu'un tres grand mal pour nous qui est si vous voulez du temps passé mais qui nous en va attirer un autre pour l'auenir, c'est en un mot l'air indifferent pour ne pas dire meprisable dont Le Roy a jugé a propos de traitter cette cour et qui sera peut etre cause que l'on nous negligera a l'auenir du moins courrons nous grand risque de l'etre a Baden, quoyque je prevoye ce malheur je vais toujours m'y rendre et ranimer nos bons francois de touttes mes forces j'ecris aujourdhui en leur cour pour qu'on les exhorte puissamment a tenir bon. J'ay veu une lettre de M:r Engelbrecht au Roy ou il n'est quasy question als von dem Evangelischem wessen, je suis aussy et peut etre plus cretien que luy mais il faut un peu moins appuyer sur le spirituel dans le temps qu'on court risque de perdre le pain quotidien et ne nous pas attirer et la France et l'empire par nostre trop grande rigidité moins faire les redresseurs en un mot pendant que tout le monde nous redresse nous meme, je crois que mon Collegue auroit besoin d'une saccade legere de la main de V. E:e sur ce sujet. J'ay parlé au P:ce sur celuy

du

du Baron Goritz je ne doutte pas qu'il n'en fasse part a V:e E:ce pour moy qui doit partir demain j'ay a peine le loysir d'assurer V. E·ce du respect et de l'attachement inuiolable auec le quel j'ay l'honneur d'estre

Mg·r

De V. E.

V. E. aura desormais la bonté de faire part a S. A. R. et au Senat de ma marche et du peu que je fais, sans cependant leur enuoyer mon mauvais texte dont les equivoques les ruineroient en gageures.

N:o 1.
a Paris le 25 Jaur 1715.
part. en Chiffre

A Mons:r le Comte Welling

Monseigneur

Jeus l'honneur de notifier a V. E. du 21 de ce mois mon arriuée de l'auant veille, j'ecriuis la ditte lettre par precaution en l'antidatant ne pouvant estre icy de retour de la cour auant le depart de la poste, j'en reuins hier fort tard et ne puis m'etendre sur bien des chapitres importants a cause de la brieveté du temps je m'en rapporte sous le bon plaisir de V. E. a ce que j'en dis dans ma lettre au Roy

cy jointe dont je supplie V. E. d'excuser auprez de S. M. la precipitation et le peu d'ordre j'espere reparer le tout par le prochain ordinaire et parler en meme temps s'il se peut plus positiuement. Vostre Excellence verra cependant que je ne marche point icy sur le velours je crains bien que les Epines que j'y rencontre ne me soyent semées par les insinuations de M:r de Knyphausen qui m'a deuancé de huit jours en cette cour, je suis tenu tous les jours sur les fonds pour y declarer les sentiments de S. M. pour celle de Prusse V. E. sait que je l'ay preveu auant que de sortir de Stralsundt, si depuis mon depart il a plu a S. M. d'y determiner quelque chose je supplie V. E:ce au nom de Dieu de m'en faire part, cela est capital. Je luy demande credit pour d'icy en huit jours sur tout le reste sur quoys j'auray a m'etendre apprehendant que celle cy n'arriue trop tard a la poste

J'ay l'honneur d'estre

Extrait du memoire que j'ay Insinué a la cour de France le 21 Januir 1715.

1:o Temoigner a Sa M. T. C. l'estime et l'amitié tres particuliere que le Roy mon maitre a pour Elle et son enuie d'entrer en des liaisons tres etroittes auec ce Prince,

2:o Que je suis en estat de prendre le caractere d'Ambassadeur Extraord:e du Roy mon maitre quand je le jugeray a prospos.

NB. les raisons in petto

3:o que le Roy mon maitre souhaitté un Traitté auec la France pour renouveller les anciens et s'obliger reciproquement a l'executiòn d'iceux.

4:o que le Marquis de Torcy ayant fait entendre par ses lettres a moy que le R. T. C. donneroit des subsides a la Suede pourveu qu'Elle veuille s'engager a garantir les Traittés de Westphalie et de Riswick, le R mon maitre y consent a l'excusion (l'exclusion) cepandant du 4:e article de la derniere de cet paix.

5:o que 900000 # des subsides par ann ne fournissent que de quoy entretenir 3500 h. j'aye a representer combien un tel secours aideroit peu le Roy mon maitre et en demander de bien plus considerables le Roy aimant mieux auoir cette obligation a la France qu'a d'autres puissances qui cependant luy font des offres actuellement.

6:o qu'on l'aisse au Roy T. C. a considerer de quelle utilité luy sera l'amitié du Roy mon maitre tant pour les garanties que pour d'autres euenemens, mais qu'il est impossible

que S. M. puisse venir en consideration necessaire a ses Ennemis et Enuieux a moins qu'elle ne se trouve en etat de completter ses trouppes qu'Elle a en pomeranie, demander pour cet effet un Emprunt de *Deux Millions Ecus* pour la seureté et payement de cette somme engager le Duché des Deuxponts et Comte de Veldentz, dont la France se pourra mettre en possession dans 10 ans d'icy si Elle n'est point payée auant ce temps.

7:o qu'au surplus le Roy mon maitre ignore si la France veut effectuer ses garanties ou par un corps de ses trouppes ou par celles de quelque Princes bien intentionnes mais comme le M. de Torcy s'est fait entendre que son maitre seroit bien aise de trauailler a faire trouver a la Suede quelques amis dans l'empire, on trouve necessaire d'insinuer qu'Elle y en a plusieurs qui gardent leurs trouppes et qui veulent meme les augmenter pourveu qu'ils soient secourrus des subsides, mais comme Ces Princes ne sauroient par des bonnes raisons entrer auec la France en negotiation directe la dessus, Il seroit plus convenables que cela se fit par la Suede qui par ce projet espere trouver un corps considerable des trouppes pourvu que le R. T. C. veuille pour cet effect la se-

courir de quelques subsides particulieres sans compter ceux qu'on demande cy dessus pour mettre l'armée de Pomeranie en estat.

8:o qu'il sera aisé de faire comprendre l'utilité que la France tirera de l'engagement de ces Princes surtout si la Suede parvient a entretenir un corps de 24000 h. en Allemagne qui auec celles de ces Princes pourra former un corps de 48000 hommes.

9:o que pour ce qui est de ce que le M. de Torcy souhaitte que le R son Maitre ait communication des projets du Roy mon maitre sur la paix du nord et que S. M. ne se determine la dessus sans la participation de la France le Roy mon maitre y consent, mais comme nulle ostentation ne portera ses Ennemis a rendre ce qu'ils usurpent, ce Prince ne voyt d'autres moyens que la voye des armes pour y parvenir

10:e que j'aye a representer touttes la necessité qu'il y a aporter Le Roy de Dan:k a une paix particuliere auec la Suede et a la restitution de Hollstein que le Roy mon maitre souhaitteroit fort qu'elle se fit par la voye de la douceur et de la negotiation mais que ses interests ne permettant point qu'elle traine S. M. compte d'attaquer cette couronne la premiere

au cas qu'elle refuse la paix, a la quelle la Suede ne l'a jamais pu porter par le passé sans luy mettre (pour ainsi dire) le couteau sur la gorge.

11:o que n'estant point apparent que le Czaar se laisse porter par une negotiation a la restitution de tout ce qu'il a usurpé sur la Suede qui de son coté est trop interessée a ne luy point laisser un pied dans la mer Baltique, le R mon maitre espere d'y parvenir pouveu qu'il soit debarassé du Roy de Dan:k et il espere que les propres interests de S. M. T. C. porteront ce Prince a l'y appyyer.

12:o que le Roy souhaitte la paix et ne veut nullement perpetuer la guerre comme ses Ennemies le publient S. M. ne demande que le sien.

13:o representer que le Roy pense sur le congrez de Brounswik et quoyque Sa Maj:té n'aimeroit point a comparoitre deuant ce tribunal Elle ne veut cependant point rejetter toute ce qui peut contribuer a la paix sur tout l'entremise de l'empereur et du Roy de France pourveu qu'elle soit offerte comme il convient et que l'on choisisse des lieux convenables comme Dantzig, Konigsberg ou Breslau.

SUITE DU MEMOIRE

ou

Extrait de ma seconde Instruction

Comme Mons:r de Cronström a mandé que la cour de France souhaitte de sauoir

1:o Si le Roy veut continuer la guerre contre le Czar ou trouve plus convenable d'insister sur une Treue.

2:o Si le Roy veut envoyer au Congrez de Brounswik ou non

3:o Sur quel pied le Roy veut se defaire du Roy Auguste et si l'entremise du Landgraue de Hesse ne paroit point la plus convenable pour finir auec luy.

4:o quelles mesures le Roy veut prendre auec le Roy de Prusse au sujet de Stettin.

Representer la dessus

1:o que l'article 11:e explique assez la necessité de mettre le Czar a la raison par les armes cependant si le Roy de France voudrat entremettre pour moyenner une treve le Roy y consentiroit peutetre pourveu qu'elle fut pour quelques annés seulement et sans qu'il fut permis au Czar de se meler dans la guerre qu'a le Roy auec ses autres Ennemis, mais il faudroit surtout stipuler pour premiere condition (sine

qua non) que le Czar restitue touttes les prouinces et places usurpées exepte l'Ingrie jusques à la riviere de Luga que le Roy pourroit bien laisser au Czar auec les districts de Kexholm et Nöteborg jusques a l'expiration de la Treue.

2:o On y a repondu dans l'article 13 cy dessus on ajoute encore que pour ce qui regarde les affaires de l'Empire et des Cercles Sa Majté consent d'enuoyer au congrez de Brounsvik pour concerter la maniere d'executer pouveu que l'Empereur determine prealablement la restitution auec depens de tout ce qu'on a usurpé sur le Roy dans l'Empire

3:o Le Roy a esté incliné depuis longtemps et surtout depuis peu a un accommodement auec le Roy Auguste mais comme ce P:ce a desavoué ou illudé ses auances faittes et fait sans cela plusieurs pas qui ont trop denoté son inconstance et peu de sincerité on n'a pu prendre nulle mesure la dessus l'entremise du Landgraue sera toujours agreable au Roy mais le peu de fondement qu'il a faire sur tout cela oblige Le Roy a se defaire de la guerre de Dan:k.

4:o faire usage de la parfaitte connoissance que j'ay de affaires qui regardent la Cour de Prusse.

Le Roy trouve necessaire de dissiper a la cour de France les mauvais impressions qu'on y a voulu donner sur l'empechement que la Suede a mis a la liberté du commerce auec les places que les moscouites occupent dans la mer Baltique, Sa Maj:té accorderoit auec playsir quelques prerogatifs la dessus au Sujets de la France si cela ne tiroit a consequence mais il est indispensablement de son interest d'empecher ce commerce et de le defendre en general pour ne point donner des justes sujet de plaintes aux puissances maritimes a la Prusse et aux villes Anseatiques.

Insinué
le 22 Janu:r 1715.

Estat des Trouppes dans l'Empire qui s'offrent au seruice du Roy.

Le Landgraue de Hessen Cassel a actuellement 6000 h. a la disposition de S. M. qu'il offre d'augmenter jusques a 10000 pourveu qu'il soit assisté pour faire la ditte augmentation.

Le Landgraue de Hessen Darmstadt offre d'augmenter ses trouppes jusques a 3000 h. sur le pied cy dessus

Le Duc de Wirtenberg qui a actuellement 3000 h. les veut augmenter jusques a 5000 aux memes conditions.

Le Duc de Wollfenbuttel qui a presentement 3000 h. d'infanterie le veut augmenter de 1000

Le Duc de Meckelbourg a presentement 1600 h. qu'il offre de pousser jusques a 4000 au memes conditions que cy dessus.

Le Duc de Hollstein Gottorp a actuellement dans le seruice du Roy 4000 h. Il peut les augmenter jusques a 6000 sur le meme pied.

Le Duc de Saxen Gotha auec qui il n'y a encore rien dereglé a sur pied 2000 h. qu'il pourra doubler fort aisement,

Les Electeurs de Baviere et de Cologne augmenteront notablement ce corps de trouppes au cas qu'on ait besoin des leurs mais comme il n'y a encore rien de fixé sur ces derniers articles on ne fera mention icy que de ce dont on est deja convenu sauoir

Hessen Cassel - - -	10,000
Hessen Darmstadt - -	3000
Wirtenberg - - - -	5000
Wolfenbuttel - - -	4000
Meckelbourg - - -	4000
Holstein Gottorp - -	6000
	32000 h.

Elles sont reellement prettes a marcher au
re de 18500.

Ainsy l'augmentation a faire sera de 13500.

Les sommes d'argent que demandent les
Princes n'ont point esté limitées jusques icy
quand les Trouppes auront esté mises en
le Roy ne demande des subsides que sim-
ent pour les siennes et celles de Hessen
l sur le pied dont il fut parlé hier.

Toutte l'augmentation est promise dans l'es-
de 3 mois.

Vostre Excellence qu'il est besoin de dire
ell dessein mais il est heureux que jusques
cette liaison recherchée n'ait pu prendre des
les prejudiciables a la France.

Il ne seroit pas moins superflu de faire a
re Excellence une ample deduction de ce
nt faits les autres puissences de l'Europe
r separeer et desunir a jamais la Suede d'avec
France, le tout luy est connu a fond jl n'est
stion que de faire une tres succintte reca-
ilation des points qui subsistent aujourdhuy,
nme autant des motifs tres puissant pour re-
ler l'attention de Sa Majesté tres C. en fa-
r du Roy mon maitre, je ne fairaye simple-
nt que les nommeer, et cela uniquement par-

ceque la commission dont je suis honoré m'y oblige laisant au conseil eclairé de Sa Majesté tres Cretienne une decision telle qui convient a la crize serieuse ou se trouvent les affaires du Roi mon maitre aussy bien que le rapport inseparable qu'elle ont avec celle de Sa Majesté Tres Chrestienne

Les Considerations suivantes me paroissent d'un poid a se faire valoir d'elles mesme.

1:o La Liaison indispensable des interests de la Suède auec ceux de la France dont ces deux couronnes tireront en tout temps et tous euenements une utilité reciproque

2:o Que la Suede est la seule puissence dans le nord que ses propres interets permettent et invitent a secourir la France elle le doit par sa situation elle le peut par ses forces.

3:o La reputation de la fermetée et la parolle inviolable de Son Roy.

4:o Que si la France veut profiter de cette alience jl est precisement question de l'effort qu'on luy demande pour tirer ce Prince de l'ambarras ou il est et l'aider a retablir son armée et la mettre en estat d'agir.

5:o que pour cett effect un foible secours

et des subsidies annuels n'y feroit qu'echouer le Roy pouvant se passer de tout soutien comme S. M a faitt cy devant pourveu que la machine soit en mouvement.

6:o que la Suede se liguant auec la France et deuenant suspecte a touttes les autres puissances de l'Europe Elle se les rend contraires, un effort mediocre ne pourroit point attireer un tell sacrifice qu'il paroit necessaire que la France seule tire cette couronne de ses embarras pour en tireer seule aussy le profit, et euiter sur toutt qu'elle ne soit obligé d'avoir recours a l'Empereur et autres ennemies de la France qui par leurs pouvoirs dans l'Empire, Leurs situations et leurs Liaisons d'intrests pourroient par leurs offices procureer la paix a la Suede qui par cette endroit sera reduite a se livrer a eux.

7:o que par une telle demarche la France ne perdroit pas seulement L'amitié de la Suede mais en mesme tems celle de tout les princes qu'on peut menager contenir et mettre en oeuvre en sa faveur par le canal du Roy qui peut et doit estre regardé comme le chef d'une telle ligue composée et animée par son exemple et pour leurs interest communs et pour ceux de la France.

8:o que l'Empereur en connoit assez la consequence par les pas qu'il continue a faire vers le Roy mon maitre le passage de Sa Majesté par les pays herèditaires le traittement qui y recoivent actuellement ses trouppes en sont autant des preuves aussy recentes qu'incontestables.

9:o Il est euident que si le Roy mon maitre pour sortir de son embarras present est reduit d'abandoneer son systeme le plus essentiel jusqu'a se jetter entre les bras de l'Empereur il se rendera en mesme temps L'Angleterre et la Hollande plus favorables sans faire pour cette fin qu'un meme demarche Ces deux dernieres puissences exigeront vraysemblablement des distingtions et des preferences pour leur Commerce dans la mer Baltique au depens de touttes les autres nations mais que la necessité forcera de leurs accorder.

10:o Que le Roi mon maitre bien loin d'y consentir ne crut deuoir qu'a la France le retablissement de ses affaires Sa Majsté s'en flatte sur des prejugées aussy solides que sont les temoignages de Sa Majesté tres Chretienne donnes en partie par sa propre main et en partye par ses ministres pendant le temps de son eloignement en Turquie d'ou son retour n'a non seulement paru desirée mais veritablement

toucher et receuiller les sentiments d'amitié de Sa Maj:té T. C. jusques a luy en faire recemment espereer des réalitees.

11:o que les preuves convainquantes que receut il y a deux ans Le Roy mon Maitre de Sa Majesté T. C. par un secours en Argent est sy profondement grauée dans son souvenir que Sa Majesté ne peut croire qu'ajant trouvé en Sa Majesté T. C. un aussy fidell amys pendent son eloignement Elle n'en soit aidée estant bien plus apportée a faire valoir ce secours et appuyer personellement la maniere de l'employer

12:o que l'extremité de la Suede estant le mal present et l'utilité de la France plus eloignée est une consideration qui ne peut tiedir la bonne volonté de la derniere, Les grandes Princes ont trouvé de tout temps conforme a leurs interests d'envisager l'avenir pour se tranquiliser pendant le present et s'affermir contre tout euenement. Sa Majeste T. C. ajant procuré la paix a la plus grande partie de l'Europe ne voudroit pas laisser en agitation une partye occupé par son encien amy et allié capable de faire valoir en un autre temps la justice de ses armes ou contribuer s'il le faut a le faire mettre bas quand elle sera satisfaite.

13:o Sa Majesté T. C. connoissant cependant le caractaire des ennemis du Roy mon maitre n'aura pas de peine a croire que dans leurs situation presente jls ne *voudront* prester l'oreille a la simple voye des negotiations et que par la le Roy sera obligé á leurs montrer qu est en estat de leur faire la guerre ne desaprou vera pas les justes mesures qui prend Sa Majesté de retablir son armée, m'ajant chargé d'ai leurs d'assurer Sa Majesté T. C. que son pl ardent desir est la paix qu'il acceptera pour parvenir les offices et la mediation de Sa di Majesté et mesme conjoinctement celle de l'Em pereur au cas qu'il soit necessaire.

14:o Je suis obligé et mon deuoir m'impo de supplier Vostre Excellence de faire usage memoire au conseil du Roy son maitre a que par la reponse de Sa Majesté je sois plus tost en estat de rendre compte au R dont les moments sont aussy pretieux que seront le secours qu'il attend de l'amitié de S M. T. C.

a Versailles le 2 fevrier 1715.

L b de S.

a P

a Paris
le 1:re feurier
1715
N:o 3.

A M:r le C:te Welling

Chiffré

Monseigneur

J'aurois besoin de bien de l'eloquence pour exprimer les sentiments que j'ay trouvé en M:r le Baron Hogguer pour le seruice du Roy Vostre Excellence est pleinement informé de ce que ce galant homme a fait jusques icy, sa volonté cependant ne fait que croitre et embellir il est l'unique que je connoisse dans le monde qui au lieu d'encouragement a plus tot besoin qu'on modere ou qu'on menage ses auances et il seroit a souhaitter que le Roy eut une *douze* des barons semblables.

La derniere lettre de V:e E:ce du 15 du mois passé mettant M:r le Baron Hogguers dans des details dont le secret importe et n'ayant auec Elle aucun chiffre il m'a prié de vous faire part Monsg:r de ce qui suit, que l'incertitude de l'execution de ses projets qui ont eté faits sur les bois de Pomeranie bien loin de rallentir son zele pour les interests du Roy ne fait que le redoubler et qu'il agira plus que jamais et d'autant que ses forces le pourront permettre pour se conformer a tout ce que l'on pourra souhait-

ter de Luy comme il a prevu qu'il faudra frapper des grands coups il s'est lié auec des personnes puissantes et accreditées pour estre d'autant plus en etat de satisfaire a sa maniere de penser et au desir ardent qu'il a de plaire a Sa Maj:té

L'affaire de Stettin dont la ditte lettre de V:e Ex:ce fait mention ne l'a point etonné et il s'attendoit a quelque chose de semblable deux heures aprez l'auoir receu Il m'ameina son amy et tous deux de concert m'ont assuré qu'ils alloient se preparer a tout mettre en usage pour fournir ce qui sera necessaire a retirer cette place d'entre les mains du Roy de Prusse, Il ne redouble ses diligences pour l'arangement de ses affaires particulieres pour pouvoir partir vers le 20 du mois prochain muny des fonds necessaires pour les employer sur les ordres de V:e Ex:ce pour l'usage sus-dit ou tel autre que Sa Majté jugera le plus pressant, Il prend cette affaire si vivement a coeur que je n'en puis donner a Vostre Ex:ce qu'une idée fort imparfaitte ainsy il faut s'en rapporter presentement a son zele remply d'industrie et d'expedients qui ne laissent point a doutter que ses entreprises ne reuississent, tous les mouvemens qu'il s'est donné du passé ont fait icy le meilleur effect du monde

et luy ont fait tout l'honneur imaginable jusques aux ministres memes m'en ont parlé auec des louanges infinies en un mot c'est un homme dont il n'y a pas d'exemple au monde.

Ma lettre jusques icy a ete leue a cet Illustre Baron j'ay veu auec un plaisir infiny par la lettre de V. E. qu'elle Luy ecrit = = =

M:r le C. Welling

le 25 feur.

Monsgr.

Je receu hier celle que V. E. m'a fait l'honneur de m'ecrire du 12 de ce mois j'ay preveu de reste que *le Roy ne seroit que mediocrement* satisfait de ce que veut faire *cette cour* Je puis me vanter cependant de l'auoir fait *double: juger de la misere d'un tel secours*, enfin Mg:r je suis bien veritablement *au desespoir d'estre venu icy et voudrois qu'il m'en eut coutté* ce que le Roy me destine d'appointement *de n'y auoir jamais mis le pied* V. E. conuient maintenant que le Baron *de Kniphausen m'a* joliment preparé le terrain d'icy, Elle n'auoit voulu le croire dans sa precedente lettre, ce Ministre ne m'ayant pas deuancé pendant le temps qu'on deliberoit a Straalsond sur mes depeches *j'aurois seurement tiré un autre par-*

ty de tout cecy, je donne aujourdhui un memoire au *Marqu. de Torcy* dont j'enuerray copie a M:r le Baron de Mullern, et ne puis cependant rien faire que je ne recoiue les ordres du Roy sur mes grandes depeches du 11 de ce mois - - - - - - -
- - - - - - - - -

Paris le 15 Mars 1715.

a M:r le C:te Welling

Mg:r

Les deux lettres de V:e Ex:ce du 23 et 25 feur me furent rendues a la fois le 10 de ce mois je ne puis qu'estre contant de la course du Baron de Leutrum cependant comme les courriers ne different de la poste que de 3 a 4 jours il ne vaut quasy pas la peine d'en enuoyer, il y a outre cela la raison d'oeconomie, c'est un essay que j'ay voulu faire.

Si le Roy est contant *du peu que j'ay fait* jusques icy *j'en ay toutte l'obligation* a V:re E:ce j'ay fait en conscience tout ce *que j'ay pu*, je conuiens sans peine att här finnes intet sådana Staats Biässar som tillförenne qui lisoient dans l'auenir et determinoient le present auec une decision, hardiesse et suffisance qui faisoit le profit de leur maitre et honneur a leur Mi-

nistere mais ce pays est il le seul qui a perdu de tels hommes.

Le certificat de depart que V:re E:ce me fait l'honneur de m'envoyer me feroit juger qu'elle a plus d'un sujet d'Allegresse, mes vices et mon peu de merite y sont si agreablement meléz que j'ay aussy peu d'enuie de me corriger du premiere que d'en acquerir du dernier j'ay loué le Seigneur de ce que cette piece authentique vous ait du moins fourny un instant de bonne humeur je say bien que pour moy elle m'en a donné pour plus d'un jour, et j'en remercie V.e Ex:ce du meilleur de mon coeur aussy bien que M:r le Gouverneur Feif, dittes moy je vous supplie si le Roy ne l'a point vu afin que je luy en envoye copie.

J'ay bien peur d'estre sur les dents auant l'arriuée de M:r Werwing, ma vie sedentaire m'a si bien enchassé la goutte au genouil droit qu'il n'y aura plus moyen de marcher du tout, si le playsir que j'auray d'embrasser M:r V.re fils ne me degourdit, je l'aime assez pour croire qu'il produira ce miracle.

V:re Ex:ce verra par ma depeche de ce jour au Roy que j'ay preparé *cette cour au contreprojet de S. M. et maintes* autres circon-

stances des quelles *l'aff:e. de la paix auec le Roy Auguste n'est pas la moins* considerable il est bien important que j'ay la dessus une prompte reponse que je ne puis croire autre que gratieuse Il seroit infiny de compter a V:re Ex:ce combien il a fallu tourner et ruzer pour en venir a ce point.

Quant a la Prusse je vais donner demain ou aprez *l'ultimatum du Roy*, c'est a dire que Sa Maj:té *veut bien reprendre la negotiation interrompue* sur le pied ou le Landgraue l'a laissée mais pour le dernier expedient *que propose M:r le B. de Mullern* et au quel je vois plus d'un obstacle *je ne le suggeray qu'aprés que j'auray veu la mine que fera Kniphausen a l'autre.*

J'attens avec impatience la reponse que me destine Sa Majté *sur ce que j'ay insinué sur la cour de Vienne auec qui* celle de France souhaitteroit *fort* que le Roy prit des mesures amiable et promptes, M:r le M:s de Torcy vient encore de me recommander la meme chose et en termes trés significatifs. Jay l'honneur d'estre auec mon respect et attachement ordinaire

Mons:r de Votre Ex:ce

d. 21 May 1715.

Le Comte de Wellingk, Chambellan du

Roy de Suede, ayant esté nommé par sa Majeste d'aller en Espagne sur des ouvertures que Mons:r le Marquis de Monteleon avoit données d'une etroite amitié et correspondance a etablir avec le Roy d'Espagne Son Maitre; Il a eu ordre en meme tems de passer en Angleterre pour s'y aboucher avec Mons:r le Marquis de Monteleon. Il en vient presentement pourvu de plusieurs lettres de recommendation pour la Cour de Madrid ses ordres portent aussi de s'adresser a Mons:r le Baron de Sparre, tant pour lui communiquer les commissions dont il se trouve chargé, que pour tacher d'obtenir par son entremise a la Cour de France (a la quelle Mons:r le Marquis de Monteleon a jugé a propos qu'on fist aussi part du sujet de cette mission) de nouvelles lettres de recommendation auz Ministres de la Cour d'Espagne.

Paris d. 24 May 1715.

Monseigneur

Le fils de V:re Ex:ce arriua le 16 de ce mois de calais en poste, ou il auoit laissé M:r Werving qui le suivoit par le coche et arriva 3 jours aprez. Je ne dis rien a V:re Ex:ce sur ma joye de reuoir et embrasser M:r Son fils Ell est convaincu a ce que j'espere des sentimens que j'ay pour tout ce qui luy appartient et

m'honore quand elle se sert du terme, nostre fils, il ne tiendra pas a moy, qu'il ne s'appercoiue de ma part d'un soin qui approchera fort du paternel et que je ne remplisse vers luy tous les deuoirs ou peut engager la plus solide et la plus etroite amitié.

Le sejour de la Cour a Marly retarda son depart d'icy et je n'ay pu le presenter a M:r le M. de Torcy qu'hier n'ayant pu me rendre avec luy a Marly par l'accablement ou me met une fluxion sur la poitrine depuis plus d'un mois M:r de Torcy le receut trés gratieusement luy disant que sa bonne reputation estoit arrivé longtemps auant luy. Il nous dit aussy qu'on luy avoit mandé que V:re Excell:ce auoit eté tres malade, c'est ce que nous ne sauions pas, et comme mes lettres du 31 Auril n'en disent rien j'espere qu'il n'en est rien aussy

M:r Votre fils m'ayant communiqué ses instructions j'ay taché de suivre l'intention de S. M. autant qu'il m'a ete possible et comme il n'y a plus rien a solliciter en cette cour pour un augmentation de subsides et qu'Elle peut mettre utilement en usage en nostre faveur le credit qu'elle a auprez du nouveau Ministre d'Espagne je n'ay trouvé aucun inconvenient de

confier a M:r de Torcy la mission de M:r V:e fils M:r le M de Monteleon me mande qu'il est aussy de cet auis. Le Ministre a paru fort aise de ce qu'on ne luy en ait pas fait finesse, comprenant en meme temps sans peine combien il importe que le cas soit tenu de dernier secret a cauze de la cour Imperialle, voulant d'ailleurs de son coté contribuer a la reussite de cette commission autant qu'il luy sera possible par des lettres de recommendation au Cardinal del Giudiei et le Duc de St. Aignan Ambassadeur de France a Madrid, les quelles lettres seront prettes le 27 ou le 28. je compte que peu de temps aprez nostre chambellan fera voile, Je suis bien mortifié de ce qu'il n'ait pu voir le Roy mais je regarde cecy comme un simple passage, il faudra bien qu'il fasse un autre sejour d'haleine en ce pays aussy bien s'il auoit eté presenté au Roy commê de nom comme il est est appartenant de si pres a V:e Ex:ce *pour disparoitre dez le lendemain* cela auroit plus fait causer que ne fera le petit incognito *dont il se sert* a present voila tout ce que les occupations que me donne son depart me permet de dire aujourdhuy a V:e Ex:ce de qui j'ay l'honneur d'estre auec tout le respect et tout l'attachement imaginable.

Mg:r de V:re Ex:ce

Paris le 5 Juillet 1715.

a M:r le C:te de Wellingk.

Mons:r

Ayant l'avantage d'estre ami et seruiteur de V. E. au point que je le suis, je m'etonne extremement de n'avoir pas eu de ses nouvelles depuis son depart de Stralsund, quoique je me suis donné l'honneur de lui ecrire plusieurs fois pendant ce tems la. Je ne l'aurois pas meme discontinué, si j'avois pu scavoir l'endroit que V. E. eut choisi pour sa demeure aprés bien des recherches, c'est par le plus grand bonheur du monde que je viens a la fin de l'apprendre, et je la supplie treshumblement de vouloir bien me tirer de mes inquietudes, en m'assurant que V. E. se porte bien et me conserve toujours son souvenir et sa precieuse bienveillance. Je souhaitte M:r que Vostre santé, a la quelle le public a un si grand interest, puisse bientost vous permettre de retourner auprés du Roy, ou les conseils de V. E. seroient si necessaires et utiles dans la crise ou se trouvent nos affaires.

Je suis.

A M:r le C:te Wellingk. Paris le 14 Juin.

Monseig:r.

Estant sur le point d'aller a la Cour, j'ay seulement le tems de marquer a V. E. que M:r

son fils partit d'ici le 4:e de ce mois, pourvu de deux lettres de recommendation de M:r le Marquis de Torcy, l'une pour le Cardinal del Giudice, et l'autre pour l'Ambassadeur de France a Madrid. Il prit avec luy d'ici un jeune Suedois, nommé Veldt, et frere de M:r Stierncrona, garçon sage posé, et qui pourra luy estre utile pendant son voyage, soit a ecrire, soit pour d'autres services.

a M:r le Comte Wellingk
le fils Paris le 11 de Juillet

J'ay recu Mon cher Comte la vostre du Vostre diligence me surprend, et ne croyez pas que ce soit plaisanterie; mais s'il est vrai, comme je ne doute pas, que vous ne fassies que de l'eau claire a la Cour d'Espagne, Je vous pardonnerois de revenir plus lentement, pourveu que vous reveniez. Je ne vois meme rien que de nuisible pour les affaires du Roy dans un plus long sejour a Madrid, d'autant que le Roy vient de se rapprocher de l'Empereur par des lettres remplies de tout ce que ce Prince desiroit Quand je vous dis ceci, je n'ay nul droit de vous ordonner, et vous n'avez nul ordre de dependre de moy; mais il me paroit que sur la mauvaise reussite de vostre mission, qui est le manque de l'argent que vous demandez

vous ne scauriez avoir un plus beau champ pour demander vostre rappel, et vous direz bonnement qu'en vostre place je n'hesiterois pas 24 heures. Je vous dirai plus; vous l'obtiendrez aisement par les raisons que je viens de vous dire, le Roy n'aimant pas, si je le connois bien, d'avoir a la fois plusieurs fers au feu; Mais il est ou, tout un ou tout autre. Je ne pretends point dire par lá, que S. M. ne veuille menager l'amitié du Roy d'Espagne; Mais je veux dire que je crains que la Cour de Vienne venant a soupçonner la Suede d'une liaison trop etroite avec l'Espagne, se melera moins rondement dans le redressement des affaires du Roy.

Mons:r Vostre Pere est dans la ville de Breme, d'ou il me mande reeemment, que rien ne l'a attiré que la veu du retablissement de sa santé, que l'accablement des affaires avoit entierement derangé ainsi vous pouvez vous rassurer sur les mauvais bruits des disgrace qui ont couru dans le monde, mais qui n'ont esté que des discours de gazette. Ce n'en est point un quand je vous dis que je suis de tout mon coeur.

Paris le 19 Aout 1715.

Vellingk le fils

Je viens de recevoir vostre lettre du 6 de

ce mois, avec copie de vostre depeche a M:r le Baron de Mullern, et j'ay vu par la que vous aviez entamé vostre negociation, me demandant communication du Traité que j'ay conclu ici pour vous en servir a examiner et ajuster le projet de celui que la Cour d'Espagne paroissoit vouloir proposer au Roy Nostre Maitre

La dessus je crois devoir vous dire, Monsieur, que nostre liaison avec la France a si peu de rapport avec celle que nous pourrions faire avec l'Espagne, que je ne vois pas de quel usage vous soit une copie du Traité en question. Néanmoins, et comme ce seroit un travail infini que de le mettre tout entier en chiffre, je veux bien vous en envoyer l'Extrait ci-joint, qui contient le précis de tout ce qui y a esté stipulé.

Vous scavez, Monsieur, que les engagement ou nous sommes avec la France, ont la paix de Westphalie pour fondement et un secours mutuel pour objet, les subsides que cette couronne nous vient d'accorder n'estant qu'un equivalent des garanties dont elle s'est chargée tant par la dite paix, qu'en d'autres occasions, et qu'elle n'a pas esté en estat d'accomplir autrement dans la conjoncture presente.

L'unique but de ce que nous cherchons en Espagne, est un emprunt d'argent, et je ne me souviens pas que dans vostre instruction il soit parlé d'aucun traité d'Alliance, a moins qu'on ne nous satisfist sur ce point-la par des efforts qui pussent repondre a l'attente et aux besoins de Sa Majesté.

Une somme aussi mince que celle qu'on semble vous faire esperer, n'en vaudroit pas la peine, outre le peu d'apparence qu'il y a de pouvoir la payer en marchandises tant que la guerre dure, et a cause d'autres inconvenients qui pourroient s'ensuivre.

D'ailleurs nous ne serons jamais dans le cas de pouvoir assister l'Espagne contre ses ennemis, ce qui doit estre reciproque de son costé: et quel secours nous scaurions nous donner par mer ni par terre, eloignés que nous sommes l'un de l'autre? Je vous ai deja dit Monsieur, qu'un article si essentiel fait l'objet de nos engagemens avec la France. Ainsi estant de vos amis au point que j'en suis et vous aimant autant que si vous estiez mon propre fils, je vous prie de bien considerer tout ce que je viens de vous dire, avant que vous entréz en matiere, et que l'honneur ou l'envie de conclure un Traité, ne

vous emporte pas d'en faire un qui soit desavantageux ou peu honorable au Roy par le trop peu d'utilité qui lui en pourroit revenir; dont vous vous rendriez responsable dans la suite.

C. Vellingk le pere
Gyllenborg, Stiernhök,
Preis, Stralenstein.

Paris le 19 Sept. 1715.

Monsieur

Le 2 de ce mois Mons:r le Duc d'Orleans se rendit au Parlement, accompagné des Princes du sang, du Duc du Maine et du Comte de Toulouse, pour assister a l'ouverture du Testament du feu Roy. Avant qu'on procedast a cet acte, S. A. R. a demandé simplement qu'on la mist en possession de la Regence, qui lui appartenoit non seulement par le droit de sa naissance, mais encore par les loix du Royaume. Tous les membres de l'assemblée en sont convenus d'une commune voix.

Aprés que le Testament eust esté ouvert et lû, comme il y etoit parlé de l'etablissement d'un Conseil de la Regence, sans l'avis et le consentement du quel le Regent ne pourroit rien entreprendre; S. A. R. a insisté qu'il fust détruit, et qu'on lui permist d'en former un autre de gens choisis et accredités dans le public, et dont M:r le Duc de Bourbon, seroit

Chef sous son autorité, comme etoit autre fois le Prince de Condé son Bisayeul. Ce Conseil sera composé de M:r le Duc, du Chancelier, des Marechaux de Villeroy, de Tallard, d'Uxelles, de Villars et d'Harcourt des quatres Secretaires d'Estat et du controlleur general des Finances outre celà il vouloit établir cinq autres Conseils, a scavoir un d'Estat, un de guerre, un de conscience, un de Finance et un pour les affaires etrangeres, En troisieme lieu, et quant a la garde de la tutele, confiée au Duc du Maine, M:r le Duc d'Orleans ne pretendoit point de s'en mesler, la trouvant sagement etablie, et que si Le Roy ne l'avoit pas fait, il en auroit prié le parlement: que cependant il y auoit quelques points a y observer: 1:o que l'autorité donnée au Duc du Maine sur la Maison du Roy, etoit une chose monstrueuse a l'Estat, dangereuse pour la tranquilité publique, et contre toute sorte de regle et de raison: que si l'on scavoit l'auteur de cet auis, il meriteroit d'estre puni, car c'etoit vouloir lever l'Estendart d'une guerre civile. C'est pourquoy S. A. R. demandoit le commendement sur la maison du Roy comme sur les autrés troupes 2:o que le Duc de Maine n'eust que la qualité de Surintendant de l'education et garde de la personne

du

du Roy et le commendement du guet ordinaire, sous l'autorité du Regent et des Princes du Sang, que ce commendement ne fust que sur les troupes qui composent le guet en excercice actuel auprés de la personne du Roy seulement 3:o que le surintendant de l'education et garde du Roy ne pust le transporter d'un lieu a l'autre que du consentement du Regent et du Parlement.

D'ailleurs M:r le Duc d'Orleans a proposé qu'il fust pourvû au choix de Confesseur sur son avis et celui du Parlement, quand le Roy sera en age, et s'est reservé le pouvoir de revoquer les articles des ordonnances de 1667 et 1678 qui arretent le cours des remonstrances du Parlement, ne voulant pas refuser d'en recevoir toutes les fois qu'il s'agira du bien de l'Estat: qu'il en feroit expedier un Edit incessament, pour l'enregistrement du quel, aussi bien que pour les affaires publiques S. A. R. vouloit permettre la continuation du Parlement jusqu'à la fin du mois de Septembre.

On avoit cru que le jeune Roy viendroit au Parlement pour y tenir son lit de justice samedy passé. Tous les preparatifs estoit deja

faits pour son entrée en cette ville; les troupes estoient sous les armes et en mouvement, et les Echevins avec le Prevost des Marchands a leur teste s'estoit mis a cheval pour aller a sa rencontre et lui rendre hommage. Mais le Roy s'estant trouvé un peu indisposé, son depart de Versailles fut differé pour quelques jours

Je suis veritablement

Monsieur

a M:r le C Wellingk le Pere le 18 Sept. 1716.

Monsieur

M:rs Goertz et Poniatousky partirent d'ici le 13 de ce mois aprés 12 jours de sejour, j'ai taché a les amuser le mieux qu'il m'a ete possible, et il m'a paru qu'ils en ont eté contans.

M:r Votre fils partit avec eux il y a beaucoup a dire V. E. sur son sujet, continuer a m'en taire seroit trahir la tendre amitié qu'il y a entre nous, de vous tout dire sera certainement vous attrister, mais comme on n'apporte remede à aucun mal, sans le connaître fondementalement, je crois que V. E. en doit avoir une entiere connoissance. Elle pourroit me blamer peut etre de ne l'avoir pas deja fait, mais j'ay toujours esperé par les soins que j'ose dire avoir employé, en Pere et en vray ami, pou-

voir ramener un homme jeune et spirituel en qui la nature a infusé liberalement tout ce qu'il faut pour reussir dans le monde, ainsi j'ay toujours hesité de donner de l'affliction a un pere dont il est aussi tendrement aimé; voila les motifs de mon silence, que j'ay a la fin resolu de rompre. M:r votre fils persvadé qu'il y a long tems que je vous entretiens sur ses egaremens, il ne s'en est pris qu'a moy de votre froideur et son rappel Vous savés M:r ce qu'il en est.

Comme Vous venés de la confier entre les mains de M:r le B de Goertz, j'ai instruit sommairement ce Ministre des vices ou il est enclin. Dont il y a trois principaux, qu'il est capital de luy faire abandonner l'Irreligion, la boisson et la dissipation. J'en ay souvant traité l'importance avec luy, et luy ay fait sentir vivement, qu'il suffiroit d'un des trois pour risquer a perdre votre amitié, et l'estime des honetes gens, j'aurois creu avoir fait quelque progrés sans les rechutes qui ont svivi de prés mes remontrances; je luy ai fait voir au doit et a l'oeil, que le premier de ces egaremens faisoit tomber dans les deux autres, et qu'ayant une legere opinion de ce qui regarde le salut, on se met peu en peine de celle qu'a le monde de nous, je luy ay recommandé sur toutes choses,

de ne point lacher des discours legers sur la religion ni traitter burlesquement cette matiere, je luy ai fait sentir en svite la honte et la confusion d'un vice aussi damnable et pernicieux que celuy de se donner au vin, qui abrutit et ensevelit toutes les bonnes qualités de l'ame et du corps, et fait qu'on n'est receu qu'avec repugnance dans les societés, fait d'ailleurs qu'on devient incapable de secret et d'aucune action, je l'avois assès rammené de ce defaut, et j'aurois peut-etre triomphé si je l'avois pu attirer plus près des chés moy, et qu'il eut voulu constamment manger dans ma maison, ou bien qu'il m'eut voulu svivre dans celles ou je l'ay voulu mener, mais cela n'a jamais eté en mon pouvoir; il est de plus extremement harnieux quand il a beu et il ne tient pas a luy, qu'il n'ait des affaires du dernier serieux ainsi qu'il luy est arrivé ou pensé arriver avec le feu Werwing, Groubbe et autres, les quels le connoissant sujet a cette foiblesse, et se souvenant de ce qu'ils ont deu a V. E. n'ont songé qu'a le ramener par la voye de la douceur, un autre mal quand il s'est donné a la debauche, est celuy de ne point finir, et qu'il termine la scene par tout ce qu'il peut trouver de plus vif et violent en liqueurs, ce qui certainement ne peut manquer de prendre sur sa santé et meme sur sa vie.

Aprés tout cela quant a la dissipation j'ay voulu luy faire voir l'inutilité d'une depence en un lieu ou il la pouvoit eviter, et ou il n'etoit pas question pour luy de figurer, que V. E. n'etoit pas dans une si grande opulence, qu'elle put repandre a pleins mains, qu'il etoit question plustot de songer a un avenir pour etre un peu a son aise en un pays ou chacun meurt de faim, c'est ce troisieme article ou j'ay moins reussi qu'aux autres, il m'a même soutenu, qu'on ne pouvoit au monde moins depenser quil a fait, il se trouve cependant qu'au lieu de 100 ecus que vous luy destiniés par mois, Il a depensé depuis le 6 mois qu'il est icy trois mille et tant d'ecus, Je joins icy le detail des sommes dont je suis caution, il est vray que le precedent Memoire n'estoit que de deux mille et tant des #, mais comme il s'est ecoulé plus d'une mois et que vos ordres etoient d'abord de le faire partir pour les Deuxponts, qu'en suite il en eut pour aller en Hollande, et finalement M:r de Goertz est arrivé. Tout cela enfin ayant trainé, il a augmenté les dettes, et sans l'attention perpetuelle et le Mercurial au bout il nous auroit mené bien plus loin. J'ay promis par ecrit d'acquiter le Memoire cy joint dans le courant de cette année.

Mais M:r avant que de quitter cet article de dissipation inutile et malplacée, il faut que je dise a V. E. quoiqu'a regret quelque chose de plus fort. Lorsque M:r son fils passa en cette ville venant d'Angleterre, pour aller a Madrit, Le Baron Hogguers toujours officieux et rempli sur tout de zele pour V. E. et sa maison, me dit le surlandemain du depart de M:r son fils, qu'il luy avoit fourni une lettre de Credit pour Madrit sur M:r des Sartines Cons:r des Finances, non limitée, je repondis au Baron qu'il avoit malfait, et que M.r Votre fils ne manqueroit de rien, que Luy le Baron eut a revoquer son ordre au plustot; soit que ce bon garcon ait cru qu'il eut de l'impolitesse a le faire, ou qu'il l'ait fait trop tard, il se trouve aujourdhuy (chose que j'ay ignoré jusqu'a present) que le S:r Sartines, aprés avoir logé et nouri M:r Votre fils avec 7 Domestiques 6 mules et 2 chevaux de montures, met en compte au Bar. Hogguers vingt et deux mille livres, cet article à la verité m'a fait horreur, et à croire la modestie du Baron, il n'a voulu qu'avec violence que je le mandasse a V. E., et lorsque M:r de Lenck, qui est plus attaché que jamais a V. E. a representé a M:r votre fils l'irregularité de ce procedé, il a eu pour reponse, que le Baron Hogguers etoit bien fou,

de preter son argent en lieu ou il n'estoit pas seur de le ravoir.

Je demande pardon a V. E. de luy racconter aussi fidelement tout ce qui s'est passé, mais j'aurois sur ma conscience tout le paquet, si je le luy laissois ignorer, ou qu'Elle l'apprit par d'autres, evenement au quel M:r son fils auroît du s'attendre, car bien qu'il ne soit pas tout a fait sur vos yeux, aussi n'est il pas en Amerique, et le mauvais ne demeure pas aussi caché, que le bien qu'on fait.

Dans les entrevues vives que nous avons eu ensemble, je luy ay trouvé de la sensibilité et peu de discours, des larmes souvent mais suivies d'aucun amendement. Je souhaite que la vie solitaire d'Hollande et le peu de distraction remette ce jeune homme dans la bonne voye, et que les bonnes qualités puissent gagner le dessus, tout ce qu'il y a eu chez moy des gens de gout, ont admiré ce qu'il a de spirituel, de leger, d'agreable pour le commerce du monde et pour les affaires, du gout, pour tout du discernement a de meler le bon d'avec le mauvais, sa facilité a parler les langues, sa voix, sa musique, qui sur la flute surpasse non seulement au dire des connoisseurs mais de plus fameux Maitres d'ici, eux mémes de cent pi-

ques. En un mot il seroit grand domage que tant d'exquis talens eussent le dessous, il en est encore tems, mais aussi n'y en at il pas a perdre.

V. E. prendra cette franchise sur le pied du coeur dont elle part, qui vous est M:r devoué, sans quoy je garderois in petto tout ce que je viens de dire comme d'un homme dont je plaindrois le sort au lieu que d'y faire porter remede, et il y en aura seurement puisqu'il vous craint et vous aime, et quoique j'aye peu reussi jusques a present, j'apprehende méme qu'il ne me haysse. Je m'offre toujours d'y contribuer de toutes mes forces, et prouver par toutes les actions de ma vie, que personne n'est plus sincerement, n'y avec une plus fidele veneration et attachement, que j'ai l'honneur d'etre.

Au Comte de Wellingk.

Paris le 14 Oct:e 1715.

V. E. n'estant pas en estat de rien faire Elle meme, ce qui est un grand malheur pour nous, voyant les affaires par les yeux que je les vois icy, et par le recit tréssincere venu de Vienne par ecrit et par Exprés, qui demonstre la necessité indispensable d'y envoyer quelqu'un et sans delay; Je dis dans cette situation V E.

ne scauroit en conscience refuser ses avis au Roy et à M:r de Mullern, pour leur projetter quelqu'un, dust on en prendre en Suede de tout ce que nous avons de plus hupé. Le nouveau Gouvernement d'icy n'a qu'un cris aprés cette mission, et me fait sentir que si le Roy s'obstine a n'en vouloir rien faire, S. M. ne doit imputer sa perte qu'a soy. Il faut de meme quelqu'un a Brounsvic, quand ce ne seroit que pour dire qu'il y est. Je mande ceoy aujourdhuj au Roy méme et a M:r de Mullern a trés bonne intention, et le tenant de la meilleure main d'icy.

Il y a 15 jours que j'ay recu une lettre de M:r Vostre fils, ou il me fait esperer un grand detail, que j'en ay point encore. Dieu veuille qu'il reussise. Mais l'Ambassadeur d'Espagne qui est icy, a qui je parlai hier, en a une mince opinion. Il ne l'a pas meilleure de M:r du Bourg qui va auprés du Roy, et croit que les interests reciproques de nos maitres ne devoient pas prendre les tems present pour se manifester en des demonstrations publiques.

\- - - - - - - - -

d. 8 Nov.
1715. A M:r le C:te Welling le Pere.

Que j'ay recu Sa lettre du 23 8:bre qui

m'a fait d'autant plus de playsir que je me suis veu priué de ses cheres nouvelles depuis un temps infiny.

que le projet dont cette dernière estoit accompagné estoit bien imaginé bien digeré et sans difficulté convenable a l'estat present des affaires du Roy, mais comme pour etre mis en oeuvre il requiert une assistence d'icy a la quelle on ne peut pas seulement penser, il faudra tout laisser tomber a terre, la France ne donnera ny trouppes ny argent et en effect comment peut on s'y attendre, le feu Roy auec son autorité absolue n'en a pu venir a bout dans les derniers temps et comment se pourrat il que dans cette minorité ou tout est encore enveloppé d'irresolution et d'impuissance on voulut faire une demarche de cette nature pour nous sauver, j'ay tant essuyé des refus sur cela que je ne m'attache plus qu'a demander les pauvres subsides qu'on nous doit et c'est meme de quoy je n'ay pu encore venir a bout dont je rougis de honte et pour eux et pour moy et serois charmé qu'on voulut y envoyer quelque autre solliciteur, je ne puis me resoudre a rester icy pour y manger l'argent du Roy et le mien et y estre de si peu d'utilité.

Je manderay a son fils ce que pense S. E

sur ses occupations a Madrid mais je n'oseray prendre sur moy de le rappeller quelque enuie que j'aye de le voir icy persuadé d'ailleurs qu'il ne fera rien a la cour d'Espagne que V E. deuroit l'en faire reuenir par ordres exprez du Roy.

que cette Cour fait proposer aux alliez du Nord une cessation d'armes sans en esperer beaucoup si l'empereur n'y met la main, chose dont on doutte icy.

qu'on y souhaitte toujours une mission du Roy a l'Empereur et a Brunsvic.

Conclusion

Paris le 6 Juillet 1716.

Monsieur

Je ne pus auoir l'honneur d'ecrire a Votre Ex:ce par le dernier ordinaire estant encore accablé par les visites des Ministres qu'il est question de rendre quand le tout sera fait ceux des Princes et les leurs approcheront bien de 50. Patience pourveu que cela put produire quelque chose mais comme Vous sauez Monsieur ce ne sont que palabras mugeres et non hombres.

Il y a icy comme en touttes les cours gens pensant bien et droit pour nous et on peut dire qu'il y en a peu d'une secte opposée *mais de*

ces 'bien pensants *il* y *en a des trés foibles* et qui ne font simplement *que penser et faire des voeux*, quelle resource *helas*! les autres un peu plus vifs *ne sont tous qu'a* me faire *part* des sentimens de ceux qui gouvernent et les voicy.

On est faché de n'auoir point des nouvelles du Roy quand *je dis faché on est outré* quand j'y fais objection sur *le peu de soin* que se donne *la France* pour obtenir au moins *des alliés un libre commerce de lettre* par la Hollande ou Hambourg *en Norvegue* on me dit que quand il y en auroit nous n'en serions pas icy plus sauans, que cette Regence recoit frequement des Lettres de Son Resident a Stockholm plus eloigné et de passage plus penible pour les missives, que c'est une marque *que le Roy n'en fait point* n'y n'en veut point depecher.

Quand *j'insiste sur les subsides* on allegue *l'epuisement des finances*, mais les amis disent que *c'est celuy de la volonté* on voit que nous sommes *bons a peu ou a rien*, nos ennemis exigent meme de *cette cour* de ne nous point-assister et qu'ils *en tiendront lieu*, promesse vaine et frivolle mais enfin tout flatte un *mauvais payeur* quand on recule *son deboursé* present.

On dit de plus que dans l'estat *ou est le*

Roy et son Royaume S M assure *qu'il veut la paix* il nomme des Ambassadeurs pour la traitter, son Royaume ne peut qu'a peine *soutenir la defensive* contres les aubades qu'on luy aprete, cependant S. M. se plait *a faire la guerre offensiuement en Norvegue*, a vouloir faire choix a son gré du lieu d'un congréz, *a exiger de l'Empereur* des engagemens *preliminaires pour son retablissement* sans *accrediter seulement* quelqu uns auprez de ce Prince que S M prouve par la *que ce n'est pas tout de bon* qu'Elle *songe a une paix* qu'Elle acheue *d'aigrir ses Ennemis* qui ne la craignent que trop meme dans *son abattement* et que connoissant l'immensité de son courage ne croiront pas deuoir *differer de porter le coup dans le coeur de la Suede* et *d'assommer a force* de superiorité un dedans de place dont les dehors leur coutte 16 années de guerre.

quand je represente que tous ces puissants Ennemis ne s'y resoluent *que par le delaissement* parfait et *le phlegme* ou ils voyent *la France a nostre egard* et dont leur Ministres les informent amplement on me demande si un, deux ou trois *quartiers de subsides* amanderont nos affaires et

quand enfin je replique par demander a

mon tour *si nos malheurs les* autorizent *a manquer a leurs engagemens*, ils reuiennent a leur premier point *d'indigence* se gardant bien de convenir qu'ils *manquent de volonté*. Ils auouent touttes fois que le silence du Roy sur ses intentions de faire la paix ne les anime point *a chercher des fonds* ou pour me seruir de leur termes *des arrangements* pour payer S. M.

Je leur fais sentir que de ce *qu'ils doivent* il n'en reuiendra au Roy que le plaisir de tenir sa parolle, et celuy *de conserver ses amis dans l'empire*, et les leurs en meme temps, Ils y sont sensibles a cette *conservation* comme vous l'estes Monsieur a ce qui se passe en Maroque.

N'est il pas bien agrèable d'estre Ministre *icy* sur un tel pied, *inutile* absolument a son Maitre, le luy dire et ne pouvoir estre *rappellé*, plus *malheureux* mille fois qu'un autre *qui ignore* les agréemens du temps passé, plus malheureux dans les temps à venir ou le publiq endosse *a l'amb:r les manquemens qui se font et* qui regardant simplement ce que *la France devroit faire*, croit que si *elle ne le fait* la matiere est tombée en d'inhabiles mains et sans consulter *la mort du feu Roy* la *foible constitution d'une regence* naissante *l'epuisement de*

ce royaume et l'air degagé dont *nostre maitre le traitte*, ne peut que maudire *les emissaires de S. M.* qui deja ne sont que trop mortifiez par la part qu'ils prennent a *ses mauvais succes* et a *la chute et ruine totalle* de leur patrie.

Voila Monsieur une ebauche du tableau de ce jour d'ou il n'est pas malaise de conclure et de juger des suittes.

J'ay l'honneur d'estre auec les sentimens que je vous ay voué pour toujours et qui sont au plus haut degré de veneration et de fidelité

M:r De V. E.

A Hanovre ce Samedy au soir le 11:te Nouemb
n: st: 1719.

Monsieur

J'arrivay lundy passé de Carlshamn a Trauemunde et le lendemain à Lubeck, mon premier dessein estoit de me rendre diligeament a Hambourg pour trouver quelque moyen de (voir) V:e Ex:ce sans pousser tout a fait jusques a Bremen, puisque ma destination estoit pour cette Cour, mais apprennant par une lettre de M:r de Verpup au Lieut. Gen:al Albedyl qu'il me montra en arrivant a la ditte ville de Lybeck, que le Roy d'Angleterre estoit sur le point de son depart, la crainte de manquer ce P:ce me fit aussitôt resoudre de me rendre icy par le plus

court chemin. Je viens d'y arriver, et si fort souica *) que sans le Roy de Prusse qu'on y attend, quoy qu'avec incertitude le depart de Sa Majté Britannique est fixé pour mardy prochain je suis trés mortifié Mons:r que telles circonstances m'ayent empeché de m'abocher (aboucher) auec Vous, partie pour renouveller notre amitié partie pour profiter de Vos lumieres dans le cas ou nous nous trouvons, tant par rapport de cette cour cy que celle de Vienne, ou j'ay aussi ordre de me rendre. Il semble qu'il y ait une espece de fatalité, qui regne dans touttes nos affaires, jusques a empecher de se joindre ceux qui pensent peut etre le mieux pour le bien de la Patrie, maintenant il faudra par le corps maladif que je traine et la longeur du Chemin que j'ay a faire que je songe a le poursuivre que le Roy de Prusse arrive, ou qu'il n'arrive pas j'auray vray semblablement besoin de tout mon temps icy pour insinuer les intentions de la Reine, et Dieu sait quand nous nous nous reverrons, puisque de la Cour Imp:le je dois me rendre a celle de France, toutte cette besogne est bien forte pour mon age, et la saison ou nous som-

---

*) *a tems* où *au dernier moment.* (Annot. med blyerts på originalet.)

sommes, j'én desesperois sans la confiance que je mets en Dieu et notre juste cause — Bien de Gens m'ont rendu compte de la justice que Vous me faittes, Mons:r a travers de tout ce qui arrive depuis quelque temps a V. Ex:ce j'ose dire que je la merite, j'aurois eu la satisfaction de luy compter de bouche bien de details que je ne puis hazarder aux avantures des lettres sans chiffres, et pour en faire de cette derniere espece, il ne m'est pas possible, si je reste icy quelques jours je luy en depecheray pour sa satisfaction et la mienne, et qui Vous prouveront Mons:r si Vous en auez besoin, que ma sincere amitié pour Vous, n'a jamais souffert d'alteration, et que je seray toutte ma vie comme je l'ay eté jusques icy auec un attachement a toutte epreuve

M:r

Apostille.

En revenant de voir Myl:d Stanhope j'apprens que le Roy de Prusse arrive en ce moment je ne puis encore qu'ignorer si cette visite alongera ou abregera le depart du Roy d'Angleterre, c'est ce que j'auray l'honneur de vous mander, Mons:r par l'ordinaire prochain Je compte que Mons. Grubb Vous rendra compte de tout ce que j'ay taché de faire pour Vostre ser-

vice je suis bien faché a etre party de Stockholm avant l'arrivée de Vostre Secretaire

a S. E. M:r le Comte de Vellingk

À Hanovre le 18 9:bre 1719.

Au Comte Wellingk

Par la plus belle occasion du monde qui etoit celle de M:r Spiering puisque les lettres en partant par la poste sont ouvertes j'en ay l'experience il ne m'a pas eté possible de m'acquitter de ce que (je) promis a V. E. par ma derniere d'icy je ne suis meme pas en etat de m'acquitter aujourdhuy de cette dette, dont je suis veritablement faché, les affaires dont je voudrois luy parler, ne se peuvent mettre qu'en Chiffres deux hommes qui s'en escriment assez bien ne peuvent suffir icy a mettre en etat ce que j'envoy en Suede, et je suis obligé d'attendre encore la journée de demain pour que le tout soit finy, à bien prendre la chose, cela n'est pas etonnant puisqu'il faut rapporter une espece de journal d'une semain entiere ou il est intervenu des choses de toute sorte de nature Il faudra dont que je me reserve ou en chemin faisant ou â Vienne à conferer auec Vous M:r il n'y aura rien de perdu a ce delay puisqu'en cette Cour on veut savoir les sentimens de celles de l'Empereur et de (la) Pologne M:r Traut-

vetter va se rendre a la derniere. Hvad vi bägge här hafva uträttat vore intett svårt att berätta E:s Ex:ce. Men särdeles omständigheter lärer doch intet vara oangenämt att förnimma, då jag här näst har den åhran att skrifva hvilket nu är mig aldeles ogörligit.

Je part demain pour Vienne et vous supplie M:r de me conserver tousjours V:re pretieuse amitié d'estre assuré de la mienne et que personne au monde ne Vous honore ny ne Vous aime plus veritablement que je fais etant du fond du coeur

M:r

De Votre Ex:ce

A Vienne le 19 Decemb 1719.

A Son Excell:ce le Comte de Wellink

Celle cy ne sera simplement que pour accuser la reception des deux lettres dont V. E. m'a honoré du 19 et 30 Nouembre en reponse des miennes d'Hanovre Je suis plus content de la justice que Vous me rendez Monsieur a sujet de mon sincere attachement pour Vous, que de tout le reste qu'elles contiennent les affaires d'estat et de politique et leurs euenements ne dependent souvent que du hazard, mais il depend tousjours de nous et de notre

bon sens de bien choisir des amis et de notre honneur de les conserver quand nous les auons trouvé(s) tels, sur ce pied je seray a Votre égard (ce) que j'ay tousjours eté et me reponds a moy meme de Vous. J'auray l'honneur de voir l'Empereur apres demain, quand en suite j'auray eu quelques conferences auec les Ministres, dont jusques icy je n'ay veu que M:r le Pr. Eugene, je poursuivray ma routte vers la Cour de France.

suffrez, je Vous supplie Monsieur que je continue a faire un amas de ce que je Vous destine en depeche jusques a ce temps la, quoyque ce soit, Vous qui m'auez mis en lice de cet illustre metier, Vous ne m'auez assez scû infuser de quoy le remplir jusques a suffir a la besoigne que j'ay aujourdhy sur les bras, je me flatte meme que Vous voudrez bien en partager in petto, mon embaras et mes mouvements, cette confience que j'ay me rafraichira un peu. —

J'ay l'honneur d'etre veritablement du meilleur de mon coeur et sans reserve. Mons:r

A Son Excellence M:r le Comte Wellingk
a Paris le 19 Fevr 1720.

Monsieur

Votre Excellence aura eté surprise et auec

raison, de n'auoir point receu par une continuation de mes lettres a Vienne des auis de ce qui s'y etoit passé au sujet de la negotiation, il est vray que j'aurois du luy en dire les raisons, et je luy avoue mon tort, mais a vous dire vray Monsieur, l'Ennuy d'une longue et penible attente qui me fit partir sans attendre meme la resolution de l'Empereur, me fit oublier ce que je devois a l'amitié etablie entre nous. La dite resolution me fit envoyée peu de jour aprez par M:r le Comte de Bielke, dont le Courier me joignit a Fortzheim. Par ce delay vous ne perdrez rien au fil de mes demarches, emedan bem:te Kayserl. Hofs resolution är intet så definitif att icke alt remitteras hit, hvarest det förnemsta af hela värket bör afgöras. Till hvilken ända jag d. 13 hujus giordt alla nödiga insinuationer, tillika med en recapitulation af alt hvad som sig föredragit vid alla de åtskillige hof jag här tills giordt ansökning hvarpå jag nu förväntar ett ofördrögeligit svar.

Moyenant quoi je continueray non seulement a vous mander ce qui se passe, mais aussi a vous demander vos bons auis, sur tout ce que vous croyez salutaire et honorable pour la Reine et son Royaume

Je continueray d'etre toutte ma vie auec l'attachement du monde le plus sincere &c.

a Paris le 15 Mars 1720.

Monsieur

Je recens hier au soir celle dont Votre Excell:ce m'a honoré du premier de ce mois, et svis charmé qu'Elle goutte les raisons qui m'ont fait differer de luy rendre compte de ce qui s'est passé a Vienne, puisque aussi bien je savois qu'Elle seroit informée de touttes choses par M:r le Comte de Bielke, a qui j'en auois laissé la commission.

Je me trouve presentement dans une plus importante Chrise, sur la quelle vous deuinez d'auance assez juste, et si exactement que je n'aurois quasi rien a vous apprendre, quoi qu'il en soit, je suis a la veille d'une reponse positiue, telle qu'elle puisse etre, Votre Excell:ce en sera informé sans le moindre delay.

Je Vous suis Mons:r trés obligé de certains eclaircissements de famille que vous voulez bien me donner, et dono vous trouuerez bon que je fasse usage, sans vous les renvoyer.

Mon adresse Marchande en cette ville est

chez M:r Brochard, Marchand drapier, rue de la Monoye a Paris.

J'ay l'honneur d'etre aueo une tres sincere attachement

Monsieur

de Votre Excellence *)

Likheten med de bos Öfverkammarherren och Kommendören m. m. Herr Baron Stierneld förvarade Minuter af Ambassadören m. m. Friherre Eric Sparres Bref intygas af

W. Forsslund.

---

*) H. E. Grefve Wellingks Bref, hvarpå en del af dessa Minuter äro svar, finnas i Sjette delen af Handlingar rörande Skandinaviens Historia, sid. 223 och följ.

Bref från Geheime-Rådet Baron Goertz till dåvarande Friherren, Ambassadören och General-Löjtnanten, sedermera Riks-Rådet och Fältmarskalken Grefve Eric Sparre; med tillhörande Handlingar.

Monsieur

J'espere que Vous etes heureusement arrivé a l'heure qu'il est sur *) le theatre ou vous deuez jouer le rolle de sauueur de notre patrie il est tems que nous l'eut car l'on a été dans une uraye letargie depuis vostre depart et il parois que la delicatesse ordinaire dans les amitiés en est la source la quelle empeche de faire le moindre petit pas dans les affaires de peur de *de* nuire à l'ami du coeur. Elles sont dans la même situation ou uous les auez laissées, il ny a que moy qui ay poussés un peu plus loin à l'egard de l'accommodement du Roay Auguste. Le C. de Fleming m'a fais sauoir qu'on est content que cet affaire passe par les mains de la Cour de France et qu'il en dispose de

*) Brefvet är i Chiffre, som förmodligen vid framkomsten, lika med de öfriga, blifvit skrifven *en clair*.

conuenir auec moy des conditions pour seruir de fondement il ne s'agit que de trouuer un expedient pour une entreueue a la quelle nous trauaillions, le Roy a permis de son costé qu'on y trauaille et à depecher M:r de Poniatowsky uers le Roy Stanislas à fin de prendre auec ce prince les messures necessaires pour cela. cependent Le C. de Flemming fait toujours une condition si ne qua non de ce qu'on ne leuera la masque qu'a un congrés de paix generalle ainsi que uous jugeres bien Mons:r qu'il est de la derniere importence que le Roy donne aussi a ce la les mains. Les plus beaux raisonnements que nous pourrions faire la dessus ne produiront pourtant aucun effet. il faut absolument que le Coup decisif uienne de uous. Mais aussi suis je persuadé que si le Roy de France demande au Roj d'enuoyer un de ses ministres au congrés de Brunsvik ce la se fera surtout si l'on le demande comme une marque d'amitié et d'egards pour ses amis. Je crois Monsieur que ce seroit donner un grand aiguillion au Roy Auguste pour cet accommodement si la France Luy fairoit entrevoir que c'est le moyen le plus sur d'asseurer a son fils la succession à la Couronne. vous ne deves pas etre surpris Monsieur de ce que le ministre du Roy Auguste pourroit faire le misterieux enuers uous. il

ne serois pas mêsme bon que uous le pressiés de s'expliquer d'autant qu'il le fera certainement envers Monsieur de Torci a l'auenir quand celuici voudra seulement le faire parler. M:r le C de Fleming m'a fait asseurer encore qu'il a mis la Cour de Prusse dans des sentiments plus modérés enuers le Roy et qu'elle est de meme en train de renouer auec les autres. uous qui la connoissez uous deuez sauoir qu'il ne luj faut pas demander de s'exposer aux moindres dangers risquer peu et gagner beaucoup ou ne rien risquer et profiter un peu c'est son principe cela n'empeche pas qu'on n'en puis faire un bon usage, mais il faut que cela uienne encore de la cour ou uous estes, afin que le Roj soit obligé d'y entrer, car jusqu'icy l'esprit de ce Prince nous paroit trop aigri, aussi la chose se peut elle faire sans luj. Monsieur de Poussein a eu une *preuve* (preuú) la dessus a la quelle je ne saurois refuser mon soufrage. Il la mandera à M:r de Torcy ainsi qu'il est superflu de vous la dire ici. Je susmet a nostre jugement Mons:r s'il ne seroit pas bon que uous m'informassiez pour ma direction de ce qui se passera à la cour ou uous estez, dans ces deux affaires. Je ny gasteray au moins rien si je ny puis estre utile dont je crois pourtant me pouuoir flater sans presumer trop de

mon credit. Je ne dis rien de tout cela à M:r du Mont.

Jai l'honneur d'estre
Monsieur
de Votre Exellence
le tréshumble et tresobeïssant
serviteur
GOERTZ.

à Hamb. ce 28 janv.
1715.

Monsieur *)

Je m'en retourne aujourdhui a Strahlsound apres auoir eu une conference avec un emissaire du Comte Flemming. Il n'est pas difficile de remarquer que la crainte a plus de part aux mouvements qu'il se donne que l'envie de faire du mal, aussi l'alliance qu'il vient de conclure avec la cour d'Hannovre n'est simplement que defensive. Il me presse beaucoup sur un declaration du Roy de non turbando ses etats. Jai repondu qu'il falloit donc que le Roy Auguste donnat aussi de son coté une declaration non seulement de ne commettre aucune hostilité contre la Svede mais de ne vouloir pas empecher non plus d'agir contre ses ennemies. Nous sommes de plus convenus de la necessité de faire une ébauche de l'accommodement et nous y

*) Brefvet är i Chiffré.

travaillons effectivement. Je travaille de concert avec Welling et notre plan est de vous envoyer Monsieur apréz cela notre project, afin que par la cour où vous estes et par vos répresentations le Roy puisse etre porté d'y donner les mains. Vous savez au reste qu'on n'a generalement avancé rien avec le Roy depuis Votre départ au contraire le silence que ce Prince a tenu a recu le plustot *les* *) affaires sur tous à la cour Imperiale et à la Cour de Prusse. Pour moi je crois qu'il s'est proposé de ne faire absolument rien sans conférence avec la France et qu'il attend vos memoires la dessus. Je vous conjure Mon tres estimable Baron de pousser le Roy à repondre aux honnettes (tes) et aux amitiés de l'Empereur par une lettre obligente et par la mission d'un ministre et que sur tout le Roy accepte la mediation de l'Empereur conjointement avec la France et un congrés de paix generale. Il n'est pas besoin de vous dire que nous autres tant que nous sommes auprés du Roy ne l'y determineront pas. Les raisons d'interests et d'etat ne font que blanchir. Il deferera bien plus aisement lorsque le Roy le lui demandera comme nne marque d'amitié reciproque. Jai eu encor des asseuren-

*) Häröfver står skrifvet: Madrit.

ces trés positifes que la Cour de Prusse à toujours les mains libres a l'egard du Dannemark. Ce sera encore Votre affaire de lever cét obstacle à tous les desseins que le Roy se pourroit former car je suis bien trompé ou nous ne fairons icy rien qui vaille. Enfin Mon cher Baron le salut de votre patrie et de la notre est entre vos mains. Je ne doute pas de la bonne volonté de la France de nous sauver; mais vous savez aussi que ce n'est pas le tout et que les avantages les plus considérables sont souvent rejettè *sur* *) nous quand on ne les tourne en les insinuant au genie et au gout de notre Heros. Le sieur Dumont a ordres de dependre absolument des votres.

Je suis avec l'estime du monde la plus parfaite et avec un attachement inviolable

Monsieur

de Votre Excellence

a Hambourg le treshumble et tresobeissant

ce 4:e Fevr. 1715. serviteur

GOERTZ.

Monsieur

J'ay **) receu il y a quelques jours la lettre dont Votre Excellence m'a honoré en date du

*) Häröfver står skrifvet: Chef.
**) Brefvet är i Chiffre.

1 de ce mois. Le project dont J'ây fait mention est allé en Fumée puisque les ingrediens qui m'ont eté fournis n'etoient pas convenable. Je veux dire Monsieur que les derniers explications qui me sont venus de la part de M:r le Comte de Flemming n'ont pas repondu à mon attente l'on veut bien consentir à la conservation du titre de Roy pour le Roy Stanislas mais l'on refuse tout court de l'accorder par un acte formel, quant à la pension l'on veut degager les terres du Roy Stanislas du toutes dettes et l'on veut ajouter aux revenues qu'elles portent ce qui manquera à une somme anuelle de cent milles escus. Votre Excellence jugera bien qu'on pourroit convenir peut etre de ce dernier article mais la restriction a l'egard du premier me fait croire que le Roy veut profiter des dispositions favorables qu'il y a (*à*) Berlin et en Angleterre et de l'indolence dont on use de notre coté par rapport à l'amitié de l'Empereur j'ay repondu simplement que sur ce piéd la il n'y avoit plus rien à negocier icy et j'ay donné a entendre qu'en cas on ne veuille pa laisser entierement tomber l'affaire il faudra agir uniquement par le Canal de la France. nous travaillons toujours sans succéz a la mission d'un ministre a Vienne et au Congress de Brunsvik. son Altesse *vient* de raisonner avec le Roy un

memoire exprés pour appuyer les derniers depeçhes de Votre Excellences vous aurez eu apparement Monsieur la reponce du Roy à votre depeche que votre Courrier avoit apporté. Mais j'ay lieu de douter que vous y ayez trouvé contentement. Le pis est que les esprits s'aigrissent de plus en plus de ce etablis et de celuy de cela va meme si loin que se commence a perdre l'esperence qu'il y ait des expediens a trouver pour se racrocher au lieu qu'il auroit peut etre eu moyen de s'athirer de la Prusse un bon secour pecuniaire moyenant l'hypothece de Stettin pour de certains anés. Votre Excellence conviendra qu'une telle assistence auroit pu rendre le Roy fort traitable et qu'on auroit pu renverser par la tous les desseins du Roy d'Angleterre qui butte tres certainement a l'acquisition des duchéz de Brehmen et Vehrden pour ce qui est au reste de Mons:r Du Mont Je vous supplie Mons:r de moderer son impatience qui va l'excéz. je luy preche assez long tems d'eviter de devenir importun etant aise a juger que nous autres n'auront rien a espérer avant qu'on n'ait fait l'affaire de Sa M:té. Je ne scaurois finir Monsieur sans vous dire en confidence que si le Roy n'est pas assisté bien tost de quelque somme d'argent toutes la boutique d'icy sautera en fort peu de tems. J'ay l'honneur d'etre d'une

consideration tres parfaite et auec une zele tres parfait

Monsieur

de Votre Excellence

a Stralsond le treshumble et tres obeissant
ce 26 Mars serviteur
1715. Goertz.

Vous *) vous moquez de moi en me deffendant de vous donner ce que je vous dois monsieur et en me donnant ce qui ne m'appartient pas.

Copie **) de lettre du Roy de Prusse a l'Empereur du vingt neuf Juillet 1715.

Vostre Majesté est informée tant par nos lettres precédentes que par nos Ministres le Baron Coccejus et le Comte Metternich que depuis que le Roy de Suéde ayant donné de plus en plus des preuves de son genie turbulent rejetté toutes negociations pour l'accommodement et taché en attirant dans sons party d'autres puissances et Princes de l'Empire de précipiter l'Allemagne et son voisinage dans une guerre ruineuse. Nous avons esté obligés tant pour conserver nos provinces que pour le bien public

*) Ej i Chiffre.
**) I Chiffre.

public d'entrer en alliance avec les Confederez du Nord. Nous avons présentément commencé les operations militaires et aprés que Nous aurons au plustot pris l'Isle d'Usedom nous entreprendrons l'attaque de l'Isle de Rügen, le bombardement de Stralsund. Nous esperons que nos armes ayant des progrés vlterieurs Vostre Majesté en aura satisfaction et ne permettra jamais que la Pomeranie en considerant selon Sa Magnanimité que cette province nous a esté deux fois ravie la premiere par la paix de Westphalie. On nous donna un equivalent fort disproportioné et la deuxieme lors nostre grand pere aprés que la Suede avoit commencé avec luy une guerre injuste dans le tems qu'Il assista l'Empire avec une armée considerable contre la France et que dieu avoit beni ses justes armes, fut obligé par la mechante paix forcée de Nimegue de rendre ce qui avoit eté conquis avec tant de sang. Vostre Majesté reflechira aussi meurement sur l'occasion la plus favorable qui se presente a V. M. apres le delogement du Roy de Suede d'Allemagne, attaquer la Monarchie Francoise et de rentrer en possession des Royaumes d'Espagne dont elle a ésté privée avec injustice comme aussi de recouvrer ce qui a eté

de l'Empire, Occasion qui ne se presentera plus jamais de deréchef si favorable. Comme nous avons avis que le Roy de la Grande Bretagne a fait faire à cet egard à Vostre Maj:té les propositions les plus avantageuses Nous nous ofrons aussi dans la meme vue de donner a connoitre a V. M. par des effects les intentions sinceres et de bon patriote que nous avons pour V. M. et la Patrie Germanique et de les montrer aux yeux de tout l'univers.

Monsieur

J'ay bien receu la lettre, dont Votre Excellence m'a honoré en date du 17:me de May.

Je me ferois en verité un trés sensible plaisir, de pouvoir rendre service à Votre Excellence a l'egard du passeport, qu'Elle souhaitte.

La mauvisse odeur, ou nous sommes a la Cour Danoise, Mr le C. de Dernats et moi, et le peu de Credit, qu'y ont presentement des gens officieux de notre connoissance, ne nous laissent gveres esperer d'y reussir.

Cependant nous ne manqverons pas, de mettre tous nos fers au feu.

J'aurois cru, que le vaisseau francois, qui

portera a Hambourg les hardes et eqvipages de M:r le C Croissi auroit pu trés commodement faire l'affaire de Votre Excellence, et il seroit peut etre encore tems, d'obtenir la ou Vous etés, Monsieur, la permission d'envoyer le vaisseau d'Hambourg a Gottenbourg, pour y prendre a bord ce que Vous souhaittés.

Il ne seroit pas question alors d'un passe-port du Roi de Dannemarc.

L'amitié entre le Roy et Mr le C. Croissi va toujours en augmentant.

Ils sont partis aujourdhui ensemble pour Rügen, afin d'y visiter les endroits, ou les ennemis pourroient faire une descente, et afin d'y donner les ordres necessaires.

La Cour de Prusse garde un profonde silence, par ou elle met la mediation de Mr de Croissi dans une entiere inaction.

Il est vrai, qu'elle a fait faire des insinuations indirectes, pour faire retourner M:r de Croissi a Stettin.

Mais cet Ambassadeur n'a pas jugé comme de raison, n'y de sa convenience, n'y de la dignité de son Caractere, de se rendre derechef

a la dite Cour sur des insinuations faites indirectement.

Il paroit assés, que tant que la France ne luy donnera d'autres motifs pour un accommodement, que des raisonnements, et que tant que la Cour de Prusse peut esperer de Contenter son avidité, sans avoir quelque chose a risquer, tous les mouvemens de M:r de Croissi seront ineficaces.

La Cour de Vienne paroit ne pas entrer dans les sentimens du Roi a l'egard d'une pacification et à l'egard du Congrés de Brounsvic.

Elle commence meme a retracter les avances, qu'Elle avoit deja faites par raport à la question *An*, touchant la restitution des provinces svedoises dans l'Empire.

Cependant il faut avouer, que M:r Stiernhoek a trèsmal debité sa marchandise pour un homme d'esprit et qui a souhaitté avec tant d'ardeur, d'avoir ce qu'on lui a donné.

L'on fait ici tout ce qu'on peut, pour se mettre en etat d'une vigoureuse defense.

Aussi avons nous lieu d'esperer, que nous

nous maintiendrons icy et dans la possesion de Ruguen tout cet année.

J'ai l'honneur d'etre avec une consideration tres particuliere

Monsieur
de Votre Exellence
le tresh: et tresob:
a Stralsund ce 4:me de Juin serviteur
1715. Goertz.

a Mr le B de Sparre.

Monsieur

Votre Excellence aura peut etre deja apris, que l'Empereur a fait declarer que le titre d'Espagne ne deuroit pas justement retenir le Roi de lui ecrire, d'autant que le Roi pourroit omettre ce titre, mais que s'il vouloit bien l'ajouter, l'Empereur le reputeroit en amitié.

Je puis vous dire, Monsieur *), a l'oreille que sur cette declaration le Roy s'est determiné non seulement a ecrire a l'Empereur, mais encore a luy donner le titre en question et a luy envoyer un Ministre pour luy temoigner son amitié et sa reconnoissance, le Congres de Brounsvic etoit deja agrée auparavant du Roy.

*) Brefvet är i Chiffre, som här börjar.

Il paroit etre ambigu si cette revolution pourra donner encore une autre face aux affaires. Pour moi je suis du sentiment, qu'elle existe encore a tems et qu'elle produira de tres bons effets pourvu que ce appuie fortement la dessus a (le) Cour Imperiale.

Cependant les choses etant fort avancées Monsieur le Comte de Croissy comprend fort bien, qu'il est absolument nécessaire de prendre des mesures rigoureuses pour rompre cette redoutable ligue d'ennemis dans sa formation.

C'est pour cela qu'il insinue a Sa Cour qu'il est absolument besoin d'assembler un corps de troupes sur les frontieres de l'Allemagne afin d'etouffer au plus vite ce feu naissant, qui pourroit causer un embrassement general.

Votre Excellence jugera bien, que le principal est de retirer le Roi. ce prince fileroit certainement plus doux si le Roy vouloit bien commencer incessament par luy faire parler energiquement et sur un ton qui sentit un peu un danger prochain ou futur Nous le pourrions bientost ebrauler.

Mais je puisse aussi dire en confidence a Votre Excellence que sans un puissant secours

de dehors nous ne pourrons pas eviter de succomber a la force de nos ennemis.

Les Saxons sont tellement entrés avec le Roy et avec l'Angleterre qu'ils ne sont plus les maitres de s'en separer autre chose seroit si le Roy etoit forcé a renoncer a la ligue car alors le fondement de l'arrangement ou le Roy est presentement tomberoit et l'on pourroit retourner a l'ancien plan *).

L'Amitié entre le Roi et Monsieur le Comte de Croissy va toujours son train. Le Roi en use avec autant de delicatesse envers cet Ambassadeur, qu'on sauroit faire envers une maitresse. Il ira demain faire un tour a Rugen, le Roi l'ayant prié d'en examiner un peu les avenues et de lui dire aprés ses sentiments touchant les mesures a prendre pour la defense de l'isle.

Jai l'honneur d'etre auec un attachement zelé

Monsieur

de Votre Excellence

a Strahlsund
ce 18 de Juin 1715.

le tresh. et tresob.
servit.
GOERTZ.

---

*) Chiffern slutas här.

A Amsterdam ce 16 Juillet 1716.

Monsieur

Me voila de retour en deça de la mer. J'arrivay ici il y a trois jours avec Mons:r de Poniatovsky, mais dans un etat pareil a celui du Philosophe qui disoit, *Omnia mea mecum porto*, une fregatte Danoise s'etant saisie à notre vue de tout notre bagage aussi bien que de nos domestiques, et nous autres n'aiant echapé le meme sort, que par un coup d'Hazard.

Je ferai quelque sejour dans ce pays ci sur les ordres du Roy, et je le fixerai à la Haye, ou je vais encore aujourdhui avec mon dit compagnon de voiage.

Comme maintenant je puis restaurer le commerce de lettres avec mes amis, je me donne la satisfaction, de retourner d'abord a celui avec V:r Excellence m'acquittant du cher devoir de la remercier treshumblement par ces lignes de la lettre, que j'ay eue en dernier lieu d'elle en date du 26 d'Avril. Mais pour y repondre il faut que je vous dise Monsieur que V:r Excellence a trop bonne opinion de mes petites forces par raport au service de Sa Maj:té. Je prens tout ce que V:re Excellence me dit d'obligeant la dessus pour un nouveau temoignage de la per-

suasion entiere ou est V:re Excellence touchant ma bonne volonté, et sur ce pied la j'y suis tres sensible.

Bien que je ne puisse pas me promettre de mes mouvemens un succes qui reponde en tout a mes intentions, je ne travaillerai pas avec moins d'ardeur pour cela. Mon attachement pour le Roi et mon zele pour son interet sera toujours animé par la satisfaction que j'ay, de ce que Sa Maj:té a temoigné d'etre contente des petits services, que j'ay pu lui rendre, et de ce qu'elle a bien voulu les qualifier comme surpassants ceux, qu'Elle auroit pu esperer d'aucun autre.

Au reste Monsieur vous voudrez bien excuser, que nouveau debarqué, que je suis, je ne vous fais aujourdhui qu'une lettre superficielle. Je me reserve l'honneur, de vous parler d'affaires le plutot que je pourrai.

J'aurai aussi celui d'ecrire a Son Excellence Mons:r le Comte de Croissi, dont j'ay eu deux lettres en Suéde. En attendant je vous suplie Monsieur, de l'assurer de mes treshumbles respects, et de lui faire connoitre, que je regrette infinement, que mon depart de Suede aiant trainé d'un tems a l'autre, j'ay été privé du con-

tentement de rendre mes devoirs a Son Excellence dans ce païs ci. Voici deux lettres pour Elle, l'une du Roy et l'autre de Mons:r le Baron de Mullern. Vous voudrez bien avoir la bonté, Monsieur de les lui remettre.

J'en joins encore ici deux pour V:re Excellence et une pour Mons:r de Cronström, dont on m'a chargé a mon depart de Suede.

Pour conclusion Monsieur je souhaitte, et aussi je ne desespere pas de trouver occasion, de convaincre V:re Excellence de mon atthachement pour Elle et de mon attention a tout ce qui peut lui faire plaisir etant avec une consideration tres parfaite et avec toute l'amitié imaginable.

Monsieur
de Votre Excellence
le tresh: et tresob:
serviteur
GOERTZ.

P. S.

J'ay eu le bonheur de sauver tous mes papiers de sorte que j'ay conservé aussi le chifre avec V:r Excell:ce.

Vous voulez bien Monsieur que Madame l'Ambasadrice trouve ici mes tréshumbles re-

merciments de l'honneur de son souvenir et les assurances de mes respects.

a M:r le B. de Sparre.

a la Haye ce 17 Juill. 1716.

Monsieur

Je me donnai hier l'honneur d'ecrire a V:e Excell:ce d'Amsterdam. Lorque j'arrivois ici le soir, jeus la satisfaction de trouver devant moi trois de ses cheres lettres, dont l'une est un triplet daté le 5 Juin, les deux autres sont du 6 et du 15 du dit mois passé.

Comme le retardement de mon arrivée en ce pays ci a fait fort vieillir ces lettres, je ne scais pas, Monsieur, si vous etes encore du meme sentiment touchant notre entrevue, c'est à dire, si de votre coté vous trouvés encore la chose faisable. Quant a moi je vous proteste Monsieur, qu'il ne me pourra rien arriver de plus agréable, que de retrouver l'occasion, d'embraser un ami, que j'honore tant que je fais V:re Excell:ce, et en qui j'ay une confiance si parfaite. Je courrai donc avec tout l'empressement imaginable au lieu, que V:re Excell:ce me propose, aussitot qu'il lui aura plû, de me marquer precisement le jour que V:re Excell:ce pourra s'y rendre. Il n'y aura rien de perdu

pour moi a ce petit delai, car aussi bien ne pourrai-je pas m'eloigner du pays ou je suis avant 8 ou 10 jours, d'autant que le Roy d'Angleterre est attendu aujourdhui ou demain dans le voisinage d'ici, et qu'il ne seroit pas a propos, d'etre absent alors.

La maniere de notre entrevue et l'endroit que V:re Excellence m'a nommé sont sans doute les plus convenables. J'ay l'honneur d'etre avec un attachement tres sincer

Monsieur
de Votre Excellence
le tresh: et tresob. serviteur
GOERTZ.

Je *) vous supplie Monsieur, de retrancher a l'avenir *l'E:ce* et le surintendant des finances du Roy. Ni l'un ni l'autre ne me convient jusques ici. Il n'est que sur le pied de volontair que j'ay l'honneur de servir le Roy. Et plus cela marque de confiance du coté de Sa Majesté, plus ce caractere m'est cher et agréable, de sorte que je ne le quitterai que le plus tard qu'il sera possible, et lorsqu'on ne le pourra plus eviter.

a. S. E. M:r l'Ambassad. de Sparre

*) Egenhändigt Postscriptum.

La Haye le 11 Aoust 1716.

Repondu *) le 17 Aoust 1716.
la minute a la chan:ie chez M:r *Ringsricht*

Monsieur

Dez aprez mon arrivée qui fut avanthier au Soir, je fus voir M:r de Chateauneuf, et luy parlay au Sujet de l'idée a insinuer au Czar par le Canal de Son Ministre icy, Savoir que comme les Hannoveriens et les Prussiens n'insistoient sur la demolition de Wismar, qu'uniquement a cause que le Czar la pretendoit in Statu quo, celuycy avoit la justice par devers Luy de ne point abandonner sa pretension. Je luy expliquay les avantage que ce Prince pourroit envisager, en ce que par la jl auroit non seulement occasion de prendre part aux affaires de l'Empire, mais aussy celle d'establir une liaison avec la France. Je luy fis aussy comprendre la veu de cette demarche. Mais jl s'excusa de s'y employer faute d'ordre. Je m'attends donc, Monsieur, que selon nostre convention vous luy en procuriez incessament non seulement pour cecy, mais en general pour nous assister dans toutes les demarches jugées necessaires pour le service du Roy, en tant qu'elles ne sont pas contraires a celuy de son

*) Med annan hand; förmodel. Baron Sparres.

Maistre, en quoy il ne pourra gueres se tromper par la grande connoissance qu'jl en a. Autrement s'jl faut a chaque fois recourir a de nouveaux ordres, on perdra souvent l'heure du Berger qui n'attend point.

Les Officiers dont vous m'avez parlé, Monsieur, ne sauroient venir assez tot. Ainsy jls feront bien de haster leur départ.

Voicy joint les conditions pour les matelots que vous trouvez vous meme telles, qu'on ne peut refuser de servir le Roy.

Je suis toujours plus que personne du monde
Monsieur
de Votre Excellence
le treshumble et tres
obeissant serviteur
Goertz.

Permettez Monsieur que je vous recommende le prompt passage de l'incluse.

Voici un extrait de lettre d'un homme qui est assez au fait en ce qui se passe a Vienne. Je depecherai cette semaine un batiment pour la Suede ou j'ecrirai sur vos interets tout com-

*) Egenhändigt Postscriptum.

me s'ils etoient les miens propres, et jespére que ce ne sera pas sans succés par rapport a la place vacante, pourvuque *res sit adhuc integra.* Enfin Monsieur je svis absolument tout a Vous. Je vous prie d'en etre bien persuadé.

Je vous recommande instamment l'affaire de subsides, *aut nunc aut nunquam.* Elles pourront jamais venir plus a propos et j'espére qu'elles feront un bon usage pour le donnant et pour le recevant. Dailleurs il y a un soulagement, pour le 1:re car il pourra paier en billet le passé et l'avenir, au lieu que le passé exigeroit de l'argent content.

Conditions pour les Matelots

Ceux qu'on engage presentement, c'est pour servir l'année prochaine.

On leur donnera en arrivant en Suede deux mois de gage a Cinq Ecus par mois et pour leur Seureté ils en auront Caution bourgeoise icy où a Paris.

Pendant qu'ils ne servent pas, ils auront 4 Sols par jour et les quartiers Francs.

Quand ils servent, ils seront nourris a 8 sols par jour, et cela par entrepreneur, de sorte que nos matelots sont presentement mieux nourrys que les matelots d'aucune Puissance en Europe.

La Haye le 13 Aoust 1716.

Monsieur

Repondu *) le 24 Aoust 1716.
La minute èst dans la chanc:e

Je laisserois passer l'ordinaire sans Vous ecrire, n'estoit que je trouve necessaire de Vous communiquer l'extrait cy joint de la lettre de Mon:sr Stièrnhoek arrivée aujourdhui. Il fait voir distinctement que le vray but de l'Empereur en pressant le Roy d'entamer le Congrez de Brunsvic sans aucune precaution préallable, n'est pas celuy d'y diriger et de discuter les affaires conformement aux Constitutions de l'Empire, mais de decider a son gré du sort du Roy en Allemagne. Preuve certaine que personne ne peut sincerement conseiller a Sa Majesté de s'exposer au hazard d'une Decision suspecte en toutes manieres, Sur tout en egard a sa liaison estroitte avec le Roy d'Angleterre qui met vert et sec en oeuvre pour exclure le Roy de rentrer dans la possession de ses Provinces.

On a icy nouvelle que sur l'avis que les Turcs ont fait la descente dans l'Isle de Corfu, L'Empereur a par expréz envoyé ordre au Prince Eugenes d'entrer en Action contre eux. Jusqu'ou cella peut estre vray, c'est ce qu'on ne sait

*) Med annan hand.

sait pas encore, Mais il est certain que les Ministres de l'Empereur l'assurent.

Au reste je m'attends a recevoir demain de Vos lettres. J'espere qu'elles m'apporteront de bonnes nouvelles au Sujet du principal de Notre dernier entretien, Savoir les billets d'estat comme dans la situation presente c'est la chose la plus pressante et la plus essentielle, Vous voulez bien que je Vous la recommande encore, estant au reste plus que personne du monde.

Monsieur
de Votre Excellence
le tresh: et tresob: serviteur
GOERTZ.

Vienne du 1 Aoust 1716.

Si le Roy veut estre bien avec l'Empereur et souhaitte que ce prince s'employe en sa faveur en mediateur et en Chef de l'Empire, il est necessaire que Sa M:té commence par envoyer a Brunsvic ses plenipotentiaires sans ce qu'on apelle icy capitulation preliminaire, remettant le tout à la negotiation a entamer a ce congrez quand jl sera ouvert. L'Empereur ne defend non plus, a juger par le langage du Mi-

nistere de S. M:té Imperiale, a un plenipotentiaire de la France de se rendre au dit Congrez. Mais jl ne s'est pas encore declaré la dessus. On me dit que cela se trouvera, quand le Roy aura premierement fait voir du serieux pour la paix, et qu'alors amore pacis l'Empereur pourroit permettre la Concurrence de la France avec luy dans la mediation Generale, *la discussion en decision des affaires concernant les provinces de la Suéde et de la maison de Holstein Gottorp dans l'Empire estant reservez a luy seul.*

Repondu *) de bouche
a Paris au mois d. 7:bre 1716.

La Haye le 25 Aoust 1716.

Monsieur

Je taupe avec plaisir Monsieur a la proposition que. Vous me faites dans votre lettre du 14 de ce mois. Les Ceremonies et les Complimens seront desormais bannys de Notre Correspondance et j'agiray avec toute la Franchise que Vous pourrez desirer.

Sur ce pied je Vous diray, que j'ay veu avec plaisir la disposition de Votre Memoire,

*) Med annan hand.

Mais ce qui m'en rejouit d'avantage, c'est que j'appercois que Vous n'y avez point inseré ma pensée a insinuer aux Ministres du Czar. En effect ce seroit trop hazarder, n'estant comme j'ay eu l'honneur de Vous dire qu'une idée particuliere qui m'est venue pour mieux attiser la jalousie et la haine entre luy et ses Alliéz; Si elle est mise en oeuvre comme il faut. Le Roy n'en sait rien, et ses sentiments là dessus me sont inconnus, comme j'ay eu l'honneur de Vous le dire d'abord en Vous en faisant l'ouverture. Mais comme un Ministre peut et doit meme employer quelques fois des biais detournez pour parvenir au but proposé, je crois que celuy ci ne nous eloignera pas du notre. Mais il y faut du secret, qui ne se rencontre gueres dans un Memoire communiqué en plein Conseil. La Confidence au premier Ministre suffira peut éstre a obtenir un ordre general a Monsr de Chasteauneuf de Nous servir de second aux cas de besoins.

Par une raison toute semblable il seroit peut estre necessaire de ne pas presenter les raisons qu'a le Roy de ne point aller a Brunsvig sur le pied proposé par l'Empereur, d'une maniere qui pust faire croire, que Sa Majesté en porte ses plaintes à la Cour de France. Nos

ennemys s'alembiquent continuellement l'esprit pour noircir nos actions les plus innocentes. Et comme notre amitié avec la France les blesse, et qu'ils espient toutes les occasions pour la decrier, ce seroit un coup de partie pour eux, si la confidence d'un memoire peu menagé leur prestoit de quoy colorer leurs ruses.

Si ma lettre du 11 Aoust ne s'est pas perdue, Vous tenez sans doute deja la memoire desiré par rapport aux Matelots. Je compte meme d'apprendre incessament le succéz de Votre negotiation sur ce sujet.

Mais je languis sur tout d'apprendre au plustot la disposition de la Cour a l'egard des subsides. Si elle connoissoit veritablement la conséquence de leur retardement, elle ne se ferois pas si souvent tirer l'oreille. Nous sommes a la veille d'essuyer les derniers efforts de la fureur de nos ennemys. Si Nous y succombons, nous ne pouvons l'attribuer qu'au deffaut de ce secours, lequel s'il venoit promptement, nous mettroit encore en estat de leur montrer les dents, d'autant mieux que le Ciel meme paroit mettre une barre a leurs desseins du Coté de la Finlande comme Vous verrez par les nouvelles cy jointes qui viennent du Resident Hol-

landois à Petersbourg de sorte que nous pouvons arrester tout notre attention du seul coté de la Scanie.

Le Baron de Wurtgenau sera bien venu, de meme que les officiers Francois. Je crains seulement que ceux cy manque de connoissance de la langue suedoise ne trouvent pas toute la satisfaction. Faute de pouvoir s'expliquer, le soldat tourne souvent a gauche lorsqu'il faut tourner a droit. Un Mons:r Lenk seroit mieux notre affaire. Et je l'ay toujours regardé comme un officier de poids et un secours de consequence si l'amour de la patrie pouvoit le debaucher du moins pour un tems, je luy souhaitterois volontiers la maladie du pais Les atteints que Mons:r Groubbe en ressent, me font plaisir. Cependant j'ay deja insinué Sa sollicitation sur le pied de Votre recommendation. Les fers sont au feu, et on travaillera, s'il se peut, a Votre satisfaction. Pour la sienne neantmoins, je croirois, que puisqu'il veut pousser sa fortune dans la carriere commencée, le droit du jeu seroit d'estre de la partie le plustot le mieux. Pour se chauffer a son aise il faut chercher le soleil.

Au reste je Vous diray que Notre cher

Mons:sr Poniatowsky est icy, et me chante tousjours que le Roy a eu la bonté d'ordonner de nous bien divertir. Mais comme la Haye luy paroit un lieu de penitence plustot que de divertissement il croit pour obeir aux ordres du Roy, il ne sauroit mieux faire que de l'aller chercher a Paris. Il me presse de l'y accompagner pour avoir ensemble le plaisir de Vous voir. Si je suivois mon penchant j'y serois deja, d'autant plus que de la maniere que j'ay disposé mes affaires, je puis bien m'eloigner pour quelques jours. La seule consideration qui me retient encore, c'est en partie la crainte de Vous embarasser, en partie aussy l'ombrage que cette excursion causeroit nos ennemys. Au moins je suis seur que leurs Ministres feront par les raisonnements plus de Chemin en une heure de tems, que je n'en feray en plusieurs jours avec les meilleurs Chevaux de poste. Cepandant quande je considére d'un autre coté que tous les egards du monde ne peuvent les rendres plus raisonnables, je ne vois pas trop la raison de contraindre toutes nos demarches. Que j'y aille que je reste, ils trouveront egalement politique a tout. Ainsy je ne reponds pas tout a fait que la sollicitation de Mons:r Poniatowsky ne l'emporte enfin dans l'impatience de Vous embras-

ser le verre a la main et de salver Votre santé, estant veritablement.

Monsieur

de Votre Excellence

le tresh: et tresob:

serviteur GOERTZ.

La Haye le 25 Aoust 1716

Monsieur

Repondu *) le 31 Aoust 1716

La minute a la chancellerie

Ma lettre estoit deja portée a la poste quand on apporta l'honneur des Votres du 17 et 21 de ce mois.

Je suis surpris de voir que ma lettre du 18 ne Vous estoit pas encore renduë. J'eus l'honneur de Vous ecrire d'Amsterdam ou j'estois alors. En tout cas en voicy une Copie.

La Votre du 17 me fait voir que Vous ne proposerez a recevoir des billets d'Estat qu'au refus et deffaut des Comptants. Mon sentiment pourtant, sauf le Votre meilleur, seroit de leur proposer d'abord cet expedient. Mes:rs Les Francois sont trop polis pour refuser le payement,

*) Med annan hand.

mais je craint fort que l'execution ne les embarasse, et pour leur espargner cette peine, j'aurois cru que cet expedient au temps meme qu'on les presse sur le payement leur auroit esté plus agréable, et qu'il nous auroit sauvé encore bien du tems a attendre.

Je suis plus que personne du monde
Monsieur
de Votre Excellence
le tresh: et tresob:
serviteur
GOERTZ

Rep:du de bouche *) a Paris — La Haye le 28 Aoust 1716

Monsieur

L'honneur de la vostre du 24 de ce mois, m'a esté rendu ce matin. Depuis ma derniere il m'est venu des avis de Vienne que Mon:sr le Vice Chancelier de l'Empire a insinué que je n'y serois pas bien venu. Voila mon voyage vers ce canton là rompu, et je suis dans un inaction qui me feroit moisir à la Haye sans l'ordre du Roy de me bien divertir. Il n'a jamais esté donné plus a propos. Comme je suis Religieux Observateur des Ordres de Sa Majesté, l'excep-

*) Med annan hand.

tion de la Cour de Vienne contre mon voyage m'a determiné à pousser a toute bride jusques chez vous. Mons:r de Poniatowsky sera de la partie, et les Chevaux de poste sentiront aux coups d'esperons redoublez l'impatience que nous avons de Vous embrasser. Nostre Course commencera dans deux heures d'icy. Peut estre meme que Nous devancerons le Courier et ma lettre. En tout cas j'ay l'honneur de vous l'ecrire pour vous en donner avis, et Vous prier a meme tems de Nous faire chercher dans votre voisinage un quartier pour nous deux. Quoiqu' Amys a toute epreuve je ne voudrois vous oster un seul petit coin de vostre Commodité, a moins que vous ne brusquiez absolument ma modestie. Et en ce cas je ne vous demande retraitte que pour ma personne seule et pour mon Genie familier mon Valet de Chambre. A cette condition j'iray descendre a vostre hostel vous assurer de bouche comme je le fais icy par ecrit qu'on ne sauroit estre plus sincerement que je suis.

Monsieur
de Votre Exellence
le tresh: et tresob:
serviteur
GOERTZ.

P. S. J'apporteray aussi mes pleinpouvoirs par rapport a l'argent.

Rep:du *) le 25 7:te 1716. a la Haye le 18 Septembre 1716.

Monsieur

Etant arriué ce matin, je n'ai pas voulu laisser partir l'ordinaire sans vous donner de mes nouvelles, et vous communiquer a méme tems l'avis cy joint que je trouue devant moy. Vous verrez par la Monsieur ou en sont nos affaires et combien le tems presse. Il n'y a pas un moment a perdre. Et je me flatte méme, que S. A. R. quand Elle sera informée de ce besoin pressant donnera par un accomplissement prompt de sa gratieuse promesse, au Roy toute l'idée qu'Elle souhaite que Sa Majté ait de son amitié pour Elle. Tout depend de vos soins Monsieur, et je vous prie de redoubler vos empressemens Il est aisé d'en excuser la necessité. Une armée assemblée en rase campagne, les ennemies a la veille d'executer leur dessein, sont des raisons plus que plausibles de demander sur le Champs de quoy nous soutenir afin d'avoir le tems de mettre ordres pour l'auenir, et donner a nos amis le moyen de nous procurer du moins une paix en quelque maniere tolerable, Joignez a cela l'avis que le rapport, que j'ai fait au Roy de la promesse que S. A. R. vous

*) Med annan hand.

a fait si gratieusement sur ce sujet, partit hier, et que le vent etant bon Sa Maj:té le recevra incessament.

Au reste Monsieur, ma compagnie et moy quoyque les corps las des fatigues de la Course nous avons encore l'esprit plein de vos amitiés, et de votre bonne chere. Vous pouuez compter, que nous nous en souviendrons toujours auec plaisir toutes les fois, que nous choquerons les verres a votre santé. Je suis.

Monsieur
de Votre Excellence
le tresh: et tresob: servit:
GOERTZ.

Permettez *) que je joigne l'incluse pour mon valet de chambre. C'est assurement en user bien librement je le sais, mais pourquoi m'avez vous accoutumé a ces libertés la.

Extrait d'une lettre de M:r le C. v. Dernatt en date de Stockholm le 18 Aoust 1716.

Nous avons pourveu a nos magazins pour toute cette année.

Quant a la paie des troupes, nous l'avons reglée jusques au 7:me d'Octobre. Comme les troupes de tout le roiaume sont presentement

*) Egenhändigt P. S. af Baron Goertz.

campées, il ne Vous sera pas difficile, de calculer à combien cette depense doit monter.

C'est de meme avec les flotes. Elles ont leur provisions a bord jusques au mois d'Octobre pour ce qui regarde l'habillement des troupes, nous y sommes de méme a la fin, et vous le jugeres par la depense qui s'y est faite, qui monte actuellement a $\frac{M}{1200}$ Rdr.

Rep:du *) le 2 Octob. 1716. la minute est gardé

a la Haye ce 24 Septemb. 1716.

Monsieur

L'arriué d'un officier, que le Roy a depeché, et que Sa Maj:té m'a adressé fait le sujet de la mission de Mons:r le Comte de Wellingk vers Votre Excellonce.

Sa Maj:té me recommande deux choses principalement la premiere est, de luy faire une bonne remise d'argent, mais promptement et a quel prix que ce puisse etre. La 2:de c'est de fournir a l'officier $\frac{M}{10}$ ecus pour son voyage.

Comme je n'ai point de secret pour Votre

*) Med annan hand.

Excell:ce, je puis bien luy dire, que cet officier va en Pologne et qu'il passera plus outre.

Quant au 1:mier point, je ne scache pas d'autre ressource, que celle que Vous pourréz me procurer Monsieur.

Car la conclusion d'un negoce, pour le quel je suis en traitté, ne peut venir assez à tems, vû que les gens qui y entrent, pretendent d'envoyer auparauant quelqu'un en Suede, voir si tout s'y trouve comme on le leur assure.

Je scais tres bien, que c'est une chose extremement difficile si non tout a fait impossible que de tirer de l'argent comptant de la Cour de France sur les arrérages des subsides. Mais pourvûque Votre Excell:ce puisse seulement lui arracher des assignations sur des bons fonds, j'ai si bien préparé icy le terrain, que je pourrais avoir jusques a $\frac{M}{300}$ ecus, sur tout si M:r Bernard pouvoit etre disposé a ecrire un mot a M:rs Pels icy, pour leur assurer que ces fonds la sont bons.

Aprés cela il seroit necessaires, que les assignations fussent acceptées de ceux sur qui elles sont données. Et comme jusques icy les gens

ne veulent hazarder que la moitié de la valeur des assignations, il en faudroit avoir pour le double de la somme des $\frac{M}{300}$ ecus.

Tout cela se feroit aisement, si le Regent etoit d'humeur d'accomplir promptement la parole, qu'il vous a donnée Monsieur, c'est a dire, s'il vouloit bien vous faire tenir des assignations sur la somme totale, qui doit reuenir encore au Roy en vertu de l'alliance.

En cas pourtant que le Regent ne se laissat pas pousser jusques au total il faudroit toujours au moins des assignations pour 5 a $\frac{M}{600}$ ecus, sans y comprendre les $\frac{M}{150}$ qui sont destinés a Mons:r le Landgrave.

Des personnes qui ont eu beaucoup d'affaires a la Cour de France, m'ont auerti, que M:r le Duc de Noailles en bienfaisant les affaires de son Maitre ne rejette pas les occasions, de faire aussi les siennes, et que de pareilles choses peuuent Luy etre insinuées par le Canal de Mad:e sa mere.

Si Votre Excell:ce juge la chose faisable: Je serois du sentiment, et je conjurerois meme

Votre Excell:ce de coucher gros tout a coup, et d'offrir $\frac{M}{150}$ ecus en cas que la somme totale soit payée en argent comptant.

Vous ne deuez pas craindre Monsieur, que le Roy n'y perdit trop. Bien loin d'y perdre je me fais fort d'y faire gagner Sa Maj:té encore autant, pourvu qu'on recoive de l'argent comptant, sans mettre en ligne de compter l'utilité, qu'on en tireroit par rapport au service de Sa Maj:tè cette utilité ne scauroit etre dignement estimée, qu'en la regardant sur le pied de l'effet d'un coup, par ou l'on se seroit tiré de la plus scabreuse crise je suis persuadé, que cette seule reflexion otera d'abord a Votre Excell:ce tout scrupule d'entrer dans cette affaire. Mais d'ailleurs le pleinpouvoir dont il a plu au Roy de me munir, et son dernier ordre, de negocier une somme d'argent a tout prix acheveront sans doute de rassurer Votre Ex:ce qui est absolument mise par la a l'abris de tout.

Pour peu qu'il reste au Regent des reflexions sur les liaisons d'interet, et sur l'engagement de feu le Roy, et pour peu quil se sente Luy meme de l'amitié pour le Roy de Suède, il est a croire qu'il fera tout, pour montrer la sagesse de ses reflexions et la tendresse de ses

propres sentimens pour Sa Maj:té outre que sa parole donnée L'y doit exciter, et qu'il ne seroit sans doute pas bien aise, que de sa permission expresse il fut fait au Roy de Suede un raport que la suite dementiroit.

Pour ce qui est du 2:de point, Il m'est arriué un facheux incident auec les sieurs Christoffersen. Outre qu'a mon arriuée de Suede j'avois des lettres de change pour ces Mes:rs la, j'avois aporté encore une lettre de credit sur $\frac{M}{20}$ ecus, que le S:r Tham a Gothenburg m'avoit donnée C'est sur cette lettre de credit, que j'ay voulu prendre les $\frac{M}{10}$ ecus pour l'officier en question. Mes:rs Christoffersen m'en avoient fait esperer le paiement. mais depuis qu'on leur a confisqué a Gothenbourg un vaisseau de la valeur de $\frac{M}{50}$ fr ils sont si piqués, qu'ils ont retractés la promesse, qu'ils m'avoient fait, sous pretexte de ne vouloir faire aucun commerce sur la Suede.

Cependant j'ai trouué mojen d'attraper la somme dont il s'agit sur une lettre de change paiable dans un mois d'icy. J'espere qu'entre tems il reuiendra des vaisseaux de Suede, et

que

que je recevrai au lieu de la lettre de credit, que j'ai, une remise formelle des $\frac{M}{20}$ ecus, que le S:r Tham a entre les mains pour moy.

Mais comme pourtant je compte plus surement encore qu'entre ce tems la vous receurez Monsieur, les assignations qu'on nous a promises, ou qu'au moins vous toucherés en argent comptant un quartier de subsides, j'ose suplier Votre Ex:ce de me faire une remisse de $\frac{M}{10}$ ecus pour plus de precaution, afin que je puisse sauuer mon credit icy.

Mons:r de Ranck connoissant l'importence de la mission de l'officier, qui est venu du Roy aura l'honneur de vous mander, Monsieur, qu'en cas que cette somme soit payée des $\frac{M}{150}$ ecus, que Monsg:r le Landgraue doit toucher, S. A. Seren:me consentira trés volontiers a ce rabat ad interim. J'en pourrai rembourser M:r de Ranck aussitot, que le S:r Tham m'aura remis les argents susdits.

Le zele, que je connois a Votre Ex:ce pour le seruice du Roy, me fait retrancher toutes les

expressions excitatoires a faire l'impossible dans cette rencontre. Je me contenterai donc, de suplier seulement Votre Excellence de ne pas perdre de vue les deux points dont ma lettre traite.

Les Danois ont fait inserer dans la Gazette, que le Roy etoit mort depuis peu des blessures, qu'il avoit eues en Norvegue.

Mes lettres de Suede sont de plus fraiche date que leur pretendue nouvelle, et elles me disent, que non seulement le Roy etoit en parfaite santé mais que tout y etoit en fort bon etat, qu'en cas de descente l'on avoit tout lieu de se promettre un heureux succés contre les ennemis, et qu'il n'y avoit que la privation d'un secours pecuniaire, qui put y deranger les affaires.

Quant a l'etat de la santé du Roy, l'officier nouvellement venu m'a confirmé ce qu'on m'en avoit mandé, ajoutant, que la pretendue blessure n'a etés qu'une legere brulure de poudre a la joue.

J'avois eu avis, que les ennemis avoient changé le dessein de la descente sur la Scanie en une expedition sur la Gothlande.

Mais comme mes dernieres nouvelles portent d'un debarquement de troupes Russiennes fait sur l'isle de Wehrie, le premier avis ne me paroit plus vraisemblable.

Je crois plutot qu'on sera assez etourdi que de s'embarquer dans la grande entreprise, nonobstant que certainement elle ne pourra etre executée avant la my Octobre, comme le Prince Kurakin l'avoue lui meme.

M:r de Stiernhok chante toujours la meme chanson. Il veut des ordres du Roy, de declarer, que Sa Maj:té consent purement au Congréz de Brounsuig, disant nettement, qu'il ne faut pas insister sur une declaration prealable, et que pour Luy il n'en fait pas mention seulement envers les ministres Imperiaux.

Vous verrez s'il vous plait Monsieur, par l'extrait ci joint d'une sienne lettre, qu'il se reclame sur M:r le Comte de Luc et méme sur Votre Excell:ce, qui luy auroit fait connoitre, que c'etoient la les sentiments de la Cour de France.

Je luy repons que les ministres de France ont mieux compris la chose; mais que M:r le Comte de Luc n'a pas encore pu en étre informé.

Je laisse a juger a Votre Ex:ce s'il ne sera pas necessaire, de faire édifier M:r le Comte de Luc, et de rectifier aussi de son coté M:r de Stiernhök.

L'on mande d'Hambourg, que la demolition de Wismar a été fermement resolue, et qu'on a méme fixé deja le jour, qu'on commencera a raser cette fortresse.

J'avois esperé, que M:r de Chateauneuf auroit insinué au Prince Kurakin ce que vous scauez Monsieur. Mais j'ai apris auec etonnement que M:r Chateauneuf n'en a pas encore parlé. Ce sera donc de la moutarde aprés diner. C'etoit pourtant l'unique moyen d'empecher la dite demolition. Enfin je ne comprens rien a l'indolence de M:r de Chateuneuf par rapport a l'execution des ordres de la Cour.

Voicy Monsieur une lettre de notre Sieur Petkum comme elle regarde la Cour de France j'ai cru ne devoir pas omettre de vous la communiquer pour examiner quel usage en faire. Je dois pourtant vous avertir aussi, que le S:r Pelkum est un autheur fort odieux a la Cour de France.

Pour finir je prend la liberté, Monsieur de vous recommender de nouveau le payement de

la dette de M:r le Comte de Croissi. En cas qu'il retarde d'auantage de me satisfaire je ne pourrai pas m'empecher d'en faire mes plaintes. Tout ce qui me fera de la peine en ce cas, c'est la considération parfaite, que j'ai pour Mr le marquis de Torci. Mais aussi ce Seigneur est il trop equitable pour pouvoir prendre en mauvaise part, que J'expose la ou il faut l'injuste procedé de M:r son frere, et que j'en demande raison.

En verité c'est fort mal agi de M:r le Comte Croissi. Je ne m'etois pas attendu a si peu de reconnoissance de son coté, aprés toutes les marques réelles, que jai eu la satisfaction de luy donner de mon attachement pour luy et de ma sincere envie de lui rendre de bons services.

J'ay l'honneur d'etre inviolablement
Monsieur
de Votre Excellence
le tresh: et tresob: servit.
GOERTZ.

Apostille

Aprés auoir achevé ma lettre, je receis Monsieur la chere votre N:o 1.

Ceux, qui m'ont donné l'avis touchant M:r le Duc de Noailles, m'ont confirmé encore de-

puis dans l'opinion, que toute notre affaire dependra principalement de luy. Votre Ex:ce conviendra sans doute, scachant, que quelque bonne intention, que puisse avor M:r le Duc de Villeroy, il n'a pas assés de credit pour l'emporter sur l'autre. De sorte qu'a mon opinion il est absolument de nous rendre le premier favorable, a quel prix que ce soit.

D'ailleurs je crois, que si l'affaire traine, la mission que je fais a Votre Ex:ce jointe a l'arriuée de l'exprés du Roy, pourra fournir a Votre Ex:ce un bon pretexte, de presenter un nouveau memoire pour demander une explication nette ett positive, a quoy nous devons nous attendre par rapport a l'accomplissement des promesses, que le Regent nous a faites, et don j'ay deja fait raport au Roy par un exprés.

Il ne tiendra assurement pas a moi de faire avoir contentement a M:r votre frere. Mais il faut absolument qu'il se donne encore un peu de patience.

J'ay fourni ce qu'il faloit a M:r Votre Parent pour son passage en Suede, et je l'ai fait partir actuellement. Je suis bien aise, que Votre Ex:ce a deja veu la lettre du S:r Petkum,

dont je voulois luy communiquer le doublet, que j'en avois eu.

Au reste je me remets a ce que M:r le Comte de Vellingk aura l'honneur de vous dire de bouche, et comme je n'ai pas jugé apropos de luy donner des lettres de change pour Paris sur son nom, Je supplie Votre Ex:ce de luy fournir ce dont il aura besoin pour sa subsistence et pour son retour, et de tirer sur moi ce que Votre Ex:ce aura deboursé a cet egard.

Je suis ut in litteris

GOERTZ.

Je *) vous conjure encore une fois, mon cher ami, de vous donner tous les mouvemens possibles pour faire reussir notre expedient. Le salut de tout le roiaume en depends et vous savez combien le Roi est prompt et grands dans ses reconnoissances.

J'ai au reste donné quelques commissions à mon Valet de Chambre. En cas qu'il n'y ait pas eu de moiens de tirer quelque argent de M:r le C. de Croissi, je vous prie de lui faire paier jusques a 5 ou 6 mille francs, et de ti-

*) Egenhändigt af Baron Goertz; men ej underteckn adt.

rer sur moi, vos lettres de change seront honorées avec toutte l'exactitude possible. Les quatre milles francs que vous m'avez donné le jour de mon depart out eté paiés à Mes:r Pelz.

Croiez moi, Monsieur, absolument tout a Vous. Mes respects a Madame, et dites lui s'il vous plait que j'ai ecrit de bonne encre au L. *Houswedel* *)

Il se repends tout d'un coup un bruit, que le Prince Eugene a ete battu a platte couture, et qu'on ne sait pas ce qu'il est devenu. Ce seroit un terrible changement de theatre.

Extrait d'une lettre de M:r Stiernhök

J'ai deja dit dans mes precedentes et je le repete, que c'est absolument en vain, que j'ouure plus la bouche pour parler d'une explication preliminairé et d'un autre lieu de congrés. Loin d'avoir de l'esperance de reussir, je suis convaincu, que j'aigris cette Cour et l'Empereur personellement en continuant de toucher ces cordes, et que je fais tort par là aux interets du Roy, en cas que Sa Majté trouue, qu'ils demandent, qu'Elle soit bien auec l'Empereur. Car ce Prince prend la demande de l'explication pre-

*) Eller Stouswedel.

liminaire pour une marque de defiance dans son equité, qui le choque et l'offense, quelque chose que je puisse alleguer pour donner a cette demande ûn autre tour et la continuation du refus d'envoyer des ministres a un Congrés, ou comme chef de l'Empire conformément a diuers *conclusa* de l'Empire, Il a trouué bon il y a long tems dé faire discuter les affaires du Nord, en tant qu'elles concernent l'Allemagne, pour une atteinte sensible a son Autorité Imperial. On me dit, que bien que l'Empereur ait bonne opinion de la justice de la cause du Roy, il est contraire a sa dignité, et a la qualité de juge de s'expliquer la dessus envers une des parties auant la discussion formelle de la Cause, que le Roy n'a qu'a se fier a l'equité et a la grandeur d'ame de l'Empereur, ct d'entrer auec cette confiance dans la discussion a Brunswik, et qu'il verra finalement, que cette confiance ne le trompera point, pourvu qu'il veuille prendre le chemin d'un bon prince de l'Empire, et apporter a l'ouurage de la paix les facilités necessaires.

Pour ce qui est de la negociation generale pour la paix, on me dit, que l'Empereur ne peut point forcer les Alliez du Nord a choisir un lieu de congrés selon la volonté du Roy. Quant a la concurrence de la France dans la media-

tion generale, quoyque l'Empereur ne se soit pas expliquée encore la dessus, j'ai lieu de croire, et je ne doute pas meme, que l'Empereur ne l'admette en se reservant a soy seul la discussion et direction de celles d'Allemagne s'entend joint a l'Empire et conformement aux *conslusa* de ce corps a la dite de Ratisbonne, pourvu que le Roy veuille desister des deux points susmentionnés. L'Ambassadeur de France a cette cour continue toujours de me dire, qu'il conseille au Roy en homme bien intentionné d'en desister, et qu'il trouue, que sa Majté agit contre ses propres interets en se roidissants plus longtems sur ses points. Quand je considere, qu'en insistant d'auantage la dessus au lieu d'avoir la moindre esperance de paruenir au but du Roy, je ne fais que gater ses affaires a cette Cour et eloigner l'esprit de l'Empereur de luy, que l'Ambassadeur d'une Cour alliée du Roy conseille toujours d'en desister, ce que j'apprens de M:r le Baron de Sparre, que la dite Cour fait elle meme, qu'outre cela je me trouue depuis le 29 Decembre de l'Année passée sans ordre du Roy a l'egard des susdits points, et n'en sacheant rien depuis ce tems la que ce que V:re E:ce m'en dit, ma lettre de creance n'ayant été accompagné d'aucune instruction, il me paroit, que je fais bien de n'en pas faire mention

dans l'audience auprés de l'Empereur, ni de presenter un memoire la dessus a luy, mais de me contenter de toucher dans mes entretiens auec les Ministres ces deux cordes d'une maniere delicate, comme je fais, jusqu'a ce que je puisse recevoir les ordres de Sa Maj:té si non obstant l'impossibilité de reussir je dois continuer d'insister là dessus et d'en faire un negotium.

a la Haye le 29 Sept. 1716.

Rep:dn *) suivant la minute qui est a la chancellerie

Monsieur

La chere votre N:o 2 m'a été bien rendue. Je plains fort la situation ou Votre Ex:ce se trouue suiuant le triste detail qu'Elle m'en fait.

Rien ne scauroit etre plus sensible, qu'un *lenternement* qui semble presagir un refus, lorsqu'on fait des demandes, ou l'honneur et le propre interet de la Cour, ou l'on est, parlent si viuement pour nous. Cependant Votre Excell:ce me permettra de luy dire, qu'il ne faut pas se rebuter par ces sortes de biaiseries facheuses, mais qu'il faut continuer ses instances et redoubler ses mouuemens.

Je comprens bien, que nous ne pouvons pas pretendre qu'on nous paye les subsides des

*) Med annan hand.

quartiers pas echues encore. Mais comme le but est, que ces subsides doiuent tenir lieu de quelque secours, qu'on prete au Roy, on ne sauroit pas dire que nous demandons une chose contraire a l'intention même de la Cour de France. Et au bout du compte, ce n'est pas elle, qui nous fera des anticipations, mais ce sommes nous, qui les ferons par le negoce. Enfin, Monsieur, si l'affaire continue de trainer, je suis d'opinion, que nous devons prendre pour un pis aller, d'insister sans cesse sur le payement des subsides, dont les termes sont actuellement echues, c'est a dire des trois quartiers, et de demander, que dans les assignations qu'on donnera la dessus l'on fixe des termes courts pour ce payement.

Bien qu'il en faille retrancher un quartier pour Mons:gr le Landgraue, il nous resteroit toujous $\frac{M}{300}$ ecus, qui ne laisseroit pas de faire un bon commencement en Suede, et ils nous feroient gagner le tems de traitter a la cour de France pour le reste.

Encore veux je bien prendre absolument sur moy une perte de dix pour cent sur la somme de ces trois quartiers, et un demi pour cent

d'interet par mois pour l'auance. C'est surquoy Votre Ex:ce peut entrer hardiment.

Mons:r le landgraue y consent aussi. Ce rabat n'empechera pas, que je ne fasse encore toucher au Roy la somme entiere. Je me fais fort, de la luy faire avoir en Suede.

Je suplie donc Votre Ex:ce et j'ose la conjurer, d'employer le vert et le sec pour obtenir au moins cet article. Comme il faut que le Roy assemble maintenant toutes ses troupes, je laisse a juger a Votre Ex:ce, comment on pourra les faire subsister, si le Roy n'est secouru d'une bonne somme d'argent.

Je tremble en verité, quand je pense au sinistre succés des choses, au quel il faudroit naturellement s'attendre.

Il n'y va pas moins que de la ruine et de la destruction de tout le Royaume. Si la France veut bien contribuer a nous en garantir, il est tems de le faire *aut nunc aut nunquam.*

Il y a des gens, qui croyent, que la France etant presentement en negociation auec l'Angleterre pour une Alliance; que la premiere souhaite si ardemment, ce pourroit bien etre un

menagement pour l'Angleterre, qui retint la France de nous accorder notre demande. Mais ce raisonnement me paroit trop faux, pour que je puisse m'imaginer que la France se conduise par ce principe. Car premierement cette alliance ne rendroit ni les interets naturels plus compatibles, ni l'amitié personelle plus solide. Et en second lieu il me semble etre euident, que si la France coopere a la conseruation de la Suede, elle se fera rechercher d'autant plus par l'Angleterre de meme que par la Prusse. Car l'une et l'autre de ces puissances n'ignorent pas, qu'il n'y a presentement aucun Prince, n'y aucune cour dans le monde, en qui le Roy de Suede prenne plus de confiance, et aux sentiments de qui il defere plus aisement, qu'a ceux du Regent. En echange si la Suede est renuersée, n'y le Roy d'Angleterre, n'y le Roy de Prusse ne féront guerés reflexion sur la France.

D'ailleurs Monsieur, quand on satisfait a un engagement innocent, tel qu'est celuy de la France, l'on n'offense personne. J'ai receu le paquet de notre petit homme. Il ne m'est pas possible d'y repondre aujourdhuy, faute de tems. Je m'en reserue la satisfaction pour l'ordinair

prochain, et jaurai alors l'honneur de luy parler en termes precis

Je suis au de la de toute expression
Monsieur
de Votre Excellence
le tresh: et tresob.
serviteur
GOERTZ.

Apostille.

Apréz avoir fini ma lettre, j'ay la satisfaction de recevoir celle de V. Ex:ce N:o 3. avec les pieces y jointes. La principale de ces dernieres est sans contredit trés bien imaginée. Il n'ya que la date, qui pourroit la rendre apocryphe, car le Roi avoit deja pris dans ce tems la son quartier en deca du Suinesond a une terre, qui appartient a Mons:r de Ranck.

D'ailleurs j'avoue Monsieur, que si ce memoire de V:re Ex:ce ne porte pas coup, du moins par raport aux argents des termes echeus, l'on n'en scauroit inferer d'autre conclusion, si non que la bonne volonté manque.

Quant a l'expedient qui se présente, et par ou V:re Ex:ce juge qu'on pourroit supléer au defaut qui est a craindre, je le trouve effectivement fort delicat.

Mais comme le Roi a bien voulu m'exhorter "Lui même a étre hardi dans mes entre-"prises, je ne voudrois pas manquer de l'etre, 'lorsqu'il s'agit de lui rendre services, et que "je puis le renvoïer a son propre conseil. Ce-"pendant il faudroit absolument lui donner un "tour convenable. J'aurai l'honneur de m'expli-"quer envers V:re Ex:ce par l'ordinaire prochain.

"Il faut que l'autheur de cette proposition "connoisse trés bien le caractere du Roi.

"Il me reste de dire a V:re E:ce sur le cas "présent, que plus l'on se hatera, plus le se-"cours viendra a propos, et plus cela relevera "le prix des intentions et celui du service pour conclusion j'ose conjurer V:re Excell:ce, de mettre tout en oeuvre, pour aprofondir la veritable source du present assoupissement de la cour de France a notre égard. Car s'il provient d'un manquement de bonne volonté, il importe d'en etre instruit, pour pouvoir prendre ses mesures d'autant que tout ce que certaines gens en ont dit au Roi jusques ici, n'a fait encore aucun impression sur sa confiance.

J'ay l'honneur d'etre *ut in litteris.* A la Haie ce 29 7:bre 1716.

Goertz.

a la Haie

a la Haie ce 1:r Octobre 1716.

Monsieur

Un abus a eté cause, que l'incluse, que j'avois eu l'honneur de vous faire mardy, ne partit pas ce jour la aiant portée trop tard a la poste, puisqu'on avoit cru qu'elle ne partoit pas plustot les mardys, que les autres jours, ce qui differe pourtant de 4 heures.

Cet abus m'a donné le tems, d'ajouter a ma dite lettre, ce qui me restoit d'y inserer touchant deux matieres "la premiere d'icelles, "c'est l'article de l'argent, qui nous est offert, "sur le quel je m'etois reservé de m'expliquer "ulterieurement aujourdhui.

"J'aurai donc l'honneur de dire a V:re Ex:ce, "qu'a mon avis le tour le plus convenable qu'on "scauroit donner a l'ofre en question, ce seroit "que l'on m'ecrivit, qu'ayant après, que le Roi "m'avoit donné commission, de chercher ci de-"hors quelque somme d'argent, pour subvenir "aux depenses, qu'il est obligé de faire, afin de "resister d'autant plus efficacement aux entre-"prises de ses ennemis, l'on avoit cru, que ce "seroit faire un plaisir au Roi et lui rendre un "petit service agréable, que de m'adresser quel-"ques lettres de change; que ce que l'on en fai-

"soit n'etoit qu'un echantillon de la bonne vo-
"lonté qu'on avoit d'etre utiles, la quelle se ma-
"nifesteroit toujours mieux, a mesure qu'on se
"trouveroit en etat, d'en donner des preuves
"plus solides; me priant, de vouloir fortement
"assurer le Roi de la sincerité de ses intentions.

"Aprés cela Monsieur il faudroit, que dans
"l'incertitude ou nous sommes, si le Roi voudra
"agréer l'ofre qui lui est fait, l'on me permit,
"de faire quelques difficultés d'y entrer, et que
"l'on acceptat de moi une obligation, que je
"donnerois de la par du Roi en vertu de mon
"plein pouvoir, et la quelle je remettrois a ce-
"lui, qui me delivreroit les lettres de change.

"Je crois Monsieur, que sur cet pied la
"l'ofre pourroit etre receu, et je suis persuadé,
"qu'il feroit plus surement l'effet, que l'on doit
"s'en promettre. Je repete en meme tems, qu'il
"seroit bon, de faire sans delai ce que l'on a
"intention de faire. La promptitude en releve-
"roit beaucoup le prix, et le service auroit d'au-
"tant plus de merite qu'il ne scauroit jamais
"venir plus a propos.

La seconde addition, que j'avois a faire a ma susdite lettre, c'etoit Monsieur, ma reponse a celle de notre petit homme. Je la joins ici

sub volante priant treshumblement V:re Ex:ce de prendre la peine, d'en examiner le contenu.

Vous trouveres Monsieur, que j'y fais mention de deux expediens, dont je me reservois de m'expliquer envers V:re Ex:ce.

L'un est, qu'on pourroit traitter avec notre homme sur les subsides, et nommement sur le premier ou deuxieme quartier, qui n'est pas encore echeu. Il me semble, que la cour de France feroit d'autant moins de difficulté, de donner les mains a une telle convention, par ou l'argent resteroit dans le roiaume. J'ay deja ecrit au Roi sur ce pied, proposant a Sa Maj:té de se faire rembourser de la ville de Gothembourg de l'avance qu'elle feroit d'un quartier de subsides.

"L'autre expedient pourroit etre, de dispo-"ser votre ami, qui ofre de l'argent, de four-"nir encor au delà de la somme offerte celle "dont il s'agit, lui faisant connoitre, qu'il faut "absolument de tels ingredients pour le projet "connu, et que sans cela il seroit purement im-"possible d'y reussir. Mais V.re Ex:ce jugera bien, qu'il ne faudroit toucher cet article avant que l'ofre n'ait eu toute sa consistence.

"Enfin Monsieur, toute notre ressource s'ap-"puie uniquement sur le Ministere de V:re Ex:ce

"Comme la reconnoissance du Roi est tou-
"jours outrée envers tous ceux qui l'ont pu tirer
"de quelque embarras, je suis persuadé Mon-
"sieur, qu'il vous la marquera a plein main, et
"que vous n'aurés qu'a demander, pour obtenir
"tout ce que vous desirerés.

a la Haye ce 2 8:bre 1716.

Monsieur

J'espere que ma depeche d'hier parviendra a son tems aux mains de V:re Excell:ce.

Je n'ay rien a vous dire Monsieur, au de la de son contenu, si non que M:r l'Ambassadeur de France continue toujours de garder envers moi un profond silence, touchant les ordres de Sa Cour par raport a Wismar, de sorte que je ne scais, si ceux qu'on nous a dit d'etre donnés, ont demeurés en arriere, ou si l'on a trouvé a propos, de les revoquer depuis. quoi qu'il en soit, j'ay été bien aise d'aprendre de bonne main, que la demolition de Wismar vient d'etre remise tout de bon a un autre tems.

Voici Monsieur deux lettres de Notre S:r Petkum avec la reponse que j'y fais.

J'ay deja marqué a V:re Ex:ce que je ne reponds pas de l'apotre. C'est a la cour de France, de juger, quel usage il y a à faire de ses dogmes.

M:r du Mont me mande, que M:r le Marechal d'Uxelles s'est encore plaint du peu de confiance que le Roi de Suède prend en la Cour de France.

Je ne scay si V:re Ex:ce trouvera a prospos, de revenir a la charge, pour convaincre le Ministére de France, que l'on ne peut pas exiger quelque chose de plus, que ce que V:re Excell:ce lui a deja insinué la dessus, c'est à dire, que le Roi de Suede sent, qu'il faut tacher quelque chose a quelqu'un de ses ennemis, pour avoir un meilleur marché avec les autres, et qu'il croit, que c'est du coté du Czaar qu'il faudra se tourner.

Repondu le 12 Oct. 1716. suivant la minute

a la Haye ce 6:me 8:bre 1716.

Monsieur

Il ne m'est rien venu encore aujourdhui de V:re Excell:ce je n'avois rien eu non plus d'Elle par l'ordinaire précedent, mais je n'en fut pas inquiet, scachant que cette privation ne provenoit Monsieur, que de votre absence de la bonne ville.

Il y a des avis certain, qui portent, qu'il ne sera rien cette année de la descente en Scanie, le Czaar aiant declaré, que la saison etoit trop avancée, et s'etant plaint hautement dans un conseil de guerre contre le Roi de Danemarc, d'avoir manqué à ses promesses touchant les préparatifs à faire.

Le motif principal pour le quel le Czaar s'est ravisé n'est autre, que les avis qu'il avoit eus des mesures que l'on a prises en Suede pour la defense.

Il se pourroit Monsieur, que la cessation du danger imminent rallentit a la cour de France l'ardeur, qu'on devroit se sentir de nous assister. Mais il me semble, que si l'on souhaitte notre conservation, l'on n'y scauroit contribuer plus a propos que presentement, ou il s'agit, de mettre le Roi en etat pendant l'hiver qu'on gagne, de figurer encore mieux l'année prochainé et de se rendre encore plus re'spectable. Je me preserve l'honneur, de m'etendre d'avantage la dessus. En attendant j'ay celui d'etre inviolablement &c.

P. S *) J'ai vu le jeune C. de Piper a Amsterdam, Il veut absolument ignorer la mort de son pere. Mais le Prince Courakin l'assure positifvement, a ce que Ranck m'a dit. Il y pourroit bien avoir de la politique dans cette ignorance affectée, dont je ne suis pas faché, parce qu'elle aura conservé *rem integram* jusques a l'arrivéé des lettres que j'ai ecrites en Suede à l'occasion de cette mort. Voiez par la copie ci jointe ce que j'ai ecrit au S:r Houswedel, s'il y a encore quelque chose a faire, V. Ex:ce n'a qu'a me l'indiquer, rien au monde me pourroit faire plus de plaisir que de vous convaincre, Monsieur, de l'attention parfaite que je fais a tout ce qui vous regarde.

Je supplie V. E:ce de vouloir prevenir tout excés dans la lettre de credit que j'ai donné au C de Welling sur Elle.

---

*) Egenhändigt.

ANDLINGAR

hörande till

KONUNGARNA FREDRIK I:S

OCH

ADOLF FREDRIKS

REGERING.

Biskopen, sedermera Erke-Biskopen E. Benzelii d. y. ansökning hos Kongl. Maj:t om tillåtelse att vara borta från Riksdagen år 1731 *).

21. Aug. 1730. Ink: d. 8. Sept. 1730.

Stormäcktigste Allernådigste Konung

Kongl. Maj:t vil til denna underdåniga ansökningen härmed hafva gifvit des nådige bifall. Stockholm i Råd Cammaren d. 9 Septemb. 1730.

FRIEDRICH

Eders K. M:tts nådigsta Påbud angående en allmen Riksdag til then 16 Januarii nestkommande åhr är Consistorio til handa kommen, och skal i alla mål underdånigst efterlefvas; men i förtröstan på Eders K. M:tts nåd och ynnest drister jag mig j lika underdånighet utbedja Ed. K. M:tts nådigste tillåtelse at thenne gången få blifva hemma i stiftet. Förblifver til dödsstunden

Stormäcktigste Allern. Konung

Götheborg d. 21. Aug. 1730.

Eders K. Mtts underdånigste undersåtare
E. BENZELIUS.

Likheten med Originalet ur Linköpings Gymnasii-Bibliothek intygas af

W. FORSSLUND.

---

*) Meddelad af H:r Erke-Biskopen m m. von Rosenstein.

Bref ifrån Bergs-Mekanikus Christoffer Polhammar, sedan Kommerse-Rådet och Kommendören af Kongl. Nord-stjerne Orden Polhem.

Welborne H:r Ofverstleutnant
gunstige gyner

Jag ber om uhrsecht att budet dröjer länger än tijdhen tålt aff orsak att man med uhrmakaren forst måste accordhere om det ovanlige arbetet som fodrer sin tijdh at jemka.

förbl. näst fljtig helsning

Welborne H. Öfverstleutnant
hörsamste tienare
C. Polhamer.

Likheten med det af Kammarherren Herr Baron Manderström meddelade Original intygas af

W. Forsslund.

Af Talmannen Olof Håkansson *).

Concepter vid 1741 åhrs Riksdag.

Stormäktigste Allernådigste Konung

Att Eders Kl. Majtz dyra person in till thenne dag och thet nu ingående nya år vid god hälsa och all hög Kl. välmågo bibehållen är, therföre hembär Eders Kl. Mtz trogne undersåtare af bondeståndet en ödmiuk och innerlig tacksäyelse till then högste guden.

Och bönfalle hans Gudommelig Mt af innerlige hiertan, at Eders Kl. Mtz, med thes milde och rättvisa regering, ännu j många nya år och uthi långliga tider måtte hugna Riksens trogne Ständer, som för Öfverhetens, med rikes oskillachtiga välfärd giärna upofra sin förmögenhet, ja hvad them ännu kiärare är, och att thetta nya år i dag må taga then hugneliga början, samt sedan vinna then önskeliga fortgång, at året 1741 til Eders Kl. Mtz eviga låf och äreminne, i blant Svea och Giötha män evärdeligen må räknas för thet stora och välsigna-

*) Han var Bonde-Ståndets ledamot 12 Riksdagar å rad, en gång vice Talman, och vid 8 Riksdagar Ståndets Talman; ända till och med den sjunde utan omröstning.

de år, uppå hvilket, till hella världens förundran, Alla oredor undanrögde blifvit, samt en oomkulstötelig grun lagd till föliande tiders ock alla redelig Svenske undersåtares beständiga välfärd och säckerheet, samt oföränderlige ock sanskyldiga vähltrefnat
uthi Eders Kl. Mayt nådiga ynest och huldhet inne sluter sig bondeståndet i diupaste underdånighet.

N:o 2. 1741.

Stormacktigste Allernådigste Drottning,

Thet nya år som i dag tager sin början gifver Eders Kl. M:tz trogne undersåtare af bondeståndet, et nyt tillfälle at inför Eders Kl. Maj:t närmare fortsättia the trogne böner, som vij från vårande, uti våra fattige hydor beständigt fälla för Eders Kl. Mtz höga Kl. välgång och lycksalighet
vij anroppe förthenskul enhälligt then samme gode Guden han ville låtta Svea rikes ständer ännu i långliga tider i underdån få framträda in för Eders Kl. Mait vår nådigsta Drotning, och med sina exempel lära barn och barnabarn att uti Eders Kl. Mtz dyra person, med all undersåtelig vördnad prisa och ära sin milda, hulda nådiga öfverhet, samt af innerliga och trogne hiertan år från år frögda sig öfver Eders Kl.

Mayt beständiga högga Konl. lycksalighet och vähltrefnat

bondeståndet innesluter sig i underdånighet uthi Eders Konl. nådiga ynest och omvårdnat.

Likheten med de af Herr Landshöfdingen m. m. af Brinkman meddelade egenhändiga Originaler intygar

W. Forsslund.

Bref från Archiatern Linnæus (nob. v. Linné) till Archiatern Bæck.

Kongl. M:ts Archiater, Regii Collegii Medici Præses, Soc. Reg. Scient. Upsal. Holmensis et Nat. Cur. Soc.

Gud frögde min K. Broder i detta åhr med alt det godt jag af hiertat önskar Min K. Bror, så vet jag att m. Br. blifver rik af välsignelser.

Tela mobilia eller Telum mobile är gadd, eller de giftiga tänder som hvarken böra eller kunna kallas tänder, ty de sitta ej uti maxillis.

Jag tänkte att M. Br. varit på nya Bostellet med Deras Majestäter;

Jag arbetar med Hennes Majts musslor alt det jag hinner.

ett par dagar har jag varit på landet och julat många bref i dag men intet nytt.

Climius talar om i Europa blifver folket på första dagen i åhret gallne att de ej trifvas i huset; jag ser att sjukdomen smittats alt til upsala.

Min Hustru helsar och önskar min Bror en kiär maka på detta åhret.

Jag är Min K. Broders

lydigste tienare

Upsala 1754. CARL LINNÆUS.
d. 1. Januarii

Utanskriften:
Archiater Walborne Hr Doctor Bæck:
Stockholm

Likheten med det af Herr Medicinal-Rådet och Riddarn Hedin meddelade, med sigill försedde, Original intygar
W. Forsslund.

Wälborne H:r Archiater
Min gamble vän ock Broder

Det fägnar mig hvar gång jag får fägna mig af M. K. B:rs bref och höra min gamble väns välmåga

Jag bor nu ständigt öfver sommaren på landet, har 5 stycken studender hos mig i nästa gård, för hvilka jag läser 3 a 4 timar i sänder ett par gånger om dagen; äter smultron och Botanicerar, samt arbetar med mitt systema naturæ som tryckes nu för sista gången till slut.

Chimæra är ett underligt diur, präcktigt af lefvande beskrifvit uti actis Nidrosiensibus; jag har det ock sielf uti mitt museo, men finner intet vid tändren att ändra

Oeconomiska vettensk. Societeten i Leipsig har pålagt mig ett nytt arbete med rangeringen af deras Horto oeconomico, som skall inrättas.

En ny tractat om *Fragaria* har jag nyl.

fått från Paris. uti Actis parisinis är intet nytt uti Historia nat. jag väntar en artig sambling från Grönland. Hans M:t af Danmark har sänt mig 4 et 5 delen af Flora Danica.

Från Petersburg har jag fått lefvande *Acer tataricum*, som för ut ej varit i Europæiske trägårdar; äfven Spiræa sorbifolia, om hon älliest komer sig.

Anmäla min vördnad hos nådiga Fruen och lilla Archiatern jag är oafl.

Min Älskade H:r Broders

Upsala 1766 — ödmiuke tienare
d. 25 Julii — CARL V. LINNE.

Utanskriften:

Archiatren
Wälborne Herren
H:r Doctor Bæck.
Stockholm.

Med adeliga Sigillet *).

Likheten med det af Kanslisten vid K. Wettenskaps-Akademien Herr C. O. Svartz meddelade Original intygas af W. FORSSLUND.

---

*) Det kan anmärkas, att v. Linné i sitt sigill, redan innan han blef adlad, nyttjat örten Linnæa, hvilken han ock upptog i sitt adeliga sköldemärke.

MANUSKRIPT-SAMLINGAR.

STOCKHOLM,
ELMÉNS och GRANBERGS Tryckeri, 1820.

Utdrag af Katalogen på Mannuskripterna uti Rålambska Biblioteket på Strö *).

In Folio.

N:o

1. Tabulæ synopticæ in Philosophia, tam Theoretica, qvam Practica, in Physicis Theologicis.

2—3. Genstig att igenfinna alla tid efter annan utgångne Placater, Stadgar och Förordningar, efter alfabetisk ordning, 1716.

4. Åtskilliga Svenska familjers Genealogie.

5. Om 1680 års Riksdags-ärender, och huru då lades grunden till de förändringar, som sedan och successive äro vid Regementets förande försporde och brukade blefne.

6. Johannis Loccenii Orationes & Epistolæ; Ejusdem Poëmata 1724.

7. Claes Johansson Prytz Register öfver många Svenska Götha och Finska herremän, som allenast till farsnamn, och icke särdeles till namn uti dess Svenska slägtebok finnas.
Item dess historiska beskrifning om de fordna Göthers tidräkning och gamla runstafvar.

8. Kongl. Bergs-Collegii relation om Bergslagernas beskaffenhet och tillstånd i riket alltsedan år 1666. Författad 1697.

9. Relation, med bilagda documenter om Biskopps-Canonie, Prebende, samt Kyrko- och Closter-gods och deras reduction ifrån begynnelsen af K. Gustaf I:stes till Drottning Christinas regementstid, på Kongl. befallning författad 1691.

10. Kongl. Bref in originali till Öfver-Ståthållaren R. R. m. m. Baron Claes Rålamb uti hvarjehanda ämnen, 1674.

11. Eliæ Brenneri Thesaurus Nummorum Sveo-Gothicorum.

---

*) Meddelad af Friherre Sack till Bergshammar. Denna Samling har förut varit förvarad på Högsjö.

12. En gammal slägtebok, som sal. Hans Excellens Grefve Päder Brahe sig förskaffat och är mycket rar.

13. En Kokbok skjänckt af Fru Brita Krus till Fru Brita Horn 1696.

14. Jordebok öfver R. R. m. m. Baron Claes Rålambs och dess Fru Elisabeth Gyllenstjernas gods, hvaraf de uppburit räntan 1680, 81 och 82. —

15. Ett band med åtskilliga Handlingar, såsom: H. Claes Rålambs deduction angående K. Carl Gustafs Testamente. — Ejusdem betänkande, hurnvida hustruns fasta egendom kan hälla för den gjäld, som mannen under ägtenskapet gjort. — Ejusdem om naturen af bröstarfvinges gods. Ejusdem huruvida Jordebyten och kjöp, som lagl. äro skjedda, kunna återkallas eller ej. Ejusdem om det förfallna Rådhusets upprättande.

16. En Rysk Ordabok tillika med åtskilliga underhandlingar emellan Sverige och Ryssland uti K. Gustaf Adolphs tid.

17. Ett band med flere Handlingar, neml. Herr Erik Sparres Protestation emot Hertig Carls förehafvande 1599. Ejusdem Protest i ringen på Linköpings torg 1600. Gref Magnus De la Gardies remonstration, öfver alt det malicen och invidien öfver honom utpridt 1676. Ejusdem vindicia veritatis 1678. Ejusdem bref till Krigs-Rådet Gyllenhoff 1681. Extraits et Copies des Lettres de son Excellence le Comte de Velling à Mess:rs de Mullern & de Feiff 1712. Gref Magni Stenbocks relation och defensionsskrift 1713.

18. Åtskilliga Originale bref till och ifrån Johan Mornay 1594. Äfven ifrån Joh. Skytte till Riks-Cancell. Gref Axel Oxenstjerna 1613, 1626, 1637. — Likaledes ifrån Joh. Skytte till K. Gustaf Adolph 1631.

19. Haq. Spegel om Konung Salomos lefverne och regering. Item om K. Carl XI:s och Drottning Ulricæ Eleonoræ regering.

20. Bref om de gamla Indianers vishet af Olof Leijonstedt 1712.

ergmäst. och Assessoren Erik Odelstjernas Relation till K. M. om dess resa till de utländska Bergverken ifrån 1690 till 1692; jemte bihang om Bergverken i Sverige.

Ett band med följande: Gref Erik Dahlbergs Diarium 1702. Gref Magni Stenbocks Testamente och relation 1716. Andreæ Rhydelii Testamente. Ejusdem Tal vid en Prest-Ordinations-Act. Tractat om staterna i Europa. Joh. Archenholtzs tankar om Sveriges tillstånd emot andra magter 1738.

Dr. Joh. Gerhardi fromma hjertans clenod, försvenskad af W. G.

Grefvin. Gondez lefverne, ifrån Fransyskan öfversatt af Hans Clason Rålamb.

Ett band med följande: Copia af en gl. Chrönika. Gånge Hrolfs Sturlögers sons saga. Konung Hrolf Krakes samt Adill Upsala Konungs saga. Halfdan Östenssons Historia. Asmund Kappabanes saga. Samson Fagres saga. Hjalmters och Olvers saga.

Bref och Förordningar ifrån 1547 till 1724.

Åtskilliga Comedier.

Copie af Hr. Schering Rosenhanes Oeconomiebok.

Kongl. Rådet H. Edvard Ehrenstens Sololoqvium ad Filios 1687.

Den tappra Gustaf Wasas Kärlekshändelser i dess lefvernesbeskrifning, öfversatt af Adam Leijell.

—34. Öfverste Åke Rålambs samlade titlar af alla Svenska Kongl. Recesser, Besluter, Placater och Förordningar ställde uti alfabetisk ordning.

Åke Rålambs samle boks Extract af alla Kongl. Bref och Förordningar m. m. från älldre tider.

Åke Rålambs samle Bok, till Kongl. Svea Hofrätts tjenst, på alla Kongl. Bref, Rescripter och Resolutioner, ifrån det Kongl. Hofrätten sattes, författad 1693.

—38. Historisk Tractat om Svea och Götha Rikens allmänna Rätt utdragne af Riksens Historia, Lag och Handlingar, af Clas Johansson Prytz, jemte ett litet Extract af Sveriges Krönika af C. J. Prytz 1690.

39. Don Diego Saverda Faxardi Corona Gothica, eller de i Spanien regerande Väst Göternas Konungars bedrifter, ifrån Spanskan öfversatt af J. G. Sparfvenfeldt 1699.

40. Bref ifrån och till Drottning Christina ifrån Gen. Gouv. Seved Bååth år 1661 och 1663.

41. Ett Band med följande: Tjenlig skrapa öfver anförda verk kalladt Les Anecdotes de Svede 1721. Gref Rutg Aschebergs lefvernesbeskrifning. Gaml. Conrad Ribbings dito. Gaml. Claes Rålambs Personalier. Fru Elisabeth Gyllenstjernas Dito. Dess Fäderne och Möderne. Fru Anna Thotts Personalier.

42. Lars Harmens berättelse om Afvesta Krono Bruk 1723. Item om Smält-Processen vid Sahla 1723. Item om Jern och Stål-manufacturiet vid Wedevåg och Qvarnbacken 1727.

43. Rasmus Ludviksons Historia om K. Gustaf d. 1:sta förbättrad af Riksdrottset Hr. Päder Brahe den äldre.

44. Ett Band med följande: Bönen Fader vår och Apostoliska tron på gl. Svenska. Åtskilliga själamässor, Closter-ordningar Biskopsbref, åtskilliga stadgar, åtskilligt om St. Brita.

45. Ridderskapet och Adelns förklaring öfver en ifrån de andra Standen på Riksdagen 1650 till Drottning Christina ingifven otidig skrift, under skjen af råd och påminnelse om godsens återkallande till Kronan.

46. Laurentii Episcopi Upsalien. de gradibus prohibitis.

47. Olai Verelii Epitome Historiæ Sveo-Gothicæ.

48. Miracula Sanctæ Brigittæ ex antiquissimo M. S. Codice descriptæ.

49. Ett band med Kongl. Förordningar, Bref och Reglementen

50. Gref Hijpoliti Douglas Historia öfversatt ifrån Fransyskan af Friherrin. Greta Oxenstjerna.

51. Axel Julius Hörlin om verldenes vrångvisa omdömen uti andeliga saker.

52. Berättelser om flera Svenska Konungars och Drott-

ningars Kröningar samt Cermonier, äfven om deras Begrafningar.

53. Ett Band med följande: K. Gustaf Adolphs valediction till Ständerna 1630. K. Carl XI:s Tal vid sitt inträde till regeringen 1672 Lagman Gyllencreutz tal 1682 på Riksdagen angående souverainetetén. H. Erik Lindskjölds Oration på Herredagen 1686. Gref Bengt Oxenstjernas oration vid Theol. Doctors-promotion i Upsala 1693. Ejusdem Concilier angående Ryska och Polska kriget 1702. Gref Horns oration vid Ständernas sammankomst 1713. Memorial, om de skjäl som bragt Ständerna att anmoda Prinsessan att antaga sig styrelsen i Konungens frånvaro i Turkiet 1714. Anonymi betänkande angående successions-rättigheten och souveraineteten 1719. Samtal emellan en Adelsman och en Biskop. Arfprinsens Memorial till Ständerne. Biskop Svedbergs försvarsskrift till Ständerne. Stats-maximer af Lord Halifax. 2:ne Drottning Ulrica Eleonoras bref till Ständerne med anmodan att taga Hans K. Höghet till Konung 1720. Hans K Höghets försäkran. Samtal emellan 2:ne herredagsmän. Memorial angående rangen. Memorial om frälsegods besittjande och adeliga giftermål måga tillåtas de andra Stånden. Samtal emellan en ny och en gl. adelsman 1722. Några bref mellan Aristiden och Eudippen. K. Fredriks tal till Ridderskapet 1723. K. Bref och Donation till Hennes K. Höghet Lovisa Ulrica på Drottningholm 1744.

54. Tidens rätteliga brukande till att ingå i Evighetens Evighet, öfvers. uti Tobolsko af Bror Rålamb 1719.

55. Clas Rålambs beskrifning om dess gjorda resa såsom Ambassadeur till Turkiet 1768.

56. Anders Backmanssons beskrifning om orsaken till Göthiska rikets undergång i Spanien och det närvarandes tillstånd.

57. Claes Rålambs Diarium under dess Constantinopolitanska resa.

58. R. R Gref Axel Leyonhufvuds beskrifning om det som tilldrog sig med de herrar som miste lifvet uti K. Carl IX tid.

59. Hof-Articlar af K. Carl XI år 1637 tillika med rättegångs-processen och Instructionen.

60. K. Johan III. historia förmodel. af Mag. Aegidius Girs.

61. Ett band med följande: Rättegångs-process emellan Adv. Fiscalen Sternell och Prosten Jacobum Boëtium 1697. Nicolai Bergii föreställning om de Reformertas efventyrliga förening med Lutheranerne. Ejusdem anmärkningar öfver de Reformertas supplique. Anonymi betänkande om det är rätt att Präesterskapet söka rum på verdslig rangordning. Några påminnelser om Christendomens förbättring. Jacob Johan Angermanni mening de jure patronatus. Schmedemans betänkande om kortaste sättet att komma till grundelig vetenskap om lag och rätt.

62. Amiral Werner von Rosenfeldts sjömans memorial, hvad hvar och en på flottan hafver att förrätta.

63. Relation om smältverket vid Stora Kopparberget.

64. Erik Jöranssons historia om K. Erik XIV. 1612.

65. Undervisning huru Räntorna utgå och böra betalas af ett mantal uti hvarje provins.

66. Catalogus Dissertationum in Academia Upsaliensi ab ejus institutione habitarum & quæ inveniuntur in Bibliotheca Upsaliensi.

67. Excerpta secundum Alphabetum in variis ab And. Rålamb.

68. Några Ryska Ceremonier, ifrån Ryskan öfvers. af Olof Didrikson Barckhusen 1682.

69--70. Riksens Råds bref till och ifrån K. Carl XI från 1675 till 1679.

71. Ett band med följande: Anonymi vederläggning om Präesterskapets predikan om skattepenningen 1693. Samtal emellan en svensk och en utländsk. Severini Alethei ad Morphorium super Conciliis Pasqvini veredici Epistola familiaris. Morphorium ad Pasquinum veredicum. Pasquinus Veredicus till Svea Ständer om Rikets tillstånd. Tal hållet af alla 4 Stånden i Finland till samteliga Ständerna i Stockholm. En Bonde i Uplands påminnelse vid samma till

d. Extract af Tiselii förklaring öfver Evangelium.
n Prästmans betänkande öfver Rikets olyckliga tillstånd 1713. Haqvinii Tiselii skrifter vid Riksdaen 1714. Prognosticon ifrån 1700.

. Carl XII. Cavalleri-Reglemente, jemte dess fältok och Reglemente för artilleriet, som af K. Fredrik tadfästes 1725.
rke-Biskopp Laurentii Petri Svenska Krönika.

tt band med följande: Jonæ Klint de ijs, qvæ qvotnnis in aula Johannis III. de Liturgia agebantur. ,aurent. Achiep. Epistola ad Pastores suæ Diœceseos e Liturgia recipienda 1577. Laurentii Petri Gothi criptum. contra Laurentium Coenobitam Papistiuma qui vulgo Kloster-Lasse vocabatur 1578. Forma)bligationis in aula conscripta et Rectoribus Schoarum similiter et Pastoribus Ecclesiarum proposita. ;onfessio Extrema Archip. M. Laurentii Gothi 1579, 'ontificis Romani ad Regna Septentrionalia Legati Anonii Possevini propositio ad Regem Johannem III. 1580. Ejusdem propositio super negotio Religionis Catolicae 1580. Ejusdem literæ ad Dn. Hogenskild Bjelke mper negotio religionis Christianæ 1580. Copia af Protocollet då Nationela Concilium blef hållet 1593. Fru Hindrickssons Relation om Påfvens gl. förslag att få de 3 Nordiska Rikena under sin falska lära 1604. Lectiones et lectionum Ordo pro Scholis Cathedralibus et Provincialibus in inclyto regno Sveciæ ab Episcopis Professoribus et Capitularibus Orebrogiæ congregatis unanimiter sancitus et approbatus 1611. Protocolla Colloqvii inter Consistorium Holmense et Dn. Fredericum Mænium 1645. Relation om stämplingar uti Paris Påska dagen 1652. Dr. Johan Mathiæ bref till Drottning Christina då rycktet utspriddes, att hon ombytt Religion 1655. Dr. Joh. Terseri förklaring och bekännelse öfver dess Cateches 1662. Senatus Academici Sentence och dom öfver studenten Olaum Uhlegium och M. Petrum Scheffen för deras kjätterska meningar 1689. De förordnade fullmägtiges utlåtande öfver Consistorii i Pernau, emot Professor Folker censurerade Theologiska proposition. Samtel. Consitoriernes betänkande öfver Danska Krigsfångens Baron Otto de

Lutzous fåseliga förskrifning till djefvulen 1711. Stats-Secret. Höpkens Scriptum de crimine et poena Blasphemiæ. Cantzleren Schvalgs vederläggning. Doctor Molins Theses 1715. Theologiskt betänkande öfver Eds-formulairet vid visitationen under Wismars belägring 1716.

75. Johannis Hadorphii uttog af Riksens Recesser, stadgar, ordningar och Placater samt resolutioner under vissa tituler efter lagen stälte.

76. Nicolai von Palmgarten Palmerij Aurata Militia Regni Sveciæ Conscripta.

77. Pauli Justen Chronicon Episcoporum Aboensium.

78. Der König Carl Gustafs Reise-beschreibung von 1638—1640. Jemte Copia af K. Gustaf Adolphs Egenhändiga uppsatta historia öfver K. Carl IX.

79. Sveriges så allmänna som synnerliga tillstånd beskrifvet uti ett samtal emellan 5 personer. 1709.

80. Talanders dröm 1713. Urban Hjernes Bergslyckta. 1689.

81. Erik Jöranssons historia om K. Erik XIV. och i synnerhet om det Krig som han emot K. Fredrik II. i Dannemark förde. 1612.

82. Ett band med följande: Eliæ Brenners version af några finska ordspråk 1706. Acter emellan Presterskapet och Facultatem Philosophicam angående Philosophiam Carthesianum 1689. Petri Lagerlöfs Collegium de ornatu et genio linguæ patriæ. 1691.

83. Joh. Broderi Ralambii Brevis Institutio Gallicæ et Italicæ linguarum in usum Juventutis Conscripta 1642.

84. Orthodoxa Confessio Fidei Catholicæ et Apostolicæ Ecclesiæ orientalis.

85. Laurentii Raimundi Reformatio Gustafviana. 1736. Ejusdem Historia liturgiæ. 1638.

86. Jacob Sperlerighs räknebok och ritningar uti Architecturen och fortification m. m.

87. Edvardi Ehrensten vita Regis Caroli Gustavi recitata circa funerationem.

88. Kongl. Bref och Förordningar rörande Ridderskapet och Adeln samt deras Privilegier.

89. Joh. Risinghs tractat om kjöphandelen.

90. K. Carl XI Reglemente om Stockholms stads rättigheter, medel och inkomster. 1693.

91. Acta angående det intenderade General-Consistorium.

92. Ett band med följande: Hans Olofsons förklaring och uttydning af Sveriges stadslag. Peter Diikmans uppsatts om en rätt idea af Lands-Secreterare-tjänsten, 1706. Project till Contant penninge-lön för Prästerskapet 1727. Åtskillige Kongl. Bref, förordningar, Privilegier m. m. Riddcrstjernas Relation om svenska Bibelns revisioner af K. Carl IX och Gustaf Adolph 1692. Hospital-förordning för Fahlu Hospital 1712.

93. S. Wolters uträkning på Sjötulls och Licent-taxorna 1743.

94. Jonas Schnasks Korta begrepp och sammanhang om utländska Bergsmäns Bergs-Compass. Urban Hjernes försvarsskrift för Paykull.

95. Matrikull på sveriges Rikes Ridderskap och Adel till 1703.

96. Instruction för Gen. Gouverneuren öfver Ingermanland och Kexholms län, gifven af K. Carl XI. 1689.

97. Kjätils hänga och Grim Luditkinds saga 1697.

98. Extract af den Engelska Ministerna vid danska hofvets företal till den danska regeringsformen, som den var 1692. En Patriots jämförelse emellan K. Carl XII af Sverige och Alexander af Macedonien.

99. Om landtbruk och jerns tillverkning samt Masugnaverk och Masugnar.

100. Ett band med följande: Knut Pehrsons handlingar angående Hertig Carls Regemente 1616. Jacobi Typotii Relatio Historica de Regno Sveciæ. Danska Ministern Wijbes relation om Sveriges stat 1642. K. Carl XII Physica. Johan Tornæus berättelse om Lappmarkerna och deras tillstånd. E. R. om Lapparnes lefverne, seder m. m. 1671. Joh. Tornæus Descriptio Lapponiæ et Lapponum. Åke Rålamb, Diarium öfver danska kriget ifrån 1675 till 1680.

101. Ett band med följande: Georg Stjernhjelms lefverne. Magnus Rönnov Dubblairs lefverne. Petter Sparres lefverne. Grefvin. Maria Gustafva Gyllenstjernas version af några curieusa bref 1700.

102. K. Gustaf den I:s Chrönika 1597.

103. Catalogus Dissertationum Svio-Gothorum apud Exteros ab anno 1591 ad annum 1709. Disput. Londinenses à prima ejus institutione.

104. Den durchläuchtiga Zulima ell. den rena kjärleken försvenskad af A. F.

105. Om Konungars ljus och Conduite Componeradt af den visa Indianen Pilpay och försvenskadt af Harald Appelbom 1663.

106. Acta och handlingar, som äro förelupne emellan de franska och danska Comissarier på Gräntsen 1619.

107. Schröders ingifne förklaring öfver Consistorii i Stockholm till Kongl. Cancellie-Collegium ingifna betänkande, om en skrift kallad det Prophetiska Prästerskapet 1726.

108. Laurentii Lehnberg om svenska kungatalet eller förteckning på Sveriges Öfver-Konungar.

109. Konung Gustaf d. I:s stamtafla, äfvensom dess drottningars.

110. Carla-minne ell. K. Carl d. 8, 9, 10, 11 och 12:s mynt och medalliehistoria.

111. Svenska Konungars och Regenters Krönika ifrån Sten Stures 1471 till K. Gustaf d. 1:stes tid. Sven Elofsons Paralipomena ell. handlingar till K. Gustafs, Eriks, och Johans Regiments-handling 1599. Åtskilliga händelser annoterade af Ericus Andreæ Pastor i Sæby. Expeditio Olafvica; hujus Scripti Auctor est Olavus Engelberti Pastor in Lexand.

112. Olai Petri Krönika.

113 – 114. Stockholms stads beskrifning af Gustaf Rålamb, författadt 1735.

115. Åtskilliga förteckningar på Embetsmån vid alla stater uti Stockholm 1733.

116. Ett band med följande: Åtskilliga Curiösa bref, dels originale Kongl. dels privata. Drottning Christinas och Konung Carl Gustafs Testamente. Handlingar rörande 1660 och 1664 etc. om Riksdagarna.

117. Angående Linne-Manufacturiet åtskillige Acter.

118. Om Fisk-Societeten i Stockholm.

119. Åtskilliga häst-curer efter Stallmäst. Eklunds uppgift.

120. Den Yfverborne Hercules saga, som underligen och lyckeligen regerat, det är den 12:te Sveriges K. Carla Fabricii 3:ne bref om Calabaliquen. Beskrifning om Ottomaniska Portens Haremer både i nya och gamla Serallien, öfvers. af Hr Sten Arfvidsson Sture 1713.

121. En sanfärdig relation i Form af Testamente af Magnus Stenbock 1716.

122. Ett band med åtskilliga Privilegier och förordningar för Stockholms stad. Kongl. Reductions-Comissions-bref och hosföljande relation angående de förbrutne och under Kronan vederkjände gods till Kongl. Maj:t 1691.

123. Ett band med följande: Samtal emellan veritas och vanitas om handeln i Östersjön 1715. Om myntteckens präglande 1716. Om myntet och silfvertillmyntning 1716. Om Skogarnes och Eke-Plantering. Om Skeppsbyggerier. Baron Gjörtz Contract med några Köpmän om myntet i Stockholm. Borgerskapets i Stockholm memorial om myntet. D:o uti Götheborg.

124. Ab. H. Sahlstedt Svenska Nations Skatt-kammare, både in- och utvärtes möjelighet till största handel 1686.

125. Andreas Ludenhoffs Grafskrift öfver Drottning Ulrika Eleonora 1693.

126. Sveriges beskrefne lag, innehållande 14 Balkar på svenska; på perman står årtalet 1592.

127. Adulruna Rediviva seu Sapientia Svecorum veterum de mysteriis Alphabeti Trium Coronarum Sveciæ antiqvæ.

128. K. Gustaf d. I:s Chrönika skrifven af Svart.

129. Arnoldi Joh. Messenii historia om orsakerna till den oenighet, som var emellan K. Sigismund och K. Carl IX:de.

130. Enke-Drottningen Hedvig Eleonoras och de 5 Rikesens höga Embetsmäns relation om Rikets styrelse under K. Carl XI. minderårighet ingifvet 1672.

131. Erici Odhelij Palma Pacifera representans Salvificæ fidei et Christianæ Concordiæ innoxium et æquabile coagulum.

132. Förslag till skattläggnings-methode öfver Rikets provincier Aproberade 1690.

133. Hennes K. M. Drottning Hedvig Eleonoræ härkomst ifrån den heliga Adelheid, af Peringskiöld 1707. Apollo und Dianen aufzug bej dem höchstansehnlichen Königlichen Beyläger Zur Stockholm von Heinsjö 1656. tryckte.

134. Ett band med följande: Bref angående skilnad emellan Kronones och Folkunga-godsen år 1282. Algut Krummes Testamente år 1339. Förläningsbref för Knut Posse 1496. Fru Anna Seestedts dröm 1515. K. Gustaf I:stes Bröllopsbref till Lasse Kafle 1536. En gammal lysningssedel. Drottning Margaretas tal till K. Gustaf I:ste 1551. 2:ne Beskrifningar om K. Gustaf I:stes aflidande 1560. K. Erik XIV. bref öfver dess begångna mord 1568. Drottning Gunila Bjelkes bref till Hr. Lage Posse 1591. Berättelse om Pestetiden i Sverige 1596. Biskop Bothwidi Scriptum hvarföre kyrkorne äro byggde i Öster och Wäster, 1597. Hertig Johans recommendation för Hr. Olof Stråle, att ägta Jungfru Anna Thott, 1607. K. Carl IX utmaningsbref till K. Christian IV af Dannemark 1611. K. Christians gensvar samma år. K. Ingelds syningsbref. K. Magni Ladulåses förläningsbref. Relation angående Frötuna. Catharina Månsdotters Epitaphium i Åbo Domkyrka 1612. Åtskilliga bref af Konung Gustaf Adolph till fröken Ebba Brahe 1613 et 1614. Ca-

cilia Gustafsdotters bref till sin syster Drottning Catharina Stenbock 1620. K. Gustaf Adolphs bref till Gref Axel Oxenstjerna 1630. Åtskilliga bref och handlingar om Bror Andersson Rålamb och dess Son Erik Rålamb, som föll i onåd hos K. Gustaf Adolph. K. Gustaf Adolphs första dröm i Tyskland 1632. Fältmarskalk Gustaf Horns bericht etlicher Wunderzeichen. Personalier öfver K. Gustaf Adolph. Remarquabelt bref till Drottning Christina ifrån en Rådsherre 1644. Åtskillige bref ifrån Drottning Christina. Berättelse om samma Drottnings Religions Abjurations-act uti Inspruck 1655. Relation om några syner uti Rassbo 1671. Berättelse om hvad remarquabelt sig tilldraget vid K. Carl XI. födelse och kröning. K. Carl XI bref till Hertig Adolph de jure Anstregarum 1685. K. Carl XI bref till Gref Bengt Oxenstjerna 1687. Drottning Christinas Testamente 1689. Drottning Ulrika Eleonoras afskedstal på sitt yttersta 1693. Berättelse hvad märkvärdigt är observerat vid K. Carl XI döda kropps öppning 1697. Olof Rudbecks Condoleance till K. Carl XII. Olai Benzelii kurtzer vegveiser zum schvedischen staat 1702. Förteckning på Pestilents-tiderna i Sverige 1710. D:o på antalet af dem som deraf dödde 1711. Fleras berättelse om Lapparne m. m. 1726. Hr. Olof Estenbergs anmäkningar öfver Riksdagsbeslutet, som det kallas 1282. uti K. Magnus Ladulåses tid 1734. Beskrifning utaf Hagelberg om de lik som stå uti Gustaf Adolphs graf 1745. Svar och anmärkning angående Regeringssättet af Thorgny 1779. Anmärkningar vid Advocat-Fiscalens påstående emot Haldin, samt Haldins underdåniga svar. En Riksdagsmans yttrande 1779. Tanckar öfver 1779 års Riksdag.

135. Annotations-Bok på utgiften under Claes Rålambs Constantinopolitanska resa.

136. Ett band med följande: Westerås Recess 1544. Konung Gustafs Testaments-ordning. K. Johans förklaring deröfver och R. Råds samt ständernes stadfästelse derå. Pro Lege, Rege et Grege, skjäl och bevis af alla K. Gustafs arf-föreningar, att

intet något är ifrån Kronan förminskat 1582. Förlikning emellan K. Johan och Hertig Carl, samt Konungslig och furstelig rättighet 1587. Förteckning på Sveriges höga Embeten. Fördelning på stifften i Sverige, och huru många kyrkosocknar äro i hvar. Flera svenska herrars ed, i närvaro af K. Gustaf I:ste och båda Hertigarne Erik och Johan 1540 K. Gustafs sednaste handling, 1560. K. Eriks bekännelse 1568.

137. Ett kort utdrag af Sveriges Krönika, med gl. styl.

138. Ouvrages de loisir de sa mayesté La Reine Christine communiqués à Rome par le Secretaine de Feu La Reyne le s:r Galdenbladh 1692.

139. Oratió de injusto Bello Regis Daniae, anno 1563, Contra Regem Sveciæ Ericum XIV gesto, (skrifven af Konung Eriks egen hand.)

140. Discursus Astro-Poeticus, mixtus et Comicus, sev relationes et Revelationes Sidereæ de Phænomenis Cœlestibus et Consulatione Deorum.

141. Extract af de Acter och Handlingar emellan Sverige och Dannemarks Comissarier på gräntsen vid Wåmmedal anno 1603.

142. Ortus et vitæ Cursus Joannis Elai Terseri Dalekarli.

143. Uträkning på vigterna här i Sverige. Processen af silfrets förmyntning vid myntet i Stockholm. Anton Svabs berättelse om Avestads Kronobruks tillstånd 1724. Flera beskrifningar om mynt och vigter.

144. Förteckning på Gustaf Rålambs mynt och medallie-Cabinet, som såldes till Riksens Ständers Banque.

145. Olof von Dalins arbeten i prosa och vers.

146. Ordningar, förordningar, påbud, Placater, och Publicationer, samt Collegiers och åtskilligas betänkande angående svenska myntet.

147. Calendarium Runicum af J. H. R. 1634 samt sedermera, nogare afritad och afsatt af Jona Petri Nybelio Smolando.

148. Olof von Dalins berättelse om Douglassiska slägten, 1731.

149. Mika-

149. Michael Enemans bref ifrån Constantinopel både 1711 och 1712 om Turkiska staten, och hvad eljest som där passerat.

150. Dess Fürstenthums Elsten Ritter und landsknechten teutsche version dess vorheergehende Orbeischen Berichts Ordinants anno 1614. Åtskilliga andra Förordningar dels på Tyska och dels på Svenska.

151. En g:l Lag-Bok tyckes vid K. Johans III tid.

152. Epistlarne på Högtids och Söndagarna i året, skrifna på latinska språket, på pergament, präktigt med målningar decoreradt.

153. Om Sveriges tillstånd under K. Fredriks af Hessen regering.

154. Inventarium på Gen. Majoren Sten Arfvidson Stures Mynt-Cabinet. Item fleras beskrifningar och ritningar på mynt och medailler.

155. Ett band med följande: Tal hållet till Kronprintsen uti Kongl. Stats-Commissionen af R. R. Gref Seth 1762. Tal hållet till Kronprintsen uti Svea Hofrätt. Samtal med Kapitenen Knoff om dess afmätning på Island 1741. Ryska Kejsarinnan Catharinas manifest om Religionen, och dess upphöjelse på thronen. Afskrift af ett Köpebref 1515. Prognosticon från 1700 till 1720 skrifvet på vers. Project till Testamente af R. R. Claes Rålamb. Supplique in Originali af Erik Brorson Rålamb till K. Gustaf Adolf. Supplique till Drottning Christina i samma ämne. Underrättelse om den Catechesens öde, som trycktes i Stockholm 1686. Joh. Terseri förklaring öfver dess Catechos uti Åbo 1662. Oratio Valedictoria habita Upsaliæ MDCXC. Åtskillige Recommendations-bref för Baron Barnekow 1757. Fältmarskalken Gref Magni Stenbocks bref 1711, till invånarne i dess Gouvernement. Bref från en Turk i Paris till dess vän 1642, angående ett gammalt document med beskrifning öfver vår Frälsare. Utdrag af Marbecks Kyrkobok 1774, angående en Flottholme i Småland, som icke ofta synes. Inscription under hvalfvet i Stockholms Storkyrka. Åtskillige spökhistorier i Harplinge socken.

156. Bröllopsskrifter och verser, äldre och nyare.

157. Ett band med åtskilliga skrifter rörande Riksdagen 1789. Item pasquiller m. m.

158. Personalier och Grafskrifter.

159. Actum in Curia Au 1676 in Alt-Stettin.

160. Ett band med följande: Instruction för Mantals-Commissarierne 1673. R. Ständers Supplique till K. M. 1675. Extract af Ständernas Protocoll i Upsala 1675. Några Riksens Råds skrift till Ständerne 1675. Samtel. Ständernas ingifne punkter till K. M. 1675. Allmogens Supplique emot Adeln. K. M. Instruction för Landshöfdingarne 1662. Kongl. Kammar-Collegii fullmagt för Kronofogdarne 1676. Lands-Bokhållare-instruction 1662. K. M. Instruction för Guvernören öfver Skåne, Halland och Blekinge 1675. Betänkande öfver Skånes upphjelpande. K. M. Resolution öfver Adelns besvär 1678. Angående Tullarna. K. Carl Gustafs Testamente 1660. K. M. förklaring öfver Landslagen 1682. K. M. instruction för Gouvernörerne öfver Ingermanland och Kexholm 1645. Dito för Landshöfdingen i Halland 1687. Instruction angående Jordrefning i Skåne och Blekingen 1670. Dito för Landtmätare i Ingermanland 1688. Dito för Ståthållarne derstädes 1626. Dito för Commendanten i Narva 1626. Dito angående Landtregeringen ikring Narva 1626.

161. K. Carl XI Hof-artiklar utgifne 1687.

162. Kort förteckning på några sysslor som uti arméen dageligen förefalla, när densamma står i läger, isynnerhet hvad General-Majoren, Öfverstarne och Gen. Adjutanterne böra dageligen förrätta.

163. Ett band med följande: Förklaring öfver Westerås recess. Ordning för Fogdarne uti Wermland 1574, egenhändigt underskrifven af K. Carl IX. Myntordning i Herr Sten Stures tid stadgat i Telje 1488. Myntordning 1593. Hamne skrå-ordning utdragen af K. Carls artiklar för dem som fiska pläga på Konungs allmänna fiskegrund 1449. Adelns Privilegier af K. Johan III 1569. K. Gustafs bref om tionde 1538. Om landsprång och förköp 158

Placitatio emellan K. Johan och Hertig Carl 1587, angående Konungslig och Furstelig rättighet. Förening emellan förenämde uti Wadstena, 1587. Om Arfföreningen och hyllning, som ratificerades i Stockholm vid Riksdagen 1590. K. Carl IX bref 1593, angående K. Johans död och under K. Sigismunds frånvaro till Sveriges invånare. Adelns påfordran och underdåniga begäran vid K. Sigismunds kröning 1594. Samma Konungs Ed vid dess kröning i Upsala 1594. Item dess försäkran 1594. Ständernas försäkran till samma Konung. Värdering på guld efter Riksdaler räknat. Riksens stadgar som gjordes i Kalmar 1474. K. Eriks af Pomern gårdsrätt. Hertig Carls artiklar som blef med Rådet samtyckt och stadgat. K. Magnus Ladulås stadgar. K. Gufstafs Ordinantien som gjordes vid Herredagen 1527. Dito Ordinantien 1528. K. Gustafs stadga i Nyköping 1537. Dito Gårdsrätt 1544. K. Eriks Gårdsrätt i Westerås 1560. K. Sigismunds förordning om Guldsmedernes skrå 1594. Den Gottländska sjörätt. Extract af några af de förnämsta punkter i lagen, Stockholm och andra städers statuter allom till rättelse. Stockholms stads Privilegier af K. Sigismund 1594. K. M. Skepps-Artiklar och Sjö-rätt. K. Gustafs Krigs-artiklar 1555. D:o af Erik XIV. D:o af Johan. K. Gustaf Adolfs Krigs-Artiklar 1621. Söderköpings stadga 1595, om Religionen. Hertig Carls af Södermanland och Biskopparnes beslut vid mötet i Upsala 1593. K. Gustaf Adolphs försäkran 1612. Samma Konungs Privilegier för Handels-Compagniet 1615.

164. Ett band med följande: K. Carl XI dom angående Joh. Eneman 1684. Coll. Medici berättelse om K. Fredriks sista påkomna sjukdom, 1748. Om Västgjöta urgamla skjeppa. Frihets milar omkring vissa slotts-städer. Ad Protocollum angående myntet. Värdering på den stora rubin i Skattkammaren. Angående hemmans städjande. Åtskilliga Promemorier om rikets skuld. Protocoll hållet i Senaten 1755. Riksens Råds yttrande till Ständerna 1755 jemte Riksdagshandlingar för flere år. Några ord på Gref Tessins graf. Extract af inkomna och utgångna varor 1673. Tillverkad koppar 1633.

Silfver-tillverkning vid Sahla från 1480 till 1742. Statsverkets arbete för 1668. Angående Indelningsverket. Oration vid Landshöfdingen Bååths graf 1698. Instruction för Gouverneuren hos Kron-Prinsen, förmodel. uppsatt af K. Adolph Fredrik. K. Carl XI. bref om soldaternas underhåll i Jemtland 1683. Original-förordning angående tullen vid gräntserne till Norrige. K. Gustaf Adolphs Confirmation på Calmar stads Privilegier 1620. Flera Documenter om framledne Öfversten Gref Erik Brahe och dess död 1756.

165. Ett band med följande: Gref Magni Stenbocks bref till sina landsmän, Köpenhamn 1713. Flottans utredning och bestyckning 1628. Memorial för Gideon Rålamb vid dess peregrination. Några Rådspersoners Memorial till K. Johan uti Refle 1589. Hertig Carls betänkande på Riksens Råds besvär till K. Sigismund i Polen 1589. Byordning för timmermans-Embetet 1677. Sveriges Rikes Stat för 1662 och 1668. Stockholms Slotts Stat för 1673.

166. Herrarne Höpken och Carlesons resa till Egypten och Christi graf 1736.

167. Ett band med följande: Relationer om hvad som förefallet på flera ställen under Kriget med Dannemark och Sverige åren 1676 till 1679. Åtskillige acter till Preliminairerne af freden.

168. Ett band med följande: Privilegia Generalia der löblichen ständers dess hertzogthums Bremen. Königliche Instruction vor die syndicus in die alte Stettin.

169. Ett band med följande: Comitia Varsovica de eligendo Polonorum Rege 1669. Åtskilliga handlingar rörande Alt-Stettin med flera städer på tyska. Original-Documenter rörande Clereciet i Worms.

170. Ett band med följande: Polnische Constitution 1634. Åbo Hof-Rätts resolution och beslut öfver K. M. förestälta questioner om Testamenten 1684. Gref Nils Bjelkes ingifna Supplique till Hof-Rätten. Item Actors påstående emot honom. K. Carl XI. bref till Gref Bengt Oxenstjerna 1687. Enke-Drottningen Hedvig Eleonoras bref till Gen. Gouverneuren Gref Stenbock 1710. Instruction för Gen. Adjutan-

ten Boije såsom Commendant i Helsingborg 1710. Plan af Bataillen vid Gemenerthof 1705. Verser på latin öfver Gref Stenbock, K. Carl XI. Egenhändiga Ordres till Commendanten Königsfeldt i Carlshamn 1698. Originalbref af K. Johan III anno 1571. Dess dänischen und swedischen Krieges ausgang. Memoriale Plenipotentiariorum Svecorum per legatum mediatorem Plenipotentariis Cæsaris exhibitum 1678. K. Carl Gustafs Testamente Göteborg 1660. Aftal om några puncter för Abassadeuren vid freden 1679. Förordning om Eldstäder. Qvægeskatt öfver ald Dannemark af K. Christian; Hafniæ 1677. Ordonance de par le Roy tres Chrestien, du Tellier 1676. Secreta Utskotts betänkande om Rikets gjäld. Ständernes Supplique till Konungen. K. M. proposition till Ständerne 1672. H. M. Drottningens proposition till Ständerne 1673. Memorial utaf flera af Adeln till Riksens Råd 1677. K. M. resolution på Ständernes besvär 1678. Presterskapets beslut i Örebro 1610. Angående Öfversten Staels och Christina Lewenhaupts Bröllopp 1713. Personalier öfver R. R. Baron Claes Rålamb 1699.

171. Ett band med följande: Åtskilliga pasqviller och skrifter vid flera Riksdagar ifrån 1742. Instruction för Engelska Ministern i Stockholm. Åtskilliga Riksdags-Handlingar för flera år. Besvärspuncter af en del af Allmogen 1743. Öfverste Lagercrants tal till dem 1743.

172. Ett band med följande: K. Eriks dotter Sigrids bref på några gods i Liffland till Hr. R. R. Claes Åkesson 1612. Erik Bertilssons bref med flera på Kinnegården 1575. Hans Erikssons bref angående Presten i Betsmar 1594. Ebbe Uhlfedts Supplique till K. M. om Ugerup 1669. Johan Jacobssons bref till Nils Bjelke 1625. Abraham Christophersons bref om kjöp 1605. Bref till Jacob Jacobsson 1646. Nils Bjelkes invisningsbref på några gods i Finland 1630. K. Johans med flera Konungars Donationsbref till Bengt Johansson på gårdar i Småland 1583. Några Konungars bref på bortskjänkte gårdar till Jöns Danielsson 1595. Mauritz Duvalls kjöpebref på en Sätesgård vid Upsala 1652. Bror Anderssons Morgongåfvo-bref 1645. Uträkning på räntan vid Bärby

gård. Gustaf Adolphs bref med flera 1618. Åtskilliga gamla bref på 1500-talet.

173. En gammal hästbok och om rid-konsten på tyska.

174. Geometriska öfningar.

175. Ett band med följande: Lord Hallifax Statsmaximer. R. Ständers Commissions-Dom öfver Notarien Dahléen 1723. Lettre d'un Ecossois à son ami 1718. Instruction till Jordrefning i Skåne och Bleking 1670. Angående dagsverks-penningar. Instruction för Landshöfdingen i Halland 1687. Angående flera sysslor vid Fortification. Herr Erik Sparres protestation 1599, då han undergick sin dom.

176. Ett band med följande: Ronanders beskrifning öfver Gottland. Corfitz Uhlfeldts liflige practiquen. Stobei underrättelse om Carolinska Academien i Lund. Specification på de gods som äro graverade uti Örnhjelms arbeten öfver Clostren och Kyrkogodsen. Acta angående Biskopp Mathiae. Acta angående Biskop Terseri Catechea. Register på Vetenskaps-Societetens rön och Handlingar. Stemma Gentis Fersenae Ejusque insignia Gentilitia. Disquisitio Historica de Jure Succedendi in Regno Sveciæ ubi neque modernæ Reginæ neque Duci Holstatiæ Regnum Hæreditario Jure deberi ostenditur 1720.

177. Åtskilliga Documenter rörande Stockholms Stad och dess privilegier.

178. Förtekning öfver Acta Publica, Recesser, Placater, Kongl. bref, stadgar, förordningar, resolutioner, fredsfördrag, manifester m. m.

179. Åtskilliga originale Konungabref till Gen. Gouverneuren Gref Otto Sperling.

180. Underrättelse om Rålambska familjen ifrån åldriga tider.

181. Ett band med följande: Beskrifning öfver en af K. Carl X tillämnad Orden kallad af Jesu namn. Aurata Militia Regni Sveciæ conscripta studio et opera Nicolai von Palmgarten Palmerii.

182. Ett band med följande: Gref Mauritz Wellings bref till sin son 1716. D:o Dess varningar och påminnelser till densamma. Doctor Luthers bref till K.

Gustaf den 1:sta 1539. En Historisk berättelse om Vadstena Closter, Slott och Stad. Utdrag af K. Carl IX egenhändiga gjorda anmärkningar i dess almanachor från år 1581 till 1609. En kort relation om Värens Härads-Rätt och dess upphof ell. begynnelse. Beskrifning af K. Ingos hög vid Ingelstad uti Småland och Konga Härad 1 ½ mil från Wexiö. Wexiö Stads lustre och beröm. Kort underrättelse om Sodalitio Lundensi. Om Lunds hospital. Konung Carl XI syn på Riks-salen d. 16 December 1696. Dito dess syn på Riks-salen kort för dess död 1697. Kort beskrifning af resan ifrån Cypern och derifrån af C. F. von Höpken och Edvard Carleson. Berättelse om de händelser som hafva afseende på Kejsar Paul den I:stes död. Svar på Göteborgska Vettenskapssamhällets fråga, om Theatern är för sederna nyttig eller skadelig. Tankar om Barnamord af C. M. Bruce 1773.

183. Ett band med följande: Förteckning på de myntsorter, som befants uti framledne President. m. m. Baron Gustaf Rålambs Mynt-Cabinet, och som sedan försåldes till Riksens Ständers Banque. M. Bromels beskrifning om Svenska och Göta mynt.

184. Åtskilliga Fältmarskalk Sperlings bref till K. M. uti hvarjehanda ärender ifrån Narva.

185. Ett band med följande: Bref och underdåniga frågor till K. Kammar-Collegium, angående Kyrkorna i Skåne och Halland 1673. Copia af Lunds Academies svar 1673, angående dess räkningar för åren 1668 och 1669. Copie af bref till Presidenten Rotlieb angående fordran af documenter rörande R. R. Öfverståthållaren Rålambs resa till Turkiet, som blifvit lemnade till Justitiæ-Rådet Wallich uti Stade. Specification på nämde documenter. Lars Nilssons bref till R. R. Erik Gyllenstjerna 1646, angående Oeconomie-mål. Kjöpebref om Lidingby i Wallby socken 1615. Fru Anna Thotts bref till dess man Gubernatoren öfver Finland Bror Andersson Rålamb 1636. Bref till Jungfru Anna Thott af dess Bror 1630. Claes Rålambs bref till sin far Bror Andersson Rålamb 1643. Af dito till dito 1643. Copia af Claes Rålambs tacksägelse hos Hennes K

M. Drottningen, för dess son Åke. Claes Rålambs bref till sin far 1694. Köpe-Contract emellan Bror Andersson Rålamb och Mauritz Jöransson, 1603. Starosten de Kovel Opalcus bref till (Nils, Claes) Rålamb 1656, om Protection för dess Hofmästare, som blifvit misshandlad af Kapiten Knopplocks soldater. Casper Broninoks bref till Gen. Gouverneuren Erik Gyllenstjerna 1643, angående uppkjöpt lax. Erik Gyllenstjernas pass 1639 för dess Slotts Bösseskytte, att kungöra och uppsöka den afvekne fången Öfverste Joachim Mitsloff. Ett bref från Gustaf Adolph De la Gardie på Fransyska. Uträkning på Bjellerups Kronotionde. J. Larson Alebecks i Narva bref till H. Erik Gyllenstjerna 1639, angående afvekne Öfverste Mitsloff. Rectoris Upsaliensis Gustaf Adolph De la Gardies bref till R. R. Baron Claes Rålamb 1665, angående några oroliga studenter vid Academien. Specification på gammal gjäld hos Kyrkorne i Halland, äfvensom hvad som fants i förråd 1671 i Halland och Skåne i de Kyrkor, som blefvo sökta till Jus Patronatus. Lorens Siffersons bref till Bror Andersson Rålamb 1619, i Oeconomie-mål. Underdåniga tankar och relation om Kyrkornas tionde i Skåne, utan underskrift. Rector et Senatus Academicibref i Upsala 1670. till R. R. Rålamb angående begånget fel af studeranden Brunell. Francis Johnstofvens bref ifrån Narva 1639 till Landshöfdingen Erik Gyllenstjerna, rörande afvekne Öfversten Mitsloff. Flera klagomål af åtskilliga militaire underbetjenter om uteblefne löningar i Finland. Samuel Kempes bref till Hr. Erik Gyllenstjerna 1643 i Statssaker. Bevis af Wiborg från Torsten Bengtson 1639 om Hr. Erik Gyllenstjernas begäran, att spana efter den afvekne Öfversten Mitsloff. Claes Rålambs bref till dess moder Anna Thott 1693 om en afskjedad betjent. Erik Brorsson Rålambs bref 1634 till dess Bror, jemte uttydning på Chiffern. En Prophetia af St. Brita, öfversättningen på Italienska dedicerad till Svenska Ambassadeuren 1572. Exemplum egregium stereometricum pro Globis Tormentariis axim majorem habentibus qvam ut calibram examinare possit. Måns Arfvidssons bref ifrån

ifrån Nystad 1643 till Gen. Gouverneuren Hr. Erik Gyllenstjerna om stadens anläggning. Herman Elmborsts Supplique 1639 till Landshöfdingen Erik Gyllenstjerna. Johan Dahlbergs bjudning 1643 till Bröllopp, med anmodan att Gen. Erik Gyllenstjerna ville detsamma bevista. A. Oxenstjerna att opponera på dess latinska Theser. Bref och qvittence från Fru Cloodt 1688. Ett pass (förmodel. på Polska) 1658. Landshöfdingen Melker Wernstedts bref 1639, till Landsh. Erik Gyllenstjerna med löfte att spana efter afvekne Öfverste Mitsloff. Casper Johanssons qvittence 1639. Herman Schvalborsts upgifna projecter 1639. Åtskilligas klagomål öfver Oordning. Ett tyskt Recommendations Bref till Erke-Biskopen Schveinhard i Maints från Borgmästare och Råd i Augsburg 1609, om fri och säker genomfart till Frankfurts Mässa. Recommendation på latin för Sigfrid Rålamb från Neapel 1587. Morgongåfvo-bref af Alexander Forbus till dess Fru Christina Rålamb 1707. Recommendations-bref på Italienska ifrån Engelska Ambassadeuren Tom Bendycke för Ambassadeuren Baron Claes Rålamb och Gott. Welling daterad Pera 1657.

186. Tal om åtskilliga Svea Rikes skiften, på Riddarhus-salen d. 4 Julii 1753 af Jacob Neuman,

In Qvarto.

N:o

1. Johan Schmedeman om Drottning Ulricæ Eleonoræ härkomst, lefverne och död.
2. Vita Nicolai Kederi ab ipso; — äfvenledes försvenskad, 1726.
3. En Svensk Krönika om K. Gustafs Regemente ifrån 1520 till 1560. Hadorphii och Peringskjölds anmärkningar om Stockholms Stad.
4. Collegium D:i Erici Benzelii Junioris in Historiam Regni Sveciæ 1715.
5. Svar på Konung Sigismunds vägnar, emot Herr Carls ogrundade förevitelser uti Riksens Ständers

namn 1617. En Visa öfver Karin Månsdotter, då K. Eric XIV utvalde henne till sin tjänst, som han tros hafva sjelf sammanfattat. Berättelse om K. Eric XIV:s sons Gustavi lefverne.

6. Ett band med följande, såsom: afskrift af 3:ne Pergaments-bref ifrån Sigtuna stad. Denna stadens beskrifning af M. L. Aschaneus. L'Ordres de la Chevalerie de Nom de Jesus: äfven på svenska skrifven och upprättad af Kon. Carl Gustaf 1656. Georgii Stjernhjelmii Dissertatio de Othino. Joh. Hadorphii förteckning på gamla Kungsgårdar och Slott i Riket. Georgii Stjernhjelmii Anti Bochartus. Instruction för Antiquitets-Collegium i Upsala 1667. Åtskilliga bref till och ifrån detta Collegium. Georgii Stjernhjelmii Epistola ad Illustrissimos Dominos Regentis Sveciæ. Hans von Hastendorffs grafskrift på tyska öfver K. Gustaf Adolph. Caroli Manneschied de virtutibus et indole Christinæ Reginæ Svecorum, Gothorum & Vandalorum.

7. Emanuel Svedenborgs beskrifning öfver Svenska masugnar och deras blåsningar.

8. Joh. Peringskölds beskrifning om Stockholms stora Stadskyrka 1707.

9. Förteckning på Sveriges Rikes Råd, sammanletade af Gustaf Rålamb 1741.

10. Petrus Schenberg om orsakerna till missförståndet emellan Konungarne Johan, Sigismund och Hertig Carl. Ejusdem omständelig berättelse om Stångebro slag, emellan K. Sigismund och Hertig Carl, utgifven 1732.

11. Beskrifning öfver Sverige, defect.

12. Gustaf Rålambs beskrifning öfver Stockholms Stad, 1:sta delen renskrifven.

13. Samma Stads beskrifning indelt i 5 delar, defect.

14. Sveriges Rikes beskrefne Landslag, 1470, på pergament med gammal styl.

15. Concordiæ Rationes et Fidei sive Harmonia Philosophiæ Moralis et Religionis Christianæ.

16. D:r Martini Luthers utläggning öfver Cathechismus öfversatt ifrån Tyskan af Alethea Scholten.

17. Kristnn Balker efter en g:l Permskrift vid Skogkloster som menas vara ett fragment till Smålands-Lagen.

18. D:r Martini Lutthers utläggning öfver Evangelium på Söndagen Epiphania, tillika med flere, öfversatt af Alathia Scholten.

19. Ett band med åtskilliga Förordningar för Bergverken med mera från 1282.

20. Anmärkningar angående Executions-verket, äfven anmärkningar om Lagmans-Embetet och Jurisdiction 1724.

21. Theatrum Sveo-Gothicum el. Svea och Götha Konungars bedrifter, så ock hjeltemodiga Dater, sammanfattadt under Parnassi Ode af Pehr Örnklow.

22. Sann och rättmätig orsak hvarföre K. Johan och Hertig Carl afdömt K. Erik all konungslig myndighet, tryckt i Stockholm 1569. Uti Ms:t: en Rimkrönika ifrån Erik den I:sta Götha Konung, till - - - - på mycket oläslig styl.

23—24. L. P. Bibliographia Sveo-Gothica de Scriptis et Scriptoribus Svecis Seculorum a Nato Christo XII, XIII, XIV, XV & XVI.

25. Claes Rålambs Diarium öfver dess Turkiska resa, utan tittelblad.

26.—28. Martini Luthers Kyrko-Postilla försvenskad af Jon Johan Lorin.

29. Norriges Rikes Lag.

30. Instruction för Academier, Gymnasier och Skolor; på Latin och Svenska, af Drottning Christina.

31. Förklaring öfver Lagen af A. J. von K. år 1721.

32. Erik Schroderi öfversättning af D:r Laurentii Mulleri Churländska Secretarii, ell. berättelse om flere Regenter uti K. Johan III tid, tillika med de krig som Sverige då förde 1629. Latinsk berättelse om Rikets tillstånd vid K. Sigismunds tillträde till Regeringen. Turcarum imperatorum Aulæ brevis quædam Descriptio ab Antonio Geufræo Equites ordinis divi Johannis, gallico conscripta Latinitate vero à Martino Helsingo donata. K. Erik XIV Krönika på rim.

33. Reglemente och Instruction för Öfversten af Kongl. Lif-Regementet till häst.

34. Ett band med följande: Gustavi Baneri Sermo Panegyricus de virtute Gustavi Magni 1633. Johannis Ducis O. G. Oratio. Joh. Kruus Jesperi F. votum pro æternitate Christinæ. Joh. Skytte Oratio in inauguratione Professionis Skyttianæ. Ejusdem Oratio cum aperiebatur Collegium Dorpatense. Ejusdem Oratio qva juventutem Uppsaliensem ad studiorum finem publice hortabatur. Joh. Salvii Oratio de Eloquentia. Joh. Videchindi Oratio prima præfatoria ad leges Svecicas. Ejusdem Titulus juris Sviogothici de Jure Regis. Magni De la Gardies harangue. Ejusdem tal uti senaten. Olai Svebelii tal på Riksdagen 1697. Ejusdem tal på Prästerskapets vägnar. Svenonis Ribbing Thuronis de Scholarum publicorum in republica usu.

35. Kort författning om åtskillnadsn emellan Doctorer och fältskärssysslor skrifvet af Samuel Skraggenstjerna i Bender 1711.

36. En Predikan hållen vid K. Gustaf d. I:s Kröning 1528.

37. Laurentii Prytz föreläsningar uti Svenska Historien, föreställt uti frågor och svar

38. Apographum est Gudmundi Olai Translatoris Linguæ væteris Gothicæ.

39. Olai Petri Niccrenii Plantini Descriptio Lapplandiæ.

40. Kyrko-Acter angående K. Erik XIV. K. Johan III. och K. Carl IX Regeringstider.

41. Edvard Ehreenstens relation om K. M. Consellier och Actioner ifrån 1655 och till 1660. uppläst uti Göteborg vid Riksdagen 1660.

42. Kort berepp af Processen uti Civil-Criminal-Consistorial- och Executions-mål författadt 1734.

43. Gaungu Sagu på gl. Göthiska (Gånge Rolfs Saga).

44. Petter Dickmans Philologiska anmärkning öfver städernas namns ursprung och betydelse 1708.

45-47. Konungarne Sigismunds och Carl IX Historier.

48. Ett band med följande: Schefferi Notæ in Offic.

Ciceronis. Erici Benzelii Explicatio in Libros Nicomacheos Aristotelis. Ejusdem Quæstiones Ethicæ. Stormii Historia Universalis. Benzelii Notæ in eam. Schefferi Notæ aliqvot in Svetonium, in Phæderi fabulas, in Julium Cæsarum in Cornelium Nepotem, in Sallustium. Samuelis Skunds Notæ in Velleyum Paterculum.

49. Schefferi Opera varia.

50. Reglemente för Cavalleriet af Grefve Liewen 1756.

51. Åtskilliga Predikningar.

52. Jura Municipalia districtus Pillensis et leges ad eundem districtum privatum pertinentes 1623.

53. Joh. Gersons Ars Moriendi. Ejusdem meditationes in VII. Psalm. Poeniten.

54. Anders Sigfredsson Rålambs annotationsbok 1576.

55. Joh. Messenii berättelse om gamla märkeliga Sveriges och Finlands handlingar på rim 1637.

56. Comedia om förlorade sonen.

57. En trovärdig Chrönika om Stockholms stad på rim af Joh. Messenio 1637.

58. Historia om spökeprintsen.

59. D:r Martini Luthers utläggning öfver Evangelisten Johannes 14:de Capitel.

60. Bened. Skyttes Relatio Muschovitiæ. Civis Svecici de præsenti patriæ suæ statu Judicium 1675.

61. Ett band med följande: La vita di Sultan Murath. Vita et morte di sultan Ibrahim. Sex puncter om turkiska handlingar skrifna på turkiskt papper med Boberii egen hand.

62. Peter Dickmans Observationer om svenska och Götha principräkningen och dess valeur 1708.

63. D:r Jonathan Swifts tractat om Oenigheten emellan Adeln och de gemena i Athen och Rom, samt de olyckliga påföljder deraf.

64. Hans Veydenhayn 1610.

65. D:r Martini Lutheri utläggning öfver det 16 Capitel af Johannes Evangelium.

66. Angestelter Discours yber jetziger Zeit-Conjunturen und sonderlieb der schwedische und Polnische affairer beträffend, inter Mansuetum et Martialem.

67. Erasmi Ludviksons Extract af den svenska Chrönikan.

68. Om trädgårdsskjötsel.

69. Galeazzo, Gualda, Piorati förståndiga och Politiska krigsman, tryckt i Venedig anno 1641.

70. Olai Verelii Epistolæ. Ejusdem Scriptorum Satyricum.

71. Petter Dickmans anmärkning om namnet Upsala 1708.

72. Kort berättelse om Joh. Reinh. Patkulls död och Testamente.

73. Sanfärdigt svar på K. Sigismundi vägnar emot Herrtig Carls ogrundade förevitelse 1617.

74. Statuta Provincialia Curlandiæ 1614.

75. Joh. Rudenskölds fägne-rim öfver freden emellan Svenska, Engelska, Preusiska och Danska kronorna 1720.

76. Imperatoris Justiniani Tractatio de Judiciis, de Pacto, Transactionibus etc.

77. Stadslagen med. gl. svenska skrifven.

78. En färgebok.

79. Underrättelse om Dommare-Embetet och i synnerhet om Häradshöfdinge-Embetets pligt 1732.

80. Konung Waldemars lagbok tillika med flere Danska Konungars förordningar och lagar.

81. Ordsakerna till K. Erik XIV Detronisation 1569.

82. Åtskilligas betänkande öfver trolldomsväsendet uti Stockholm, beskrifvet af Olai Austrell 1680.

83. Böckeri Epistola, de Antiquitat: Gothoburgii 1692.

84. Samuel Rehns relation om Lapparnas vidskepelser.

85. Historisk berättelse om Näfttåget år 1598. Beskrivit af Elao Tersero på latin.

86. Mag. Kamekers Collegium om Sveriges Rikes stat.

87. Theologia Dogmatica Polemica på latin.

88. Historia om Prints Cheri och Printsessan Belle Etoile öfversatt från Fransyskan.

89. Jordabok öfver Hr. Carl Gyllenstjernas och dess frū Anna Ribbings fasta arfvegods 1620.

90. Descriptio Coronationis Christinæ Svec. Reg. Autore Fr. francisco a St. Augustino Mando 1650.

91. K. Erik XIV:s Astrologiska teckningar med egenhändiga förklaringar på latin.

92. Marci Tullii Ciceronis gespräch von den skönhen von Rednerkunst.

93. Förklaring öfver lagen 1718.

94. Åtskilliga gamla Predikningar.

95. Raimondi Reformatio Gustaviana på svenska. 1637.

96. Haq. Spegels betraktelser på rim beskrifne öfver de underverk af gl. och nya Testamentet, som äro målade uti Lindköpings domkyrko-Chor.

97. Jonæ Petri Base Gotho, sveriges Chrönicha på rim 1586.

98. Ett band med åtskilliga förändringar mycket gamla äfvensom Westerås recess 1528 och Calmar recess 1484.

99. Landslagen skrifven med gl. svenska.

100. Relation om Ljungby Gård dess horn och pipa; Anna Baners förteckning på några Bröllopp, begrafningar och förläningar till Kyrkor.

101. Några stycker af den danska Chrönichan ifrån K. Waldemars tid på rim 1558.

102. Erik Sparres Scriptum Pro Lege, Rege et Grege. Nicolai Chesnecopheri sammandrag af furstarnes argument om Adelns vapentjenst 1677.

103. Sigfrid Aronis Forsii Physica Svetice Conscripta.

104. Ett svenskt och franskt Lexicon uti project af Lars Riddesmark 1715.

105. Holmia litterata Correctior et auctior cum Continuatione ad annum 1716.

106-124. Tretton st. Buntar Oinbundna med Collectanea hörande till Bibliothecam Svio-Gothicam, ex

qva Particula 3:a etjam adest, Exhibens Scripta medico Physicæ.

125. Nobilitatis Svecanæ monumenta literaria.

126. Angående statssaker, under K. Carl XI. tid utan Titelblad.

127. Institutiones Politicæ.

128. Alcidalis och Zelides historia.

129. Hertig Carls slagtarebänck skrifven af Jöran Posse, 1617.

131. En Rysla.

131. Historietten och visan af Helena Lutzow 1706.

132. Den Durchläuchtiga Zulima Comedie af A. F.

133. Ett band med följande: K. Carl IX. Rim-Krönika. Samma K. Bref till Claes Bjelke att begifva sig på landet 1606. D:o dess Instruction för Nils Bengtson och Hans Doben, att förhålla ståndpersoner om de hade lust till Krigstjensten 1606. D.o dess påbud till samtl. undersåtarne i detta ämne 1606. Berättelse om Magdalena Stures bortförande ifrån Hörningsholm 1573. Afl. Erik Gustafsson Stenbock Ingifven skrift till K. Johan III som svar på dess tillstyrkande om Liturgiens införande i Riket 1586. Nicolai Bothniensi relation om Upsala Concilio 1593.

134. Reglor och Puncter uti Bergsbruks-Bygnad och hantering af Lars Wibom.

135. Discours emellan en Adelsman och en Kjöpman om handeln i Sverige.

136. En Bönebok.

137. Gustaf Peringer Lilljeblads Observationer om Bibelversion. Ejusdem öfver Hadorphii arbete om ordningar och stadgar. Ejusdem betänkande öfver Censuren af utgående tryckta böcker.

138. Bouradi Klunnradt Consilium de Vullani Magica fabrifactione Armorum Achillis Græcorum omnium fortis vinci et cedere nescii 1597.

139. Ein mandat Jesu Christi an allen seinen getråuen Christen 1524.

140. Ett

140. Ett band med följande: Daniel Hundks Krönika. öfver K. Erik XIV på rim. Erasmi Ludvigsons D:o. Sven Elufasons handlingar ifrån 1555 till 1579. Anonimus från 1532 till och med 1574. Anders Simonssons berättelse om Sturarnes mördande. Grefvinnan Märta Stures minnes sedel. Om Banerernes härkomst. K. Erik XIV:s Dom 1569. K. Eriks bref till K. Johan. Dom öfver Jöran Persson 1567. K. Johans bref att förkorrta K. Eriks lifstid 1577. Privilegier för Prästerskapet 1457. Stenen i Grönan dal. Huru en goder fogde vara skall. Om träggjä åra häfd. En visa då K. Erik var för Varberg 1565. Dom öfver Carl de Mornay 1574.

141. K. Davids Psaltare. K. Carl IX grafskrift öfver Carl Sture.

142. Hans Exell. Gref Bondes Ambassade till London med annotationer 1698.

143. Stadslagen med gl. styl skrifven i Åbo anno .. 52.

144. Anders Björns relation om Kongsholmen 1689.

145. Fogels beskrifning om Stockholms Stads härkomst, Anders Orostander Compendium musicum, tryckt. Olai Bromellii Catalogus Generalis Seu Prodomus Judicis Speciali oris ac locupletioris rerum curiosarum &c. tryckt.

146. Jordebok öfver fru Elisabet Oxenstjernas Egendom. samt annationer i hushållningen.

147. Historia Muschorum Tyranni Ivan Vasilivitz. Ejusdem Belli cum Svecis gesti üt et Descriptio Siberias på Ryska.

148. Patrocinium Gustavi Adolphi R. S. M. ex Pomerania. Grassatorum Turmas, pacisq. publicæ Turbatores divinitus ejicientis.

149. Petri Dijkmans anmärkning om Sveriges Konungar och Drottningar at den Gustavianska famillien. D.o Behn de studiis humanioribus recte tractandis.

150. Von münts — mass und gevicht.

151. Collegium Physiognom. et chijromanticum på tyska. Item Kurtze anleitung zur Punktier Kunst.

152. Åtskilliga ritningar m. m. uti Artilleriet af C. G. Anckarklov. 1728.

153. Jonas Schacks korta begrepp om Probere Konstens rätta sammanhang.

154. Ett band med följande: Copie des articles entre le Comte Due pour le Roy d'Espagne et le S:r de Foutraille pour Monsieur a Madrid 1642. Copie du derniere Interogatoire qui a este fait a Monsieur le Grand et a Ms:r de Thou, prisonniers au Chateau de Piere Ancize a Lion. Oratio Legatis Regis Galliæ ad senatum Venetum pro Jesuitis an. 1625. Traités de Confederation et Alliance Entre Louis XIII Roy de france et Christine Reyne de Svede, contre L'Empereur Ferdinand III de la maison d'Austriche et ses Adherens, a Hambourg 1637. Drottning Ulrica Eleonoras bref till ständerna angående dess gemål K. Fredrik den I:sta 1720. K. Fredricks förbindelse 1720. Extrait du Caractere de Gustave Adolph. Discours Prophetique prononcé de la Bouche de Jean Allut a Pera 1713. Åtskilliga afskrifter af Drottning Christinas bref. K. Johans bref till Hertiginnan Elisabet af Mecklenburg Schwerin 1585. Drottning Margaretas tal på sitt yttersta till sin gemål K. Gustaf d. I:sta, 1551. Drottning Gunilas bref till sin morbror Lasse Posse, 1591. K. Gustaf Adolphs bref till Gref Axel Oxenstjerna 1630. Samma Konungs Condoleance-bref till Gref Erik Oxenstjerna. Drottning Christinas bref till Gref Axel Oxenstjerna. Äfven dess svar. K. Carls stadga.

155. Ett band med följande: Predikan af Hedin öfver en altare-taflas invigning i Askers Kyrka 1743. Pehr Olofssons sidsta tal 1693. Tal öfver altaretaflan i Askers Kyrka 1743. Methode hvarefter alla hemman så väl i de hvilka af Hans K. M. och Kronan i Byte anslås, som de hvilka af Privatis i vederlag deremot uppgifna äro ell. och härefter uppgifvas lära, skall blifva ransakat och undersökt, gifven Stockholm 1688. 2:ne tyska bref från Lutzen, af Zangenberg 1765. Underrättelse om malmletare-konsten. Om egtenskap emellan syskonabarn, Åbo 1680. Gref Hans Vagtmeister bref till K. M. 1679. Extract utaf den år 1679 uti st. Germain

alntaa freden med Brandenburg. Mötes afskjed 1613. Biskopp E. Benzelii tankar om den nya utgifna Catechesen. La Comtesse de Hollande à L'article de la Mort, agé de 83 ans et plus. Önskningstal af And. Rhyzelius på Drottning Hedvig Eleonoras födelsedag 1715.

156. Visa om resan emellan Högsiö och Stockholm 1763.

157. Gen. Lieutn. m. m. Baron Gyllenkroks berättelser om K. Carl XII:s uppbrott utur Saxen samt hvad under hans fälttåg till Pultava jämväl vid dess belägring, och derefter uti Pultava Battallien förefallet.

158. Ett band med följande: Oratio Boni principis naturam qvam Brevissime Ostendens, Gust. Rålamb. Cardinal Riehelius lefverne på franska. Angående Svenska Regenterna, på latin. Copia af en herredagshandel, som K. Magnus Ladulås höllt i Stockholm 1282. K. Carls bref 1691, angående Reduction. Åtskilliga Chemata uti Theologien, moralen och Geographien.

159. Ett band med följande: svar på ett bref, angående sveriges Accession till den Hanoverska tractaten. Copia af Engelsa ministeren Hr. Poeingts memorial till Konungen af Sverige angående Hanoverska trataten 1726. Engelands begärta Alliances utsigt. Cancelli-Collegie förklaring till K. M. angående Alliancens förnyande med Ryssland 1739. Några Annotationer i Cancell. saker.

160. Ett band med följande: förordning öfver Stockholms stads styrelse 1673. Angående Cartesii Philosophies afskaffande 1689. Afhandling om Philosophien.

161. Ett band med följande: Fullmagt för utskrifnings-Commisariaten i Sverige och England, af Drottning Christina. Till mönstrings-Commissarierne af samma Drottning. Kongl. Instruktion för mönstrings-Commissarierne i Helsingland, Gestrikland och Medelpad 1640. Om Adelens Rusttjänst, af drottning Christina 1644. En skrift af en Engelsman som varit uti Sverige, till K. Carl Stuart. Drottning Christinas Abdications-Act 1654. Adelens Privile-

gier af K. Johan III. 1569. Om dito vid Kröningen 1594. Calmare recess den andra 1483. Ständernas dom 1600 öfver de Herrar R. Råd som blefvo aflifvade. Förskrifning af Ständerna till Hertig Carl. Copia af K. Carl IX bref till Christian IV, 1611. K. Christians svar. K. Carl IX bref till Claes Bjelke 1606. K. Gustaf Adolphs bref till Gref Axel Oxensterna 1630. Drottning Christinas oration till Riks Cantz. Gref Oxenstjerna 1645 då han benådades med Grefskap. Riks-Cantz. svar. Urban Hjernes Memorial angående prober-konsten 1693. Regni Sveciæ statutem conclusiones ab illis unanimi Consensu in Publicis Comitiis Holmiæ 1643 celebratis facta. K. Carls bref till Herrtig Adolph Johan 1685. Herr Johan Skyttes annotationer om Adelns Privilegier. Kort relation om Värens Häradsrätt. Mauritz Wellings Memorial till Ständerne.

162. Index Historiarum antiquarum Norvagico-Islandicarum ex annotationibus Gudmundi Olofsson, Translatorij Regni.

163. K. M. Drottning Christinas General-Bergs-Privilegium 1649. Ordning för Masmästare i Riket.

164. Nouveau traité de géographie.

165. Custodia Ducum in qua Vinculis tenentur Exercitum Russiorum Duces Septem in initio Seculi XVIII Stockholmiæ Captivi et ab Elia Brennero Depicti Quos ab ejus vidua anno 1723 redemit Gustavi Rålamb.

166. En Kort relation om Kongsholmen af Anders Björn 1689.

167. Malmö recess anno 1662. Item Extract af danska förordningar om tiende.

168. Om sjöskums materien, dess bruk och nyttjande, öfversättning af Crells Chemiska annaler.

169. Journal öfver Hans K. Höghet hertig Carls resa till Aken 1770, författad af framledne Gen. Maj. Kom. af Vasa orden och Ridd. af Svärdsorden Carl Gustaf Skytte, jämte sidstnämde herres berättelse af dess lefnadslopp.

170. Flera Adelsmäns Dictamina till Protocollet vid Kongl. Götha Hof-Rätt i anledning af Riksdagen i Norrköping 1800, Boktryckaren Sylvenii underdåniga besvärsskrifter öfver Kongl. Hof-Cantzlers-Embetet.

171. Reglor uti fälttjenstgöringen sammanskrefne år 1803, af C. G. Rålamb.

172. Betracktelser vid utväljandet af den vettenskap, som bestämmes för framtiden, af C. Saur 1804.

In Octavo.

N:o

1-2. Prof till ett Alphabetiskt Extract utaf åtskilliga förordningar, Bref, resolutioner, Privilegier, Instructioner, Regeringsformen, och försäkringar, sammandraget af G. Rålamb 1726.

3. försök till ett fransyskt och svenskt Lexikon uti Concept.

4. En gammal Bönebok skrifven på Pergament, hvilken tillhört Christer Nilson, som var drots uti K. Erik af Pommerns tid anno 1436.

5. G. G. A. angående methoden att examinera uti artilleriet 1705.

6. Luidhes beskrifning om Contradanser 1764.

7. Neu Erdachte Krieges Excercitiæ.

8. Sammandrag af en del rörelser för ett Regemente Cavalleri.

9. Adulruna Rediviva, Seu sapientia Sveorum veterum.

10. Alla sorter klädedrägter hos turkarna, måladt uti turkiet.

11. Liber de Articulis Theologicis.

12. Konung Gustaf den I:stas historia 1533.

13. Chronicon Episcoporum Sveo, Gotho et Finlandorum à Joh. Messenio conscriptum 1611.

14. Instruction för landshöfdingarne 1687. Item för häradsfogdarne 1688.

15. Erico Othonis G. G. undervisning om skilnaden emellan de rätta Christnas lideliga och de påfviskas olideliga mässa.

16. En Disputatz och Kamp, emellan syndaren och de andeliga svåra och förskräckliga frästelser, af Joh. Petri Gotho 1591.

17. En Bönebok dragen utur D:r Martinus Luthers arbeten och försvenskad af Casper Strüve 1568.

18. En Bönebok.

19. En Dito skjänkt af Erik Brorson Rålamb till Jungfru Helena Ulfsparre 1626.

20. Ett litet rätt visande ur öfversatt af Belidor 1696.

21. Brevia In Caji Svetonii Cæsares XII annotata 1692.

22. Isländska Lagboken med gammal styl.

23. Catalogus Philosophorum quorum vita a Laërtio decribitur eo quam ipse in scribendo servavit ordini.

24. Konung Erik XIV dagbok för år 1567 skrifven af dess egen hand på latin.

25. Äldre och nyare staters militairiska författningar, sammanfattad af A. L. Rålamb 1769. Item märkvärdiga tractater och fredsbesluter.

26. Dagbok hållen af några svenskar under deras resa till Köpenhamn 1753.

27. Runstafvens uttydelse.

In Duodecimo.

N:o

1. Jonas And. Nordenius om en rätt påskfröjd. Andreas Laurentii lyckönskan till Grefvarne Brahe 1614. Nordanii andeliga Bröllopsskrift. Några Sentencier öfver de olyckliga herrar som afrättades uti K. Carl den IX tid, af Axel Leyonhufvud. Christi lidande på korsset.

2. Gustavi Rålambii Oratio brevisimo de Qvartuor Monarchiis 1694.

3. Förteckning på häradshöfdinge Jurisdictioner uti Skaraborgs län.

4. Uträkning på mynt och flera små annotationer.
5. Gustaf Rålambs diarium på resan till London 1697. vid Ambassaden med Gref Bonde.
6. Adulruna rediviva, Seu Sapientia Sveorum veterum de Philanthropia divina.
7. Tractatus Juridicus contractuum ab excellentis et Consult. D:m B. Crucio.
8. En Tysk Bönebok skrifven på pergament och tillhört K. Carl den X., med målningar.
9. Davids Psaltare på latin, skrifven på pergament och Decorerad.
10. En turkisk Bönebok, tagen på ett parti 1704 efter slaget vid Janisky.
11. En liten Bönebok på Latin skrifven på pergament med ett Calendarium förut.

Kort Förtekning öfver Handlingar, som angå Sverige och befinnas uti nedannämnde Saml:r i Köpenhamn *).

1:o *Kongl. Danska Biblioteket.*

Folio.

Bellum Suecicum Frederici II:de cum Erico XIV Sveciæ Rege.

Forma minori; på Danska. På första bladet är antecknadt att Jonas Tursen är Författare. 858.

Sandrue og waarhaftige beskrifvelse om den Krig och feyde, som waar imellom Dannmark och Sverige år 1563.

Exempl. skrifvit år 1595. Utanpå står: Anne Rönnow. 859.

Bak efter i ett annat exemplar, hvilket Anna Krabbe låtit utskrifva år 1607, finnes en tysk vers angående Warbiergs Eroberung af K. Erik XIV år 1595, till slut står: durch Pauvel Schützell von Leipzig. 860.

Ett nyare exemplar som tilhört P. Syv har till slut en underrättelse om Konung Johans bearbetande af fred. 862.

Dan. Rantzovs Tog udi Sverrige fra 6:te Oct. 1567 till 14:de Febr. 1568 på Tyska; men icke slutadt. 867.

Acta et pacta inter Danos et Svecos morte Johannis III R. Sv. 1592 ad 11. Febr. 1601. 876.

A Bussæi Journ öfver K. Fredr. IV Lefv. och Reg. deruti ett Kopparstick öfver K. Carl XII:s Monument vid Fredricshall. 949.

En

*) Meddeladt af Hans Excellens Stats-Ministern m. m. Herr Grefve v. Engeström, som det erhållit af Professorn Joh. G. Liljegren, Amanuens vid Samfundet för utgifvande af Handlingar rörande Skandinaviens historia.

En mängd dels antiquar. dels nyare och statist. Antekn. och Saml. rörande Norge (en stor del af Schöning). 982—994.

Geometr. afritn. af Kopparbergsgrufva i Maji 1656 1170.

Fasti Uplandenses eller afskrifter af Runstafvar ifrån Upland. 1171.

Många Exemplar af Olai Petr. Chrön. några med Marginal anteckningar. 1176—80.

J. Olavii annot. in Hist Hialmaris Edit. à Peringschiöldio.

L. Raimundii Formula s. modus Gustavianæ Reform. Relig. skrifven 1626.

Copia Schreiben des Herr Johanns Hertzog zu Finland an K. Fredr. II zu Danm. wegen abstellung des Krieges. Dat. 1568. 1186.

Apographum Coævum.

K. Gust. 2 Ad. missive till Axel Oxenstj. anlangande kriget mot de Kejserlige att fortsätta. Dat. 4 Dec. 1630. 1188.

Salvii förest. angående Hamburg. Negot. 1636 och Freden 1638 och Dr. Christinæ Fullmagt för honom dat. 28 Apr. 1636. 1190.

Epitaphium Svecorum it. Carolus Gustavus de se ipso ad se ipsum. 1192.

Drottn. Hedvig Eleon. härkomst ifr. den Hel. Adelheid, af J. Peringsköld 1707.

Caroli XI Litt. ad Imp. Rom d. 30 Jan. 1689. de negotio mediationis in componendis dissidiis Dano Gottorpicis. 1196.

J. Palmqvists Skepps-Journaler på en Resa till Frankr. 1696, 1697. it. år 1694. 1197—98.

J. A. de Gehema Chronodistichon till K. Carl XII samt några få Documenter rörande dess krig i Polen och Ryssland 1700 — 1702.

Åtskillige Documenter i Saken emot Gouvern. i Pomern Nils Bjelke. 1202.

Fasciculus Rerum Suecicarum maxime publicarum partim latine, partim Germanice; quarum prima est: 1203.

Unio tempore Magni Smeck 1343; ultima vero:

Collatio de illustri Successionis Sueciæ argum.

Boken består af 156 fol. och synes vara ett till trycket ämnadt exemplar

Samling af 10 åtsk. stycken hörande till Svenska Stats-Rätten och Rättegångs-Ordn. 1204.

1:o Regements Ordn. efter K. Gust. Ad. död 1634 &c.

Lika beskaffad Saml. 1205.

b) Stycken hörande till Tidens Hist. 1643—1660.

c) Copie af K. Cammar-Colleg. Instr. 1662.

d) Stenbocks bref till Sv. Ambassad. i Nimvegen 1677.

a) Reg. Form. 1660. 1206.

b) Pfaltz Gr. Ad. Joh. bref till Riks. d. 1664.

c. d.) Ejud. Bref till K. Carl XI om Reduct. 1681.

e) K. Carl XI Svar 1685.

f.) Vindiciæ Veritatis eller Sannings-försvar mot ondskefulla &c. beskylln. underskrefne Hogenstorp 1678.

M. G. D. L. G. (Magn. Gab. De la Gardie?)

g) Ett Sat. Bref funnit i Cantzlie-dörren vid Riksd. 1680.

Protoc. och Resol. vid Gen. Gouv. Stenbocks handl. med Riddersk. och Adeln vid Commiss. i Malmö 1662. 1207.

Åtsk. Exempl. af Sv. Lagar 1209 1211.

Stockholms Stads privil. ifrån 1423 — 1594 1212.

Halmstads Stads-privil. och Sv. Service Ordn. 1649. 1213.

2:o *I Arnæ Magnæi Samlingar.*

Folio.

En Svensk bok dels i rim, dels i prosa innehåller: Om Schackspel på rim. 191.

Instruction för en Konung &c.

Carl Magnus Konungxbok i prosa.

Flores och Blanzaflors saga på rim.

En Svensk Chrönika på prosa.

En Dansk D:o

Den mindre rimkrönikan.

St. Brigittæ Slägt m. m.

Olai Petri Chrönika, flere olika exempl. 195 — 200.

Konung Erik XIV Chrön. oppa rim eller uti en visa författad. 201.

Af Norska gamla Lagar en förträfflig Samling samt

Opslo membrana. - - 328.

Bergens Kålfskinn. - - 329.

Kongl. Bref för Bergen och andra städer i Norge. 330. 331 &

3:o *Kongl. Bibliotheks-Handlingar rörande Lund.*

Qvarto.

Cod Membr. Antiquitatum Eccles. Lundensis. Ifrån 15 seklet; med zirliga initialer &c. 2470.

a) Ordo in ostensione Reliq. in Eccles. Lund. observandus.

b) Catalog. Litter. in Sacristia Capituli 1425.

Reg. öfver hvad som under Påvedömet fanns i Lundekirke. 2471.

Extract af Lunde Cap. Jordebog; it Statuta Capituli. 2472.
It. series Prælator; it ordo præl. et Canon.

Scripta varia 12 numero neml. 2473.

Instrum. donatt. mutationem &c.

Antiquit. Episc., Ecclesias. et monasteriorum spectant ab. A:o 1461--1548.

Statuta Capit. Lundens. digesta a Brostrup 1489 reformata 1590. 2474.

Samma bok ett äldre exemplar. 2475.

dertill lagde äro följande:

a) Capitularis Constitutio de premiis procuratorum Canonicorum 1570.

b) Index Statutorum.

c) Exemplar Capitularis Collationis pro vicariis eorum 1637.

d) Capitlets fornemste Privilegia og Friheder.

e) Ordo Canonicorum 1640.

f) Catalogus præbendarum et mensarum Series. *Folio.*

Liber Daticus Approb. Joh. 2 AEp. Lund. 845.
(begagnad i Scr. Rer. Dan. Tom 4. p. 27).

Sanctuarium Birgerianum. Cod. Membr. 846.

samma bok i afskr. (ut videtur manu Th. Barthol. jun.) 847.

Ä. B. Birges fundats för Lunde sæde 1518, Membr. 848.

K. Christ 2 öpna Bref till Ä. B. Byrge i Lund i hensigt till Biskop Jens Anderss. Beldenacks förvaring 1517. 2543.

Quarto.

Copier af 6 st. bref växlade mellan' de Danske och Svenske 1501 – 1504 (rör. Sten Stures oroligheter). 2540.

Nicolai Petri et Claus Pederss. Canon. Eccl. Lund. åtsk. Relat. till K. Christ. 2 om Negot. med Påfl. Hofvet, Lunde Domkk. Provision m. m. 1519—1521. 2545.

It. Fuggers bref att han betalt 7,800 Ducater för Expeditionen för Lunde Domkirke.

It. Slaghecks bref till Sigbrith. Dat. Rom 1521.

Några artiklar från Storf. i Moskow till Chr. 2. ang. gränserne mellan Sv. Norge och Ryssland m. m. 2546.

Syllage Monumentorum ad bellum Svecic. 2576.

a) Manifest, s. explic. causs. belli Erico XIV R. Sv. a Fredr. 2 illat. exhibit. in convent. Rostock d. 16 Jul. 1563.

b) Articuli foederis 1565. Danice.

c) Acta in Tractatu pacis inter Regg. Dan. et Polon. atqu. Civit. Lubec, ab una parte et Erici XIV Sv. ab altera parte Mediante Carolo Dantzeo nomine Regis Galliæ ab A:o 1565 ad 1570.

(Manibus exarata coævis).

Schreiben Hertzog Johans zu Finland an K. Fredr. II betreffend der klaglichen zustand seines Bruders König Erich. Dat. Wattstein d. 6 Jul. 1568. 2579.

Afsked og Slutning mel. K. Christ. IV och Joh. III vid mötet vid Kongsbach 1591. It. Biafsked. 2600.

Samlingar till det på Kongsbach beramme-de möte af Dan. och Sv. Commiss. 1600 och 1601. 2604.

Danske Commiss. Rapport om mötet till Flackeberg 9 Febr. 1601. 2605.

Sv. Commiss. D:o.

Flere Relationer om mötet i Knæröe 1601. m. m. Danska Comis. Journal dervid 1602.

Lauridsons Hist. Relation om Calmarske krig 1611. 2607.

Journal uber alles so sich in den Calm. Krieg zwischen Chr. 4 et Carl zugetragen. 2608.

(*Manuscr. Coævum*).

Samma bok dock med tillägg af några mellan Konungarne växlade bref. 2609.

Relation om Calm. Krig 1611—1613. 2610.

Sommes Apologie för Calmare fästn. öfvergg. d. 3 Aug. 1611. 2611.

Kartel i Calm. Kr. mell. K. Christ. IV och Gust. Ad. dat. Sjöridt 20 Jul. 1612. 2612.

Fredstractaten. 2613.

Sjöröd ska fördraget mel. Chr. 4 och Gust. Ad. ang. dessa tvistigh. dat. 29 Jun. 1624 på svenska. 2619.

K. Christ. IV Bref till Sv. R. Cantzl. Axel Oxenstj. ang. det förehafde Giftermål mellan D:ng Christina af Sv. och Hert. Fredr. ÄrkeB. till Brehmen; m. fl. till samma underhandl. hörande documenter från 11 Maji 1636 till 5. April 1638. 2628.

(Danmarks Pines historia utdragen af de Hollenders, Fransosers och Svenskes skalkagtige gierninger.) 2632)

Nio Docum. rörande Tvist. mellan Dr:ng Christina och Chr. IV om Soknerne Irre och Zerne åren 1645 och 46. 2635.

Idea belli Dano Svecici 1657—1659. (Den går dock ej längre än till Köpenh. belägring). 2671.

Relation welcher Gestalt die Insel Fühnen durch die Waffen J. K. M. zu Schweden emportiret worden 9 Jan. 1658. 2674.

Riddermarks och 5 st. andra Rim dels på Sv. dels på Danska i anledn. af K. Carl XII:s landstign. på Seland. 2768.

Flere puncter, Freds-Conditioner m. fl. preliminair handl. till Roskildska Freden. 2675--2677.

Puncter hvarföre K:gn af Sv. påfört D:rk krig. 2678.

Riks Råd M. Högs och Chr. Scheels Relation om deras förrättn. hos K. af Sv. efter infallet i Seland d. 14 Aug. 1658. 2679.

Tankar om K. Carl XII och Stenbock på Dansk vers. 2781.

b) Lettre du Comte Stenbock pendant sa captivité en Danm:k, a sa femme en Svede 10 Jun. 1715.

c) Lemvigs bref om Danska Descenten på Rügen 1715.

d) Saml af vers ang. Stenbock och is. hans förhållande mot Altona 1712—13—14.

Rim och Journaler rörande Danska Flottans fördelaktiga Operationer mot Sv. från 15 Jul. till 13 Oct. 1715. 2782. 2784. 2785.

Des Turkischen Keisers Congratulation an I. K. M. von Schweden weges des grossen Narvischen Sieges 1700 nebst etlichen andern stuchen den selben krieg betreffend. 3345.

K. Carl XII Ordres till Öfv. och Commend. i Malmö Axel Faltzburg d. 26 Sept. 1700. 3344.

Litteræ Senatus Regni Sv. a Reginam Magn. Brittaniæ de victoria a Danis prope Helsingb. recuperata 7 Mart. 1710. 3349.

Copier af Handl. rörande kr i Polen 1703 och Bataillen vid Frauenstadt 1706. 3347.

Apographa variar. Litterar. res Svecico-Polon. spectant. ann. 1735 et 1736. (manu Gramii Jun.). 3354.

4:o Uti Suhms Samling.

Holmiæ Descriptio - - N:o 1196.

Bröms beskr. om Kungsholmen 1689. 306.

Öfv. Lieutn. Brockelman om Trollhättan 1755. 1314.

Djurbergs Descr. Helsingiæ vet. et Nov. 1689. 1195.

Bromanni Orat. hist. de Helsingis Ups. 1701. 1053.

Presternas på Kongl. Befalln. år 1624 gjorda beskr. öfver Skåne. 895.

Ichsell öfver Lillö Kungsgård. 1235.

Wessman om Helsingborgs Slott år 1755. 888.

Ol. P. Niurenii Plantini Lapplandia. 197.

Rhen om Lapparnes hedn. och vidskeppl. tecken. 1360.

Finska Nationens härkomst och språk. 1123.

Diikmanni Specimen Antiquæ linguæ Svio-Gothicæ 1709. 1124. 1345.

J. J. Bircherodii Scrutinium Antiquario-Historicum Ordinis Equestris Seraphini. 447.

Upsala Biskopars, Ärkeb. m. m. beslut och stadgar &c. 1289.

Saml. af Sv. Documenter från år 1377—1568. 1325.

En bundt af Sv. saker af år 1683. 1359.

St. Catharinæ Sveciæ legenda e Cod. Aboens. scr. circa 1491. 16.

Therseri vita. - - - 769.

Brunneri Orat. Funebr. öfver Buræus 1652. 1116.

Benzelii oratio Funebr. in Joh. Paul. Olivekrantz Ups. 1707. 1118.

Arn. Magn. Afhandling öfver Götha namnet och om det med rätta af Svenskarne gifves gamla Norræna språket, på de utgifne Sv. Sago-öfvers.

5:to *Uti åtskillige andre Lärdes Samlingar.*

Quarto.

Lex municipales urbi Trossaby in Sudermannia appertinens (Membrana). 74.

Marstrands Stadsprivil. 1561—1675. 29.

Påfve-Bref rörande Sverge mellan 1080—1372 162.

Magni

Magni Smeks Sudermanna-lag af år 1327. 73.
(En skön membran, som tillhört Gabr. Posse).

Afskrifter af Svenska Lagen efter 135,136,137.
Membraner.

6:to Coll. Variar. Donationum in Bibl. Univ. Hafn.

Fol. Tom. VIII:s Collectan. Bartholini continet inter alia.

1) Encoenia Templi Gumlosani in Scania 1191.

5 et 3) Insccriptiones aliquot Templi Lundens.

4) Registrum veterum Litterarum in Cap. Lundens.

6) K. Knutz fundatz på Lunde Domkirke it Historia Ecclesiæ Lund.

22) Johannis Archi Ep. Lund. Statuta Universitatis Hafn.

Folio.

Resenii Descriptio Gothlandiæ. 24.

Anonymi Descriptio Scaniæ ante annum 1660. 50.

Qvarto.

Malmö Stadspriv. af K:g Waldemar m. fl. 27.

Bircherods Ep. ad Amicum (Lucoppidan) 107.
de deperditis Septentr. Antiquitatibus.

Statuta Synodalia et in Dioces. Lund. in ordinem digesta &c. per Magn. Matthiæ 1594. 125.

Hvarjehanda hvaribland 133.

N:o 5) De scheejdinge tusschen Dennemarken vnde Sveden.

N:o 9) Konung Waldemars bref till Inbygg. i Skåne år 1361.

Lunds Kirche Ret. 136.

Ä. B. Eskils. Kirke Ret,
(En Membran).

Fortsättning af Förteckningen öfver Handskrifter på Bibliotheker i Köpenhamn.

Tottska Samlingarne.

Folio.

Grotii, Heinsii, Rutgersii aliorumque ad Axelium Oxenstierna Epistolæ; Apograph. 304.

Historiska och Geogr. Berättelser om Skåne, Hven &c. &c. 702.

Glossario Norvegico addendæ voces variores. 772.

Complementum Historiæ Saxonis. 801.

Excerpter rörande de tider då Sverge och Norge varit förenade. 938. b.

En Slägtbok, som begynner med Sv. och Norske K:gl och Furstl. Personer. 1081.

Om Sv. Brahe Ätten och Tycho Brahe m. m. 1113,1114

Jorde-Bok öfver Sveriges Provincier. 1299.

Indelnings-verket för Landstaten. 1300.

Indelnings-verket för Land-militien. 1301.

Indelnings-verket för Sjö-militien. 1302.

Sveriges Beskrifning 1303. a.

Dahlbergs Descriptio Sveciæ. 1303. b.

Lundii Lapponia. - - 1303. c.

Om Wisby Slott på Gotland. = 1303. e.

Om Svenske Riddare-Ordnar. = 1309.

Quarto.

Om kriget mellan Sv. och D:mk 1563—1570. 1608.

Runebommens (Lapptrummans) Explication. 1735.

Illuminerade kopparstick till Leems Beskrifning öfver Finmarkens Lappar. 1736.

Descriptio Skanöræ et Falsterbodæ. 2163.

Chronicon Svec. ab A:o 1202 ad 1576. 2170.

K. Waldemars Bref af år 1343 hvari han öfverlemnar Skåne, Hall. Blek. till Sverge. 2173.

samt flere små piecer ifrån K. Carl 9:de och Gustaf 2:dre Adolphs tid.

Varia Collectan. Biograph. Sveciæ. 2195.

Octavo.

Insignia familiæ Ahlefeldicæ. 533.

Wadstena Klosters Stadga; membran.

Sv. Gårdsrätt. - - 600.

Svenska Visor, temligen gamla. - 601.

Suhmska Samlingen.

Folio.

Benzelii Sv. Beskr. Hist. Antiquit. och Hist. Litteraria. 470.

Benzelii Collegium Hist. Svec. 577.

Cammeckers Collegium in Hist. Patriæ (Sveciæ). 419, 441.

Cammeckers Collegium Statist. 788.

Varia Historica Svec. - - 129.

Becker om Sefveberget 1692. 515.

Monumenta Scanens. Halland et Blek. 699.

Bromell om urgamla skatter af Sv. silfvermynt 1731. 645.

Descriptio Scaniæ. - - 555.

Kil. Stobæi Mynt Cabinett. 201.

A. Totts och Sv. Totte Fam. Hist. 875.

Om Patkuls Endeligt och bered. till döden. 268.

Danskes och Norskes rättigheter till Orkenöarne, Suder-öarne, Hebuderna, Hetland, Grönland, Island, Fær-öarne m. fl. af Gudmund Andersson Isländare. 499.

N. R. Brocmans Bref till Langebek. 468.

Gellii Sax. et Capituli Lundensis controversiæ. 705.

Quarto.

En bundt Svenska och Norska bref från 14:de och några från 15:de seklet. 939.

Hist. om krig mellan K. Eric 14 och K. Fredric 2. 1029.

Dithörande finnes också i Suhmska Saml. N:o 759, 349 samt i Forskjæll. Saml. 4:to 157, 167.

Ægidii Lauridssons Hist. om krig mell. K. Carl 9 och Chr. 4. 792.

Journ. im Calm Kriege. - - 369.

Journal over hvad der skedde fra det Calmar belägrades till dess det intogs 1611. 1419.

Fragment af en dagbok öfver Calmare-Fejgden 1612 - - - 920.

Transactio Christ. 4:ti et Gust. 2 Ad. 817.

Gust. Ad. Instruct. för sin Gesandt till Konungen i Danmark 1624. 448.

Documenter angående den mellan Drottn. Christina i Sverige och Hert. Fredr. af Danmark förehafde Giftermåls-handel 1636, 1638. 924.

Responsum ad Svecic. Commissariorum propos. quæ exhibit. fuerint Christianopoli d. 14 Febr. 1645. 1078.

Rostgaardska Samlingarne.

Fortegnelse paa alle Herreder i Skaane, samt alle Sognerne, byerne, Herregaarde, Bierge, Höje, steene, Antiquiteter &c. insände på K. Chr. 4:des befallning till Worm. 82.

Fortegn. paa Sogner og byer i Skåne, Hall. Blek. 83.

Åtsk. Acta Publica. 3). Ett års fredstand mellan K:g Fredr. och K:g Erik 14. 1561. 127.

4) Förbund mellan K:g Fredr. och K. Sigismund mot Sverge 1563.

5) Förlikning emellan Sv. och Danmark 1570.

Excerpta Hist. Sv. et. Dan. 129, 130.

Endelig Afsked og beslut som paa det 162.

Likheten med den af Hans Excellence Stats-Ministern m. m., Herr Grefve von Engeström meddelade Förtekning intygar

W. Forsslund.

ANUSKRIPT-
SAMLINGAR

som finnas

vid

GYMNASIERNA

och

i

DOM-KAPITLENS ARCHIVER.

8

Circulaire-Handbref till samteliga Rikets Consistorier *).

Med omtanka att för häfdeforskaren bereda ett lättare tillträde till hvarje förråd af upplysningar om Fäderneslandets tillstånd och öden under framfarna tider, har det för utgifvandet af Handlingar rörande Skandinaviens Historia stiftade Samfund, genom dess Ledamot, Öfver Kammarherren m. m. Friherre A. L. Stjerneld, hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhållit om nådig befallning till samteliga Consistorierna att till Samfundets Secreterare P. A. Granberg i Stockholm, med första som ske kan, aflemna noggranna Förteckningar på alla Handskrifter som tillhöra Consistoriernas Bibliothek, med undantag af de Manuscripter, som genom tryckte Förteckningar redan tillförene kommit till Allmänhetens kännedom och om hvilka nu endast torde uppgifvas, när och hvar de öfver dem kungjorde Förteckningar genom trycket blifvit utgifne.

Kongl. Maj:t har i nåder funnit skäl att ofvannämnde anhållan bifalla, hvarom jag enligt Nådig befallning får äran Tit. härmedelst förständiga, med vänlig anmodan det måtte Tit. gå i författning om i fråga varande Handskrift-Förteckningars upprättande och insändande, så snart sådant sig göra låter.

Stockholm den 16 December 1819.

NILS VON ROSENSTEIN.

---

*) I anledning af detta Cirkulär hafva, till medlet af September 1820, svar inkommit från Konsistorierna i Göteborg, Vesterås, Kalmar, Carlstad, Wexiö, Skara, Carlskrona och Wisby.

Förtekning på en del Manuscripter, som förvaras på Kongl. Gymnasii Bibliotheket i Wexiö.

In Folio.

Haqu. Spegels Brefväxling med Konungarne Carl XI & XII, med Gref Piper, Lindschöld, Peringschöld, Palmschöld, Hadorff, Rabenius, Svedberg m. fl. under sin Embetstid såsom Biskop i Skara, Linköping och slutl:n såsom Erke-Biskop.

1. Consistorii Scarensis bref till Konungen om ett nytt Biskops-Val efter Spegels flyttning till Linköping.
2. Spegels Memorial till K. M. om några ärender i Skara Stift, ibland annat om den 7:de Lectors-lönens återkallande från Mariestad till Skara — tillika med ett bref, att han låtit kungöra Riksdags-placatet.
3. Sorge-Bref öfver Prins Carl Gustafs död.
4. Ursägtar sig, vid underrättelse om en Riksdag, att ej flere än 2 à 3 Fullmägtige kunna blifva honom följaktige.
5. Öfversänder sin Riksdags-Predikan.
6. Tackar för kallelse till Linköpings Stift.
7. Berättelse om sina anstalter till god ordning i Stiftet; jemte Memorial om nödige reparationer vid Biskopshuset i Linköping.
8. Svar på underrättelsen om den tillstundande Jubelfesten och Doctors-Promotionen: samt angående indelningen af Regale och andre Pastorater.
9. Sorgebref öfver Drottningens död, om Ständernas sammankallande till begrafningen, samt nödige steg mot Calvinisterne på Finspång, jemte bättre anstalter vid Hospitalerne i Linköpings Stift.
10. Försök till Confirmationens införande.
11. Vidlyftigt Betänkande om deras aflösning, som ofta falla i synd.
12. Memorial om några ärender i Linköp. Stift (1695).
13. Tröste-bref till Konungen och Enke-Drottningen öfver Carl XI:s död.

14. Tröste-bref till Konungen, angående Dess begäran, att hålla Lik-predikningen.
15. Tacksägelse för Konungens frikostighet vid detta tillfälle.
16. Angående den nya Bibel-uplagan.
17. Svar på Konungens Befallning att rösta på Erke-Biskop och Spegels röstande på Gezelius i Abo.
18. Till Prinsessan Ulrica Eleonora, om några verser, som han författat öfver Hennes Far.
19. Till Konungen om Kyrko-Disciplin.
20. Svar på befallningen att rösta på Erke-Biskop: tillika med Consistorii Lincopensis röster härvid, som allà föllo på Spegel.
21. Consistorii berättelse härom till Regeringen, 1710.
22. Nyårs-Önskan till Ulr. Eleonora 1713.
23. Till Riks-Råd. Lindschöld om Calvinisternas villfarelse de prædestinatione från Rom 9. 13. (som han förklarar de rebus extremis).
24. Till O. Rudbeck med enskyllan, att han ej följt dess i Atlantican yttrade mening om de Hedniske Gudar, uti sina förklaringar bredvid sitt poetiska Verk öfver Skapelse-boken.
25. Till Gref Lindschöld om en förbättrad uplaga af Barna-bibeln.
26. Till Hadorff angående Västgötha Lagen samt andra Antiquiteter.
27. Till Kolmodin och Smedberg om Psalmbokens förbättring.
28. Till Lindschöld rörande Handboken m. m.
29. Till Gref de la Gardie angående förbudne Leder i Ägtenskapet.
30. Till Biskop Rudbeck angående Skole-böcker.
31. Till Prof. Arrhenius ang. befordringar vid Skole-Verken.
32. Berättelse om den Catechés, som trycktes i Stockholm 1686.

33. till Benzelius om sin åtgärd vid Bibelns öfverseende.
34. Betänkande om en Adelig Skola i Stockholm.
35. Till Peringschöld om Uplysningar vid författandet af sin Biskops-Chrönika: vidare om den Amaloniska slägten; samt begäran, att han författar ett Lexicon Scandicum.
36. Till Rabenius, angående Antiquitets-studium.
37. Till Schmedeman, med utkast af Tanke-bilder öfver Carl XI:s lefverne.
38. Till Svedberg om Svenska Orthographien.
39. Till Gref Piper, om förskott till det afbrända Skole- och Gymnasi-huset.
40. Till Peringschjöld om sin Biskops-Chrönika.
41. Till Prof. Norrman om Grekiska Literaturens befordran.
42. Till Svedberg, ang. dess Schibboleth, och sitt egit Glossarium Biblicum.
43. Till Palmschjöld ang. Antiquiteter.
44. Till sin Svåger i Upsala angående sin Son Jacob.
45. Till Peringschöld ang. Slägt-register.
46. Till Liljeblad angående kopparstycken i den nya Bibeln.
47. Till Gref Piper ang. den nya Bibeln samt andra angelägenheter som han borde vid tillfälle hos Konungen föredraga.
48. Circulaire tilll Presterskapet i Stiftet.

1. Consistoriernas Svar till Kongl. Commissionen öfver Skolorne och Gymnasierne i Riket, på dess Skrifvelse af d. 24 Sept. 1738, rörande Skole-Verken, jemte upgift af Lärarnes löner &c. vid hvarje Skola och Gymnasium.

1. Synodal-Acta fr. Strengnäs Stift och Consistor. under 1600-talet, samlade största delen af Cons. Not. Ol. Tomberg.

2. Handlingar rörande Fransyska Skolan och Församl. i Stockh. under Carl XI &c. XII.

3. Bref och Handlingar rörande de i Sverige utkomna upplagor af Bibeln och Psalmboken. (Se Journal för prester, 2 årg. 2 häft. Linköp. 1799.)

In Folio.

Miscellanea Historica, Ecclesiastica &c Oeconomica &c.

1. Handlingar om segel-ledens öppnande emellan Wenern och Wettern, samt vidare genom Motala ström förbi Norrköping ut till hafvet, förehafne vid Riksdagarne 1741, 1752 & 1761.

2. Rapport om Slaget vid Lund d. 4 Dec. 1676, daterad lägret vid Svenstorp d. 8 ejusd. med Gratulations-Verser till Kon. Carl.

3. Gref Gustaf de la Gardies försvarsskrift emot dem, som beskyllt honom vara en Prest-fiende.

4. Personalier öfver Axel Oxenstjerna (på latin).

5. Ständernas Bref ang. Freden med Danmark och Contributionernas utgörande till Ellsborgs lösen af d. 13 Juli 1613.

6. Beskrifning öfver slaget vid Stångebro d. 28 Sept. 1596. (Linköp. 1688?)

7. Documenter rörande Friherrskapet Berquara (vid Wexiö).

8. Gustaf I:s Stadgar i åtskillige ärender gifne 1588.

9. Westerås Ordinantie af år 1534.

10. Handlingar rörande Archiverne och Kongl. Bibliotheket: — samt huru med Extraditionen af Rådsprotocollerne förfaras må, år 1722—1767.

11. Brevis &c. succincta explicatio & decisio hujus quæstionis: An Formula Concordiæ pro Libro Symbolico secundario s. genuina Augustanæ Confessionis explicatione in Regno Sveciæ sit habenda? — jakas: är skrifven på Latin och Svenska, och un-

dertecknad af samtel. Presteståndets Ledamöter vid Riksdagen d. 27 Mart. 1647.

12. Gref Zinzendorffs Bref, rörande Herrnhutiska Secten i Sverige, dat. Ystad d. 22 Maj. 1735, till sina Bröder i Christo (på Tyska).
jemte flera Bref och Memorial i samma ämne.

13. Copie af ett gammalt Bref af Catharina Knutsdotter, deri hon gifver försäkran, att allt hvad hennes Anförvandter skänkt till Wadstena kloster, skulle blifva orubbadt.

14. Beslut på Riksdagen 1523 d. 6 Jun.

15. Gustaf I bref till Biskop. i Linköping Hans (Brask) af 1524, som ej ville bidraga med sine medel till krigets utförande.

16. Extract af Gustaf I:s Bref till Biskop i Linköping ang. Magni Olai Giftermål.

17. Om Rågången mellan Sverige och Ryssland.

18. Storfurste Wasilii bref om freden med Sverge på 60 år under Sten Sture.

19. Öppet bref till Torshella Stads Borgare, att ingen får sälja sin Gård till någon, som ej bär borgerlig tunga, af 1609.

20. Mandat, om Tionden af Stockholm: 1609.

21. K. Carl IX:s Bref ang. en Skrift, den der troddes, ehuru af ingen läslig, syfta på uppror: af 1609.

22. Ejusdem Bref till Axel Stensson (Lejonhufvud) om dess Smädeskrift af 1604; samt till Anders Larsson, som vid ett slag varit otrogen: af 1605.

23. Bref fr. K. Carl IX till Riksens Råd och Menige man om det olyckliga Slaget vid Kirchholm: af 1605.

24. D:o till Erke-Bisk. Oluf af d. 24 Dec. 1606 om den Bok Han sjelf verterat från Tyskan, rörande de 2 Naturer i Christo.

25. D:o att Biskoparne ej få egenmyndigt utdela Gäld: af d. 28 Jul. 1606.

26. Om Ol. Petri och fleres förräderi och dom: af 1540.

27. Förteckning på de Land och Län, som lyda under Konungens Fatebur: af 1484.

28. Förhöjning af Konungens inkomster på Riksdagen 1609.

29. Äfvenså rörande Krono-inkomsterna 1628.

30. Gustaf I Afhandlingar med Biskopparne rörande Rusttjensten: af 1526.

31. Några Punkter, gifne Presterskapet till Betänkande 1595.

32. Något, som Hert. Carl äskat af Presterskapet 1595.

33. Några Punkter, dem Hert. Carl ålägger Johan Sparre, att på sitt samvete besvara: af Calmar 1599.

34. Utdrag af K. Gustafs Testamente, Sveriges Lag, samt andra Documenter, huru Kongl. Personer äga rätt, att bjuda Adeln, som under deras donation äro, att rida under sitt banér, Riket till försvar: (inlemnad af Hof-Cancel. Chesnecopherus, för Hert. Johan, på Riksdag. 1617, hvarföre han föll i Gustaf Adolphs onåd.)

35. Joh. Oxenstjernas Diarium 1631.

36. Ax. Oxenstjernas yttrande till Konungen 1631, huru man sig emot Dannemark resolvera skall.

37. Ejusd. Memorial till Mathias Soop, Gabriel Oxenstjerna med flere Regeringens Ledamöter, ang. några nödiga punkter vid Riks-styrelsen af d. 8 Oct. 1633.

38. Joh. Skyttes Oration till Studenterne i Upsala, att rätt idka Studier, af d. 19 Nov. 1640.

39. En förnäm Svensk Adelsmans bref till en förnäm Fransman om Sveriges afsigter i det Tyska kriget (Frft. am Mayn 1644.)

40. Extract af 1647 års hållne Protocoll, innehållande Drottn. Christinas tal till Ax. Oxenstjerna, och hans svar derpå.

41. Dr. Christinas hårda bref till Legaterna Oxenstjerna och Salvius att skyndsamel. sluta freden: samt Joh. Oxenstjernas svar derå: af 1647.

42. Dr. Christinas 2:ne fransyska bref: det ena af d. 12 Mars 1651 till en fransk Prins, öfver dess frihet

het från sitt fängelse: det andra af d. 15 Januari 1651 till Konungen i Frankrike, med complimenter.

43. Relatio Epistolica de Reg. Christina Ejusd. vita. (synes vara af en Minister från de Catholska Hofven: men ej alldeles fullständig).

44. Dr. Christinas förbehåll, efter Carl Gustafs död, att, i fall något kommer vid Dess Son till lifvet, då få återtaga Regeringen; Stockh. 1 Nov. 1660.

45. Forma Regiminis Hedvigis Eleonoræ.

46. Oförgripeligt Betänkande, huruvida hela Östersjöns Commercie med deraf flytande förmåner kunna ledas från de Främmande till de Svenske.

47. Memorial af d. 10 April 1655, om några ärender, som böra intagas till vårt Lands välmåga.

48. Civis Suethici de præsenti Patriæ suæ statu Judicium: A:o 1675.

49. Colloqvium 1631 Rigæ habitum cum Polono quodam, de jure Sigismundi hæreditario in Sueciam.

50. Lindschjölds Oration till Konungen, 1686.

51. Ejusd. Orationer såsom Landtmarskalk 1686.

52. Secr. Utskottets Memorial vid Riksd. 1686, underskrifvit af Lindschjöld.

53. K. Carl XI:s Testamente, eller Regeringsformen efter Dess död, af den 15 Aug. 1693.

54. General-Superintendent. Fischers Predikan vid Konungens (Carl XII:s) hyllning.

55. Robecks Deduction om Europas tillstånd uti några framfarne tider ifrån 1660 till - - -

56. Preste- Borgare och Bonde-Ståndets proposition till Carl XI om Reduction på Riksdagen 1682.

57. Historisk Afhandling om Näfvetåget af 1598.

58. Om förmånerne af Englands begärade Alliance (skrifvit förmodl. omkring 1727.)

59. En sten funnen på Bråvalla hed, på hvilken Carl XII var afbildad, m. fl. rariteter, — samt om K. Gust. Adolphs dröm före Tyska kriget.

60. Sveriges Rikes Råds Utskrifvelse, af Strengnäs 1523 om Christjerns tyranniska Regemente.

61. Hert. Carl Fredrics af Holstein bref till Ständerna angående Schlesvig. (före Riksdagen 1723).

92. Protocoll under conferencen mellan Ministrarne de la Gardie, Banér m. fl. samt Ryska Ministern Knes Dolgorucki, hållen d. 17 Januar. 1727 i Stockholm

63. Relation om hungers-åren 1596 - 98, utdragen ur Öhrlösa Kyrko-bok 1696, då äfven var stor hungersnöd.

64. Förmaning till Gref Eric Lindschjöld, då han fick sitt Secreteriat igen, att känna sig sjelf.

65. Berättelse om Wärends Härad i Smoland uphof och begynnelse, Rätt- och friheter, samt dess Qvinnors tapperhet under Konung Alles Regements-tid skrifven 1682 af en N. Ekebohm.)

66. Carl XI:s Repriment till Consistor. i Skara, som gjort en olärd Frälse-fogde till Prest af d. 15 Jun. 1685.

67. Kongl. Commissionens Inquisition öfver Görtzens förvaltning.

68. En kort berättelse om Segren vid Narva d. 20 Nov. 1700 samt kungörelse härom till Rikets undersåtare.

69. Berättelse om Krigs-operationerna i Lifland under Octob. 1700.

70. Gust. Adolphs Handbref till Ax. Oxenstjerna, af Golnau d. 4 Dec. 1631.

71. Prof. Ol. Rudbecks Condoleance bref till Carl XII öfver dess Faders död.

72. K. M:ts Allmänna Proposition till Ständerna 1697.

73. Gust. Adolfs Dröm vid tyska krigets begynnelse.

74. Medaille öfver Slaget vid Narva, samt förteckning på de förnämsta fångar vid samma.

75. Berättelse om General Magn. Stenbocks anstäldte högtid på Carl XII:s namnsdag, i Lais d. 28 Januari 1701.

76. Berättelse om General Spens's krigs-förrättning vid Lais 1701, samt dess derstädes sedda himmelstekn.

77. En gammal berättelse om gräntsorna emel. Sverige och Dannemark.

78. Eric XIV bref till Ständerna om tvisten med Sturarne, af Stockholm d. 8 Jul. 1568.

79. Hertigen af Marlboroughs Oration till Carl XII 1707.

80. Dr. Christinas Testamente af Rom d. 1 Mart. 1689.

81. H:r Holmsten Jonssons Testamente af 1440.

82. Gustaf Ericsons Bröllops-bref till Peder Larsson af 1536.

83. K. Johan III:s bref till Hertiginnan af Meklenburg Elisabeth, om sitt giftermål med Gunilda Bjelke.

84. K. Erics bref i sitt fängelse af Stockholm till K. Johan.

85. Dr. Margarethas Tal till K. Gustaf I, på sin sotesäng 1551.

86. Kloster-Jungfruns Ingrid Pehrsdotters Bref till sin aldrakäraste hjertas glädje Axel Nilsson af 1498.

87. Carl XI bref till Hert. Adolf på Stegeborg af d. 6 Januar. 1685.

88. K. Johan III:s befallning till sin Hofmästare Eric Andersson, om sin Broders, Erics, lifs förkortande. Stockh. d. 15 Januar. 1577.

89. Carl Gustafs Condoleance-bref till Eric Oxenstjerna, öfver dess Faders Riks-Cancellerens död d. 2 Sept. 1654.

90. Relation om Sturarne samt Svante Stures död under Kon. Eric; upsatt af And. Simonsson.

91. Orsaker, hvarföre Eric XIV blef afsatt: af Stockh. d. 25 Jan. 1569.

92. Några stycken till Historien om Upsala Academie, samt förteckning på alla promoverade Magistrar från 1600 till 1691.

93. Förteckning på Professorer vid samma Academie samt Erke-Biskopar: den förra från 1593, men den sednare ända ifrån 1163.

94. Grafskrift öfver Ax. Oxenstjerna.

95. Archiat. Hjærnes relation om Paykulls mixtur.

96. Ordning huru Arfprinsen af Hessen blef i Stockholm emottagen 1715.

97. Joh. Messenii Sveriges gamla Chrönika skrifven 1615 (defect).

98. Tuderi Afhandling om Lapparnes ursprung och Seder, af 1669—72.

99. Gustaf I:s Chrönika.

100. Gustaf Adolphs D:o isynnerhet rörande hans krigsbedrifter i Tyskland af Schultens.

101. Messenii Suiopentaprotopolis.

102. Carl XI:s Huse-syns-Ordning.

103. Knut den Stores Gårds-Rätt.

104. Olai Petri Chrönika, afskrifven på Kyrkoh. i Bergunda Petri Benedicti bekostnad år 1603 af Josepho Alantonsi.

105. Kon. Christierns, den ock kallas Klipping, Regemente på Rim.

106. Christinæ Constitutiones Scholasticæ, af 1649.

106. Olof Petri Svenska Chrönika, afskrifven på Peter Hanssons till Wallstad anstalt, år 1588.

108. Ejusd. Chrönika om Gustaf I.

109 Kameckers Svenska Stats-kunskap.

110. Stridskrifter mellan Schefferns och Gavelius under Carl Gustafs tid.

111, Underrättelser om Gustaf I:s aflidande.

112. Historisk Tractat om Svea och Götha Rikens allmänna Rätt, utdragen af Riksens Historier; Lagrecesser och Handlingar.

1. Flere Kunga-Bref rörande Wexiö Stift.

2. En stor mängd Ecclesiastique Handlingar; (de flesta Pietismen rörande) — Om Religions-oväsendet i Umeå 1721 — om Separatisterne under åren 1734-40.

3. Åke Rålambs Rättegångs-Titlar ifrån 800 till 1693, uti Alphab. ordning. Signilsberg 1693.

4. Ejusd. Saml. Bok af Kongl. Bref m. m. från Svea

Hof-Rätts Stiftelse till 1693. 3:ne B. dedic. till Sv. Hof-R.

Handlingar i Svenska Historien.

1. Privat-Correspondance emellan Öfversten Baron Lövenhjelm och Krigs-Comissarien Wallvik, under Romerska kriget 1759 & 1760.
2. Correspondance år 1718 et 1719 med General Essen, Ötverste Horn och Major Lieven, angående Sokn-recrutering med de 3:ne Smoländska Regimenter.
3. D:o med General von Essen och Öfverste-Lieutenant Bildstein om recrutering i Jönköpings Län 1717 & 1719.
4. K. Carl XI:s bref till Amiral Hans Wachtmeister, att Corpus Collegii Amiralitatis skall vara i Carlscrona, af d. 30 Decemb. 1696.
5. Transumt af Kongl. Brefvet till Amiralitets-Collegium af den 15 Sept. 1698.
6. Sentiment om Oeconomiens och medlens Dispositions separerande från Amiralitets-Collegio.
7. Project till Kamar- och Oeconomi-förordningen för Kongl. Amiralitetet.
8. Det justerade projectet af Commissionen till Kamar-Rätts förordningen år 1691.
9. Diplomatiske Handlingar mellan Sverige och andra Riken.
10. Handlingar rörande Franska Alliancen 1736.
11. Relation om Konunga-mötet i Brömsebro 1541.
12. Förteckning på Acta publica från 1660—1718.
13. Strödda Documenter till 1638 års Riksdag.
14. Upbandlings-Deputationens underdånigo Berättelse till H. K. M. 1717.
15. Tabell på exporten af jern från Sverige på 6 år 1730—1735, presenteradt i Secreta Utskottet d. 5 Dec. 1738.

16. Riksdags-handlingar i Militäriska ämnen, under 1755 & 1756.

17. Journal vid 1726 et 1727 års Riksdag samt Grefve Wellingks Process.

18. Riksdags-handlingar för 1723—1727 & 1731.

19. Friherre-Bref för Johan, Lars, Thure och Carl Sparre af den 6:te Maji 1647.

20. Franska Tractaten med Sverige 1738.

21. Svenska D:o med Dannemark 1744.

22. Alliance mellan Sverige och Dannemark, Lund d. 23 Sept. 1679, tillika med den mellan båda Rikena slutna freden 1679.

24. Alliance- och Commerce-Tractat mellan Sverige och England 1665. jemte Prolongations-tractaten af 1674.

25. Memorial om nyttan af en nära alliance mellan Sverige och England (under beredelserna till triple-alliancen 1668.

26. Commerce-tractat mellan Sverige och Frankrike 1662.

27. Fredsfördrag mellan Sverige och Dannemark 1660.

28. Project till Handels-tractat mellan Sverige och Spanien.

29. Ratification af Tractaten mellan Sverige och Portugal 1641.

30. Contributionerna för år 1726.

31. Proposition om en Consumtions- Accis-Inrättning af 1727.

32. Extract af de från Höfdingedömena inkomna förslag till 1729 års Stat.

32½. Documenter rörande Reduction och den nya Skattläggningen.

33. Project till ett allmänt Lotteri 1727.

34. Fördelning af Svenska Troupperne vid 1701 års Campagne.

35. Upsats på General Lejonhufvuds armée, då han marcherade från Curland i Jun. 1708.

36. Generals-personer från 1700—1735.

37. Kongl. M:ts Secrete Proposition till Riks. Ständer angående Rikets hushållning, 1738.

38. Protocoll vid Riddarhuset år 1735 & 1736.

39. Resolverade saker hos Ridderskapet och Adeln 1738.

40. D:o D:o 1740.

In Quarto.

Historiske Acter.

1. Origo & descriptio Civitatis Stockholmensis, auctore Sigismundo Vogel.

2. Explication öfver de 2:ne stora Skilderier, som Hof-Intendenten Klöker Ehrenstrahl förfärdigat i Choret af St. Nicolai Kyrka i Stockholm.

3. Wilhelm III Bref till Carl XII af d. 4 Nov. 1701.

4. Dr. Christinas bref om sin afsägelse från thronen d. 6 Jun. 1654.

5. Ejusd. Abjurations-Act i Inspruch 1655.

6. Ejusd. Intåg i Rom d. 15 Dec. 1655.

7. Angående General Paykulls 1707 gjorde anbud, att, emot lifvets bibehållande, uptäcka konsten, huru man kan förvandla bly och ringare metaller i fint guld, jemte uptagande och besvarande af de inkast som emot detta Alchymistiska försök göras.

8. Kongl. Commissionens Dom öfver några Landt-Råd och andra Herrar uti Lifland, som blifvit anklagade för Majestäts-brott, af Stockholm d. 17 Dec. 1694.

9. Gustaf I:s Invitations-bref till Lasse Kafle, af Bartholomæi dag 1536, att komma på sitt Bröllop, Söndagen efter Michaëlis.

10. Relation, huru Eric Göransson, (Göran Pehrssons Son) vant Adelskap samt fick heta Tegel.

11. Riksens Råds Svar till Carl XI af år 1680, huruvida namnet af Riksens och Konungens Råd kunde vara passande med deras Embeten.

12. Instruction för Öfver-Ståthållaren i Stockholm Claes Tott, af år 1664.

13. Samtal emellan en Fransman och en ärlig Svensk, uti Rim, spargeradt vid Riksdagen 1680.

14. Regements-Pastor Lorents Hagens Berättelse om J. R. Paykulls sista stunder, och de derunder förefallande samtal, hvari han korteligen berättar sina olyckor och betygar sin oskuld, gifven Calmar d. 16 Oct. 1707.

15. Rättegångs-Acta vid Svea Hof-Rätt emellan Advocat-Fiskalen Magnus Sternell och Prosten i Mora Jacobus Boëthius med alla dertill hörande Handlingar, jemte Hof-Rättens Dom och Konungens Resolution d. 6 Aug. 1698, angående Boëthii lifstidsfängelse på Nötheborgs fästning.

16. Carl IX:s Utmanings-bref till Christian d. IV:de i Dannemark, samt dennes svar.

17. Orsaker, hvarföre Eric XIV blef afsatt, af Stockholm d. 25 Januari 1569. (38 klagopunkter anföras).

18. Cancelleren Eric Sparres Lamentation öfver Hert. Carls Regemente, dat. Nyköping d. 4 Jul. 1599.

19. Carl IX:s Bref till samtel. invånarne i Sverige och Finland med tillbud af Adelskap åt alla dem, som ville tjena till häst eller fot, med egen mundering.

20. Bref om Svenska Colonien i Pensylvanien under Carl XI.

21. Sv. Biskoparnes Bref af Wästerås d. 25 Jun. 1527; hvari de afsäga sig sin förra myndighet.

22. H. G. Falkenbergs relation om Sveriges Vapen 3 Kronor samt de derutaf upkomne stridigheter med Dannem. skrifven 1668.

23. Abbedissan Byltes Samtal med Kon. Johan III i Wadstena, om Nunnornas lefnad: — samt Carl IX:s afskaffande af kloster-lefnaden, sedan han i Wadstena trädgård funnit ett ihåligt träd fullt med små barnaben och hufvudskallar.

24. Ständernas proposition till Dr. Christina om reduction 1650.

25. En

25. Er. Tegels relation om Joh. Messenii förrädiska Handlingar; samt Hof-Rättens Dom af d. 21 Aug. 1616. (tryckt i Stockholm 1617 hos Christoph. Remner.

26. Prins Gustafs (Erics Son) bref till Joh. III, af Prag d. Augusti 1591, hvari han beklagar sig öfver förtal, sina olyckor, samt beder om understöd — (på latin).

27. Ejusd. Litteræ ad Sigismundum; Reg. Pol.

27½ Litteræ Erici Sparre ad Joh. de Mornay d. 15 Aug. 1590 & d. 27 Dec. 1591.

28. Seraskier Bassa Bref till Carl XII, af Bender d. 30 Jul. 1707, samt ett af samma dag till Konungen af Polen.

29. Hans Kongl. Höghet Carl Fredrics bref till Ständerne, rörande Schleswigs återtagande, af Petersburg d. 6 Sept. 1726.

30. Rudera Gothlandica, sive de priscis insulæ istius colonis, opibus, munimentis, legibus, bellis, cladibus: & ceteræ reliquiæ historicæ ex dispersis hinc inde membranis collectæ ab Haquino Spegel, Super-Intendente Gottlandiæ: Anno 1683 med företal till Carl XI och Läsaren: uti 3 böcker. 1:sta Boken har 20 cap. 2:dra Boken 12 d:o hvilka innehålla sjelfva Historien. 3:dje Boken innefattar 1:o en förteckning på de nomina propria, som varit brukliga hos de gamla Göther; 2:do på några Gothländska ord, hvaraf ses, att Gothländska språket varit likt det Göthiska: med många flera gamla documenter och bref, 74 till antalet, samt några Epitaphier. (Boken är märkvärdig för äldre Historien, full af lärda citationer och skrifven med Erke-B. Spegels egen hand).

31. Eric XIV:s bref till K. Johan från sitt fängelse i Stockholm. (Brefvet är skrifvet på god latin: titeln är: Potentissimo Principi Johanni, Gothorum Vandelorum Moderatori & Princ. Hered.)

32. Franska Ambassadeurens bref till Konungen 1699; rörande Ryssvigska Mediationen 1697.

33. Ständernes Bevillning 1609 till krigets utförande emot Polen.

34. Hert. Carl Pet. Ulrics bref till Ständerne 1740.

35. Carl XI:s Bannebref till Liqvidations-Commissarierne af år 1691.

36. Förteckning på de Regale Gällen i Sverige, af den 15 Nov. 1660 och af Biskoparne underskrifven.

37. Ceremonier vid Kröningen 1675.

38. Prestesråndets Inlaga till K. M. angående den Philosophiska Faculteten i Upsala och Cartesianska Philosophien: jemte den Philosoph. Facultetens svar underrecknadt af Peringer, Spole, Wolf, Billberg, Obrecht, Lagerlöf, Norrman och Elingius: – tillika med Konungens bref till Gref Gust. de la Gardie, angående striden emellan Aristoteliska och Cartesianska Philosophien, af Stockholm d. 17 April 1689: samt den tillförordnade Commissionens häröfver aflemnade Betänkande, af d. 17 Mars 1689.

39. Synopsis rerum memorabilium, ex annalibus Sueticis a Joh. Loccenio excerpta.

40. Collegium de Antiquitatibus Svio-Gothicis (ej alldeles complet).

41. Gammalt Calendarium på Dies fasti & nefasti med ett Schema och förklaring deröfver; samt upsats på de kloster som funnos i Gustaf I:s tid.

42. Anonymi Oration om Dacken och dess uppror, vid tillfälle af ett Rectorats nedläggande.

43. Calmare Recess af 1474, underskrifven af Erke-Biskop Jacob i Upsala m. fl.

44. Ett Bref af samma Erke-Biskop, hvari arf till 5:te man samtyckes, af Stockholm 1507.

45. Gårds-Rätt af flera Svenska Regenter, såsom Margaretha, Magnus (Ericson?), Carl Knutsson, Gustaf I m. fl.

46. Collegium de Legibus Civilibus Suegothicis antiquis, ex prælectionibus, ut videtur, Reftelii: – quibus præmissa est.

- Præfatio Prof. C. Lundii de Jure Suigothico.

Historia s. progressus juris Suiogothici.

47. Eric XIV:s Mandat, belangande Dråpet i Upsala,

så ock den frestelse H. M. var kommen uti: af d. 8 Jul. 1568.

48. Relation om fredsfördraget i Stolbowa med de Ceremonier, som vid dess ratification föregingo.

49. Coyets Beskrifning om Ljungby gård, horn och pipa, författad 1692.

50. Relation om Slaget vid Pultava.

51. Dr. Christinas Scholæ-Ordning.

52. Tractater från Utrechtska fredens begynnelse till Barrier-Tractatens slut.

53. Sveriges sist slutne Tractater från 1719 till 1744.

54. Riksdags-Beslut under Carl XI.

55. Bref från Svenska Legaterna Sparre och Ehrensten, 1672.

56. Gref Pipers Memorial till Carl XII, 1702.

57. Extract af ett bref från Flottan, dat. Amir. Skeppet Götha Lejon d. 28 Sept. 1710, jemte en Copie af Danska och Svenska flottans ställning.

58. Bref från hufvudqvarteret Torpum i Norrige d. 25 Jun. 1716.

59. Litteræ Archi-Episcopi Johannis Magni ad varia Regni Consistoria datæ, de versione Bibliorum Suethica, quam adornari Gustav. I:mus jusserat.

60. Sigfr. Laur. Gahms Archivum Smolandicum, afskrifvet kring 1763 följ.: 13 Tomer i 13 Band. — 13:de Tomen innehåller ett fullständigt Register jemte Företal till hela Samlingen, alltsammans författadt af framl. Biskop m. m. Ol. Wallqvist, som äfven skänkte denna kostbara Samling till Wexiö Bibliothek.

In Octavo.

1. Itinerarium J. Ol. Sjöman A:o 1704 d. 22 Julii incoeptum & ad Annum 1721 d. 8 August. continuatum.

Manuskripter befintliga å Kongl. Gymnasi-Bibliotheket i Götheborg.

Kongl. Rådet, Fältmarskalken och General-Gouverneren Gref Rutger von Aschebergs egenhändiga Lefvernes-beskrifning. Sid. 141 slutas med den 4 D. 1680. Grefven har enligt anteckning begynt skrifva den d. 26 Maj 1666. Hans egenhändiga titel å Ms på första bladet:

Ruttger von Ascheberg
Jornal von meinem ganzen Lebenslauf:

Är jemförd med Handskrifterne å Halmstads Cant.

Beskrifning öfver Laholms Prosteri af Kontrakts-Prost Herr Doct. Osbeck, 1796, 234 pag.

Ett Exemplar af Gymnasii- och Skole-Ordningen i Kap. 65 pag. undertecknad Friedrich, 4 Febr. Afskrift.

Ett dito dito i 88 pag.

der

[illegible] Allernådigste
[illegible] Underdånigste
[illegible]

Lindskiöld

Sid.

[illegible] L. L. Printer.

Ol [illegible] E. Benzelstierna
Dan[illegible]sén. C. Linnaeus
An[illegible] Laur. Heydrén
Joh. Ammell
Lius [illegible] Melderkreutz
Nils Risell
acad. V. Secr.

Unde[illegible]
Se fi[illegible]

